

ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΤΙΚΑ
(ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ)

ΤΟΜΟΣ Α΄
(α΄-βιη΄)

Εισαγωγή - Προοίμιο - Κείμενο
Μετάφραση - Σχόλια

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΤΟΙΜΑΣΙΑ»
ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ
ΚΑΡΕΑΣ 1996

ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ
ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΑ
ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΤΙΚΑ

Τίτλος πρωτοτύπου κειμένου:

ΒΙΒΛΟΣ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΥΣΑ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ, ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΣΙΝ ΑΝΗΚΟΥΣΑΙΣ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΑ ΜΕΝ ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΟΣΙΩΝ ΚΑΙ ΘΕΟΦΟΡΩΝ
ΠΑΤΕΡΩΝ ΗΜΩΝ

ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ἐπιμελῶς δὲ διορθωθείσα καὶ τῇ τῶν ὁσίων βιογραφίᾳ,
καὶ πλατυτάτῳ πίνακι πλουτισθεῖσα
παρὰ τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου
Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου

ISBN set 960-8447-00-3

τ.Α. 960-8447-01-1

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΕΥΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ - ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ κ.κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ἀποκρίκτιον

Ἐκχρος πρ. α' Τον Κυριανδρον

Ὁν ἱσαγγερον βιον
πομπευσαμενος
Βασκανουφιε πατερο
συνη Ιωαννη ουου,
της ακησεως λαυτροι
αοτεοες ωφθητε
και υοναζοντων οδηγοι
προς την κοειτωνα οδον,
ως πληροεις φωτος του Θεου,
εκδυσωπωντες απαντως
εξεκθηναι τας ψυχας ημων.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ASS.	= J. Bollandus, Acta Sanctorum, Venetia, 1734-1770.
B.E.Π.E.Σ.	= Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, Ἑκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, Ἑκδοσις Α.Δ., Ἀθῆναι 1955 κ. ἔξ.
B.Ψ.	= Βίβλος Ψυχωφελεστάτη, Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου, Νικοδ. Ἀγιορείτου, Βενετία 1816.
E.O.	= Échos d'Orient, γαλλικό περιοδικό, Paris.
E.Π.E.	= Ἑλληνες Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, Θεσσαλονίκη 1972 κ.ἔξ.
E.Φ.	= Ἑκκλησιαστικός Φάρος, περιοδικό Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.
Θ.Η.Ε.	= Θρησκευτική καί Ἠθική Ἑγκυκλοπαίδεια, Ἀθῆναι 1962.
K.Δ.	= Καινή Διαθήκη.
OCR	= Orientalia Christiane, ἰταλικό περιοδικό, Roma.
Π.Δ.	= Παλαιά Διαθήκη.
P.G.	= Patrologiae cursus completus, series graeca, ὑπό S. P. Migne, Parisiis 1857-1886.
P.G.L.	= A Patristic Greek Lexikon, ed. by G.W.H. Lampe, Oxford 1961-1969.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ ἐπιμελημένος ἀσκητικός ἀγώνας φέρνει ἀναμφισβήτητα ὤριμους καρπούς, πού δέν μπορεῖ νά εἶναι διαφορετικοί ἀπό τόν «καρπόν τοῦ Πνεύματος», γιά τόν ὁποῖο μᾶς διδάσκει ὁ μέγας καί ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος (Γαλ. 5, 22-23), λέγοντας· «...ὁ δέ καρπός τοῦ Πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια».

Παράλληλα ὅμως καί μέχρι νά φθάσει στήν καρποφορία, ὁ κάθε ἀσκητικός ἀγωνιστής συναντᾷ, στό μακρὺ δρόμο τῆς χαρμολύπης, δυσκολίες πολύμορφες καί προβλήματα πολλαπλά. Τά περισσότερα ἀπό αὐτά σχετίζονται μέ τή διάκριση, μέ «τό Ἄλως τῆς διακρίσεως», πού εἶναι περιζήτητο καί δυσεύρετο ἀγαθό, ἀλλά καί ἀπαραίτητο γιά τή «νοοσιμιά» τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Ἡ διάκριση βέβαια δέν εἶναι «ἀνόργανη ὕλη», οὔτε ἀφηρημένη ἔννοια, οὔτε ἀπρόσωπη λειτουργία. Εἶναι ἡ «λυδία λίθος» στίς διαπροσωπικές σχέσεις καί «λειτουργεῖ καί λειτουργεῖται» ὡς προσωπική συμπεριφορά, ὡς ὀργανική ποιότητα οὐρανόσταλτης ζωῆς.

Ἄν ἡ ταπείνωση μπορεῖ νά θεωρηθεῖ τό θεμέλιο τῆς «ἐν Χριστῷ» ἀναγεννημένης ὑπαρξης, τότε ἡ ὑπομονή θά ἦταν στή θέση τῆς συνεκτικῆς ὕλης τοῦ νέου οἰκοδομήματος καί ἡ ἀγάπη τό ἀποκορύφωμα-ἐπιστέγασμα τῆς ὑπόστασης καί τῆς λειτουργίας τῆς νέας — καινῆς ἐν Χριστῷ — κτίσης. Ἡ διάκριση θά μπορούσε ἀκόμη νά ἔχει θεωρηθεῖ ὡς ὁ χαρακτήρας, ὡς ἡ σφραγίδα τῆς γνησιότητας, γιατί πραγματικά εἶναι ἡ «ἀρετή» ὅλων τῶν ἀρετῶν. Χωρίς τή διάκριση καί οἱ μέγιστες τῶν ἀρετῶν χάνουν τήν ἀκεραιότητά τους.

Ἡ διάκριση, κατά συνέπεια, προϋποθέτει τή λειτουργία «διακριτικοῦ προσώπου». Εἶναι χαρισματική δωρεά τοῦ ἁγίου Πνεύματος στό πρόσωπο πού ἀγωνίζεται «μή συσχηματίζεσθαι τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλά μεταμορφοῦσθαι τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός εἰς τό δοκιμάζειν τί τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, τό ἀγαθόν καί

εὐάρεστον καί τέλειον» (Ρωμ. 12, 2), ὅπως τόσο ξεκάθαρα διατυπώνεται ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἀπόστολο.

Στὴν ἴδια βάση καὶ κατεύθυνση βρίσκεται καὶ ἡ Φιλοκαλικὴ διδασκαλία. Ὁ ὁσιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός (Γ' τόμ. Φιλοκ. σ. 109, στίχ. 32 κ.ἐξ.) δηλώνει: «... τὸ καλὸν οὐκ ἔστι καλόν, ἐάν μὴ πρὸς τὸ θεῖον βούλημα ἔχη τὸν σκοπὸν». Στὸ δὲ μοναχικὸ στάδιο, ἀπὸ τίς προπαιδευτικὲς ἀκόμη βαθμίδες, ζοῦμε μὲ τὸ νηπικὸ παράγγελμα: «Τὸ καλὸν οὐκ ἔστι καλόν, ἐάν μὴ καλῶς γένηται».

Ὅσοι, λοιπόν, φιλότιμα καὶ εἰλικρινά, ἀγωνιζόμαστε γιὰ νὰ πραγματώσουμε τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, πολὺ συχνὰ δυσκολευόμαστε νὰ τὸ «διακρίνουμε» ἀνάμεσα στὶς διαπλεκόμενες παραμέτρους μιᾶς συγκεκριμένης περιστατικῆς ἐπιταγῆς.

Εἶναι πολὺ συχνή, γιὰ αὐτονόητους λόγους, ἡ συνειδητοποίηση τῆς ἀνάγκης νὰ ἀναφερθοῦμε σ' ἓνα ὑπαρκτὸ «διακριτικὸ» πρόσωπο, γιὰ νὰ μᾶς βγάλει ἀπὸ τὸ «ἀδιέξοδο».

Ὅπως, πάλι ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει «... τελείων δὲ ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἔχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ» ('Εβρ. 5, 14. Πρβλ. καὶ Ἐφ. 1, 9 καὶ 5, 17. Κολ. 1, 9 καὶ 4, 12).

Αὐτὴ λοιπόν ἡ ζωτικὴ ἀνάγκη καλύπτεται μέσα στὴν Ἐκκλησίᾳ διαχρονικὰ μὲ τὴν ὑπαρξὴ «διακριτικῶν Πατέρων», τὰ συγγράμματα τῶν ὁποίων ἀποτελοῦν τὰ πολύτιμα ἀποθησαυρίσματα τῆς «διακριτικῆς ὑπαρξὸς καὶ ποιμαντικῆς τους δράσης».

Σημαντικότετῃ διακριτικῇ πνευματικῇ κληρονομίᾳ τῆς Ἐκκλησίας μας ἀποτελεῖ ἡ «Βίβλος Ψυχωφελεστάτη... Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου...». Αὐτὴ ὅμως ἡ τόσο πολυτίμη «πηγὴ διακρίσεως» δὲν εἶναι προσιτὴ στὸ σύγχρονο, μέσο φιλομαθὴ ἀναγνώστη, ἀκόμη καὶ στὸν ἐξοικειωμένο μὲ τὰ πατερικὰ κείμενα.

Μὲ τὸ σκοπὸ νὰ συμβάλλουμε στὴν καρποφόρα προσέγγιση τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ, προβαίνουμε στὸ τολμηρὸ διάβημα τῆς μετάφρασης καὶ τοῦ σχολιασμοῦ τῆς «Βίβλου Ψυχωφελεστάτης... Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου», στὴν ὁποία δώσαμε τὸ νέο τίτλο: «Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου Κείμενα Διακριτικά καὶ Ἑσυχαστικά», ἔχοντας τὴν εὐλογία ἀλλὰ καὶ τὴν ἐνθάρρυνση τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καισαριανῆς Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ κ.κ. Γεωργίου, πού τόσο διακριτικὰ διαποιομαίνει τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ στὰ δύσκολα χρόνια τούτης τῆς ζωῆς. Τὸ ἔργο θὰ ἐκδοθεῖ σὲ τρεῖς τόμους καὶ θὰ ἀπαιτήσῃ σημαντικὴ δαπάνη χρόνου καὶ χρημάτων. Ἐλπίζουμε στὸ Ἔλεος τοῦ Κυρίου καὶ στὴ συναντίληψη τοῦ λαοῦ Του, ἔχοντας καὶ τὴν πείρα τῶν προγενέστερων ἐκδόσεών μας, πού τόσο θερμὰ ἔγιναν δεκτές.

Ἡ προσπάθεια καὶ αὐτῆς τῆς ἐκδόσεως εἶναι συλλογικὴ καὶ ποικιλόμορφη. Μόνο μὲ τὴ Θεία Χάρη μπορεῖ νὰ ὁλοκληρωθεῖ, ὅπως καὶ ξεκίνησε. Ἡ ἀδελ-

φότητά μας, καί μέ τήν εὐκαιρία αὐτοῦ τοῦ προλόγου καί μέσα στήν καθημερινή ἀναφορά της πρὸς τόν Κύριο, ἐκφράζει ἀδιάλειπτα τίς εὐχαριστίες της πρὸς ὅλους ἐκείνους πού συνέβαλαν στό ἔργο αὐτό καί εὐχεται τήν ἐπιβράβευση καί ἀμοιβή τους ἀπό τόν «Κύριο τοῦ Ἀμπελῶνος».

Ἰδιαζόντως δέ ἐκφράζουμε εὐχαριστίες στόν πολυσέβαστο Πνευματικό μας, Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη Ἀντώνιο Ρωμαῖο, χωρίς τοῦ ὁποῖου τίς φιλολογικές καί θεολογικές ὑποδείξεις, τά «Διακριτικά καί Ἑσυχαστικά Κείμενα» τῶν Ἀββάδων δέν θά προχωροῦσαν πρὸς ἔκδοση.

Μέ τήν ἐλπίδα ὅτι ἡ ἔκδοση αὕτη θά συντελέσει στήν ἀναβάθμιση τῆς πνευματικότητας τῶν θρησκευομένων καί φιλομαθῶν ἀδελφῶν μας, παραδίδουμε τόν πρῶτο τόμο στήν ἐπιείκειά τους καί ζητοῦμε τίς θερμές ἀδελφικές προσευχές τους καί τή συγχώρησή τους γιά τίς ἐνδεχόμενες ἀτέλειες τοῦ ἐγχειρήματός μας.

Ἡ ἐκδότρια Μονή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οί ὅσοι Πατέρες μας, Βαρσανούφιος ὁ Μέγας καί Ἰωάννης ὁ προφήτης, ἔζησαν τό πρῶτο ἡμισυ τοῦ ΣΤ΄ αἰώνα καί ἀποτέλεσαν μιά δυνάδα «διακριτικωτάτων» πνευματικῶν ὁδηγῶν, ἡ ὁποία ἄσκησε σημαντική ἀγιοπνευματική ἐπιρροή καί στούς συγχρόνους τους, ἀλλά καί στούς μεταγενεστέρους τους. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης μέ τόν ἐγκωμιαστικό του ὁστρο τοὺς ὀνομάζει ἐπιστήμονες τῆς ἡσυχίας, κανόνες τῆς ἀσκήσεως, λύχνους τῆς διακρίσεως, ταμεῖα τῶν ἀρετῶν, δοχεῖα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Χριστοφόρους, Θεοφόρους, Πνευματοφόρους, φωστήρες, διορατικούς, θαυματοποιούς, θεοὺς κατὰ χάριν¹.

Πραγματικά, μελετώντας κανεῖς τίς Ἀποκρίσεις τους, καταλαμβάνεται ἀπό τόν ἴδιο θαυμασμό καί τήν ἴδια ἔκσταση γιά τοὺς «γλυκυτάτους καί διακριτικωτάτους» αὐτοὺς Ποιμένες· ἐνθουσιάζεται καί προσκολλᾶται τόσο στίς θεοδίδακτες ἐμπειρίες τους, ὥστε ἐπιζητεῖ, ἂν ἦταν δυνατόν, νά πίνει διαρκῶς ἀπό τό θεοφώτιστο διακριτικό νέκταρ τῶν «Ἀποκρίσεών» τους, διότι πληροφορεῖται ἀδιάσειστα ὅτι περιέχουν «ρήματα ζωῆς».

Τόν ὑψηλό βίο καί τήν πολιτεία, λοιπόν, τῶν ὁσίων αὐτῶν Πατέρων θά προσπαθήσουμε, μέ τίς ταπεινές μας δυνάμεις, νά προσεγγίσουμε, σ' αὐτή τήν Εἰσαγωγή, βασιζόμενοι στά ὑπάρχοντα ἐπιστημονικά στοιχεῖα, χωρίς νά ἔχουμε, φυσικά, ἐπιστημονικές ἀξιώσεις, ἀλλά στοχεύοντας στό νά γνωρίσει ὁ ἀναγνώστης κάποια στοιχεῖα τῆς ζωῆς τους καί τῆς διδασκαλίας τους, ὥστε νά τοὺς ἀγαπήσει, νά τοὺς οἰκειοποιηθεῖ καί ἂν εἶναι δυνατόν — μεγάλου μέτρου ὁ λόγος — νά τοὺς μιμηθεῖ.

1. Βλ. Προσίμιον ἁγ. Νικοδήμου Β.Ψ. σελ. 31 τῆς παρούσας Ἐκδόσεως.

α) 'Ο μοναχισμός στην Παλαιστίνη κατά τούς χρόνους πού ἔζησαν οἱ ὄσιοι Πατέρες μας Βαρσανούφιος καί 'Ιωάννης.

Ἡδη, ἀπό τόν Ε' αἰῶνα ἄρχισε ὁ μοναχικός βίος στήν Παλαιστίνη νά ἔχει μεγάλη ἀνθηση. Μεγάλες ἀσκητικές μορφές ἐκόσμησαν τήν μοναχική παλαιστρα τήν περίοδο αὐτή, ὅπως εἶναι ὁ μέγας Εὐθύμιος, ὁ ὀσιος Θεόκτιστος, ὁ ὀσιος Γεράσιμος ὁ 'Ιορδανίτης († 475) ὁ ὀσιος Κυριακός ὁ ἀναχωρητής († 506), ὁ ὀσιος Σάββας ὁ 'Ηγιασμένος († 532), ὁ ὀσιος Θεοδόσιος ὁ Κοινοβιάρχης († 529). Οἱ δύο τελευταῖοι μάλιστα εἶναι ἰδρυτές Λαυρῶν καί Κοινοβίων.

Οἱ μοναχικοὶ ἀγῶνες καί τὰ ἀσκητικά ἐπιτεύγματα τῶν μεγάλων αὐτῶν ὀσιακῶν μορφῶν ἀπέδωσαν πλούσιους καρπούς, πράγμα πού ἔκανε τόν 'Ιωάννη τό Μόσχο νά θαυμάζει καί νά ἀποκαλέσει τήν ἔρημο τῆς Παλαιστίνης «πολυανθη πνευματικόν λειμῶνα».

Στίς ἀρχές τοῦ ΣΤ' αἰῶνα, ἰδρύθηκε μεταξύ Γάζας καί 'Ασκάλωνα τό Κοινόβιο τοῦ ἀββᾶ Σερίδου. Ὅσες πληροφορίες ἔχουμε γιά τήν, ὄντως ὑψηλῆς στάθμης, πνευματική ζωή τοῦ Κοινοβίου αὐτοῦ, τίς ἀντλοῦμε ἀπό τίς 'Ερωταποκρίσεις Βαρσανουφίου καί 'Ιωάννου καί τὰ συγγράμματα τοῦ μαθητοῦ τους ἀββᾶ Δωροθέου. Τό Κοινόβιο αὐτό ὀνομάστηκε ἀπό τούς συγχρόνους του «εὐαγές», διότι ἔγινε ἐργαστήρι πνευματικῆς ζωῆς, ἀναδείχτηκε πνευματικό ἱατρεῖο, λόγῳ τῆς βαθιᾶς ἀγιότητος, τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θαυμαστῆς διακρίσεως τῶν δύο Γερόντων, Βαρσανουφίου καί 'Ιωάννου, οἱ ὁποῖοι σφράγισαν, μέ τήν ἀγιασμένη προσωπικότητά τους καί τήν ἔνθετη ζωή τους, τήν ἐποχή τους.

Ἡ Μονή Σερίδου εἴλκυσε μεγάλο ἀριθμό μοναχῶν καί ὅπως ἀναφέρεται στίς 'Αποκρίσεις τῶν 'Οσίων εἶχε Ναό μεγάλο (ἀπ. φο'), 'Εργαστήρια (ἀπ. φνγ' - φνδ'), δύο Ξενῶνες (ἀπ. φο', φε' - φς'), Νοσοκομεῖο (ἀπ. τκλ'). Εἶχε γίνει δηλαδή κέντρο ἱεραποστολικό καί πνευματικό, ὅπου συνταιριάζονταν ἀρμονικά ἡ πράξη καί ἡ θεωρία, ἡ ἡσυχαστική ζωή, ἀλλά καί ἡ ἱεραποστολική.

Στή Μονή Σερίδου ἐπίσης ἔγινε γιά πρώτη φορά ἡ συγχώνευση τῆς λαυρεωτικῆς καί κοινοβιακῆς ζωῆς. Στήν ἀρχή οἱ ὑποψήφιοι ἀσκητές ἢ ἡσυχαστές ζοῦσαν στό Κοινόβιο, σύμφωνα μέ τούς κανόνες τοῦ Μ. Βασιλείου. Ἐτσι σιγά-σιγά καταρτίζονταν στήν ἀρετή καί ὅταν πιά προχωροῦσαν στήν κάθαρση καί στήν ὑπακοή, ἐπαιρναν τήν εὐλογία τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου, τοῦ μεγάλου Γέροντα καί τοῦ 'Ηγουμένου τῆς Μονῆς, Σερίδου, γιά νά ζήσουν ἡσυχαστικά σέ ἰδιαίτερα κελλιά, ὡς Κελλιῶτες, κατά μόνας, ὅπως οἱ Λαυρεῶτες τῆς αἰγυπτιακῆς Σκήτης (ἀπ. λς', ρκα', σλθ').

Δυστυχῶς ὅμως ἡ «σαρακηνική ρομφαία, ἡ θηριώδης καί βάρβαρος καί πάσης ὄντως διαβολικῆς ὠμότητος γέμουσα», ἀναχαίτισε τήν πνευματική αὐτή

πρόοδο, ἐπιφέροντας πλείστα ὅσα δεινά στήν «ἀγγελική πολιτεία»². Ὁ Μονές δὲ αὐτὲς τῆς Παλαιστίνης διασώθηκαν μόνο τὰ ἐρείπια. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔμεινε ἀνέπαφο, ἀπὸ τὸν πανδαμάτορα χρόνο, εἶναι τὰ διασωθέντα συγγράμματα τῶν μοναχῶν, στὰ ὁποῖα ἀντικατοπτρίζεται ἡ ζωὴ τοῦ Πνεύματος, ἡ Θεία ζωὴ, ἡ πορεία τῆς «τελειώσεως ἡμῶν», ἡ ἀπόκτηση τῆς αἰώνιας ζωῆς «ἐν τῷ Φωτὶ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός ἡμῶν». Αὐτὴ ἀκριβῶς τὴ δύναμη καὶ τὴ Χάρη ἔχουν οἱ Ἐπιστολὲς τῶν ὁσίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου καὶ πρέπει νὰ εὐχαριστοῦμε τὸ Θεό πού δὲν καταστράφηκαν καὶ δὲν ἀλλοιώθηκαν μέσα στοῦ πέρασμα τῶν αἰώνων, ἀλλὰ συνεχίζουν καὶ σήμερα νὰ ἐμποτίζουν τὸν ἀγρό τῆς Ἐκκλησίας, νὰ τὸν «πισαίνουν», νὰ τὸν αὐξάνουν, νὰ τὸν ἀναμορφώνουν σὲ καινὴ κτίση.

β) Βαρσανούφιος ὁ Μέγας.

Πηγές: Περί τοῦ βίου τοῦ μεγάλου Βαρσανουφίου, δυστυχῶς, δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀσφαλὴς πληροφορία. Οἱ πηγές ἀπὸ τίς ὁποῖες ἀντλοῦμε κάποιες πενιχρὲς εἰδήσεις εἶναι οἱ ἑξῆς:

α) Τὰ ἴδια τὰ συγγράμματά του, δηλαδή οἱ Ἀποκρίσεις του πρὸς τὰ πνευματικά του τέκνα, καθὼς καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ προφήτου, πού εἶναι ἐπίσης Ἀποκρίσεις πρὸς τοὺς ἀδελφούς τῆς Μονῆς ἢ καὶ ἄλλους λαϊκοὺς. Οἱ Ἐρωταποκρίσεις «διορθωθεῖσαι καὶ ἀποκαθαρθεῖσαι ὑπὸ τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου», δημοσιεύτηκαν γιὰ πρώτη φορά στὴ Βενετία τὸ 1816, μὲ τὸν τίτλο: «Βίβλος Ψυχωφελεστάτη Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου, ἐν Βενετίᾳ τῷ 1816».

β) Τὰ συγγράμματα τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου (Migne P.G. 88, 1617 - 1841).

γ) Ὁ βίος τοῦ ἁγίου Δοσιθέου († 530), ὑποτακτικοῦ τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, τὸν ὁποῖο συνέγραψε κάποιος ἄγνωστος, καθὼς ἀπέδειξεν ὁ P. Brun^{2α}.

δ) Ἡ σχετικὴ μαρτυρία τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Σχολαστικοῦ (Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία 1, 33 Migne P.G. 86,2, 2765).

Ἡ μοναδικὴ βιογραφία τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου πού ὑπάρχει μόνο στὴ λατινικὴ γλῶσσα³ δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἀξιόπιστη πηγὴ τοῦ βίου του. Ὁ D. Parebrochio καὶ ὁ S. Vailhé ἀπέδειξαν ὅτι ἡ βιογραφία αὐτὴ ἐνδέχεται νὰ ἀναφέρεται στοῦ βίου ἑνὸς ἄλλου Βαρσανουφίου, ὁ ὁποῖος ἔζησε παλαιότερα⁴.

2. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, Λόγος εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, ΕΦ, 17, 1918, 327.

2α. La vie de Saint Dosithée ἐν OCR, XXVI, 78, 89-123.

3. S. Barsanuphii vita, ἐν Ass, April II, 22-27, 957, 958.

4. Βλέπε: Ἀμβρ. Βεσελίνοβιτς Ἐναΐσιμος ἐπὶ διδασκαρίᾳ διατριβῇ, Βαρσανούφιος ὁ μέγας, Ἰωάννης ὁ προφήτης καὶ Δωρόθεος ὁ ἀββᾶς, σελ. 21, ἐν Ἀθήναις 1941.

Βίος καὶ πολιτεία: Δέν ἔχουμε λοιπόν σαφεῖς καὶ ἀσφαλεῖς πληροφορίες γιὰ τό βίο τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀσκητοῦ, οὔτε εἶναι γνωστό τό ἔτος γεννήσεώς του. Ὁ ἀπό μιά μαρτυρία τοῦ Εὐαγρίου τοῦ Σχολαστικοῦ⁵ παίρνουμε τήν πληροφορία ὅτι γεννήθηκε κατὰ πᾶσα πιθανότητα στά μέσα τοῦ Ε' αἰώνα. Ἀναφέρεται ὅτι στοὺς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ (527-565) ἔχαιρε μεγάλης φήμης· ἔθεωρεῖτο ἅγιος ἄνδρας καὶ θαυματουργός.

Ἡ καταγωγή του ἦταν ἀπό τήν Αἴγυπτο⁶ καί εἶχε παιδευθεῖ στά αἰγυπτιακά καὶ ἑλληνικά γράμματα. Ἡ λατινική βιογραφία του ἀναφέρει ὅτι ὁ ὄσιος Βαρσανούφιος μετέβη ἀπὸ τήν Αἴγυπτο στήν Παλαιστίνη, γιὰ νά προσκυνήσει τοὺς ἁγίους Τόπους. Ἐκεῖ γνωρίσθηκε καὶ συνδέθηκε πνευματικά μέ ἕναν ἐρημίτη, τόν ἀββά Μάρκελλο, ὁ ὁποῖος τόν ὁδήγησε στή μοναχική ζωὴ καὶ τόν «ἔκειρε» μοναχό. Τά πρῶτα μοναχικά του βήματα λοιπόν τά ἔζησε κοντά σ' αὐτόν τόν διακεκριμένο Γέροντα. Φυσικά, ἐπειδὴ ἀναφέρεται ἡ πληροφορία αὐτὴ στή λατινική βιογραφία του, δέν ξέρουμε ἂν περιέχει στοιχεῖα ἀληθείας. Ἐκεῖνο πού εἶναι βέβαιο καὶ ἀσφαλές, διότι συνάγεται ἀπὸ τίς Ἀποκρίσεις του, εἶναι ὅτι ὅταν ἔγινε μοναχός, γιὰ νά ἔχει πλήρη ἀποταγή, παρέδωσε τήν περιουσία του σέ κάποιον Ἠγούμενο. «Καὶ οὐκ ἐκρατήσαμεν τίποτε εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν», θά μᾶς πεῖ ὁ ἴδιος (ἀπ. σμγ').

Στὴ συνέχεια ἀναφέρεται ὅτι, μετὰ τήν ὀσιακὴ κοίμησιν τοῦ ἐρημίτου Μαρκέλλου, ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος προσῆλθε στὴ φημισμένη τότε γιὰ τήν ἀσκητικὴ ζωὴ καὶ παράδοση Μονὴ τοῦ Σερίδου. Ἐκεῖ ἄρχισε τό σκληρὸ ἀσκητικὸ του ἀγῶνα, ἀγωνιζόμενος ἐναντίον τῶν λογισμῶν του καὶ τοῦ μισόκαλου ἐχθροῦ, προσευχόμενος καὶ ἔχοντας, ὅπως ὁ ἴδιος λέει, «πρὸ ὀφθαλμῶν τήν αἰώνια κόλασιν» (ἀπ. σνγ').

Ἰσως ἕνα διάστημα νά ἔζησε ὁ ἅγιος Βαρσανούφιος ὡς «περιάκτης» καὶ «ἀκάθιστος», δηλαδή ὡς μοναχός πού περιέρχεται τοὺς ἁγίους Τόπους, χωρὶς νά ἀνήκει σέ καμμιὰ Μονή (πρβλ. ἀπ. φ4δ').

Τέτοιοι μοναχοὶ «ἀκάθιστοι» δέν ἦταν σπάνιοι μέχρι τήν Πενθέκτη Σύνοδο (692)⁷.

Λέγεται ὅτι συνέβη μιά φορά νά περάσει ἀπὸ τό ἵπποδρόμιο. Μὲ ἐπίγνωση πλήρη, μπῆκε μέσα καὶ καθὼς ἔβλεπε τοὺς ἵππους νά τρέχουν μανιασμένα, γιὰ νά προσπεράσουν ὁ ἕνας τόν ἄλλο, εἶπε μέ τό λογισμό του: «Βλέπετε πῶς οἱ τοῦ διαβόλου προθύμως ἀγωνίζονται; Πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ κληρονόμοι τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν»; (ἀπ. σνγ').

Στό Κοινόβιο τοῦ Σερίδου πῆγε μέ τήν καθοδήγησιν καὶ τό φωτισμό τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ὁ ἴδιος ἀναφέρει στήν ιζ' Ἀπόκρισή του πρὸς τόν Ἰωάν-

5. Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία 4, 33, Migne P.G. 2764 B.

6. Εὐαγρίου Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία 4, 33 καὶ Β.Ψ. Ἀπ. νε'.

7. Πρβλ. Ἀ. Ἀλιβιζάτου: Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, Ἀθῆναι 1923, σελ. 107 - 108, κανὼν μβ'.

νη τῆς Μηρυσάβρης ὅτι «ἐπεμψεν ἡμᾶς πρὸς αὐτόν (τόν ἀββά Σέριδο) ὁ Θεὸς καὶ τέκνον γνήσιον ἡμῶν αὐτόν ἐποίησεν». Θεωροῦσε τῇ Μονῇ «τόπον γαλήνης καὶ εἰρήνης, εὐσταθείας καὶ συνέσεως» (ἀπ. ρθ', ρκα', φνγ', σνζ') καὶ αἰσθανόταν εὐγνωμοσύνη πρὸς τόν ἀββά Σέριδο, τόν ἡγούμενο τῆς Μονῆς, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴ μέριμνα ὅλων τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν παρερχομένων ξένων καὶ ἔτσι τοῦ ἐξασφάλιζε τὴν ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ ἀμεριμνία καὶ εἰρήνη. Εἶχε δὲ ὡς γραμμὴ νὰ μὴν ἀσχολοῦνται οἱ μοναχοὶ τῆς Μονῆς μέ τίς θεολογικὲς ἔριδες τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ κυρίως νὰ μεριμνοῦν γιὰ τὴν κάθαρση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὰ πάθη· καὶ μ' αὐτὴ του τῇ διακριτικῇ στάσει ἐξασφάλιζε τὴν ποθητὴ του ἡσυχία καὶ καλλιεργοῦσε τὸ ταπεινὸ φρόνημα καὶ τὴ σιωπῇ. «Οὐαὶ καὶ ἀλαλαὶ τῷ γένει ἡμῶν. Τί ἀφήκαμεν καὶ τί ἐρευνῶμεν;... Οὐρανοὶ φρίττουσι τί πολυπραγμονοῦσι ἀνθρωποὶ· ἡ γῆ σείεται, πῶς ἐξιχνιάσαι θέλουσι τὰ ἀκατάληπτα... Οὐκ ἀπαιτεῖ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ταῦτα, ἀλλὰ ἀγιασμόν, κάθαρσιν, σιωπὴν καὶ ταπείνωσιν» (ἀπ. χ').

Στῇ Μονῇ ὁ ἅγιος Βαρσανούφιος ἀποσύρθηκε σὲ ἰδιαίτερο ἡσυχαστικὸ κελλί, ὅπου ἔζησε ὡς ἐγκλειστος. Ἀργότερα παραχώρησε τὸ κελλί του στὸν ἀββά Ἰωάννη, τόν προφήτη καὶ ὁ ἴδιος ἐγκαταστάθηκε σ' ἓνα ἄλλο κελλί ἄνωθεν τῆς Μονῆς, ὅπου παρέμεινε δεκαοκτὼ ἔτη, μέχρι τὴν ὁσιακὴ κοίμησὴ του (ἀπ. σκγ', χς'). Στὸ κελλί αὐτὸ ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος δὲν δεχόταν κανέναν ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ τόν ἡγούμενο Σέριδο, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔφερνε τρεῖς μικροὺς ἄρτους τὴν ἐβδομάδα, νερό καὶ τὴν ἁγία Κοινωνία (ἀπ. ξα', οβ').

Πολλοὶ ἀδελφοὶ τόν παρακαλοῦσαν νὰ τόν συναντήσουν, ἀλλὰ ἀρνιόταν ἐπίμονα. Οὔτε τόν ἀδελφὸ του δέχτηκε (ἀπ. τμς') οὔτε τοὺς ἐπισκόπους —προτίμησε νὰ ἐπικοινωνήσῃ μαζί τους μέ ἐπιστολές— (ἀπ. ξα') οὔτε καὶ κάποιον ἀσκητὴ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, πού τόν παρακαλοῦσε ἐπίμονα, δέχτηκε νὰ τόν συναντήσῃ, ἀλλὰ τοῦ ἔδωσε τὴν ἐξῆς ἀπάντησι: «Μὴ ὀχλήσῃς με περὶ συντυχίας· οὐ γάρ ποιῶ διαφορὰν ἀνθρώπων καὶ ζῶ· ἀλλ' ἐὰν ἀνοίξω σοι, καὶ πᾶσι, καὶ ἐὰν μὴ σοι, οὐδ' ἄλλῳ τινί» (ἀπ. νε').

Μερικοὶ ἔφτασαν στὸ σημεῖο νὰ ἀμφισβητήσουν ἀκόμη καὶ τὴν ὑπαρξὴ του, τόν θεωροῦσαν μυθικὸ πρόσωπο, ἔλεγαν πῶς δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ὁ ἀββάς Σέριδος πλάθει φανταστικὰ τὴν ὑπαρξὴ του. Γι' αὐτό, ὅπως ἀναφέρεται στὴν Ἀπόκριση ξα', ἐπέτρεψε σὲ κάποιους ἀδελφούς νὰμποῦν στὴν ἐγκλείστρα του καὶ τοὺς ἔπλυνε τὰ πόδια, γιὰ νὰ τοὺς θεραπεύσῃ ἀπὸ τὴν ἀμφιβολία πού εἶχαν γιὰ τὸ ἂν εἶναι ὑπαρκτὸ πρόσωπο.

Σὲ ἄλλη Ἀπόκριση ὁ ἴδιος μᾶς λέει ὅτι ἔζησε στὸ κελλί ὡς ἐγκλειστος πενήντα ὀλόκληρα χρόνια καὶ μάλιστα τὸ ὀνόμαζε «κοιμητήριον», διότι ἐκεῖ ἔγινε νεκρὸς γιὰ τόν κόσμον, ἀπόκτησε δηλαδή τὴν «ζωηφόρο νέκρωση» καὶ «ἀνεπαύσατο ἀπὸ τῶν παθῶν ὅλων· ἀπέθανε γάρ τελείως τῇ ἁμαρτίᾳ» (ἀπ. ογ').

* Ἀλλὰ στοιχεῖα βιογραφικὰ γιὰ τὸ μεγάλο Γέροντα Βαρσανούφιο δὲν

έχουμε, εκτός από τὰ προσωπικά του βιώματα πού παρεμπιπτόντως αφήνει νά ξεχυθούν στίς 'Αποκρίσεις του. Μέσα ὅμως ἀπ' αὐτά προβάλλει μέ πληρότητα ὁ πνευματικός του χαρακτήρας, παρουσιάζεται ἀνάγλυφη ἡ ἁγία προσωπικότητά του.

Εἶναι σαφές — ὅσο καί νά τό ἀποκρύπτει λόγῳ ταπεινώσεως — ὅτι ἐπιδόθηκε σέ σκληρότατο ἀσκητικό ἀγῶνα, γιά νά μεταμορφώσει ἐκ βάθρων τήν ὑπαρξή του. Σκληραγωγία, ὀλιγάρεια, ἀγρυπνία, ἀδιάλειπτη μνήμη τοῦ Θεοῦ, πένθος, «ἀείρρυτα δάκρυα» ἦταν τὰ ἀσκητικά μέσα πού τόν βοήθησαν νά καθαρθεῖ ἀπό τήν οἴηση, τήν κενοδοξία, τήν ἀνθρωπαρέσκεια καί νά ἀποκτήσει τήν εἰρήνη τῶν λογισμῶν, τήν ἀπονέκρωση παντός ἐμπαθοῦς κινήματος, δηλαδή τή νέκρωση τοῦ ἐγκεντρικοῦ ἑαυτοῦ του.

Ἔτσι ἔγινε ἄξιος νά λάβει ἀπό τό Θεό μεγάλα χαρίσματα. Τό χάρισμα τῆς ταπεινώσεως, «τό ἔχειν ἑαυτόν γῆν καί σποδόν» (ἀπ. ρ4β'), τή διάκριση ὡς κύριο χαρακτηριστικό τῆς ἁγίας προσωπικότητάς του, τή διόραση, τήν προόραση, τό χάρισμα τῆς προφητείας, τήν πρός τό Θεό καί πλησίον ἀγάπη. Ἀπό τήν ἀγάπη αὐτή καταφλεγόμενος, θυσιάζε τόν ἑαυτό του «ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν» του· καί γιά νά τούς ξεκουράσει τούς ὑποσχόταν πῶς θά ἀπολογηθεῖ ἐκεῖνος γιά χάρη τους (ἀπ. νθ'). Σκέπαζε δέ τίς ἀμαρτίες τῶν συνανθρώπων του, μέ τέτοιο τρόπο, καθώς τίς θεωρεῖ καί τίς σκεπάζει ὁ Θεός! (ἀπ. σλε'). Ἦταν μέν ἐγκλειστος καί ἀπέφευγε κάθε συνάντηση, ἀλλά δέν ἦταν μισάνθρωπος. Ἰσα-ἴσα διψοῦσε τήν ἀληθινή κοινωνία καί τήν ἀληθινή ἀγάπη. Καί ἦταν βέβαια ἀπομονωμένος καί ἀπόκοσμος, ἀλλά μέ τίς θεοφώτιστες κατευθύνσεις του μυστικά ὁδηγοῦσε τὰ πνευματικά του τέκνα σέ μιά ἀληθινή πνευματική ἐπανάσταση καί θαυμαστή ὁλοκληρία ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Καί μπορεῖ βέβαια τὰ πνευματικά του τέκνα νά μήν τόν εἶχαν δεῖ ποτέ, αὐτός ὅμως ἦταν τόσο ταυτισμένος μαζί τους καί τά εἶχε προσλάβει ἐν Χριστῷ, ὡς πνευματικός τους πατέρας, σέ τέτοιο θαυμαστό σημεῖο, ὥστε μέρα καί νύχτα παρακαλοῦσε τό Θεό καί τοῦ ἔλεγε: «Δέσποτα ἡ συνεισένεγκε μοι τὰ τέκνα μου εἰς τήν Βασιλείαν Σου ἢ καmé ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου Σου!» (ἀπ. ριβ').

Μέσα στίς 'Αποκρίσεις του θαυμάζει κανεῖς τήν ποιμαντική του ἱκανότητα, τήν ὁλοκληρωμένη προσωπικότητά του, τό «φιλόανθρωπο», τό «παρακλητικό» του χάρισμα, τή στοργή καί τήν ἀγάπη του γιά τόν κάθε ἀδελφό. Ἐκπληξή ἐπίσης μάς δημιουργεῖ ἡ θαυμαστή εὐρύτητα τοῦ πνεύματός του. Ἀπό ἕναν ἐγκλειστο θά περίμενε κανεῖς ἄγνοια τῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων καί τῶν κοινωνικῶν προβλημάτων. Ἀπό ἕνα τόσο αὐστηρό ἀσκητή, ἔρχεται φυσικό νά περιμένουμε ὁδιαφορία γιά τὰ θέματα κοπώσεως καί ἀσθενείας τῶν ἀδελφῶν, ὅχι τόση διαλλακτικότητα στά θέματα τῆς νηστείας: «Οὐκ ἐκώλυσεν ἡ Γραφή οὐδέ οἱ Πατέρες τήν πρός τό σῶμα συγκατάβασιν, τήν οὐ κατά ἥδονην, ἀλλά μετά διακρίσεως γινομένην» (ἀπ. ροε').

Ὁ ἴδιος δέν ἐνδιαφέρθηκε ποτέ γιά τή σωματική του ἀνάπαυση καί θε-

ραπεία, αλλά μέ τήν εὐλογία του καί τή δική του ὑπόδειξη ἴδρυσε ἡ Μονή Ξενώνα καί Νοσοκομεῖο. Θαυμαστή ἐπίσης εἶναι ἡ ψυχική ἐγγύτητα, πού διαφαίνεται ἀπό τίς ἐπιστολές του, πρὸς τοὺς δοκιμαζόμενους ἀδελφούς, πρὸς τοὺς ἀδύνατους καί τοὺς ἐμπαθεῖς.

Διαβάζοντας τίς ἐπιστολές του συγκινεῖσαι ἀπὸ τήν ὑπέρμετρη εὐαισθησία του στοῦ θέματος τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας κάθε ἀδελφοῦ. «Οὐκ ἔδησά σε, ἀδελφέ, οὐδὲ ἐντολήν σοι ἔδωκα ἀλλὰ γνώμην· ὡς θέλεις οὖν ποίησον» (ἀπ. νς', ρξ').

Στή στάση πού παίρνει στά διάφορα θέματα ἐντυπωσιάζει ἡ ἄκρως διακριτική παιδαγωγία του, ἡ ὁξύνουα καί ἡ καθαρότητα τοῦ νοῦ του, ἡ ὀρθόδοξη στάση του ἀκόμη καί στά πιά μικρά καί εὐτελή, ἡ ἐπιείκεια, τό ψυχολογικό του βάθος, ἡ ὄντολογική του ταπείνωσις.

‘Ο ἀββάς Βαρσανούφιος ὅμως, ἐκτός ἀπ’ αὐτά, ἔλαβε καί μεγάλα χαρίσματα ἀπὸ τό «ἐνοικοῦν ἐν αὐτῷ ἅγιον Πνεῦμα». Τό χάρισμα τῆς θαυματουργίας (ἀπ. ροζ', φιε'), τό χάρισμα «τοῦ δεσμεῖν καί λύειν ἁμαρτίας» (ἀπ. ρμε', ρμζ'): «Ἰδού συνεχώρησέν σου ὁ Θεός ὅλας σου τὰς ἁμαρτίας, κατὰ τήν αἴτησίν σου, ἀπὸ παιδός μέχρι τοῦ δεῦρο» (βλ. σχόλιο^{1α} ἀπ. ρμε'). «Καί προσθέτοντας ταπείνωσιν ἐπάνω εἰς τήν ταπείνωσιν, ἀγάπην ἐπάνω εἰς τήν ἀγάπην, θερμὴν ἐπάνω εἰς τήν θερμὴν», ὅπως θά μᾶς πεί ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης⁸, ἀξιώθηκε νά φθάσει στοῦ ὑψηλότετου χάρισμα τῆς ἀρπαγῆς πρὸς τό Θεό. Ἔγινε «ἀδελφός τοῦ Ἰησοῦ», «κυῖος τοῦ Θεοῦ», θεός κατὰ χάριν. Καί ὅπως θά μπορούσαμε νά συμπεράνουμε, ἀπὸ τίς σχετικές Ἀποκρίσεις του, ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἀγίους, οἱ ὁποῖοι κατὰ τόν 6ο αἰῶνα ἐπηρέαζαν τίς βουλές τοῦ Θεοῦ μέ τίς πύρινες προσευχές τους⁹.

‘Ο ἅγιος Βαρσανούφιος σέ κάποιες ἀπὸ τίς Ἀποκρίσεις του κάνει λόγο γιά τόν ἐπικείμενο θάνατό του, ἀναφέρει ἀκόμη καί τόν τόπο ὅπου ἔχει ὀρισθεῖ γιά τήν ταφή του στοῦ Μοναστήρι τοῦ Σερίδου (ἀπ. ρνβ', ρξδ'). Μετά τό θάνατο τοῦ ἡγουμένου Σερίδου, δέν δέχεται πλέον κανέναν ἄλλο, παρά τίς παρακλήσεις τοῦ νέου ἡγουμένου Αἰλιανοῦ. Ἐπιδίδεται σέ τέλεια σιωπή, προετοιμαζόμενος γιά τήν ἀποδημία του πρὸς τόν Κύριο. ‘Ο Εὐάγριος ὁ σχολαστικός γράφει ἔτι 50 ἔτη πρίν τό 594, ἔτος κατὰ τό ὁποῖο συνέγραψε τήν Ἐκκλησιαστική του Ἱστορία, ὁ ἅγιος Βαρσανούφιος εἶχε ἀπομονωθεῖ καί δέν δεχόταν οὔτε πρόσωπα, ἀλλά οὔτε καί κάποιο εἶδος τροφῆς¹⁰. ‘Ο Μ. Lequien καθορίζει ὡς χρονολογία τῆς ὀσιακῆς κοιμήσεώς του τό ἔτος 540, μέ πολλά σοβαρά

8. Προοίμιον ἁγίου Νικοδήμου σελ. 36 τῆς παρούσας Ἐκδόσεως.

9. Προοίμιον ἁγίου Νικοδήμου σελ. 38 τῆς παρούσας Ἐκδόσεως.

10. Βλ. Εὐαγρίου Ἐκκλησ. Ἱστορία 4, 33 Migne P.G. 82, 2, 2764.

ἐπιχειρήματα¹¹. Ἐπίσης ἀπὸ τῆ διατριβῆ τοῦ Ἄμβρ. Βεσελίνοβιτς πληροφοροῦμαστε ὅτι τὰ λείψανα τοῦ ὁσίου Βαρσανουφίου μεταφέρθηκαν τὸ 1770 ἀπὸ τῆ Γάζα στοῦ χωριό Ὅρια ἐν Ἀπουλία τῆς Ἰταλίας (σελ. 36). Ἡ μνήμη τῶν ὁσίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου ἐορτάζεται στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στὶς 6 Φεβρουαρίου¹².

Τέλος τὸ 1865 συντάχθηκε ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου ἡ ὁποία βρίσκεται στὴ Μονὴ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τοῦ Ἀγίου Ὁρους. Τελευταῖα δέ, ἀκολουθία τῶν ὁσίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου συνέταξε ὁ μακαριστός π. Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, ὕμνογράφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ὁ δέ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης συνέθεσε δύο μεγαλυνάρια καὶ τὸ ἕξῃς δίστιχο γιὰ τὸν ἄββά Βαρσανούφιο.

*«Ἐκ γῆς συνέστη σῶμα Βαρσανουφίου
καὶ γῆν ὑπῆλθε, τὴν ἑαυτοῦ μητέρα».*

Ἄλλὰ ὁ ἄββάς Βαρσανούφιος καὶ ἐνῶ ἀκόμη ζοῦσε ἐτιμᾶτο ὡς Ἅγιος καὶ θαυματουργός. Οἱ σύγχρονοί του τὸν εἶχαν ἀποκαλέσει «Μέγα». Μετὰ δέ τὸ θάνατό του ἄρχισαν νὰ διαδίδονται διάφοροι θρύλοι, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἀπέθανε ἀλλὰ ζεῖ στὴν ἐγκλείστρα του, χωρὶς νὰ τρέφεται, μόνο μὲ τὴ θεωρία τοῦ Θεοῦ. Παρόλα αὐτὰ ὅμως, μεταγενέστερα, ἐπικράτησε ἡ φήμη ὅτι ἦταν μονοφυσίτης. Ἀλλὰ πρόκειται γιὰ μιά σύγχυση. Τὸν ταύτισαν μὲ κάποιον ὁμώνυμό του μονοφυσίτη Βαρσανούφιο, πού ἔζησε στὰ μέσα τοῦ Ε΄ αἰῶνα, στὴν Αἴγυπτο, τὸν ὁποῖο ὁ ἅγιος Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων τὸν ἀναθεματίζει στοῦ λίβελλοῦ του καὶ τὸν ἐντάσσει στοῦ λεγόμενου «Δεκακέρατον»¹². Τῇ φήμῃ αὐτῇ τὴν ἀπέκρουσε καὶ ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (759-826), γράφοντας ὅτι «φρενοβλαβὴς τις Πάμφιλος διαβάλλει τὸν ὁσιο Βαρσανούφιο ὡς αἰρετικό». Πράγμα πού τὸ ἀποκρούει, ὑποστηρίζοντας ὅτι «οὐδεὶς γνώστης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας ἀναφέρει τοιοῦτο τι»¹³. Προσθέτει δέ ὅτι εἶδε «τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου ἐν τῇ θείᾳ ἐνδυτῇ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας συνίστασθαι ἁγίοις Πατράσιν, Ἀντωνίῳ, Ἐφραίμ καὶ ἑτέροις»¹⁴. Καὶ διακηρύττει ὅτι μελετώντας τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου δὲν συνήντησε τίποτε τὸ αἰρετικό, παρὰ μόνο ψυχωφελὴ διδασκαλία.

Τῇ φήμῃ αὐτῇ περὶ μονοφυσιτικῶν τάσεων τοῦ ὀρθοδοξότατου πατέρα μας Βαρσανουφίου, τὴ στήριζαν οἱ κατήγοροί του σὲ μία φράση τῆς νθ΄

11. Βλ. Ἄμβρ. Βεσελίνοβιτς: Βαρσανούφιος ὁ μέγας, Ἰωάννης ὁ προφήτης, σελ. 47, Ἀθῆναι 1941.

11α. Βλ. Συναξαριστὴ ἁγ. Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου καὶ Κ. Δουκάκη. Μὴν Φεβρουάριος, σελ. 100, «Σάπφειρος τοῦ νοητοῦ Παραδείσου», Ἀθῆναι 1890.

12. Migne P.G. 87, 3, 3193.

13. Migne P.G. 88, 1613 καὶ 99, 1816.

14. Αὐτόθι.

Ἀποκρίσεώς του, μέ τήν ὁποία συνιστᾶ σέ ἕνα μοναχό, νά κρατάει τήν πίστη τῶν τριακοσίων δέκα ὁκτώ Πατέρων τῆς Α΄ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἐπειδὴ λοιπόν στήν Ἀπόκρισή του πρὸς τό μοναχό αὐτό, δέν συνιστᾶ καί τήν Δ΄ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδο (451), ἡ ὁποία κατεδίκασε τό Μονοφυσιτισμό, κατηγορήθηκε ὡς Μονοφυσίτης. Ἀλλά ὁ Ἅγιος ἀπευθύνει αὐτὴ τὴ φράση σέ ἕναν ἀπλό μοναχό πού βρισκόταν σέ βαθύ γῆρας, ὁ ὁποῖος συγκεκριμένα εἶχε ἔλθει σέ συζήτηση μέ κάποιον, προφανῶς ἄπιστο, καί ἀπὸ τήν ἀντιπαράθεση τῶν ἀπόψεων, γύρω ἀπὸ τὰ θέματα τῆς πίστεως, ταραχθῆκε. Γράφει δέ ἐπιστολὴ στὸν ἀββᾶ Βαρσανούφιο καί τοῦ ζητᾶ νά προσεύχεται «ἐπειδὴ ἐκ παιδός οὐδέν ἄλλον ἐγνώριζεν, πλὴν τοῦ συμβόλου τῶν τριακοσίων δεκαοκτῶ θεοφόρων Πατέρων» (ἀπ. νη΄). Ἀναμφίβολα λοιπόν καί ὁ Ἀββάς τοῦ ἔγραψε αὐτὴ τὴ φράση γιὰ νά τοῦ πεῖ «κράτα τήν πίστη σου, αὐτὴ πού εἶχες ἀπὸ τὰ παιδικὰ σου χρόνια, τήν πίστη τῶν τριακοσίων δεκαοκτῶ θεοφόρων Πατέρων». Ἀλλωστε, μελετώντας τό θεόπνευστο κείμενο τῶν Ἑρωταποκρίσεων, πείθεσαι ἐντελῶς ὅτι πρόκειται γιὰ ὀρθοδοξότατο Πατέρα, στὸν ὁποῖο τό δόγμα δέν εἶναι ἀπλῶς θεωρία, ἀλλὰ βίωμα καί πράξη.

γ) Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, ὁ προφήτης, ὁ ἄλλος Γέροντας.

Βίος καί πολιτεία: Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ προφήτης εἶναι σύγχρονος, «μαθητὴς καί συνασκητὴς» τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου τοῦ μεγάλου. Ἀγνοοῦμε βέβαια τό ἔτος γεννήσεώς του καί τήν καταγωγή του, ἀλλὰ ἐφόσον ἦταν συνασκητὴς τοῦ μεγάλου Γέροντα ἔζησε καί ἔδρασε καί ἐκεῖνος τούς χρόνους τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ¹⁵.

Ἐπίσης δέν μπορούμε νά καθορίσουμε πότε ἀκριβῶς ἔγινε μοναχός. Τό μόνο πού γνωρίζουμε εἶναι ὅτι τὰ δεκαοκτῶ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του τὰ ἔζησε στό πρῶην κελλί τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου. «Μιμητὴς καί ὁμότροπος αὐτοῦ γενόμενος», ἔζησε καί αὐτός ὡς ἔγκλειστος καί δεχόταν μόνο τὸν ἡγούμενο.

15. Οἱ Πηγές γιὰ τό βίο τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ προφήτου εἶναι οἱ αὐτές μέ τοῦ «δόμοψυχου» τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου.

Οὐδεμία δέ βιογραφία τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ προφήτου ὑπάρχει, παρά μόνο τοῦ Μ. Γαλανοῦ: «Οἱ βίοι τῶν Ἀγίων, Ἀθῆναι 1907», Φεβρουάριος, σελ. 91-95. Ἡ βιογραφία αὕτη, ἐνῶ μέ τὸν τίτλο δείχνει ὅτι εἶναι βιογραφία τοῦ Ἰωάννου τοῦ προφήτου, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου, ἀναφέρεται τελικὰ στό βίο τοῦ Ἰωάννη τοῦ Λυκοπολίτη (πρβλ. Ἡ πρὸς Λαῦσον ἱστορία, κεφ. μγ΄, Migne P.G. 34, 1107-1122). Τό ἴδιο γίνεται καί στό Συναξαριστὴ τοῦ Κων. Δουκάκη. Καί στό ἔργο τοῦ R. Janin (S. Barsanuphe, ἐν DHG, VI, 945), ὁ Ἰωάννης ὁ προφήτης ταυτίζεται μέ τὸν Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβρης (βλ. ἀπ. α΄-νδ΄). Τὴν ἴδια ταύτιση κάνει καί ὁ καθηγητὴς Π. Χρήστου στήν Εἰσαγωγή τῆς Φιλοκαλίας, σελ. 394, ΕΠΕ, Ἐκδ. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Ὁ δὲ A. Ehrhard ταυτίζει τὸν ὁσιο Ἰωάννη τὸν προφήτη μέ τὸν ἡγούμενο Σέριδο (βλ. Ἀμβρ. Βεσελίνοβιτς, σελ. 37 ἐνθ' ἄνωτ.).

μενο Σέριδο καί τόν «ἄμεσο ὑποτακτικό του», τόν ἀββά Δωρόθεο. Ἐπικοινωνοῦσε ὁμως μέ τά ὑπόλοιπα πνευματικά του τέκνα μέ ἐπιστολές.

Ὁ ἴδιος ὁ ἀββάς Ἰωάννης μᾶς βεβαιώνει ὅτι μέ τό μεγάλο Γέροντα Βαρσανούφιο ἦταν μιά ψυχή, ἦταν ἀχώριστοι καί πνευματικά βαθιά ἐνωμένοι, ὁμόγνωμοι. Ἀλλά καί ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος, ὅταν ρωτήθηκε τί γνώμη ἔχει περί τοῦ Ἰωάννου, ἀπάντησε ὡς ἑξῆς: «Περί τῆς διαγωγῆς τοῦ ὁμοψύχου τέκνου, τοῦ εὐλογημένου καί ταπεινοῦ ὑπηκόου, τοῦ κατά πάντα ἀρνησμένου ἕως θανάτου τά θελήματα αὐτοῦ πάντα, τί ἔχω εἰπεῖν; Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ ἑωρακώς ἐμέ ἑώρακε τόν Πατέρα (ἀπ. ρκη'). Ἐπίσης σ' ἕναν ἄλλο ἀδελφό πού ἔστειλε τήν ἴδια ἐρώτηση καί στούς δύο Γέροντες, γιά νά ἐξακριβώσει ἂν ἔχουν τό αὐτό πνεῦμα, ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος μέ τό διορατικό του χάρισμα τό διέγνωσε καί τοῦ ἀποκρίθηκε: «Ὁ Θεός τοῦ Βαρσανουφίου καί τοῦ Ἰωάννου εἷς ἐστίν» (ἀπ. σκδ').

Ὁ ἀββάς Ἰωάννης στίς Ἀποκρίσεις του δέν φαίνεται νά λειτουργεῖ, μέ τίς θέσεις πού παίρνει, τό χάρισμα «τοῦ ἀφιέναι ἁμαρτίας», εἶναι ὁμως καταφανές ὅτι εἶχε τό διορατικό χάρισμα, «ὁ ἔλαβε παρά Θεοῦ» (ἀπ. σκ', ψηπ' - ψηπθ', ωε), γι' αὐτό ὀνομάστηκε καί προφήτης.

Τά κύρια χαρίσματα μέ τά ὁποῖα εἶχε καταστολιστεῖ ἀπό τό πανάγιο Πνεῦμα ἦταν ἡ πραότητα καί ἡ ταπείνωση. Ὁ ἡγούμενος Σέριδος λέει ὅτι οὐδέποτε εἶδε τόν Ἰωάννη «μειδιάσαντα ἢ ταραχθέντα, οὐδέ ἐκτός δακρύων μεταλαμβάνοντα τῆς ἁγίας Κοινωνίας» (ἀπ. φο').

Ὅπως καί ὁ Μ. Γέροντας, εἶχε τόσο προχωρήσει στήν ἀδιάλειπτη μνήμη τοῦ Θεοῦ καί ἐντροφυοῦσε στά οὐράνια, ὥστε «καθ' ἑβδομάδα ἤπαζ ἡ δεύτερον καί πλεῖον αἰχμαλωτίζεται εἰς τήν πνευματικήν τροφήν, καί ἀπό τῆς γλυκύτητος ἐπιλανθάνεται τῆς αἰσθητῆς τροφῆς, καί ὅταν ἔρχεται μεταλαβεῖν (αὐτῆς), ὥσπερ τις κεχορτασμένος ἢ ἠηδισμένος οὐ θέλει μεταλαβεῖν» (ἀπ. 4ε' - 4ζ').

Ἦταν δέ μειλίχιος, γλυκύς καί ἐπιεικής πρὸς τούς μοναχοὺς, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ ὑποτακτικός του ἀββάς Δωρόθεος, στόν ὁποῖο, κάθε μέρα πού τόν ἐπισκεπτόταν, γιά νά τόν διακονήσῃ, ἔλεγε ρήσεις τῶν Πατέρων καί τόν χειραγωγοῦσε πνευματικά. Ὁ ἀββάς Δωρόθεος αἰσθανόταν ἰδιαίτερα εὐνοημένος καί εὐεργετημένος πού ἦταν ἄμεσος ὑποτακτικός του καί ἔτρεφε τόσο σεβασμό γι' αὐτόν, ὥστε νά φτάνει στό σημεῖο νά ἀσπάζεται τό κατώφλι τοῦ κελλιοῦ του, σάν νά ἀσπαζόταν τόν Τίμιο Σταυρό¹⁶.

Διακρινόταν ἀκόμη ὁ ἀββάς Ἰωάννης γιά τό εὐρύ, τό φιλόνητο, τό παρακλητικό, τό εἰρηνικό του πνεῦμα. Εἶχε τή διάκριση καί τήν ἀγάπη ὡς κύρια χαρακτηριστικά τοῦ πνευματικοῦ του χαρακτήρα. Σ' ἕναν ἄρρωστο μο-

16. Βλ. Ἀββᾶ Δωροθέου Ἔργα Ἀσκητικά, σελ. 159, § 56 ἐνθ' ἄνωτ.

ναχό, πού λυπᾶται, γιατί δέν μπορεῖ νά νηστεύει, δίνει τίς διακριτικές του παραινέσεις καί τόν τοποθετεῖ ἔτσι, ὥστε νά μήν αἰσθάνεται ἔνοχές γιά τήν παράλειψη τῆς νηστείας, ὑπογραμμίζοντας συγχρόνως τό βαθύτερο νόημα τῆς ἐγκράτειας καί τῆς νηστείας, λέγοντάς του ὅτι «ὁ Θεός οὐκ ἀπαιτεῖ παρά τοῦ ἀσθενοῦντος λειτουργίαν σωματικήν, ἀλλά πνευματικήν» (ἀπ. ρμ', φιβ'). Καί ὅταν συνελήφθηκε ἕνας κακοῦργος καί οἱ πολλοί ἔλεγαν ὅτι πρέπει νά φονευθεῖ ἢ νά καεῖ (ἀπ. χγδ'), ὁ σπλαχνικός ἀββάς Ἰωάννης τούς ἔγραψε ὅτι δέν πρέπει νά τόν φονεύσουν, ἀλλά ἀπλῶς νά τόν τιμωρήσουν καί ἔπειτα νά τόν παραδώσουν σέ ἕναν εὐσεβή ἄνθρωπο «ὥστε διατάξαι αὐτόν τήν ὁδόν τοῦ Θεοῦ καί οὕτω φωτίσαι αὐτόν».

Ἐπίσης ὅταν τόν ρώτησαν κάποιοι πλούσιοι ἂν θά πρέπει νά προστρέξουν γιά βοήθεια καί νά δωροδοκήσουν ἄλλους ἰσχυρότερους γιά νά τούς βοηθήσουν, ἔκανε τήν ἐξῆς θεοφώτιστη καί ἀληθινή τοποθέτηση: «Μήν ἀγοράζετε προστασίαν θνητοῦ καί φθαρτοῦ ἀνθρώπου... Ἀγοράσατε τήν προστασίαν τοῦ ἀθανάτου καί ἀφθάρτου Βασιλέως Θεοῦ» (ἀπ. ψπε').

Ὁ ἀββάς Ἰωάννης «ἐτελειώθη» διάγοντας αὐστηρό ἀσκητικό βίο, μέσα στήν ἐγκράτεια, στήν ἀγάπη πρός τούς ἀδελφούς, στήν πνευματική θεωρία, «βαδίζοντας στό ἴχνυ» τοῦ μεγάλου Γέροντα. Προεῖδε μάλιστα καί τό θάνατό του μέ τόν ὁποῖο συνδέεται τό ἀκόλουθο γεγονός: Ἀφηγεῖται ὁ ἀββάς Δωρόθεος πῶς ὅταν «ἐκοιμήθη» ὁ ἀββάς Σέριδος ἀναδείχτηκε ἡγούμενος ὁ ἀββάς Αἰλιανός, πού ἦταν ἀκόμα νέος μοναχός καί ἀρχάριος. Ὁ ὄσιος Ἰωάννης, ὁ προφήτης, ἀνέφερε στό νέο Ἠγούμενο καί στόν ἀββά Δωρόθεο ὅτι πρόκειται νά ἀναχωρήσει ἀπό αὐτή τή ζωή. Τότε ὁ ἀββάς Αἰλιανός ἀρχισε νά τόν παρακαλεῖ μέ δάκρυα νά μείνει, ἔστω δύο ἐβδομάδες, γιά νά τόν καταρτίσει στό βαρὺ διακόνημα τῆς ἡγουμενίας. Καί πράγματι ὁ Κύριος, μέ τήν παρησία πού εἶχε ὁ Ὁσιος, τοῦ χάρισε τίς δύο ἐβδομάδες. Καί «ἔμεινεν ὁ ἀββάς Αἰλιανός ἐρωτῶν αὐτόν περὶ ἐκάστου πράγματος τῆς διοικήσεως τοῦ Κοινοβίου» (ἀπ. σκδ'). «Καί καλέσας πάντας τούς ἀδελφούς καί τούς εὐρεθέντας ἐν τῷ Κοινοβίῳ ἡσπάσατο ἕκαστον καί ἀπέλυσεν αὐτούς· καί ἀπολύσας πάντας τούς ἀδελφούς παρέδωκεν ἐν εἰρήνῃ τό πνεῦμα αὐτοῦ τῷ Θεῷ» (ἀπ. σκδ').

Ἡ τελευτῇ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου, τοῦ προφήτου, ἀπ' ὅ,τι ἀναφέρουν οἱ εἰδικοί μελετητές, πρέπει νά ἔγινε μεταξύ τῶν ἐτῶν 527-540, ταυτίζεται δέ μέ τή χρονολογία τῆς τελευτῆς τοῦ μεγάλου Γέροντα Βαρσανουφίου¹⁷.

δ) Ἡ διδασκαλία τῶν ὁσίων Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου.

Ἡ διδασκαλία τῶν ὁσίων Πατέρων μας Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου δέν

17. Βλ. Ἀμβρ. Βεσελίνοβιτς: σελ. 47, ἐνθ' ἄνωγτ.

είναι δυνατόν νά ἐκτεθεῖ χωριστά, διότι εἶναι κοινή, ἔχει τό αὐτό βάθος, τό αὐτό πνεῦμα, τήν αὐτή ποιότητα, τήν ἴδια διακριτικότητα.

Ἡ διδασκαλία πού βγαίνει ἀπό τίς Ἀποκρίσεις τους δέν εἶναι θεωρητική, εἶναι ἄμεση καί προσωπική. Ἀπευθύνεται κυρίως σέ κοινοβιάτες μοναχοὺς καί ἡσυχαστές, ἀλλά ἐπειδὴ ἀναφέρεται σέ πρακτικά θέματα, στήν ἀναμόρφωση τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, στό ξεπέρασμα τῶν παθῶν, στίς ἀνθρώπινες σχέσεις, στήν ἐν Χριστῷ τελείωση καί στήν κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου μέ τό Θεό, ἀποκτᾷ σπουδαιότητα καί σημασία γιά ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Μέσα δέ σ' αὐτά τά πρακτικά θέματα, μπορεῖς νά διακρίνεις τοὺς θησαυροὺς τῆς σοφίας τους, τό ὕψος τῆς ποιμαντικῆς τους ἱκανότητος, τή βαθιά ἐμπειρία τους, σχετικά μέ τά προβλήματα τῆς καθημερινῆς κοινοβιακῆς ζωῆς, νά χαρεῖς τίς θεοφώτιστες τοποθετήσεις τους, νά θαυμάσεις τό βάθος τῆς ὀρθόδοξα δομημένης ψυχῆς τους, νά χαλαρώσεις μέ τήν ἄφθαστη καί ἀνεπανάληπτη διάκρισή τους, τήν ἐξατομικευμένη ἀγωγή τους.

Σάν κεντρικά σημεῖα ἀγῶνα γιά τό μοναχό τονίζουν περισσότερο τό θέλημα καί τό δικαίωμα, τό ὁποῖο «εἰς τόν Ἄδην καταφέρει τόν ἄνθρωπον» (ἀπ. ρμζ'). Δίνουν βαρύτητα καί ἀξιολογοῦν θετικά τό σωματικό κόπο, τήν ὑπομονή, τό «ἀψήφιστον»¹⁸, τή διάκριση, τήν εὐχαριστία, τή νήψη, τή βία, τήν ταπείνωση, τήν ὑπακοή, τήν ὑποταγή, τήν αὐτομεμφία.

Κεντρικός στόχος τῶν Ἀποκρίσεών τους εἶναι νά ξυπνήσουν τίς ψυχές ἀπό τό λήθαργο τῆς ἁμαρτίας καί τῆς ἐμπάθειας καί νά τίς σπρώξουν στήν ἀσκητική προσπάθεια τῆς καθάρσεως καί τῆς ἐν Χριστῷ ἀναγεννήσεως. Γι' αὐτό ὁ λόγος τους συχνά, καί μάλιστα τοῦ μεγάλου Γέροντα, Βαρσανουφίου, ἐνῶ εἶναι γλυκύς καί ἀπαλός, λειτουργεῖ σάν μάχαιρα: «Ἀδελφέ, γογγυστά καί ἀκηδιαστά», «νωθρέ», «λήθαργε καί ἀγαπητέ» (ἀπ. λα').

Ἀπέφευγαν τή δογματική διδασκαλία καί πολύ περισσότερο τίς δογματικές ἔριδες τῆς ἐποχῆς τους. Ὁ ἀββάς Βαρσανουφίος λ.χ. δηλώνει ὅτι δέν ἐπιθυμεῖ νά θεολογεῖ, παρά νά ζεῖ ἐν Θεῷ: «Ζῆτει τόν Κύριον καί μή ἐρεῦνα πού οἰκεῖ» (ἀπ. ξα'). Ἐνῶ ὁ ἀββάς Ἰωάννης ἀπαντᾷ σέ κάποιο ἀδελφό, πού τοῦ ἔθεσε κάποιο θεολογικό ἐρώτημα: «Ἀδελφέ, ἐπειδὴ ἀργοί ἐσμέν ἐγώ καί σύ, ἀφίεμεν τά πάθη ἡμῶν καί ἄλλα ἀντ' ἄλλων ἐρωτῶμεν» (ἀπ. ππε').

Πηγές ἀπό τίς ὁποῖες ἀντλοῦν τή διδασκαλία τους εἶναι α) Ἡ ἀγία Γραφή β) Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας γ) Τά Γεροντικά δ) Ἡ Λαυσαϊκή Ἱστορία. Συχνά δέ ἀναφέρουν καί λαϊκές παροιμίες ἢ κάνουν κάποιες ἀναδρομές στήν ἀρχαία ἐλληνική Ἱστορία (ἀπ. χιδ', χς'). Κυρίως ὅμως ἡ διδασκαλία τους προέρχεται «ἐκ τῆς Χάριτος καί τοῦ φωτισμοῦ τοῦ παναγίου Πνεύματος», εἶναι ἐξ ἰδίας περιουσίας, βγαλμένη ἀπό τήν δοκιμασμένη ἀσκητική τους ἐμπειρία,

18. Βλ. σχόλιο σχετικό, ἀπ. ξθ' σχόλ. 2.

τή βαθιά γνώση τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, τὴν καθαρὴ καὶ ἀναγεννημένη καρδιά τους.

ε) Ἡ συλλογὴ τῶν Ἀποκρίσεων.

Οἱ Ἑρωταποκρίσεις τῶν δόσιων Πατέρων μας Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου περισώθηκαν μέχρι σήμερα, ὄχι μὲ τὴ μορφή ἀποσπασμάτων, ἀλλὰ μὲ τὴ μορφή ἐνιαίας συγκροτημένης συλλογῆς. Ἡ συλλογὴ αὐτή, ἀπ' ὅ,τι ἀποδεικνύουν οἱ εἰδικοί Πατρολόγοι, φαίνεται ὅτι ἀπαρτίστηκε ἀπὸ τὸν ἀββᾶ Δωρόθεο, ἓνα λόγιο ἄνδρα καὶ «πεφωτισμένο», μοναχό τῆς Μονῆς Σερίδου, πνευματικό τέκνο καὶ θαυμαστή τῶν δύο Γερόντων. Ὁ συλλογέας δὲν ἀναγράφει πουθενά τὸ ὄνομά του, ἀλλὰ δὲν ἀποκρύπτει καὶ ἐντελῶς τὸν ἑαυτό του. Στὴν ξα' Ἀπόκριση, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ὁ ἅγιος Βαρσανούφιος, γιὰ μιά μοναδική φορά, δέχτηκε ἀδελφούς στὴν ἐγκλείστρα του, ἀφήνει νὰ διαφανεῖ ὅτι παρειαρισκόταν καὶ ὁ ἴδιος. Ἐπίσης ἦταν ἐκεῖνος πού εἶχε τὴ διακονία τοῦ Νοσοκομείου τῆς Μονῆς καὶ ἦταν ἄμεσος ὑποτακτικός τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου, τοῦ προφήτου.

Στόν ἀββᾶ Δωρόθεο λοιπόν ὀφείλεται ἡ διάσωση τῶν «ψυχωφελεσμάτων καὶ κεχαριτωμένων» Ἀποκρίσεων τῶν δόσιων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου. Ἡ ἀποψη αὐτὴ ἐνισχύεται, ἂν ληφθεῖ ὑπόψη ὅτι οἱ σύγχρονοί του ἀναφέρουν¹⁹ ὅτι, ὄχι μόνο συνέγραψε τίς δικές του διδασκαλίες πρὸς τοὺς μαθητές του, ἀλλὰ καὶ «ἄς αὐτός ἐκ τῶν αὐτοῦ παραλαβεῖν ἡξιώθη πατέρων», προφανῶς τῶν Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου.

Ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος συνέλεξε καὶ τίς Ἑρωτήσεις τῶν διαφόρων πνευματικῶν τέκνων τῶν Ἀββάδων, τίς ὁποῖες, ἄλλες τίς παρουσιάζει ὅπως ἦταν στό πρωτότυπο καὶ ἄλλες μᾶς τίς δίνει διασκευασμένες ἐπὶ τό συντομώτερον. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τίς Ἀποκρίσεις, μερικές τίς παρουσιάζει διασκευασμένες, ὅπως παρατήρησε ὁ Vaillhé²⁰. Στὰ «Διακριτικά καὶ Ἠσυχαστικά Κείμενα» τῶν Ἀββάδων βρίσκονται ὀγδόντα (80) περίπου Ἑρωτήσεις τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου πρὸς τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη καὶ ἰσάριθμες Ἀποκρίσεις τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου πρὸς αὐτόν (ἀπ. σνδ' - τμβ', φμα' - φμβ').

Στό σύνολο ἡ Β.Ψ. περιέχει 841 Ἑρωταποκρίσεις. Οἱ 397 εἶναι τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου, τοῦ μεγάλου Γέροντα καὶ οἱ 444 τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου, τοῦ προφήτου²¹.

Στὴν ἔκδοση Abbaye des Solesmes 1972 "Barsanuphe et Jean de Gaza

19. Δέξ «Ἐπιστολήν», δηλ. τὸν πρόλογο ἀνωνύμου στὰ συγγράμματα τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου, Ἔργα Ἀσκητικά, σελ. 43, Ἐκδ. Ἑτοιμασία.

20. Vaillhe, Les Lettres Spirituelles ... E.O.VII 270.

21. Βλ. «Παρατήρησιν» Ἐκδ. Σωτ. Σχοινᾶ, σελ. 360, ἐν Βόλῳ, 1960.

Correspondance” ὁ ἀριθμός καί ἡ διάταξη τῶν ἐρωτήσεων εἶναι διαφορετικά δημοσιευμένα. Παραθέτουμε τούς σχετικούς πίνακες στό τέλος τοῦ Γ΄ τόμου.

Πολλές δυσκολίες ἐπίσης παρουσιάζει ἡ ἐξακρίβωση τοῦ περιεχομένου τῶν Ἀποκρίσεων καί μάλιστα ἡ περιληπτική ἔκθεσή τους, διότι ὑπάρχει μέν κάποια τάξη, ἀλλά αὐτή ἀκολουθεῖ τή σειρά τῶν προσώπων πού θέτουν τίς Ἐρωτήσεις. Δηλαδή, ἐξαντλοῦνται πρῶτα οἱ Ἀποκρίσεις πού δίνονται σ’ ἓνα πρόσωπο, κατόπιν ἀκολουθοῦν ἄλλες Ἀποκρίσεις πού δίνονται σ’ ἓνα ἄλλο καί οὕτω καθ’ ἑξῆς. Ἔτσι ἀναγκαστικά ἐπαναλαμβάνονται κάποια θέματα, ἐφόσον ἐπανέρχονται οἱ ἴδιες ἐρωτήσεις.

Ἡ διαίρεση δέ ἡ ὁποία εἶναι δυνατόν νά γίνει ἔχει ὡς ἑξῆς:

1) Ἀποκρίσεις Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου πρὸς Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης, ἓναν Αἰγύπτιο μοναχό, πού ἦλθε στό Κοινόβιο τῆς Μονῆς Σερίδου γιά νά ζήσει ἡσυχαστική ζωή (α΄ - νδ΄).

2) Ἀπόκριση Βαρσανουφίου πρὸς Ἀβραάμ, ἓναν Αἰγύπτιο μοναχό, ὁ ὁποῖος ζήτησε νά τόν συναντήσει (νε΄).

3) Ἀποκρίσεις πρὸς ἓναν ἡσυχαστή Παῦλο, ὁ ὁποῖος ἐλυπεῖτο ὑπερβολικά, λόγω τῆς ἀποτυχίας του σέ μιά δογματική συζήτηση μέ αἰρετικούς (νε΄ - νθ΄).

4) Ἀποκρίσεις πρὸς ἀδελφό Θεόδωρο, ἡσυχαστή, οἱ ὁποῖες περιέχουν διδασκαλία γιά τούς πονηροὺς λογισμούς (ξ΄ - ξη΄).

5) Ἀποκρίσεις γιά τὰ ἴδια ζητήματα πρὸς ἀνώνυμους ἀδελφούς (ξηθ΄ - ρλη΄).

6) Ἀποκρίσεις πρὸς ἀδελφό πρεσβύτερο περί τοῦ «πῶς δεῖ ἄρξασθαι τῆς ἡσυχίας» (ρλθ΄ - ρμα΄).

7) Ἀποκρίσεις πρὸς δύο ἀσθενεῖς ἀδελφούς οἱ ὁποῖοι «ἐκοιμήθησαν» (ρμα΄ - ρμε΄, ρμς΄ - ρνα΄).

8) Ἀποκρίσεις πρὸς ἓνα Γέροντα ἡσυχαστή, Εὐθύμιο, περί ἀλαζονείας, ταπεινοφροσύνης, θίγονται δέ καί μερικά δογματικά θέματα (ρνα΄ - ρξζ΄).

9) Ἀποκρίσεις πρὸς ἓναν ἡσυχαστή ἀσθενή, Ἀνδρέα. Περὶ ὑπομονῆς στήν ἀνίατη ἀρρώστια του καί πρὸς τόν ἀδελφό πού τόν κουράζει μέ τό χαρακτηρισμό του (ρξη΄ - σιη΄).

10) Ἀποκρίσεις πρὸς ἀνώνυμους μοναχοὺς, ἀπό τούς ὁποίους οἱ δύο εἶναι ἱεροδιάκονοι στό Κοινόβιο τοῦ Σερίδου, περί κακῶν λογισμῶν καί λειτουργικῶν ζητημάτων (σιθ΄ - συνα΄).

11) Ἀποκρίσεις πρὸς ἀνώνυμο ἀδελφό τοῦ ὁποῖου ἡ ταυτότητα μαντεύεται εὐκόλα. Αὐτός εἶναι ὁ ἀββάς Δωρόθεος (σνβ΄ - τμγ΄, φμα΄ - φμβ΄).

12) Ἀποκρίσεις πρὸς ἀγνώστους μοναχοὺς γιά διάφορα ζητήματα, τῶν ὁποίων κύρια ὑπόθεση εἶναι ἡ συμπεριφορά πρὸς τούς πνευματικούς πατέρες (τμγ΄ - τζη΄).

13) Ὑποκρίσεις πρὸς ἕναν κοσμικὸ φιλόχριστο, περὶ ἐλεημοσύνης (τῆς ὑμῶν).

14) Ὑποκρίσεις πρὸς ἀγνώστους μοναχοὺς καὶ κοσμικοὺς γιὰ ἠθικο-ασκητικὰ ζητήματα, περὶ προσευχῆς, νηστείας, θείας Κοινωνίας, ὑπομονῆς, ἀσθένειας, θεραπείας κλπ. (ὕμν - φῶς').

15) Ὑποκρίσεις πρὸς Αἰλιανό, διάδοχο τοῦ ἡγουμένου Σερίδου. Δίνονται ὁδηγίες γιὰ τὴν ἀσκησιμότητα τοῦ διακονήματος τῆς ἡγουμενίας (φῶς - χ').

16) Ὑποκρίσεις πρὸς κοσμικοὺς καὶ μοναχοὺς σχετικὰ μὲ τὴν ὠριγενιστικὴν δοξασίαν. Περιέχεται δὲ καὶ ἡ ὁρθὴ ἐξηγήσις κάποιων χωρίων τῆς ἀγίας Γραφῆς καὶ περὶ ὅρκου (χς' - χκ', χκλ' - ψμθ', ψν' - ψπε').

17) Τέλος μιὰ σειρὰ ἐπιστολῶν ποὺ ἀναφέρονται σὲ ἐπισκοπικὴς ὑποθέσεις. Ἐκλογή Ἐπισκόπων, χειροτονία κλπ. (ψπς' - τέλος).

ς) Ὑμνος

Μελετώντας τὰ «Διακριτικά καὶ Ὑποκρίσματα Κείμενα» τῶν Ἀββάδων, διαπιστώνεις ὅτι βασικὰ πρόκειται γιὰ «ἀρρητόρευτα λόγια καὶ ἀπλοϊκά», ὅπως λέει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης. Πραγματικά, δὲν θὰ βρεῖς πλούσιο λεξιλόγιο καὶ ἐξεζητημένες φράσεις στὴν Ψυχωφελὴ Βίβλο τῶν Ὁσίων. Σὲ πολλὰ σημεῖα ὅμως ὁ λόγος ἔχει χάρι καὶ κομψότητα, ἰδίως στὰ χωρία ἐκεῖνα ποὺ μιᾶ ἀποφθεγματικὰ ὁ Ἀββάς Βαρσανούφιος ἢ ἀποκαλύπτει προσωπικά του βιώματα καὶ ἀγιοπνευματικὴς ἐμπειρίας. Τότε ὁ λόγος του δονεῖται ἀπὸ ρυθμὸ καὶ ποιητικὴ ἀρμονία: «Μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ γευσαμένη τούτων· μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ τρωθεῖσα εἰς τοιαύτην ἀγάπην· μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ τελειωθεῖσα ἐν τούτοις· ἐκδέχεται γάρ ταύτην ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ μισθαποδοσία ἐν τῇ Βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (ἀπ. ρι').

Ἄλλο στοιχεῖο τοῦ ὕφους τῶν Ἀββάδων, εἶναι ὅτι χρησιμοποιοῦν εὐρέως εἰκόνες, ἀλληγορίες καὶ κατὰ κόρον κείμενα τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Οἱ πλατεϊασμοὶ καὶ οἱ περιττολογίες εἶναι ἀνύπαρκτοι. Ἐπικρατεῖ ἡ συντομία καὶ ἡ λακωνικότητα: «Βόλε τό θέλημά σου ὀπίσω σου καὶ ταπεινώθητι ἐν πάσῃ ζωῇ καὶ σώζῃ» (ἀπ. ξβ'). «Κτησώμεθα τό πένθος τό μεμεστωμένον δακρύων» (ἀπ. ξα').

Ἰδίως δὲ ὁ Ἀββάς Βαρσανούφιος συχνά μὲ σχήματα λόγου, ὁμοιοτέλευτα ἢ κλιμακωτὰ ζωντανεῖ τὸ λόγο, γιὰ νὰ μεταδώσει ἐντονότερα τὰ βιώματά του. Ἐπίσης σὲ πολλὰ σημεῖα ὁ λόγος διακρίνεται ἀπὸ τό «εὐστοχον» καὶ τὴν ἀκρίβεια, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀρκετὰ ἄλλα ὑπάρχουν ἀσάφειες καὶ τό κείμενο ἀπὸ γλαφυρὸ καταντάει γριφῶδες καὶ ἀπροσπέλαστο.

Προσωπικὸ στοιχεῖο ὕφους μπορεῖ νὰ διακρίνει κανεὶς στίς Ὑποκρίσεις τοῦ Ἀββά Ἰωάννου. Ἐκεῖνο ποὺ σοῦ γίνεται συνείδησις, διαβάζοντας τίς Ὑποκρίσεις του, εἶναι ὅτι δὲν ἔχει τὸν οἶστρο τοῦ Ἀββά Βαρσανουφίου, οὔτε

τήν ποικιλία τοῦ ὕφους του. Τό ὕφος τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου παραμένει ἀπλό, διαφυλάττει παντοῦ τό μέγα προτέρημα τῆς σαφήνειας, ἐνῶ σέ μερικά σημεῖα προσλαμβάνει τή μορφή ὑπερβολικοῦ λακωνισμοῦ (ἀπ.τλδ', ψκ', ψμε', ψπζ', ψψβ'). Ὁ δέ γαλήνιος καί ψυχραίμος λογισμός του προσδίδει στή φράση του, πολλές φορές, τόν ἤρεμο τόνο ἥσυχου ρυακίου.

Σαφῶς ὅμως ἐκεῖνο πού σέ γοητεύει καί σέ θέλγει στή Β.Ψ. εἶναι ἡ θαυμαστή χάρη καί ἡ γλυκύτητα πού ἀναδίδει. Ἔτσι ὅπως τό κείμενο εἶναι προσωπικές ἐπιστολές πρός τά πνευματικά τέκνα τῶν Ἀββάδων, γιά θέματα καθημερινοῦ ἀγώνα, δίνεται ἡ εὐκαιρία νά ἐκδηλωθεῖ ἔντονα ἡ στοργή, ἡ διάκριση, ἡ πνευματική πατρότητα, τό παρακλητικό, τό φιλόφθωρο τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου καί τοῦ ὁμοψύχου του ἀδελφοῦ, Ἰωάννου, τοῦ προφήτου.

ζ) Χειρόγραφα

Ὁλοκληρωμένη τή συλλογή τῶν Ἀποκρίσεων Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου γνωρίζουμε μέ θετικότητα ὅτι τήν περιλαμβάνουν δύο χειρόγραφα: 1) Τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδας²². 2) Τῆς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας, στό Ἅγιον Ὅρος. Τέτοια χειρόγραφα μέ ἀποσπάσματα ἢ τοῦ συνόλου τῶν Ἑρωταποκρίσεων κατέχουν: Ἡ Ἐθνική Βιβλιοθήκη τῶν Παρισίων ἔξι (6), ἡ Βοδλιανή Βιβλιοθήκη τῆς Ὁξφόρδης ἄλλα ἔξι (6), ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στή Μόσχα, ἡ Βασιλική Βιβλιοθήκη τοῦ Μονάχου, ἡ Ἱεροσολυμιτική, ἡ Σιναϊτική, οἱ ἀγιορείτικες Βιβλιοθήκες, καί ἡ Πατριακή²³.

Ἐπίσης μικροφίλμς χειρογράφων διατίθενται καί στή Βιβλιοθήκη τῆς Βουλῆς τῆς Οὐάσιγκτων (Library of Congress de Washington) καί στό Ἰνστιτούτο Ἑρεύνης καί Ἱστορίας τῶν κειμένων (Institut de Recherche et d' Histoire des textes)²⁴.

η) Ἐκδόσεις

Ἡ πρώτη ἔκδοση ἐλαχίστων Ἀποκρίσεων Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου ἔγινε στή Βασιλεῖα, τό ἔτος 1569, ἀπό τόν J. Grinaeus, ὁ ὁποῖος συνεξέδωσε μαζί μέ τά συγγράμματα τοῦ ἀββᾶ Δωροθέου καί ἑννέα Ἀποκρίσεις τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου, τοῦ προφήτου.

Δεύτερη ἔκδοση «τινῶν Ἀποκρίσεων» ἐπίσης ἔγινε ἀπό τόν B. Montfaucon (Παρίσι 1715), ὁ ὁποῖος ἐξέδωσε τίς Ἀποκρίσεις ἐκεῖνες πού καταπολε-

22. Ἰω. Σακελλίωνος, Κατάλογος τῶν χειρογράφων..., Ἀθῆναι 1892, σελ. 106, ἀρ. 541.

23. Βλ. Ἀμβρ. Βεσελίνοβιτς, σελ. 70, ἐνθ' ἄνωγ.

24. Βλ. Εἰσαγωγή γαλλικῆς Ἐκδόσεως «Barsanuphe et Jean de Gaza Correspondeance». Ἐκδόσεις: Abbaye des Solesmes, 1972.

μοῦν τίς ὠριγενιστικές δοξασίες. Καί ἡ ἔκδοσις αὐτή ἀνατυπώθηκε ἀπὸ τὸν Migne στὸν 860 τόμο τῆς Ἑλληνικῆς Πατρολογίας (Παρίσι 1860)²⁵.

Μέχρι πρόσφατα ἡ μοναδική τυπωμένη ὁλοκληρωμένη ἔκδοσις τῆς Βίβλου Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου ἦταν ἐκείνη πού ἔγινε στή Βενετία τὸ 1816. Τό κείμενο πού ἐκδόθηκε τότε γιά πρώτη φορά, ἦταν τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ἔκανε προσπάθεια ἀποκαθάρσεως τοῦ κειμένου καὶ συνέταξε σημαντικότερο προσοίμιο γιά τὸ περιεχόμενο καὶ τὴν ἀξία τῆς Ψ. Βίβλου, μέ τὴν προτροπή τῶν «κολλυβάδων» παραδελφῶν του, ὅπως ἀναφέρεται ἀπὸ τὸν πατέρα Θεόκλητο Διονυσίαν, στὸν πρόλογο τῆς ἐκδόσεως Σωτ. Σχοινᾶ. Ἐκδόθηκε λοιπὸν γιά πρώτη φορά στή Βενετία μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Ἀγίου. Εὐθύς ἀμέσως μεταφράστηκε στὰ ρωσικά καὶ εἶχε σημαντικὴ δημοσιότητα στή Ρωσία, ἀλλὰ παρέμεινε οὐσιαστικά ἄγνωστο στή Δύση. Μόνο ὁ Pere S. Vailhé ἐξέδωσε ἀποσπάσματα (Echos d' Orient, 1904).

Νεώτερη ὁλοκληρωμένη ἔκδοσις εἶναι ἡ ἔκδοσις πού ἔγινε στὸ Βόλο ἀπὸ τὸ Σωτήριο Σχοινᾶ τὸ 1960. Τό κείμενο τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς εἶναι ἀκριβέστατη ἀνατύπωση τοῦ κειμένου τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, τῆς α' ἐκδόσεως, Βενετία, 1816. Αὐτὸ τὸ κείμενο χρησιμοποίησε καὶ μετέφρασε ἡ Ἱερά Μονὴ ἁγίου Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα, ἀφοῦ τὸ χώρισε σὲ παραγράφους καὶ ἔκανε ἐλαφρές διορθώσεις στὰ σημεῖα στίξεως καὶ στὴν ὀρθογραφία. Στὴν ὅλη δὲ ἐργασία εἶχε ὑπόψη τῆς τὴν ἀποσπασματικὴ κριτικὴ ἔκδοσις τῆς Β. Ψ. ἀπὸ τὸν Derwas James Chitty, ἀπὸ τὰ ἐνυπάρχοντα κείμενα τῆς ὁποίας συνεπλήρωσε ὠρισμένα ἐλλιπῆ χωρία τοῦ κειμένου τοῦ ἁγίου Νικοδήμου καὶ ἀντικατέστησε τὰ κακῶς κείμενα.

Ὁ ἀνωτέρω ἀξιόλογος ἐρευνητὴς ἄρχισε νὰ ἐξετάζει τοὺς σημαντικότερους κώδικες, γιά νὰ προβεῖ σὲ κριτικὴ ἔκδοσις τοῦ κειμένου στή σειρά Patrologia Orientalis Tome XXXI Fascicule 3. Οἱ κώδικες πού περιείχαν κάπως πληρέστερα καὶ ὁλοκληρωμένα τὰ κείμενα, ἦταν: Ὁ Coslinianus 124, Vatopedi 2, ἡ ἔκδοσις τοῦ ἁγίου Νικοδήμου καὶ ὁ Sinaiticus 411S. Τοὺς κώδικες αὐτοὺς συνέκρινε ὁ Derwas James Chitty καὶ τοὺς μελέτησε, προκειμένου νὰ ἐκδώσει τὸ ἔργο σὲ κριτικὸ κείμενο. Ὁ αἰφνίδιος ὁμως θάνατός του, τὸ 1971, ἔγινε αἰτία νὰ παραμείνει ἀτελὲς τὸ σημαντικό του ἔργο. Ὡστόσο ἀκολούθησε ἄλλη ἔκδοσις — μόνο σὲ μετάφραση — τῶν Ἑρωταποκρίσεων στή γαλλικὴ γλῶσσα, τὸ 1972, Barsanuphe et Jean de Gaza Correspondance, ἐκδόσεις: Abbaye Saint Pierre de Solesmes, 1972. Στὴν εἰσαγωγή τοῦ βιβλίου αὐτοῦ ἀναφέρεται ὅτι τὸ ἔργο τοῦ J. Chitty θὰ συμπληρωθεῖ ἀπὸ τὸν François Neyt, ἀλλὰ θὰ περάσουν ἀκόμη πολλὰ χρόνια.

Τελευταῖα, ὁλοκληρωμένη ἔκδοσις τῶν Ἑρωταποκρίσεων Βαρσανουφίου

25. Ἀμβρ. Βεσελίνοβιτς, σελ. 64, ἐνθ' ἄνωτ.

καί 'Ιωάννου ἔγινε ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο «Γρηγόριος Παλαμᾶς», ΕΠΕ, Θεσ/νίκη 1988, σέ κείμενο καί μετάφραση. Ὁ δέ Π. Μ. Σωτήρχος ἐξέδωσε ἀπάνθισμα Ἑρωταποκρίσεων, σέ κείμενο καί μετάφραση, ἀπὸ τὶς ἐκδόσεις Ἀκρίτας, Ἀθῆναι 1988.

θ) Μεταφράσεις

Τό 1794 ἔγινε ἡ πρώτη σλαυική μετάφραση τῶν Ἀποκρίσεων ἀπὸ τὸν Ἀρχιμανδρίτη Παῖσιο Βελιτσκόβσκι, στή Μονή Νέμτσουλ, στή Μολδαβία τῆς Ρουμανίας. Δεύτερη ἔκδοση τῆς μεταφράσεως αὐτῆς ἔγινε στή Μόσχα τό 1852 ἀπὸ τὸ τυπογραφεῖο τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἐπίσης ρωσική μετάφραση τῆς ἐκδόσεως τοῦ Νικοδήμου ἔγινε ἀπὸ κάποιον ἄγνωστο, πού εἶχε ὑπόψη του τή σλαυική μετάφραση, καί ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸ τυπογραφεῖο τῆς Μόσχας, τό ἔτος 1855. Ἡ μετάφραση αὐτή εἶχε τέσσερις ἐκδόσεις, ἡ τελευταία δέ ἔγινε στήν Πετρούπολη τό 1905. Ἡ ρωσική Φιλοκαλία, ἡ ὁποία καταρτίστηκε ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο Θεοφάνη Ζατβορνίκο († 1894), παρέλαβε ἀπὸ τήν τελευταία αὐτή μετάφραση ἑκατὸν τριάντα ἑπτὰ Ἀποκρίσεις. Ἐπίσης ἡ δούκισσα Μίλιτσα Νικολάεβνα, κατήρτησε συλλογή ἐκλεκτῶν ἀποσπασμάτων τῆς προηγουμένης μεταφράσεως, τήν ὁποία δημοσίευσε στήν Πετρούπολη τό 1908. Γαλλικὴ τέλος μετάφραση ἐλαχίστων Ἀποκρίσεων βρίσκουμε στὸν S. Vailhé στὰ ἄρθρα του, στὸ περιοδικό "Echos d' Orient"²⁶.

Σημείωση

Ὅπως ἤδη ἀναφέραμε, τὸ κείμενο πού χρησιμοποίησαμε στήν παρούσα ἔκδοση εἶναι τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου (ἐκδοσις Σωτ. Σχοινᾶ, ἐν Βόλῳ 1960). Λάβαμε ὅμως σοβαρά ὑπόψη μας καί τήν ἀποσπασματικὴ κριτικὴ ἔκδοση τοῦ Derwas James Chitty (Patrologia Orientalis Tome XXXI Fascicule 3), ἀπὸ τὰ ἐνυπάρχοντα κείμενα τῆς ὁποίας συμπληρώσαμε ἢ διορθώσαμε κάποια δυσνόητα καί ἀσαφῆ χωρία τοῦ κειμένου τοῦ ἁγίου Νικοδήμου στὶς Ἑρωταποκρίσεις α-σιγ', πού περιλαμβάνονται στὸν Α' τόμο.

Ἀπὸ τὰ γνωστὰ σημεῖα γραφῆς στὶς ἐκδόσεις τῶν κειμένων, χρησιμοποίησαμε τὶς ἀγκύλες [], γιὰ τὶς λέξεις ἐκείνες πού συμπληρώσαμε, διότι ἔλειπαν ἀπὸ τὸ κείμενο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου καί τὰ ἀντίλαμβδα < >, γιὰ τὶς λέξεις ἐκείνες πού διορθώσαμε ἢ ἀντικαταστήσαμε, ἔχοντας πάντα στόχο τήν πληρέστερη ἀποκατάσταση τῆς νοηματικῆς σαφήνειας τοῦ κειμένου.

Στὴ μετάφραση προσπαθήσαμε νά ἀποδώσουμε, ὅσο τὸ δυνατόν πιό πιστά, τήν οὐσία τῶν λόγων τῶν Ἀγίων — πράγμα πού σέ πολλὰ σημεῖα ἦταν δυσχερέστατο — καί φροντίσαμε νά διατηρηθεῖ τὸ ὕφος τῶν Ἀββάδων, νά περιοσθεῖ δέ ὁ,τι ἦταν δυνατόν ἀπὸ τὸ ταπεινὸ κάλλος καί τὴ λεκτικὴ ἀπλότητα τοῦ πρωτοτύπου κειμένου.

26. Ἀμβρ. Βεσελίνοβιτς, σελ. 72, ἐνθ' ἀνωτ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ

Συγγραφέν ὑπὸ τοῦ ᾿Αγίου Νικοδήμου
τοῦ ᾿Αγιορείτου¹.

1. Μερικὴ διήγησις περὶ τοῦ βίου τῶν ὁσίων καὶ ἱερῶν συγγραφέων τῆς Βίβλου, Βαρσανουφίου καὶ ᾿Ιωάννου.

Φωστήρες δύο κατὰ ταῦτόν, σήμερον διὰ τῆς Τυπογραφίας ἐν
τῇ τῆς Οἰκουμένης ἀνατέλλουσι στερεώματι, Βαρσανούφιος καὶ
᾿Ιωάννης, τῆς ἀσκήσεως οἱ κανόνες, τῆς ἡσυχίας οἱ ἐπιστήμονες, οἱ
λύχνοι τῆς διακρίσεως, τῆς προοράσεως οἱ ἀκοίμητοι ὀφθαλμοί, τῶν ἀρετῶν
τὰ ταμειᾶ, τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὰ δοχεῖα καὶ τῆς παρουσίας θεοσόφου καὶ
Ψυχωφελεστάτης Βίβλου, οἱ θεοφόροι ἀληθῶς καὶ χριστοφόροι καὶ πνευματο-
φόροι Συγγραφεῖς καὶ Πατέρες καὶ ᾿Αρχιτέκτονες.

Οἱ φωστήρες δὲ οὗτοι, νοητοὶ ὄντες, καὶ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, κατὰ τὸν
᾿Απόστολον, οὐκ ἔχουσι τὰ τῶν αἰσθητῶν φωστήρων πάθη καὶ ἰδιώματα· ὅχι·
ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν βασιλεύουσι ποτε ὥσαν οἱ φαινόμενοι φωστήρες, οὔτε ἐκλεί-
πουσι· διότι καταυγαζόμενοι ἀπὸ τὰς ἀκτινοβόλους ἀστραπὰς τῆς τρισηλίου
θεαρχίας, ἀβασιλευτον καὶ ἀνέκλειπτον ἔχουσι τὸ νοητὸν φῶς. Καὶ τοῦτο βε-
βαιοὶ ἢ βασιλεῖος τῆς ᾿Εκκλησίας φωνή, ὁ μέγας, λέγω, καὶ οὐρανοφάντωρ
Βασίλειος, οὕτω λέγων (παρὰ ᾿Ιωσήφ τῷ Βρυεννίῳ, Τόμῳ β΄, σελ. 131):
«Ἄθλον ἀρετῆς Θεὸν γενέσθαι, καὶ τῇ ἀκραίφνεστάτῃ φωτὶ καταστράπτε-

1. Τὸ «Προοίμιον» τοῦ ἁγίου Νικοδήμου, καὶ ἡ «Εἰδήσις ᾿Αωννύμου» ἀναδημοσιεύονται ἐκ τῆς
᾿Εκδόσεως Σωτηρίου Ν. Σχοινᾶ, ἐν Βόλῃ 1960. Ἔγιναν μόνο μερικὲς διορθώσεις στὴ στίξιν καὶ
στὴν ὀρθογραφίαν. Ἐπίσης τὸ Προοίμιον χωρίστηκε σὲ κεφάλαια, μὲ ἰδίους τίτλους, γιὰ νὰ γίνει
πιὸ εὐανάγνωστο στοὺς φιλομαθεῖς ἀναγνώστες.

σθαι τῆς ἡμέρας ἐκείνης Υἱὸν γενόμενον, ἡ οὐ διακόπτεται ζόφω· ἄλλος γὰρ ταύτην ποιεῖ ἥλιος ὁ τὸ ἀληθινὸν φῶς ἀπαστράπτων, ὃς ἐπειδὴν ἅπαξ ἐπιφαύσῃ ἡμῖν, οὐκ ἔτι ἐν δυσμαῖς κρύπτεται· ἀλλὰ πάντα τῇ φωτιστικῇ αὐτοῦ δυνάμει περιπτυσάμενος, διηνεκὲς καὶ ἀδιάδοχον τὸ φῶς τοῖς ἀξίοις ἐμποιεῖ, καὶ αὐτοὺς τοὺς μετέχοντας τοῦ φωτὸς ἐκείνου, ἄλλους ἡλίους ἀπεργαζόμενος»².

Οἱ φωστῆρες οὗτοι δὲν εἶναι ἄλλος μέγας, καὶ ἄλλος ἐλάσσων, καθὼς εἶναι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, οἱ αἰσθητοὶ φωστῆρες τοῦ στερεώματος· ἀλλ' εἶναι ἴσοι τῷ μεγέθει, ἴσοι ταῖς ἐνεργείαις, ἴσοι τῇ πνευματικῇ δυνάμει καὶ ἴσοι τῇ λαμπρότητι· τοὺς ἴσους γὰρ ἀγῶνας τῆς ἀσκήσεως διανύσαντες καὶ τὴν ἡσυχίαν ἄκρως καὶ οἱ δύο ποθήσαντες, πρεπόντως καὶ τῶν ἴσων χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἠξιώθησαν· ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα τοῦ προφητικοῦ· τούτην μόνην ἔχοντες τὴν διαφοράν, ὅτι ὁ μὲν θεῖος Βαρσανούφιος, ἅγιος καὶ μέγας Γέρων ἐπονομάζεται, ὁ δὲ ὁσιος Ἰωάννης, ἄλλος Γέρων ἐπικαλεῖται.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ πανδαμάτωρ χρόνος καὶ λήθης βυθοῖς τὰ καλὰ παραπέμπων, κατέκρυπεν ὥσάν ὑποκάτω εἰς ὀρίζοντα τοὺς θεολαμπεῖς φωστῆρας τούτους, μὲ τὸ νὰ μὴν ἀφήκεν εἰς ἡμᾶς κανένα ὑπόμνημα, διαλαμβάνον περὶ τῆς ζωῆς καὶ πολιτείας αὐτῶν. Τούτου χάριν ἡ ἐμὴ ἀδυναμία ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν ταύτης βίβλου ἐσπούδασε νὰ συνάξῃ μερικά τινα, καὶ ταῦτα νὰ παραθέσῃ εἰς τοὺς φιλόλογους καὶ ποθοῦντας μαθεῖν, ποίας ἀρετὰς οἱ τρισμακάριοι οὗτοι κατορθώσαντες, ἔφθασαν εἰς τὴν ἀκροτάτην καὶ ἐνδεχομένην τοῖς βροτοῖς τελειότητα· ὅπερ γὰρ τῷ ἁγίῳ Γρηγορίῳ τῷ Θεολόγῳ συνέβη, τοῦτο καὶ εἰς τοὺς Ὀσίους ἠκολούθησε τούτους· καὶ καθὼς ὁ μετὰ ταῦτα συνώνυμος Γρηγόριος, οὐκ ἐξ ἄλλων τινῶν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν τοῦ ἁγίου Γρηγορίου λόγων τὴν βιογραφίαν ἐκείνου συνέγραψεν, οὕτω καὶ ἐξ αὐτῶν ὧν εἶπον οἱ Ὅσιοι οὗτοι, ἵχνη τινὰ τῆς βιογραφίας αὐτῶν συνέλεξα.

2. Περί τοῦ μεγάλου Γέροντος Βαρσανουφίου.

Ὁ μέγας τοίνυν Γέροντας, καὶ ἐν Πατράσι θεῖος Βαρσανούφιος, κατήγετο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ὡς μαρτυρεῖ Εὐάγριος ὁ σχολαστικὸς ἐν τῷ δ' Βιβλίῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, κεφάλαιον λβ'. Φαίνεται δὲ ὅτι ἦτον πεπαιδευμένος τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Αἰγυπτιακὰ γράμματα, κατὰ τὴν νε' ἀπόκρισίν του· ἐκ νεαρᾶς δὲ ἡλικίας τὸν τῆς ἀσκήσεως βίον ἐπόθησεν ὁ αἰόιδιμος. Μίαν φοράν δὲ ἔτυχε νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ ἵπποδρόμιον, ἥτις ἀπὸ τὸν τόπον ἐκείνον, ὅπου ἔτρεχον οἱ ἄνθρωποι μὲ τὰ ἄλογα· ὅθεν ἐστάθῃ καὶ ἐπρόσεξεν εἰς τὰ ἐκεῖ γινόμενα, καὶ βλέποντας πῶς ἐσπούδαζεν ὁ κάθε ἕνας νὰ περάσῃ τὸν ἄλλον

2) Τοῦτο τὸ ἴδιον ρητὸν λέγει καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος, ὁ ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὰ φρονῶν τῷ μεγάλῳ Βασιλείῳ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἔκτου Ψαλμοῦ περὶ τῆς Ὀγδόης, τόμῳ α'.

καὶ νὰ τὸν νικήσῃ εἰς τὸ τρέξιμον, εἶπε ταῦτα μὲ τὸν λογισμὸν του· «βλέπεις, πῶς οἱ τοῦ διαβόλου προθυμῶς ἀγωνίζονται; πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν»; καὶ ἀπῆλθεν ἔτι προθυμότερος ἐκ τῆς τοιαύτης θεωρίας ἐπὶ τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα, καθὼς τοῦτο γράφει ὁ ἄλλος Γέροντας Ἰωάννης περὶ αὐτοῦ (᾽Αποκρίσει μὴ᾽). Ἀπελθὼν δὲ εἰς τὴν περὶχωρον Γάζης τῆς ἐν Παλαιστίνῃ, καὶ ἐκεῖσε εὐρὼν τὸ Κοινόβιον τὸ ἐπιλεγόμενον τοῦ Ἀββᾶ Σερίδου, ἔκτισε μικρὸν κελλίον ἔξω τῆς Μονῆς πρότερον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγκλείσας ἑαυτὸν, ἐτρύγα καὶ ἀπελάμβανε τὸ γλυκύτατον μέλι τῆς ἡσυχίας, ὡς τοῦτο δηλοῦται (᾽Αποκρίσει σκ᾽). Φαίνεται δὲ ὅτι ἔκτισε καὶ δεύτερον ἐγκλειστήριον καὶ ἡσύχαζεν ἐν αὐτῷ· ποῦ δὲ τοῦτο ἔκτισεν, ἄδηλον εἶναι· συμπεραίνεται ὅμως ὅτι καὶ τὸ δεύτερον ἐγκλειστήριόν του ἦτον, ἢ μέσα εἰς τόπον παράμερον τοῦ ἀνωτέρου Κοινοβίου, ἢ ἔξω, πλησίον τοῦ Κοινοβίου.

Ἐν τῇ ἀρχῇ δὲ τῆς ἡσυχίας του, τρεῖς μόνους ἄρτους ἔφερον αὐτῷ τὴν ἐβδομάδα ἐκ τοῦ Κοινοβίου καὶ ἐτρέφετο (᾽Αποκρ. οβ᾽)· ἀλλ᾽ ὅμως εἰς τόσον ἄκρον πένθος ἐπέδωκεν ἑαυτὸν ὁ τρισμακάριος καὶ τοσαύτην γλυκύτητα ἐλάμβανεν ἐκ τῶν δακρύων, ὥστε ὅπου ἀπὸ τὴν ἡδονὴν ἐκείνην τὴν ἀνεκφραστον, ἔφθασεν εἰς τὸ νὰ τρώγῃ καὶ νὰ πίνῃ ἕνα ὀλίγον. Πολλὰς φορὰς δὲ καὶ ἀλησμόνει τελείως νὰ φάγῃ τὸν ἄρτον του, καθὼς ἔλεγε καὶ ὁ Δαβὶδ διὰ λόγου του· «ἐπελαθόμην τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου· ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου ἐκολλήθη τὸ ὅστουν μου τῇ σαρκί μου» (Ψαλμ. ρα᾽ 6). Διὰ τοῦτο, ποτὲ μὲν, δύο φορὰς τὴν ἐβδομάδα ἔτρωγε, ποτὲ δέ, μίαν, καὶ πάλιν ὅταν ἤρχετο εἰς τὴν τράπεζαν, ἤρχετο ὡσὰν νὰ εἶναι χορτασμένος. Τρώγοντας δέ, κατέκρινε τὸν ἑαυτὸν του λέγων· «διατὶ πάντοτε οὐκ εἰμὶ οὕτως»; Ἀπὸ γὰρ τῆς γλυκύτητος ὅπου εἶχεν εἰς τὴν πνευματικὴν τροφήν, ἀλησμόνει τὴν αἰσθητὴν (᾽Αποκρίσει ιζ᾽). Καὶ τὸ παράδοξον ἦτον, ὅτι αὐτὸς ἐδύνετο νὰ μείνῃ καὶ ὅλην σχεδὸν τὴν ζωὴν του χωρὶς νὰ φάγῃ καὶ νὰ πίνῃ καὶ νὰ ἐνδυθῇ· ἐπειδὴ ἡ τροφή αὐτοῦ καὶ ἡ πόσις καὶ τὸ ἐνδυμα ἦτον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον (᾽Αποκρ. οη᾽).

Προϊόντος δὲ τοῦ καιροῦ, καὶ ἐπὶ πλεῖον πλύνοντας τὸν ἑαυτὸν του διὰ τῶν ἀειρρῦτων δακρύων, ἐκαθάρισε τὴν καρδίαν του ὁ τρισόλβιος, ὃχι μόνον ἀπὸ τὰ σωματικά πάθη, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ ψυχικά, ἀπὸ τὴν οἴησιν λέγω, ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν, ἀπὸ τὴν ἀνθρωπαρέσκειαν, ἀπὸ τὴν πονηρίαν καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα ὅμοια τὰ βαθέως κεκρυμμένα μέσα εἰς τὴν καρδίαν, καὶ οὕτως ἀνώτερος γενόμενος τῶν βελῶν τοῦ ἐχθροῦ, ἀπόκτησε τὴν εἰρήνην τῶν λογισμῶν, ἥτις εἶναι τὸ χωρητικὸν δῶρον τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὡς λέγει ὁ τῆς Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγόριος (λόγῳ πρὸς τὴν Ξένην). Ἀπόκτησε δὲ καὶ τὴν κοίμησιν, ἢ μᾶλλον εἶπεῖν, ἀπονέκρῳσιν παντὸς ἐμπαθοῦς κινήματος καὶ φρονήματος· διὰ τοῦτο καὶ τὸ ἐγκλειστήριόν του, κοιμητήριον ὠνόμαζεν. Ὅθεν ὁ ἄλλος Γέροντας Ἰωάννης, ἐρωτηθεὶς διατὶ ἔτσι ὠνόμασεν αὐτό, ἀπεκρίθη· «ὅτι ἀνεπαύσατο ἀπὸ τῶν παθῶν ὧλων· ἀπέθανε γὰρ τελείως τῇ ἁμαρτίᾳ· καὶ τὸ κελλίον αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἐζώγρηται ὡς ἐν τάφῳ, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ

Ἰησοῦ, τόπος ἀναπαύσεως ἐστίν, ἔνθα οὐ πατεῖ δαίμων, οὐδὲ ὁ ἄρχων αὐτοῦ διάβολος· ἀγιαστήριον γὰρ ἐγένετο, ὅτι ἐχώρησε τὸ κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ» (᾽Αποκρ. ογ´). ᾽Αφ´ οὗ λοιπὸν ἐκαθάρισε τὴν καρδίαν του ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἡξιώθη νὰ γίνῃ ναὸς καὶ κατοικητήριον τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τίς δύναται νὰ παραστήσῃ τὰ χαρίσματα ὅπου ἡξιώθη νὰ λάβῃ; ᾽Εκ τῆς τοιαύτης καθαρότητος ἐπλουτίσθη μὲ τὴν ὑποποιὸν καὶ ἀληθινὴν καὶ τελείαν ταπείνωσιν· δηλαδή, ὅχι μὲ τὴν ταπείνωσιν ἐκείνην, ἥτις συνίσταται μὲ τὰ ἔξω ταπεινὰ σχήματα καὶ τὰ ταπεινὰ λόγια, ἀλλὰ μὲ τὴν ταπείνωσιν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν κτίζει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῖς ἐγκάτοις ἐγκαινιζόμενον, κατὰ τὸν τῆς Θεσσαλονίκης μέγαν Γρηγόριον (λόγ. εἰς τὴν Ξένην)· διὰ τοῦτο καὶ Θεοδώρητον αὐτὴν οἱ Πατέρες καλοῦσι, καὶ μάλιστα ὁ Σιναιτῆς θεῖος Γρηγόριος· «ταπείνωσις γάρ ἐστι, κατὰ τὸν ἴδιον Βαρσανούφιον, τὸ ἔχειν ἑαυτὸν γῆν καὶ σποδόν, ἔργοις καὶ οὐ λόγοις μόνον· καὶ τὸ εἰπεῖν· ἐγὼ τίς εἰμι; τίς ψηφίζει με; πρᾶγμα οὐκ ἔχω μετὰ τινος» (᾽Αποκρ. ριβ´). ᾽Εκ τῆς ταπείνώσεως δὲ ταύτης ἡξιώθη νὰ λάβῃ τὴν μείζονα πασῶν τῶν ἀρετῶν διάκρισιν, ἥτις ἐδόθη παρὰ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὡσὰν ἕνας κυβερνήτης, κατὰ τὸν αὐτὸν Βαρσανούφιον (᾽Αποκρ. ρο´). Καὶ κατὰ τὸν θεῖον Μελέτιον τὸν ὁμολογητὴν, «ἡ διάκρισις εἶναι βάσις τῶν ἀρετῶν, ἀρχή, μεσότης καὶ τέλος πάντων τῶν καλῶν· λύχνος φαίνων ἐν τῇ σκοτίᾳ· πλανωμένων ὁδηγός, χειμαζομένων λιμήν» (Βαθμίδ. ρξς´)· ἐκ δὲ τῆς διακρίσεως, ἡξιώθη νὰ λάβῃ τὴν διόρασιν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐρευνῶνται οἱ νοητοὶ καὶ ἀπόκρυφοὶ λόγοι τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν κτισμάτων, κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ ὄσιον Πέτρον.

᾽Εκ δὲ τῆς διοράσεως ἡξιώθη νὰ λάβῃ καὶ τὸ τῆς προοράσεως καὶ προφητείας χάρισμα καὶ νὰ βλέπῃ τὰ μακρὰν γινόμενα, ὡς παρόντα, καὶ τὰ μέλλοντα, ὡς ἐνεστώτα· ἀλλὰ τὸ χάρισμα τοῦτο, τόσον πολλὰ πλούσιον ἐδόθη εἰς τὸν τρισόλβιον τοῦτον Πατέρα, ὥστε ὅπου αὐτὸς προεγίνωσκε καὶ προέλεγε πρὸ δύο χρόνων, ὅτι μέλλει νὰ ἔλθῃ εἰς τό Κοινόβιον ὁ ἀπὸ Μηρωσάβης ὄσιος Ἰωάννης (᾽Αποκρ. α´). Αὐτὸς προεγίνωσκε καὶ προέλεγεν, ὅτι μέλλουν νὰ ἔλθουν πλούσιοι καὶ νὰ κοινοβιάσουν εἰς τὸ Μοναστήριον (᾽Αποκρ. λα´). Αὐτὸς διὰ τῆς χάριτος ἐγίνωσκε καὶ τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν, ὅθεν καὶ ἀπεκρίνετο πρὸς ἐκείνους ὅπου τὸν ἐρώτων, ὅχι μὲ λόγον προφορικόν, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιάν τους (᾽Αποκρ. υδ´ καὶ ργ´). Καὶ ἐκεῖνα τὰ ἴδια λόγια ὅπου ἀναγινώσκουμεν εἰς τὴν Γραφήν πὼς ἔλεγεν ὁ Προφήτης Ἑλισσαῖος πρὸς Γιεζὶ, τὸν λαβόντα τὰ δύο τάλαντα ἀργυρίου ἀπὸ τὸν Νεεμάν· «οὐχὶ ἡ καρδιά μου ἐπορεύθη μετὰ σοῦ»; (Δ´ Βασιλ. ε´ 26) τὰ αὐτὰ ἔλεγε καὶ ὁ θεῖος Βαρσανούφιος πρὸς τὸν ἀπὸ Μηρωσάβης Ἰωάννην. «Καὶ τοῦτο μάθε, ὅτι ὅτε ὑπάγεις εἰς διακονίαν τοῦ Κοινοβίου, πάντως ὑπάγει μετὰ σοῦ ἡ καρδιά μου» (᾽Αποκρ. κζ´). ᾽Επειδὴ καὶ τοῦ αὐτοῦ Προφητικοῦ χαρίσματος τοῦ Ἑλισσαίου ἦτον ἡξιωμένος καὶ ὁ ὄσιος Βαρσανούφιος, ὅθεν καὶ ἡ πρόρρησις αὐτοῦ ποτὲ δὲν ἐλάνθανεν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων ἐβεβαιούτο· προεῖπε γὰρ περὶ

τοῦ ἄρχοντος, τοῦ ἀποσταλέντος παρὰ τοῦ Βασιλέως διὰ νὰ καταστήσῃ εἰς τὸν θρόνον τῆς Γάζης τὸν ἀνάξιον Ἐπίσκοπον, ὅτι «τὴν πόρταν τῆς πόλεως ἐὰν φθάσῃ, εἰς τὴν πόλιν οὐκ ἐμβαίνει· οὐ συγχωρεῖ γὰρ αὐτῷ ὁ Θεός»· καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὕτως ἔγινεν. Ἐπειδὴ ἐξαίφνης ἀκουσθεῖσα ἡ φήμη τοῦ θανάτου τοῦ Βασιλέως, ἔκαμε νὰ διαλυθοῦν ὅλα τὰ ἐλπιζόμενα καὶ μελετώμενα παρ' αὐτοῦ (Ἐποκρ. ω').

Τίς δὲ δύναται νὰ παραστήσῃ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀγάπην ὅπου εἶχε πρὸς τὸν Θεὸν ὁ Μακάριος; Αὐτὸς ἔφερεν ἐν τῇ καρδίᾳ του τὴν πρὸς Χριστὸν ἀγάπην κατακαιομένην ὡς φλόγα πυρὸς σφοδροτάτου, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος (Ἐποκρ. ρι'). διὰ τοῦτο καὶ ὡς τὴν τοιαύτην ἀγάπην ἔχων, νὰ πέσῃ δὲν ἐδύνετο· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἀπόστολον «ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει» (Α' Κορ. ιγ' 8)· καὶ κατ' αὐτὸν τὸν θεῖον Βαρσανούφιον «ἡ τελεία ἀγάπη ἄπτωτός ἐστι, καὶ ὁ κτῶμενος αὐτὴν μένει ἐν τῇ θερμότητι, κατακλειόμενος τῇ ἀγάπῃ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον» (Ἐποκρ. ιζ'). Τίς νὰ φανερώσῃ δὲ καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην ὅπου ἀνεφλέγετο μέσα εἰς τὰ σπλάγχνα του; Ἴδετε τὴν κάμινον πῶς ἀνάπτει ἀπὸ τὴν πολλὴν ὕλην· τοιαύτη ἦτον πρὸς ὅλους τοὺς ἀδελφούς καὶ ἡ χριστομίμητος καρδιά τοῦ μεγάλου Βαρσανουφίου· διὰ τοῦτο αὐτός, ὡς Πατὴρ φιλόστοργος, δὲν ἔπαυε νύκτα καὶ ἡμέραν ἀπὸ τοῦ νὰ παρακαλῇ τὸν Θεόν, διὰ νὰ κάμῃ θεοφόρους ὅλους τοὺς ἀδελφούς· καὶ ἄκουσον τὰ ἴδιά του λόγια· «ἐγὼ καὶ πρὸ τοῦ αἰτήσασθαι με διὰ τὴν κατακαιομένην, ὡς σφοδροτάτου πυρὸς φλόγα, ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἐν ἐμοί, τοῦ εἰπόντος· ζητήσον τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, ἀπὸ τῆς καύσεως καὶ τοῦ ζέειν τῷ Πνεύματι, οὐ παύομαι νύκτα καὶ ἡμέραν δεόμενος τοῦ Θεοῦ ποιῆσαι ὑμᾶς θεοφόρους, καὶ οἰκῆσαι ἐν ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατῆσαι καὶ καταπέμψαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑμῖν... καὶ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς ὡς Πατὴρ, σπουδάζων στρατεῦσαι τὰ τέκνα αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ, ἐν στρατείαις λαμπραῖς, αὐτῶν ἀμεριμνούντων» (Ἐποκρ. ρι'). Οὐ μόνον δὲ ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τούτου, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς ἐποίει τοὺς ἀδελφούς, θεοφόρους ἀληθῶς καὶ πνευματοφόρους· τὸν μὲν γὰρ ἡγούμενον τοῦ Κοινοβίου Σέριδον, ἐφώτισε διὰ προσευχῆς του καὶ τοῦ ἄνοιξε τὸν νοῦν διὰ νὰ καταλαμβάνῃ τὰ δυσνόητα (Ἐποκρ. ι'), δὲν τρόπον «καὶ ὁ Κύριος διήνοιξε τὸν νοῦν τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς» (Λουκ. κδ' 45) καὶ τὸν ὅσιον Ἀνδρέαν ἐποίησε νὰ λάβῃ Πνεῦμα ἅγιον διὰ τῶν εὐχῶν του, εἰς ὑπομονὴν καὶ εὐχαριστίαν (Ἐποκρ. σιβ')· ἐπειδὴ καὶ αἱ προσευχαὶ αὐτοῦ ἀνήρχοντο πρὸς τὸν Θεὸν ὡς ἀστραπαὶ ἀστράπτουσαι καὶ ὡς ἀκτῖνες ἡλίου, ἐν αἷς εὐφραίνετο ὁ Πατὴρ, καὶ ἔχαιρεν ὁ Υἱός, καὶ ἡγάλλετο τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον (Ἐποκρ. ρια')· ὅθεν καὶ εἰσηκούοντο εἰς ὅλα τὰ πρὸς συμφέρον αἰτήματα.

Ὑπὸ ταύτης τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης καταφλεγόμενος ὁ οὐράνιος οὗτος ἄνθρωπος, ἐτίθει χριστομιμήτως τὴν ψυχὴν του ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν του, καὶ ἀπολογίαν ἔδιδεν εἰς τὸν Θεὸν δι' αὐτούς (Ἐποκρ. νθ')· ἐθεώρει καὶ

ἐσκέπαζε τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καθὼς ὁ Θεὸς θεωρεῖ καὶ σκεπάζει αὐτάς (‘ Αποκρ. σλε’).

Καὶ ἐπειδὴ διὰ τὴν τοιαύτην ὑπερβάλλουσιν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην, ἐδόθη αὐτῷ ἀμέσως παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν τὰς ἁμαρτίας, τὸ ὁποῖον εἶναι τελειότης τῶν χαρισμάτων, καθὼς ὁ ἴδιος ὁ Βαρσανούφιος λέγει· «τὸ δὲ τέλειον χάρισμα, τὸ ἀφιέναι ἁμαρτίας καὶ ἐλευθερῶσαι ψυχὰς ἐκ σκότους καὶ ἀγαγεῖν εἰς τὸ φῶς» (‘ Αποκρ. σιβ’). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος διάφορα ἄλλα χαρίσματα δοὺς πρὸ τῆς ἀναστάσεως εἰς τοὺς ἱεροὺς Ἀποστόλους, τὴν τελειότητα ταύτην τῶν χαρισμάτων δέδωκεν αὐτοῖς ὕστερον μετὰ τὴν ἀνάστασιν, κατὰ τὸν αὐτὸν Βαρσανούφιον λέγοντα· «κατανόησον τὰ εὐαγγέλια, πῶς καὶ ποσάκις δέδωκεν ὁ Χριστὸς τὰ χαρίσματα τοῖς μαθηταῖς περὶ ἰάσεων καὶ ἐκβάσεων δαιμόνων, τὴν τελειότητα δέδωκε περὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, εἰπὼν αὐτοῖς, ὧν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφένται» (‘ Αποκρ. ι’).

Ἐπειδὴ λέγω καὶ ὁ μέγας Βαρσανούφιος ἠξιώθη νὰ λάβῃ τὸ χάρισμα τοῦτο τὸ συγχωρεῖν ἁμαρτίας, διὰ τοῦτο, ποτὲ μὲν, ἔλεγεν εἰς τὸν ἐν Κοινοβίῳ ἀσθενοῦντα ἀδελφὸν καὶ αἰτήσαντα ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· «λέγει σοι ὁ Θεὸς ὁ μέγας Βασιλεὺς, ἀφένται σοι πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι σου» (‘ Αποκρ. ρμε’), ποτὲ δὲ εἰς ἄλλον ὁμοιον ἀσθενοῦντα ὑπὸ φθίσεως· «Ἰδοὺ συνεχώρησεν ὁ Θεὸς ὅλας σου τὰς ἁμαρτίας κατὰ τὴν αἴτησίν σου, ἀπὸ παιδὸς μέχρι τοῦ δεῦρο· εὐλογητὸς ὁ θελήσας Θεός, ὅτι συνεχώρησέ σοι ὅλας» (‘ Αποκρ. ρμζ’) καὶ ἄλλων μὲν, ἐβάσταζε τὸ ἥμισυ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν, ἄλλων δέ, καὶ ὅλον (‘ Αποκρ. σλε’ καὶ ρξς’). καὶ ἄλλων μὲν, διὰ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν βλασφημίαν ἴδρωνε δεόμενος τοῦ Θεοῦ, οὕτω γὰρ ἀπεκρίνετο πρὸς τὸν βλασφημήσαντα ἀδελφόν· «τὸ στόμα σου φύλαξον τοῦ μὴ ἐμπεσεῖν πάλιν εἰς τὴν δεινотάτην βλασφημίαν, κἄν ἕως αὐτῆς τῆς ψυχῆς σου φθάσῃ· πάνυ γὰρ ἴδρωσα δυσωπῶν ὑπὲρ ταύτης τὸν Θεόν» (‘ Αποκρ. σκζ’). ἄλλων δέ, παρετίθει τὰς ψυχὰς ἀποθνησκόντων εἰς τὴν ἀγίαν καὶ ζωοποιὸν Τριάδα καὶ ἐποίει εἰς αὐτὰς ἐλευθέραν ἀπὸ τοὺς δαίμονας, τὴν εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἄνοδον (‘ Αποκρ. ρμς’). Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ὁ μέγας οὗτος Βαρσανούφιος ἔφθασεν εἰς τὸ μέτρον ἐκεῖνο τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, εἰς τὸ ὁποῖον ἔφθασε καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ μέγας καὶ θεόπτης ἐκεῖνος Μωϋσῆς· διότι καὶ αὐτὸς τὰ ἴδια λόγια τοῦ Μωϋσέως ἔλεγε· «Πείσθητί μοι ἀδελφέ, ὅτι τὸ Πνεῦμα πρόθυμόν τί ἐστιν εἰπεῖν τῷ ἐμῷ Δεσπότη, χαίροντι ἐπὶ τῇ αἰτήσει τῶν δούλων αὐτοῦ, Δέσποτα, ἢ συνεισένεγκέ μοι τὰ τέκνα μου εἰς τὴν βασιλείαν σου, ἢ καμὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου σου» (‘ Αποκρ. ρια’).

Τί νὰ περιττολογῶ; ὁ μακάριος Βαρσανούφιος, ἀναβάσεις ἱερὰς καθ’ ἐκάστην ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ διατιθέμενος, κατὰ τὸν θεῖον Δαβίδ, καὶ προσθέτοντας ταπεινῶσιν ἐπάνω εἰς τὴν ταπείνωσιν, ἡσυχίαν ἐπάνω εἰς τὴν ἡσυχίαν, θερμὴν ἐπάνω εἰς τὴν θερμὴν καὶ ἀγάπην ἐπάνω εἰς τὴν ἀγάπην, ἠξιώθη τέλος πάντων καὶ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ὑψηλότετον χάρισμα τῆς πρὸς Θεὸν ἀρπαγῆς, ὡς

ὁ μέγας Παῦλος, καὶ νὰ ἀναβαίῃ μέχρι τοῦ ἐβδόμου οὐρανοῦ, ὅχι μὲ τὰ φανταστικά πτερὰ τῆς διανοίας, ἀλλ' ἐν τῇ ἀρρήτῳ δυνάμει τοῦ Πνεύματος, καὶ ἐκεῖ νὰ εὐλογῇται, νὰ θεωρῇ καὶ νὰ ἐντρυφᾷ ἀκόμη ἀπὸ τούτην τὴν ζωὴν τὰ ἄρρητα καὶ ἀνεκλάλητα τῆς θείας Βασιλείας ἀγαθὰ καὶ μυστήρια, χωρὶς νὰ ἡξέυρη, εἴτε ἐν σώματι ἦτον, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος. Καὶ ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος τοῦτο διὰ λόγου του· «πληροφωρήσει ὑμᾶς ὁ Κύριος, ὅτι εἰς τὸν ἔβδομον οὐρανὸν ἀναφέρει ἡ ἀγάπη τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας αὐτήν· καθὼς τινες ἤδη μετὰ παρρησίας ἀνέρχονται καὶ εὐλογοῦνται, εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ εἰδώς· καὶ ἵνα μάθητε τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ τῆς χαρᾶς ταύτης, ἀκούσατε. Πρῶτον ἔρχεται τῷ ἀνθρώπῳ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διδάσκον αὐτὸν τὰ πάντα, καὶ πῶς δεῖ ταπεινοφρονεῖν, ἃ οὐ δύνασθε ἄρτι ἀκοῦσαι· εἴτα ὁδηγούμενος τῇ πρώτῃ καύσει ἐκείνῃ, ἀνέρχεται εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν πρῶτον, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν δεύτερον, καὶ κατὰ πρόβασιν ἕως τοῦ ἐβδόμου, κάκεῖ ἐστι θεωρῆσαι ἄρρητα πράγματα καὶ φοβερά, ἃ οὐδεὶς δύναται ἀκοῦσαι, εἰμὴ οἱ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, οὗ ὁ Κύριος καταξιώσαι ὑμᾶς» (᾿Αποκρ. ρι').

Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐδόθη εἰς αὐτὸν πλουσιώτατον καὶ τὸ τῆς θαυματουργίας χάρισμα, ἥγουν τὸ νὰ δύναται ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Δεσπότου ᾿Ιησοῦ Χριστοῦ νὰ ἀνασταίῃ νεκρούς, νὰ διώκῃ δαίμονας, νὰ ἱατρεύῃ ἀσθενείας ἀνιάτους καὶ ἄλλας δυνάμεις καὶ θαυμάσια νὰ κάμνῃ, ὅχι ὀλιγώτερα ἀπὸ τοὺς ᾿Αποστόλους, καὶ νὰ κλείσῃ καὶ νὰ ἀνοίξῃ τοὺς οὐρανοὺς ὡσάν τὸν ᾿Ηλίαν, καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος ταῦτα λέγει περὶ ἑαυτοῦ· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ δοὺς αὐτῷ τὸ χάρισμα, μᾶλλον δὲ τὰ χαρίσματα, Θεός· καὶ ὅρα ταῦτα ἐν τῇ ρηβ' ᾿Αποκρίσει. Διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἐν τῷ Κοινοβίῳ Γέροντα, ἐλύτρωσεν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν ὅπου ἔπασχεν (᾿Αποκρ. ροδ') ὁμοίως καὶ ἄλλον ἀδελφὸν δεινῶς βασανιζόμενον ἐθεράπευσε (᾿Αποκρ. φι'). Ἐντεῦθεν ἠξιώθη νὰ γίνῃ, ὅχι μόνον υἱὸς Θεοῦ κατὰ χάριν, ἀλλὰ τὸ θαυμασιώτερον, καὶ ἀδελφὸς τοῦ ᾿Ιησοῦ. Καὶ ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος «εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀθλίου, ἵνα κρατήσω ἀγῶν τὰ μέτρα ταῦτα ἕως τέλους· ὁ γὰρ κρατῶν αὐτά, ἤδη ἐγένετο ἀδελφὸς τοῦ ᾿Ιησοῦ» (᾿Αποκρ. ρηβ'). Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὁ κοσμικὸς τοῦ ἁγίου τούτου ἀδελφός, γέρων ὢντας, ἐξήτησε νὰ συνομιλήσῃ μὲ αὐτόν, ταῦτα πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο· «ἐγὼ ἀδελφὸν τὸν ᾿Ιησοῦν ἔχω· ἐὰν δὲ καταφρονήσας τοῦ κόσμου γίνῃ μοναχός, τότε ἀδελφός μου εἶ» (᾿Αποκρ. τμγ').

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἐντεῦθεν ἠξιώθη νὰ γίνῃ ὅχι μόνον υἱὸς Θεοῦ καὶ ἀδελφὸς τοῦ ᾿Ιησοῦ, ἀλλὰ καὶ θεὸς κατὰ χάριν, κατὰ τὸ «ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἐστε, καὶ υἱοὶ ᾿Υψίστου πάντες» (Ψαλμ. πβ' 6)· ἔφη γὰρ τὸ πετεινὸν τοῦ οὐρανοῦ, ὁ κρυφιομύστης καὶ ᾿Αρεοπαγίτης Διονύσιος· «εὐρήσεις δὲ ὅτι καὶ θεοὺς ἢ θεολογία (τὸ ἀνωτέρω δηλαδὴ λόγιον τοῦ Δαβίδ) καλεῖ, τὰς τε οὐρανίας καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς οὐσίας, καὶ τοὺς παρ' ἡμῖν φιλοθεωτάτους καὶ ἱεροὺς ἄνδρας, καίτοι τῆς θεαρχικῆς Κρυφιότητος ὑπερουσίως ἀπάντων ἐξηρημένης τε

καὶ ὑπεριδρυμένης καὶ μηδενὸς αὐτῇ τῶν ὄντων ἐμφεροῦς ὀνομάζεσθαι κυρίως καὶ ὀλικῶς δυναμένου· πλὴν ὅσα τῶν νοερῶν τε καὶ λογικῶν πρὸς τὴν ἔνωσιν αὐτῆς, ὅση δύναμις, ὀλικῶς ἐπέστραπται καὶ πρὸς τὰς θείας αὐτῆς ἐλλάμψεις, ὡς ἐφικτόν, ἀκαταλήκτως ἀνατείνεται τῇ κατὰ δύναμιν, εἰ θέμις εἶπείν, θεομιμησίᾳ, καὶ τῆς θεϊκῆς ὁμωυμίας ἡξίωται» (περὶ οὐρανοῦ Ἱεραρχ. κεφ. ιβ').

“Ὅθεν ἐπειδὴ εἰς τοιαύτην τελειότητα ὁ θεὸς ἔφθασε Βαρσανούφιος καὶ τοσαύτην καὶ τηλικαύτην παρρησίαν εὔρε πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τοῦτο καὶ ἐδύνατο μόνος νὰ δυσωπήσῃ τὸν Θεὸν ὑπὲρ μυριάδων ἀνθρώπων καὶ νὰ μὴν ἀθετηθῇ· ἐπειδὴ ἂν «τὸ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιῇ ὁ Κύριος», κατὰ τὸν Ψαλμψδόν, πόσῳ μᾶλλον δὲν ἀθετῇ τὸ θέλημα τῶν τάξιν υἱῶν καὶ ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐχόντων; καὶ ὅρα τὴν ριὰ Ἱ Αὐτόκρισιν αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὅταν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θεοῦ τούτου Πατρός, ἐγίνετο ὁργὴ μεγάλη εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν οἱ ἐν τῷ Κοινοβίῳ ἡσυχάζοντες Πατέρες διὰ νὰ κάμῃ δέησιν πρὸς τὸν Θεὸν νὰ καταπαύσῃ τὴν ὁργὴν του, αὐτὸς εἶπεν, ὅτι τρεῖς ἄνδρες τέλειοι στέκουν καὶ παρακαλοῦσι τὸν Θεὸν ὑπὲρ ὅλου τοῦ κόσμου, ἀπὸ τοὺς τρεῖς δὲ τούτους, ἕνας ἦτον καὶ αὐτός. Καὶ ἄκουσον τὰ ἴδια κεχαριτωμένα λόγια τῆς ἀποκρίσεως τοῦ ἁγίου· «εἰσὶ πολλοὶ οἱ παρακαλοῦντες τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, παῦσαι τὴν ὁργὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου, καὶ οὐδεὶς φιλανθρωπότερος τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐ θέλει ἐλεῆσαι· ἀντιστήκει γὰρ τὸ πλῆθος τῶν ἐν τῷ κόσμῳ γινομένων ἁμαρτιῶν· εἰσὶ δὲ τρεῖς ἄνδρες τέλειοι τῷ Θεῷ, οἵτινες ὑπερέβησαν τὸ μέτρον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἔλαβον τὴν ἐξουσίαν τοῦ λῦσαι καὶ δῆσαι, καὶ ἀφεῖναι ἁμαρτίας καὶ κρατῆσαι, καὶ στήκουσιν ἐν τῇ θραύσει, τοῦ μὴ ὑφὲν ἐξολοθρεῦσαι ὅλον τὸν κόσμον καὶ διὰ τῶν εὐχῶν αὐτῶν μετ' ἐλέους παιδεύει· καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς, ὅτι ἐπὶ ὀλίγον χρόνον ἐπιμένει ἡ ὁργή· σὺν αὐτοῖς οὖν εὗξασθε. Συναντῶσι δὲ αἱ εὐχαὶ τῶν τριῶν τούτων ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ ἀνωτέρω θυσιαστηρίου τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων καὶ συγχαίρουσιν ἀλλήλοις καὶ συναγάλλονται ἐν τοῖς ἐπουρανοῖς· ὅταν δὲ προσέχωσιν εἰς τὴν γῆν, συμπενοῦσι καὶ συγκλαίουσι καὶ συνοδύρονται διὰ τὰ κακὰ τὰ γινόμενα καὶ κινοῦντα τὴν ὁργήν· εἰσὶ δὲ Ἰωάννης ἐν Ῥώμῃ καὶ Ἡλίας ἐν Κορίνθῳ καὶ ἄλλος ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἱεροσολύμων· (ἦτοι αὐτὸς ὁ ἴδιος Βαρσανούφιος ὁ ταῦτα λέγων, ὁ ἐν τῇ Γάζῃ, τῇ ἐπαρχίᾳ τῶν Ἱεροσολύμων ἡσυχάζων) καὶ πιστεύω ὅτι ἀνύουσι τὸ μέγα ἔλεος· ναὶ ἀνύουσιν. Ἀμήν» (Ἱ Αποκρ. φξδ'). Ἐπειδὴ δὲ τῶν ὑπὸ Θεοῦ χαριτωθέντων ἁγίων, ὅχι μόνον ὁ νοῦς καὶ ἡ ψυχὴ χαριτώνεται καὶ ἁγιάζεται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῶν σώματα μεταλαμβάνουσι διὰ μέσου τῆς ψυχῆς, τὴν χάριν καὶ τὸν ἁγιασμόν· ἔφη γὰρ ὁ τῆς Θεσσαλονίκης μέγας Γρηγόριος· «ὁ μὲν τοι τούτων (τῶν ὑπερφῶν χαρίτων δηλαδή) εὐμοιρήσας νοῦς, καὶ πρὸς τὸ συνημμένον σῶμα πολλὰ διαπορθμεύει τοῦ θεοῦ κάλλους τεκμήρια, χάριτί τε καὶ σαρκὸς παχύτητι μεσιτεύων» (Λόγ. εἰς τὴν Ξένην). Διὰ τοῦτο καὶ τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου, ὅχι μόνον ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς

ἐχαριτώθη καὶ ἡγιασθη, ἀλλὰ καὶ τὸ ἱερὸν σῶμά του τῆς θείας ἀπόλαυσε χάριτος καὶ ἀγιότητος· διὰ τοῦτο καὶ ὅσα πράγματα ἡγγίζον εἰς αὐτό, μετελάμβανον καὶ αὐτὰ κάποιαν θεῖαν δύναμιν καὶ χάριν. "Ὅθεν καθὼς ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς Πράξεις, ὅτι τὰ σουδάρια (ἥτοι τὰ μανδήλια) καὶ τὰ σιμικίνθια (ἥτοι τὰ φακιόλια, ἢ ζωνάρια) τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐποιοῦν θαύματα καὶ ἰάτρουον τοὺς ἀσθενεῖς «ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἐπιφέρεισθαι ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια, ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους» (Πράξ. ιθ' 11), τοιουτοτρόπως καὶ τὸ κουκούλιον τοῦ μεγάλου Βαρσανουφίου πεμπόμενον εἰς τὸν ἀπὸ Μηρωσάβης Ἰωάννην, ἐσκέπαζεν αὐτὸν ἀπὸ πολλῶν πειρασμῶν καὶ κακῶν ('Αποκρ. α'). Ἄλλος δὲ ὁσιος ἔστειλεν εἰς αὐτὸν τὸ κουκούλιον καὶ ἀνάλαβόν του (ἥτοι τὸ πολυσταύριον) καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν διὰ νὰ τὰ φορέσῃ καὶ διὰ τοῦ φορέματός του νὰ τὰ ἀγιάσῃ, καὶ οὕτω νὰ τὰ ἀποστείλῃ πάλιν εἰς αὐτὸν διὰ νὰ τὰ ἔχῃ σκέπην του καὶ βοήθειαν ('Αποκρ. ρκδ'). Πολλοὶ δὲ ἔστελλον καὶ ἐλάμβανον εὐλογίαν, ἥτοι μέρος τι ἀπὸ τὸν ἄρτον ὅπου ἔτρωγε καὶ ἀπὸ τὸ ὕδωρ ὅπου ἔπινε, καὶ λαμβάνοντες ταῦτα, ἐλαφρύνοντο ἀπὸ τὰ πάθη ὅπου τοὺς ἐπολέμουν· καὶ ὅρα τὴν μγ' Ἀπόκρισιν καὶ μζ' καὶ ρσά'.

Τί λέγω ταῦτα; καὶ αὐτὴ μόνη ἡ φωνὴ τοῦ θεοῦ Βαρσανουφίου, ἀγία ἐπιστεύετο νὰ εἶναι. "Ὅθεν πολλοὶ ἐπεθύμουν καὶ παρεκάλουν τὸν ἅγιον νὰ ἀξιώθωσιν διὰ νὰ τὸν προσκυνήσουσιν καὶ νὰ ἀκούσουσιν τὴν ἀγίαν φωνὴν του. Ἐπίστευον γὰρ ὅτι αὐτὴ θέλει εἶναι εἰς αὐτοὺς σκέπη μεγάλη καὶ βοήθεια ('Αποκρ. σκζ'), ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ψιλὸν ὄνομα τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου, ἐν μόνη τῇ διανοίᾳ, ἐπικαλούμενον ἐνήργει καὶ βοήθειαν ἐπροξένει εἰς τοὺς αὐτὸ ἐπικαλουμένους, καθὼς ἓνα τοιοῦτον ἐνεργήθη εἰς τὸν ἡγούμενον τοῦ Κοινοβίου Αἰλιανόν. Ἐλεγε γὰρ πρὸς αὐτόν, ζητοῦντα πῶς νὰ δίδῃ ἐκάστῳ ἀπόκρισιν, ὁ ἄλλος Γέρων θεῖος Ἰωάννης, «ὅπου οὖν φθάσῃς, αἴτησαι ἐν τῇ διανοίᾳ σου τὸν ἅγιον Γέροντα, ὅτι Ἀββᾶ, τί λαλήσω; καὶ μὴ μεριμνήσῃς τί εἴπῃς» ('Αποκρ. φπα'). Τοιαῦτα μὲν μεγάλα χαρίσματα ἡξιώθη νὰ λάβῃ καὶ εἰς τοσαύτην τελειότητα ἀρετῶν ἀνέβῃ ὁ μέγας ἐν Πατρᾷσι Βαρσανούφιος, ἀλλὰ τὰ τόσα μεγάλα χαρίσματα ἦτον, ἀδελφοί μου, συντροφιασμένα καὶ μὲ τόσους μεγάλους πειρασμούς, ὅσους δὲν δύναται τις ὄχι νὰ ὑπομείνῃ πραγματικῶς, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἀκούσῃ μὲ μόνην ψιλὴν ἀκοήν· καὶ ἄκουσον αὐτοῦ γράφοντος πρὸς τὸν ἀπὸ Μηρωσάβης Ἰωάννην· «ἐὰν γράφω σοι, οὐς ὑπέμεινα πειρασμούς, ἔτι λέγω σοι, οὐ βαστάζουσι τὰ ὡτά σου· ἀλλὰ τάχα οὐδὲ ἄλλου τινὸς εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον» ('Αποκρ. ιγ'). Ἄλλὰ καὶ μεγάλας ἀσθενείας ὁ τρισμάκαριος ἔδοκίμασε, πλὴν μὲ τόσῃ γενναϊότητα, ὥστε ὅπου ἐν τῇ ἀσθενείᾳ του ποτὲ εἰς κλίνην δὲν ἔπεσε νὰ ἀναπαυθῇ, ἀλλ' οὕτε ἄφηνε ποτὲ τὸ ἐργόχειρόν του ('Αποκρ. ρξζ'). Καὶ δικαίως τοῦτο ἔγινε· διότι τὰ μεγάλα χαρίσματα, ἔχουσι καὶ μεγάλους πειρασμούς· καὶ ὁποῖος δὲν χύσει αἷμα, Πνεῦμα ἅγιον νὰ λάβῃ δὲν ἡμπορεῖ· ὅθεν εἶπεν ὁ Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, «δὸς αἷμα, καὶ λάβε

Πνεῦμα». Καὶ ἄλλος δὲ Πατὴρ εἶπε· «δεῖξον ἔργα, καὶ ἀπαίτει μισθούς». Ὁ ἅγιος οὗτος ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, κατὰ τὸν ἕκτον αἰῶνα, ἦτοι εἰς τοὺς ἑξακοσίους χρόνους ἀπὸ Χριστοῦ. Εἰς διάστημα δὲ πεντήκοντα ὁλοκλήρων χρόνων καὶ ἐπέκεινα, ἄνθρωπος δὲν εἶδε τὸν Ὅσιον τοῦτον μὲ τὸ νὰ ἦτον κεκλεισμένος μέσα εἰς ἕνα μικρότατον κελλάκι, ὥσάν μέσα εἰς ἕνα τάφον, ὡς εἴπομεν, καὶ πλὴν τοῦ ἄρτου καὶ ὕδατος, ἄλλο τι φαγητὸν δὲν ἔφαγεν εἰς τοὺς χρόνους αὐτοῦς· ὅθεν ταῦτα ἀκούοντας περὶ αὐτοῦ ὁ τότε Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, Εὐστόχιος ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ πιστεύοντας αὐτὰ ὡς παράδοξα, ἠθέλησε νὰ τὸν ἰδῇ. Καὶ λοιπὸν παίρνοντας ἀνθρώπους μαζί του, ἐπῆγεν εἰς τὸ ἐγκλειστήριον τοῦ Ὁσίου, καὶ εὐθὺς ὅπου ἐδοκίμασε νὰ χαλάσῃ τὸν τοῖχον καὶ νὰ ἔμβῃ μέσα, ὡ τοῦ θαύματος! εὐγῆκε φωτὶα καὶ ὀλίγον ἔλειψε νὰ κατακαύσῃ καὶ ἐκείνον καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὅπου εἶχε μαζί του, καθὼς ταῦτα μαρτυρεῖ ὁ Σχολαστικὸς Εὐάγριος ἐν τῷ λβ' κεφαλαίῳ τοῦ δ' βιβλίου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας του, ἐπὶ λέξεως γράφων:

«Γεγόνασι δὲ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἄνδρες θεοφόροι, καὶ μεγάλων σημείων ἐργάται πολλαχοῦ μὲν γῆς, ὧν δὲ τὸ κλέος ἐκασταχοῦ διέλαμψε, Βαρσανούφιος Αἰγύπτιος γένος. Οὗτος ἐν σαρκὶ τὸν ἄσαρκον διήθλευσε βίον, ἐν τινι φροντιστηρίῳ ἀγχοῦ Γάζης τοῦ πολίσματος, ὥστε πολλὰ μὲν, καὶ μνήμης κρείττονα θαυματουργῆσαι, πιστεῦεσθαι δὲ καὶ ζῆν αὐτὸν ἐν οἰκίσκῳ καθειργμένον· καίτοι γε ἀπὸ τούτου πεντήκοντα καὶ πρὸς γε χρόνων, οὔτε ὀφθέντα³ οὔτε ἐπὶ γῆς τινος μετεilhφότα⁴· οἷς δυσωπιστῶν Εὐστόχιος ὁ τῶν Ἱεροσολύμων πρόεδρος, ἐπειδὴν διορύττειν τὸν οἰκίσκον ἔγνω, οὐ καθεῖρκετο ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, πῦρ ἐκθορόν, μικροῦ αὐτόσε πάντας ἐνέπρησεν». Ἀφ' οὗ δὲ ὁ μέγας Βαρσανούφιος τὸν τοῖς ὁσίοις πρέποντα ὑπνωσεν ὑπνον καὶ ἀπῆλθε πρὸς δὴν ἐπόθει Χριστόν, ἐβάλλθη εἰς τὴν θήκην αὐτοῦ ὁ Γέρων ἐκεῖνος ὁ οἰκῶν ἐν τῷ Κοινοβίῳ, καθὼς ἔτι ζῶν προεφήτευσεν καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς θεῖος Βαρσανούφιος· καὶ ὅρα τὴν ρυγ' ἐρώτησιν.

Πρέπει δὲ νὰ ἡξεύρουν οἱ ἀναγνώσται, ὅτι δύο ἐστάθησαν Βαρσανούφιοι, ἕνας ὁ παρὼν ἅγιος καὶ ὀρθοδοξότατος Πατὴρ, καὶ ἄλλος αἰρετικὸς, ἐκ τῆς αἱρέσεως τῶν μονοφυσιτῶν, οἵτινες καὶ ἀκέφαλοι καὶ δεκακέρατοι ὠνομάζοντο, διότι εἶχον πολλοὺς ἀρχηγοὺς τῆς αἱρέσεώς των, τὸν ὅποιον αὐτὸν αἰρετικὸν Βαρσανούφιον ἀναφέρει ὁ θεῖος Σωφρόνιος, ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων

3) Σημείωσαι ὅτι ἀναμεταξὺ εἰς τοὺς πεντήκοντα χρόνους, καθ' οὓς ἦτον ἐγκλειστος ὁ μέγας Βαρσανούφιος, μίαν μόνην φοράν ἐφάνη εἰς μερικοὺς, ἐπειδὴ γὰρ ἕνας ἀδελφὸς ἀπίσκει καὶ ἔλεγεν, ὅτι ὁ Βαρσανούφιος δὲν εἶναι μέσα εἰς τὸ ἐγκλειστήριόν του, ἀλλ' ὁ Σέριδος πλάττει τὰς ἀποκρίσεις, τούτου χάριν ὁ ἅγιος κράξας τὸν ἀπιστοῦντα ἐφάνη εἰς αὐτόν, καὶ ἐνίψεν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ τῶν παρευρεθέντων ἀδελφῶν, καὶ οὕτως ἐπίστευσεν ἐκεῖνος καὶ πάντες ἐδόξασαν τὸν Θεόν· καὶ ὅρα περὶ τούτου τὴν ξα' Ἀπόκρισιν τοῦ Ἀγίου.

4) Πλὴν δηλαδὴ ἄρτου καὶ ὕδατος, ὡς εἴπομεν.

εἰς τὸν λίβελλον, ἤτοι εἰς τὴν ἔγγραφον ὁμολογίαν τῆς πίστεως, ὅπου ἔστειλε πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσαν κατὰ τῶν μονοθελητῶν ἀγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ἔκτην Σύνοδον. Ὅτι δὲ ὁ θεὸς οὗτος Βαρσανούφιος, ὁ νῦν ἡμῖν προκείμενος εἰς διήγησιν ἦτον ὀρθοδοξότατος καὶ ἐδέχετο αὐτὸν ἢ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ὡς ἅγιον, ἐβεβαίωσε καὶ ὁ ἅγιος Πατριάρχης Ταράσιος ἐρωτηθεὶς περὶ τούτου ἀπὸ τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν Στουδίτην. Βεβαioὶ δὲ καὶ ὁ αὐτὸς Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐν τῇ αὐτοῦ Διαθήκῃ· βεβαιουῖσι καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀξιόπιστοι μάρτυρες ἐκ τῆς Ἀνατολῆς καταγόμενοι· καὶ τέλος πάντων ἐπιβεβαioὶ καὶ αὕτη ἡ ἰδία ἀγία εἰκὼν τοῦ θεοῦ Βαρσανουφίου, ἡ ὁποία ἕως εἰς τοὺς καιροὺς Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ἦτον εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν μαζί με τὰς λοιπὰς ἱεράς εἰκόνας τῶν ἁγίων Πατέρων, Ἀντωνίου, λέγω, Ἐφραίμ καὶ πολλῶν ἄλλων ἁγίων· ἵνα δὲ ἀξιοπιστοτέρα ἢ περὶ τούτου μαρτυρία γένηται, ἰδοὺ ἐκθέτω ἐδῶ τὰ ἴδια λόγια τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, καθὼς εἶναι γεγραμμένα ἑλληνιστί.

«Προσέτι καὶ πᾶσαν βίβλον θεόπνευστον Παλαιᾶς τε καὶ Νέας Διαθήκης ἀποδέχομαι. Ἐτι μὴν καὶ πάντων τῶν θεσπεσιῶν Πατέρων, Διδασκάλων τε καὶ Ἀσκητῶν τοὺς βίους τε καὶ τὰ θεῖα συγγράμματα. Τοῦτο δὲ λέγω διὰ τὸν φρενοβλαβῆ Πάμφιλον, τὸν ἀπὸ Ἀνατολῆς φοιτήσαντα καὶ τοὺς δε τοὺς Ὀσίους διαβαλόντα· λέγω δὴ, Μάρκον, Ἡσαΐαν, Βαρσανούφιον, Δωρόθεον τε καὶ Ἡσύχιον· οὐ μὴν Βαρσανούφιον καὶ Δωρόθεον τοὺς τῶν Ἀκεφάλων συνακεφάλους, καὶ τοὺς τοῦ λεγομένου Δεκακεράτου συνομοκεράτους καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Σωφρονίου ἐν τῷ Λιβέλλῳ αὐτοῦ ἀναθεματιζομένους· Ἐτέρων δηλονότι παρὰ τοὺς δε ὄντων τῶν προειρημένων, οὓς ἐγὼ πατροπαραδότως ἀποδέχομαι δι' ἐρωτήσεως τοῦ ἡδὴ ἀρχιερατεύσαντος Ταρασίου τοῦ ἁγιοτάτου Πατριάρχου, ἐτέρων τε ἀξιοπίστων προσώπων, αὐτοχθόνων τε καὶ ἀνατολικῶν, ὧς τε καὶ τὴν εἰκόνα Βαρσανουφίου ἐν τῇ θεῇ ἐνδυτῇ τῇ τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας συνίστασθαι τοῖς ἁγίοις Πατράσιν Ἀντωνίῳ, Ἐφραίμ καὶ ἐτέροις· καὶ ὡς μήτι ἐν ταῖς διδασκαλαῖς αὐτῶν εὐρηκῶς ἀσέβημα· τὸναντίον δέ, καὶ πολλὴν ψυχικὴν λυσιτέλειαν».

3. Περὶ τοῦ Ὀσίου Ἰωάννου, τοῦ προφήτου, τοῦ ἄλλου Γέροντος.

Ταῦτα ὅπου εἵπομεν ἕως τώρα περὶ τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου, ἀρμόζουν νὰ τὰ εἰπῇ τις καὶ περὶ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ ἄλλου Γέροντος, καθ' ὅτι καὶ αὐτὸς τὴν αὐτὴν ἡσύχιον ζωὴν εἶχε τοῦ Βαρσανουφίου, καὶ τῶν αὐτῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος ἡξιώθη· ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα τοῦ χαρίσματος τῆς προοράσεως καὶ προφητείας, δι' ἃ καὶ Προφήτης ἐπωνομάζετο. Ὅθεν ὁ μέγας Βαρσανούφιος ἔλεγε πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα πρῶτον τὸν θεῖον Ἰωάννην καὶ λαβόντα παρ' ἐκείνου ἀπόκρισιν, ἔπειτα ἐρωτῶντα περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος καὶ τὸν Βαρσανούφιον· τίς δὲ ἦτον ὁ λόγος ὅπου ἔλεγεν; «ὁ Θεός

Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου εἰς ἔστι» (᾿Αποκρ. κ'). Καὶ πάλιν ἐρωτηθεὶς παρὰ τινων νὰ διηγηθῇ τὸν βίον τοῦ Ἰωάννου, ἀπεκρίθη πρὸς αὐτούς: «περὶ δὲ τῆς διαγωγῆς τοῦ ὁμοψύχου τέκνου, εὐλογημένου καὶ ταπεινοῦ ὑπηκόου, τοῦ κατὰ πάντα ἀρνησαμένου ἕως θανάτου τὰ θελήματα αὐτοῦ πάντα, τί ἔχω εἰπεῖν; Εἶπεν ὁ Κύριος· ὁ ἑωρακὴς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα· καὶ περὶ τοῦ μαθητοῦ εἶπεν, ὅτι δύναται κατὰ τὸν Διδάσκαλον αὐτοῦ· ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω» (᾿Αποκρ. ρλ'). Ἡθέλησε δὲ νὰ φανερώσῃ ὁ Ἅγιος μὲ τὰ λόγια ταῦτα, ὅτι ὁ θεὸς Ἰωάννης ἦτον ὅμοιος κατὰ πάντα τοῦ Πατρὸς καὶ Διδασκάλου τοῦ Βαρσανουφίου. Τοῦτο δείκνυται ἀκόμη καὶ ἀπὸ μίαν ἄλλην περίστασιν. Ὁ θεὸς Ἰωάννης ὅταν ἠρωτᾶτο ἀπὸ τινος διὰ κανένα πρᾶγμα, ἐσυνήθιζε νὰ στέλλῃ τοὺς ἐρωτῶντας πρὸς τὸν μέγαν Βαρσανοῦφιον διὰ νὰ δίδῃ ἐκεῖνος τὰς ἀποκρίσεις εἰς αὐτούς· ἐποίει δὲ τοῦτο διὰ ταπεινώσιν. Ὅθεν ἕνας φιλόχριστος εἶπε ποτὲ τῷ θείῳ Ἰωάννῃ· «τί χλευάζεις ἡμᾶς Πάτερ Ἰωάννη, ἔχων τὴν αὐτὴν τοῦ Πνεύματος δύναμιν καὶ παραπέμπων τῷ ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ Γέροντι, τῷ Πατρὶ Βαρσανουφίῳ»; (᾿Αποκρ. ψπ'). Ἀγκαλὰ λοιπὸν καὶ ὅσα εἶπομεν περὶ τοῦ ἀγίου Βαρσανουφίου τὰ αὐτὰ ἡμποροῦμεν νὰ εἰποῦμεν καὶ περὶ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου, ὅμως ἃς εἰποῦμεν καὶ μερικά ξεχωριστὰ περὶ αὐτοῦ, χάριν τῶν φιλολόγων ἀναγνωστῶν. Οὗτος ὁ ὁσιος ἀπὸ ποίαν πατρίδα ἐκατάγετο ἄδηλον εἶναι εἰς ἡμᾶς· ἐκατοίκησε δὲ εἰς τὸ πρῶτον κελλίον, τὸ ὁποῖον ἔκτισεν ὁ μέγας Βαρσανοῦφιος ἔξω τοῦ ἐν Γάζῃ Κοινοβίου καὶ ἐκεῖ ἡσύχασε χρόνους δεκαοκτὼ ἕως τὴν τελευτὴν του (᾿Αποκρ. σκ'). Δὲν εἶδεν αὐτὸν ποτὲ τινος νὰ χαμογελάσῃ, ἢ νὰ ταραχθῇ, ἢ χωρὶς δάκρυα νὰ κοινωνήσῃ τὰ θεῖα Μυστήρια, καθὼς ἐμαρτύρησε περὶ αὐτοῦ ὁ τοῦ Κοινοβίου Ἠγούμενος (᾿Αποκρ. φξε'). ἐπρόβλεπε πολλὰ καὶ προέλεγε περὶ ζωῆς καὶ θανάτου (᾿Αποκρ. ψοζ'), ἰάτρευσε μετὰ τοῦ Γέροντος Βαρσανουφίου ἕνα φιλόχριστον καὶ φιλόξενον χριστιανὸν ὅπου εὐρίσκετο εἰς ἀσθένειαν (᾿Απόκρ. ψπα'). ἐδιάλεγε διὰ προγνώσεως ἐκείνους ὅπου ἦτον ἄξιοι διὰ νὰ χειροτονηθοῦν κληρικοὶ (᾿Αποκρ. ωε'). Ὅθεν διὰ τὸ πλούσιον χάρισμα τῆς προφητείας, ὅπου ἐδόθη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἐπεκαλεῖτο, ὡς εἶπομεν, ἀπὸ πολλοῦς, Ἰωάννης ὁ Προφήτης· διὰ τοῦτο καὶ ὁ ὁσιος Νίκων, ὅπου ἀναφέρει τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Πατρὸς τούτου, ἐν τοῖς δυσὶ τόμοις αὐτοῦ, ἐπιγράφει αὐτόν, Ἰωάννην τὸν Προφήτην.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Θεός, κρίμασιν οἷς οἶδεν, ἔκρυσεν ἀπὸ τὸν ὁσιον τοῦτον Ἰωάννην τὸν θάνατον τοῦ Ἀββᾶ Σερίδου, τοῦ Ἠγούμενου τοῦ Κοινοβίου τοῦ ἐν Γάζῃ, προεγνώρισε τὴν τελευτὴν του, καὶ εἶπε τὰ λόγια ταῦτα· «εἰς τὰ ἔβδομα τοῦ Ἀββᾶ Σερίδου τελευτῶ· εἰ γὰρ ἔμεινεν ὁ Ἀββᾶς Σερίδος, εἶχον μείναι ἄλλα πέντε ἔτη, ἐπειδὴ δὲ ἔκρυσέ μοι ὁ Θεὸς καὶ ἔλαβεν αὐτόν, οὐκ ἔτι μενῶ», ἐπειδὴ ὅμως καὶ ὁ Ἀββᾶς Αἰλιανὸς νέος τότε, κουρευθεὶς τοῦ Κοινοβίου Ἠγούμενος, δὲν ἤξευρε τὰς τάξεις τοῦ Μοναστηρίου καὶ πῶς νὰ διοικήσῃ τοὺς ἀδελφούς, παρεκάλεσε τὸν θεῖον Ἰωάννην λέγων· «κἂν δύο ἑβδομάδας

χάρισαί μοι ἵνα ἐρωτήσω σε περὶ τοῦ Μοναστηρίου καὶ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ· ὅθεν σπλαγχνισθεὶς ὁ Γέρων καὶ κινηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ οἰκοῦντος ἁγίου Πνεύματος, εἶπε ταῦτα. «Ἴδου ἔχεις με τὰς δύο ἐβδομάδας». Ἐφ' οὗ δὲ ὁ Αἰλιανὸς ἠρώτησεν αὐτὸν ὅσα ἦτον χρεῖα πρὸς τὴν διοίκησιν τοῦ Κοινοβίου, καὶ ἐτελειώθησαν αἱ δύο ἐβδομάδες, ἐκάλεσεν ὁ ὁσιος ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Μοναστηρίου καὶ ἀποχαιρετήσας αὐτούς, τοὺς ἀφῆκε νὰ ὑπάγῃ ἕκαστος εἰς τὸ κελλίον του, καὶ ἔτσι παρέδωκεν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ τὸ πνεῦμά του εἰς χεῖρας Θεοῦ (Ἐποκρ. σκα').

4. Ποῖοι ἦσαν οἱ Ἅγιοι, Βαρσανούφιος καὶ Ἰωάννης.

Κατὰ ἀλήθειαν, ἀδελφοί, ἐγὼ γράφοντας καὶ ἀναγινώσκοντας ταῦτα, θαυμάζω καὶ ἀπορῶ, ποταπὴ χάρις καὶ δόξα εἶναι ἐτούτῃ· ὅτι οἱ θνητοὶ καὶ πῆλιντοι ἄνθρωποι εἶχον τοιαύτην ἐξουσίαν, νὰ ζοῦν ὅσον θέλουν, καὶ νὰ ἀποθνήσκουν ὅποτε θέλουν. Λύει ὁμως τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἀπορίαν μου ὁ φερωνύμως μέγιστος καὶ θεοφόρος Μάξιμος λέγων· «πάντα ὅσα ὁ Θεός, καὶ ὁ κατὰ χάριν τεθεωμένος ἔσται, χωρὶς τῆς κατ' οὐσίαν ταυτότητος». Ὅθεν, ἐπειδὴ καὶ οἱ Πατέρες οὗτοι ἐθεώθησαν κατὰ χάριν καὶ τὸν Θεὸν εἶχον εἰς τὴν καρδίαν τους ἔνοικον, διὰ τοῦτο καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ ἀπόκτησαν ἰδιώματα· καθὼς γὰρ ὁ Θεὸς ἔχει τὴν ἐξουσίαν ζωῆς καὶ θανάτου, ἔτσι οἱ καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγονότες Ἅγιοι μετέλαβον καὶ αὐτοὶ κατὰ χάριν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν. Ἐφ' οὗ δὲ ὁ ὁσιος Ἰωάννης ἐτελείωσεν, ἐσιώπησε τελείως καὶ ὁ ἅγιος Βαρσανούφιος καὶ πλέον ἀποκρίσεις δὲν ἔδιδεν, ὡς λέγει ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ β' λόγου αὐτοῦ. Ἀγκαλὰ καὶ εἰς τὴν βίβλον ταύτην εὐρίσκονται ἀποκρίσεις τοῦ Βαρσανουφίου γεγραμμένες μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ Ἰωάννου, ἴσως διότι αἱ ἀποκρίσεις αὐταὶ ἐρρέθησαν μὲν πρὸ τῆς τελευτῆς Ἰωάννου, οἱ δὲ μεταγραφεῖς δὲν ἐφύλαξαν τὴν τάξιν, ἀλλὰ τὰ πρὸ τῆς τελευτῆς τοῦ ἔγραψαν μετὰ τὴν τελευτὴν του, τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἰωάννου καὶ σιωπήσαντος τοῦ Βαρσανουφίου, ἀνεχώρησε καὶ ὁ Ἀββᾶς Δωρόθεος ἀπὸ τὸ Κοινόβιον ἐκεῖνο καὶ ἐσύστησεν ἐδικὸν του Κοινόβιον.

Τοιαύτη, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ἐστάθη ἡ ζωὴ καὶ ἡ πολιτεία τῶν θεοφόρων Πατέρων τούτων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου· τοιαῦτα ὑπερφυσικὰ καὶ οὐράνια χαρίσματα ἡξιώθησαν νὰ λάβουν παρὰ Θεοῦ, καὶ τοιοῦτον μακάριον τέλος ἔλαβον. Καὶ νῦν ἀνελθόντες εἰς τοὺς οὐρανοὺς, τῆς ἀνωτάτῃ κατατρυφῶσι μακαριότητος, Θεὸν ὀρῶντες πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, δν ἐκ ψυχῆς ἐπὶ γῆς ἠγάπησαν, καὶ τῷ ἀνεκλαλήτῳ φωτὶ τῆς τρισηλίου Θεότητος καταλαμβάνομενοι, καὶ ὑπὲρ τοῦ κόσμου παντὸς ἀδιαλείπτως πρεσβεύοντες. Καὶ διὰ νὰ τελειώσω τὴν διήγησιν τῶν μακαρίων τούτων Πατέρων μὲ τὰ ἴδια λόγια τοῦ θείου Βαρσανουφίου, λέγω ὅτι οἱ τρισόλβιοι οὗτοι ἅγιοι, εἰς οὐρανοὺς ἤδη εὐρισκόμενοι «ὅλοι ἐγένοντο νοῦς, ὅλοι ὀφθαλμός, ὅλοι φωτεινοί, ὅλοι τέλειοι,

ὅλοι θεοί, ἐμεγαλύνθησαν, ἐδοξάσθησαν, ἐλαμπρύνθησαν, ἔζησαν, καὶ ἐπειδὴ πρῶτον ἀπέθανον, εὐφραίνονται καὶ εὐφραίνουσιν· εὐφραίνονται ἐν τῇ ἀχωρίστῃ Τριάδι καὶ εὐφραίνουσι τὰς ἄνω δυνάμεις. Ποθήσωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτῶν τάξιν· δράμωμεν τὸν αὐτὸν δρόμον· ζηλώσωμεν τὴν αὐτῶν πίστιν· κτησώμεθα αὐτῶν τὴν ταπείνωσιν· τὴν ὑπομονὴν ἐν πᾶσιν, ἵνα καταλάβωμεν τὴν αὐτῶν κληρονομίαν. Τὴν ἄπτωτον αὐτῶν ἀγάπην κρατήσωμεν, ἵνα εὐρεθῶμεν ἐν τοῖς ἀνεκκαλήτοις ἀγαθοῖς, ἃ ὁφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη» ('Αποκρ. ρκα').

5. Περὶ τῆς Ψυχωφελεστάτης Βίβλου τῶν 'Οσίων.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ μακαριστοὶ Πατέρες οὗτοι ἡγάπησαν ἐκ ψυχῆς τὸν πλησίον, δὲν εὐχαριστήθησαν νὰ τὸν ὠφελήσουν μόνον εἰς τὴν ζωὴν τους, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον· ὅθεν καὶ ἀφῆκαν εἰς ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς τὴν ἱερὰν ταύτην Βίβλον τους, ὡσὰν μίαν κληρονομίαν πατρικὴν εἰς τοὺς πνευματικοὺς υἱοὺς των, διὰ νὰ τὴν ἀναγινώσκουν συνεχῶς καὶ νὰ λαμβάνουν ἐξ αὐτῆς μεγάλην ὠφέλειαν εἰς αἰῶνα αἰῶνος. Ἡ Βίβλος δὲ αὕτη περιέχει ἀποκρίσεις ὀκτακοσίας τριάκοντα ὀκτώ, γενομένης πρὸς ἄλλας τόσας ἐρωτήσεις ὅπου ἐποιοῦν πρὸς αὐτοὺς διάφορα πρόσωπα ἀρχιερέων, ἱερέων, μοναχῶν, λαϊκῶν, γερόντων, νεωτέρων, ἀσθενῶν καὶ υγιῶν. Τὰς ἀποκρίσεις δὲ ταύτας, ἄλλας μὲν ἔγραψεν ὁ ἄλλος Γέρων Ἰωάννης, τὰς περισσοτέρας δὲ ἔγραψε, μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ὑπαγόρευσε, ὁ μέγας Γέρων Βαρσανούφιος, ὅχι μὲ θέλημα ἐδικόν του, ἀλλὰ μὲ προσταγὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος πρὸς ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν, καθὼς τοῦτο λέγει μόνος του· «ταῦτα πάντα οὐκ ἐξ ἰδίου θελήματος γράφω, ἀλλ' ἐκ κελεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὅλα δὲ πρὸς διόρθωσιν καὶ ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς καὶ συνειδήσεως τοῦ ἔσω ἀνθρώπου» ('Αποκρ. ιγ').

Πράγμα δὲ θαυμαστὸν ἠκολούθησεν, ὅταν ὁ μέγας Βαρσανούφιος ἔκαμεν ἀρχὴν νὰ ὑπαγορεύῃ τὰς ἀποκρίσεις ταύτας πρὸς τὸν ὄσιον Σέριδον, τὸν Ἠγούμενον τοῦ Μοναστηρίου, καθὼς ὁ ἴδιος Σέριδος τὸ ἐμαρτύρησε πρὸς τὸν ἀπὸ Μηρωσάβης ὄσιον Ἰωάννην. Ὁ μὲν γὰρ ἅγιος Βαρσανούφιος καλέσας τὸν θεῖον Σέριδον τὸν αὐτοῦ γραφέα, εἶπεν αὐτῷ νὰ γράψῃ ἀποκρίσιν πρὸς τὸν ἀπὸ Μηρωσάβης Ἰωάννην, ἀλλ' ὁ Σέριδος μὴ δυνάμενος νὰ κρατήσῃ εἰς τὸν νοῦν του ὅλα τὰ λόγια ὅπου τῷ εἶπεν ὁ Ἅγιος, ἐδιαλογίζετο καὶ ἠπόρει, πῶς ἔχει νὰ γράψῃ τόσα πολλὰ λόγια· καὶ πῶς, ἀνίσως καὶ ἤθελεν ὁ Γέρων, ἔπρεπε νὰ μοὶ εἴπῃ νὰ φέρω μελάνι καὶ χαρτὶ διὰ νὰ ἀκούω ἕνα ἕνα λόγον καὶ νὰ τὸν γράφω. Τοῦτον τὸν διαλογισμὸν τοῦ Σεριδου ἐγνώρισεν ὁ μέγας Βαρσανούφιος τῷ διορατικῷ χαρίσματι τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ εὐθὺς ἔλαμψε τὸ πρόσωπόν του καὶ ἔγινεν ὡσὰν πῦρ, καὶ λέγει τῷ Σεριδῷ· ὑπάγε γράψον καὶ μὴ φοβηθῆς· ὅτι ἀνίσως καὶ σοὶ εἰπῶ μυρίους λόγους, ἤξευρε ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον δὲν θέλει σὲ ἀφήσει νὰ γράψῃς οὔτε παραπάνω, οὔτε

παρακάτω, ἕως ἑνὸς λόγου καὶ γράμματος, κἄν καὶ ἐσὺ θέλῃς τοῦτο· ἀλλὰ θέλει ὁδηγεῖ τὸ χέρι σου, διὰ τὴν γράψης ὅσα σοὶ εἶπον μὲ ἀκολουθίαν καὶ τάξιν (᾽Αποκρ. α΄).

Κανένας δὲ ἀπὸ τοὺς περιέργους καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου καὶ τῆς σαρκὸς ἔχοντας, ἃς μὴ κατηγορήσῃ τὰ λόγια ταῦτα τοῦ ᾽Αγίου, ὡς τάχα ὑπερήφανα. Ἐπειδὴ ὁ σαρκικὸς ἄνθρωπος, ὁποῖος εἶναι ὁ ταῦτα λέγων, οὐ χωρεῖ τὰ τοῦ Πνεύματος· «μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι, καὶ οὐ δύναται γινῶναι»· καθὼς λέγει ὁ ᾽Απόστολος· ὁ δὲ Πνευματικὸς, ὁποῖος ἦτον ὁ θεὸς Βαρσανούφιος, ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται» (Α΄ Κορ. β΄ 14).

Καὶ λοιπὸν ἂν ἡ Βίβλος αὕτη ἐγράφη ἐκ προσταγῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἃς συμπεράνη πλεόν ὁ καθ' ἕνας, πόσον αὐτὴ εἶναι ψυχωφελεστάτη καὶ μεγαλωφελεστάτη· πόσον εἶναι γλυκυτάτη καὶ κεχαριτωμένη καὶ πόσον εἶναι γεμάτη ἀπὸ διάκρισιν πνευματικὴν. Ἐπειδὴ, κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν ἀξίωμα, οἶον εἶναι τὸ αἵτιον, τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ αἰτιατόν· καὶ ὁποῖον εἶναι τὸ δένδρον, τοιοῦτος εἶναι καὶ ὁ καρπός. Καὶ κατὰ ἀλήθειαν τοῦτο τὸ γνωρίζει ὁ καθ' ἕνας μὲ τὴν πείραν αὐτὴν· διότι ὅταν ἀναγινώσκῃ τὴν Βίβλον ταύτην, ἀκούει μὲν λόγια ἀρρητόρευτα καὶ ἀπλοϊκά, αἰσθάνεται ὅμως κρυφίως μέσα εἰς τὴν καρδίαν του μίαν θαυμαστὴν χάριν καὶ γλυκύτητα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἥτις ὡς μαγνητὶς δραστικὴ ἔλκει τὴν θέλησιν εἰς συγκατάθεσιν καὶ πειθῶ τῶν ἀναγινωσκομένων· καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, καὶ ἀναγινώσκων τὰ λόγια τῆς Βίβλου ταύτης, νομίζει πῶς νοοῦνται ἀπὸ ἕνα πεφωτισμένον καὶ θεοφόρον νοῦν· πῶς διατίθενται ἀπὸ μίαν καρδίαν ὅπου εἶχεν ἐγκάτοικον εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὸ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἅγιον Πνεῦμα, καὶ πῶς ἐξέρχονται ἀπὸ μίαν ψυχὴν ὅλην εἰρηνικὴν, ὅλην γαληνόμορφον, ὅλην χριστοειδῆ καὶ ὅλην ἐμπνεομένην ἀπὸ τὰς λεπτὰς αὔρας τοῦ εἰρηνικοῦ καὶ φωτιστικοῦ Πνεύματος· καὶ γνωρίζει ὅτι κατὰ τὸ δαβιτικόν «ὁ Θεὸς ἐλάλησεν ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ» (Ψαλ. νθ΄ 6), καὶ ὅτι πληροῦται καὶ εἰς τὰ λόγια τῆς Βίβλου ταύτης τὸ «οὐχ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν» (Ματθ. α΄ 20). Καὶ ἐκεῖνο τὸ ἄλλο ὅπου εἶπεν ὁ αὐτὸς Δαβὶδ περὶ τῆς χάριτος τῶν λογίων τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς «ἐξεχύθη χάρις ἐν χεῖρεσί σου» (Ψαλμ. μδ΄ 3), ὅπερ ἐρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος «οἱ μὲν, λέγει, ἔξω τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας, μωρίαν ὀνομάζουσι τοῦ Εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα, τὴν εὐτέλειαν τῆς φράσεως τῶν Γραφῶν ἐξουθενοῦντες· ἡμεῖς δὲ οἱ καυχώμενοι ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ, οἷς ἐφανερώθη διὰ τοῦ Πνεύματος τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν, οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, οἶδαμεν ὅτι πλουσία χάρις ἐστὶν ἐκκεχυμένη παρὰ Θεοῦ, ἐν τοῖς περὶ Χριστοῦ λόγοις, διὰ τοῦτο ἐν ὀλίγῳ τῷ χρόνῳ πᾶσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην διηλθε τὸ κήρυγμα· ἐπειδὴ πλουσία καὶ ἄφθονος ἡ χάρις ἐκκέχυται ἐπὶ τοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου».

Δεχθῆτε λοιπὸν περιχαρῶς καὶ μετ' ἐπιθυμίας, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, τὴν

ψυχωφελεστάτην αὐτὴν Βίβλον, καὶ συνεχῶς ταύτην ἀναγινώσκετε ἕκαστος ὁποίας τάξεως καὶ βαθμοῦ εἶναι· ἔστι γὰρ χρησιμωτάτη καὶ εἰς Ἱερεῖς καὶ εἰς Ἀρχιερεῖς καὶ εἰς Ἱερεῖς καὶ εἰς Ἀρχοντας καὶ εἰς Κριτάς, μάλιστα δὲ εἰς Μοναχοὺς ἡσυχαστὰς καὶ εἰς κοινοβίτας καὶ ἀπλῶς εἰς ἀρχαρίους, εἰς μέσους καὶ εἰς τελείους· ἐξαιρέτως δὲ εἰς ἀσθενεῖς καὶ πάσχοντας ἀπὸ διαφόρους πειρασμοὺς καὶ πάθη, καὶ διὰ τοῦτο χρειάζομένους παρηγορίαν ψυχικὴν, διότι αὕτη λύει τὰ δύσλута ἐρωτήματα μὲ μίαν διάκρισιν θαυμαστήν· αὕτη εἶναι διδάσκαλος τῆς ὑπομονῆς· ἐκκριζώτρια τοῦ γογγυσμοῦ· μάχαιρα ἐκκοπτικὴ τοῦ ἰδίου θελήματος· τῆς ἀνθρωπαρεσκείας τηρητικώτατος πέλεκυς· τῆς ἀληθοῦς καὶ τελείας ταπεινώσεως ὑψηλήτρια, τοῦ ἀψηφίστου εἰσηγήτρια, τῆς μετανοίας διαλαλήτρια, τοῦ πένθους γεννήτρια καὶ τῆς τῶν ψυχῶν σωτηρίας καὶ ἐν Χριστῷ τελειότητος προξενήτρια. Διὰ τοῦτο καὶ ὡς τοιαύτην πολυωφελῆ, ἀνεγίνωσκον αὐτὴν συνεχῶς καὶ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι θεοὶ Πατέρες, καὶ πολλὰς ἐκ τῶν ἐρωταποκρίσεων αὐτῆς εἰς τὰ ἑαυτῶν συγγράμματα ἀναφέρουσιν· ἔτσι ὁ ὁσιος Παῦλος ὁ Εὐεργετινὸς πολλὰ ἐκ τῆς Βίβλου ταύτης εἰς τὴν βίβλον του μετωχέτευσεν· ἔτσι ὁ ὁσιος Νίκων ὁ ἐν τῷ μέλανι ὄρει τῆς Ἀντιοχείας ἀσκήσας ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Δουκὸς καὶ Ἰωάννου Ἀντιοχείας, κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἐξηκοστὸν ἔτος, πολλὰς μαρτυρίας ἐξ αὐτῆς ἀναφέρει, καὶ εἰς τοὺς δύο τόμους τῆς Συλλογῆς ὅπου ἐφιλοπόνησεν. Ἔτσι ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἐν τῇ Διαθήκῃ του λέγει, ὅτι εἰς τὴν Βίβλον ταύτην τοῦ Βαρσανουφίου, δὲν ἤρρε κανένα ἀπᾶδον καὶ ἄτοπον· μέμνηται δὲ αὐτῆς καὶ Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος, καὶ Πέτρος ὁ Δαμασκηνός, καὶ ἄλλοι Πατέρες.

6. Χειρόγραφα καὶ α' ἔκδοσις τῆς Βίβλου Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου.

Εἶπον νὰ τὴν δεχθῆτε περιχαρῶς καὶ μετ' ἐπιθυμίας· διότι, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν, πᾶν σπάνιον ἐπιθυμητόν· ἡ δὲ Βίβλος αὕτη τόσο σπανία, ὥστε ὅπου, ὅχι μόνον ποτὲ οὐδέποτε ἐξεδόθη, καὶ ἀκολούθως δὲν ἐγινε κοινὴ εἰς τοὺς πολλοὺς διὰ τοῦ τύπου, ἀλλὰ καὶ ἀνέκδοτος καὶ ἐν χειρογράφοις σωζομένη, πολλὰ σπανία ἦν· ὅς εἶναι χάρις πολλὴ εἰς τὴν μεγίστην, σεβασμίαν, καὶ βασιλικὴν Μονὴν τοῦ ἐν ἁγίοις μεγάλου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου τοῦ ἐν τῷ Ἀθῶ· εἰς ταύτην γὰρ τὴν εὐαγγ. Μονήν, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀξιολόγοις καὶ δυσσευρέτοις βιβλίοις, ἅπερ εἰσὶ τεθησαυρισμένα ἐν τῇ πλουσίᾳ ταύτης Βιβλιοθήκῃ χειρόγραφα, εὑρέθη καὶ ἐν μόνον πρωτότυπον τῆς Βίβλου ταύτης παμπάλαιον, ὡς ἓνας μονογενὴς φοῖνιξ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀντέγραψαν ὅσοι Πατέρες ἐν τῷ ὄρει τὴν Βίβλον ταύτην ἔχουσι. (Καὶ τούτῃ εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποῖαν εἰς μερικὰ μέρη τῆς Βίβλου εὐρίσκονται τινὰ λόγια ἀναμεταξὺ ἐλλιπῆ, μὲ τὸ νὰ μὴν εἴχομεν ἄλλο ἀντίγραφον τελειότερον

νὰ τὰ παραβάλλωμεν καὶ νὰ τὰ προσθέσωμεν)⁵. "Ὅθεν εἶμαι βέβαιος ὅτι πολλοί, βλέποντες ἤδη ἐκδεδομένην εἰς τὸ φῶς τῆς τυπογραφίας, τὴν ἐν τῷ σκότει καὶ ἀγνοίᾳ μέχρι τοῦδε εὐρισκομένην Βίβλον τοῦ θεοῦ Βαρσανουφίου, ἔχουν νὰ πάθουν τὸ ἴδιον ἐκεῖνο σύμβαμα καὶ τὴν ἀπορίαν, ὅπου ἔπαθον οἱ Ἑβραῖοι ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅταν παραδόξως εἶδον τὸ οὐράνιον μάννα, καὶ νὰ λέγουν καὶ αὐτοὶ ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, ὡς ἐκεῖνοι ἀποροῦντες ἔλεγον· «Μάν; Μάν;» ἦτοι τί ἐστι τοῦτο, τί ἐστι τοῦτο; «ιδόντες δὲ οἱ Υἱοὶ Ἰσραὴλ, εἶπαν ἕτερος τῷ ἑτέρῳ· τί ἐστι τοῦτο; οὐ γὰρ ᾔδεισαν τί ἦν» ("Εξοδ. 15'). Τί εἶναι ἡ Βίβλος αὕτη; ποῦ ἦτον κεκρυμμένη καὶ παντελῶς ἄγνωστος καὶ τώρα ἀνεκαλύφθη; ἡμεῖς οὔτε Βαρσανοῦφιον ἀκόμη ἠκούσαμεν τί ἐστιν, οὔτε βιβλίον αὐτοῦ ἐωράκαμεν πώποτε· συνηθίζουσι γὰρ φυσικῇ τῷ τρόπῳ τὰ καινὰ καὶ ἄγνωστα πράγματα νὰ προξενοῦσιν ἀπορίαν εἰς τὴν ψυχὴν.

Τίνες δὲ εἰσιν οἱ τὴν Βίβλον ταύτην τύποις ἐκδεδωκότες; οἱ ὁσιώτατοι καὶ πανοσιώτατοι, καὶ διὰ τοῦ θεοῦ καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος κατὰ πνεῦμα ὄντες ἀδελφοί, οἱ συγκάτοικοι καὶ ὁμότροποι ἐν Χριστῷ καὶ σύμψυχοι, ὃ τε ὁσιώτατος ἐν Μοναχοῖς κύρ Ἀνανίας καὶ οἱ πανοσιώτατοι ἐν Ἱερομονάχοις καὶ πρεσβυτέροις, ὁ παπᾶς λέγω Κυπριανὸς καὶ παπᾶς Εὐθύμιος, οἱ Ἁγιορεῖται καὶ σταυροποιοί, καὶ τὴν τῶν ἐγκολπίων τέχνην μεταχειριζόμενοι· οὗτοι γὰρ θερμὴν καὶ ἐνδιάθετον εὐλάβειαν ἔχοντες πρὸς τοὺς ὁσίους καὶ θεοφόρους Πατέρας, πρὸς τε τὸν ἅγιον Βαρσανοῦφιον καὶ ἅγιον Ἰωάννην καὶ ἀγάπην ὑπερβάλλουσιν σώζοντες πρὸς τὴν ἱερὰν αὐτῶν Βίβλον, ὡς πολὺ τι ὠφεληθέντες ἐξ αὐτῆς, εἷς τε τὰς ἄλλας θεουργοὺς ἀρετάς, καὶ μάλιστα εἰς τὴν τελειοποιὸν ὑπακοήν, εἰς τὴν ἀθλητικὴν ἐκκοπὴν τοῦ θελήματος καὶ εἰς τὴν ὑποποιὸν ταπείνωσιν, ἐξώδευσαν καὶ ἀντέγραψαν αὐτὴν καὶ εἶχον εἰς ἰδικὴν τοὺς χρῆσιν. Δὲν εὐχαριστήθησαν ὁμῶς νὰ ἀπολαμβάνωσιν αὐτοὶ μόνοι τὸ καλὸν καὶ τὴν ἐκ τῆς Βίβλου ὠφέλειαν, ἀλλ' ἠθέλησαν νὰ μεταδώσουν τὴν ὠφέλειαν αὐτῆς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς ὡς φιλάδελφοι. "Ὅθεν, ὅχι μόνον ἐμέ, τὸν κατὰ πνεῦμα ἀδελφὸν αὐτῶν, παρεκίνησαν νὰ διορθώσω αὐτὴν καὶ μὲ τὴν βιογραφίαν τῶν Ὁσίων καὶ μὲ τὸν πίνακα νὰ τὴν πλουτίσω, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῶν ἐξοδεύσαντες καὶ σχεδὸν ἐκ τοῦ καθημερινοῦ ἄρτου, οὗ ἥσθιον, περικόψαντες — μόλις γὰρ ὁ ἐκ τοῦ ἐργοχείρου αὐτῶν πορισμὸς ἐξαρκεῖ αὐτοῖς καὶ τοῖς ξενουμένοις ὑπ' αὐτῶν ἀδελφοῖς, καὶ κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν «τὸ ἡμεροδοῦλίον τοὺς εἶναι ἡμεροφάγιόν τοὺς», ὡς λέγει καὶ ὁ Ἐκκλησιαστής «πᾶς μόχθος ἀνθρώπου εἰς στόμα αὐτοῦ, καί γε ἡ ψυχὴ οὐ πληρωθήσεται»

5) Σημείωσαι ὅτι ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τῶν Ἰβήρων εὑρηται ἐν χειρογράφοις καὶ ἕτερον ἀντίγραφον τῆς Βίβλου ταύτης, καλούμενον Στάθμη φιλόχριστος τῆς ὁρθῆς διακρίσεως· παρ' οὗ ἀνεπληρώθησαν καὶ τὰ ἐλλείποντα· καὶ τὰ ὁποῖα ἐλλείποντα προσετέθησαν δι' ἄλλων στοιχείων, πρὸς διάκρισιν.

(Ἐκκλ. 5' 7) — ἐκ τοῦ ἄρτου, λέγω, αὐτῶν περικόψαντες, ἐξέδωκαν ὀλίγα τινὰ σώματα τῆς Βίβλου ταύτης, ἐπειδὴ οὐκ εἶχον τὸν τρόπον διὰ νὰ ἐκδώσουν πολλά. Ἐναγκασθέντες σχεδὸν εἰς τοῦτο, ἐπειδὴ ἁμαρτίαν μεγάλην ἐστοχάσθησαν τὸ νὰ ἀφήσουν μίαν τοιαύτην ἱεράν καὶ πολυωφελῆ Βίβλον νὰ εὑρίσκεται ἀνέκδοτος εἰς ἕνα παντοτεινὸν σκότος, καὶ οἱ μὲν σκώληκες νὰ διαφθεύουν αὐτήν, οἱ δὲ ἄδελφοὶ νὰ ὑστεροῦνται τὴν ἐξ αὐτῆς ὠφέλειαν· ἀκολουθῶντες δὲ καὶ οἱ θεῖοι Πατέρες καὶ ἱεροὶ αὐτῆς συγγραφεῖς νὰ μένουν ἀφανεῖς καὶ ἄγνωστοι εἰς τὸν κόσμον, οἱ δίκην φωστήρων ἐν ἁρεταῖς, καὶ τοῖς τοῦ ἁγίου Πνεύματος χαρίσμασι διαλάμπαντες.

Ἀποδεξάμενοι λοιπὸν καὶ ὑποδεξάμενοι τὴν φιλάδελφον γνώμην τῶν ἀνωτέρω ἀδελφῶν, ἀναγινώσκετε ἐπιμελῶς τὴν παροῦσαν Βίβλον, καὶ τοῦ μέλιτος καὶ τῶν χαρίτων αὐτῆς ἀπολαύετε· καρπούμενοι δὲ τὴν ἐξ αὐτῆς ὠφέλειαν, δεήθητε τοῦ Θεοῦ, ἄδελφοί μου χριστιανοί, διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν ταύτην ἐκδεδωκότων, εἰς δόξαν Θεοῦ, εἰς τιμὴν τῶν Ὁσίων καὶ εἰς τὴν ἰδικὴν σας ὠφέλειαν· καὶ τὸ παράδειγμα τούτων μιμησάμενοι, προθυμοποιηθῆτε, ἀγαπητοί, καὶ ὑμεῖς, εἰς τὸ νὰ ἐκδίδετε τύποις τοιαῦτα ψυχωφελῆ βιβλία, καὶ μάλιστα τὰ μέχρι τοῦδε ὄντα ἀνέκδοτα, εἰς κοινὴν σωτηρίαν τῶν ὀρθόδοξων· οἱ γὰρ τοιαῦτα βιβλία ἐκδίδοντες, δὲν κάμνουσιν ἄλλο, παρὰ ἐκδίδουσιν εἰς τὸν κόσμον, καὶ πολλαπλασιάζουσι φῶτα οὐράνια τῶν ψυχῶν, καὶ ἀπλανεῖς ὁδηγοὺς σωτηρίας. Ἐρρωσθε.

αὐγ'. Ἰουνίου κβ'.

Ὁλος τῆς ἡμετέρας ἀγάπης ἐξηρητημένος
Ὁ ἐν Μοναχοῖς ἐλάχιστος
Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης

ΕΙΔΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΒΙΒΛΟΝ ΤΑΥΤΗΝ

(Παλαιοῦ τινος ἁγίου ἀνδρὸς ἀνωνύμου, τοῦ τὰς ἐρωταποκρίσεις ταύτας γραφῇ παραδεδωκότος).

Παρακαλοῦμεν τοὺς ἐντυγχάνοντας ταύτῃ τῇ Βίβλῳ, μετ' εὐλαβείας καὶ πίστεως τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα δέχεσθαι, καὶ μᾶλλον εἰς μίμησιν βίου καὶ πράξεων ἀγαθῶν τῶν ταῦτα εἰρηκότων, χάριτι Χριστοῦ σπουδάζειν ἔλθειν· τὸν γὰρ ἑαυτῶν βίον ἐν πολλῷ τῷ χρόνῳ, κατὰ Θεὸν δι' ὑπομονῆς καὶ πίστεως ἐξασκήσαντες καί, κατὰ τὸν ἅγιον Ἀπόστολον, νομίμως ἀγωνισάμενοι καὶ κατὰ πάντα τῇ ὁδοῦ τῶν ἁγίων Πατέρων ἀκολουθήσαντες, ἄξιοι γεγόνασιν τῶν τηλικούτων παρὰ Θεοῦ χαρισμάτων. Μέλλοντες δὲ ἐντυγχάνειν τοῖς γεγραμμένοις ἐν ταύτῃ τῇ Βίβλῳ, εἰδέναι ὀφείλομεν, ὅτι, τὰ μὲν πρὸς ἀναχωρητὰς ἐρρέθη, τὰ δὲ τοῖς ἐν Κοινοβίοις· ἄλλα δέ, τοῖς ἐν συμφωνίᾳ· ἕτερα δὲ ἱερεῦσι καὶ φιλοχρίστοις λαϊκοῖς. Καὶ τὰ μὲν νεωτέροις, ἥτοι ἀρχαρίοις, τὰ δὲ προβεβηκόσιν ἤδη καὶ γεγυμνασμένοις τὴν ἔξιν· καὶ ἄλλα, τοῖς εἰς τελείωσιν τῆς ἀρετῆς ἐγγίζουσι, καθὼς ἐκάστῳ ἤρμοζεν ἀκοῦσαι. Οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ τοῖς πᾶσιν ἀρμόττει διδάγματα· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῆς σωματικῆς ἡλικίας, ἄλλα τὰ βρώματα τοῦ γαλακτοτροφουμένου καὶ ἄλλα τοῦ ἡβώντος καὶ τοῦ προβεβηκότος· ἕτερα· οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς πραγματικῆς ἡλικίας. Πολλάκις δὲ καὶ πρὸς τὴν ἀσθένειαν τοῦ λογισμοῦ τοῦ ἐρωτῶντος ἀπεκρίνοντο, οἰκονομικῶς συγκαταβαίνοντες, ἵνα μὴ εἰς ἀπόγνωσιν πέσῃ ὁ ἐρωτήσας· καθὼς καὶ ἐν τοῖς βίοις τῶν Γερόντων εὐρίσκομεν· καὶ οὐ χρὴ ὡς κανόνα καθολικὸν δέχεσθαι τὰ οὕτω συγκαταβατικῶς πρὸς τινας, διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, εἰρημένα, ἀλλ' εὐθέως διακρίνειν ὅτι πρὸς τὸν ἐρωτήσαντα πάντως καὶ ἡ ἀπόκρισις παρὰ τῶν ἁγίων ἀρμοδίως ἐρρέθη. Συμβαίνει γὰρ καὶ τὸν τοιοῦτον ἀνανήψαντά ποτε εὐχαῖς ἁγίων ἔλθειν εἰς κατάστασιν πρέπουσαν μοναχοῖς, καὶ τότε ἀκοῦσαι πάλιν τὰ αὐτῷ συμφέροντα.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ἵνα καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως μνημονεύητε ἐν ταῖς ὁσίοις ὑμῶν προσευχαῖς, τοῦ ταύτας τὰς Ἀποκρίσεις διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας ταύτῃ τῇ γραφῇ παραδεδωκότος, εἰς ὠφέλειαν τῶν ταύτας ἐν φόβῳ Θεοῦ ἀναγινωσκόντων, ὅπως μὴ εἰς κρίμα μοι γένωνται οἱ λόγοι τῶν ἁγίων ἀλλὰ σκεπασθῶ διὰ τῶν εὐχῶν αὐτῶν τε καὶ ὑμῶν, νῦν καὶ εἰς ἡμέραν κρίσεως. Ἀμήν.

**Α΄. ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΒΒΑ ΙΩΑΝΝΗ
ΤΗΣ ΜΗΡΩΣΑΒΗΣ**

α'

Ἀποκρίσις τοῦ μεγάλου Γέροντος (εἶπουν τοῦ Βαρσανουφίου)
πρὸς τὸν ἀπὸ Μηρωσάβης Ἀββᾶν Ἰωάννην, αἰτήσαντα ἐλθεῖν καὶ οἰκῆ-
σαι παρ' αὐτοῖς ἐν τῷ κοινοβίῳ.

Γέγραπται ἐν τῷ Ἀποστόλῳ, ὅτι «ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργου ἀγαθοῦ, αὐτὸς καὶ τελειώσει ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Καὶ πάλιν ὁ Δεσπότης ἡμῶν εἶπε τῷ προσελθόντι αὐτῷ. «Εἴ τις οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς υπάρχουσιν αὐτοῦ καὶ τῷ γένει, ἔτι δὲ μὴ μισεῖ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής». Δυνατὸν δὲ ἐστὶ τῷ Θεῷ <πληροφορησαι> ἐφ' ἡμᾶς τὸν λόγον. Ὅτι «ἰδοὺ δὴ τί καλὸν καὶ τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό»; Εὐχομαι δὲ ἵνα φθάσης τὸ μέτρον τὸ γεγραμμένον ἐν ταῖς Πράξεσιν· ὅτι ὅσοι εἶχον κτήματα, ἐπώλουν καὶ φέροντες τὸ τίμημα τῶν πηρασκομένων, ἐτίθουν πρὸς τοῖς ποσὶ τῶν Ἀποστόλων.

Καγὼ εἰδὼς σου τὴν προθυμίαν, κατὰ Θεὸν οὖσαν, <εἶπον> τῷ ἀγαπητῷ υἱῷ ἡμῶν Σερίδῳ, τῷ μετὰ Θεὸν σκεπάσαντι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· (ἐλπίζομεν δὲ εἰς τὸν Θεόν, ὅτι καὶ σὲ μεθ' ἡμῶν σκεπάζει) ὅτι δέξαι τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννην μετὰ ἀγάπης πολλῆς, καὶ μὴ διακριθῆς ὄλως. Πρὸ γὰρ δύο ἐτῶν

1. Στὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης ἀνήκουν οἱ Ἀποκρίσεις 1-54. Ἡ προσωδυμία «Μηρωσάβης» προέρχεται ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου Mar Saba, πού πιθανῶς νὰ βρισκόταν τὸ Μοναστήρι τῆς Beersheba, στὸ ὁποῖο, πρὶν νὰ ἔλθῃ στὸ Κοινόβιο τοῦ ἀββᾶ Σερίδου, εἶχε κοινοβιάσει ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης. Ὁ Ἀμβρ. Βεσελίνοβιτς στὴ διατριβὴ του ἀναφέρει ὅτι «Μάρ - Σάμπα» σημαίνει ἅγιος Σάββας καὶ ἡ Μονή, ἡ ὁποία ἀναφέρεται ἐδῶ, δέν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴ Μονὴ τῆς Μ. Λαύρας τοῦ ἀγίου Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου στὴν Παλαιστίνη (ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 65). Ἀπὸ τίς Ἀποκρίσεις τοῦ Μεγάλου Γέροντος Βαρσανουφίου διαφαίνεται ὅτι τὸν καλοῦσε μὲ τὸ διορατικὸ του χάρισμα πρὸς τὴν ἐγκλεισθὴ ζωὴ, τονίζοντάς του συνεχῶς ὅτι «εἶναι συγκληρονόμος τῶν χαρισμάτων του» (ἀπ. 1'. Βλ. Εἰσαγωγή ἀποσπασματικῆς κριτικῆς Ἐκδόσεως ὑπὸ Derwas James Chitty, Patrologia Orientalis, Tome XXXI, Fascicule 3).

Ἐ **Ἀπόκριση** τοῦ μεγάλου Γέροντα Βαρσανουφίου πρὸς τὸν ἀββά Ἰωάννη ἀπὸ τῆ Μηρωσάβη¹, πού ζήτησε νά ἔλθει νά κοινοβιάσει μαζί τους.

Ἦναι γραμμένο σέ ἐπιστολή Ἀποστόλου ὅτι «ὁ Θεὸς πού ἄρχισε ἕνα συγκεκριμένο ἔργο μέσα σας, Ἐκεῖνος θά τό ὁλοκληρώσει, ὡς τήν ἡμέρα τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Κυρίου μας, Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Φιλ. 1,6). Καί πάλι ἀλλοῦ ἔχει γραφεῖ ὅτι ὁ Δεσπότης μας Χριστός εἶπε στό νέο πού τόν πλησίασε: «Ὅποιος ἀπό σᾶς δέν ἀπαρνηθεῖ ὅλα τά ὑπάρχοντά του καί τή γενιά του καί δέν μισήσει ἀκόμη καί τήν ψυχή του, δέν μπορεῖ νά εἶναι μαθητῆς μου» (Λουκ. 14,33). Καί ἔχει σίγουρα ὁ Θεός τή δύναμη νά πληροφορήσει τήν καρδιά μας γιά νά συνειδητοποιήσουμε καί νά πραγματοποιήσουμε τό λόγο πού λέει: «Τί εἶναι στ' ἀλήθεια πιό καλό ἢ πιό παρήγορο ἀπό τό νά κατοικοῦν ἀδελφοί στὸν ἴδιο τόπο»; (Ψαλμ. 132, 1). Γι' αὐτό καί ἐγὼ εὐχομαι σέ σένα νά φτάσεις στό μέτρο ἐκεῖνο πού ἀναφέρεται στίς Πράξεις² ὅτι «ὅσοι εἶχαν κτήματα ἢ σπίτια τά πουλοῦσαν, ἔφερναν τό ἀντίτιμό τους καί τό ἔθεταν μπροστά στά πόδια τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. 4,34).

Καί γνωρίζοντας ὅτι ἡ προθυμία καί ὁ ζήλος πού ἔχεις εἶναι κατὰ Θεό, εἶπα στὸν ἀγαπητό μας υἱό Σέριδο — σ' ἐκεῖνον πού προστάτευσε, μετὰ τό Θεό, τή μοναχική μας ζωὴ ἀπὸ τῆ συνάφεια τῶν ἀνθρώπων² καί ἐλπίζουμε στό Θεό ὅτι καί σένα θά σέ προστατεύσει μαζί μέ μᾶς. Τοῦ εἶπα λοιπόν, νά δεχτεῖς τόν ἀδελφό Ἰωάννη μέ πολλή ἀγάπη καί νά μὴ διστάσεις καθόλου, διότι πρὶν ἀπὸ

2. Εὐχαριστία καί εὐγνωμοσύνη ριζώνει στήν ταπεινοφροσύνη.

¹ Ὁ ἀββάς Βαρσανουφίος εἶναι Γέροντας τοῦ ἡγουμένου Σερίδου. Τόν κατευθύνει, ἀλλὰ δέν τόν ἐξουσιάζει καί δέν τόν «ἐκμεταλλεύεται». Τόν τιμᾷ ὡς ὄργανο τῆς Θείας Πρόνοιας. Ὑποδεικνύει ἔμπρακτα καί στὸν ὑποψήφιο ἡσυχαστὴ ποιά ἀντίληψη πρέπει νά ἔχει γιά τὸν ἡγούμενο Σέριδο. Προετοιμάζει τήν καλὴ τους συνεργασία. Ὁ Ἰωάννης (Μηρωσάβης) ἔδειξε σημαντικὴ δυσκολία στήν ἀποδοχὴ τοῦ μηνύματος αὐτοῦ.

ἀπεκάλυψέ μοι ὁ Θεός, ὅτι μέλλει ἤξειν ἐνταῦθα· καὶ ὅτι πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν μέλλουσι συνιέναι πρὸς ἡμᾶς. Καὶ ἐγὼ ἐτήρησα τὴν ἀποκάλυψιν, ἕως οὗ μάθω τί ποιεῖ ὁ Κύριος. Ὡς οὖν ἐπληρώθη ὁ καιρὸς, κἀγὼ ἐφανερώσω ὑμῖν.

Καὶ ἐπειδὴ ἐλογίσω, ὅτι ἐξ ὧν φορῶ παρέχω σοι, ἴδου ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπῆρα τὸ κουκουλίόν μου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἔπεμψά σοι αὐτὸ δι' αὐτοῦ, εἰπών· δὸς αὐτῷ καὶ φέρε μοι αὐτ' αὐτοῦ ἄλλο. Κράτει οὖν τοῦτο ἕως τῆς τελευτῆς σου· μέλλει γὰρ σκεπάσειν σε ἀπὸ πολλῶν κακῶν καὶ πειρασμῶν. Μὴ δώσης οὖν αὐτὸ τινι· ἔστι γὰρ εὐλογία Θεοῦ ἐκ τῶν χειρῶν μου. Καὶ σπούδασον τοῦ τελειῶσαί σου τὸ ἔργον, καὶ εὐλυτῶσαι ἀπὸ παντὸς πράγματος, ὡς ἡμεῖς εὐλυτῶσαμεν, καὶ κάθου μεθ' ἡμῶν μετὰ ἀμεριμνίας σχολάζων τῷ Θεῷ.

Κἀγὼ Σέριδος λέγω σοι πρᾶγμα θαυμαστόν· ὡς γὰρ ἐλάλησε ταῦτα ὁ Γέρων, ἐλογισάμην ἐν ἑμαυτῷ. Πῶς ἔχω κρατῆσαι τοῦ γράψαι ταῦτα; Εἴ ἤθελεν ὁ Γέρων, εἶχον ἐνεγκεῖν ὥδε τὸ μέλαν καὶ τὸ χαρτίον, καὶ ἀκοῦσαι ἕνα λόγον καὶ γράψαι. Καὶ αὐτὸς ἔγνω ὃ ἐλογισάμην, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς πῦρ, καὶ εἶπέ μοι· ὕπαγε γράψον, μὴ φοβηθῇς· ἐὰν εἴπω σοι μυρίου

3. Ἡ διατύπωση «ἐπληρώθη ὁ καιρὸς» εἶναι ταυτόσημη καὶ ἰσοδύναμη μέ «τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» (Γαλ. 4,4). Δέν ἀναφέρεται σέ πρακτικὴ ὁλοκληρώση κάποιου χρονικοῦ διαστήματος. Ὁ χρόνος δέν ἔχει σημασίαν «καθ' ἑαυτόν». Τὰ ὅσα συμβαίνουν μέσα στοῦ χρόνου προσδιορίζουν τὴν σημασίαν καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ χρόνου.

«Τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» γιὰ τὴ σάρκωση τοῦ Θεοῦ-Λόγου, προϋποθέτει καὶ νοεῖται ὡς ὁλοκληρώση ὅλων τῶν ἱστορικῶν θεϊκῶν καὶ ἀνθρωπίνων γεγονότων καὶ καταστάσεων, πού στο σχέδιο τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νά προηγηθεῖ τῆς Σάρκωσης - Ἐνανθρώπησης τοῦ Θεοῦ - Λόγου.

Στὴν προκειμένη περίπτωσι ὁ Μ. Γέρων μέ τὸ νά πεῖ «ὡς οὖν ἐπληρώθη ὁ καιρὸς», ἐννοεῖ ὅτι τώρα πιά πού ὁλοκληρώθηκαν οἱ προϋποθέσεις γιὰ τὴν εἴσοδο τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου στὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ καὶ ὠρίμασε ἡ κλίσις του, σὰς ἐνημερώνω.

4. Μὲ πολλὴ ἀπλότητα ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος στέλνει τὸ κουκούλι του στὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης καὶ τοῦ τοῦνιζει ὅτι θά τὸν σκεπάσει ἀπὸ πολλὰ κακά καὶ πολλοὺς πειρασμούς. Τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου, ὅχι μόνο ἡ ψυχὴ καὶ ὁ νοῦς χαριτώθηκε καὶ ἁγιάστηκε, ἀλλὰ καὶ τὸ ἱερὸ σῶμα του ἀπόλαυσε τῆς «θείας Χάριτος καὶ ἀγιότητος».

Τὸ σῶμα ὡς «καλλίστη στολὴ» τῆς ψυχῆς ἀσκεῖται «διὰ τὸν Κύριον» καὶ ἀγιάζεται μαζὶ μέ τὴν ψυχὴ. «Ὁ ἁγιασμός τῆς ψυχῆς διέρχεται ἐξικνούμενος μέχρις ἀρμῶν καὶ μυελῶν τοῦ σώματος» καὶ τελικὰ φανερώνεται ὡς «καλὸν λίαν», δηλαδὴ ὡς ἀγωγὸς τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ στὴ ζωὴ τοῦ σὺμπαντος κόσμου. Ἡ ὀρθόδοξη ἀνθρωπολογία ἀπορρίπτει σθεναρὰ κάθε μορφὴ διαρχίας. Ὅχι μόνο ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα εἶναι προορισμένο νά γίνῃ πνευματόφθορο. «Τὸ σῶμα συνθεοῦται τῇ ψυχῇ κατὰ τὴν ἀναλογουσαν μέθεξιν τῆς θεώσεως», λέει ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ ὁμολογητὴς (κεφ. Γνωστικά II, 88 P.G.XC. 1168A).

Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων παρατηρεῖ ὅτι «ἔγκειται τις δύναμις τῷ τῶν ἁγίων σώματι διὰ τὴν ἐν τοσοῦτοις ἔτεσιν ἐνοικοῦσαν ἐν αὐτῷ δικαίαν ψυχὴν, ἧς ὑπηρετήμα γέγονεν». Καὶ ἀναφέρει τὰ σουδάρια καὶ τὰ σιμικίνθια τῶν Ἀποστόλων, τὰ ὅποια, ἀπὸ τὴν ἐπαφὴν μέ τὰ ὅγια σώματά τους, ἔπαιρναν τόση δύναμη καὶ Χάρη, ὥστε «τῶν σωματίων ἀπτόμενα τῶν νοσοῦντων

δύο χρόνια μου αποκάλυψε ὁ Θεός πώς πρόκειται νά ἔλθει ἐδῶ. Μοῦ αποκάλυψε ἀκόμη ὅτι πρόκειται νά ἔλθουν καί ἄλλοι ἀδελφοί νά κοινοβιάσουν μαζί μας. Ἐγώ ὅμως κράτησα μυστική τήν αποκάλυψη μέχρι νά πληροφορηθῶ ἀναμφισβήτητα καί ἀπό τά πράγματα τό θέλημα τοῦ Κυρίου. Καί τώρα πού συμπληρώθηκε ὁ χρόνος³ πού εἶχε ὁ Θεός προβλέψει, πῆρα τήν ἀπόφαση νά σᾶς τό φανερώσω.

Ἀκόμη, ἀφοῦ μέσα στό λογισμό σου καλλιέργησες τήν ἐπιθυμία νά σοῦ δώσω κάτι ἀπ' αὐτά πού φορῶ, νά λοιπόν, μπροστά στόν ἀδελφό, πῆρα τό κουκούλι μου ἀπό τό κεφάλι μου καί στό στέλνω μέσω αὐτοῦ, λέγοντάς του: Δός του αὐτό τό κουκούλι καί φέρε μου ἕνα ἄλλο ἀντί γι' αὐτό. Κράτησέ το λοιπόν μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς σου, γιατί πρόκειται νά σέ σκεπάσει ἀπό πολλά κακά καί πολλούς πειρασμούς. Μήν τό δώσεις σέ κανένα, διότι αὐτό εἶναι εὐλογία Θεοῦ ἀπό τά χέρια μου⁴. Καί φρόντισε νά φέρεις σέ πέρας τήν ἀπόφαση πού ἔχεις πάρει, νά κοινοβιάσεις μαζί μας καί νά ἐλευθερωθεῖς ἀπό κάθε δεσμευτική σχέση πρός τά κοινωνικά καί ἐγκόσμια πράγματα, ὅπως ἐλευθερωθήκαμε καί ἡμεῖς. Καί ὕστερα πιά θά μένεις μαζί μας μέ ἀμεριμνία, ἀφιερώνοντας ὅλο τόν ἑαυτό σου στό Θεό.

Καί ἐγώ ὁ Σέριδος⁵, ἀδελφέ Ἰωάννη, θά σοῦ πῶ ἕνα θαυμαστό πράγμα: Ὅταν μοῦ ἀνέφερε ὁ Γέροντας ὅλα τά προηγούμενα γιά νά σοῦ τά γράψω, σκεπτόμουνα μέσα μου: Πῶς μπορῶ νά τά διατηρήσω στή μνήμη μου ὅλα, γιά νά τοῦ τά γράψω; Ἄν ἤθελε ὁ Γέροντας κάτι τέτοιο, θά μπορούσα νά εἶχα φέρει ἐδῶ μελάνι καί χαρτί καί μόλις ἀκουγα ἕνα λόγο θά τόν ἔγραφα. Ἀμέσως ὅμως ὁ Γέροντας διέγινωσε τό λογισμό μου, ἔλαμψε τό πρόσωπό του σάν φωτιά καί μοῦ εἶπε: Πήγαινε νά γράψεις καί μή φοβᾶσαι! Διότι κι ἄν σοῦ πῶ νά

ῥηγειρε τοὺς ἀσθενεῖς» (Κυρίλλου Ἱεροσολύμων Κατηχ. 18, 16 P.G. 33, 1036B-1037A). Ἔτσι καί τό «κουκούλιον» τοῦ ἁγίου Ἀββᾶ, ἀφοῦ εἶναι ἕνα ἀντικείμενο ἄμεσα συνδεδεμένο μέ τό πνευματοφόρο σῶμα του, εἶναι ἀγωγός τῆς Χάριτος καί θεωρεῖται εὐλογία, διότι φέρνει εἰρήνη, χαρά, ἐπάρεκα στόν ἀποδέκτη της.

Ὁ Ἅγιος, στέλνοντας τό κουκούλι στόν ἀδελφό, ἔχει πλήρη συνείδηση ὅτι τό ἀντικείμενο αὐτό ἐμφορεῖται θείας Χάριτος. Δέν ἀπορρίπτει τίς ἄκτιστες ἐνέργειες πού ἔχει δεχτεῖ, ἀλλά μέ βαθιά ταπείνωση ὑπακούει στόν ἀδελφό πού τοῦ τό ζήτησε ἢ μάλλον τό σκέφτηκε, κατὰ τό Γραφικό *«πῶ αἰτοῦντι σε δίδου»* (Λουκ. 6, 30). Βλ. ἐπίσης τίς Ἀποκρίσεις μγ', μζ' καί ρκδ', ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ἔστειλαν καί τοῦ ζητοῦσαν «εὐλογίαν», δηλαδή μέρος ἀπό τόν ἄρτο πού ἔτρυνε καί ἀπό τό νερό πού ἔπινε καί ἀμέσως ἀνακουφίζονταν ἀπό τά πάθη πού τοὺς πολεμοῦσαν.

5. Ὁ Σέριδος πού ἀναφέρεται στό κείμενο εἶναι ὁ Ἡγούμενος τοῦ Κοινοβίου, πού βρισκόταν στή Γάζα καί πνευματικό τέκνο τοῦ μεγάλου Βαρσανουφίου. Ἦταν ὁ ἄμεσος ὑποτακτικός του, ὁ «ἀγαπητός υἱός» του, ὅπως συχνά τόν ἀναφέρει. Ὅπως συμπεραίνουμε ἀπό τήν Ἀπόκριση ιζ', ὁ ἀββάς Σέριδος εἶχε ἐγκατασταθεῖ στό Κοινόβιο, πρὶν νά ἔλθει ἀκόμη ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος. Μέσω αὐτοῦ ἔγραφε τίς Ἀποκρίσεις πρός τά ὑπόλοιπα πνευματικά του τέκνα καί ὁ ἴδιος ἐπίσης μετέφερε καί τίς ἐπιστολές. Ὁ Μ. Γέροντας Βαρσανούφιος γνώριζε τήν ἑλληνική καί τήν αἰγυπτιακή γλῶσσα, ἀλλά ὅταν ἐπρόκειτο νά γράψει ἐπιστολή τήν ὑπαγόρευε στά ἑλληνικά, διότι ὁ

λόγους γράψαι, οὔτε περισσόν, οὔτε παρά, ἕως ἑνὸς γράμματος ἀφῆ σε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ γράψαι αὐτό, οὔτε ἐὰν σὺ θέλῃς· ἀλλ' ὁδηγεῖ τὴν χεῖρά σου πῶς αὐτὰ γράψεις μετὰ ἀκολουθίας.

β΄

Ἀποκρίσις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, προμη-
νύουσα αὐτῷ τὰς διαφόρως ἐσομένας αὐτῷ θλίψεις, καὶ τὴν σωματικὴν
ἀσθένειαν καὶ τὴν ἐκ τούτων τῆς ψυχῆς προκοπὴν.

Εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ. Στερέωσόν σου τὴν καρδίαν ὡς στερεὰν πέ-
τραν. Πέτραν δὲ λέγω τὴν νοητὴν, πρὸς τὸ δύνασθαι ἀκοῦσαι ἃ μέλλω
λέγειν. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, μήποτε ἀκούσας τοῦτο ἐπαρθῇς ἐν τῇ
καρδίᾳ σου, καὶ ἐκπέσης τῆς πνευματικῆς ἐπαγγελίας· πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν
ἡ τύφωσις καὶ τῶν φθασάντων εἰς μέτρον. Ἀλλ' ἐτοίμασον σεαυτὸν εἰς εὐχα-
ριστίαν ἐν πᾶσιν, ἀκούσας τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου λέγοντος «ἐν παντὶ εὐχαρι-
στεῖτε». Εἴτε οὖν ἐν θλίψεσιν, εἴτε ἐν ἀνάγκαις ἢ στενοχωρίαις, εἴτε ἐν ἀσθε-
νεῖαις καὶ κόποις σωματικοῖς, ἐν πᾶσι τοῖς ἐπερχομένοις σοι εὐχαρίστησον τῷ
Θεῷ. Ἐλπίζω γὰρ ὅτι καὶ σὺ ἔχεις ἔλθεῖν εἰς κατάπαυσιν αὐτοῦ· «διὰ πολλῶν
γὰρ θλίψεων δεῖ ἡμᾶς ἔλθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ».

Μὴ οὖν διστάσης τῇ ψυχῇ σου καὶ μὴ ἐκλυθῇς τὴν καρδίαν σου ἐν τινι.
Ἀλλὰ μιμνήσκου τοῦ Ἀποστολικοῦ λόγου «ὅτι εἰ καὶ ὁ ἕξω ἄνθρωπος ἡμῶν
φθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαينوῦται ἡμέραν ἐξ ἡμέρας». Ἐὰν οὖν μὴ ὑπομεί-
νης τὰ πάθη, ἔλθεῖν εἰς τὸν σταυρὸν οὐ δύνασαι· ἐὰν δὲ βαστάσης ἐν πρώτοις
τὰ πάθη, εἰσέρχῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς αὐτοῦ καταπαύσεως, καὶ ἡσυχάζεις λοιπόν

ἀββάς Σέριδος ἦταν ἀτόχος μόνο τῆς ἑλληνικῆς (βλ. καὶ στό Προοίμιο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου).
Τόν εἶχε λοιπόν γραφέα του.

6. Ὡς οἴηση καὶ φυσίωση ἐρμηνεύουμε τὴ λέξη «τύφωση». «Τύφωσις» στήν κυριολεξία σημαίνει
καπνός, ζόφος, σκότος. Μεταφορικὰ θά πεῖ ὑπερφάνεια, ὑπερβολικὴ ἀλαζονεία, οἴηση, ἔπαρση,
φυσίωση. Στὴν πνευματικὴ ζωὴ ἡ τύφωση εἶναι ἐσωτερικὴ διεργασία καὶ καλλιέργεια φαντασιωσι-
κῆς ὑψηλοφροσύνης, ματαιοφροσύνης καὶ φυσιώσεως. Ὁ τύφος ὅμως, χωρὶς τὴ λειτουργία τῆς
ἀλαζονείας, δὲν φανερώνεται οὔτε διαπιστώνεται εὐκολά. Πρόκειται γιὰ βαριὰ ψυχικὴ κατάσταση
καὶ «ἐσχάτη πτωχεία καὶ ἔνδεια τῆς ψυχῆς ἡ ὁποία αὐτοεκτιμᾶται κατὰ φαντασία ὡς πλουσία» καὶ
νομίζει ὅτι ζεῖ στό φῶς, ἐνῷ βρίσκεται στό σκοτάδι. Ἔτσι ἡ ἁγιοπνευματικὴ Χάρη ἀπὸ μιά τέτοια
ψυχὴ «ἀπελήλათαι», ἀπομακρύνεται, καὶ συχνά ὁ ἄνθρωπος πού πάσχει ἀπὸ τύφωση ὁδηγεῖται
στήν ἀπώλεια τῶν φρενῶν. Ὁ πρόδρομος τῆς τυφώσεως, τὸ πρῶτο στάδιο δηλαδή, εἶναι ἡ κενο-
δοξία. Τὸ τέλος τῆς κενοδοξίας εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ὑπερφανεῖας καὶ κατ' ἐπέκταση τῆς οἰήσεως,
τῆς τυφώσεως, τῆς φυσιώσεως. Ὅπως ἀναφέρεται στήν Κλίμακα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ

γράψεις μύριους λόγους, δέν θά σέ ἀφήσει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ νά γράψεις οὔτε ἓνα γράμμα παραπάνω ἢ παρακάτω, ἔστω κι ἂν τό ἐπιδιώξεις, ἀλλά θά ὀδηγεῖ τό χέρι σου, πῶς νά τά γράψεις ὅλα μέ τάξη καί μέ σειρά.

2

Ἑ **Ἀπόκριση** τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, ἡ ὁποία τοῦ προμηνύει τίς διάφορες θλίψεις καί τά παθήματα πού πρόκειται νά τοῦ συμβοῦν, μιά σωματική του ἀσθένεια, ἀλλά καί τήν ψυχική ὠφέλεια πού θά λάβει ἀπ' ὅλα αὐτά.

Π ἔς στόν ἀδελφό Ἰωάννη: Στερέωσε τήν καρδιά σου «σάν τή στερεά πέτρα» (Ἑσ. 50, 7). Πέτρα βέβαια ἐννοῶ τή νοητή, γιά νά μπορέσεις νά ἀκούσεις ὅσα πρόκειται νά σοῦ πῶ: Κατ' ἀρχάς πρόσεχε τόν ἑαυτό σου, μήπως ἀκούγοντάς τα ὅλα αὐτά πέσεις σέ ὑπερηφάνεια καί ἡ ὑπερηφάνεια γίνει ἀφορμή νά χάσεις τίς πνευματικές ἐπαγγελίες τῶν δωρεῶν τοῦ Θεοῦ. Διότι ἡ οἴηση καί ἡ φυσίωση⁶ ἔγιναν αἰτία νά ἀπολεσθοῦν πολλοί καί ἀπό αὐτούς ἀκόμη πού εἶχαν φθάσει σέ ὑψηλά μέτρα. Ἀλλά νά προετοιμάσεις τόν ἑαυτό σου νά εὐχαριστεῖ γιά ὅλα, ἀφοῦ ἀκουσες τόν Ἀπόστολο πού λέει: «νά εὐχαριστεῖτε τό Θεό γιά τό καθετί» (Α' Θεσ. 5, 18). Καί εἴτε βρεθεῖς σέ θλίψεις εἴτε σέ ἀνάγκες ἤ σέ στενοχώριες ἤ σέ ἀσθένειες ἤ σωματικές καταπονήσεις, γιά ὅλα αὐτά πού θά σοῦ συμβαίνουν, νά εὐχαριστεῖς τό Θεό. Καί ἐλπίζω ὅτι ἔτσι καί σύ θά μπορέσεις νά φθάσεις στήν κατάπαυση τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ, «ἀφοῦ πρέπει νά ὑποστοῦμε πολλές θλίψεις γιά νά μποῦμε στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 14, 22).

Νά μή μικροψυχήσεις λοιπόν καί νά μήν πτοηθεῖς ψυχικά ἀπό τίποτε. Ἀλλά νά θυμᾶσαι τόν ἀποστολικό λόγο πού λέει ὅτι «μπορεῖ ὁ ἐξωτερικός ἄνθρωπος, τό σῶμα μας, νά φθείρεται, ὁ ἐσωτερικός ὁμως, ἡ ψυχή μας, ἀνανεώνεται ἡμέρα μέ τήν ἡμέρα» (Β' Κορινθ. 4, 16). Ἄν λοιπόν δέν ὑπομείνεις τίς θλίψεις, δέν μπορεῖς νά ἔλθεις στή ζωή τοῦ σταυροῦ καί τῆς νεκρώσεως. Ἐνῶ, ἂν βαστάξεις πρῶτα τίς θλίψεις καί τά παθήματα, στό τέλος θά φθάσεις στό λιμάνι τῆς καταπαύσεως τοῦ Θεοῦ καί ἐκεῖ πιά θά ζεῖς μέ εἰρήνη καί πολ-

Συναίτου, ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι: «Θεοῦ ἄρνησις, δαιμόνων εὐρεμα, ἐξουθένωσις ἀνθρώπων, κατακρίσεως μήτηρ, ἐπαίνων ἀπόγονος, ἀκαρπίας τεκμήριον, βοηθείας Θεοῦ φυγαδευτήριον, ἐκστάσεως (παραφροσύνης) πρόδρομος, πτωμάτων πρόξενος, ἐπιληψίας ὑπόθεσις, θυμοῦ πηγή, ὑποκρίσεως θύρα, δαιμόνων στήριγμα, ἀμαρτημάτων φύλαξ, ἀσπλαγχνίας πρόξενος, συμπαθείας ἄγνοια, λογοθέτης πικρός, δικαστής ἀπάνθρωπος, Θεοῦ ἀντίπαλος, βλασφημίας ρίζα» (Κλιμαξ, σελ. 246, Ἑκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Παρακλήτου).

ἐν πολλῇ ἀμεριμνίᾳ, ἔχων τὴν ψυχὴν ἐστερεωμένην καὶ κεκολλημένην τῷ Κυρίῳ διὰ παντός, ἐν πίστει φρουρουμένην, ἐν ἐλπίδι χαίρουσαν, ἐν ἀγάπῃ εὐφραινομένην, ἐν τῇ ἀγία, καὶ ὁμοουσίῳ Τριάδι φυλαττομένην. Καὶ τότε πληρωθήσεται περὶ σοῦ τὸ εἰρημένον· «εὐφρανθήτωσαν οἱ οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ». Αὕτῃ γάρ ἐστιν ἡ ἀμέριμνος ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ· χαίρει γὰρ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς σου, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ.

γ΄

Ἀπόκρισις τοῦ ἄλλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν αἰτήσαντα αὐτῷ συντυχεῖν.

Ε ἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Κύριον, ὅτι ἐπιθυμῶ σε ἰδεῖν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν ἄλλων συνείδησιν, οὐχ εὐρίσκω ἐλευθερίαν· συγκαίρω δὲ τῇ ἀγάπῃ σου ἐπὶ ταῖς πεμπομέναις σοι παρὰ τοῦ ἁγίου Γέροντος εὐλογίαις, καὶ μακάριος εἴ τούτων ἀξιωθείς.

δ΄

Πειρασμοῦ κινήθέντος τοῖς μοναχοῖς τοῦ τόπου ἔνθα διῆγεν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, πρὶν ἐλθεῖν εἰς τὸ κοινόβιον, καὶ μελλούσης κινεῖσθαι ἐκεῖ ταραχῆς ὄντος αὐτοῦ ἐκεῖ, τοῦτο προθεωρήσας ὁ μέγας Γέρων τῷ πνεύματι, γράφει αὐτῷ ταῦτα.

7. Οἱ δύο Γέροντες, Βαρσανούφιος καὶ Ἰωάννης, κληρονόμησαν ἀπὸ τὸν ἀββᾶ Ἡσαΐα, πού ἦταν πνευματικὸς πρόγονός τους, τῇ συνήθειᾳ νὰ μὴ βλέπουν κανέναν, ὡς ἐγκλειστοὶ πού ἦταν, παρὰ μόνο τὸν ἄμεσο ὑποτακτικὸν τους. Γιά τὸν ἀββᾶ Βαρσανούφιο, ἄμεσος ὑποτακτικὸς ἦταν ὁ ἡγούμενος Σερίδος, γιά τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη, τὸν προφήτη, γιά ἓνα διάστημα, ἦταν ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος. Αὐτοὶ διαβίβαζαν καὶ τίς Ἑρωταποκρίσεις ἀνάμεσα στοὺς Γέροντες καὶ τοὺς ὑπόλοιπους ὑποτακτικούς τους (βλ. πρόλογο ἀποσπασματικῆς κριτικῆς Ἐκδόσεως ὑπὸ Derwas James Chitty, ἔνθ' ἀνωτ.).

8. «Ἡ τήρηση τῆς συνειδήσεως πρὸς τὸν πλησίον εἶναι νὰ μὴ κάνει κανεὶς τίποτα ἀπολύτως πού καταλαβαίνει ὅτι θλίβει ἢ πληγώνει τὸν πλησίον, εἴτε μὲ ἔργο, εἴτε μὲ λόγῳ, εἴτε μὲ κάποια κίνηση, εἴτε μὲ ἓνα βλέμμα —γιατί μπορεῖ κανεὶς καὶ μὲ μιά κίνηση νὰ πληγώσει τὸν πλησίον, μπορεῖ καὶ μὲ ἓνα βλέμμα» (Ἀββᾶ Δωροθέου, Ἔργα Ἀσκητικά, σελ. 139, Ἑκδ. Ἑτοιμασία).

Ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ ἡσυχαστής, ὁ προφήτης, ὁ ἄλλος Γέρωντας, ὅπως τὸν ἔλεγαν, δὲν «εὐρίσκει ἐλευθερίαν» νὰ συναντήσῃ τὸν ἀδελφόν, «διὰ τὴν τῶν ἄλλων συνείδησιν», γιὰ νὰ μὴ σκανδαλίσῃ τὴν συνείδηση τῶν ἄλλων. Σέβεται, «τηρεῖ» τὴν συνείδηση «πρὸς τὸν πλησίον». Καὶ ἡ συνείδηση ὅσο πιο πολὺ ἐμπνέεται ἀπὸ ἀγαθὴ καρδιά, τόσο πιο πολὺ ἐμπνέει τὸ νοῦ στὴ διάπραξη τῆς ἀγάπης. Ἔτσι θαυμάζει κανεὶς τὴν τόση λεπτότητα τοῦ Ἀββᾶ, τὴν τόσο εὐγενικὴ καὶ φιλάδελφη στάση του. Ὁ Ἀββᾶς προσέχει νὰ μὴ πλῆξῃ τὴν συνείδηση τῶν ἀδελφῶν καὶ γίνεται τόσο

λή άμεριμνία, έχοντας τήν ψυχή σου στερεωμένη καί προσκολλημένη στόν Κύριο γιά πάντα, περιφρουρημένη μέ τήν πίστη, χαρούμενη μέσα στήν έλπίδα, εὐφραινόμενη μέ τήν αγάπη, ασφαλισμένη μέσα στήν Ἁγία καί Ὁμοούσια Τριάδα. Καί τότε θά εκπληρωθεῖ καί σέ σένα ἐκεῖνο τό Ψαλμικό: «Ἐφραν-θοῦν οἱ οὐρανοί καί ἄς σκιρτήσῃ ἀπό ἀγαλλίασῃ ἡ γῆ» (Ψαλμ. 95,11). Αὕτη εἶναι λοιπόν ἡ άμεριμνη ζωή τοῦ ἀνθρώπου τοῦ Θεοῦ. Γνώριζε δέ ὅτι χαίρει ὁ Πατέρας καί ὁ Υἱός καί τό ἅγιο Πνεῦμα γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς σου, ἀγαπητέ μου ἀδελφέ.

3

Ἁπόκριση τοῦ ἄλλου Γέροντα, τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου, πρὸς τόν ἴδιο πού τοῦ ζήτησε νά τόν συναντήσει⁷.

Πές στόν ἀδελφό: Συγχώρεσέ με, γιά τόν Κύριο, διότι ἐπιθυμῶ νά σέ δῶ, ἀλλά, προκειμένου νά μή σκανδαλίω τή συνείδηση ἄλλων ἀδελφῶν⁸, δέν ἀντιλαμβάνομαι ὅτι εἶμαι ἐλεύθερος⁹ νά τό κάνω. Συχαίρω τήν αγάπη σου γιά τίς εὐλογίες πού σοῦ στέλνει ὁ ἅγιος Γέροντας καί εἶσαι ὄντως εὐτυχής πού ἀξιώθηκες νά τίς λάβεις.

4

Στόν τόπο πού ἔμενε ὁ ἀββάς Ἰωάννης, πρὶν νά ἔλθῃ ἀκόμη στό Κοινόβιο, ξεσηκώθηκε πειρασμός ἀνάμεσα στούς μοναχοῦς. Καί ἐπρόκειτο νά προκληθεῖ σκάνδαλο, ἐνῶ αὐτός βρισκόταν ἀκόμη ἐκεῖ. Αὐτό τό γεγονός τό προέβλεψε ὁ μέγας Γέροντας, διά τοῦ Πνεύματος καί τοῦ ἔγραψε τά ἑξῆς:

διακριτικός, ὥστε νά μᾶς εκπλήττει μέ τή θέση πού παίρνει. Σκέπτεται τόν ἀδελφό, τόν πλησίον, νά μήν τόν βάλῃ σέ πειρασμό καί ἔτσι δημιουργεῖ ἄνεση, εἰρήνη, αγάπη, χαρά. Ὅταν προσέχει κανεῖς νά μήν πληξῇ τή συνείδηση τοῦ πλησίον, ἡ ζωή του εἶναι γεμάτη ἀπό ἀγνή ἀγαπητική διάθεση καί ταπείνωση. «Ἀρχὴ ταπεινώσεως τὸ μὴ πληξῆαι τὴν συνείδησιν τοῦ ἀδελφοῦ». Τότε αὐτός ὁ ἄνθρωπος κατακλύζεται ἀπὸ εἰρήνη, χαρά, φῶς, ἡ ζωή του μετέχει τοῦ Παραδείσου. Αὐτός ὁ ἄνθρωπος παραιτεῖται ἀπὸ κάθε δικαίωμα, γιὰτί ξέρεי ὅτι τό δικαίωμα εἶναι ὁ τάφος τῆς πνευματικῆς του ὑποστάσεως.

9. Συνηθίζουμε νά θεωροῦμε, σύμφωνα μέ τό σεβασμό τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, ὅτι τά ὅρια τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου βρίσκονται ἐκεῖ πού συναντᾶται ἡ ἐλευθερία του μέ τήν ἐλευθερία τοῦ ἄλλου προσώπου (ἀτόμου). Φυσικά εἶναι τεράστια ἡ πρόδος ἀπὸ τήν κατάσταση τῆς δουλείας ἢ τό «δικαίον τοῦ ἰσχυροτέρου».

Ἁπόστολος Παῦλος μᾶς διδάσκει τό «*εἰ βρώμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου... οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίω...*» (Α΄ Κορ. 8, 13). Καί στήν πρὸς Διό-

Γράψον τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ· ἰδοὺ πέμπω σοι τρεῖς μαρτυρίας ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ ἀπὸ τῶν Γραφῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἐν αἷς ἐξυπνίζω σου τὸν νοῦν εἰς ἐγρήγορσιν Θεοῦ καὶ εἰς νοήματα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὸ γνῶναί σε τὰ περὶ τοῦ ἐνεστῶτος καιροῦ τί ἐστι. Πρώτη μαρτυρία αὕτη ἐστίν. Εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἁγίου Προφήτου Ἑσαΐου· «βάδιζε λαός μου εἰσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου, ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον ἕως ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ Κυρίου». Ἡ δὲ δευτέρα μαρτυρία αὕτη ἐστίν· «ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθαι, λέγει Κύριος, ἀγῶ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς Πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος Παντοκράτωρ». Τρίτη μαρτυρία· «βλέπετε πῶς περιπατεῖτε μὴ ὡς ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν».

Ἐγὼ δὲ λέγω σοι, τρέχε πρὸς τὰ προκειμένα σοι, καὶ τελείωσόν σου τὸ ἔργον ταχέως, μεμνημένος τοῦ Κυρίου σου λέγοντος· «οὐδεὶς βαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω, εὐθετὸς ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»· ἐγὼ γὰρ βλέπω τὸν ἡσυχίόν σου βίον, τὸν μένοντά σε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ε΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν Ἀββᾶ λυπηθέντα ὅτι ἐχρόνισεν ἐλθεῖν ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, καὶ ἐκ τούτου νομίσαντα ὅτι οὐκ ἔρχεται.

Μὴ ἀθυμῆσης, τέκνον, μηδὲ λυπηθῇς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν· καὶ γὰρ εἰ καὶ ἄπεστι τῷ σώματι, ἀλλὰ πάρεστι τῷ πνεύματι, καὶ σὺν ἡμῖν ἐστι διὰ παντός. Ὁμόψυχος γὰρ ἡμῶν ἐστι, καὶ οὐδὲν αὐτὸν χωρίζει ἀπὸ

γνητον ἐπιστολὴ ἔχουμε τὴν πρωτοχριστιανικὴ μαρτυρία ὅτι ἡ ἠθικὴ συμπεριφορὰ τῶν χριστιανῶν, ὄχι μόνο εἶναι «σύννομος» ἀλλὰ καὶ πιὸ αὐστηρὴ (ὡς ἐπιταγή) καὶ πιὸ φιλάδελφη (ὡς λειτουργία) καὶ ἀπὸ τὰ ἐπίπεδα πού ὁ νόμος ἀπαιτεῖ. «Πείθονται τοῖς ὠρισμένοις νόμοις, καὶ τοῖς ἰδίῳι βίοις νικῶσι τοὺς νόμους». (Ἐπιστολὴ πρὸς Διόγνητον, ΒΕΠΕΣ, τόμ. 2, κεφ. V, σελ. 253, Ἔκδ. Ἀπ. Διακονίας).

Ὁ Ὅσιος, ἐδῶ ἀκριβῶς, διακηρύττει καὶ ἐφαρμόζει ὅτι ὄχι μόνο περιορίζει τὴν ἐλευθερίαν του στὸ σημεῖο πού ἀρχίζει ἡ ἐλευθερία τοῦ ἄλλου προσώπου, ἀλλὰ στὸ σημεῖο πού τοῦ ὑπαγορεύει ὁ αὐτοπροαίρετος σεβασμός του πρὸς τὴν συνείδηση τοῦ ἄλλου, ἔστω καὶ ἂν αὕτη τελεῖ ὑπὸ ἀναμόρφωση καὶ ἀμφισβήτηση. Ἔτσι ἀποδεικνύει ἐμπρακτὰ ὅτι πραγματικὰ ἐλεύθερος «κατὰ Χριστόν» εἶναι ἐκεῖνος πού δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας του. Πόσο δικαιώνεται ἐκεῖνο τό τοῦ Ἀπ. Παύλου: «.. μᾶλλον χρῆσαι τῇ δουλείᾳ...» (Α΄ Κορ. 7, 20-22).

Γράψε στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη: Ὅριστε, σοῦ στέλνω τρεῖς μαρτυρίες μετὰ τῇ δυνάμει τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, μετὰ τῆς ὁποῖας σὲ ἀφυπνίζω νὰ εἶσαι ἐγρήγορος κατὰ Θεὸν καὶ ἔτοιμος νὰ ἐννοήσεις τὴν οὐσιαστικὴν σημασίαν τῶν λόγων αὐτῶν ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, γιὰ νὰ μπορέσεις νὰ καταλάβεις τί σημαίνουν ὅσα θὰ λάβουν χώρα στὴν περίστασις ποὺ θὰ σὲ βρεῖ. Ἡ πρώτη μαρτυρία εἶναι αὕτη: Εἶπε ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαΐα: «Βάδιζε, ὁ λαὸς μου, πήγαινε μέσα στὸ ἰδιαίτερον δωματίόν σου, κλείσε τὴ θύραν σου, κρύψου γιὰ λίγο καιρὸν, μέχρι νὰ περάσει ἡ ὀργὴ τοῦ Κυρίου» (Ἡσ. 26, 20). Καὶ ἡ δευτέρα μαρτυρία εἶναι αὕτη: «Φύγετε ἀνάμεσα ἀπ' αὐτοὺς καὶ χωριστεῖτε. Καὶ ἀκάθαρτον πράγμα μὴν τὸ ἀγγίζετε, λέει ὁ Κύριος, καὶ ἐγὼ θὰ σὰς δεχθῶ καὶ θὰ εἶμαι ὁ Πατέρας σας καὶ ἔσεīs θὰ εἰσθε οἱ γιοὶ μου καὶ οἱ θυγατέρες μου, λέει ὁ Κύριος, ὁ Παντοκράτορας» (Β' Κορ. 6, 17). Τρίτη μαρτυρία: «Προσέχετε πῶς συμπεριφέρεσθε, ὅχι ὡς ἀσύνετοι ἀλλὰ ὡς συνετοί. Νὰ χρησιμοποιεῖτε σωστὰ τὸ χρόνον σας, διότι οἱ ἡμέρες αὐτὲς εἶναι πονηρές» (Ἐφεσ. 5, 15).

Καὶ ἐγὼ σοῦ λέω, βιάσου νὰ φτάσεις στὴ ζωὴ τῆς ἡσυχίας ποὺ ἔχεις βάλει ὡς στόχον σου, ὀλοκλήρωσε σύντομα τῆς ἀποφάσεώς σου, ἐνθυμούμενος τὸν Κυρίον σου ποὺ λέει: «Ὅποιος βάζει τὸ χερὶ στὸ ἀλῆτρι καὶ κοιτάζει πρὸς τὰ πίσω, δὲν εἶναι κατάλληλος γιὰ τὴ Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. 9, 62). Ἐγὼ ἤδη διαβλέπω τὴν ἡσυχαστικὴν σου ζωὴν, ἡ ὁποία σὲ περιμένει νὰ τὴ ζήσεις σύμφωνα μετὰ ὅσα ἔχει προνοήσει γιὰ σένα ὁ Χριστός¹⁰, ποὺ εἶναι ὁ Κύριός μας, στὸν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

5

Ἀπόκρισις τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἀββὰ Σέριδο, ὁ ὁποῖος στενοχωρήθηκε, ἐπειδὴ καθυστεροῦσε νὰ ἔρθῃ νὰ μπεῖ στὸ Κοινόβιον ὁ ἀββάς Ἰωάννης καὶ ἀπ' αὐτὸ νόμισε πῶς δὲν πρόκειται νὰ ῥθῇ.

Μὴ βαρυθυμεῖς, τέκνον, οὔτε νὰ λυπηθεῖς γιὰ τὸν ἀδελφόν μας, γιατί, ἂν καὶ ἀπουσιάζει μετὰ τὸ σῶμα, εἶναι παρὼν ἐδῶ, μετὰ τὸ πνεῦμα καὶ βρίσκεται μαζί μας πάντοτε. Διότι εἶναι ὁμόψυχός μας καὶ τίποτε δὲν

10. Προορατικὰ ὁ Ἅγιος διατυπώνει πολὺ καθαρά τὴν Πρόνοια τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὸν Ἰωάννη, τῆς Μερωσάβης. Αὐτὸ δὲν μαρτυρεῖ πίστιν στὸν ἀπόλυτον προορισμόν, ἀλλὰ φανερώνει μιὰ βαθύτερη σχέση τοῦ ὑποψήφιου ἡσυχαστοῦ μετὰ τὸν Χριστόν, ποὺ τὴν ἀγνοεῖ ὁ ὑποψήφιος καὶ τὴν προ-γνωρίζει ὁ Μ. Γέρων. Ἐφαρμογὴ σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδον τῆς θέσεως τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου (Ρωμ. 8, 29-30).

τῆς ἡμῶν ἀγάπης, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

5΄

Ἑπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος γραφεῖσα πρὸς τὸν Ἀββαῖν Ἰωάννην, ποιοῦντα ἐν τῇ αὐτοῦ χώρα τινὰς χρείας τῷ κοινοβίῳ, καὶ ὀχλούμενον ὑπὸ σωματικοῦ πολέμου.

Γράψον τῷ ἀδελφῷ, ὡς ἔτι εἰ ἔξω ποιῶν τὸν κόπον σου κατὰ τὴν δύναμίν σου διὰ τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὰς ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν — μᾶλλον δὲ διὰ τὴν ἡμῶν καὶ σοῦ ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν — ἐὰν γὰρ ἀναπαῶσιν οἱ ἀδελφοὶ καὶ σκεπασθῶσι δι' ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτῶν εὐρίσκομεν τελείαν ἡσυχίαν· καὶ πληροῦται ἐφ' ἡμᾶς ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος. «Ἀδελφός ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρά καὶ τετειχισμένη»· κόψον τὰς σχέσεις ὅλας καὶ τὰς προφάσεις ὡς ἔχεις ἕως εἰ ἔξω, καὶ μὴ ἐάσης πρόφασιν μηδὲ σχέσιν μετὰ τινος ἔλκουσάν σε εἰς τὰ ὀπίσω· ἐὰν γὰρ μὴ οὕτως, οὐχ ἡσυχάζεις ἐν τελείᾳ ἡσυχίᾳ· οὕτω γὰρ καὶ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν. Ταῦτα οὖν ποιῶν, τελείως ἐλπίζω ὅτι ἡσυχάζεις· καὶ γὰρ μεθ' ἡμῶν σὺν Θεῷ γίνεται σου ὁ κλῆρος καὶ τὸ μέρος μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

Μηδεὶς μάθῃ τέως τὰ γραφόμενά σοι. Ποιῶν οὖν τὸν κόπον, ἐὰν κατευοδοθῇ τὸ πρᾶγμα ἔμπροσθέν σου, εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ καὶ εὐχου αὐτῷ· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ «ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε». Καὶ μὴ ἀμελήσωμεν ἀποδοῦναι τὴν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ, καθὼς ἐκεῖνος περὶ οὗ εἶπας ποτὲ τὴν παραβολήν. «Ὅτι ἀπήρχετο εὐξασθαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἰκονομηθῆναι τροφήν, καὶ ἀπήντησεν

11. Ὁ Μ. Γέρων, ὁ ὅσιος Βαρσανούφιος, παίρνει αὐτὴ τὴ θέσιν πρὸς τὴν ἀγωνία ἢ ἀγωνιώδη ἀναμονὴ τοῦ ἀββᾶ Σερίδου, προφανῶς διότι ἐπεβραδύνετο ἡ ἔλευση τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου, τῆς Μηρωσάβης.

Θὰ λέγαμε ὅτι εἶναι μιά τόσο ἀπλὴ περίπτωση, πολὺ συχνὴ στὴν ἀνθρώπινη καθημερινότητα. Ἐκεῖνο πού μᾶς προκαλεῖ τὸ θαυμασμὸ εἶναι ὅτι ὁ Μ. Γέροντας, πρὸ διετίας καὶ πλεόν, γνωρίζει τὴν εἴσοδο τοῦ Ἰωάννου τῆς Μηρωσάβης στὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ. Πρὶν νὰ ζήσει κοντά τους τὸν χαρακτηρίζει ὁμόψυχο καὶ ἄρρηκτα συνδεδεμένο μαζί τους μέ τὸν αἰώνιο καὶ ἀκατάλυτο δεσμό τῆς ἀγάπης.

Εἶναι ἐνδεικτικὸ ὅτι ἡ ἀγάπη εἰσάγει τὴν καθημερινότητα στὴν αἰωνιότητα. Ὁ ὅσιος Μ. Γέροντας κινεῖται «φυσικᾶ», μέσα στὴν αἰώνια καὶ ἀδιάκοπη λειτουργία τῆς Ἀγάπης. Τὸν Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης τὸν συμβουλεῖ, τὸν ἐπιπλήττει, τοῦ ἀποκαλύπτει ὅμως ὅτι τὸν περιμένουν καὶ μεγάλα χαρίσματα καὶ ἀκώνια δόξα σὲ ἄρρηκτο δεσμὸ μαζί τους. Ἄν «ἡ εὐγένεια ὑποχρεώνει», τότε καὶ ἡ Ἀγάπη θεώνει.

11α. Διάσπαρτο εἶναι τὸ εὐχαριστιακὸ βίωμα σὲ ὅλη τὴ Β.Ψ. τῶν ὁσίων Πατέρων μας Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου. Πραγματικὰ ὑπερεκχειλίζει ἡ εὐχαριστία πρὸς τὸ Θεὸ γιὰ τὸ καθεστὶ ἀπὸ τὴν ταπεινοφρονοῦσα ψυχὴ τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου. «Γιατὶ ἀπὸ τὴν πολλὴ ταπείνωση ὁ ἄνθρωπος φτάνει στὴν εὐχαριστία, ἐπειδὴ πιστεῖει ὅτι εἶναι ἀνάξιος γιὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχει

θά τόν χωρίσει από τήν αγάπη μας από τώρα μέχρι τό τέλος τοῦ αἵωνα¹¹.

6

Ἑπιστολή τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, γραμμένη πρός τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης, ὁ ὁποῖος, ἐνῶ τακτοποιοῦσε στήν πόλη κάποιες ἀναγκαῖες ὑποθέσεις τοῦ Κοινοβίου, ἐνοχλήθηκε ἀπό σαρκικό πόλεμο.

Γράψε στόν ἀδελφό Ἰωάννη: Ἐνόσω βρίσκεσαι ἀκόμη ἔξω καί καταθέ-
τεις τόν κόπο σου, κατὰ τή δύναμή σου, γιά τό Θεό καί γιά τίς ψυχές
τῶν ἀδελφῶν — ἡ μᾶλλον γιά τή δική μου καί τή δική σου, ἀββά
Σέριδε, ἀνάπαυση καί ἡσυχία — διότι ἄν ἀναπαυθοῦν οἱ ἀδελφοί καί σκεπα-
στοῦν ἀπό μᾶς καί ἡμεῖς μέσω αὐτῶν βρίσκουμε τέλεια ἡσυχία καί ἐκπληρώνε-
ται σ' ἡμᾶς ὁ λόγος πού ἔχει γραφεῖ: «Ὅταν ἀδελφός βοηθάει ἀδελφό εἶναι
σάν πόλη ὀχυρή καί περιτειχισμένη» (Παρμ. 18, 19). Ἐνόσω βρίσκεσαι λοιπόν
ἔξω ἀπό τό Μοναστήρι, κόψε τίς σχέσεις καί τίς προφάσεις πού ἔχεις καί μήν
ἀφήσεις πρόφασιν ἢ σχέση μέ κάποιον πού νά σέ ἐλκύει πρός τά πίσω. Ἄν δέν
τό κάνεις αὐτό, δέν θά μπορέσεις νά ἐπιτύχεις τήν τέλεια ἡσυχία. Τό ἴδιο κά-
ναμε καί ἡμεῖς. Ἄν ὅμως κάνεις ὑπακοή σ' ὅ,τι σοῦ λέω, ἐλπίζω πώς θά ἡσυ-
χάσεις τελείως. Διότι σύν Θεῷ εἶσαι συγκληρονόμος μας καί ἔχεις καί ἐσύ
μερίδιο μαζί μέ μᾶς στόν αἰῶνα.

Ἄς μή μάθει κανένας ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅσα σοῦ γράφω. Κατάθεσε τόν
κόπο σου καί ἄν κατευοδοθεῖ ἡ ἐργασία, γιά τήν ὁποία βρίσκεσαι ἔξω, εὐχαρί-
στησε τό Θεό καί προσευχήσου σ' Αὐτόν. Διότι αὐτό σημαίνει· «νά εὐχαρι-
στεῖτε γιά τό καθετί»^{11α} (Α' Θεσ. 5, 18). Νά μήν ἀμελήσουμε νά ἀποδώσουμε
εὐχαριστία στό Θεό, ὅπως ἔκανε αὐτός γιά τόν ὁποῖο μᾶς εἶπες κάποτε ἐκείνη
τήν παραβολή. Ὅτι δηλαδή, ἐνῶ πήγαινε νά προσευχηθεῖ στήν Ἐκκλησία,
γιά νά τοῦ ἐξοικονομήσει ὁ Θεός τό φαγητό του, τόν συνάντησε κάποιος στό

διάθεση εὐγνωμοσύνης καί εὐχαριστίας πρός τόν Εὐεργέτη. Καί τοῦτο μόνο, τό ὅτι δηλαδή ἀξιώθη-
κε νά εὐχαριστεῖ τό Θεό καί ὅτι δέχεται ὁ Θεός τήν εὐχαριστία του, τό θεωρεῖ τό μεγαλύτερο χρέος
καί εὐχαριστεῖ ἀδιάκοπα τό Θεό» (πρβλ. Φιλοκ. Ἱερ. Νηπτ. Πέτρου Δαμασκ. Τόμ. Γ', σελ. 78,
Ἑκδ. Τό Περιβόλι τῆς Παναγίας). Ἔτσι καί ὁ «ἀγνῶτατος πατήρ ἡμῶν» Βαρσανούφιος μᾶς προ-
τρέπει συνεχῶς νά εὐχαριστοῦμεν «*κἀν εὐρωμεν κἀν μὴ εὐρωμεν ὁ ζητοῦμεν*». Καί μᾶς τονίζει μέ
τίς διακριτικές θέσεις πού παίρνει ὅτι ἡ εὐχαριστία «*πρσεβεύει ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας ἡμῶν τῷ Θεῷ*».

Παράλληλα σέ ὅλη τήν ἀσκητική γραμματεία θά συναντήσουμε παρόμοιες προτροπές ἀπό
τούς Πατέρες οἱ ὁποῖοι ζοῦσαν ζωὴ εὐχαριστιακή. Ὁ ὁσιος Ἰσαάκ γράφει: «Ἐκεῖνο πού φέρνει
τά χαρίσματα τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο, εἶναι ἡ καρδιά πού κινεῖται σέ ἀδιάκοπη εὐχαριστία. Ἐνα
στόμα πού ἀδιάκοπα εὐχαριστεῖ, δέχεται εὐλογία ἀπό τό Θεό καί μέσα στήν καρδιά πού ἔχει
συνεχὴ εὐχαριστία, ἔρχεται ἡ Χάρη» (ἐνθ' ἄνωτέρω, τόμ. Ε', σελ. 40).

Καί ἔρχεται ἡ Χάρη, διότι ὁ ἄνθρωπος μέ τήν εὐχαριστία πρός τό Θεό παύει νά εἶναι ἐγωκεν-

αὐτῷ τις ποτε λέγων, ὅτι ἀρίστησον σήμερον μετ' ἐμοῦ, καὶ ὑπαγε εὐξου· καὶ εἶπεν οὐχ ὑπάγω, τοῦτο γὰρ ἀπηρχόμην αἰτήσασθαι παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ἡμεῖς, ἐὰν εὖρωμεν, ἐὰν μὴ εὖρωμεν, τὴν εὐχὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀποδώσωμεν τῷ Θεῷ.

Βλέπε δὲ τοῦ βαστάσαι τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί σου διαπαντός.

ζ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν μέλλοντα ἀπέρχεσθαι μετὰ τῶν ἀδελφῶν συλλέξαι ἐργόχειρον, καὶ φοβηθέντα τὴν ἐρημίαν τῶν τόπων. Καὶ υπόμνησις τοῦ νήφειν αὐτὸν πρὸς τὸν παρενοχλοῦντα αὐτῷ σωματικὸν πόλεμον. Καὶ ἐπαγγελία τῆς τοῦ Θεοῦ συνεργείας πρὸς τὴν σπουδαζομένην αὐτῷ πρὸς αὐτοὺς ἀναχώρησιν.

Εἰπὲ τῷ διὰ τοῦ ἄνωθεν θείου νεύματος κληθέντι πρὸς ἡμᾶς οἰκῆσαι, οὐ μόνον ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἀδελφῷ ἡμῶν γνησίῳ καὶ ὁμοψύχῳ Ἰωάννῃ. Εἶπεν ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς: «Οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; Καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τῆς γῆς, ἄνευ τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς; Ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἡριθμημέναι εἰσὶ. Μὴ οὖν φοβηθῆτε, πολλῶν στρουθίων διαφέρετε

τρικός, γίνεται Θεοκεντρικός. Λειτουργεῖ εὐχαριστιακά. Ἐπανακτᾷ ἐν Χριστῷ τὰ προπρωτικά χαρίσματα τῆς τέλει ἀγάπης πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τὸν ἀδελφῷ. Γίνεται βασιλιάς καὶ ἱερέας, πού σημαίνει ὅτι δέχεται τὰ πρόσωπα, τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, τὰ πράγματα, τὸν ἑαυτό του ὡς δῶρα τοῦ Θεοῦ καὶ εὐχαριστώντας τὸ Θεὸ τὰ ἐπαναπροσφέρει πάλι στοῦ Θεοῦ-Πατέρα ὡς θυσία. Κυρίως ἡ προσφορά αὐτῇ γίνεται μέσα σπὴ Θεία Λειτουργία, ὅπου μποροῦμε νὰ προσφέρουμε καὶ ἡμεῖς μαζί μὲ τὸ Χριστὸ τὰ πάντα στοῦ Θεοῦ καὶ νὰ Τὸν εὐχαριστήσουμε «ὕπερ πάντων ὧν ἴσμεν καὶ ὧν οὐκ ἴσμεν» (βλ. Ἀρχ. Γεωργίου, καθηγουμένου Ἱερ. Μον. Ὁσίου Γρηγορίου: «Ἡ εὐχαριστιακὴ ζωή». Περιοδικό Ὁσίου Γρηγόριος, Νο 20, σελ. 14).

12. Μὲ τὴ φράση «νέκρωση τοῦ Ἰησοῦ» ὁ Ἀββάς ἐννοεῖ τὴ νέκρωση πού ζητεῖ ὁ Ἰησοῦς, «τὴ ζωοποιό νέκρωση» τοῦ Κυρίου (Β΄ Κορ. 4, 10), ἡ ὁποία ἐδῶ συγκεκριμένα ἀναφέρεται σπὴ σάρκα, διότι τοῦ εἶχε γράψει ὁ ἀδελφός ὅτι ἐνοχλεῖται ἀπὸ σαρκικὸ πόλεμο. Ζωοποιό νέκρωση, ὅπως ἀναφέρει ὁ ὁσίου πατέρας μας Νικητῆς Σπηθάτος, ἀξιώνονται νὰ λάβουν ἐκεῖνοι πού διατηροῦν τὸ νοῦ τους ἀνενόχλητο ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. «Οἱ μόνοι πού μπόρεσαν νὰ διατηρήσουν ἀνενόχλητο τὸ νοῦ τους, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν φιλή μνήμη τῆς ἁμαρτίας, εἶναι ἐκεῖνοι πού ἀξιώθηκαν μὲ τὴ χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος νὰ λάβουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ τὴ ζωοποιό νέκρωση τοῦ Κυρίου στὰ μέλη τους καὶ στὰ νοήματά τους. Καὶ περιφέρουν τὴ σάρκα νεκρή γιὰ τὴν ἁμαρτία, ἐνῶ τὸ πνεῦμα τους ἀπέκτησε πλοῦσια τὴ ζωὴ πού δίνει ὁ Χριστός, γιὰ τὴν ἐπιτέλεση τῆς δικαιοσύνης» (Ρωμ. 8, 10 καὶ Φίλοκ. τόμ. Δ΄, σελ. 85, 20).

Ἐπίσης ὁ ὁσίου Γρηγόριος ὁ Σιναΐτης ἀναφέρει δύο εἰδῶν νεκρώσεις: Τὴ ζωοποιό νέκρωση, ἡ ὁποία ἐπέρχεται σὲ ὅσους ζοῦν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι τὴν ἐσταυρωμένην ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴ θανατοποιό νέκρωση τὴν ὁποία ἀποκοτῶν ὅσοι ἐνεργοῦν τὰ πάθη τῶν ἡδονῶν «πορνείαν, ἀκαθαρσίαν,

δρόμο καί τοῦ εἶπε: Ὑλά νά φᾶς μαζί μου σήμερα καί μετά πᾶς καί προσεύχεσαι. Καί ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε: Ὅχι, δέν θά πάω νά προσευχηθῶ, ἐπειδή γι' αὐτό πηγαινα, γιά νά ζητήσω νά μοῦ οἰκονομήσει τή σημερινή μου τροφή! Ἀλλά ἐμεῖς, εἴτε ἐπιτύχουμε αὐτό πού θέλουμε εἴτε ὄχι, νά προσευχηθούμε καί νά εὐχαριστήσουμε τό Θεό.

Καί πρόσεχε νά φέρεις πάντοτε τή νέκρωση τοῦ Ἰησοῦ στό σῶμα σου¹². (Β' Κορ. 4, 10).

7

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης. Γράφτηκε ὅταν ἐπρόκειτο νά πάει μαζί μέ τούς ἄλλους ἀδελφούς νά μαζέψουν ὑλικό γιά ἐργόχειρο¹³ καί πτοήθηκε ἀπό τήν ἐρημία τῶν τόπων. Ἐπίσης στήν ἴδια ἐπιστολή τοῦ ὑπενθυμίζει νά ἔχει νήψη σχετικά μέ τόν σαρκικό πόλεμο πού τόν ἐνοχλεῖ. Καί τοῦ ὑπόσχεται ὅτι θά ἔχει τή συνέργεια τοῦ Θεοῦ στό θέμα τῆς ἀναχωρητικῆς ζωῆς, τήν ὁποία ἐπιθυμεῖ νά ζήσει κοντά τους.

Πές σ' ἐκεῖνον πού ἔχει κληθεῖ ἄνωθεν, μέ θεῖο νεῦμα, νά κατοικήσει μαζί μας, στό νῦν αἰῶνα ἀλλά καί στό μέλλοντα, στόν ἀδελφό μας τό γνήσιο καί ὁμόψυχο Ἰωάννη: Εἶπε ὁ Δεσπότης μας Χριστός στούς μαθητές Του: «Δέν πουλιοῦνται δυό σπουργίτια ἀντί γιά ἓνα μόνο δίλεπτο; Καί ὅμως, οὔτε ἓνα ἀπ' αὐτά δέν πέφτει στή γῆ, χωρίς τό θέλημα τοῦ Πατέρα μου πού εἶναι στούς Οὐρανοῦς. Ὅσο γιά σᾶς ὁ Θεός ἔχει μετρημένες καί τίς τρίχες τῆς κεφαλῆς σας! Μή φοβηθεῖτε λοιπόν, γιατί ἐσεῖς ἀξίζετε περισσότερο ἀπό πολλά σπουργίτια» (Ματθ. 10, 29-31). Καί «ὁποῖος ὁμολογήσει μπροστά

πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν καὶ τὴν πλεονεξίαν» (Κολ. 3, 5-6). «Τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ ζωποιοὶν ἔχουσι νέκρωσιν τοῖς διὰ πάντων πεπονθόσιν· ἔπειρ συμπάσχμεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν. Τὰ δὲ πάθη τῶν ἡδονῶν, νέκρωσιν θανατοποιοὶν κέκτῃνται τοῖς ἐνεργοῦσιν αὐτά· ἔστι γὰρ νεκρώσεως νέκρωσις καὶ σταυρώσεως σταύρωσις, ἡ τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ ἐκούσιος πάθησις» (Γρηγ. Σιναΐτου, Φιλοκ. τόμ. Δ', σελ. 63, β', ἐνθ' ἄνωτ.).

13. Οἱ μοναχοὶ οἱ ὁποῖοι ἔζησαν τόν 6ο αἰῶνα, τήν ἐποχὴ τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου, εἶχαν ὡς διακόνημα «νῆθιν καὶ ὑφαίνειν σάκκους τριχίνους» ἢ τήν «κατασκευὴ ψαθίων». Συχνά λοιπόν χρειάζεταν νά ἐξορμοῦν πρὸς τήν ἐρημο, γιά τήν ἀνεύρεση τῶν πρώτων ὑλῶν, πού τούς ἦταν ἀπαραίτητες γιά τήν ἐξάσκηση τοῦ διακονήματός τους. Ὑτοί καί ἐδῶ, ὅπως φαίνεται, ὁ ἀββάς Ἰωάννης τῆς Μερωσάβης ἔλαβε ἐντολὴ ἀπὸ τόν ἡγούμενο τοῦ Κοινοβίου νά πάει μέ ἄλλους ἀδελφούς πρὸς τήν ἐρημο, γιά νά συλλέξουν ὑλικό γιά τό ἐργόχειρό τους.

Παράλληλο κείμενο πού δείχνει τή συνθήκη αὐτὴ τῶν μοναχῶν, βρίσκουμε στήν ἐπιστολή τοῦ ἐπισκόπου Ἀμμωνος: «Μετὰ δὲ τοῦτο Θεόδωρος περίπου ρκ' μονάζοντας παραλαβὼν ἀπήγαγεν εἰς τινα νῆσον τοῦ ποταμοῦ συναγαγεῖν ὕλην, ἣν οἱ Αἰγύπτιοι θρύα καλοῦσιν, προσχωροῦσαν εἰς τὴν κατασκευὴν ψαθίων» (Ἐπιστολὴ ἐπισκόπου Ἀμμωνος F' Halkin SPVC, σελ. 107).

ὁμοίως· πᾶς οὖν ὅς τις ὁμολογήσει ἐν ἑμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς».

Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ νηφαλέως θεῖναι τὸν Θεὸν ἔμπροσθέν σου διὰ παντός, ἵνα καὶ περὶ σοῦ πληρωθῇ ὁ προφητικὸς λόγος· «προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ». Ἐκτείνουν οὖν τὰς χεῖράς σου ἐξ ὅλης σου τῆς ψυχῆς ἐπὶ τὰ προκείμενά σοι· καὶ ἐν τούτοις μελέτησον διὰ παντός ὅπως ἀκούσης τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς σέ λεγούσης. «Ἴδου ἀποστέλλω τὸν Ἀγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου».

η΄

Ὁ αὐτὸς ἱκανῶς κοπωθεὶς καὶ μὴ εὐρὼν ἐργόχειρον ἐλυπεῖτο καὶ ἐθαύμαζε, πῶς κατὰ τὸν λόγον τοῦ Γέροντος «οὐκ ἐπέμφθη ὁ Ἀγγελος πρὸ προσώπου αὐτοῦ», μὴ εἰδὼς ὅτι τοῦτο ἐρρέθη αὐτῷ πρὸς τὴν εὐλυσίαν τῆς ἀναχωρήσεως. Καὶ διὰ τοῦτο γράφει αὐτῷ ὁ Γέρον ταῦτα.

Γράψον τῷ ἀδελφῷ· ὅσον ἐστὶ τὸ πλοῖον ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐκδέχεται κινδύνους καὶ προσβολὴν ἀνέμων. Ἐὰν δὲ φθάσῃ εἰς τὸν τῆς ἡσυχίας λιμένα καὶ τὸν τῆς εἰρήνης, οὐκ ἔτι ἔχει φόβον κινδύνων καὶ θλίψεων καὶ προσβολῶν ἀνέμων, ἀλλ' ἐν γαλήνῃ ἔσται. Οὕτω καὶ ἡ ἀγάπη σου ὅσον εἶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, προσδόκησον θλίψεις καὶ κινδύνους καὶ προσβολὴν τῶν νοητῶν ἀνέμων, ὅταν δὲ φθάσῃς εἰς τὰ ἡτοιμασμένα σοι, τότε ἄφοβος ἔσῃ.

Περὶ δὲ οὗ προεῖπον, ὅτι εἶπεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν «ὅτι ἰδοὺ ἀποστελῶ τὸν Ἀγγελόν μου πρὸ προσώπου σου», ἐπέμφθη. Περὶ δὲ τοῦ μὴ εὐρεῖν ἐργόχειρον, εἶπεν ὁ Θεὸς ἐν τῷ μωσαϊκῷ βιβλίῳ· «διὰ τοῦτο ἐκύκλωσέ σε καὶ ἐπαίδευσέ σε καὶ ἐλιμογχόνησέ σε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ, γινῶναι τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου». Νόησον τὰ λεγόμενά σοι παρ' ἑμοῦ καὶ ἐδραίως κάμε καὶ ἀδιστάκτως, ἀγαπητὴ ἀδελφέ.

θ΄

Ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς αὐτὸν ἀπελθόντα εἰς ἀπόκρισιν τοῦ κοινοβίου, καὶ διὰ τὸ πολλὴν εὐρεῖν θλίψιν ὀλιγωρήσαντα.

στούς ανθρώπους ότι ἀνήκει σέ μένα, θά τόν ἀναγνωρίσω καί ἐγώ γιά δικό μου μπροστά στόν οὐράνιο Πατέρα μου» (Ματθ. 10, 32).

Πρόσεχε λοιπόν τόν ἑαυτό σου, νά θέτεις τό Θεό μπροστά σου ἄγρυπνα πάντοτε, γιά νά ἐκπληρωθεῖ καί σέ σένα ὁ προφητικός λόγος: «Ἐβλεπα τόν Κύριο πάντοτε μπροστά μου, ἦταν δεξιά μου, ἔτοιμος νά μέ προστατεύσει, γιά νά μή κλονιστῶ ἀπ' τούς κινδύνους» (Πράξ. 2, 25 καί Ψαλμ. 15, 8). Ἐπλῶσε λοιπόν τά χέρια σου μέ ὅλη σου τήν ψυχή πρός τό προκείμενο διακόνημά σου καί νά μελετᾷς πάντα πῶς θά μπορέσεις, μέσα στήν ὑπακοή σου αὐτή, ν' ἀκούσεις τή φωνή τοῦ Θεοῦ νά σοῦ λέει: «Νά, ἐγώ στέλνω τόν ἄγγελό μου, πρίν ἀπό σένα, γιά νά προετοιμάσει τό δρόμο σου» (Ματθ. 11, 10).

8

Ὁ ἴδιος, ἐπειδή κοπίασε πολύ καί δέν βρῆκε ὑλικό γιά ἐργόχειρο, στενοχωριόταν καί ἀποροῦσε πῶς σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Γέροντα «δέν στάλθηκε ὁ ἄγγελος πρίν ἀπ' αὐτόν», χωρίς νά διακρίνει ὅτι αὐτό τοῦ τό εἶπε ἀναφορικά πρός τό γεγονός τῆς εὐνοίας καί συνέργειας τοῦ Θεοῦ στήν ἀναχωρητική ζωή πού ἐπιθυμεῖ. Γι' αὐτό τό λόγο ὁ Γέροντας τοῦ ἔγραψε τά παρακάτω.

Γράψε στόν ἀδελφό: Ὅσο βρίσκεται τό πλοῖο στή θάλασσα ὑφίσταται κινδύνους καί προσβολές ἀνέμων. Ἐάν ὅμως φθάσει στό λιμάνι τῆς ἡσυχίας καί τῆς ἀσφάλειας, δέν ἔχει πιά φόβο ἀπό κινδύνους, συντρίμια καί ἀνεμοδαρμούς, ἀλλά βρίσκεται μέσα σέ γαλήνη. Ἔτσι καί ἡ ἀγάπη σου, ὅσο εἶσαι ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, νά περιμένεις θλίψεις καί κινδύνους καί προσβολές ἀπό τούς νοητούς ἀνέμους. Ἀλλά ὅταν φθάσεις σέ ἐκεῖνα πού ἔχουν ἐτοιμαστεῖ γιά σένα (στήν ἡσυχαστική ζωή), τότε δέν ἔχεις νά φοβηθεῖς πιά τίποτα.

Ὅσο γι' αὐτό πού σοῦ προανήγγειλα, ὅτι ὁ Δεσπότης μας λέει, «δές, σοῦ στέλνω τόν ἄγγελό μου πρίν ἀπό σένα», στάλθηκε! Καί γιά τό ὅτι δέν βρῆκες ὑλικό γιά ἐργόχειρο εἶπε ὁ Θεός στό βιβλίο τοῦ Μωυσῆ (Δευτ. 8, 2-3): «Γι' αὐτό σέ περικύκλωσε καί σέ παίδεψε καί ἐπέτρεψε νά λιμοκτονήσεις στή φοβερή ἐκείνη ἔρημο, γιά νά φανερωθεῖ αὐτό πού ὑπάρχει στό βάθος τῆς καρδιάς σου». Ἐννόησε τά λεγόμενά μου καί ἐνέργησε σταθερά καί ἄφοβα, ἀγαπητέ ἀδελφέ.

9

Ἐπιστολή τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρός τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μηρῳσάβης. Γράφτηκε τότε πού ἀνέλαβε νά διεκπεραιώσει μιά ὑπηρεσία τοῦ Κοινοβίου καί ἐπειδή βρῆκε δυσκολίες τήν παραμέλησε.

Γράψον, τέκνον, τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν Ἰωάννη ἀσπασμὸν ἐν Κυρίῳ, ἐξ ἐμοῦ καὶ σοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν Ἰωάννου καὶ εἰπὲ αὐτῇ· μὴ ἐκκακήσῃς ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ τοῖς σωματικοῖς πόνοις, οὐς ὑπομένεις καὶ κοπιᾷς δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὸ ἡμῶν κοινόβιον· ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο τοῦ θεῖναι τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἐλπίζω ὅτι πολλὸς ὁ μισθὸς τοῦ κόπου τούτου. Καὶ ὡς κατέστησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἰωσήφ θρέψαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ ἐν λιμῇ ἐν Αἰγύπτῳ, οὕτω καὶ σὲ κατέστησε βοηθῆσαι τῇ κοινοβίῳ μετὰ τοῦ τέκνου ἡμῶν Σερίδου· κἀγὼ σοι λέγω τὸν ἀποστολικὸν λόγον τὸν πρὸς Τιμόθεον· «σὺ οὖν τέκνον ἐνδυναμώθητι χάριτι Πνεύματος ἁγίου».

Βλέπω γάρ σου τὴν ἡσυχίαν πῶς μέλλει ἔρχεσθαι καὶ συγχαίρω σοι ἐν Κυρίῳ· ὅσον γὰρ ἔξω διάγεις, θλίψιν καὶ κόπον σωματικὸν μέλλεις εὐρίσκειν· ὅταν δὲ φθάσῃς εἰς τὸν τῆς ἡσυχίας λιμένα, ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην εὐρίσκεις· ἀψευδὴς γάρ ἐστιν ὁ Δεσπότης ἡμῶν ὁ λέγων· «ὅτι δώσω αὐτοῖς ἐν τῇ νῦν αἰῶνι ἑκατονταπλασίονα, καὶ ἐν τῇ μέλλοντι ζωῇ αἰώνιον».

Προθύμως οὖν κοπιάσον, ἀδελφέ, ὅπως εὕρῃς, πλείονα τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀνάπαυσιν. Πρὸ τοῦ γὰρ φθάσαι τὸ πλοῖον τὸν λιμένα, κρούεται καὶ χειμάζεται ἀπὸ τῶν κυμάτων καὶ τῶν κλυδώνων· ἐὰν δὲ φθάσῃ εὐρίσκεται λοιπὸν εἰς πολλὴν γαλήνην. Νόησον τὰ λεγόμενα καὶ φύλαξον.

«Δώῃ γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πάσιν».

Ι΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, λίθου πεσόντος κατὰ τοῦ ποδὸς αὐτοῦ καὶ πολλὴν αὐτῇ κινήσαντος ὀδύνην καὶ ἄθυμian.

Αγαπητῇ ἀδελφῇ Ἰωάννῃ ἐν Κυρίῳ χαίρειν. Κατὰ τὸν κόπον τοῦ σώματος σου τὸν δι' ἡμᾶς καὶ τὸ σύντριμμα τοῦ ποδός σου διὰ τὸν Θεόν, ἐμπλήσῃς ὁ Δεσπότης Θεὸς τὴν ψυχὴν σου, ἀγαπητέ μου, τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν ἑκατονταπλασίονα. Κατανόησον τὰ γραφόμενα παρ' ἐμοῦ, ἀδελφέ, καὶ κρύψον παρὰ σεαυτῇ· ἀκουτιεῖ γὰρ σε χαρμονὴν ἐπουράνιον, δεσποτικὴν, θεϊκὴν. Ἐν ὀνόματι γὰρ τῆς ἁγίας Τριάδος, εὐρίσκω ὅτι συγκληρονόμος εἶ τῶν ἐμῶν χαρισμάτων, τῶν παρὰ Θεοῦ δοθέντων μοι· καὶ κατὰ πρόσβασιν προσδοκῶ ὅτι ταχέως φθάσεις· ἔστι γὰρ ὁ διὰ κόπων κατὰ Θεὸν φθάνων εἰς τὴν αὐτοῦ κατάπαυσιν· ἔστι πάλιν ὁ διὰ ταπεινώσεων φθάνων εἰς

14. Τό κριτικό κείμενο ἔχει ἀντὶ «σύντριμμα ποδός», «σύντριμμα πνεύματος». Προτιμήσαμε τὴ γραφὴ «σύντριμμα ποδός», διότι αὐτὴ ἔχει ἐπακόλουθο τὴν ὀδύνη καὶ τὴν ἄθυμian, τὴν ὁποία ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ τῇ δώσει ἡ συντριβὴ τοῦ πνεύματος.

Γράψε, τέκνο, στον αδελφό μας Ἰωάννη ἀσπασμό ἐν Κυρίῳ, ἀπό μένα, ἀπό σένα καί ἀπό τόν αδελφό μας τόν Ἰωάννη καί πές του: Μή δειλιάσεις ἀπό τίς ταλαιπωρίες καί τούς σωματικούς κόπους, τούς ὁποίους ὑπομένεις καί κάνεις γιά μᾶς καί τό Κοινόβιό μας. Διότι εἶναι καί αὐτό γραμμένο στή Γραφή (Ἰωάν. 15, 13), τό νά θυσιάσει κανεῖς γιά τούς ἀδελφούς του ἀκόμη καί τή ζωή του· καί ἐλπίζω ὅτι εἶναι πολὺς ὁ μισθός γιά τόν κόπο αὐτό. Καί ὅπως ὄρισε ὁ Θεός τόν Ἰωσήφ νά θρέψει τούς ἀδελφούς του στήν Αἴγυπτο, ὅταν ἔπεσε λιμός, ἔτσι καί σένα σέ ὄρισε νά βοηθήσεις τό Κοινόβιο, μαζί μέ τό τέκνο μας, τό Σέριδο. Καί ἐγώ σοῦ λέω τόν ἀποστολικό λόγο πού ἀπευθύνεται στον Τιμόθεο: «Ἐσύ, τέκνο μου, νά παίρνεις δύναμη ἀπό τή Χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Β΄ Τιμ. 2, 1).

Ὅραματίζομαι τήν ἡσυχαστική σου ζωή πού πρόκειται νά ἀκολουθήσει καί χαίρομαι μαζί σου ἐν Κυρίῳ. Διότι ὅσο ζεῖς ἔξω, πρόκειται νά συναντᾷς θλίψεις καί σωματικό κόπο. Ὅταν ὅμως θά φθάσεις στό λιμάνι τῆς ἡσυχίας, θά βρῖσκεις ἀνάπαυση καί εἰρήνη. Γιατί ὁ Δεσπότης μας εἶναι ἀψευδής πού λέει ὅτι «θά δώσω σ' αὐτούς, στό νῦν αἶώνα, ἑκατό φορές περισσότερα καί στό μέλλοντα, ζωή αἰώνια» (Ματθ. 19, 29).

Πρόθυμα λοιπόν κοπίασε, ἀδελφέ, γιά νά βρεῖς μεγαλύτερη τήν ἀγάπη καί τήν ἀνάπαυση. Διότι, πρὶν νά φτάσει τό πλοῖο στό λιμάνι, κτυπιέται καί χειμάζεται ἀπό τά κύματα καί τίς θαλασσοταραχές. Ὅταν ὅμως φτάσει, βρῖσκεται πλέον σέ πολλή γαλήνη. Ἐνόησε τά λεγόμενα καί διαφύλαξε τα.

Εὐχομαι νά σοῦ δώσει ὁ Κύριος σύνεση, ὥστε νά κατανοεῖς τά πράγματα ὀρθά καί νά τά ἀντιμετωπίζεις μέ διάκριση σέ κάθε περίσταση (Β΄ Τιμ. 2, 7).

10

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο. Γράφτηκε τότε πού ἔπεσε πέτρα καί τοῦ κτύπησε τό πόδι, πράγμα πού τοῦ προξένησε πολλή ὀδύνη καί ἀθυμία.

Στόν ἀγαπητό ἀδελφό Ἰωάννη, εὐχομαι νά χαίρει τήν ἐν Κυρίῳ χαρά. Σύμφωνα μέ τούς σωματικούς κόπους πού κάνεις γιά μᾶς καί τό σπάσιμο τοῦ ποδιοῦ σου¹⁴ πού ὑπέστης, ἐνῶ βρισκόσουν στή διακονία τοῦ Θεοῦ, ἄς γεμίσει ὁ Δεσπότης Θεός τήν ψυχή σου, ἀγαπητέ μου, μέ ἑκατονταπλάσια ἐπουράνια ἀγαθά. Κατανόησε τά γραφόμενά μου καί κρύψ' τα στήν καρδιά σου, διότι καί μόνο πού θά τά ἀκούσεις θά σοῦ γίνουν πρόξενα ἐπουράνιας χαρμονῆς, δεσποτικῆς, θεϊκῆς. Γιατί, πραγματικά, στό Ὄνομα τῆς Ἀγίας Τριάδος, βρῖσκω ὅτι εἶσαι συγκληρονόμος μου στά χαρίσματα πού μοῦ δόθηκαν ἀπό τό Θεό. Καί μάλιστα προσδοκῶ ὅτι προοδευτικά, ἀλλά σύν-

αὐτήν. Ὑπολίζω δὲ ὅτι κατ' ἀμφοτέρωθεν ἔξεις, ἐν τῇ ἀποθανεῖν τὴν ὀργὴν ἀπὸ σοῦ, πνιγέμενος τοῦ θυμοῦ ἀπὸ τῆς καρδίας σου καὶ τότε πληροῦται εἰς σὲ ὁ γεγραμμένος λόγος· «ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου».

Καὶ ἐπειδὴ εἶπον ὅτι κατὰ πρόσβασιν φθάνεις, κατανόησον τὰ Εὐαγγέλια, πῶς καὶ ποσάκις δέδωκεν ὁ Χριστὸς τὰ χαρίσματα τοῖς μαθηταῖς περὶ ἰάσεων καὶ ἐκβάσεων δαιμόνων, τὴν δὲ τελειότητα (ἴσ. δέδωκε) περὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, εἰπὼν αὐτοῖς· «ὦν ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας ἀφέωνται». Ὑπολὸν διὰ τὸν κόπον σου τὸν διὰ τὸν Θεὸν ἀφήσῃ σοι τὰς ἁμαρτίας σου, ἴδου τὸ μέτρον ὃ θέλω σε καταλαβεῖν. Ὑπολὸν δὲ δυσνόητα ῥήματα ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀναγνῶς, ἐρώτησον τὸν ὁμόψυχόν σου Σέριδον, υἱὸν δὲ ἐμοῦ ἀγαπητόν, καὶ διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος φράσσει σοι τὰ δυσνόητα. Ὑπολὸν γὰρ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ περὶ τούτου.

Σὺ ὦν ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἀκαταπαύστως τρέχε τὴν ὁδὸν τὴν ἡτοιμασμένην, ὅπως μετὰ χαρᾶς φθάσῃς, ὃν ἐφθάσαμεν τοῦ Χριστοῦ λιμένα καὶ ἀκούσης τῆς φωνῆς τῆς πεπληρωμένης χαρᾶς καὶ ζωῆς καὶ φωτός καὶ ἀγαλλιᾶσεως, λεγούσης πρὸς σέ· «εὖ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω, εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου».

Χαίροις ἐν Κυρίῳ, χαίροις ἐν Κυρίῳ, χαίροις ἐν Κυρίῳ· ὁ Κύριος φυλάξοι τὴν ψυχὴν σου καὶ τὸ σῶμα σου ἀπὸ παντὸς κακοῦ καὶ ἀπὸ παντὸς ἐναντιώματος διαβολικοῦ καὶ φαντασίας πάνυ θορυβώδους· ὁ Κύριος ἔσται σοι φῶς, σκέπη σου, ὁδός σου, ἰσχύς σου, στέφανός σου ἀγαλλιᾶσεως καὶ ἀντίληψις αἰωνία. Πρόσεχε σεαυτῷ, γέγραπται γάρ· «τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων <μου οὐ μὴ ἀθετήσω>».

ια΄

Ὑπολὸν τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς αὐτόν, παραινοῦσα αὐτόν διὰ παντὸς μνημονεύειν τῶν αὐτῷ γραφομένων, εἰς ὠφέλειαν αὐτοῦ καὶ στηριγμὸν τῆς αὐτοῦ καρδίας.

14α. Ὑπονοεῖ τὸ φαντασίωμα πού δημιουργεῖ ὁ διάβολος συνεργαζόμενος μετὰ τὴν ἡθικὰ οὐδέτερον δύναμιν τῆς ψυχῆς νὰ φαντάζεται. Οἱ νηπτικοὶ Πατέρες συνιστοῦν νὰ ἀποφεύγουμε νὰ σχηματίζουμε, ἀκόμη καὶ γιὰ ἀγαθοὺς στόχους, φανταστικά νοήματα ἢ εἰκόνες, διότι ὅλα αὐτὰ ἐξυπηρετοῦν τὸν παλαιὸ ἄνθρωπον καὶ παρεμποδίζουν τὴν ἀναγέννηση καὶ τὴν θέωση τοῦ ἀνθρώπου.

τομα, θά φτάσεις σ' αυτά. Διότι υπάρχει αυτός πού φτάνει μέ τούς κατά Θεό κόπους σύντομα στήν κατάπαυσή Του καί υπάρχει καί αυτός πού φτάνει σ' αὐτήν μέ τήν ταπείνωση. Ἐλπίζω βέβαια ὅτι καί μέ τόν ἕνα τρόπο καί μέ τόν ἄλλο θά φθάσεις, ἂν ἀποθάνει ἡ ὀργή μέσα σου καί ἡ καρδιά σου καταπνίξει τό θυμό. Καί τότε θά βγεῖ ἀληθινός καί γιά σένα ὁ λόγος πού ἔχει γραφεῖ: «Δές τήν ταπείνωσή μου καί τόν κόπο μου καί συγχώρεσε ὅλες τίς ἁμαρτίες μου» (Ψαλμ. 24, 18).

Καί ἐπειδή σοῦ εἶπα «ὅτι φτάνεις καί σύ προοδευτικά», ἐννόησε τά Εὐαγγέλια, πῶς καί πόσες φορές ἔδωσε ὁ Χριστός τά χαρίσματα στούς μαθητές, γιά νά θεραπεύουν καί νά βγάζουν δαιμόνια. Ἀλλά τήν τελειότητα, τό νά συγχωροῦν ἁμαρτίες, τούς τήν ἔδωσε ὅταν τούς εἶπε: «Σ' ὅποιους συγχωρήσετε τίς ἁμαρτίες, θά τούς εἶναι συγχωρημένες» (Ἰωάν. 20, 23). Ἄν λοιπόν γιά τούς κόπους σου, τούς ὁποίους κάνεις γιά τό Θεό, σοῦ συγχωρηθοῦν οἱ ἁμαρτίες σου, νά τό μέτρο πού θέλω νά φτάσεις. Ἄν ὅμως σοῦ φανοῦν δυσνόητα τά λόγια τῆς ἐπιστολῆς, ρώτησε τόν ὁμόψυχό σου ἀδελφό καί υἱό μου ἀγαπητό, Σέριδο, καί μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ, θά σοῦ τά ἐξηγήσει. Παρακάλεσα τό Θεό καί γι' αὐτόν καί γιά τό συγκεκριμένο αὐτό ἔργο.

Σύ λοιπόν, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, τρέχε ἀσταμάτητα στήν ὁδό πού ἔχει ἐτοιμαστεῖ γιά σένα, γιά νά φτάσεις μέ χαρά στό λιμάνι τοῦ Χριστοῦ πού φτάσαμε καί ἐμεῖς καί νά ἀκούσεις τή φωνή, τή γεμάτη χαρά καί ζωή καί φῶς καί ἀγαλλίαση, νά λέει πρός ἐσένα: «Εὕγε, καλέ καί ἔμπιστε δοῦλε! Ἀποδείχτηκες ἀξιόπιστος σέ μικρές ὑποθέσεις, γι' αὐτό θά σοῦ ἐμπιστευῶ μεγαλύτερες. Ἐλα καί σύ νά γιορτάσεις στή χαρά τοῦ Κυρίου σου» (Ματθ. 25, 21).

Χαῖρε ἐν Κυρίῳ· χαῖρε ἐν Κυρίῳ· χαῖρε ἐν Κυρίῳ! Εἶθε ὁ Κύριος νά φυλάξει τήν ψυχή σου καί τό σῶμα σου ἀπό κάθε κακό καί ἀπό κάθε διαβολική ἐναντίωση καί ἀπό κάθε φαντασία πού φέρνει σύγχυση καί ταραχή^{14α}. Ὁ Κύριος νά εἶναι γιά σένα φῶς, σκέπη σου, ὁδός σου, δύναμή σου, στεφάνι ἀγαλλίασης καί αἰώνια προστασία. Πρόσεχε τόν ἑαυτό σου. (Δηλαδή νά φρουρεῖς ἀγρυπνα τήν ψυχή σου καί ὅσα διαδραματίζονται μέσα της, ὥστε νά εἶσαι συνεπής μέ ὅσα σοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός). Καί νά μή λησμονεῖς τό λόγο τοῦ Θεοῦ πού λέει: «Δέν πρόκειται νά ἀθετήσω τίς ὑποσχέσεις πού ἔχω δώσει» (Ψαλμ. 88, 35).

11

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρός τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης, μέ τήν ὁποία τόν συμβουλεύει νά φέρνει στό νοῦ του πάντοτε τούς λόγους τῶν Ἀποκρίσεών του, γιά νά ὠφελεῖται καί νά στηρίζεται ἡ καρδιά του.

Εἶπεν ὁ Σολομὼν περὶ τῶν γονέων αὐτοῦ· «οἵτινες καὶ ἐδίδασκόν με καὶ ἔλεγον· ἐρειδέτω ὁ λόγος ἡμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ σου». Οὕτω ἀγῶ σοι λέγω, ἀδελφέ· ἐρειδέτωσαν οἱ λόγοι μου ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Καὶ μελέτησον πάντα τὰ γραφόμενά σοι παρ' ἐμοῦ διαπαντός, καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος Μωσέως· «ᾠφθαί σου εἰς τὴν δεξιάν σου χεῖρα, καὶ ἔσται ἀσάλευτα πρὸ ὀφθαλμῶν σου διὰ παντός· καὶ μελέτησον αὐτὰ κοιταζόμενος καὶ ἀνιστάμενος καὶ περιπατῶν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ κοιταζόμενος ἐν οἴκῳ». Δεῖξον οὖν τὰ αὐτὰ ἐν τελειότητι ἔργων καὶ ὁ Θεός μου ἔσται μετὰ σοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ιβ΄

Ὁ αὐτὸς ἐπέταξεν ἀδελφῷ ἔργον, καὶ ὡς οὐκ ἐποίησεν αὐτὸ γοργῶς, ἐπετίμησεν αὐτῷ. Καὶ τοῦ ἀδελφοῦ λυπηθέντος, ὠρίσατο μηκέτι εἰπεῖν τινι τῶν ἀδελφῶν. Καὶ πρὸς τοῦτο ἐδήλωσεν αὐτῷ ὁ Γέρων ταῦτα.

Εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ· ὁ καιρὸς οὗτος ἀπαλός ἐστι καὶ πολλῷ κόπῳ εὐρίσκεις εἰς τὸν νῦν καιρὸν ἄνθρωπον ἔχοντα στερεὰν καρδίαν. Ἀλλὰ κράτησον τὸν λόγον τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου λέγοντος· «ἔλεγχον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδασχῇ».

ιγ΄

Οἰκοδομῆς γενομένης ἐν τῷ κοινοβίῳ, αὐτὸς ὡς ἔμπειρος ἐχάραξε τὰ μέτρα τοῦ ἔργου. Καὶ λάθρα αὐτοῦ τινὲς τῶν ἀδελφῶν ὡς καλὸν τι νομίζοντες ποιεῖν προσέθηκαν αὐτοῖς, καὶ μικρόν τι παρέβλεψαν, καὶ παραχθέντος αὐτοῦ καὶ ὀλιγωρήσαντος ἐξ αὐτῶν, δηλοῖ αὐτῷ ὁ Γέρων ταῦτα.

Εἰπὲ τῷ ὁμονοοῦντι ἡμῶν ἀδελφῷ Ἰωάννῃ· πολλὰ τὰ γραφόμενά σοι παρ' ἐμοῦ διὰ χειρὸς τοῦ γνησίου καὶ ἀγαπητοῦ τέκνου ἡμῶν, τοῦ ἐξ ὁλῆς τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἀγαπῶντος ἡμᾶς τοὺς τρεῖς ἐξίσου ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ. Καὶ ταῦτα πάντα οὐκ ἐξ ἰδίου θελήματος γράφω, ἀλλ' ἐκ κελεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ὅλα δὲ πρὸς διόρθωσιν καὶ ὠφέλειαν ψυχῆς, καὶ συνειδήσεως τοῦ ἔσω ἀνθρώπου· πρὸς δὲ θλιψὶν καὶ παιδεῖαν σώματος καὶ συντριβὴν καρδίας σου.

Εἶπε ὁ Σολομών σχετικὰ μέ τούς γονεῖς του: «Εἶναι ἐκεῖνοι πού μέ δίδα-
σκαν καί ἔλεγαν· ὥς στεργιώσει ὁ λόγος μας στήν καρδιά σου» (Παρμ.
4, 4). Ὑποκατάστα καί ἐγώ σοῦ λέω, ἀδελφέ: Ὑποκατάστα στεργιώσουν οἱ λόγοι μου
στήν καρδιά σου. Καί μελέτα πάντοτε ὅλα τά γραφόμενά μου, ὥς καθώς ὁ
Θεός τό παρήγγειλε μέ τό στόμα τοῦ Μωυσῆ, λέγοντας: «Ἔχε πάντα πρόχειρα
τά γραφόμενά μου, ὥς τα πάντοτε ἀσάλευτα μπροστά στά μάτια σου. Καί
μελέτα τα ὅταν πλαγιάζεις καί ὅταν σηκώνεσαι καί ὅταν περπατᾷς στό δρόμο
καί ὅταν ξεκουράζεσαι στόν οἶκο σου» (Δευτ. 6, 6-8). Κάνε καί σύ τό ἴδιο, ὅσο
μπορεῖς πιά τέλεια καί ὁ Θεός μου θά εἶναι μαζί σου στούς αἰῶνες. Ὑποκατάστα.

12

Ὁ ἴδιος ἀνέθεσε σ' ἕναν ἀδελφό διακόνημα καί ἐπειδή δέν τό ἔκα-
νε γρήγορα τόν ἐπιτίμησε. Ὁ ἀδελφός λυπήθηκε καί τότε σκέφθηκε καί
ἀποφάσισε νά μήν ξαναζητήσῃ ποτέ τίποτε ἀπό κανένα ἀδελφό. Πάντω
σ' αὐτό ὁ Γέροντας τοῦ εἶπε, φανερώνοντας τή δική του θέση, τά ἑξῆς:

Πές στόν ἀδελφό Ἰωάννη, βρισκόμαστε σέ χρόνους μαλθακοῦς. Γι'
αὐτό μέ πολύ κόπο θά βρεῖς στά τωρινά χρόνια ἀνθρωπο πού νά ἔχει
ἀνδρεία καρδιά. Νά κρατᾷς λοιπόν τό λόγο τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου
πού λέει: «Ἐλεγξε, ἐπιτίμησε, συμβούλευσε μέ πολλή μακροθυμία, παρηγο-
ρώντας καί διδάσκοντας μέ κάθε θεάρεστη μέθοδο» (Β' Τιμ. 4, 2).

13

Κτιζόταν μιά οἰκοδομή στό Κοινόβιο καί ὁ ἀββάς Ἰωάννης τῆς Μη-
ρωσάβης, σάν ἐμπειρος, χάραξε τά μέτρα τοῦ ἔργου. Κάποιοι ἀπό τούς
ἀδελφούς κρυφά ἀπ' αὐτόν, νομίζοντας ὅτι θά κάνουν καλό, πρόσθε-
σαν κάτι στά μέτρα καί παρέβλεψαν λίγο τά ὅρια. Ἐκεῖνος τότε ταρα-
χθηκε καί ἀδιαφόρησε γιά τό θέμα, λόγω τῆς συμπεριφορᾶς τους. Καί
γι' αὐτό τοῦ γράφει ὁ Γέροντας τά παρακάτω.

Πές στόν ὁμόγνωμο ἀδελφό μας, Ἰωάννη, ὅτι εἶναι πολλά τά γραφόμε-
νά μου πρὸς ἐσένα, μέ τό χέρι τοῦ γνήσιου καί ἀγαπητοῦ τέκνου
μας, πού μέ ὅλη του τήν ψυχή μᾶς ἀγαπᾷ ἐμᾶς τούς τρεῖς ἐξίσου, μέ
τέλεια ἀγάπη. Καί ὅλα αὐτά βέβαια δέν τά γράφω ἀπό δικό μου θέλημα, ἀλλά
μέ τήν προτροπή τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καί εἶναι ὅλα γιά τή διόρθωση καί τήν
ὠφέλεια τῆς ψυχῆς καί τῆς συνειδήσεως τοῦ ἕσω ἀνθρώπου, ἀλλά καί γιά νά
κοπιάσῃ καί νά ἀσκηθεῖ τό σῶμα καί νά συντριβεῖ ἡ καρδιά σου.

Πρώτον πρόσεχε ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς ἀκηδίας· γεννᾷ γάρ πᾶν κακὸν καὶ ποικίλον πρᾶγμα. Ἐὰν γὰρ γράφω σοι οὓς ὑπέμεινα πειρασμούς, ἔτι λέγω σοι οὐ βαστάζουσι τὰ ὤτά σου, ἀλλὰ τάχα οὐδὲ ἄλλου τινὸς εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον. Ἐλπίζω δὲ ὅτι φθάνεις, καὶ οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ αὐτοψεῖ ἰδεῖν αὐτοὺς ἔχεις, καὶ λυτρωθῆναι ἀπ' αὐτῶν χάριτι Χριστοῦ διὰ πίστεως.

Διὰ τί ἐκλύεται ἡ καρδιά σου ἀπὸ ὀλιγωρίας, ἀπὸ τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων; Ἡ οὐκ οἶδας οἷαν κεφαλαλίαν ὑπομένει ὁ καλὸς διδάσκαλος ἀπὸ τῶν παιδίων, ἕως οὗ εὐδοκιμήσῃ; Καὶ τοῦτο ὅτι ἤκουσας παρ' ἐμοῦ τὸν ἀποστολικὸν λόγον· «ὅτι ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαγῇ».

Ἄκουσον καὶ πρόσχες ἃ λέγω σοι· ἡ μακροθυμία γεννήτριά ἐστιν ὧν τῶν ἀγαθῶν. Κατανόησον τὸν Μωσέα ἐκλεξάμενον ἑαυτῇ «συγκακουχεῖσθαι τῇ λαῶ τοῦ Θεοῦ, ἥ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν». Ὅταν οὖν τάρᾳ σε ὁ λογισμὸς ἀπὸ τοῦ δαίμονος πρὸς τινα ἄνθρωπον, εἰπὲ τῷ λογισμῷ μετὰ μακροθυμίας· ὑπετάγην ἐγὼ τῷ Θεῷ ἵνα δουλαγωγῇσω ἄλλους; Καὶ παύεται ἀπὸ σοῦ. Ἐδραίως καὶ κραταιῶς δράμε μνημονεύων μου τῶν λόγων, μᾶλλον δὲ τοῦ Κυρίου, ὅπως καὶ σὺ καταλάβῃς ἡμᾶς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Γένοιτο, γένοιτο.

ιβ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ὅτι βαρέως ἤνεγκεν ἀκούσας, ὅτι τις τῶν ἀδελφῶν, ὡς εὐτελίζων αὐτὸν ἔλεγε· τίς γάρ ἐστιν οὗτος, ἡ πόθεν, ὅτι αὐτὸς θλίβεται;

15. Σύμφωνα με τὴν ἀσκητικὴ πατερικὴ διδασκαλία, κάθε δαίμονας (πνεῦμα) πειράζει τοὺς ἀνθρώπους καὶ προκαλεῖ σ' αὐτοὺς ἕνα συγκεκριμένο πάθος: Τὸ πνεῦμα τῆς μέθης, τὸ πνεῦμα τῆς πορνείας, τῆς ἀκηδίας κ.λ.π.

Τὸ πνεῦμα τῆς ἀκηδίας προκαλεῖ τὴν ἀκηδία, τὴν ὁποία οἱ Πατέρες ἀντιλαμβάνονται με δύο ἔννοιες. Βασικὰ τὴν ἀκηδία τὴ γεννᾷ ἡ ψυχικὴ ἀναισθησία καὶ ἡ ἀνυπακοή. Ψυχικὰ ἀναισθητος φτάνει νὰ γίνε κανεὶς εἴτε ἀπὸ συνειδητοποιημένη ἢ καὶ ἀσυνειδητὴ ἐμπάθεια, εἴτε ἀπὸ ἀνωριμότητα, φυσικὰ καὶ με τὴ συμβολὴ τοῦ σατανᾶ. Γενικώτερα, στὴν ἀσκητικὴ διδασκαλία ὑπάρχει ὁ ὅρος ἀκηδία με τὴ στενὴ ἔννοια πού εἶναι ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ παραίτηση ἀπὸ κάθε πνευματικὴ ἐργασία. Καὶ ἡ ἀκηδία με τὴν εὐρύτερη ἔννοια, πού εἶναι μιὰ γενικὴ ψυχοσωματικὴ κατάσταση, ἡ ὁποία χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἀρνητισμὸ ὑπαρξιακό, ἀπελπισία, μελαγχολία, ἀνορεξία, τάση γιὰ αὐτοκαταστροφή, κατάκριση τῶν πάντων, ἀδράνεια. Ἀπὸ μιὰ τέτοια κατάσταση μπορεῖ νὰ λυτρωθεῖ ὁ ἄνθρωπος μόνο με τὴ Θεία Χάρη καὶ τὴν παρακολούθηση ἀπὸ ἐμπειρο πνευματικὸ (βλ. εὐρύτερο σχολιασμὸ στὰ Ἔργα ἀσκητικά τοῦ ἁββᾶ Δωροθέου, σελ. 112, Ἐκδ. Ἐτοιμασία).

Πρῶτον, νά φυλάγεσαι ἀπό τό πνεῦμα τῆς ἀκηδίας¹⁵, διότι γεννᾷει κάθε κακό καί σατανοκίνητο πράγμα. Πραγματικά, ἂν ἤθελα νά σοῦ γράψω ὅσους πειρασμούς ὑπέμεινα, στό τονίζω, δέν θά βαστοῦσαν οὔτε τά δικά σου αὐτιά οὔτε κανενός ἄλλου, πού ζεῖ σ' αὐτούς τούς καιρούς. Προσδοκῶ ὅμως ὅτι καί σύ πλησιάζεις πρὸς αὐτά τά βιώματα, διότι ὄχι μόνο πρόσωπο πρὸς πρόσωπο πρόκειται νά δεῖς τούς πειρασμούς, ἀλλά καί θά λυτρωθεῖς ἀπ' αὐτούς, μέ τή Χάρη τοῦ Χριστοῦ καί τήν πίστη σου.

Γιατί παρασύρεται ὁ λογισμός σου ἀπό τήν ἀδιαφορία καί παραμελεῖς τά πρόβata τοῦ Χριστοῦ; Ὡδέν γνωρίζεις τί κεφαλόπονο ὑπομένει ὁ καλός δάσκαλος ἀπό τούς μαθητές, μέχρι νά προκόψουν; Καί σοῦ τό λέω αὐτό γιατί ἔχεις ἀκούσει ἀπό μένα τόν ἀποστολικό λόγο: «Ἔλεγε, ἐπιτίμησε, συμβούλευσε μέ πολλή μακροθυμία, παρηγορώντας καί διδάσκοντας μέ κάθε θεάρεστη μέθοδο» (Β' Τιμ. 4, 2).

Ἄκουσε καί δῶσε προσοχή σ' αὐτά πού θά σοῦ πῶ: Ἡ μακροθυμία εἶναι γεννήτρια ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Προσπάθησε νά καταλάβεις τό Μωυσῆ πού διάλεξε γιά τόν ἑαυτό του νά «ὑποφέρει μαζί μέ τό λαό τοῦ Θεοῦ, παρά νά ἔχει τήν πρόσκαιρη ἀπόλαυση τῆς ἁμαρτίας» (Ἐβρ. 11, 25). Ὅταν ξεσηκώνεται ἀπό τό δαίμονα ὁ λογισμός σου ἐνάντια σέ κάποιον ἀδελφό, μίλησε στό λογισμό σου μέ βάση τή μακροθυμία καί πές του: «Ὑποτάχθηκα ἐγώ στό Θεό γιά νά ὑποτάξω ἄλλους»; Καί θά φύγει ὁ λογισμός ἀπό σένα. Σταθερά καί μέ σθένος τρέχε, ἐνθυμούμενος τούς λόγους μου — πολύ περισσότερο αὐτόν τόν Κύριο — γιά νά φτάσεις καί σύ ἐδῶ πού εἴμαστε ἐμεῖς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας. Εἶθε τοῦτο νά γίνει πραγματικότητα τό ταχύτερον δυνατόν.

14

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, διότι τοῦ ἔπεσε βαρὺ πού ἄκουσε ὅτι κάποιος ἀπό τούς ἀδελφούς, σάν νά τόν ἐξευτέλιζε, ἔλεγε: Καί ποιός εἶναι αὐτός; Καί ἀπό πού μᾶς ἦλθε καί ἔχει τό δικαίωμα νά μᾶς παριστάνει τό στενοχωρημένο;

¹⁵ Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Σιναΐτης ἀναφέρει ὅτι «ἀκηδία ἐστὶ πάρεσις ψυχῆς, νοδὸς ἐκλυσίς, ὀλιγωρία ἀσκήσεως, μῖσος ἐπαγγέλματος, κοσμικῶν μακαρίστρια, Θεοῦ διαβλήτωρ, ὡς ἀσιτλάγχνου καὶ ἀφιλανθρώπου, ἀτονία ψαλμψίδας, ἐν προσευχῇ ἀσθενοῦσα, ἐν διακονίᾳ σιδηρᾷ, ἐν ἐργοχείρῳ ἄσκητος, ἐν ὑπακοῇ ἀδόκιμος...». Καί σέ ἄλλο σημεῖο τοῦ λόγου τοῦ ὁ ἅγιος Ἰωάννης παρουσιάζει τήν ἀκηδία ὅτι εἶναι «περικτετικός θάνατος» (Κλίμαξ Ἰωάννου Σιναΐτου, λόγος ΙΓ', σελ. 180, Ἔκδ. Ἱερ. Μονῆς Παρακλήτου).

Ε ἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· καθὼς ἐδικάζετο Μιχαὴλ περὶ τοῦ σώματος Μωσέως, οὕτως ἀγωνίζομαι ὑπὲρ σοῦ ἕως οὗ ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Ἐγόγγυζον γάρ οἱ Ἰουδαῖοι περὶ τοῦ Σωτῆρος λέγοντες· «οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; Οὐχὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς γνωρίζομεν;» Ταῦτα κατανόησον καὶ ὑπόμεινον ἕως τέλους.

ΙΕ΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν οὐπὼ καθареύσαντα τῆς αὐτῆς ἀθυμίας.

Ε ἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· ἐμνήσθην τῆς προφητείας τοῦ ἁγίου Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· «τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων, καὶ κλαύσομαι τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτός»; Προσεδόκων γάρ σε τὴν στερεὰν τροφὴν διαθρέψαι, καὶ βλέπω σε πάλιν χρῆζοντα τοῦ γάλακτος. Βλέπε, τί γέγραπται· «καὶ ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με». Βλέπε, μὴ κλέψωσί σε οἱ πονηροὶ δράκοντες, καὶ ἐμβάλωσιν εἰς σὲ τὸν ἰὸν αὐτῶν· ἔστι γὰρ θανάσιμος. Οὐδεὶς γάρ ποτε διορθοῦται διὰ κακοῦ τὸ ἀγαθόν, ἡττᾶται γὰρ τῷ κακῷ, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ διορθοῦται τὸ κακόν.

Ἴδου οὖν στήκεις εἰς τὸ στάδιον, θηριομαχῆσαι ὀφείλεις, κατὰ τὸν Ἀποστολον, ἐν Ἐφέσῳ· νικήσας γὰρ τὰ θηρία ἔκαυχᾶτο. Εἰς τὴν ζάλην ἐβλήθης τῆς θαλάσσης ὑπομῖναι κινδύνους πολλούς, καὶ συναθλῆσαι πρὸς τὴν τρικυμίαν τῶν κυμάτων. Καὶ οὕτω νικήσας βοηθοῦντος τοῦ Θεοῦ, συνέρχῃ ἡμῖν εἰς τὸν τῆς γαλήνης λιμένα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

16. Στὸ Δευτερονόμιο ἀναφέρεται ὅτι ὁ Μωυσῆς, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ φύγει ἀπὸ αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἀνέβηκε πάνω σ' ἓνα βουνό, κοντὰ στὴν Ἱεριχὴ καὶ ἐκεῖ, ἀφοῦ τοῦ ἔδειξε ὁ Κύριος τὴν Ἱερουσαλήμ, ἀπέθανε. Καὶ ὁ διάβολος θέλησε νὰ μπεῖ στὸ σῶμα τοῦ Μωυσῆ, γιὰ νὰ πλανήσῃ τοὺς Ἑβραῖους, δίνοντάς τους ἄλλο νόμο! Τότε ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ φάνηκε μπροστά του, φιλονίκησε μαζί του, ἀγωνίστηκε, γιὰ νὰ μὴν τοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ εἰσέλθῃ στὸ σῶμα τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ εἶπε· «Ἐπιτιμῆσαι σε Κύριος ὁ Θεός!». Καὶ ἀμέσως ἐξαφανίστηκε ὁ διάβολος. Τοῦτο τὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ ὁ ἀπ. Ἰούδας στὴν ἐπιστολὴ του, ἡ ὁποία περιλαμβάνεται στὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης (Ἰούδ. 9. Ἐπίσης βλ. Συναξαριστὴ Νοεμβρίου, σελ. 219, Ἔκδ. Ἱερ. Μονῆς Μεταμ. τοῦ Σωτῆρος).

17. Παραπέμπει στὴ θέση τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου (Ρωμ. 12, 21). Βεβαίως ὁ ὑποψήφιος ἡσυχαστής (Ἰωάννης τῆς Μηρωσάβης), εὐρίσκεται σάν νεόφερτος στὸ Κοινόβιο πιά τοῦ Σερίδου. Συναντὰ δοκιμασίες καὶ θλίβεται καὶ ἀθυμεῖ. Ἐλέγχεται ἀπὸ τὸ Μ. Γέροντα γιὰ ὑποτροπὴ σὲ καμώματα ἀρχαρίου.

Πές στον αδελφό: "Όπως αγωνιζόταν και φιλονικούσε ο 'Αρχάγγελος Μιχαήλ, διεκδικώντας τό σώμα του Μωυσή¹⁶ από τό διάβολο ('Ιουδ. 9), έτσι αγωνίζομαι και ἐγώ γιά σένα, μέχρι νά απαλλαγείς από τόν παλαιό άνθρωπο. 'Αγανακτοῦσαν και οἱ 'Ιουδαῖοι τότε γιά τό Σωτήρα και ἔλεγαν: «Μά αὐτός δέν εἶναι ὁ 'Ιησοῦς, ὁ γιός του 'Ιωσήφ; Δέν γνωρίζουμε καλά τή μητέρα και τούς ἀδελφούς του;» ('Ιωάν. 6, 42). Προσπάθησε νά καταλάβεις τί ἐννοῶ και κάνε ὑπομονή μέχρι τέλους.

15

Ἐπίκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, ἐπειδὴ ἀκόμη δέν εἶχε ἀπαλλαγεί ἀπὸ τὴν προηγούμενη ἀθυμία.

Πές στον αδελφό: "Ἦλθε στό νοῦ μου ἡ προφητεία τοῦ ἁγίου Ἱερεμίου, τοῦ προφήτου, πού λέει: «Ποιός θά χύσει νερό στό κεφάλι μου και ποιός θά βάλει στά μάτια μου δάκρυα, γιά νά κλάψω τό λαό αὐτό μέσα και νύχτα;» ('Ιερ. 9, 1). Διότι προσδοκοῦσα νά σέ θρέψω μέ στερεά τροφή και σέ βλέπω πάλι νά χρειάζεσαι γάλα ('Εβρ. 5, 12). Πρόσεχε τί ἔχει γραφεῖ: «Καί ἀπὸ τά κρύφιά μου πάθη καθάρισέ με» (Ψαλμ. 18, 13). Ἐχε τό νοῦ σου νά μή σέ ξεγελάσουν οἱ πονηροί δράκοντες και χύσουν μέσα σου τό δηλητήριό τους, διότι εἶναι θανατηφόρο. Κανένας, ποτέ, δέν ἐπιχειρεῖ νά διορθώσει μέ τό κακό τό καλό, διότι ζημιώνεται ὁ ἴδιος, χρησιμοποιώντας τό κακό, ἀλλά μέ τό καλό διορθώνεται τό κακό¹⁷ (Ρωμ. 12, 21).

Ἰδοὺ λοιπόν βρίσκεσαι στό στάδιο, ὀφείλεις νά θηριομαχήσεις, ὅπως και ὁ Ἀπόστολος στήν Ἐφεσο (Α' Κορ. 15, 32), ὅπου, ἐπειδὴ νίκησε τά θηρία, καυχόταν. Ρίχτηκες στήν τρικυμισμένη θάλασσα, ἔχεις νά ὑπομείνεις πολλούς κινδύνους και νά παλαίψεις μέ τή θαλασσοταραχή. Καί ἔτσι ἀφοῦ νικήσεις, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, θά ἔλθεις κοντά μας, στό λιμάνι τῆς γαλήνης, μέ τή Χάρη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου μας, στον Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στους αἰῶνες. Ἀμήν.

«Καλό» θεωρεῖται ἡ ἀρνητική συμπεριφορά τῶν συμμαχῶν και «κακό» θεωρεῖται τό ἀρνητικό βίωμα τῆς ἀθυμίας (λύπης) ἀπὸ τό ὁποῖο δυσκολεύεται νά ἀπαλλαγεί. Ὑποχρεώνει τό Μ. Γέροντα νά τόν ἀντιμετωπίσει μέ τό «ἀλφαβητάριο» τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Συμπληρώνει τή σχετική ἀγωγή και μέ ὅσα τοῦ γράφει στήν κα' Ἀπόκριση, παρέχοντας και τὴν προσωπική του μαρτυρία: «...Κάγὼ πολλάκις ἡγάπων τοὺς πειράζοντάς με...».

Αὕτη εἶναι ἡ δόξος πρὸς τὴν πνευματική ὥριμανση.

15΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν μέλλοντα ταράσσεσθαι πρὸς τοὺς ἀδελφούς ἐπὶ τῷ γενομένῳ ἀφανισμῷ τῶν πλίνθων ἐκ τῆς βροχῆς· τοῦτο γὰρ ἐπέγραψε τῇ αὐτῷ ραθυμίᾳ. Προβλέπων δέ, ὅτι καὶ τῷ Ἀββᾶ μέλλει περὶ τούτου μέμφεσθαι, προασφαλίζεται αὐτὸν καὶ ἐξυπνίζει πρὸς ἀσφάλειαν τῶν λογισμῶν, ὑπομιμνήσκων καὶ τῆς γνησίας ἀγάπης, ἣν πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀββᾶς κέκτηται, ἵνα τῇ τοιαύτῃ μνήμῃ τὸν ἐναντίον ἀπώσῃται λογισμόν.

Ποίησον ἀγάπην, τέκνον, καὶ τάχυνον τοῦ ἐνεγκεῖν χαρτίον καὶ μέλαν, ἄφες τὴν ἀπόκρισιν δι' ἣν ἀνῆλθες, καὶ γράψον τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ πρῶτον ἀσπασμὸν ἐξ ἐμοῦ· ἐνεργεῖται γὰρ τοῦ ταράξει ἄλλους καὶ παραχθῆναι ὑπ' ἄλλων, καὶ εἰπὲ αὐτῷ· χαίροις ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ μου. Εἰ πολὰ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, οὐκ ἔστιν ὁ ἐξυπνίζων τὸν Ἰησοῦν, ἵνα ἐπιτιμῇσιν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ καὶ γένηται γαλήνη τοῦ συνιέναι καὶ προσκυνῆσαι τῷ Ἰησοῦ· Εἰ πάντα μάταια καὶ πρόσκαιρα, τί δι' αὐτῶν ἐνεργεῖται ἡμῶν ἡ καρδιά, τοῦ λήθην λαβεῖν περὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, ὅτι «τί ὠφεληθῇ ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδίσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ»;

Μάθε, ἀδελφέ μου, ὅτι ἐὰν τις θλίβῃ τινά, εἴτε ἔργῳ, εἴτε λόγῳ, ὕστερον αὐτὸς θλίβεται ἑκατονταπλασίονα. Καὶ πολλάκις ἐγράφησαν ἐξ ἐμοῦ τὰ τῆς Γραφῆς ρήματα τοῦ Κυρίου, τὸ μακροθυμεῖν ἐν πᾶσι, καὶ προσέχειν τοῦ μὴ εἶναι μεμιγμένον σου τὸ θέλημα τινί. Ἀλλ' ἐὰν πέμψῃς μοι τὴν ἐρώτησιν μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μου υἱοῦ Σερίδου, τοῦ ἀεὶ θλιβομένου ἐν τῷ βλέπειν σε θλιβόμενον, σπούδαςον ἀκριβεύσασθαι μετὰ τῶν λογισμῶν σου, μήποτε ἐμβάλωσι θανάσιμον ἰὸν εἰς τὴν καρδίαν σου τοῦ πλανηθῆναί σε, νομίζοντα κάμηλον τὸν κώνωπα, καὶ τὸ βιζάκιον λίθον· καὶ εὕρισκεται ὁ ἄνθρωπος ἔχων τὴν δοκὸν καὶ προσέχων τῷ κάρφει. Ὡς τῇ ψυχῇ μου ἔγραψά σοι· οἶδα γὰρ ὅτι χαρῆσαι ἔχει ἡ καρδιά σου εἰς ταῦτα. «Ἐλεγξον γὰρ φησι, σοφόν» καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ οἶδας πῶς ἔχω σε ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἀγάπῃ, ἀδελφέ.

Ἐλπίζω ὅτι ἐγγὺς εἶ τοῦ ἀμεριμνήσαι λοιπὸν ἀπὸ τῶν γηίνων πραγμάτων καὶ εὐρεθῆναι εἰς τὴν τῶν Πατέρων πνευματικὴν ἐργασίαν· οὐ μὴ γὰρ κατασχύνῃ με ὁ Κύριός μου Χριστός, δεόμενον αὐτοῦ ἡμέρας καὶ νυκτὸς περὶ σοῦ.

16

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης. Γράφτηκε τότε πού ἐπρόκειτο νά ξεσπάσει ταραχὴ ἀνάμεσα σ' αὐτόν καί τοὺς ἀδελφούς, τότε πού πῆρε ἡ βροχὴ τὰ τοῦβλα, γεγονός τὸ ὁποῖο κατελόγισε στὴν ἀδράνεια καὶ ἀδιαφορία τῶν ἀδελφῶν. Προγνωρίζοντας λοιπὸν ὁ Γέροντας Βαρσανούφιος ὅτι καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἀββά Σέριδο θὰ κατηγοροῦσε γιὰ τὸ ἴδιο θέμα, τὸν προασφαλίζει καὶ τὸν ἀφυπνίζει ὥστε νά κάνει ὀρθοὺς λογισμοὺς. Ἀκόμη δέ τοῦ ὑπενθυμίζει τὴ γνήσια ἀγάπη πού τρέφει γι' αὐτόν ὁ ἀββάς Σέριδος, γιὰ νά μπορέσει ἔτσι, ἐνισχυόμενος μέ τὴν ἀγαθὴ μνήμη, νά διώξει κάθε ἀντίθετο λογισμό.

Κάνε ἀγάπη, τέκνο, καὶ βιάσου νά φέρεις χαρτί καὶ μελάνι. Ἄφησε τὴν ἀπόκριση τὴν ὁποία ἤλθες νά γράψεις καὶ γράψε στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη πρῶτα χαιρετισμὸ ἀπὸ μένα· διότι ὑποκινεῖται ἀπὸ τὸ σατανά νά ταραξοῖ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς καὶ νά ταραχθεῖ ἀπὸ αὐτούς. Καὶ πές σ' αὐτόν: Χαῖρε, ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ μου. Ἄν καὶ εἶναι πολλὰ τὰ κύματα τῆς θάλασσας, δέν ὑπάρχει αὐτός πού θὰ ξυπνήσει τὸν Ἰησοῦ, ὥστε νά ἐπιτιμήσει τοὺς ἀνέμους καὶ τὴ θάλασσα καὶ νά γίνει γαλήνη, γιὰ νά κατανοήσῃ ὁ καθένας τὴν παρέμβαση τοῦ Ἰησοῦ καὶ νά Τόν προσκυνήσει; Ἐάν ὅλα εἶναι μάταια καὶ πρόσκαιρα, γιατί χτυπάει γι' αὐτὰ ἡ καρδιά μας, ὥστε νά λησμονηθεῖ ὁ εὐαγγελικός λόγος πού λέει: «Τί ἔχει νά ὠφεληθεῖ ὁ ἄνθρωπος, ἂν κερδίσει ὅλο τὸν κόσμον καὶ ζημιώσῃ τὴν ψυχὴ του;» (Ματθ. 16, 26).

Μάθε, ἀδελφέ, ὅτι ἔάν κάποιος θλίβει ἕναν ἀδελφόν, εἴτε μέ ἔργα εἴτε μέ λόγια, ὕστερα, ὁ ἴδιος θλίβεται ἑκατονταπλάσια. Πολλές φορές σοῦ ἔγραψα τὰ Γραφικὰ λόγια τοῦ Κυρίου, δηλαδή τὸ νά μακροθυμεῖς γιὰ ὅλα καὶ νά προσέχεις νά μὴν εἶναι ἀναμειγμένο τὸ θέλημά σου σέ κάτι. Ἄν τώρα μοῦ στείλεις ἄλλη ἐρώτηση μέ τὸν ἀγαπητό μου υἱὸ Σέριδο, ὁ ὁποῖος πάντα θλίβεται γιατί σέ βλέπει θλιμμένο, προσπάθησε νά ἐξετάσεις μέ ἀκρίβεια τοὺς λογισμοὺς σου, μήπως καμμιά φορά χύσουν θανατηφόρο δηλητήριο στὴν καρδιά σου καὶ σέ πλανήσουν νά βλέπεις τὸ κουνούπι καμῖλα καὶ τὸ λιθαράκι κοτρῶνα. Καὶ ὑπάρχει τέτοιος ἄνθρωπος, πού ἐνῶ ἔχει δοκάρι στό μάτι του, προσέχει τὸ ἀνεπαίσθητο σκουπιδάκι στό μάτι τοῦ ἄλλου. Ἐγραψα σέ σένα ὅπως θὰ ἔγραφα στὴν ψυχὴ μου. Ἦξερα ὅτι ἡ καρδιά σου ἔχει νά χαρεῖ γι' αὐτά. Διότι λέει: «ἔλεγε σοφόν» καὶ τὰ λοιπά. Καὶ γνωρίζεις πόσο σέ ἔχω μέσα στὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπη μου, ἀδελφέ.

Ἐλπίζω ὅτι εἶσαι πιά κοντά στό νά μείνεις ἀμέριμνος ἀπὸ τίς γήινες ὑποθέσεις καὶ νά βρεθεῖς στὴν πνευματικὴ ἐργασία τῶν Πατέρων. Διότι δέν θὰ μέ ντροπιάσῃ ὁ Κύριός μου, ὁ Χριστός, πού Τόν παρακαλῶ μέρα καὶ νύκτα γιὰ σένα.

ιζ΄

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα. Οἶδα, Πάτερ, ὅτι ταῦτα γίνεται μοι διὰ τὰς ἁμαρτίας μου· καὶ ὅτι ἄφρων εἰμὶ καὶ αἴτιος κακῶν. Ὁ δὲ φέρων με εἰς ταύτην τὴν θλίψιν, ὁ Ἀββᾶς ἐστίν, ὅτι ἀμελεῖ καὶ παραβλέπει τὰ πράγματα, καὶ ἀφανίζονται ἐκ τῆς αἰτίας αὐτοῦ, καὶ οὐ βαστάζω. Τί δὲ ποιήσω ὅτι ἀποκρίνομαι πρὸς τοὺς λογισμοὺς καὶ οὐ λαμβάνω δύναμιν; Καὶ συγχώρησόν μοι, ὅτι ἅπαξ ἐλάλησα. Ἐπὶ δὲ τῷ δευτέρῳ οὐ προσθήσω· θαυμάζω δὲ πῶς ἐψύγη ἐκείνη ἡ θερμότης τῆς ἀγάπης ἧς εἶχον πρὸς [τὸν Ἀββᾶν καί] τοὺς ἀδελφούς, καὶ εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὸν Κύριον.

Ἀπόκρισις

Αἱ δελφέ, μιμνήσκων ὅτι εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Κύριος· ὅτι καὶ «ὕμεις ἀνόητοι ἐστέν»; ἔγραψά σοι λέγων ἀκριβεῦσαι μετὰ τῶν λογισμῶν σου. Εἰ ἐπόνησας τοῦ ἀκριβεῦσασθαι, μαθεῖν εἶχες, ὅτι τὴν δύναμιν ὧν ἀρτίως μοι ἔγραψας, προέγραψά σοι ἐγὼ καὶ οὐκ ἦν μοι χρεῖα τοῦ γράψαι, ἀλλ' ὅμως προσθήσω σοι πρὸς τὰς ἐπερωτήσεις. Πρῶτον δὲ ἐλέγχω σε: Εἶπας γὰρ σεαυτὸν ἁμαρτωλόν, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις οὐκ ἔχεις σεαυτὸν οὕτως· ὁ γὰρ ἔχων ὅτι ἁμαρτωλὸς ἐστὶ καὶ αἴτιος κακῶν, οὐκ ἀντιλέγει τινί, οὐ μάχεται, οὐκ ὀργίζεται κατὰ τινος, ἀλλ' ἔχει ὅλους βελτίους· καὶ εἰ χλευάζουσί

18. Σὲ ὅλη τῇ ιζ' Ἀπόκριση θαυμάζει κανεῖς τό ποιμαντικὸ χάρισμα τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου, ὁ ὁποῖος, ὡς βαθύς γνώστης τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς στοργικὸς πατέρας καὶ τέλειος παιδαγωγός, χειραγωγεῖ τὸν ἀδελφὸ πρὸς τὴν αὐτογνωσίαν. Καὶ αὐτὸ τό κάνει «χτυπώντας τον με τὴν ράβδο τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἐπιτιμήσεως», ὅπως ὁ ἴδιος θὰ μᾶς πεῖ σὲ ἄλλη Ἀπόκριση.

Ἡ πνευματικὴ πατρότητα εἶναι σχέση ἐμπεριχωρήσεως καὶ προσλήψεως τοῦ πνευματικοῦ τέκνου ἀπὸ τὸν πνευματικὸν πατέρα. Ὁ πνευματικὸς πατέρας προσλαμβάνει καὶ ἀναλαμβάνει νὰ ὁδηγήσῃ τό πνευματικὸν τέκνο στὴ ζωὴ τῆς Χάριτος καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας. Ἀλλὰ καὶ τό πνευματικὸν τέκνο παραδίδεται με ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὴ χειραγωγίαν τοῦ Γέροντα καὶ μ' αὐτὴν τοῦ τῇ διάθεσιν τοῦ δίνει τὴν ἄνεσιν νὰ προχωρήσῃ σὲ τομὲς καὶ ἀποκαλύψεις, ὥστε νὰ ὁδηγήσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ στήν ἀπλανὴ ὁδὸ καὶ στὴ σωτηρίαν (βλ. Βεν. Χριστοφορίδου: Ἡ πνευματικὴ πατρότητα κατὰ Συμεῶν, τὸν Ν. Θεολόγο, Θεσ/κη 1977).

Ὁ ἀββᾶς Βαρσανουφίος στὴν προκειμένη παράγραφον μιλάει ἀληθινὰ με βάση τὴν λογικὴ συνέπεια καὶ τὴν πραγματικότητα. «Ὁ γὰρ ἔχων ὅτι ἁμαρτωλὸς ἐστὶ καὶ αἴτιος κακῶν, οὐκ ἀντιλέγει τινί, οὐ μάχεται, οὐκ ὀργίζεται κατὰ τινος, ἀλλ' ἔχει ὅλους βελτίους». Ἐκπλησσεταὶ κανεῖς με τό ξεγύμνωμα ποῦ ἀποτολμᾷ νὰ κάνει στὸν ἀδελφόν. Ἕνα ξεγύμνωμα ψυχικόν, γιὰ νὰ φανεῖ ὁ ἀληθινὸς ἑαυτός του καὶ νὰ φύγῃ ὁ ἀδελφός ἀπὸ τὴν πλάνην. Αἰσθάνεται ὅτι ἔχει τὴν δυνατότητα νὰ τό κάνει, γιὰτὶ εἶναι ὁ πνευματικὸς πατέρας, ὁ Γέροντάς του. Αὐτὲς οἱ ἀποκαλύψεις ὅμως γίνονται,

17

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα. Γνωρίζω, Πάτερ, ὅτι αὐτά ὅλα μοῦ συμβαίνουν γιὰ τίς ἁμαρτίες μου. Καί ὅτι εἶμαι ἀδιάκριτος καί αἵτιος τῶν συμφορῶν μου. Ἀλλά αὐτός πού μοῦ προξενεῖ τή θλίψη εἶναι ὁ Ἑγούμενος, διότι ἀμελεῖ καί παραβλέπει τὰ πράγματα πού χάνονται ἢ ἀχρηστεύονται ἐξαιτίας του. Αὐτό δέν μπορῶ νά τό σηκώσω. Καί τί νά κάνω πού θέλω νά ἀντικρούσω τοὺς λογισμούς μου, ἀλλά δέν παίρνω δύναμη; Ἐπίσης ζητῶ νά μέ συγχωρέσεις, γιατί μιὰ φορά ἀγνόησα τὸ μοναχικὸ κανόνα τῆς σιωπῆς καί μίλησα. Δέν θά τό ἐπαναλάβω δεύτερη φορά. Ὅμως, πραγματικά, ἀπορῶ πῶς ἔχει παγώσει ἐκείνη ἡ θερμὴ ἀγάπη πού εἶχα πρὸς τοὺς ἀδελφούς καί τόν Ἑγούμενο. Καί εὐχου γιὰ μένα στοῦ Ὁνομα τοῦ Κυρίου.

Ἀπόκριση

Αἰδελφέ, φέρνοντας στή μνήμη μου τὴν περίσταση ἐκείνη, πού εἶπε ὁ Κύριος στοὺς μαθητές του «καί σεῖς εἴσθε ἀνόητοι;», σοῦ ἔγραψα τὴν συμβουλὴ νά ἐξετάσεις μέ ἀκρίβεια τοὺς λογισμούς σου. Ἄν ἔκανες, στ' ἀλήθεια, τὸν κόπο καί εἶχες ἐξετάσει μέ ἀκρίβεια τοὺς λογισμούς σου, θά εἶχες μόνος σου καταλάβει ὅτι, γιὰ τὴν πηγὴ τῆς δύναμης νά ἀντιμετωπίζεις τοὺς λογισμούς σου — γιὰ τὴν ὁποία πρόσφατα μοῦ ἔγραψες — ἐγώ σοῦ εἶχα δώσει τίς σχετικές ὁδηγίες, κατὰ πρόγνωση. Καί ἔτσι δέν χρειαζότανε νά μοῦ ξαναγράψεις. Ἀλλά, παρόλα αὐτά, θά σοῦ πῶ μερικά λόγια πάνω στίς πρόσθετες ἐρωτήσεις πού μοῦ κάνεις. Πρῶτον σέ ἐλέγχω: Ὁνόμασες τὸν ἑαυτὸ σου ἁμαρτωλὸ καί στήν πράξη δέν τὸν ἔχεις γιὰ τέτοιο. Διότι αὐτός πού πιστεύει ὅτι εἶναι ἁμαρτωλὸς καί αἵτιος γιὰ τὰ κακά πού γίνονται, δέν ἀντιλέγει σέ κανένα, δέν μάχεται, οὔτε ὀργίζεται ἐναντίον κάποιου, ἀλλὰ ὅλους τοὺς θεωρεῖ καλύτερους ἀπ' αὐτόν¹⁸. Ἄν λοιπόν σέ χλευάζουν οἱ λογισμοί ὅτι εἶ-

δταν πιά ἔχει ἔλθει τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὅταν ὁ ἀδελφός εἶναι σέ ὥρα πού μπορεῖ νά τό σηκώσει καί νά ὤφελῃ, μέ βάση τὴ διάκριση, τὴν ταπείνωση, τὴν ἀγάπη. Καί ὅπως εἶναι καταφανές σέ ὅλη τὴν Ἀπόκριση, ὁ Ἀββάς ὑπερεκχειλίζει ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἀγάπη πού τέμνει ἀλλὰ συγχρόνως θάλπει καί θεραπεύει. Λίγοι βέβαια ἔχουν αὐτὸ τὸ χάρισμα. Εἶναι ἰδιαιτέρου χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί εἶναι ἀποτέλεσμα ψυχικῆς ἀναγεννήσεως, βαθιᾶς ταπεινώσεως καί αγιότητος. Δέν εἶναι γιὰ ὅλους, «ἀλλ' οἷς δέδοται». Καί στὸν ἀββά Βαρσανούφιο, τὸ διακριτικότερο αὐτὸ πατέρα, ἔχει δοθεῖ τὸ ποιμαντικὸ αὐτὸ χάρισμα ἀπὸ τὸ πανάγιο καί Ζωοποιὸ Πνεῦμα. Αὐτὸ τὸ θεῖο χάρισμα εἶναι διάχυτο σέ ὅλες τίς διακριτικές Ἀποκρίσεις τῶν ὁσίων πατέρων μας Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου.

σε οί λογισμοί οὕτως ἔχειν, πῶς κινουσί σου τὴν καρδίαν κατὰ τῶν βελτιόνων σου; Πρόσχε, ἀδελφέ· οὐκ ἔστιν ἀλήθεια, ἀκμὴν γὰρ οὐκ ἐφθάσαμεν ἔχειν ἑαυτοὺς ἀμαρτωλοὺς.

Εἴ τις ἀγαπᾷ τὸν ἐλέγχοντα αὐτόν, σοφός ἐστι. Εἴ τις δὲ ἀγαπᾷ καὶ οὐ ποιεῖ ἃ ἀκούει παρ' αὐτοῦ, μᾶλλον τοῦτο μίσός ἐστιν. Εἴ ἀμαρτωλὸς εἶ, τί μέμψη τὸν πλησίον καὶ αἰτιᾶσαι αὐτόν, ὅτι δι' αὐτοῦ γίνεται σοι ἡ θλίψις; Οὐκ οἶδας ὅτι ἕκαστος πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας συνειδήσεως, καὶ τοῦτο τίκει αὐτῷ τὴν θλίψιν; Καὶ τοῦτό ἐστιν ὁ ἔγραψά σοι περὶ τῶν ἀδελφῶν, ὅτι μὴ δείξωσί σοι κάμηλον τὸν κώνωπα κ.τ.λ. Εὖζαι δὲ μᾶλλον ἵνα συμμετόχος ᾦ αἰεὶ εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

“Ὅτι δὲ εἶπας σεαυτὸν ἄφρονα, μὴ χλευασθῆς, ἀλλ' ἐρεύνησον καὶ εὐρήσεις ὅτι οὐκ ἔχεις οὕτως· εἰ γὰρ κατέχεις οὕτως, οὐδὲ ὀργισθῆναι ὀφείλεις, μὴ δυνάμενος διακρίναι, ἢ καλῶς, ἢ κακῶς ἐγένετο τὸ πρᾶγμα. Ὁ γὰρ ἄφρων μωρὸς ἀκούει· καὶ ὁ ἄφρων καὶ μωρὸς ἐρμηνεύεται ἄναλος· καὶ ὁ ἄναλος, πῶς ἄλλους ἀρτύει καὶ ἀλίζει; Βλέπε, ἀδελφέ, ὅτι χλευαζόμενοι λαλοῦμεν στόματι μόνον καὶ τὰ ἔργα δεικνύουσιν.

“Ὅτε ἀποκρινόμεθα πρὸς τοὺς λογισμοὺς, οὐ λαμβάνομεν δύναμιν, ἐπειδὴ πρῶτον δεχόμεθα τὸ κατακρίναι τὸν πλησίον καὶ ἐκνευροῦται ἡμῶν ἡ δύναμις τοῦ πνεύματος καὶ αἰτιῶμεθα τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, αὐτοὶ ἄπιοι ὄντες. Ἐὰν ἔχῃς ὅτι τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ ἐστι τὸ πᾶν, καὶ οὔτε τοῦ θέλοντος, οὔτε τοῦ τρέχοντος, τί οὐ κατανοεῖς καὶ ἀγαπᾷς τὸν ἀδελφόν σου ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ; Πόσοι γὰρ ἠθελον ἡμᾶς τοὺς γέροντας καὶ ἔτρεχον, καὶ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς! Καὶ καθημένον αὐτοῦ ἔπεμψεν ἡμᾶς πρὸς αὐτόν ὁ Θεός, καὶ τέκνον γνήσιον ἡμῶν αὐτόν ἐποίησε· τὴν ἔσω γὰρ προαίρεσιν ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

19. Ὁ ἀββάς Δωρόθεος, ὁ Γάζης, διατυπώνει ἀκριβῶς στὰ Ἀσκητικά του τί εἶναι ἡ κατάκρισις. Ξεχωρίζει καὶ διαστέλλει τὴν καταλαλιά ἀπὸ τὴν κατάκριση καὶ λέει: «Καταλαλιά εἶναι νὰ διαδίδεις μὲ λόγια τίς ἁμαρτίες καὶ τὰ σφάλματα τοῦ πλησίον, π.χ. ὁ τάδε εἶπε ψέματα ἢ ὀργίστηκε ἢ πόρνευσε. Κατάκριση εἶναι τὸ νὰ κατηγορήσῃ κανεὶς τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο, λέγοντας ὅτι εἶναι ψεύτης, ὀργίλος, πόρνος...» (Ἀβ. Δωροθ. Ἔργα Ἀσκητ. σελ. 189, Ἐκδ. Ἑτοιμασία).

Οἱ ἄσκητές ὁμόφωνα καταπολεμοῦν τὴν καταλαλιά καὶ τὴν κατάκριση καὶ ζητοῦν νὰ σκεπάζονται τὰ ἁμαρτήματα τοῦ πλησίον. Ὁ ἀββάς Ποιμὴν λέει ὅτι «τὴν ὥρα πού σκεπάζουμε τὸ ἁμάρτημα τοῦ ἀδελφοῦ, σκεπάζει καὶ ὁ Θεὸς τὸ δικό μας ἁμάρτημα» (Ἀποφθ. Πατέρων, Ποιμὴν, Migne P.G. 65,337A).

Οἱ ἅγιοι δλοὶ υποστηρίζουν ὅτι ἡ καταλαλιά καὶ ἡ κατάκριση γίνονται μὲ τὴν ὑποκίνηση τοῦ διαβόλου. Ὁ ὁσιος Ἀντίοχος, τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἀναφέρει ὅτι «αὐτὸς πού κατακρίνει διαπράττει διπλὸ ἁμάρτημα: Ζημιώνει καὶ τὸν ἑαυτό του καὶ ὄσους τὸν ἀκοῦν» (Ἀντιόχου, Μονῆς Ἀγ. Σάββα, Λόγοι, Migne P.G. 89,1585A).

Ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος ἐδῶ, στὴν παρούσα Ἀπόκριση διατυπώνει μιὰ πολὺ βαθιὰ πνευματικὴ θέση, λέγοντας ὅτι ἡ κατάκριση συντελεῖ στὸ νὰ χάνει τὴν οὐσιαστικὴ δύναμη τὸ πνεῦμα μας, «ἐκνευροῦται ἡ δύναμη τοῦ πνεύματος»! Μ' αὐτὴν τοῦ τῆ διατύπωση ὁ Ἀββάς ὑπογραμμίζει τίς βαριές συνέπειες πού ἐπιφέρει ἡ κατάκριση στὴν πνευματικὴ μας ὑπόσταση: Ἀποξενώνουμε τὸν

σαι άμαρτωλός, πώς κινούν τήν καρδιά σου ένάντια στους καλύτερους άπό σένα; Πρόσεχε, άδελφέ· δέν είναι αλήθεια, διότι δέν φθάσαμε άκόμη νά θεωρούμε τούς έαυτούς μας άμαρτωλούς.

“Αν κάποιος αγαπά αυτόν πού τόν έλέγχει, είναι σοφός. “Αν λέει πώς τόν αγαπά καί όσα άκούει άπ’ αυτόν δέν τά κάνει πράξη, αυτό φανερώνει ότι, αντί αγάπης, τρέφει στήν καρδιά του τό μίσος. “Εάν είσαι άμαρτωλός, γιατί μέμφεσαι τόν πλησίον σου καί τόν κατηγορείς ότι εξαιτίας του δοκιμάζεις θλίψη; Δέν ξέρεις ότι ό καθένας πειράζεται άπό τίς διεργασίες τής δικής του συνείδησης, πού κάνει σέ κάθε περίπτωση καί αυτές του φέρνουν τή θλίψη; Αυτό έννοούσα μ’ αυτό πού σου έγραψα γιά τούς άδελφούς, δηλαδή ότι μπορεί νά σου δείξουν στά πράγματα ένα κουνούπι καί σύ νά τό δεις καμήλα κ.τ.λ. Θά έπρεπε δέ νά κάνεις έντατική προσευχή, ώστε ό Θεός νά σέ αξιώσει νά έχεις πάντοτε τόν ίδιο μέ αυτούς φόβο Θεού.

Τό ότι δέ αποκάλεσες τόν έαυτό σου άνόητο, μή χλευαστείς πώς τό πιστεύεις! “Ερεύνησε τόν έαυτό σου καί θά βρείς ότι δέν τό ζείς έτσι. Διότι, αν τό ζούσες έτσι, όφειλες νά μήν όργιστείς, άφου ό άνόητος δέν μπορεί νά διακρίνει αν έγινε καλώς ή κακώς ένα πράγμα. “Αλλά ό άνόητος όνομάζεται μωρός. Καί ό άνόητος καί ό μωρός έρμηνεύεται άνάλατος. Καί ό άνάλατος πώς μπορεί νά καρυκεύει καί νά άλατίζει άλλους; Πρόσεχε, άδελφέ, διότι χλευαζόμαστε καί λέμε μόνο λόγια, ένω τά έργα μας δείχνουν τί πραγματικά είμαστε.

Τότε πάλι πού προσπαθούμε νά αναιρέσουμε τούς λογισμούς μας δέν παίρνουμε δύναμη, έπειδή έχουμε δεχτεί εκ τών προτέρων τήν κατάκριση του πλησίον καί έτσι χάνει τό πνεύμα μας τήν ουσιαστική του δύναμη¹⁹. Καί μετά κατηγορούμε τόν άδελφό μας, ένω έμείς οί ίδιοι είμαστε οί ένοχοι. “Αν γνωρίζεις ότι τό πάλν εξαρτάται άπό τόν έλεήμονα Θεό καί δέν είναι ούτε «του θέλοντος ούτε του τρέχοντος», γιατί δέν αποδέχεσαι καί δέν αγαπάς τόν άδελφό σου μέ τέλεια αγάπη; Πόσοι, σι’ αλήθεια, ήθελαν νά συναντήσουν έμάς τούς Γέροντες καί έκαναν τό πάλν, έτρεχαν, αλλά δέν τούς δόθηκε; Καί κάποιος άλλος (ό άββάς Σέριδος), ένω καθόταν άμέριμνος, έστειλε έμάς ό Θεός πρός αυτόν, καί τόν έκανε τέκνο μας γνήσιο· διότι ό Θεός αγαπά τή βαθιά καί άφανή προαίρεση.

έαυτό μας άπό τό έλεος του Θεού καί ή εγκατάλειψη αυτή μάς οδηγεί στήν πτώση. Τό πανάγιο Πνεύμα δέν μπορεί νά παραμείνει σέ ψυχή πού κατακρίνει τόν άδελφό καί έτσι ή Χάρη φυγαδεύεται άπό μέσα μας.

“Ο άββάς “Ησαΐας λέει ότι αυτός πού κατακρίνει τόν άδελφό, όχι μόνο κολάζει τήν ψυχή του, αλλά γίνεται καί “Αντίχριστος. «Είναι παράβαση τής Θεολογίας, γιατί ή κρίση γιά τόν άλλο άνθρωπο είναι έργο του Θεού καί μάλιστα στά έσχατα καί δέν άποτελεί δικαίωμα του ανθρώπου. “Επίσης είναι καί παράβαση τής “Εκκλησιολογίας, διότι όλοι οί χριστιανοί είμαστε συνυπεύθυνοι

Τὸ δὲ εἰπεῖν ἅπαξ ἐλάλησα, καὶ τὰ λοιπὰ, ἐὰν πυκτεύης τοῦ κτήσασθαι, μακάριος εἶ· οὐ γὰρ πᾶσι δέδοται. Καὶ περὶ τῶν λοιπῶν λογισμῶν, ἀνάθου εἰς τὸν Θεόν πάντα λογισμόν, λέγων· ὁ Θεὸς οἶδε τὸ συμφέρον καὶ ἀναπαύη· καὶ κατὰ μικρόν ἔρχεται σοι δύναμις τοῦ ὑπενεγκεῖν. Καὶ μὴ παντελῶς κόψῃς τὸ λαλῆσαι· κἂν δὲ λαλήσης καὶ μὴ εἰσακουσθῇς μηδὲ εὐρῆς χάριν ἐν τῷ λόγῳ σου, μὴ λυπηθῇς, ὠφελῆσαι γὰρ μάλλον.

Περὶ δὲ ὧν θαυμάζεις, ἡ τελεία ἀγάπη ἀππτωτός ἐστι, καὶ ὁ κτώμενος αὐτὴν μένει ἐν τῇ θερμότητι, κατακλειόμενος τῇ ἀγάπῃ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον.

Περὶ δὲ ὧν ἐσχάτως ἔγραψας δεήσεων, ὀφείλεις ἀρκεσθῆναι ἢ ἔγραψά σοι λέξει· ὅτι νύκτα καὶ ἡμέραν εὐχομαι περὶ σοῦ ἀδιαλείπτως πρὸς τὸν Θεόν. Ἐκ περισσοῦ οὖν καὶ τοῦτο ἔγραψας. Ἔχεις οὖν παρ' ἐμοῦ τροφήν κατὰ Θεὸν ἐπὶ πολὺν χρόνον· καρτέρησον καὶ ὑπόμεινον τὸν Κύριον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ιη΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτήσαντα πόθεν ἐστὶν ἡ θερμότης καὶ ἡ ψυχρότης, καὶ ἡ σκληροκαρδία, καὶ περὶ τοῦ σωματικοῦ πολέμου.

Περὶ τῆς θερμῆς καὶ τῆς ψυχρότητος, δῆλόν ἐστι, ὅτι ὁ Κύριος πῦρ ὠνομάσθη, θερμαῖνον καὶ ἐμπυρίζον καρδίαν καὶ νεφρούς. Ἐὰν οὖν, καὶ ὁ διάβολος ψυχρός ἐστι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ψυχρότης ὅλη. Εἰ μὴ γὰρ οὕτως εἶχε, πῶς λέγει, ὅτι τότε ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν; Τὸ δὲ τότε τί ἐστίν, εἰ μὴ ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ ἀντιδίκου; Ἐὰν οὖν αἰσθανώμεθα ψυχρείας, ἐπικαλεσώμεθα τὸν Θεόν, καὶ ἐρχόμενος θερμαίνει ἡμῶν τὴν καρδίαν εἰς τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀγάπην, οὐ μόνον πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν πλησίον· καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς θερμῆς αὐτοῦ ἐξορίζεται ἡ τοῦ μισοκάλου ψυχρεία. Εἰ γὰρ ἐξήρανε τὴν πηγὴν τῶν δακρύων τῆς καρδίας σου, ὕγρανέ σου

στήν ἁμαρτία, καὶ ὅλοι ἀποτελοῦμε ὀργανικὴ ἐνότητα, τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ προσβολή ὅμως τοῦ ἀδελφοῦ, πού γίνεται μέ τὴν κατάκριση, ἀποτελεῖ προσβολή ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ, γιατί μέ τή συμπεριφορά αὐτή ἀπορρίπτεται ἓνα μέλος του» (Ἑλίας Βουλγαράκης: Σύ τί κρίνεις τόν ἀδελφόν σου, σελ. 50, Ἑκδ. Ἀστήρ).

Αυτό δέ πού λές «μιά φορά μίλησα» κ.τ.λ., ἄν πυγμαχεῖς μέ τόν ἐχθρό γιά νά ἀποκτήσεις σιωπή, εἶσαι μακάριος! Αυτό βέβαια δέν δίνεται σέ ὅλους. Καί γιά τούς ὑπόλοιπους λογισμούς, πού μοῦ γράφεις, ἀνάθεσέ τους στό Θεό, λέγοντας: Ὁ Θεός γνωρίζει τό συμφέρον. Καί ἔτσι ἀναπαύεσαι καί σιγά-σιγά σοῦ δίνει δύναμη νά τά σηκώσεις ὅλα. Νά μή σταματήσεις ἐντελῶς νά μιλάς στόν Ἀββά. Ἄν δέ πάλι μιλήσεις καί δέν εἰσακουστεῖς, οὔτε βρεῖς κατανόηση, ἐνῶ ἔχεις ἐξηγήσει τό καθετί, νά μή λυπηθεῖς, διότι ἔχεις νά ὠφεληθεῖς περισσότερο.

Καί γιά τό ὅτι ἀπορεῖς πῶς πάγωσε ἡ ἀγάπη, ἡ τέλεια ἀγάπη εἶναι ἀπώπτη (Α΄ Κορ. 13, 8) καί ὅποιος τήν ἀποκτᾷ εἶναι πάντα θερμός καί γεμάτος ἀγάπη πρὸς τό Θεό καί πρὸς τόν πλησίον.

Ὅσο γιά τήν εὐχή, πού μοῦ γράφεις στό τέλος, νά κάνω γιά σένα, ὀφείλεις νά ἀρκεστεῖς σ' αὐτά πού σοῦ ἔγραψα, ὅτι μέρα καί νύκτα, ἀδιάλειπτα εὐχομαι γιά σένα στό Θεό. Εἶναι περιττό λοιπόν νά μοῦ τό ζητᾷς. Νά, πού τώρα ἔχεις ἀπό μένα τροφή, κατά Θεό, γιά πολύ χρόνο. Περίμενε μόνο καρτερικά καί κάνε ὑπομονή, ὥσπου ὁ ἴδιος ὁ Θεός νά φανερώσει τό δικό Του θέλημα στό καθετί, ζώντας τή ζωή σου «ἐνυπόστατον» μέσα στό θεανδρικό Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ²⁰, τοῦ Κυρίου μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

18

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης, πού τόν ρώτησε ἀπό ποῦ προέρχεται ἡ θερμότητα, ἡ ψυχρότητα καί ἡ σκληροκαρδιά· καί ἐπίσης σχετικά μέ τό σωματικό πόλεμο.

Γιά τή θερμότητα καί τήν ψυχρότητα πού γράφεις, εἶναι φανερό πῶς ὁ Κύριος ὀνομάστηκε φωτιά (Ἑβρ. 12, 29), διότι θερμαίνει καί φλογίζει τήν καρδιά καί τούς νεφρούς (Ψαλμ. 25, 2). Ἄν μέ ὁμοιο τρόπο καί ὁ διάβολος εἶναι ψυχρός, τότε ἀπ' αὐτόν προέρχεται ὅλη ἡ ψυχρότητα. Διότι ἂν δέν εἶχαν ἔτσι τά πράγματα, πῶς λέει ὅτι τότε θά ψυγεῖ ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν; Τί σημαίνει τό «τότε», παρά τήν ἐποχή ἐκείνη τοῦ Ἀντιχρίστου; Ἄν λοιπόν αἰσθανόμαστε ψυχρότητα, ἄς ἐπικαλεστοῦμε τό Θεό καί Ἐκεῖνος θά ἔλθει καί θά θερμάνει τήν καρδιά μας, ὥστε νά φτάσουμε στό μέτρο τῆς τέλει ἀγάπης Του, ὅχι μόνο πρὸς Αὐτόν ἀλλά καί πρὸς τόν πλησίον. Καί στήν παρουσία τῆς θερμότητος τῆς ἀγάπης Του, ἐξορίζεται ἡ ψυχρότητα τοῦ μισόκαλου, ὁ ὅποιος ἂν ξήρανε τήν πηγὴ τῶν δακρύων τῆς καρδιᾶς σου, σίγουρα θά ὕγρανε τήν

20. Ἐνυποστασιωμένος μέσα στή Θεανδρική Ὑπόσταση τοῦ Κυρίου.

τὴν ὑπὸ γαστέρα. Ἄλλ' ἐστίασον τὸν Κύριον ἐν τῷ σῶϊ οἴκῳ, καὶ ταύτην ξηρανεῖ, καὶ τὴν πηγὴν τῶν δακρύων καθαρίζει πρὸς τὴν ρύσιν τοῦ ὕδατος τοῦ νοητοῦ.

Ὁ θέλων ἔλθειν εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, δι' ὑπομονῆς ἔρχεται· φησὶ γάρ· «ὑπομένωνν ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε μοι, καὶ εἰσήκουσε τῆς δεήσεώς μου». Καὶ τί; «Καὶ ἀνήγαγέ με ἐκ λάκκου τλαιπωρίας, καὶ ἀπὸ πηλοῦ ἰλύος». Ἀπὸ δὲ τοῦ τοιοῦτου λάκκου λογίζεται καὶ ἡ σκληροκαρδία. Ὅπερ οὖν ποθεῖς, κτῆσαι, καὶ σώξῃ ἐν Κυρίῳ.

ιθ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτήσαντα περὶ μακροθυμίας.

Εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· ἔγραψά σοι περὶ τῆς μακροθυμίας. Καὶ νῦν λέγω σοι· εἶπεν ὁ δεσπότης ἡμῶν Θεὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· «ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ». Γενοῦ οὖν ὡς ὁ Ἰωβ ἐκπίνων μυκτηρισμὸν Ἰσα ποτῶ· ταῦτα ποιήσον καὶ εἰς ταῦτα μελέτησον διὰ παντός.

κ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτήσαντα εἰ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, πῶς κινουμαι;

Τίς λαβὼν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, ἀδικεῖται ἐτι ὑπ' αὐτῶν, ἢ κατακυριεύεται; Ἐρεῦνησον οὖν τὴν καρδίαν σου ἀπὸ παντός πράγματος, καὶ εἰ δύναται κινῆσαι τὴν καρδίαν σου, κἂν ροπήν, μάθε ὅτι ἀκμὴν μακρὰν εἶ τοῦ λαβεῖν κατὰ τούτων ἐξουσίαν, καὶ μὴ ἀμελήσης εἰς ἑαυτόν, μήποτε προκαταλάβῃ σε ὁ καιρὸς. Ἄλλ' εἴ τι ἐὰν ἴδῃς πράγμα γινόμενον — τί λέγω περὶ τῶν τοῦ κόσμου ὅτι παρερχόμενα εἰσίν, ἀλλὰ περὶ φοβερῶν πραγμάτων, εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐν τῇ γῇ — πρόθου τὸν

πηγή τοῦ ὑπογαστρίου σου (θά ἔχεις σωματικό πόλεμο). Ὁ ἄλλος δέξου τόν Κύριο στόν οἶκο σου καί θά τήν ξηράνει αὐτή τήν πηγή, ἐνῶ τήν ἄλλη, τῶν δακρύων, θά τήν καθαρίσει, γιά νά ρεῦσει τό νοητό νερό.

Αὐτός πού θέλει νά φθάσει νά βιώσει τό φόβο τοῦ Θεοῦ, θά φθάσει μέ τήν ὑπομονή. Διότι λέει ἡ Γραφή «μέ ὑπομονή περίμενα τόν Κύριο καί μέ πρόσεξε καί ἄκουσε τή δέησή μου» (Ψαλμ. 39, 2). Καί τί ἔκανε; «Μέ ἔβγαλε ἀπό τό λάκκο τῆς ταλαιπωρίας καί ἀπό τή λάσπη τοῦ βούρκου» (Ψαλμ. 39, 2). Ὁ ἕνας τέτοιος λάκκος εἶναι καί ἡ σκληροκαρδία. Ὁ ἄλλος λοιπόν πού ποθεῖς, ἀγωνίσου νά τό ἀποκτήσεις καί θά σωθεῖς, ἐνωμένος μέ τόν Κύριο καί ἐνισχυόμενος ἅμεσα ἀπ' Αὐτόν.

19

Ἁπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο πού τόν ρώτησε περί μακροθυμίας.

Πές στόν ἀδελφό σου ἔγραψα γιά τή μακροθυμία. Ὁ ἄλλος καί τώρα σοῦ λέω: Εἶπε ὁ Δεσπότης ἡμῶν Θεός στούς μαθητές Του: «Νά, σᾶς ἔχω δώσει τήν ἐξουσία νά πατάτε πάνω σέ φίδια καί σκορπιούς καί νά κυριαρχεῖτε πάνω σ' ὅλη τή δύναμη τοῦ ἐχθροῦ καί τίποτε δέν θά σᾶς βλάψει» (Λουκ. 10, 19). Γίνε λοιπόν σάν τόν Ἰώβ, ὁ ὁποῖος «ἔπινε τούς χλευασμούς ὅπως τό ποτό» (Ἰώβ 34, 7). Αὐτά νά πράξεις καί αὐτά νά μελετᾷς σέ κάθε περίσταση καί σέ κάθε στιγμή.

20

Ἁπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο πού τόν ρώτησε, ἀφοῦ ὁ Θεός μοῦ ἔδωσε τέτοια ἐξουσία νά πατῶ πάνω σέ φίδια καί σκορπιούς, πῶς τότε ἐξηγεῖται τό γεγονός ὅτι ἐγώ ταρασσομαι καί δειλιῶ;

Ποιός, ἀφοῦ ἔλαβε ἐξουσία νά πατάει πάνω σέ φίδια καί σκορπιούς, μπορεῖ ἀπό κεῖ καί πέρα νά βλάπτεται ἀπ' αὐτούς ἢ νά ἐξοντώνεται καί νά κατανικιέται; Ὁ ἄλλος εἰρενίσθη λοιπόν τήν καρδιά σου, γιά κάθε περίσταση χωριστά, καί ἂν ὑπάρχει κάποια ἐμπαθής κίνηση, ἔστω σέ παραμικρή χρονική διάρκεια ἢ σέ ἐλάχιστη ἔνταση, μάθε ὅτι εἶσαι ἀκόμη πολύ μακριά ἀπό τό νά ἔχεις ἤδη λάβει μιὰ τέτοια ἐξουσία ἐν ἀναφορᾷ πρὸς αὐτά. Καί μήν ἀμελεῖς καθόλου τόν ἑαυτό σου, μήπως σέ προλάβει ὁ χρόνος. Ἄν δεῖς δέ ὅτι βιώνεις κάποια φοβερή ἐμπειρία — δέν μιλῶ γιά τίς ἐγκόσμιες πού παρέρχονται, ἀλλά γιά τίς φοβερές ἐκεῖνες ἐμπειρίες πού βιώνουμε ἀπό γεγονότα καί καταστάσεις πού λαμβάνουν χώρα εἴτε στή γῆ εἴτε στόν οὐρανό — φέρε

Θεὸν καὶ τὴν κρίσιν πρὸ ὀφθαλμῶν σου, καὶ ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχομεν ἐν τῇ κόσμῳ ποιῆσαι. Καὶ ἀνάπαυσον τὴν πραότητα εἰς τὴν καρδίαν σου, μιμνησκόμενος τοῦ προβάτου καὶ ἀμνοῦ ἀκάκου Χριστοῦ, πόσα ὑπέμεινεν ἀνεύθυνος ὢν, ὕβρεις, δαρμούς καὶ τὰ λοιπά. Ἡμεῖς δὲ καὶ ὅτι ὑπεύθυνοι ἐσμέν, τί κινούμεθα πρὸς τὸν πλησίον μηδὲν παρ' αὐτοῦ παθόντες; Μνήσθητι ὅτι ἡ ἀγάπη οὐ περπερεύεται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ καὶ τὰ λοιπά· καὶ εὗξαι τοῦ φθάσαι εἰς τὰ προκείμενά σοι, ἵνα μὴ εἰς κενὸν ἔσται σου ὁ κόπος. Κολλήθητι οὖν ἀδιστακτικῶς τῇ ἡμᾶς ἀγαπήσαντι Χριστῷ.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

κα΄

Ἀποκρίσις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐνθυμηθέντα μηδενὶ ἐπιτάξαι τίποτε, ἀλλ' ἑαυτῷ ὁρίσαι φανερόν πρᾶγμα, ἵνα αὐτοῦ καὶ μόνου φροντίζῃ.

Α' δελφέ, ὅσον πλεονάζω τοῦ γράψαι σοι, τοσοῦτον σπούδασον κατανοῆσαι τὰ παρ' ἐμοῦ γραφόμενά σοι, καὶ μὴ ἀκυρώσης αὐτά· λαλοῦνται γὰρ ἐν συνέσει καὶ καταστάσει ψυχῆς. Οἶδας, ἀδελφέ, ὅτι εἴ τις οὐ βαστάζει ὕβρεις, οὐ βλέπει τὴν δόξαν· καὶ εἴ τις οὐκ ἀποτίθεται τὴν χολήν, οὐ γεύεται τῆς γλυκύτητος. Ἐδόθης εἰς τὸ μέσον τῶν ἀδελφῶν καὶ τῶν πραγμάτων πυρωθῆναι καὶ δοκιμασθῆναι· ἐὰν γὰρ [μὴ] διὰ πυρὸς οὐ δοκιμάζεται τὸ

21. «Ἐν καταστάσει ψυχῆς», ἀναφέρεται στοῦ κείμενο, πού θά πεί: Παγιωμένη ὁλοκλήρωση καὶ ὁλοκληρωμένη παγίωση τῆς «καινῆς κτίσης» στοῦ ἀπόλυτο νόμημά της. Καταλάγιασμα συναισθηματικό σέ βάση θετική καὶ σταθερή βούληση πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Παντελής ἔλλειψη διψυχίας καὶ διβουλίας. Αὐτάρκεια χωρὶς αὐταρέσκεια εἶναι τὸ ὑπόστρωμα.

22. Σὲ ὅλη τὴν ἁγία Γραφή, ἀλλὰ καὶ στήν πατερική γραμματεία, θεμέλιο καὶ βάση τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς θεωρεῖται ἡ ὑπομονή· στίς θλίψεις, στίς ὕβρεις, στοὺς ὄνειδισμούς «στοῦ ὑποφέρειν πληγὰς καὶ βασάνους· καὶ γὰρ αὐτὸς ταῦτα ἔπαθεν· ραπισθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως, οὐδὲν ἐποίησε, ἀλλὰ μόνον εἶπε: Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς τί μὲ δέρεις; Τὸ πρότυπο λοιπὸν πού μᾶς ἔδωκε ὁ Κύριός μας εἶναι ὑπομονή· στίς θλίψεις, στοὺς πειρασμούς, στίς ἀντιξοότητες. Ἡ ζωὴ τοῦ σταυροῦ εἶναι πλέον πνευματικός νόμος γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνον πού ἐπιθυμεῖ νὰ καθαρθεῖ, νὰ ἀποεγκεντρικοποιηθεῖ καὶ νὰ γίνῃ κοινωνός τῆς Θεότητος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. «Καὶ ἐμπαιγμούς καὶ ραπισμούς, φέρων πανευχαρίστως, τῆς ἐμῆς ἔσης κοινωνός, Θεότητος καὶ δόξης...» (Συμεών Ν. Θεολ.: Ὑμνοὶ Θεῶν ἑρῶτων. «Τὰ εὐρισκόμενα πάντα», σελ. 22, Ἔκδ. Ρηγοπούλου).

Οἱ ἀσκητικοὶ Πατέρες ἐπίσης θεωροῦν τὴ «στενὴ καὶ τεθλιμμένη δόξ» γνῶμονα καὶ ἀσφάλεια γιὰ τὴ Χριστοποίησή μας, γι' αὐτὸ μᾶς προτρέπουν διαρκῶς πρὸς τὴ ζωὴ τῆς ὑπομονῆς στίς θλίψεις. Ὁ ἀββάς Ἡσαΐας ὑπογραμμίζει: «Οὐδὲν οὕτω λυσιτελεῖ τῷ ἀρχαρίῳ ὥς ἡ ὕβρις. Ὡς γὰρ δένδρον καθ' ἑκάστην ποτιζόμενον, οὕτως ἀρχάριος ὑβρίζόμενος καὶ ὑπομένων» (Ἡσαΐου, α', Γερωντικὸν Π.Β. Πάσχου, σελ. 36, Ἔκδ. Ἀστήρ).

μέ τό νοῦ σου, μπροστά στά μάτια σου, τό Θεό καί τήν κρίση Του καί ὅτι λίγο χρόνο ἔχουμε νά παραμείνουμε σ' αὐτό τόν κόσμο. Καί ἀνάπαυσε τήν πραότητα μέσα στήν καρδιά σου, ἐνθυμούμενος τό πρόβατο, τόν ἄκακο Ἀμνό, τό Χριστό, πόσα ὑπέμεινε, ἄν καί ἦταν ἀνένοχος, πόσους δαρμούς, ὕβρεις καί τά λοιπά. Ἐμεῖς τώρα, ἀφοῦ καί ἔνοχοι εἴμαστε, γιατί ἡ καρδιά μας κινεῖται ἐμπαθῶς πρὸς τόν πλησίον, ἐνῶ δέν μᾶς ἔχει βλάψει σέ τίποτε; Νά θυμᾶσαι ὅτι ἡ ἀγάπη δέν κομπάζει, δέν καυχίεται καί δέν ματαιοδοξεῖ, δέν σκληρύνεται, ἀλλά μακροθυμεῖ (Α' Κορ. 13, 4) καί τά λοιπά. Καί ζήτησε ἀπό τό Θεό νά σέ ἀξιώσει νά φτάσεις τά ἡσυχαστικά μέτρα, γιά τά ὁποῖα ἔχεις ἀπό τόν Ἰδιο κληθεῖ, γιά νά μή γίνεται ὁ κόπος σου ἄκαρπος. Προσκολλήσου λοιπόν ἀδίστακτα σ' Ἐκεῖνον πού μᾶς ἀγάπησε, τό Χριστό.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

21

Ἀπόκριση τοῦ Ἰδίου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν Ἰδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης, ἐπειδὴ σκέφτηκε νά μή δίνει διαταγές σέ κανένα γιά τίποτε, ἀλλά νά ὀρίσει μόνο γιά τόν ἑαυτό του, κάποιες συγκεκριμένες καί ἀποδεκτές ἀπό ὄλους ὑποχρεώσεις, γιά τίς ὁποῖες θά ἔχει τήν ἀποκλειστική εὐθύνη, (ὥστε νά μή συμμερίζεται εὐθύνες γιά ὑποθέσεις τίς ὁποῖες οὔτε ἐλέγχει, οὔτε εἶναι ὁ μόνος ὑπεύθυνος γι' αὐτές).

Α' δελφέ, ὅσο αὐξάνω τά γραφόμενά μου πρὸς ἐσένα, τόσο φρόντιζε νά τά κατανοεῖς καί μὴν τά ἀκυρώνεις. Διότι σοῦ τά λέω μέ σύνεση καί εἶναι βγαλμένα ἀπό τήν ψυχὴ μου, πού ἔχει θέσεις δοκιμασμένες, σταθερές καί ἐπικυρωμένες χαρισματικά²¹. Γνωρίζεις, ἀδελφέ, ὅτι ὁποῖος δέν βαστάζει τίς ὕβρεις, δέν βλέπει τὴ δόξα²². Καί ὁποῖος δέν ἀπομακρύνει τὴν πίκρα, δέν γεύεται τὴ γλυκύτητα. Παραδόθηκες στούς ἀδελφούς καί στά πράγματα γιά νά πυρωθεῖς καί νά δοκιμαστεῖς. Μήπως ἀγνοεῖς ὅτι ὁ χρυσός δοκι-

Τό μυστικό ὅμως γιά τὴν ὑπομονὴ στίς θλίψεις, ὅπως ἀναφέρουν οἱ Γέροντες τῆς ἐρήμου, εἶναι ἡ ταπείνωση. Ἐκεῖνος πού δέν «ψηφίζει ἑαυτόν», πού δέν βάζει τόν ἑαυτό του ψηλά, ἀλλά «ὑποκάτω πάσης κτίσεως», μπορεῖ νά βαστάξει τά πάντα. Ὁ ταπεινός, ὁ μεμφόμενος ἑαυτόν, ὑπομένει τά πάντα. «*Ἐάν ὁ ἄνθρωπος μέμνηται ἑαυτὸν, καρτερεῖ πάντων*» (Ἀββάς Ποιμὴν, σελ. 94, ἐνθ' ἄνωτ.). Ποιά εἶναι ὅμως ἡ δόξα γι' αὐτὴ τὴν καρτερίαν καί τὴ νοσηματισμένη ὑπομονὴ πού ἐπαγγέλλεται ὁ Ἀββάς; Ἡ δόξα αὐτὴ ἔγκειται στό ὅτι ἀποκτᾷ ὁ ἄνθρωπος τὸ «εἰρηνικὸν πνεῦμα», «τὸ ἀκατάκριτον», «τὸ ἀτάραχον», τὴν πρὸς τὸ Θεό καί πλησίον ἀγάπην, τὴν ἀδιάκοπην εὐχαριστίαν. Ἀποκτᾷ δηλαδὴ βιώματα πού φέρνουν τὸ ἅγιον Πνεῦμα στήν καρδιά καί ὁδηγοῦν στὴ μακάριαν ἐκείνη κατάστασιν τοῦ «καθ' ὁμοίωσιν», ὅπου ὁ ἄνθρωπος ζεῖ χαρὰ ἀνεκλάλητη «ἐν ἀνέσει καὶ φωτὶ καὶ φωτὸς ἀπολαύσει» (Συμεὼν Ν. Θεολ., σελ. 34, ἐνθ' ἄνωτ.).

χρυσίον. Μηδὲν παντελῶς σεαυτῷ διατάξης, ἐπεὶ εἰς πόλεμον καὶ μέριμναν ἔρχῃ. Ἀλλὰ τὰ κατὰ καιρὸν δοκιμάζων κατὰ φόβον Θεοῦ καὶ μηδὲν ὄλως κατ' ἐρίθειαν, ἀλλὰ ποιῶν σου τὴν δύναμιν ἀλλότριον εἶναι τῆς ὀργῆς καὶ τύπος γινόμενος ὠφέλιμος πᾶσι, μὴ κρίνων τινά, μηδὲ κατακρίνων, ἀλλὰ νουθετῶν ὡς ἀδελφούς γνησίους. Καὶ μᾶλλον ἀγάπησον τοὺς σὲ πειράζοντας· κἀγὼ γὰρ πολλάκις ἠγάπων τοὺς πειράζοντάς με. Ἐὰν γὰρ συνιῶμεν, οἱ τοιοῦτοι φέρουσιν ἡμᾶς εἰς προκοπὴν.

Μηδὲν οὖν σεαυτῷ διατάξης, γενοῦ ὑπήκοος καὶ ταπεινὸς καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν σεαυτὸν ἀπαίτει· καὶ γὰρ ὁ προφήτης σημαίνει τὸ καθ' ἡμέραν ἔλεγε· «καὶ εἶπα, νῦν ἡρξάμην». Καὶ Μωυσῆς· καὶ νῦν Ἰσραήλ. Τὸ οὖν νῦν καὶ σὺ κράτει. Εἰ δὲ καὶ γίνεται σοι ἀνάγκη προστάξει τινί, δοκίμασόν σου τὸν λογισμόν, εἰ κατὰ κίνησιν μέλλει ἐξελθεῖν. Κἂν οὐ δοκῇ σοι ὠφέλιμος εἶναι κρύψον αὐτὸν ὑπὸ τὴν γλῶσσαν, μεμνημένος εὐθὺς τοῦ εἰπόντος· «τί ὠφελήθησεται ἄνθρωπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ»; Τοῦτο δὲ μάθε, ἀδελφέ μου· ὅτι πᾶς λογισμὸς μὴ προηγουμένως τὴν γαλήνην τῆς ταπεινώσεως ἔχων, κατὰ Θεὸν οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ φανερώς τῶν ἀριστερῶν ἔστιν. Ὁ γὰρ Κύριος ἡμῶν μετὰ γαληνότητος ἔρχεται, ὅλα δὲ τὰ τοῦ ἀντιδίκου μετὰ ταραχῆς καὶ κινήσεως. Κἂν δοκῶσιν ἐνδύεσθαι ἐνδυμα προβάτων, ὅτι ἔσωθεν εἰσὶ λύκοι ἄρπαγες, ἀπὸ τῆς ταραχῆς αὐτῶν φανεροῦνται· φησὶ γὰρ «ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς». Δῶν ἡμῖν πᾶσιν ὁ Θεὸς συνιέναι τοῦ μὴ πλανηθῆναι εἰς τὰς δικαιοσύνας αὐτῶν· «πάντα γὰρ γυμνά αὐτῷ καὶ τετραχηλισμένα».

Σὺ οὖν, ἀγαπητέ, πᾶν τὸ κατευοδούμενον ἐν ταῖς χερσί σου ποιήσον, προτιθεὶς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ πρὸ ὀφθαλμῶν σου καὶ εὐχαριστῶν αὐτῷ· αὐτοῦ γὰρ ἔστιν ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

23. Ἡ διάκρισις τῶν λογισμῶν, τῶν πνευματικῶν καταστάσεων, τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν παθῶν εἶναι, ὅπως μᾶς λένε οἱ νηπτικοὶ Πατέρες, ἓνα ἐκ τῶν «ἐπισημοτάτων» χαρισμάτων τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τὸ χάρισμα αὐτὸ γεννᾶται στὸν ἄνθρωπο «ἐκ τῆς ταπεινώσεως» καὶ εἶναι καρπὸς τῆς ὑπακοῆς. Θεωρεῖται δὲ «πασῶν τῶν ἀρετῶν γεννήτρια καὶ φύλαξ». Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος ὀρίζει ὅτι «διάκρισις εἶναι ἡ τοῦ Θεοῦ θελήματος ἀσφαλὴς κατάληψις, ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ πράγματι» (Κλίμαξ, λόγος περὶ διακρίσεως, σελ. 281, Ἔκδ. Ἱερ. Μονῆς Παρακλήτου).

«Εἶναι ἡ διάκρισις ἓνας ὁδηγός, ἓνα ἐσωτερικὸ φῶς μέ τὸ ὁποῖο μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ξεχωρίζει τὰ σταθερὰ σημεῖα ἀπὸ τὰ ἐπισηφαλή. Μπορεῖ νὰ ἀναγνωρίζει ποίος λογισμὸς προέρχεται ἀπὸ τὸ Θεὸ καὶ ποίος εἶναι δαιμονικῆς προελεύσεως» (βλ. Στ. Ράμφου: Πελεκάνοι ἐρημικοί, σελ. 382, Ἔκδ. Ἀρμός).

Ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος ἔχει ὡς κύριο συστατικὸ τοῦ πνευματικοῦ του χαρακτήρα, τὴν διάκριση. «Τὸ ἄκρον ἄνωτον τῆς διακρίσεώς του εἶναι ὅτι ἀπλώνει, μὲ τὴ θέση ποῦ παίρνει, παντοῦ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ» (ἐνθ' ἄνωτ.). Ἔτσι μὲ τὴ φράση «πᾶς λογισμὸς μὴ προηγουμένως τὴν γαλήνην τῆς ταπεινώσεως ἔχων, κατὰ Θεὸν οὐκ ἔστιν», μᾶς μνεῖ στὰ μονοπάτια τῆς διακρίσεως τῶν λογισμῶν καὶ μᾶς βγάζει ἀπὸ τίς διλημματικές καταστάσεις. Μᾶς προσφέρει ἔτσι στοιχεῖα νὰ διακρί-

μάζεται μέ τή φωτιά; Τίποτε νά μήν ὀρίσεις ὡς διακόνημα προσωπικῆς καί ἀποκλειστικῆς εὐθύνης σου, διότι τότε θά ἐμπλακεῖς σέ μέριμνες περιττές καί σέ διαμάχες. Ἄλλά νά ἐλέγχεις κάθε περίσταση πού σοῦ φέρνει ὁ χρόνος κάτω ἀπό κράτος τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ καί ποτέ κάτω ἀπό τό κράτος τοῦ πάθους τῆς φιλαρχίας καί ἐριστικῆς ἀνταγωνιστικότητος. Νά βάζεις δέ ὅλη τή δύναμή σου ὥστε νά εἶσαι τελείως ἀνεπηρέαστος ἀπό τό πάθος τῆς ὀργῆς, γιά νά γίνεσαι ὠφέλιμο παράδειγμα σέ ὄλους, χωρίς νά κρίνεις κανένα οὔτε νά κατακρίνεις. Καί νοθετώντας ὄλους, σάν γνήσιους ἀδελφούς σου, ἀγάπησε περισσότερο ἐκείνους πού σέ πειράζουν. Διότι καί ἐγώ πολλές φορές ἀγάπησα ὅσους μέ πείραζαν. Γιατί, ἄν εἴμαστε συνετοί, αὐτοί οἱ ἄνθρωποι μᾶς φέρνουν σέ προκοπή.

Λοιπόν, ποτέ μή θελήσεις νά ἔχεις τό πρόσταγμα τοῦ ἑαυτοῦ σου, μόνο γίνε υπάκουος καί ταπεινός. Καί κάθε μέρα νά καλλιεργεῖς τό δικαίωμα τῆς ἀπαίτησης μόνο πρός καί ἀπό τόν ἑαυτό σου. Διότι καί ὁ προφήτης αὐτό τό «κάθε μέρα» ἤθελε νά δείξει καί ἔλεγε: «τώρα ἔχω ἀρχίσει» (Ψαλμ. 76, 1). Καί ὁ Μωυσῆς: «καί τώρα Ἰσραήλ» (Δευτ. 4, 1). Αὐτό τό «τώρα» λοιπόν καί σύ κράτα. Ἄν πάλι ὑπάρξει ἀνάγκη νά δώσεις μιά διαταγή σέ κάποιον, ἐξέτασε τόν ἑαυτό σου μήπως πρόκειται νά βγεῖ ἡ διαταγή ἀπό μέσα σου ἀναμειγμένη μέ ἐμπάθεια. Καί ἄν σοῦ φανεῖ ὅτι δέν θά ὠφεληθεῖ, κρύψε τό λογισμό σου κάτω ἀπό τή γλώσσα σου, ἐνθυμούμενος ἀμέσως Ἐκεῖνον πού εἶπε: «Τί ἔχει νά ὠφεληθεῖ ὁ ἄνθρωπος ἐάν κερδίσει ὅλο τόν κόσμον καί βλάψει τήν ψυχή του;» (Ματθ. 16, 26). Μάθε δέ τοῦτο, ἀδελφέ μου· ὅτι κάθε λογισμός, ὁ ὅποιος, πρὶν νά φανερωθεῖ, δέν ἔχει τή γαλήνη τῆς ταπεινώσεως, δέν εἶναι κατά Θεό²³, ἀλλά φανερά προέρχεται ἀπό τά ἀριστερά. Διότι ὁ Κύριός μας ἔρχεται πάντα μέ γαληνότητα, ἐνῶ ὅλα ὅσα κάνει ὁ ἀντίδικος γίνονται μέ ταραχή καί ἀκαταστασία. Ἔστω κι ἄν φαίνονται ὅτι φοροῦν ἔνδυμα προβάτων, ὅμως ἀπό τήν ταραχή πού ὑπάρχει, φανερώνονται ὅτι εἶναι μέσα τους λύκοι ἀρπακτικοί. Διότι λέει: «ἀπό τοὺς καρπούς τοὺς, θά τοὺς γνωρίσετε» (Ματθ. 7, 16). Εἶθε νά δώσει ὁ Θεός σέ ὄλους σύνεση, γιά νά μήν πλανηθοῦν ἀπό τίς ἀρετές τοὺς, «ἀφοῦ ὅλα εἶναι γυμνά καί ξεσκεπασμένα μπροστά στά μάτια Του» (Ἐβρ. 4, 13).

Σύ λοιπόν, ἀγαπητέ, κάνε ἀπ' ὅσα περνοῦν ἀπό τό χέρι σου μόνο αὐτό πού ἀσφαλῶς εὐλογεῖται ἀπό τό Θεό, θέτοντας μπροστά στά μάτια σου τό φόβο τοῦ Θεοῦ καί εὐχαριστώντας Τον. Διότι σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα καί ἡ τιμή στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

νομε εὐκολα ἄν προέρχονται ἐξ ἀριστερῶν ἢ ἐκ δεξιῶν οἱ λογισμοί μας. Παρόμοιες θέσεις βρίσκουμε καί σέ ἄλλες του Ἀποκρίσεις: «Τὰ μετὰ ταραχῆς καὶ λύπης καὶ τὰ περισσά, ταῦτα τῶν δαιμόνων εἰσίν». Καί «πᾶν πρᾶγμα ἔχον ταραχὴν ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν».

«Ἐπειδὴ ὁ ἀσκητικὸς ἀγῶνας εἶναι ἕνα δίκικοπο μαχαίρι, ὁ ἡσυχαστὴς συχνὰ εἶναι ἀβέβαιος γιὰ τὸ ἂν ταυτίζεται ἡ θέλησή του μέ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ. Συχνὰ οἱ λογισμοὶ του εἶναι ντυμένοι μέ

κβ΄

᾽Απόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, παραψυχὴν ἔχουσα καὶ ἀνακαλουμένη αὐτόν εἰς πνευματικὴν εὐφροσύνην ἐκ τῆς διαφόρως συμβάσης αὐτῷ ἀθυμίας.

Γράψον τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ προσηγορίαν πνευματικὴν εὐφραίνουσαν τὴν αὐτοῦ καρδίαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν καὶ εἰπὲ αὐτῷ. Ἐπειδὴ καθὼς ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖς ἡμᾶς, ἀλλ' οὐχ ὡς ἡμεῖς σέ, οὕτω μὴ στέγων, καθὼς εἶπεν ὁ θεϊότατος Ἀπόστολος Παῦλος, ἔγραψα τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ταῦτα, τὰ παρ' ἐμοῦ εἰρημένα, μᾶλλον δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ: Καρποφορήσοι ἡ ἄμπελός σου σταφυλὴν πατουμένην, καὶ ποιοῦσαν οἶνον πνευματικόν, εὐφραίνοντα ψυχὴν τεθλιμμένην καὶ εὐφορήσοι ἡ χώρα σου καλὸν σπέρμα, ὡς τὸ σπαρὲν εἰς τὴν καλὴν γῆν, καὶ ποιῇσαν ἐν ἑκατόν, ἐν ἑξήκοντα, ἐν τριάκοντα. Καὶ θερμανθεῖ τὸ πνευματικόν πῦρ ἐν τῇ καρδίᾳ σου διὰ παντός, ὃ εἶπεν ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστός, «πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν». Καὶ βραβευθεῖ ἡ τοῦ Κυρίου εἰρήνη ἐν τῇ σῇ καρδίᾳ, κατὰ τὸν Ἀποστολικὸν λόγον, καὶ ὑψωθεῖ σου ὁ φοῖνιξ ἐν τοῖς αὐτοῦ λευκάδοις», κατὰ τὸν Δαβὶδ τὸν λέγοντα· «δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει». Καὶ καθαρισθεῖς ἀπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ τῶν δεινῶν παθῶν ὡς οἱ τέλειοι ἅγιοι, παρ' οἷς οὐδόλως φαίνεται ἡ τούτων κίνησις, οὐδὲ πρὸς ροπήν. Καταξιώσαι δὲ ὁ Κύριος τὴν ψυχὴν σου αὐλισθῆναι ἐν τῇ ἀκακίᾳ καὶ πραότητι, ὡς εἶναι σε θρέμμα Χριστοῦ, πρόβατον ἄκακον. Καταλάβοις δὲ τὰ ἴχνη ἡμῶν ὡς ἰχνηλάτης φρόνιμος· φθάσαι δὲ τὸν κανόνα ἡμῶν ὡς κληρονόμος καλὸς τῶν ἐμῶν χαρισμάτων. Ἰδέτωσαν δέ σου οἱ ὀφθαλμοὶ τὸν Θεὸν ὡς καθαρὸς τῇ καρδίᾳ. Εἴης δὲ μακρόθυμος ἐν ταῖς θλίψεσιν, ὡς καταντήσας εἰς τὴν δεσποτικὴν παραγγελίαν τὴν λέγουσαν «ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον». Φθάσαι δὲ τὴν ἀήττητον ἀγάπην τὴν εἰσφέρουσαν τοὺς αὐτὴν κεκτημένους εἰς τὰς βασιλικὰς αὐλὰς, καὶ ἀδελφοὺς ποιήσαςαν τοῦ Χριστοῦ. Εἰ οὖν συμπάσχεις τῷ Χριστῷ, ἵνα συνδοξασθῇς αὐτῷ, εἰ

ἐνδυμα προβάτου, ἐνῶ ἑσωτερικά εἶναι λύκοι ἀρπακτικοί. Χρειάζεται λοιπὸν μιά πυξίδα ἀσφαλὴ γι' αὐτὰ του τὰ ζητήματα. Ἡ πυξίδα αὕτη εἶναι ἡ διάκρισις, ἡ ὁποία εἶναι κατ' ἐξοχὴν μαλλακτικὸ καὶ αὐθεντικὸ βάλασμο». Τῇ ράβδῳ μιᾶς τέτοιας διακρίσεως χρησιμοποιεῖ μέ πολλὴ ἄνεση ὁ Ἀββὰς «καὶ μᾶς βγάζει ἀπὸ τὴν ἀγριότητα τῆς ἀδιακρισίας, τὴ σκληρότητα καὶ ἀδιαλλαξία τῶν ἀκροτήτων» (πρβλ, Στ. Ράμφου: Πιλεκάνοι ἐρημικοί, σελ. 382, Ἔκδ. Ἀρμός).

22

Ἐπίκληση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββὰ Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης, ἡ ὁποία εἶναι παρηγορητικὴ καὶ τὸν ἀνακαλεῖ ἀπὸ τὴν ἀθυμία, πού τὸν εἶχε καταλάβει, ἐξαιτίας διαφόρων περιστάσεων, σὲ πνευματικὴ χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση.

Γράψε στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη μιὰ προσφώνηση πνευματικὴ, πού θά τοῦ προξενήσῃ εὐφροσύνη ἐγκάρδια, μέσα στή ζωὴ καὶ στή Χάρη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ πές του: Ἐπειδὴ ὅπως ποθεῖ τό ἐλάφι τίς πηγές τῶν ὑδάτων ἔτσι ποθεῖς καὶ σύ ἐμᾶς — ἀλλὰ ὄχι ὅπως ἐμεῖς ἐσένα — ἔτσι, ἐπειδὴ δέν μπορούσα νά ἀντέξω πλέον, ὅπως εἶπε καὶ ὁ ἱερότατος ἀποστολὸς Παῦλος (Α΄ Θεσ. 3, 5), γράφω στήν ἀγάπη σου τοῦτα τὰ λόγια πού λέχτηκαν ἀπὸ μένα, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τό Θεό: Εἶθε νά καρποφορήσῃ τό ἀμπέλι σου σταφύλια τὰ ὁποῖα θά πατηθοῦν καὶ θά κάνουν κρασί πνευματικό, πού θά προξενεῖ τὴ χαρὰ σέ κάθε θλιμμένη ψυχὴ. Καὶ εἶθε νά εὐφορήσῃ τό χωράφι σου πλούσια σπέρματα, ὅπως ἐκεῖνα τὰ σπέρματα πού σπάρθηκαν σέ γῆ εὐφορῆ καὶ καλὴ καὶ ἀπέδωσαν τό ἕνα ἑκατό, τό ἄλλο ἐξήντα καὶ τό ἄλλο τριάντα (Ματθ. 13, 8). Καὶ πάλι εὐχομαι: Εἶθε νά ἀνάψῃ μέσα στήν καρδιά σου φωτιά πνευματικὴ ἀπὸ ἐκεῖνο τό πῦρ πού ἐννοοῦσε ὁ Δεσπότης μας Χριστός, λέγοντας «πῦρ ἦλθα νά βάλω στή γῆ» (Λουκ. 12, 49). Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου νά ἐπικρατήσῃ στήν καρδιά σου, σύμφωνα μέ τὸν ἀποστολικὸ λόγο (Κολ. 3, 15). Νά γιγαντωθεῖ ὁ φοινίκας σου μέ ὅλη τὴν πλούσια διακλάδωσή του κατὰ τό Δαβὶδ πού λέει: «Ὁ δίκαιος θά ἀνθίσῃ ὅπως ὁ φοινίκας» (Ψαλμ. 91, 13). Καὶ νά καθαρθεῖς ἀπὸ τὴν ὀργὴ καὶ τό θυμὸ, τὰ φοβερά πάθη, ὅπως οἱ τέλειοι Ἅγιοι, στοὺς ὁποίους δέν φαίνεται καθόλου νά ὑπάρχει κίνηση τέτοιων παθῶν, οὔτε πρὸς στιγμή. Νά καταξιώσῃ δὲ ὁ Κύριος τὴν ψυχὴ σου, νά αὐλισθεῖ (Ψαλμ. 24, 13) μόνιμα στὰ εὐρύχωρα σκηνώματα τῆς ἀκακίας καὶ τῆς πραότητος, γιὰ νά εἶσαι θρέμμα τοῦ Χριστοῦ, πρόβατο ἄκακο· νά ὁδηγηθεῖς στὰ ἴχνη τὰ δικά μας, σάν φρόνιμος ἰχνηλάτης· καὶ νά φτάσεις ὡς τὸν κανόνα τό δικό μας, ὡς καλὸς κληρονόμος τῶν χαρισμάτων μου. Ἄς εἶναι νά δοῦν τὰ μάτια σου τό Θεό, ἀφοῦ φτάσεις στήν καθαρότητα τῆς καρδιάς. Εἶθε νά εἶσαι γενναίψυχος καὶ ἀνθεκτικὸς στὶς θλίψεις, ἀφοῦ συνειδητοποιήσεις καὶ στηριχθεῖς στήν ἐνθαρρυντικὴ διαβεβαίωση τοῦ Κυρίου πού λέει: «Στὸν κόσμον θά ἔχετε θλίψη, ἀλλὰ ἔχετε θάρρος, ἐγὼ νίκησα τὸν κόσμον» (Ἰωάν. 16, 33). Καὶ εἶθε νά φτάσεις στήν ἀκατανίκητὴ ἀγάπη πού ὁδηγεῖ, ὅσους τὴν ἀπέκτησαν, στὶς αὐλές τοῦ Βασιλέως τῶν Οὐρανῶν καὶ τοὺς κάνει ἀδελφούς τοῦ Χριστοῦ. Ἄν λοιπόν τώρα ὑφίστασαι δοκιμασίες καὶ παθήματα γιὰ χάρι τοῦ Χριστοῦ, τοῦτο εἶναι ἐγγύηση ὅτι θά γίνεις καὶ κοινωνὸς τῆς δόξας Του. Ἐάν πάλι

συναποθνήσκεις αὐτῷ, ἵνα συνεγερθῇς αὐτῷ, μὴ ἀμελήσης τοῦ προκειμένου ἔμπροσθέν σου θησαυροῦ· ἀκμὴν γάρ οὐ κατέλαβες τὴν δύναμιν αὐτοῦ τί ἐστίν. Ὅταν δὲ φθάσης τὴν τελείαν ἡσυχίαν, τότε γνώσῃ αὐτόν, καὶ θαυμάσης τὴν τοῦ Χριστοῦ δωρεάν· πῶς ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

Ταῦτα γὰρ μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὧν, οὐ δύνασαι καταλαβεῖν, ἀλλ' ὅταν καθήσης ἀμέριμνος ὡς καὶ ἡμεῖς, τότε καταλαμβάνεις τὰ εἰρημένα. Δέομαι γὰρ τοῦ Θεοῦ νύκτα καὶ ἡμέραν, ἵνα ὅπου ἐσμέν ὁμοθυμαδόν, μεθ' ἡμῶν ᾗς ἐν τῇ χαρᾷ τῶν ἀγίων τῇ ἀνεκκαλήτῃ καὶ ἐν τῷ φωτὶ τῷ αἰωνίῳ, ὅπως εὕρης τὴν σὴν μερίδα εἰς τὴν ἐπαγγελίαν τὴν ἐπηγγελμένην τοῖς ἀγίοις. «Ὅπου ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν, οὐδὲ οὐς ἤκουσεν, οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ· χαίροις. Ἀμήν.

κγ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλῶ σε, Πάτερ, καὶ διδάσκαλε μὴ ὀργισθῆναι μοι ἐφ' οἷς πταίω, καὶ δοῦναί μοι κανόνα πῶς δεῖ χρήσασθαι ἐν τῇ ψαλμωδίᾳ καὶ νηστείᾳ καὶ προσευχῇ· καὶ εἰ δεῖ διαφορὰν ἔχειν ἡμερῶν.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, εἰ προσέσχες τοῖς λόγοις τῶν αἰτήσεών σου, κατανοῇσαι εἶχες συνέσεως δύναμιν. Ἐχων με Πατέρα καὶ διδάσκαλον, διὰ τί καὶ ὀργίλον; Ὁ γὰρ Πατὴρ οἰκτίρμων ἐστὶ μὴ ἔχων ὅλως ὀργήν. Καὶ ὁ διδάσκαλος μακρόθυμὸς ἐστὶ καὶ ἀλλότριος ὀργῆς τυγχάνει.

Περὶ δὲ οὐ ἡρώτησας κανόνος, διὰ πολλῶν κλαδίων πλεονάζει εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ἴδου ἐν συντόμῳ λέγει σοι ὁ Χριστός, πῶς δεῖ εἰσελθεῖν. Ἄφες τοὺς τῶν ἀνθρώπων κανόνας, καὶ ἄκουσον τοῦ λέγοντος· «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται». Ἐὰν οὖν μὴ ἔχη

συγκατατίθεσαι νά χάσεις τή ζωή σου γιά χάρη Του, εἶναι βέβαιο ὅτι θά ἀναστηθεῖς μαζί Του. Μέσα λοιπόν στίς δοκιμασίες πού περνᾷς βρίσκεται ἕνας θησαυρός ἀνυπολόγιστης ἀξίας· φρόντισε νά μήν τόν παραθεωρήσεις. Διότι μέχρι τώρα δέν ἔχεις ὀρθή ἀντίληψη γιά τό μέγεθος τῆς ἀξίας αὐτοῦ τοῦ θησαυροῦ. "Ὅταν ὁμως θά φτάσεις στήν τέλεια ἡσυχία, τότε θά σοῦ χαρισθεῖ ἡ γνώση τῆς πραγματικῆς ἀξίας του καί θά ἀπορήσεις γιά τή δωρεά πού σοῦ ἔκανε ὁ Χριστός, ἀλλά καί γιά τό πόσο ἀνεξερεύνητες εἶναι οἱ μεθοδεύσεις τῆς Ἀγάπης Του (Ρωμ. 11, 33).

Αὐτά, ὅσο εἶσαι μέ τούς ἀνθρώπους, δέν μπορεῖς νά τά καταλάβεις, ἀλλά ὅταν βρεθεῖς ἀμέριμνος, ὅπως καί ἐμεῖς, τότε θά καταλάβεις ὅσα σοῦ λέω. Παρακαλῶ δέ τό Θεό, νύκτα καί ἡμέρα, ὅπου εἴμαστε ἐμεῖς ὅλοι, μέ μιά ψυχή ἐνωμένοι, ἐκεῖ νά εἶσαι καί σύ, μαζί μας, στή χαρά τῶν Ἀγίων τήν ἀνεκλόγητη καί στό φῶς τό αἰώνιο, μέτοχος καί κοινωνός σ' ἐκείνη τήν ἐπαγγελία τήν ἐπηγγελμένη στούς Ἀγίους, σύμφωνα μέ τήν ὁποία «οὔτε μάτι εἶδε, οὔτε αὐτί ἤκουσε, οὔτε νοῦς ἀνθρώπου συνέλαβε ἐκεῖνα πού ἐτοίμασε ὁ Θεός γι' αὐτούς πού Τόν ἀγαποῦν» (Α' Κορ. 2, 9).

Ἐγίαινε ἐν Κυρίῳ καί χαῖρε. Ἀμήν.

23

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο μεγάλο Γέροντα.

Σέ παρακαλῶ, Πατέρα καί διδάσκαλε, νά μήν ὀργιστεῖς μαζί μου γιά τά πταίσματά μου καί νά μοῦ ὀρίσεις κανόνα, δηλαδή πῶς πρέπει νά ψάλλω, νά νηστεύω καί νά προσεύχομαι. Καί ἂν πρέπει κατὰ τή γνώμη σου νά ξεχωρίζω τίς ἡμέρες.

Ἀπόκριση

Α δελφέ, ἂν πρόσεχες καί βίωνες τά λόγια τῶν ἐρωτήσεών σου μέ τήν πραγματική σημασία τους, θά μπορούσες νά γευθεῖς ἤδη τή δύναμή τους. Ἀφοῦ μέ ἔχεις πατέρα καί διδάσκαλο, πῶς μπορεῖ συγχρόνως νά εἶμαι καί ὀργίλος; Διότι ὁ πατέρας εἶναι ὄλο οἰκτιρμούς καί δέν ἔχει καθόλου ὀργή. Καί ὁ διδάσκαλος ἐπίσης εἶναι μακρόθυμος καί εἶναι ξένος πρὸς τήν ὀργή.

"Ὅσο γιά τόν κανόνα πού μοῦ ζητᾷς νά σοῦ ὀρίσω γιά τήν ψαλμωδία, τή νηστεία καί τήν προσευχή θά σοῦ πῶ τά ἑξῆς: Μέ πολλές μορφές καί διάφορους τρόπους δίνεται ἡ δυνατότητα σέ μᾶς «νά εἰσέλθουμε στή ζωή τήν αἰώνια, διὰ μέσου τῆς στενῆς πύλης». Ἰδοῦ ὁ Χριστός σοῦ λέει μέ συντομία πῶς πρέπει νά εἰσέλθεις. Ἄφησε τούς κανόνες τῶν ἀνθρώπων καί ἤκουσε Ἐκεῖνον πού λέει: «Αὐτός πού θά ὑπομείνει μέχρι τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ.

ἄνθρωπος ὑπομονήν, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν ζωὴν. Μὴ οὖν θελήσης διαταγὴν, οὐ γὰρ θέλω σε ὑπὸ νόμον εἶναι, ἀλλ' ὑπὸ χάριν· φησὶ γὰρ «δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται»· θέλομεν δέ σε εἶναι μετὰ τῶν δικαίων.

Διάκρισιν κράτει, ὡς κυβερνήτης πρὸς τοὺς ἀνέμους τὸ σκάφος κυβερνῶν. Καὶ ὅτε ἀσθενεῖς πρὸς αὐτό, ποιήσουν ἐν πᾶσιν οἷς ἔγραψα, καὶ ὅτε ὑγιαίνεις πρὸς αὐτό. Ἐπεὶ καὶ ὅτε ἀσθενεῖ τὸ σῶμα, οὐ κατὰ τὸ εἰωθὸς δέχεται τροφήν· οὐκ οὖν ἤργησε καὶ ἐν τούτῳ ὁ κανὼν.

Καὶ περὶ τῶν ἡμερῶν, ἔχε αὐτὰς ἴσας, ἀγίας, καλὰς· πάντα οὖν συνετῶς πράττε καὶ ἀποβαίνει σοι εἰς ζωὴν, ἐν Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

κδ΄

Ἀμφιβολίας γενομένης μετὰ τοῦ Ἀββᾶ καὶ αὐτοῦ περὶ γράμματος καὶ ἐκάστου αὐτῶν ἀγωνιζομένου μακροθυμῆσαι, ἔπεμψεν αὐτοῖς ὁ Γέρων τὴν ἀπόκρισιν ταύτην, δεικνύων ὅτι οὐκ ἦν καθαρὰ ταραχῆς αὐτῶν ἡ μακροθυμία, ἵνα πάντοτε νήφωσι πρὸς τὸ τελείως ἀτάραχον.

Τέκνον ἀγαπητόν, μὴ νομίσης ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν ἐπέγνωτε τὸ χθεσινὸν κεφάλαιον τὸ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Θεσσαλονικεῖς Παύλου τοῦ Ἀποστόλου· ἀλλ' ἐγὼ εἰδὼς τὸ πέρπερον τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, ὅτι μετ' ὀργῆς ἐστί μεμιγμένον, ἐδεήθην ὑπὲρ ὑμῶν τοῦ Θεοῦ, ὅπως ἂν γνῶτε αὐτὸ τὸ κεφάλαιον· εἰς αὐτὸ γὰρ κεῖται ὅλη ἡ δύναμις τῶν ἐπιστολῶν τῶν παρ' ἐμοῦ διὰ σοῦ γραφεισῶν τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ. Οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ προσέχετε οἷς μέλλετε σήμερον ἀναγνῶναι κεφαλαίοις· λέγω δὴ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καὶ τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου ὅτι ἐκείνην ἔχουσι τὴν δύναμιν. Καὶ ἀνέγνωτε αὐτὰ τρίτον, ἀνακρίνοντες τὴν τῶν λόγων δύναμιν, ὡφελείας ψυχικῆς χάριν· πάνυ γὰρ βαστάζω καὶ φροντίζω ὑμῶν κατὰ Θεόν. Συγκοπιάσατε οὖν μοι καὶ συναθλήσατε κόψαι ἀφ' ὑμῶν τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμόν· ἀγῶνος

24. «Ἡ πνευματικὴ ζωὴ δέν εἶναι ζωὴ νόμων καὶ ἐντολῶν, ἀλλὰ ζωὴ συμμετοχῆς, ἀγάπης καὶ ἔρωτος, μίξεως καὶ ἀνακράσεως μετὰ τὸ Θεόν» (Παν. Νέλλα, Ζῶν Θεούμενον, σελ. 127 Ἐποπτεία, Ἀθήνα 1981).

10, 22). 'Εάν λοιπόν ο άνθρωπος δέν ἔχει ὑπομονή, δέν θά εἰσέλθει στήν αἰώνια ζωή. Γι' αὐτό μή ζητᾷς κανόνα, γιατί δέν σέ θέλω νά εἶσαι κάτω ἀπό τό νόμο, ἀλλά κάτω ἀπό τή Χάρη²⁴ (Ρωμ. 6, 14). Διότι ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει: «'Ο νόμος δέν εἶναι ἀναγκαῖος γιά τό δίκαιο» (Α' Τιμ. 1, 9). Καί ἐμεῖς θέλουμε νά εἶσαι στή μερίδα τῶν δικαίων.

Νά κρατᾷς τή διάκριση· ὅπως ὁ κυβερνήτης, ἔτσι νά κυβερνᾷς τό σκάφος, ἀνάλογα πρός τή σφοδρότητα καί τή διεύθυνση τῶν ἀνέμων. Διότι ὅσα σοῦ ἔγραψα ἰσχύουν καί γιά τότε πού εἶσαι ἀσθενής καί γιά τότε πού ὑγιαίνεις καί κατὰ συνέπεια μπορεῖς νά τά ἐφαρμόξεις. Ἄλλωστε, τό ἴδιο τό σῶμα μας ὅταν ἀσθενεῖ, συνήθως, δέν δέχεται τροφές (καί μάλιστα βαριές). Ἐπομένως καί σ' αὐτό τό θέμα δέν μπορεῖ νά λειτουργήσῃ κανόνας.

''Οσο γιά τίς ἡμέρες, νά τίς ἔχεις ὅλες ἴσες, ἅγιες καί καλές. Σέ ὅλα δέ νά ἐνεργεῖς, προσπαθώντας νά κατανοεῖς μέ σαφήνεια καί πληρότητα τό πραγματικό νόημα καί τήν πραγματική σημασία τους καί θά σέ φέρουν στή ζωή, μέ τή Χάρη τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου μας, στόν 'Οποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

24

Δημιουργήθηκε ἀμφιβολία μεταξύ τοῦ ἀββᾶ Σερίδου καί τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου τῆς Μηρωσάβης γιά ἕνα γράμμα καί ὁ καθένας τους προσπαθοῦσε νά φανεῖ μακρόθυμος πρός τόν ἄλλο. Γιά τό λόγο αὐτό ὁ Γέροντας τούς ἔστειλε αὐτή τήν ἀπάντηση, φανερώνοντάς τους ὅτι ἡ μακροθυμία τους δέν ἦταν ἀπαλλαγμένη ἀπό κάποια ταραχή, ὥστε πάντοτε νά ἔχουν νήψη γιά νά φτάσουν στό ἐντελῶς ἀτάραχο.

Τέκνο μου ἀγαπητό, μή νομίσεις ὅτι ἀπό μόνοι σας ἐννοήσατε τό χθεσινό κεφάλαιο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρός Θεσσαλονικεῖς. Διότι ἐγώ, ἐπειδὴ γινώριζα τό ὑπερήφανο τῆς ὑπομονῆς σας, ὅτι εἶναι δηλαδή ἀναμεμιγμένη μέ ὀργή, ἔκανα δέηση γιά σᾶς στό Θεό, γιά νά ἐννοήσετε αὐτό τό κεφάλαιο. Καί αὐτό, γιατί στήν κατανόηση αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου ἔγκειται ἡ δύναμη τῶν ἐπιστολῶν πού στάλθηκαν μέν ἀπό μένα, ἀλλά γράφτηκαν ἀπό σένα, ἀββᾶ Σερίδε, πρός τόν ἀδελφὸ Ἰωάννη. Καί ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλά νά προσέξετε καί τά κεφάλαια πού πρόκειται νά ἀναγνώσετε σήμερα. Ἐννοῶ βέβαια ἀπό τίς Ἐπιστολές τοῦ ἀποστόλου Παύλου καί τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου, διότι περιέχουν ἀκριβῶς αὐτή τήν ἔννοια. Διαβάστε τα λοιπόν τρεῖς φορές, προσπαθώντας νά ἐννοήσετε τή δύναμη τῶν λόγων, γιά νά ὠφεληθεῖτε ψυχικά. Καί νά ξέρετε ὅτι βαστάζω πολύ ἀπό τόν κόπο σας καί φροντίζω γιά σᾶς κατὰ Θεό. Κοπιᾶστε λοιπόν καί σεῖς μαζί μου καί συναγωνιστεῖτε νά πετάξετε ἀπό πάνω σας τήν ὀργή καί τό θυμό. Διότι χρειάζεται

γὰρ χρεία συμβοηθοῦντος τοῦ Θεοῦ.

Εἰσὶ δὲ τὰ κεφάλαια ταῦτα ἐκ τῆς πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτης· ἀπὸ τοῦ «ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἶδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ», ἕως τοῦ τέλους τῆς Ἐπιστολῆς. Ὡς ἐκ τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης, ἀπὸ τοῦ· «περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν οὐ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, οἴδατε ὅτε ἦτε ἔθνη», ἕως τοῦ· «ἀλλὰ ἐν Ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους ἐν τῇ νοί μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίου λόγους ἐν γλώσσῃ». Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου, ἀπὸ τοῦ· «ἐξελθὼν δ' Ἰησοὺς εἶδε πολλὸν ὄχλον καὶ εὐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν», ἕως τοῦ· «οἱ δὲ ἐν τῇ πλοίῳ ὄντες προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς εἶ».

ΚΕ΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, καὶ πρὸς τὸν Ἀββᾶν, βουλόμενον ἐφάπαξ σφίγξει τὸν κανόνα κατὰ τῶν ἀδελφῶν.

Καὶ σοὶ λέγω, τέκνον καὶ τῷ ἀδελφῷ, προεγράφη ὑμῖν περὶ τῆς μακροθυμίας· καὶ νῦν λέγω ὅτι «ἀμέλγησον γάλα καὶ ἔσται βούτυρον, ἐὰν σφίγξης χεῖρα εἰς μαζὸν ἐξέρχεται αἷμα». Καὶ πάλιν ὁ ἅγιος Παῦλος λέγει, «ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω» καὶ τὰ ἐξῆς. Ὑστερον λέγει· «τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω». Εἴ τις γὰρ θέλει ἀνακλάσαι δένδρον, ἢ ἄμπελον, κατὰ πρόσβασιν ἀνακλᾷ καὶ οὐ κλᾷται· ἐὰν δὲ ἐφάπαξ ἐλκύσῃ σφοδρῶς, κλᾷται εὐθὺς τὸ πρᾶγμα. **Νόησον τὸ λεγόμενον.**

ΚΣ΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς αὐτόν, ἐκφάναντα τινὰ, περὶ ὧν αὐτῷ παρήγγειλε μηδεὶ εἰπεῖν, καὶ διὰ τοῦτο πειρασμῷ περιπεσόντα. Καὶ περὶ τελείας μακροθυμίας.

25. «Ἀμέλγε γάλα καὶ ἔσται βούτυρον· ἂν δὲ ἐκπέλξης μυκτῆρας, ἐξελεύσεται αἷμα...» (Π.Δ.).

«Ἀμέλγησον γάλα καὶ ἔσται βούτυρον, ἐὰν σφίγξης χεῖρα εἰς μαζὸν, ἐξέρχεται αἷμα...».

Ἡ διαφορὰ στὴ διατύπωση δὲν δυσχεραίνει τὴν ἀντίληψη τοῦ νοήματος. Ἡ διακριτικὴ συμβουλὴ τοῦ Ὁσίου ἔχει τὸ νόημα ὅτι δὲν καρποφορεῖ ὁ «ἐκβιασμός» τῆς προαίρεσης, διότι ἡ προαίρεση ὠριμάζει σταδιακὰ-κλιμακωτὰ καὶ δὲν προκαλεῖ καλὸ ἢ βίαι. Ὡς ἄλλωστε «τὸ βίαι πραττόμενον οὐκ ἔστιν ἀγαθόν», κατὰ πάγια πατερικὴ διδασκαλία. Ἡ αὐτοβία πού λειτουργεῖ ὡς καρπὸς συνέργειας θείας Χάρης καὶ ἀνθρώπινης βούλησης εἶναι σημεῖο ὠριμότητος καὶ δὲν παράγει ἀνεπιθύμητα ἀποτελέσματα. Ἀντιστρόφως μαρτυρεῖ προοδευτικὸ ἀνέβασμα σὲ σημαντικὸ ἐπίπεδο Χριστοκεντρικῆς καὶ ἀσκητικῆς ζωῆς.

κανείς νά καταθέσει καί τό δικό του αγώνα, κοντά στή βοήθεια πού τοῦ παρέχει ὁ Θεός.

Τά κεφάλαια αὐτά εἶναι ἀπό τήν Α΄ πρὸς Θεσσαλονικεῖς, ἀπό τό χωρίο πού λέει: «Σᾶς παρακαλοῦμε, ἀδελφοί, νά σέβεστε καί νά ἀναγνωρίζετε ἐκεῖνους πού κοπιᾶζουν ἀνάμεσά σας καί εἶναι προϊστάμενοί σας μέ τό θέλημα τοῦ Κυρίου» (Α΄ Θεσ. 5, 12), μέχρι τό τέλος τῆς ἐπιστολῆς. Ἐπίσης ἀπό τήν Α΄ πρὸς Κορινθίους, ἀπό τό: «Καί γιά τά πνευματικά χαρίσματα, ἀδελφοί, δέν θέλω νά ἔχετε ἀγνοία. Γνωρίζετε ὅτι ὅταν ἦσασταν ἐθνικοί» (Α΄ Κορ. 12, 1-2), μέχρι ἐκεῖ πού λέει: «Ἀλλά στήν Ἐκκλησία θέλω νά λέω πέντε λόγια κατανοητά, γιά νά καθοδηγήσω καί ἄλλους στήν πίστη, παρά μύρια λόγια πού κανείς δέν θά τά καταλάβει» (Α΄ Κορ. 14, 19). Ἀπό τό κατὰ Ματθαῖο Εὐαγγέλιο στό σημεῖο πού λέει: «Καί ὅταν βγῆκε στή στεριά, εἶδε πολύ κόσμον καί τοὺς σπλαχνίστηκε καί γιάτρεψε τοὺς ἀρρώστους τοὺς» (Ματθ. 14, 14), μέχρι ἐκεῖ πού λέει: «Καί ὅσοι ἦταν στό καῖκι ἤλθαν καί Τόν προσκύνησαν λέγοντας, ἀληθινά, εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ» (Ματθ. 14, 33).

25

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο καί πρὸς τόν ἀββᾶ Σέριδο, ἐπειδὴ ἤθελε μέ μιᾶς νά βάλει πιά βαρὺ κανόνα στοὺς ἀδελφούς.

Καί σέ σένα τό λέω, τέκνο, καί στὸν ἀδελφό, κάτι πού σᾶς τό ξαναεῖπα σέ προηγούμενο γράμμα σχετικά μέ τήν μακροθυμία. Καί τώρα πάλι σᾶς θυμίζω τήν παροιμία: «Ἄρμεξε γάλα καί αὐτό θά γίνει βούτυρο, ἂν ὅμως σφίξεις δυνατά μέ τό χέρι τό μαστό, καί μάλιστα στή θηλή του, θά βγεῖ αἷμα»²⁵ (Παρμ. 30, 33). Ἐπίσης ὁ ἅγιος Παῦλος λέει: «Ἐγὶνα γιά τοὺς Ἰουδαίους, Ἰουδαῖος, γιά νά κερδίσω τοὺς Ἰουδαίους στό Χριστό» κ.τ.λ. (Α΄ Κορ. 9, 20). Καί μετὰ λέει: «Γιά τοὺς πάντες ἐγὶνα τά πάντα, ἔτσι ὥστε μέ κάθε τρόπο νά σώσω μερικούς» (Α΄ Κορ. 9, 22). Διότι ἂν κάποιος θέλει νά λυγίσει ἓνα δέντρο ἢ ἓνα κλῆμα, σιγά-σιγά τό λυγίζει καί ἔτσι δέν τό σπάζει. Ἄν ὅμως τό τραβήξει μέ μιᾶς καί μέ δύναμη, τό σπάζει ἀμέσως.

Προσπάθησε νά καταλάβεις πολὺ καλά ὅσα σοῦ ἀνέφερα.

26

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββᾶ Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης, ὁ ὁποῖος διέδωσε μερικά, ἀπὸ ἐκεῖνα πού τοῦ εἶχε παραγγεῖλει ὁ Γέροντας νά μὴν τά πεῖ σέ κανένα καί γι' αὐτό ἔπεσε σέ πειρασμό. Καί γιά τήν τέλεια μακροθυμία.

Εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· «γέγραπται, εἴ τις πνεῦμα Θεοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ». Πρόσεχε πόθεν σοι γέγονεν ἡ διχοστασία τῆς συνοχῆς τῆς θλίψεως τῶν λογισμῶν τούτων, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς γεγонуίας προδοσίας τῆς παραβάσεως τῆς ἐμῆς ἐντολῆς. Πολλάκις γὰρ ἐνετειλάμην σοι μηδενὶ λέγειν τὸ μυστήριον, καὶ εὐφήμησας αὐτὸ πολλοῖς. Μήτι ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, ὅτι ὅτε ἐνετειλάτο μηδενὶ εἰπεῖν, τότε τοῖς ὄχλοις καὶ πᾶσιν ὑπερευφήμησαν τὸν λόγον; Ἄλλ' ὅμως τοῦ μὴ πληξαι τὸν πλησίον, αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἐν πολλῇ πραότητι καὶ ἐπιεικείᾳ ἐλθόντος εἰς σωτηρίαν ἀνθρώπων. Ἐὰν γὰρ μὴ γένηται ὡς ψιχίον ὁ ἄνθρωπος, οἰκῆσαι μετὰ ἀνθρώπων οὐ δύναται.

Βλέπε δὲ ὅτι εἶπεν ὁ Χριστὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς. «Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς». Εἰ οὖν ἡ κλῆσις τῆς ἀγάπης σου πρὸς ἡμᾶς ἐκ Θεοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἐστίν, κοπίασον μεγάλην ὑπομονὴν κτήσασθαι· ἐγράφη γάρ σοι τὰ πάλαι γεγραμμένα «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν». Βάλε οὖν ἀρχὴν πάλιν εἰς τήρησιν καὶ φυλακὴν τῶν παρ' ἐμοῦ σοι λεγομένων· οὐ γάρ ἐστι καιρὸς τοῦ φανερώσαι ἄρτι. <Εὐθύμει> οὖν ἐν Κυρίῳ.

κζ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν λυπούμενον ὅτι ἐχρόνισε γράψαι αὐτῷ, καὶ ἐκ τούτου νομίζοντα, ὅτι ἀπέβαλεν αὐτὸν τῆς μνήμης.

Γράψον διὰ χρόνου τῷ ἀδελφῷ, πρῶτον χαρὰν καὶ εὐφροσύνην καὶ ἀσπασμὸν ἐν Κυρίῳ, καὶ εἰπὲ αὐτῷ: Μὴ νομίσης, ἀγαπητέ μου, ὅτι εἰς λήθην παρέδωκά σου τὴν μνήμην ἀπὸ τῆς καρδίας μου καὶ τὴν ἀναβολὴν τοῦ γράψαι σοι, ἀλλὰ προσέχων τῇ σῇ ἀναστροφῇ, ἐμακροθύμησα ἕως τοῦ νῦν. Τοῦτο δὲ πληροφορήθητι, ὅτι καθὼς οὐκ ἐπιλανθάνεται ὁ Θεὸς ἡμῶν τοῦ ἐλεῆσαι τὸν κόσμον, οὐδὲ ἐγὼ τῆς ἀγάπης σου, δεόμενος νύκτα καὶ ἡμέραν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς σου, ὅπως φθάσης εἰς τὴν προέγραψά σοι μέτρα. Καὶ τοῦτο μάθε, ὅτι ὅτε ὑπάγεις εἰς διακονίαν τοῦ κοινοβίου,

26. Διακόνημα ἢ διακονία ὀνομάζουσι οἱ μοναχοὶ κάθε εἶδους ἐργασία, πού ἐκτελεῖται στὴ Μονή ἢ ἐκτός τῆς Μονῆς, ἀλλὰ πάντοτε ἐναρμονισμένη μὲ τὴ μοναχικὴ τους ὑπόστασι. Ὁ μοναχός, ἀνάλογα μὲ τίς δυνατότητες, τὰ χαρίσματα, τὸ χαρακτῆρα, τὴν ἰδιοσυγκρασία πού ἔχει, ἀλλὰ καὶ τίς ἀνάγκες τῆς Μονῆς του, παίρνει ὡς εὐλογία ἀπὸ τοῦ Γέροντά του τὸ διακόνημα πού τοῦ δίνεται. Μὲ εὐλάβεια καὶ σεβασμὸ ἀναλαμβάνει νὰ τὸ φέρει εἰς πέρας, «ὡς λειτουργικὸν πνεῦμα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενον». Καὶ ἐπιτελώντας τὸ διακόνημά του, ζεῖ μὲ τὴ συναίσθησι ὅτι δὲν ὑπηρετεῖ ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἀγγέλους καὶ τὸν ἴδιο τὸ Θεό.

Κάνοντας τὸ διακόνημά του ὁ μοναχός, ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ ἀσκηθεῖ στὴν ὑπομονή, στὴ

Πές στόν ἀδελφό· εἶναι γραμμένο (Ρωμ. 8, 9): «Ἄν κάποιος δέν ἔχει τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, αὐτός δέν εἶναι δικός Του». Δώσε προσοχή νά δεῖς ἀπό πού σοῦ ἔχει δημιουργηθεῖ ἡ σύγκρουση τῶν συναισθημάτων καί ἡ ἐνοχική διαταραχή τῆς συνειδήσεως πού σέ βασανίζει μέ διάφορους λογισμούς. Καί σοῦ λέω ὅτι δέν εἶναι ἀπό πουθενά ἄλλου, παρά μόνο ἀπό τό γεγονός ὅτι πρόδωσες τήν ἐντολή πού σοῦ εἶχα δώσει. Διότι πολλές φορές σοῦ παρήγγειλα νά μήν πείς πουθενά ὅσα σοῦ ὑπέδειξα ὡς ἀπόρρητα (ἀφοῦ ἀφοροῦσαν τό μυστήριό τῆς κλήσεώς σου) καί σύ τά διέδωσες σέ πολλούς. Μήπως ἐγώ εἶμαι ὁ Χριστός, πού ἐνῶ παρήγγειλε νά μήν ποῦν σέ κανένα τίποτα, τότε εἶναι πού στούς ὄχλους καί στούς πάντες διέδωσαν τούς λόγους Του; Ἀλλά ὅμως, τό νά μήν πληγώσεις τή συνείδηση τοῦ πλησίον, αὐτή εἶναι ἡ ὁδός τοῦ Χριστοῦ, πού ἦλθε στή γῆ μέ πολλή πραότητα καί ἐπιείκεια γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Διότι, ἂν ὁ ἄνθρωπος δέν γίνει σάν ψίχουλο, δέν μπορεῖ νά συγκατοικήσει μέ τούς συνανθρώπους του.

Καί πρόσεξε ὅτι ὁ Χριστός εἶπε στούς μαθητές Του: «Δέν μέ διαλέξατε ἑσείς, ἐγώ σᾶς διάλεξα» (Ἰωάν. 15, 16). Ἄν λοιπόν ἔχει κληθεῖ ἡ ἀγάπη σου, γιά νά ἔλθει στό Μοναστήρι μας, ἀπό τό Θεό καί ὄχι ἀπό τούς ἀνθρώπους, κοπίασε νά ἀποκτήσεις μεγάλη ὑπομονή. Διότι σοῦ ἔχω γράψει ὅσα, πολύ πῖό παλαιά, εἶναι μέσα στή Γραφή γραμμένα, «ὅτι μέ τήν ὑπομονή σας θά σώσετε τίς ψυχές σας» (Λουκ. 21, 19). Βάλε λοιπόν πάλι ἀρχή νά κρατήσεις ἀπόρρητα καί νά φυλάξεις μέσα στήν ψυχή σου αὐτά πού σοῦ λέω, διότι δέν εἶναι ἀκόμη καιρός νά τά φανερώσεις. Τώρα τό μόνο πού ἔχεις νά κάνεις εἶναι νά χαίρεσαι μέ τή χαρά τοῦ Κυρίου.

27

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, ἐπειδή λυπήθηκε πού ἄργησε νά τοῦ γράψει, καί ἀπ' αὐτό νόμιζε ὅτι τόν ξέχασε.

Γράψε ἀμέσως στόν ἀδελφό, πρῶτα ὅτι τοῦ εὐχομαι χαρά καί εὐφροσύνη καί τόν ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ καί πές του: Μή νομίσεις, ἀγαπητέ μου, ὅτι σ' ἔβγαλα ἀπό τήν καρδιά μου καί γι' αὐτό ἀνέβαλα νά σοῦ γράψω, ἀλλά παρακολουθώντας τόν ψυχικό σου ἀγώνα, ἄργησα νά τό ἀποφασίσω, μέχρι τούτη τήν ὥρα πού σοῦ γράφω. Θέλω δέ τοῦτο νά ξέρεις: Ὅπως δέν λησμονεῖ ὁ Θεός νά ἐλεήσει τόν κόσμον, ἔτσι κι ἐγώ δέν λησμονῶ τήν ἀγάπη σου καί παρακαλῶ τό Θεό νύκτα καί ἡμέρα γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς σου, γιά νά φτάσεις στά μέτρα πού σοῦ ἔχω γράψει σέ προηγούμενα γράμματα. Καί αὐτό ἀκόμη νά γνωρίζεις· ὅτι ὅταν πηγαίνεις γιά διακόνημα²⁶ τοῦ Κοινοβίου,

πάντως ὑπάγει μετὰ σοῦ ἡ καρδία μου, συνευδοκοῦντος τοῦ Θεοῦ.

Ἐν μηδενὶ οὖν ὀλιγωρήσης ἀδελφέ μου· ἐλπίζω γὰρ ὅτι φθάνουσί σε πάντα ἃ ἔγραψά σοι· οὐ γὰρ ψεύδεται ὁ Θεός· «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται». Νόησον τί εἶπον καὶ τί ἀπόκειται σοι· «διὰ πολλῶν γὰρ θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». «Χαῖρε ἐν Κυρίῳ· πάλιν λέγω χαῖρε. Μηδεὶς οὖν μάθῃ τὸ μυστήριον· γέγραπται γὰρ καὶ ἐφάνη αὐτοῖς ὡσεὶ λῆρος τὰ ρήματα ταῦτα· ἐὰν γὰρ μὴ ἔχῃ τις καρδίαν στερεάν, βαστάσαι οὐ δύναται.

κη΄

Ἐνεθυμήθη ὁρίσαι ἑαυτῷ μὴ ἐξελθεῖν εἰς τὰς νηστείας πούποτε· καὶ ἀπηγόρευεν αὐτῷ ὁ Γέρων τοῦτο, ἵνα μὴ τῆς κατὰ Θεὸν χρείας ἀπαιτούσης αὐτὸν ἐξελθεῖν θλίβηται ὡς παραβαίνων τὸν ὅρον.

Εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· οὐκ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ ὅτι ὅπου δ' ἂν ἀπέλθῃς καὶ εἴ τι ἂν ποιήσῃς κατὰ Θεόν, ἡ καρδία μου μετὰ σοῦ ὑπάγει· Καὶ νῦν ἀδελφέ, καθὼς προήκουσας, μηδὲν σεαυτῷ διορίσης· ἀλλὰ ἀνάγκης γενομένης ἐὰν ἐκβαίνῃς οὐχ εὐρίσκεις θλίψιν τῷ λογισμῷ. Κατανόησον οὖν τὴν δύναμιν τῶν παρ' ἐμοῦ σοι γραφομένων καὶ οὕτω ποίησον καὶ ἀναπαύῃ. Εἴη σοι εἰρήνη παρ' ἐμοῦ, μᾶλλον δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ.

κθ΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, βεβαιουσα τὴν αὐτοῦ πίστιν εἰς τὰ αὐτῷ ἐπηγγελμένα· καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης πληροφορίας πρὸς μείζονα αὐτὸν ἄγουσα προθυμίαν.

σιωπή, στήν ταπείνωση, στήν ἀγάπη, στήν ἐν Χριστῷ ἐλευθερία. Μέσα στοῦ διακόνημα μπορεῖ ἀκόμη νὰ βιώσῃ καὶ τὴν ἐνότητα μὲ τοὺς ἀδελφούς του, τοὺς συγκοινοβίτες. Ὁ ἀββάς Δωρόθεος χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει ὅτι οἱ ἀδελφοὶ «διὰ τῶν διακονημάτων διαρθρώνουν τὸ σῶμα τῆς ἀδελφότητος», τὸ ὅποιο κινεῖται σύσσωμο καὶ ἀλληλοπεριχωρούμενο νὰ δοξάσῃ τὸ Θεό (πρβλ. Ἀβ. Δωροθ. Ἔργα Ἀσκητικά, σελ. 201, Ἑκδ. Ἑτοιμασία).

Ἐπὶ τὴν ὑπάρχοντων ὁμοῦ διακονήματα πού ἀπαιτοῦν σχέσεις καὶ συναλλαγές μὲ τὸν κόσμον. Σ' αὐτέες τίς περιπτώσεις τὰ διακονήματα ἀνατίθενται σὲ ἡλικιωμένους καὶ φρόνιμους μοναχοὺς ἢ λαϊκοὺς. Αὐτοὶ ἐνεργοῦν γιὰ λογαριασμό τῆς Μονῆς καὶ ἔτσι ἀποφεύγεται ἡ παραμονὴ μοναχῶν, καὶ μάλιστα νέων, στὸν κόσμον. Οἱ διακονητὲς αὐτοὶ ὀνομάζονται ἀποκρισάριοι. Ἐνα τέτοιο διακόνημα εἶχε ἀνατεθεῖ καὶ στὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης, στὸν ὅποιο ὁ Γέροντας Βαρσανούφιος, γιὰ νὰ τὸν ἐνισχύσῃ, στέλνει τὴν παρούσα ἐπιστολή, λέγοντάς του ἐκεῖνα τὰ πατρικά λόγια: «Ὅτε ὑπάγῃς εἰς δισκονίαν, πάντως ὑπάγει μετὰ σοῦ ἡ καρδία μου, συνευδοκοῦντος τοῦ Θεοῦ».

27. Ἐνα ἀκόμη τεκμήριο τῆς αὐτοσυνηδησίας τοῦ Ὁσίου ὅτι εἶναι ἐνωμένος μὲ τὸ Θεό καὶ ὅτι κινεῖται ὡς συνεργός του, «μεταλαμβάνων ἐν σχετικότητι τῶν ἰδιωμάτων τῆς Θείας Χάριτος».

ἐξάπαντος πηγαίνει μαζί σου καί ἡ καρδιά μου, μέ τήν εὐδοκία τοῦ Θεοῦ.

Ἄδελφέ μου, μέ καμμία πρόφαση καί γιά κανένα λόγο δέν πρέπει ἡ ἀθυμία νά σέ ὀδηγήσει στήν ἀμέλεια. Θέλω νά ἐλπίζω ὅτι σοῦ εἶναι ἀρκετά ὅσα σοῦ ἔγραψα. Πάντως νά ξέρεις ὅτι ὁ Θεός δέν ψεύδεται, «ἐκεῖνος πού θά ὑπομείνει ὡς τό τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22). Προσπάθησε νά ἐννοήσεις τί σοῦ εἶπα καί τί σοῦ ἐπιφυλάσσεται. «Διότι, εἶναι ἀλήθεια, ὅτι γιά νά μποῦμε στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν πρέπει νά περάσουμε πολλές θλίψεις» (Πράξ. 14, 22). «Χαῖρε ἐν Κυρίῳ» (Φιλ. 3, 1)· καί πάλι σοῦ λέω χαῖρε.

Καί κάτι ἀκόμη: Ἄς μή μάθει κανένας τό μυστικό τῆς ἰδιαίτερης κλήσης σου· διότι ἔχει γραφεῖ κάπου «καί τά λόγια αὐτά φάνηκαν σάν φλυαρίες καί ἀνοησίες» (Λουκ. 24, 11). Καί εἶναι ἀλήθεια, ὅτι, ἂν κάποιος δέν ἔχει ἔλεγχον καί εἰρήνην στό συναισθηματικό του κόσμο, δέν μπορεῖ νά κρατήσῃ τό βάρος μιᾶς τέτοιας κλήσης καί μιᾶς τέτοιας ζωῆς.

28

Ὁ ἴδιος ἀδελφός, ὁ ἀββάς Ἰωάννης ἀπό τή Μηρωσάβη, σκέφτηκε νά ὀρίσει στόν ἑαυτό του κανόνα νά μή βγεῖ ἔξω, νά μήν πάει πουθενά, κατά τήν περίοδο τῆς νηστείας. Ὁ Γέροντας ὁμως δέν τοῦ τό ἐπέτρεψε, γιά νά μή στενοχωριέται καί αἰσθάνεται ὅτι παραβαίνει τόν ὅρο πού ἔβαλε στόν ἑαυτό του, ἂν κάποια κατά Θεό ἀνάγκη ἀπαιτήσῃ νά βγεῖ ἔξω.

Πές στόν ἀδελφό: Δέν ἄκουσες ἀπό μένα ὅτι ὅπου κι ἂν πᾶς καί ὅ,τι-δήποτε καί ἂν κάνεις, κατά Θεό καί γιά τό Θεό, ἡ καρδιά μου εἶναι μαζί σου;²⁷ Καί τώρα, ἀδελφέ, ὅπως τό ἄκουσες καί προηγουμένως, νά μήν ὀρίσεις τέτοιο κανόνα γιά τόν ἑαυτό σου, ὥστε, ἂν σοῦ τύχει ἀνάγκη νά βγεῖς ἔξω, νά μήν θλίβεσαι ἀπό τό λογισμό. Ἐννόησε λοιπόν τή δύναμη ὅσων σοῦ ἔγραψα· καί κάνε ὅπως σοῦ λέω καί θά ἀναπαυθεῖς.

Σέ χαιρετῶ μέ τόν ἀσπασμό τῆς εἰρήνης, ἀλλά περισσότερο σοῦ εὐχομαι τήν εἰρήνην πού χαρίζει ὁ Θεός.

29

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, μέ τήν ὁποία τόν βεβαιώνει πῶς θά πραγματοποιηθοῦν σ' αὐτόν ὅσα τοῦ ἔχει προαναγγεῖλει. Καί μ' αὐτὴ τή βεβαιότητα ὁ Γέροντας τόν βοηθαί νά ἀποκτήσῃ μεγαλύτερη προθυμία.

Ε ἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· ἡ ἀνάπαυσις καὶ πᾶν δόμα ἀγαθὸν καὶ πᾶν χάρισμα θεϊκόν, διὰ πίστεως ἔρχεται τῷ ἀνθρώπῳ. Μὴ οὖν ἀναίσθητος ᾖς τῆς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπελθούσης ἐπὶ σὲ δυνάμεως παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως. Καὶ μάθε ὅτι οὐ μικρῶς ἐθαυμαστώθη ἡ ἔλευσίς σου πρὸς ἡμᾶς. Τρέχε οὖν πρὸς τὰ προκειμένα σοι ἵνα καταλάβῃς· καὶ μιμνήσκου διαπαντὸς ὅθεν ἐρρύσατό σε ὁ Θεός. Καὶ δὸς αὐτῷ εὐχαριστίαν εἰς πάντα, δεόμενος ἵνα πληρώσῃ μετὰ σοῦ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἕως τέλους. Ἀμήν.

λ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτήσαντα, εἰ ὀφείλει συμπλεῦσαι τοῖς ἀδελφοῖς διὰ τὸ ἐργόχειρον εἰς Αἴγυπτον· εὐλαβεῖτο γὰρ ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἄπειροι ἦσαν τῆς θαλάσσης καὶ τῶν τόπων.

Ε ἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· ὅσον ἔξω εἶ, κοπιάσαι ἔχεις διὰ τὸν Θεόν, μετὰ τῶν ἀδελφῶν. Πρόθου οὖν τὰς τοῦ Ἀποστόλου θλίψεις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου· «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται», ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

λα'

Πολλὰ περιελθόντων αὐτῶν ἐν Αἰγύπτῳ πρὶν εὑρεῖν ἐργόχειρον, καὶ πολλὴν διαφόρως ὑπομεινάντων θλίψιν καὶ διαστροφὴν, καὶ ἐντεῦθεν ὀλιγωρίας αὐτῷ συμβάσης, προθεωρήσας ὁ Γέρων ταῦτα τῷ πνεύματι, προετοιμάζει αὐτῷ ἀπόκρισιν ἔχουσαν οὕτω.

Γ ράψον, τέκνον, τὰ λεγόμενα παρ' ἐμοῦ, μᾶλλον δὲ παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐτοίμασον αὐτὰ τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννῃ. Πρῶτον ἀσπασμὸν ἐν Κυρίῳ· μετὰ ταῦτα εἰπὲ αὐτῷ· ὅτι ὀλιγωρεῖς ἐν ταῖς θλίψεσιν ὡς ἄνθρωπος σαρκικός, μὴ ἀκούσας ὅτι πρόκεινται σοι θλίψεις, ὡς καὶ τὸ πνεῦμα εἶπε τῷ Παύλῳ. Καὶ λοιπὸν παρεκάλει τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ πλοίῳ χαίρειν. Οὐκ

Πές στον αδελφό: Ἡ ἀνάπαυση καί κάθε δώρημα ἀγαθό καί κάθε θεϊκό χάρισμα μέ τήν πίστη ἔρχεται στον ἄνθρωπο. Νά μή διαφεύγει λοιπόν ἀπό τήν προσοχή σου τό γεγονόςός ὅτι καθημερινά σέ δυναμώνει ὁ Θεός μέσω τῶν ταπεινῶν προσευχῶν μου. Καί σέ πληροφορῶ ὅτι ὁ ἐρχομός σου κοντά μας ἔχει προετοιμασθεῖ ἀπό τό Θεό μέ πολλά καί ἀξιοθαύμαστα γεγονότα. Ἐσύ λοιπόν πρέπει νά κινηθεῖς μέ ζήλο καί σπουδή πρὸς αὐτά πού σέ περιμένουν, γιά νά τά κατακτήσεις (Α΄ Κορ. 9, 24). Καί νά θυμᾶσαι πάντα ἀπό ποῦ σέ ἔσωσε ὁ Θεός. Εὐχαρίστησε Τον γιά ὅλα, παρακαλώντας Τον νά ὁλοκληρώσει τό ἔλεός Του πρὸς ἐσένα μέχρι τό τέλος τῆς ἐπίγειας διαδρομῆς σου. Ἀμήν.

30

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, πού τόν ρώτησε ἂν πρέπει νά πλεύσει μαζί μέ τούς ἀδελφούς γιά τό ἐργόχειρο στήν Αἴγυπτο. Ἦταν ἐπιφυλακτικός βέβαια, διότι καί αὐτός καί οἱ ἀδελφοί ἦταν ἄπειροι ἀπό θάλασσα καί δέν γνώριζαν καί τούς τόπους.

Πές στον αδελφό: Ὅσο εἶσαι ἔξω πρέπει νά κοπιᾶζεις μέ τούς ἀδελφούς γιά τό Θεό. Ἔχε μπροστά στά μάτια σου τίς θλίψεις καί τά δεινά τοῦ Ἀποστόλου. «Καί εἶναι βέβαιο ὅτι αὐτός πού θά ὑπομένει ὡς τό τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22) μέ τή βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου μας. Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στους αἰῶνες. Ἀμήν.

31

Ἐπειδὴ οἱ ἀδελφοί, μέχρι νά βροῦν ἐργόχειρο, περιόδευσαν ὁλόγου-ρα τήν Αἴγυπτο, ὑπέστησαν μεγάλη ταλαιπωρία καί περιπλανήθηκαν, χάνοντας τό σωστό δρόμο, ὁ ἀββάς Ἰωάννης ἔπεσε σέ μικροψυχία καί ραθυμία. Ὁ Γέροντας ὁμως, γνωρίζοντας ὅλα αὐτά μέ τό προορατικό χάρισμα, πού τοῦ εἶχε χαρίσει τό ἅγιο Πνεῦμα, τοῦ προετοίμασε Ἀπόκριση πού ἔχει ὡς ἑξῆς:

Γράψε, τέκνο, τά λεγόμενα ἀπό μένα, ἢ μᾶλλον ἀπό τό Θεό καί ἐτοίμασέ τα γιά τόν αδελφό Ἰωάννη. Πρῶτα ἀσπασμό ἐν Κυρίῳ. Καί μετὰ ἀπ' αὐτά, πές του: Μικροψυχεῖς στίς θλίψεις σάν ἕνας σαρκικός ἄνθρωπος, ἐπειδὴ δέν ἀποδέχτηκες ὅτι «θλίψεις θά εἶναι ἀπλωμένες μπροστά σου» (Πράξ. 20, 23), ὅπως τό Πνεῦμα εἶπε καί στον ἀπόστολο Παῦλο. Καί μ' αὐτό τόν ἰκάνωσε νά παρακαλεῖ αὐτούς πού ἦταν μαζί του στό πλοῖο νά μή χάνουν τή χαρά

οἶδας ὅτι πολλαί εἰσιν αἱ θλίψεις τῶν δικαίων, καὶ ἐν αὐταῖς δοκιμάζονται ὡς ἐν πυρὶ χρυσίον· Εἰ μὲν δίκαιοι ἐσμέν, δοκιμασθῶμεν ἐν ταῖς θλίψεσιν· εἰ δὲ πάλιν ἁμαρτωλοί, ὡς ἄξιοι αὐτῶν ὑπομείνωμεν· ἡ γὰρ δοκιμὴ ὑπομονὴν ἐργάζεται.

Λάβωμεν κατὰ νοῦν τοὺς ἐξ ἀρχῆς Ἀγίους πάντας καὶ ἴδωμεν τί ὑπέμειναν, καὶ ἀγαθοποιοῦντες, καὶ ἀγαθολαλοῦντες, καὶ ἀληθεῖα δὴ στήκοντες, μισούμενοι καὶ θλιβόμενοι ἦσαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἕως τῆς τελευτῆς αὐτῶν, καὶ ὑπερῆχοντο τῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν ἐπηρεαζόντων αὐτούς, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φωνήν. Μὴ οὖν καὶ σὺ κατὰ τὸν σεμνὸν Ἰωσήφ ἐπράθης, καὶ αἱ χεῖρές σου ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδόϋλευσαν καὶ εἰς λάκκους δύο καταβέβηκας; Ἡ κατὰ τὸν Μωσέα, ἀπὸ παιδὸς καὶ μέχρι γήρως ἐκακουχήθης; Τί ὑπέμεινας νωθρέ; Ἡ ὡς Δαβίδ, διωκόμενος ἀπὸ Σαοὺλ καὶ τοῦ ἰδίου υἱοῦ, ἐπένθει ὑπὲρ αὐτῶν θανόντων; Ἡ κατὰ τὸν Ἰωνᾶν ἐρρίφης εἰς τὴν θάλασσαν;

Λήθαργε καὶ ἀγαπητέ, τί ἐκλύεται σου ὁ λογισμός; Μὴ φοβηθῆς καὶ δειλανθῆς ὡς ἄνανδρος, μήποτε ὑστερηθῆς ἀπὸ τῶν τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελιῶν· μὴ πτοηθῆς ὡς ἄπιστος, ἀλλὰ θαρσοποιήσον τοὺς ὀλιγοπίστους σου λογισμούς. Ἀγάπησον τὰς θλίψεις ἐν πᾶσι, ἵνα γένη υἱὸς δόκιμος τῶν ἀγίων. Μιμνήσκου τῆς ὑπομονῆς Ἰωβ καὶ τῶν καθεξῆς καὶ ζήλωσον ἐλθεῖν εἰς τὰ ἔχνη αὐτῶν. Μιμνήσκου ὧν ὑπέμεινε Παῦλος κινδύνων καὶ θλίψεων καὶ δεσμῶν καὶ λιμῶν καὶ ἄλλων κακῶν πλήθους, καὶ εἶπε τῇ μικροψυχίᾳ· ἀλλότριός σου εἰμί. Μιμνήσκου γράψαντός σοι· ἐὰν κατευδοθῇ τὸ πρᾶγμα ἐμπροσθέν σου, ἐὰν μὴ, εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ. Κατανόησον τὰ πράγματα, ὅτι φθαρτὰ καὶ παρερχόμενά εἰσιν· ἡ δὲ κατὰ Θεὸν ὑπομονὴ σώζει τὸν κτησάμενον αὐτήν.

Ἰδοὺ πυκτεύεις ἐνεγκεῖν ἐργόχειρον καὶ ἐργάσασθαι. Ἵνα οὖν δείξω σοι τὸν ἀποστολικὸν λόγον, ὅτι οὔτε τοῦ θέλοντος, οὔτε τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος Θεοῦ, ἰδοὺ πέμπει ἡμῖν ὁ Θεὸς ἀνθρώπους ἔχοντας τὴν χρεῖαν τοῦ κόσμου, οὓς δεξάμενοι μὴ εἶπητε ὅτι ἐλάλησα δι' αὐτοὺς τίποτε, μήποτε λάβωσι κενοδοξίαν. Ἀγαπήσατε αὐτοὺς ὡς ἀδελφοὺς γνησίους, καὶ ποιήσατε τὸν λογισμὸν ὑμῶν ἀναπαῦσαι τὸν λογισμὸν αὐτῶν· τοῦ κόσμου γὰρ καταφρονουσί, σῶσαι τὰς ψυχὰς αὐτῶν θέλοντες. Καὶ ὁ Θεὸς δι' ἐμοῦ — κατὰ πρόγνωσιν γράφω — ἄγει αὐτοὺς ὧδε πρὸς ὑμᾶς, ἵνα μάθητε ὅτι πάνυ κατεφρόνησαν.

τους (Πράξ. 27, 22). Δέν γνωρίζεις ὅτι «εἶναι πολλές οἱ θλίψεις τῶν δικαίων» (Ψαλμ. 33, 19) καί σ' αὐτές οἱ δίκαιοι δοκιμάζονται ὅπως τό χρυσάφι στή φωτιά; Ἐν λοιπόν εἴμαστε δίκαιοι, ἄς δοκιμαστοῦμε μέ τίς θλίψεις. Ἐν πάλι εἴμαστε ἁμαρτωλοί, ἄς τίς ὑπομεινουμε ὡς ἄξιοι γι' αὐτές, διότι ἡ δοκιμασία ὁδηγεῖ λίγο-λίγο στήν ὑπομονή (Ρωμ. 5, 3).

Ἐς φέρουμε στό νοῦ μας ὄλους τοὺς Ἀγίους ἀπό τήν ἀρχή καί ἄς δοῦμε τί ὑπέμειναν. Παρόλο πού ἀγαθοποιοῦσαν καί ἀγαθολαλοῦσαν καί ἦταν ἐδραιωμένοι ἀδιάσειστα στό πλήρωμα τῆς ἀληθινῆς πίστεως, ὅμως οἱ ἄνθρωποι τοὺς μισοῦσαν καί τοὺς ἐθλιβαν μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς τους, ἐνῶ αὐτοί προσεύχονταν γιά τοὺς ἐχθρούς τους καί γιά ὅσους τοὺς πρόσβαλλαν καί τοὺς διέβαλλαν, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ Σωτήρα. Μήπως λοιπόν καί σύ πουλήθηκες, ὅπως ὁ σεμνός Ἰωσήφ; (Γέν. 37, 28). Ἡ τά χέρια σου δούλεψαν στό κοφίνι (Ψαλμ. 80, 7) καί κατέβηκες σέ δύο λάκκους; (Γέν. 37, 24). Ἡ μήπως ὅπως ὁ Μωυσῆς, ἀπό τότε πού ἤσουν παιδί μέχρι τά γηρατεία σου, ταλαιπωρήθηκες; (Ἐβρ. 11, 25). Τί ὑπέμεινες, νωθρέ; Ἡ μήπως ὑπέφερες σάν τόν Δαβίδ πού, ἐνῶ καταδιώχθηκε ἀπό τό Σαοὺλ καί ἀπό τό ἴδιο τό παιδί του, μέ στόχο νά τόν θανατώσουν, ἔπese σέ πένθος ὅταν αὐτοί πέθαναν; (Β' Βασ. 1, 11). Ἡ μήπως σάν τόν Ἰωνᾶ σέ πέταξαν στή θάλασσα; (Ἰων. 1, 15).

Λήθαργε καί ἀγαπητέ, γιατί χάνεις τό θάρρος σου; Μή φοβηθεῖς καί δειλιάσεις σάν ἄνανδρος, μήπως καί στερηθεῖς τίς ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ. Μήν πτοηθεῖς σάν ἄπιστος, ἀλλά ἐνδυνάμωσε τόν ὀλιγόπιστο ἑαυτό σου. Ἀγάπησε τίς θλίψεις σέ ὅλα, γιά νά ἀναδειχτεῖς δοκιμασμένος υἱός τῶν Ἀγίων. Θυμήσου τήν ὑπομονή τοῦ Ἰώβ καί τῶν ὑπολοίπων πού ἀκολουθοῦν καί δεῖξε ζῆλο νά ἀκολουθήσεις τά δικά τους ἴχνη. Θυμήσου πόσους κινδύνους ὑπέμεινε ὁ Παῦλος, πόσες θλίψεις, φυλακίσεις, λιμούς καί τόσο ἄλλο πλῆθος κακῶν καί πές στή μικροψυχία: Εἶμαι ἐχθρός σου. Θυμήσου πού σοῦ ἔγραψα: «Εἴτε ἔλθουν εὐνοϊκά τά πράγματα εἴτε δέν ἔλθουν, εὐχαρίστησε τό Θεό». Προσπάθησε νά κατανοήσεις ὅτι τά πράγματα εἶναι φθαρτά καί παρέρχονται, ἡ κατά Θεό ὅμως ὑπομονή σώζει ἐκεῖνον πού τήν ἀπέκτησε.

Ἐτσι λοιπόν καί στή δική σου περίπτωση. Ἡ ὑπομονή πού πρέπει τώρα νά δείξεις, εἶναι νά βρεῖς ὑλικό ἐργοχείρου, γιά νά τό δουλέψεις. Καί γιά νά σοῦ κάνω φανερό τόν ἀποστολικό λόγο, ὅτι δηλαδή «ὅλα ἐξαρτῶνται ἀπό τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ καί ὄχι ἀπό τήν ἀνθρώπινη θέληση καί προσπάθεια» (Ρωμ. 9, 16), ἰδοὺ ὁ Θεός σᾶς στέλνει ἀνθρώπους πού ἔχουν ἀνάγκη νά δουλέψουν στόν κόσμο. Ἀφοῦ τοὺς δεχτεῖτε, νά μήν τοὺς πεῖτε ὅτι κάτι σᾶς ἀνέφερα γι' αὐτούς, μήπως τοὺς ἔλθει κενοδοξία. Ἀγαπήστε τους ὡς ἀδελφούς γνήσιους καί φροντίστε ὥστε ὁ λογισμός σας νά ἀναπαύσει τό δικό τους λογισμό. Διότι ἀποφεύγουν τίς κοσμικές ἐργασίες, ἐπειδὴ θέλουν νά σώσουν τίς ψυχές τους. Καί ὁ Θεός ἐνεργεῖ δι' ἐμοῦ — κατὰ πρόγνωση γράφω — καί τοὺς ὁδηγεῖ κοντά σας, γιά νά μάθετε ὅτι ἔχουν περιφρονήσει πολύ τά τοῦ κόσμου.

Σὺ οὖν, ἀδελφέ, κρατούμενος τῇ ἐμῇ χειρί, περιπάτει εἰς τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

λβ΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ἐρωτήσαντα εἰ ὀφείλει καθ' ἑαυτὸν τρώγειν, καὶ τὴν Τετράδα καὶ Παρασκευὴν μὴ ἐξιέναι εἰς τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν· καὶ εἰ χρὴ αὐτὸν ἀποκόψαι τῆς φροντίδος τῶν ἔργων· καὶ ἐὰν συμβῇ αὐτὸν εἰς τὸ ἡσυχάζειν ἀσθενῆσαι, εἰ δεῖ χρῆσασθαι θεραπείᾳ τινὶ καὶ ὥστε δοθῇνα αὐτῷ ἐντολὰς εἰς σωτηρίαν.

Οὐ θέλω τὴν ἀγάπην σου ἀγνοεῖν περὶ τῆς γινομένης μετὰ σοῦ εὐεργεσίας παρὰ τοῦ φιланθρώπου Θεοῦ. Καὶ γὰρ ἰδοὺ αἱ ὠδίνες ἔφθασαν· καὶ ἤρξατο ὁ Ἰησοὺς ποιῆσαι μετὰ σοῦ καὶ εἰσενεγκεῖν σε κατὰ τάξιν εἰς τὴν εὐλογημένην αὐτοῦ ἡσυχίαν καὶ εἰς τὴν ἀνεπαίσχυντον ὑπομονήν. Κἂν οὖν ἀτονία ἢ ἄλλη ἀσθένεια παρακολουθήσῃ σοι, ὅλην τὴν ἐλπίδα σου βάλε ἐπὶ τὸν σὸν δεσπότην καὶ ἀναπαύη· καὶ γὰρ ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν μου, ὅτι οὐ μακρὰν εἴ τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ.

Περὶ δὲ τοῦ καθ' ἑαυτὸν φαγεῖν ἐν τῷ κελλίῳ σου, συμφέρει σοι καὶ ὠφέλει. Προφάσεως δὲ γενομένης τοῦ καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν φαγεῖν, μὴ διστάσῃς μηδὲ δυσχεράνης καὶ κατὰ μικρὸν σύστελλε σεαυτόν. Τὴν δὲ κοινωνίαν ὅσον εἰσέρχῃ καὶ ἐξέρχῃ, μὴ κωλύσῃς· σκάνδαλον γὰρ ἔχει ἄλλοις τὸ πρᾶγμα. Καὶ πρόσχες πῶς ποιεῖς σου τὸ κάθισμα κατὰ ταπεινώσιν καὶ φόβον Θεοῦ καὶ ἀγάπην πρὸς πάντας ἀνυποκρίτως καὶ οἰκοδομεῖς τὴν οἰκίαν σου ἐπὶ τὴν στερεὰν καὶ ἀσάλευτον πέτραν· φησὶ γάρ, «ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός».

Περὶ δὲ ἄλλων ἐντολῶν τινων οὐ χρειά ἔστι· ἄρκουν ἐγράφη σοι ἐξ ἐμοῦ· ἔχουσι γὰρ ἰκανότητα ἀγαγεῖν ἀπὸ ἀρχαρίου ἄνθρωπον εἰς τέλειον. Μελέτησον αὐτὰ καὶ μιμνήσκου καὶ μὴ ἐπιλάβῃ· ὅλην γὰρ ἔχουσι τὴν βιβλιοθήκην.

28. Ὅπως διαφαίνεται ἀπὸ τοῦ κείμενου, ὁ μοναχὸς πού γράφει τῇ λβ΄ ἐπιστολῇ εἶναι ὁ Ἰωάννης, τῆς Μηρωσάβης, ὁ ὁποῖος πρέπει νὰ ἦταν Κελλιῳτης. Οἱ Κελλιῳτες ἦταν συνήθως δοκιμασμένοι μοναχοὶ πού ζοῦσαν σ' ἓνα κελλί, τὸ ὁποῖο ἀπέχετο ἀρκετὴ ἀπόσταση ἀπὸ τοῦ Κοινόβιου. Οἱ μοναχοὶ αὐτοὶ ζοῦσαν ἐκεῖ, διότι ἦταν ἑραστὲς τῆς ἡσυχίας καὶ ἀπέδιδαν συχνὰ ἀξιόλογους ἡσυχαστικoὺς καρπούς. Οἱ Κελλιῳτες ζοῦσαν ὅλες τίς ἡμέρες τῆς ἐβδομάδας αὐτοτελῶς καὶ ἀγωνίζονταν στήν ἐγκράτεια, στήν προσευχὴ καὶ στὸ ἐργόχειρο. Τίς Κυριακὴς ὅμως ἢ τίς μεγάλες ἑορτὲς κατέβαιναν στὸ Καθολικὸ τῆς Μονῆς καὶ ἐκεῖ συμμετεῖχαν στήν Εὐχαριστιακὴ Σύναξη.

«Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀββᾶ Ποιμένα λέγων· Πῶς δεῖ καθίσαι με ἐν τῷ κελλίῳ; Λέγει αὐτῷ· Τὸ ἐν τῷ κελλίῳ καθίσαι τὸ φανερόν, τοῦτό ἐστι, τὸ ἐργόχειρον καὶ τὸ μονοασπίσαι, καὶ τὸ σιωπᾶν, καὶ ἡ μελέτη· τὸ δὲ ἐν κρυπτῷ προκόπτειν εἰς τὸ κελλίον ἐστὶ τὸ βασανίζειν τὴν ἑαυτοῦ μέμβριν ἐν

Σύ ὁμως ἀδελφέ, χειραγωγούμενος ἀπό μένα, βάδιζε τή στενή καί γεμάτη δυσκολίες ὁδό, πού ὁδηγεῖ στή ζωή τήν αἰώνια (Ματθ. 7, 14), μέ τή βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

32

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης, ὁ ὁποῖος τόν ρώτησε ἂν πρέπει νά τρώει κατ' ἰδίαν καί τήν Τετάρτη καί τήν Παρασκευή νά μήν βγαίνει νά πηγαίνει γιά τήν ἁγία Κοινωνία. Ἐπίσης, ἂν πρέπει νά παύσει νά ἀσχολεῖται μέ τίς διάφορες ἐργασίες τῆς Μονῆς. Καί ἀκόμη, ἂν συμβεῖ νά ἀσθενήσει, ἐνῶ ἡσυχάζει, πρέπει νά κάνει χρήση κάποιας θεραπείας; Ζητᾷ δέ νά τοῦ δώσει ὁ μέγας Γέροντας κάποιες ἐντολές πού θά τόν ὁδηγήσουν στήν σωτηρία.

ἐν θέλω νά ἀγνοεῖ ἡ ἀγάπη σου τήν εὐεργεσία τήν ὁποία «ἐποίησε» σέ σένα ὁ φιλόανθρωπος Θεός. Καί πραγματικά, νά, οἱ πόνοι τοῦ τοκετοῦ ἔφθασαν (γεννιέται ὁ ἡσυχαστής). Καί ἄρχισε ὁ Ἰησοῦς «νά ποιεῖ τό ἔλεός Του» σέ σένα καί νά σέ εἰσαγάγει, κατά τάξη, στήν εὐλογημένη του ἡσυχία καί στήν ἀνεπαίσχυντη ὑπομονή. Ἄν λοιπόν σοῦ ἔλθει ἀτονία ἢ ἄλλη ἀσθένεια, ὅλη σου τήν ἐλπίδα ἔχε την στό δικό σου Δεσπότη καί θά ἀναπαυθεῖς, διότι ἐλπίζω στό Θεό μου, ὅτι δέν εἶσαι μακριά ἀπό τήν ὁδό πού Ἐκεῖνος σοῦ χάραξε.

Τό νά τρώς δέ κατ' ἰδίαν, στό κελλί σου²⁸, σέ συμφέρει καί θά σέ ὠφελήσει. Ἄν προκύψει ὁμως κάποιος λόγος πού θά πρέπει νά φᾶς μαζί μέ τούς ἀδελφούς, νά μή διστάσεις, οὔτε νά ἐκδηλώνεις δυσαρέσκεια καί σιγά-σιγά πάλι μετά περιορίζεις τόν ἑαυτό σου. Τή θεία Κοινωνία ὁμως, ὅσο εἰσέρχεσαι καί ἐξέρχεσαι, νά μήν τήν σταματήσεις, διότι κάτι τέτοιο θά φέρεי σκάνδαλο στοὺς ἄλλους. Καί πρόσεχε τί βιώματα θά ἔχεις καθὼς θά ἀσκεῖσαι στήν ἡσυχία. Νά ἔχεις ταπείνωση, φόβο Θεοῦ καί ἀγάπη ἀνυπόκριτη πρὸς ὄλους καί θά οἰκοδομήσεις τήν οἰκία σου πάνω στή στερεή καί ἀσάλευτη πέτρα, πού, ὅπως λέει καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Α΄ Κορ. 10, 4), εἶναι ὁ Χριστός.

Ὅσο γιά ἄλλες ἐντολές, δέν εἶναι ἀκόμη ὥρα νά σοῦ πῶ γι' αὐτές. Σοῦ ἀρκοῦν ὅσα σοῦ ἔχω γράψει μέχρι τώρα. Πράγματι, ὅλα μου αὐτά τά γραφόμενα ἔχουν τή δύναμη ἕναν ἄνθρωπο ἀπό ἀρχάριο νά τόν κάνουν τέλειο. Γι' αὐτό νά τά μελετᾷς καί νά τά θυμᾷσαι, νά μήν τά ξεχνᾷς. Διότι ἐφαρμοζόμενα

παντὶ τόπῳ ὅπου ἂν ἀπέρχῃ καὶ τῶν Συνάξεων τὰς ὥρας καὶ τῶν κρυπτῶν μὴ ἀμελεῖν» (Ἰ. Αβ. Ποιμὴν P.G. 65, 361C).

Ἔρρωσο ἐν Κυρίῳ διαπαντός ταπεινοφρονῶν, ἐν λόγοις καὶ ἔργοις καὶ κινήμασι.

λγ΄

Ἄποκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ὅτι ὁ κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἀδελφὸς διασκεπτόμενος εἰς τὸν μονήρη βίον ἀναχωρήσαι, ἠρώτησε δι' αὐτοῦ τὸν Γέροντα περὶ τούτου.

Εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· «οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς με, εἰ μὴ ὁ Πατήρ ὁ οὐράνιος ἑλκύσῃ αὐτόν· κἀγὼ ἐγείρω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν. Βλέπετε ὅτι αἱ χῶραι λευκαὶ εἰσι πρὸς θερισμόν, καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ὁ θερίζων χαίρῃ καὶ ὁ σπείρων· ἐν τούτῳ γὰρ ὁ λόγος ὁ ἀληθινὸς ἐστίν, ὅτι ἄλλος ὁ σπείρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων».

Ἀδελφέ, οὐδεὶς θέλων εἰσελθεῖν εἰς πόλιν κοιμᾶται· καὶ οὐδεὶς θέλων ἐργάσασθαι, βλέπων τὸν ἥλιον ραθυμεῖ· καὶ οὐδεὶς θέλων φιλοκαλῆσαι τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ ἀμελεῖ· ὁ γὰρ θέλων εἰς πόλιν εἰσελθεῖν ὀξυποθήσει πρὸ τοῦ ὀψίσαι καὶ ὁ βλέπων τὸν ἥλιον ἐξελεύσεται εἰς ἐργασίαν μετὰ γοργότητος, μήποτε ἐμποδισθῇ· καὶ ὁ θέλων τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ φιλοκαλῆσαι, σπουδάσει πρὸ τοῦ διαφθαρῆναι ἀπὸ ἐρυσίβης.

Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

λδ΄

Πάλιν ἐκ δευτέρου ἐλθόντος τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς αὐτόν, ἐθλίβετο διὰ τὴν αὐτοῦ σωτηρίαν· καὶ ὑπεμίνησκεν αὐτόν τῆς προτέρας αὐτοῦ ὑποσχέσεως· αὐτὸς δὲ ᾔτησε σημεῖον αὐτῷ δοθῆναι περὶ τούτου παρὰ τοῦ Γέροντος καὶ ἐδήλωσεν ὁ Γέρων ταῦτα.

28α. Μολονότι στό κείμενο τοῦ ἁγίου Νικοδήμου ἀναφέρεται ἡ λέξις βιβλιοθήκη, σέ δύο ἄλλους βασικούς κώδικες (IN), ἀντί τῆς λέξεως βιβλιοθήκη γράφεται βιβλοθήκη. Εἶναι λοιπόν φανερό ὅτι ἀναφέρεται στό σύνολο τῶν βιβλίων τῆς ἁγίας Γραφῆς.

29. Ἡ Ἐρυσίβη εἶναι νόσος τῶν σιτηρῶν. Στό κείμενο χρησιμοποιεῖται γιά νά τονίσει ὅτι στόν πνευματικό ἀγώνα, σέ ὅποιο στάδιο - ἐπίπεδο καί ἂν βρισκόμαστε, χρειάζεται νά δραστηριοποιώμαστε διαρκῶς καί νά προλαβαῖνουμε τίς πονηριές καί τίς φθορές, μέ τίς ὁποῖες ὁ διάβολος μάς καταπολεμεῖ. Εἰδικότερα ὁμιλεῖ γιά τή σπουδῇ καί τήν προθυμία καί τό ζῆλο, πού πρέπει νά χαρακτηρίζουν τά βήματα τοῦ μέλλοντος νά μονάσει. Ἰδιαίτερες δυσκολίες ὑποκινοῦνται ἀπό τόν πονηρό στό στάδιο τῆς ἐκκινήσεως (ἀποταγῆς).

30. Ὁποῖος ἔχει τήν προαίρεση, ἀλλά καί τίς προϋποθέσεις, νά γνωρίσει τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἄς ἀκούει τά λόγια πού τοῦ λέω.

περιέχουν τή δύναμη καί τή σοφία τῶν βιβλίων ὁλόκληρης τῆς ἁγίας Γραφῆς (Π. Δ. καί Κ.Δ.)^{28α}.

Ἐγγίαινε ἐν Κυρίῳ πάντοτε, ἔχοντας ταπεινό φρόνημα καί στά λόγια καί στά ἔργα καί στίς κινήσεις.

33

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης. Γράφτηκε τότε πού ὁ κατὰ σάρκα ἀδελφός του, σκεπτόμενος νά ἀναχωρήσει ἀπὸ τόν κόσμον, γιά νά ἀκολουθήσει τή μοναχική ζωή, ρώτησε διὰ μέσου αὐτοῦ τό μεγάλο Γέροντα γιά τήν ὑπόθεσιν αὐτή.

Εἶπε ὁ Κύριος μας Ἰησοῦς Χριστός: «Κανένας δέν μπορεῖ νά ἔρθει κοντά μου, ἂν δέν τόν ἐλκύσει ὁ Πατέρας μου ὁ οὐράνιος· κι ἐγὼ θά τόν ἀναστήσω τήν ἔσχατη ἡμέρα» (Ἰωάν. 6, 44) «καί θά τοῦ φανερώσω τόν ἑαυτό μου» (Ἰωάν. 14, 21). «Κοιτάξτε τά χωράφια, ἀσπροκοποῦν ἀπὸ τά στάχυα τά ὥριμα, ἔτοιμα κιάλας γιά τό θερισμό. Ὁ θεριστής παίρνει τό μισθό του γιά τή δουλειά του καί συνάζει καρπό γιά τήν αἰώνια ζωή, ἔτσι ὥστε καί αὐτός πού σπέρνει καί αὐτός πού θερίζει νά χαίρονται ἀπὸ κοινοῦ. Γιατί ἐδῶ ἐπαληθεύεται ἡ παροιμία, ἄλλος εἶναι πού σπέρνει, ἄλλος πού θερίζει» (Ἰωάν. 4, 35-37).

Ἀδελφέ, ὅποιοι θέλει νά μπεῖ στήν πόλιν δέν κοιμᾶται. Καί ὅποιοι θέλει νά ἐργασθεῖ, δέν μένει ἀδρανής, ὅταν ὁ ἥλιος ἔχει πιά φανεῖ. Καί ὅποιοι θέλει νά καλλιεργήσει τόν ἀγρό του, δέν ἀμελεῖ. Διότι ἐκεῖνος πού θέλει νά μπεῖ στήν πόλιν, θά τρέξει γρήγορα, προτοῦ νά ἔλθῃ τό δειλινό. Καί αὐτός πού βλέπει τόν ἥλιο νά ἀνεβαίνει, θά βγεῖ γιά δουλειά μέ γρηγοράδα, μήπως καί περνώντας ἡ ὥρα, δέν προλάβει. Καί αὐτός πάλι πού θέλει νά καλλιεργήσει τόν ἀγρό του, θά ἐνδιαφερθεῖ προτοῦ νά καταστραφεῖ ἀπὸ τήν ἐρυσίβη²⁹.

«Ὅποιοι ἔχει αὐτιά νά ἀκούει, ἄς τά ἀκούει»³⁰ (Λουκ. 8, 8).

34

Πάλι ὅταν ἐπισκέφθηκε γιά δεύτερη φορά τόν ἀββά Ἰωάννη, τῆς Μερωσάβης, ὁ ἀδελφός του, εἶχε πολλή θλίψη στήν ψυχὴ του καί τόν ἀπασχολοῦσε τό θέμα τῆς σωτηρίας του. Ὁ ἀββάς Ἰωάννης τοῦ ὑπενθύμιζε ὅτι ἔχει δώσει ὑπόσχεση νά γίνει μοναχός. Ἐκεῖνος ὅμως ἤθελε νά τοῦ δοθεῖ κάποιο σημάδι ἀπὸ τό μεγάλο Γέροντα γιά τή μοναχική του κλήση. Καί τότε ὁ Γέροντας δήλωσε τά ἐξῆς:

Περὶ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ σου οὗ εἶπας, ἡ ἀπιστία πολεμεῖ αὐτῷ, καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ φαρισαϊκὴ αἵρεσις, πρὸς οὓς εἶπεν ὁ Κύριος «ὅτι ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ». Οὐκ ἔχω εἰπεῖν αὐτῷ, ἀλλὰ καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος, «τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά»· καὶ τὸ «νῦν Ἰσραήλ»· καὶ τὸ «οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου»· καὶ τὸ «σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ἡμῶν».

Ὁ ἔχων ὠτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Εὕξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

λε΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτήσαντα περὶ ἀδελφῶν ἀσθενούντων τῷ σώματι καὶ περὶ ἄλλων ἀσθενούντων τῷ λογισμῷ· εἰ ὀφείλει αὐτοὺς παρ' ἑαυτῷ προσλαβέσθαι· καὶ εἰ δεῖ εἰπεῖν τῷ Ἀββᾶ κουφίσαι μικρὸν τοὺς ἀρχαρίους ἐκ τῆς ἀγρυπνίας· καὶ περὶ τῆς χρονίας αὐτοῦ σιωπῆς.

Αδελφέ, ἡ ἀπόκρισις τῶν τριῶν λογισμῶν μία ἐστί· μὴ ἀναγκάσης τὴν προαίρεσιν, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίδι σπεῖρον· καὶ γὰρ ὁ Κύριος ἡμῶν, οὐκ ἠνάγκασε τινά, ἀλλ' εὐηγγελίσαστο· καὶ εἴ τις ἤθελεν ἤκουσεν.

Οἶδα ὅτι οἶδας ὅτι οὐκ ἀμελῶ, οὐδὲ καταφρονῶ τῆς σῆς ἀγάπης, ἀλλὰ ἡ ἀνοχὴ πρὸς τὸ συμφέρον γίνεται. Καὶ γὰρ ὅταν εὐχώμεθα καὶ μακροθυμεῖ ὁ Θεὸς τοῦ ἀκοῦσαι, τὸ συμφέρον ποιεῖ, ἵνα μάθωμεν τὴν μακροθυμίαν καὶ μὴ ἐκκακῶμεν, λέγοντες, ὅτι ηὐξάμεθα καὶ οὐκ εἰσηκούσθημεν· ὁ Θεὸς γὰρ οἶδε τί συμφέρει τῷ ἀνθρώπῳ.

31. Συνηθισμένη ἔκφρασις τῶν μοναχῶν. Ὁ Γέροντας Βαρσανούφιος τὴ χρησιμοποιεῖ σχεδόν πάντα ὡς κατακλιθεὶς στίς Ἀποκρίσεις του. Ἐχει βέβαια οὐσιαστικὴ σημασία καὶ δέν λέγεται ἀπὸ τύπο ἢ συνήθεια. Φανερώνει τὸ κύριο στοιχεῖο τῆς προσωπικότητάς του, τὸ ταπεινὸ φρόνημα, τὴν ἔλλειψιν βιωμάτων παρρησίας, αὐτοσεβασμοῦ καὶ αὐτοπεποιθήσεως.

32. Ἀπειρος πλοῦτος νοσημάτων με λακωνικὴ διατύπωση. Φανερώνει βασικά τίς θέσεις α) Μὴ ζητᾶς νὰ ἐπιβληθεῖς στήν προαίρεση τῆ δικῆ μου. β) Μὴ ζητᾶς νὰ ἐπιβληθεῖς στήν προαίρεση τῶν ὑποτακτικῶν σου. γ) Μὴ θέτεις ἀναγκαστικά τὴ δική σου προαίρεση κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τῶν ἄλλων. Καὶ δ) Κανένας μας δέν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ δώσει δικό του ρυθμὸ στὴν ἐνέργειαν τῆς Θείας Χάρης. Ὁ Θεὸς προκαλεῖ τὴν ἐλευθερίαν μας, ἀλλὰ δέν τὴν ἐξαναγκάζει. Εὐαγγελιζόμενοι τὴ σωτηρίαν, δέν ὑποδουλώνουμε μερικά ἢ γενικὰ κανένα.

Μὴν κάνεις λοιπὸν ὅποιαδήποτε παρέμβαση στὴ συνείδηση τοῦ ἄλλου με σκοπὸ νὰ τὸν ὑποχρεώσεις νὰ τροποποιήσει, κατὰ τὸ δικό σου θέλημα καὶ κατὰ τὴ δική σου κρίση, τὴ δική του προαίρεση. Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης διδάσκει: «Τοῦτὸ δὲ ἐστὶν ἡ προαίρεσις, ἀδούλωτόν τι χρῆμα καὶ οὐτεξούσιον, ἐν τῇ ἐλευθερίᾳ τῆς διανοίας κείμενον». Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει:

Σχετικά μέ τόν ἀδελφό σου, γιά τόν ὁποῖο μοῦ μίλησες, ἡ ἀπιστία τόν πολεμάει. Καί εἶναι ἡ ἀπιστία ἡ αἴρεση τῶν Φαρισαίων πρὸς τοὺς ὁποίους εἶπε ὁ Κύριος ὅτι «ἡ ἀπιστη αὐτὴ γενιά ζητάει νά δεῖ θαυματουργικό σημάδι, πού νά μαρτυρεῖ γιά τὴ Θεότητά μου, ἀλλὰ δέν θά τῆς δοθεῖ» (Ματθ. 12, 39). Δέν ἔχω νά πῶ τίποτε ἄλλο, παρά μόνο αὐτό πού λέει ὁ Ἀπόστολος: «Τὰ παλαιὰ πέρασαν, ἰδοὺ ὅλα ἔγιναν καινούρια» (Β΄ Κορ. 5, 17). Καί τό «τώρα, Ἰσραήλ» (Δευτ. 10, 12) καί τό «νά μή βάλεις σέ δοκιμασία Κύριο τό Θεό σου» (Ματθ. 4, 7). Καθὼς καί τό «ἂν ἀκούσετε σήμερα τὴ φωνή Του, νά μή σκληρύνετε τίς καρδιές σας» (Ψαλμ. 94, 8).

«Αὐτός πού ἔχει αὐτιά γιά νά ἀκούει, ἄς ἀκούει» (Ματθ. 11, 15).

Κάνε εὐχή γιά μένα³¹.

35

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο τόν ἀββὰ Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης, ὁ ὁποῖος τόν ρώτησε γιά κάποιους ἀδελφούς, πού τυχαίνει νά εἶναι ἀσθενεῖς στό σῶμα καί γιά μερικούς ἄλλους πού εἶναι ἀσθενεῖς στό λογισμό (στὶς ψυχοπνευματικές ἱκανότητές τους), ἂν ὀφείλει νά τοὺς ἀναλάβει ὡς ὑποτακτικούς. Ἐπίσης ἐρώτηση γιά τό ἂν πρέπει νά ζητήσει ἀπὸ τόν Ἠγούμενο νά ἐλαφρύνει λίγο τοὺς ἀρχαρίους ἀπὸ τόν κόπο τῆς ἀγρυπνίας. Περιέχεται δέ καί διευκρίνηση γιά τὴν παρατεταμένη σιωπὴ (διακοπὴ τῆς ἀλληλογραφίας) τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου πρὸς τόν ἴδιο.

Αδελφέ, ἡ ἀπόκριση σ' αὐτοὺς τοὺς τρεῖς λογισμούς γιά τοὺς ὁποίους μέ ρωτᾷς, εἶναι μία. Μὴ βιάζεις τὴν προαίρεση³² κανενός, ἀλλὰ σπεῖρε μέ ἐλπίδα. Διότι καί ὁ Κύριός μας δέν ἀνάγκασε κανένα, ἀλλὰ εὐαγγελιζόταν καί ὅποιος ἤθελε Τόν ἄκουγε.

Ξέρω ὅτι γνωρίζεις πὼς δέν ἀμελῶ οὔτε περιφρονῶ τὴν ἀγάπη σου (ἐπειδὴ ἀργῶ νά σοῦ ἀπαντῶ στὰ γράμματα), ἀλλὰ πρέπει νά ξέρεις ὅτι καί ἡ ἀραίωση τῆς ἀλληλογραφίας ἔχει ὡς σκοπὸ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ συμφέροντός σου. Διότι καί ὅταν προσευχόμαστε γιά κάτι καί ὁ Θεός ἀργεῖ νά μᾶς ἀπαντήσει, τό κάνει γιά τό συμφέρον μας. Γιά νά μάθουμε νά εἴμαστε μακρόθυμοι, νά μὴ μικροψυχῶμε καί ἀρχίζουμε νά λέμε «προσευχηθήκαμε καί δέν εἰσακουστήκαμε», διότι ὁ Θεός γνωρίζει τί συμφέρει τόν ἄνθρωπο.

«Ἐκαστος καθὼς προαιρεῖται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἰλαρὸν γὰρ δότῃν ἀγαπᾷ ὁ Θεός» (Β΄ Κορ. 9,7).

³¹ Ἡ νηπιτικότητα αὐτὴ παραγγελία φανερώνει τὴ θεϊκὴ εὐαισθησία στό θέμα τοῦ σεβασμοῦ τῆς

Χαίροις ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ μου, καὶ ἀμερίμνησον ἀπὸ παντός, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀγαπητέ μου ὁμόψυχε.

λς΄

᾽Απόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐπιτρέπουσα αὐτῷ ἄρξασθαι τῆς ἡσυχίας ἐν πάσῃ ἀμεριμνίᾳ· καὶ πρὸς τὸν ἐπελθόντα αὐτῷ λογισμόν, ὅτι ἐσχάτῃ ὥρᾳ ἐστί· καὶ ὅτι συντυχῶν τινι τῶν Πατέρων ἐπὶ πολλὴν ὥραν, ἐλογίζετο εἰ ἄρα καλῶς ἐποίησεν, ἢ οὐ.

Α᾽ δελφέ, ἄκουσον παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀγαπῶντός σε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Περὶ μὲν τοῦ κελλίου, εἶπεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός: «Ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅταν ἀκούσωσιν οἱ νεκροὶ τῆς φωνῆς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται· ὥσπερ γὰρ ὁ Πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ». Κἀγὼ σοι λέγω ὁ καιρὸς τοῦ εἰσελθεῖν σε σὺν Θεῷ πάρεστι· κατὰστασόν σου τὸ νέον κελλίον καὶ εἰσελθε ἔχων τὸν Θεὸν ὁδηγόν. Καὶ ὅτε καθέζη μὴ μεριμνήσης τίποτε· καὶ γὰρ ἡ χρεία τῶν πραγμάτων καὶ ἡ δοκιμασία καλεῖ ἑαυτόν. Περὶ δὲ τοῦ σπαρέντος λογισμοῦ ἀργός ἐστι, παρεισφέρων κενοδοξίαν· τίς γὰρ οὐκ ἔγνω ὅτι ἐν ἐσχάτῃ ὥρᾳ ἐσμέν;

Περὶ δὲ τῆς λαλιᾶς ὅταν βλέπῃς σεαυτὸν σχεδὸν θεολογοῦντα, μάθε ὅτι ἡ σιωπὴ θαυμαστοτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ἐστὶν αὐτῆς· τίποτε οὖν περισσὸν οὐ χρῆζεις ἵνα γράψω· ἀπὸ γὰρ ἄλφα ἕως ὤμεγα σοὶ ἔγραψα, καθὼς ἐπίσταται ἡ σὴ ἀγάπη. Παρατίθεμαί σε οὖν τῷ Θεῷ· αὐτοῦ γάρ ἐστιν ἡ βοήθεια καὶ τὸ ἔλεος. Ἀμήν.

προσωπικῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀποκαλύπτει ὅτι ὅσο πῖο πνευματικοὶ καὶ ἅγιοι γινόμεστε, τόσο πῖο πολὺ σεβόμαστε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πλησίον, καὶ μάλιστα, τό πῖο κρίσιμο καὶ πυρηνικὸ σημεῖο τῆς, τὴν προαίρεση.

33. Ὅχι μόνο σ' αὐτὴ τὴν Ἀπόκρισίν του ὁ ὁσιος Βαρσανούφιος, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀρκετές ἄλλες, μᾶς ὠθεῖ νὰ προβοῦμε σὲ μιά τολμηρὴ, ἀλλὰ ὄχι ἀβάσιμη διαπίστωση.

Ὁ Χριστοκεντρικὸς βίος του εἶναι τόσο ὀλοκληρωμένος, τό ἐνυπόστατο τῆς ὑπαρξῆς του μέσα στὴ Θεανδρική Ὑπαρξὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι τόσο ἀκέραιο, ὥστε ζεῖ καὶ κινεῖται, πολὺ ἄνετα θά ἔλεγε κανεὶς, καὶ μέσα στό χωρὸ (τὸν ἄχωρο καὶ ἄχρονο) τῆς Τριαδικῆς ἐν Μονάδι Θεότητος.

Ζώντας «ἐν Θεῷ, ἐν Προσώπῳ καὶ Ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ», παρέχει ὁδηγίες στὸν Ἰωάννην τῆς Μηρωσάβης, σάν πατέρας πνευματικὸς καὶ τοῦ δηλῶνει ὅτι ἡ σχέση τους ἔχει ταυτόσημη σπουδαιότητα καὶ λειτουργικότητα μὲ τὴν σχέση Θεοῦ Πατρός καὶ Θεοῦ Υἱοῦ. Παρὰ ταῦτα τοῦ κάνει συγκεκριμένους ὑποδείξεις, ἀλλὰ συγχρόνως τὸν τοποθετεῖ ἄμεσα ἔναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν προτρέπει νὰ συνεργασθεῖ μὲ τὴν Θεῖαν Χάρη, σὲ ἐπίπεδο πλήρους ἐξάρτησης ἀπ' Αὐτόν, ὥστε μὲ τὸ σχῆμα αὐτὸ νὰ ζήσει τὴ ζωὴ πού ζεῖ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μ. Γέροντας.

Χαῖρε ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ μου καί μή μεριμνᾷς γιά τίποτα! Καί εὐχου γιά μένα, ἀγαπητέ μου καί ὁμόψυχε.

36

Ἐπίκληση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἴδιο, μέ τὴν ὁποία τοῦ δίνει εὐλογία νά ἀρχίσει τὴν ἡσυχαστική ζωή, χωρίς νά ἔχει πιά καμμιὰ μέριμνα. Ἐπίσης ἀπάντηση στό λογισμό πού τοῦ ἦρθε ὅτι βρισκόμαστε σέ ἔσχατη ὥρα καί στή σκέψη πού τὸν βασάνιζε γιά τὸ ἂν ἔκανε καλὰ ἢ ὄχι πού συναντήθηκε καί συνομίλησε μέ κάποιον ἀπὸ τοὺς Πατέρες.

Αἰδέλφ, ἄκουσε ἀπὸ μένα πού σέ ἀγαπῶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Πρῶτα-πρῶτα γιά τὸ κελλί, ὅπου θά ἡσυχάσεις, εἶπε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός: «Πλησιάζει ὁ καιρός, ἔφτασε ἤδη, πού οἱ νεκροὶ θά ἀκούσουν τὴ φωνή τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καί ὅσοι τὴν ἀκούσουν θά ζήσουν. Γιατί ὅπως ὁ Πατέρας εἶναι πηγὴ ζωῆς, τὸ ἴδιο καί ὁ Υἱὸς εἶναι πηγὴ ζωῆς»³³ (Ἰωάν. 5, 25-26). Καί ἐγὼ σοῦ λέω ὅτι ἔφτασε ὁ καιρός νά εἰσέλθεις στὴν ἡσυχαστική ζωή, μέ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἐγκαταστήσου λοιπὸν στό καινούριό σου κελλί καί εἰσελθε, ἔχοντας τὸ Θεὸ ὁδηγό. Καί ὅταν καθίσεις στό κελλί, νά μή μεριμνήσεις γιά τίποτε, διότι τὸ καλεῖ καί ἡ ἀνάγκη τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καί ὁ σκοπὸς τῆς δοκιμασίας νά τὸ κάνεις. Γιά τὸ λογισμό πάλι πού σοῦ σπάρθηκε στό μυαλό, πὼς εἴμαστε στὴν ἔσχατη ὥρα, εἶναι ἀνώφελος καί δημιουργεῖ κενοδοξία. Διότι, ποιὸς δὲν τὸ γνωρίζει ὅτι εἴμαστε στὴν ἔσχατη ὥρα;

“Ὅσο γιά τὴ συνομιλία πού εἶχες, ὅταν βλέπεις τὸν ἑαυτὸ σου νά φτάνει σχεδὸν νά θεολογεῖ, μάθε ὅτι ἡ σιωπὴ εἶναι πιὸ θαυμαστή καί πιὸ ἔνδοξη ἀπ’ αὐτὴ τὴν ὁμιλία³⁴. Τίποτε περισσότερο δὲν χρειάζεται νά σοῦ γράψω, γιατί, ὅπως τὸ γνωρίζει ἡ ἀγάπη σου, σοῦ ἔχω γράψει ἀπὸ τὸ ἄλφα ὡς τὸ ὠμέγα. Σέ παραδίδω λοιπὸν στό Θεό, διότι δική Του εἶναι ἡ βοήθεια καί τὸ ἔλεος. Ἀμήν.

34. Ὁ Μ. Γέρων προκρίνει τὴν σιωπὴ, διότι: «Σιωπὴ ἐν γνώσει, μήτηρ προσευχῆς· αἰχμαλωσί-
ας ἀνάκλησις· πυρὸς φυλακὴ· λογισμῶν ἐπίσκοπος· σκοπὸς πολέμιων· πένθους δεσμοτῆριον· δα-
κρύων φίλη· θανάτου μνήμη· ἐργάτις· κολάσεως ζωγράφος· κρίσεως φιλοπράγμων· ἀδημονίας
ὑπουργός· παρησίας ἔχθρα· ἡσυχίας σύζυγος· φιλοδιδασκαλίας ἀντίπαλος· γνώσεως προσθήκη·
θεωρημάτων δημιουργός· ἀφανὴς προκοπή· λεληθυῖα ἀνάβασιν» (Κλίμαξ Ἰωάν. Σιναΐτου, σελ.
175, *Εκδ. Ἱερ. Μονῆς Παρακλήτου).

Τὸ σημεῖο ὅμως πού προκαλεῖ τὸν ἀγωνιζόμενο πνευματικὸ ἄνθρωπο καί μάλιστα τὸν ἀσκητή, πρὸς νήψη καί διάκριση εἶναι ἐντοπισμένο στὴ διατύπωση: «σχεδὸν θεολογοῦντα...» πού σημαίνει ὅτι ἂν ἡ συνείδηση σέ πληροφορεῖ ὅτι ὅσα λές δὲν εἶναι ἄμεσα ἢ ἔμμεσα θεόπνευστα καί δὲν ἔχουν ὡς ἀποτέλεσμα νά φανερώσουν τὴν Ἀλήθεια καί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ στό συνομιλητὴ σου μὲ σαφήνεια καί πληρότητα, τότε εἶναι καλύτερο νά σιωπᾷς προσευχόμενος.

λζ΄

Κοσμικός τις φιλόχριστος ἐπεμψεν ἐρωτῶν τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην περὶ πράγματος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἀπόκρισιν· καὶ μεταμεληθεὶς ἐδήλωσε τῷ αὐτῷ μεγάλῳ Γέροντι, λέγων· συγχώρησόν μοι ὅτι μεθύω καὶ οὐκ οἶδα τί ποιῶ.

Πολλάκις λέγω σοι, ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, καὶ μᾶλλον οὐκ ἀηδίζῃ τῆς αὐτῶν ἀκμὴν δυσωδίας· *Βλέπε τί λέγεις· οὐ γὰρ οἶδας τί λέγεις· ὁ γὰρ μεθύων μυκτηρίζεται ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, δέρεται, καταφρονεῖται· οὐ ψηφίζει ἑαυτόν, οὐ παρέχει γνώμας, οὐ διδάσκει ἄλλους, οὐ συμβουλεύει περὶ τινων· οὐ διακρίνει ὅτι τοῦτο καλὸν ἢ τοῦτο κακόν. Εἰ τῷ στόματι λέγεις καὶ ἄλλα δεικνύεις ἐν τοῖς ἔργοις, ἐν ἀγνωσίᾳ λαλεῖς. Μὴ ὑπνώσης, μήποτε ἐξαίφνης ἔλθῃ εἰς τὰ ὦτα σου, ἴδου ὁ νυμφίος, ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ· καὶ ποῦ λέγεις τότε ἀσχολοῦμαι.*

Ἐποίησέ σε ἀμέριμνον, καὶ οὐ θέλεις; Ἦρέ σου τὴν φροντίδα, καὶ σεαυτὸν περιπλέκεις; Ἀνέπαυσέ σε, καὶ θέλεις μοχθῆσαι; Οὐ μένει σε χρόνος τοῦ πενήτησαι καὶ κλαῦσαί σου τὰς ἁμαρτίας. Μιμνήσκου ὅτι εἶπέ σοι περὶ τῆς θύρας ὅτι κλείεται· γόργευσαι ἵνα μὴ ἔξω μέινῃς μετὰ τῶν μωρῶν παρθένων· μετάβηθι τῷ λογισμῷ ἀπὸ τοῦ ματαίου κόσμου τούτου εἰς ἄλλον αἰῶνα. Ἄφες τὰ γήινα καὶ ζήτησον τὰ οὐράνια· ἐγκατάλειψον τὰ φθαρτά, καὶ εὕρισκεις τὰ ἄφθαρτα· φεῦγε τῇ διανοίᾳ ἀπὸ τῶν προσκαίρων, καὶ ἀπαντᾷς εἰς τὰ αἰῶνια· ἀπόθανε τελείως, ἵνα ζήσης τελείως, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

35. Εἶναι ὄξιο νὰ ἐπισημανθῇ τό ἐξῆς: Στὴν «Ἐρώτηση» μᾶς δίνεται ἡ πληροφορία ὅτι «κάποιος φιλόχριστος κοσμικός» ἔκανε μιά ἐρώτηση καὶ τοῦ ἀπάντησε ὁ ἄββάς Ἰωάννης τῆς Μηρωσάβης.

Ὁ Μ. Γέροντας, στὴν Ἀπόκρισή του ἀφήνει νὰ φανεῖ ὅτι ἡ περίπτωσις ἔχει σχέση μὲ τίς περιστάσεις ἐκεῖνες γιὰ τίς ὁποῖες ὁ Κύριος εἶπε «... ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς» (Λουκ. 9, 60). Καὶ συνεχίζει ὁ Ὁσίος σὲ πληρότητα ταύτισής του μὲ τὸν Ἰησοῦ καὶ λέει «... μὰ ἀκόμη δέν ἔχεις σιχαθεῖ τῇ δυσωδία, τὴν ἀποφορά αὐτῶν τῶν νεκρῶν»;

Σὲ πρώτη ἐντύπωσις δημιουργεῖται ἡ ἐννοία σκληρῆς καὶ φαρισαϊκῆς συμπεριφορᾶς τοῦ Ἀγίου καὶ πρὸς τὸν ἄββά Ἰωάννη καὶ πρὸς τὸν κοσμικό. Στὴ συνέχεια ὅμως παρέχονται ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα πού ὁ διορατικός δοῖος Γέροντας ζητᾷ νὰ ἐξουδετερώσει, γιὰ νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ὑποψήφιο ἡσυχαστὴ στὴ «νέκρωσή του» γιὰ τὸν κόσμον. Στῆλιτεύει τὴν ἀσυνέπειά του καὶ δέν προτρέπει πρὸς φαρισαισμό. Ὅποιος δέν μπορεῖ νὰ δεχθεῖ τὴν ταύτισιν τοῦ Ὁσίου πρὸς τὸ Χριστό, ἴσως σκανδαλισθεῖ μὲ αὐτὴ τὴ θέση, ὅπως θὰ θεωρήσῃ καὶ τὴ σχετικὴ ἐντολὴ τοῦ Χριστοῦ (Λουκ. 9, 60) σκανδαλιστικὴ. Γιὰ μᾶς ὅμως αὐτὴ ἡ φράσις ἀποκαλύπτει τὸ ἀνώτατο ἐπίπεδο τῆς Χριστομίμητης πολιτείας τοῦ Μ. Γέροντα.

37

Κάποιος κοσμικός, θεοφοβούμενος άνθρωπος, ἔστειλε νά ρωτήσει γιά κάποιο θέμα τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης. Καί ἐκεῖνος τοῦ ἔδωσε σχετική ἀπάντηση, ἀλλά ἐπειδή μεταμελήθηκε (πού μπλέχτηκε σέ μέριμνες), δήλωσε στόν ἴδιο τό μεγάλο Γέροντα, λέγοντας: «Συγχώρεσέ με, διότι εἶμαι μεθυσμένος (ἀπό τήν ἐμπάθειά μου) καί δέν ξέρω τί κάνω».

Πολλές φορές σοῦ τό ἔχω πει: «Ἄφησε τούς νεκρούς νά θάψουν τούς νεκρούς τους» (Ματθ. 8, 22) καί ἀκόμα δέν ἔχεις ἀηδιάσει ἀπό τή βαριά δυσωδία τους;³⁵ Πρόσεχε τί λές, διότι δέν ξέρεις τί λές. Εἶναι γνωστό πώς ἓνας μεθυσμένος χλευάζεται ἀπό τούς ἀνθρώπους, δέρνεται, περιφρονεῖται. Δέν λογαριάζει τόν ἑαυτό του, δέν δίνει τή γνώμη του, δέν διδάσκει ἄλλους, δέν συμβουλεύει γιά κάποιο θέμα, δέν διακρίνει ἄν αὐτό εἶναι καλό ἢ κακό. Ἄν τώρα, ἄλλα λές μέ τό στόμα καί ἄλλα δείχνεις μέ τά ἔργα, μιλάς χωρίς ἐπίγνωση³⁶. Μήν παραδοθεῖς στόν ὕπνο, μήπως φθάσει ξαφνικά σ' αὐτιά σου: «Ἰδοῦ ὁ Νυμφίος, βγεῖτε νά τόν ἀπαντήσετε» (Ματθ. 25, 10). Καί τότε ἐσύ θά ἰσχυριστεῖς ὅτι δέν μπορῶ, εἶμαι ἀπασχολημένος;

Σέ ἔκανε ἀμέριμνο ὁ Κύριος καί δέν θέλεις; Σοῦ πῆρε τίς περιττές φροντίδες καί περιπλέκεις τόν ἑαυτό σου σ' αὐτές; Σέ ἀνέπαυσε καί θέλεις νά μοχθεῖς; Δέν θά σοῦ μείνει χρόνος νά πενθήσεις καί νά κλάψεις τίς ἁμαρτίες σου. Φέρε στό νοῦ σου τί σοῦ εἶπε γιά τή θύρα, ὅτι τώρα πιά θά μείνει κλειστή. Βιάσου, γιά νά μή μείνεις ἔξω μέ τίς μωρές παρθένες. Πήγαινε μέ τό λογισμό σου, ἀπό τό μάταιο τοῦτο κόσμος, στήν ἄλλη ζωή. Ἄφησε τά γήινα καί ζήτησε τά οὐράνια. Ἐγκατάλειψε τά φθαρτά καί θά βρεῖς τά ἀφθαρτα. Φεῦγε μέ τό νοῦ ἀπό τά πρόσκαιρα καί θά συναντήσεις τά αἰώνια. Πέθανε τελείως γιά νά ζήσεις τελείως, στό Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

36. Στήν Ἀπόκρισή του αὐτή ὁ Ὁσῖος ἀσκεῖ δριμύτατο ἔλεγχο στόν Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης καί τόν παρατηρεῖ ὅτι ταπεινόςχημα κατηγορεῖ τόν ἑαυτό του, «ταπεινολογῶν καί μή ταπεινούμενος». Τό δεύτερο μαρτυρεῖται ἀπό τούς καρπούς. Ἡ ἐμπειρία τῆς ἐμπρακτικῆς βίωσης τῶν ἀρετῶν χαρίζει στόν ἀγωνιστή τήν ἀληθινή γνώση. Ἡ ρηματική καί φιλολογική ἀναφορά μας στίς ἀρετές, μᾶς ἐκθέτει, γιατί φανερώνει τήν «κουφότητά μας». Ἡ κατάκτηση τῶν ἀρετῶν εἶναι ὄντολογική μετάπλαση. Δέν εἶναι «ἰδεαλιστικός νομιναλισμός».

λη΄

Ἐ*Ἀπόκρισις* τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ἐπιθυμοῦντα συχνῶς δέχεσθαι παρ' αὐτοῦ ἀπόκρισιν εἰς βοήθειαν καὶ σωτηρίαν ψυχῆς, καὶ ζητοῦντα μαθεῖν, εἰ δεῖ συντυγχάνειν τινὶ τῶν ἀδελφῶν, ἢ λογισμὸν παρ' αὐτῶν ἐρωτᾶσθαι.

Ε*πειδὴ* οἶδα τίνι παρεθέμην σε, καὶ οἶαν τροφὴν παρέθηκά σοι, ἐὰν συνίῃς οὐ πυκνάζω τοῦ γράφειν σοι· ὥ γὰρ παρεθέμην σε, καὶ πρὸ τοῦ αἰτῆσαι αὐτόν, οἶδεν ὧν χρεῖαν ἔχεις. *Ὡς* οὖν ἤκουσας ἀμερίμνει· τὸ γὰρ ἀμεριμνῆσαι ἀπὸ παντός πράγματος, ποιεῖ σε προσεγγίσει τῇ πόλει· καὶ τὸ μὴ ψηφισθῆναι ἐν ἀνθρώποις, ποιεῖ σε οἰκῆσαι τὴν πόλιν· καὶ τὸ ἀποθάνειν ἀπὸ παντός ἀνθρώπου, ποιεῖ σε κληρονομῆσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς θησαυρούς.

Καὶ ἐπειδὴ πολλάκις αἰεὶ θέλεις τὸν αὐτόν λόγον ἀκούειν περὶ συντυχίας, ἢ περὶ λογισμοῦ ἀδελφῶν, χρεῖας γενομένης, ἐγὼ σοι λέγω τί δεῖ ποιῆσαι· σὺ οὖν μηδὲν φροντίσης, εἰ μὴ τὸ ἀνῶσαι τὴν ὁδοιοπρίαν.

Ἀσπάζομαί σου τὴν ἀγάπην ἀδιαλείπτως. Καὶ ἀπὸ τοῦ σβεσθῆναι κατὰ μικρὸν ἀπὸ σοῦ τῆς δεινοτάτης ὀργῆς κίνησιν ἔστι σοι μαθεῖν.

Εἰρήνη σοι ἔσται, ἀδελφέ μου καὶ ἀγαπητὲ Ἰωάννη.

37. «Σὺ μόνον θέλησον ἡσυχάσαι, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ μοναχικὸν πρᾶγμα, καὶ ὁ Θεὸς ἐκ τῶν δένδρων, καὶ τῶν ἀνέμων, καὶ ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐξεγερεῖ τοὺς διακονοῦντας σε» (Νεΐλου ἀσκητοῦ Εὐσεβίῳ μοναχῷ, Migne P.G. 79, στ. 257).

Ἀμέριμνος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ μέριμνας. Ἄλλὰ γιὰ τὸ μοναχὸ μέριμνα δέν εἶναι ἡ ἀπλή καὶ ἀπαθὴς ἐνασχόληση μὲ τίς διακονίες του. Μέριμνα εἶναι ἡ ἀγχώδης καὶ ἐγκυαντρικὴ βίωση τῶν καθηκόντων του. Γι' αὐτὸ καὶ στὴ νηπτικὴ γλώσσα ἡ ἀμεριμνία θεωρεῖται ἓνα ἀπὸ τὰ γνωρίσματα τῆς ἀπαθοῦς καὶ τέλειος ζωῆς. «Τέλειος ψυχῆς ἐστὶ τὸ ἀμέριμνον, ἀσβεβοὺς δὲ τὸ ταῖς φροντίσι κατατρίβεσθαι» (Νεΐλου ἀσκ. λόγος, Migne P.G. 79, στ. 800).

Οἱ ἀσκητικοὶ Πατέρες θεωροῦν ὅτι ἡ μέριμνα πολλὰς φορές ὑποκινεῖται ἀπὸ τοὺς δαίμονες «ἵνα ἐκπνεύσῃ ὁ Ἰησοῦς, ὄχλου ὄντος νοσημάτων». Γι' αὐτὸ μᾶς συνιστοῦν νὰ ἀποποιοῦμαστε τοὺς λογισμοὺς μας «περὶ τὴν μέριμναν» καὶ νὰ ἐπιρρίπτουμε τὴ μέριμνά μας πρὸς τὸν Κύριο. «Πάσης δὲ γήινης φροντίδος ἑαυτὸν ἐλευθερώσας, μίαν μόνην ἔσχευ φροντίδα, τὸ πῶς ἀρέσει τῷ Θεῷ ἐν προσευχῇ καὶ νηστεαίαις» (Βίος Μ. Εὐθυμίου Ed. Scwartz, σελ. 14).

Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος μᾶς προτρέπει νὰ μὴ μεριμνοῦμε γιὰ τὴ ζωὴ μας καὶ μᾶς συνιστᾷ νὰ ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὴν πατρικὴ ἀγάπη καὶ φροντίδα τοῦ ἐπουράνιου Πατέρα μας, ὁ ὁποῖος καὶ ἓνα ἀπλό σπουργίτι καὶ ἓνα κρίνο τὸ περιβάλλει μὲ τίς ἀκτιστὰς ἐνέργειες τῆς θείας Πρόνοιᾶς Του (πρβλ. Ματθ. 6, 25-34).

Δηλαδή ἡ ἀμεριμνία εἶναι μία κατὰ Θεὸν κατάστασις καὶ συμβάλλει στὸ νὰ καθαρθεῖ ὁ ἄνθρωπος, νὰ νεκρωθεῖ ἀπὸ τὰ ἐμπαθὴ θελήματά του, νὰ ἀποκτήσῃ καθαρὴ συνείδησις καὶ ἀπροσπάθεια. Νὰ γίνῃ ὁ καινὸς ἄνθρωπος. Νὰ γίνῃ ἓνα παιδί ἀναπαυμένο καὶ εἰρηνικό, τὸ ὁποῖο «πάντα τὰ ἀνάγει ἐπὶ τὸν Θεόν ἕως καὶ τῶν λεπτῶν» (Ἀββ. Δωρόθεος). Τότε ἀποβάλλει «πᾶσαν βιωτικὴν

38

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἴδιο, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν ἐπιθυμία νὰ λαβαίνει συχνὰ ἀπὸ τὸ Γέροντα ἀπάντηση, γιὰ τὴ βοήθεια καὶ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Ἐπίσης ζητάει νὰ μάθει ἂν ἔχει εὐλογία νὰ συναντᾷ κάποιους ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς ἢ ἂν μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς τοῦ τό ζητοῦν νὰ ἀκούει τοὺς λογισμοὺς τους.

Εἵπειδὴ γνωρίζω σέ ποιόν σέ παρέδωσα καὶ τί εἶδους τροφή σοῦ παρέθεσα, ἂν τό ἐννοήσεις καὶ ἐσὺ αὐτό, δέν θά σοῦ γράφω συχνά. Διότι Αὐτός στόν Ὅποιο σέ ἀνέθεσα, γνωρίζει τί ἀνάγκες ἔχεις καὶ πρὶν νὰ Τόν παρακαλέσεις γι' αὐτές (Ματθ. 6, 8). Ἀφοῦ λοιπόν ἀκουσες ὅτι ἔτσι ἔχουν τὰ πράγματα, μένε ἀμέριμνος³⁷. Διότι, πραγματικά, τό νὰ μήν ἔχεις καμιά μέριμνα εἶναι ἐκεῖνο πού σέ κάνει νὰ προσεγγίσεις τὴν πόλη (τὴν τέλεια ἡσυχαστική ζωή). Καί τό νὰ μή σέ λογαριάζουν οἱ ἄνθρωποι γιὰ τίποτε, εἶναι ἐκεῖνο πού σέ κάνει νὰ παραμένεις μέσα στήν πόλη (εἶναι ἔνδειξη ὅτι πράγματι ζεῖς ἡσυχαστικά). Καί τό νὰ πεθάνεις γιὰ κάθε ἄνθρωπο εἶναι ἐκεῖνο πού σέ κάνει κύριο καὶ νομέα τῆς πόλης καὶ τῶν θησαυρῶν της, (πράγμα πού δείχνει ὅτι δρέπεις πιά τοὺς καρπούς τῆς ἡσυχαστικῆς ζωῆς)³⁸.

Καί ἐπειδὴ πολλές φορές, διαρκῶς, θέλεις νὰ ἀκοῦς τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια γιὰ τίς συντυχίες ἢ γιὰ τοὺς λογισμοὺς τῶν ἀδελφῶν, κάθε φορά πού παρουσιάζεται μιὰ τέτοια ἀνάγκη, ἐγὼ σοῦ λέω τί νὰ κάνεις. Τίποτε ἄλλο νὰ μή φροντίσεις, παρά μόνο γιὰ τό πῶς θά διανύσεις τὴν ὁδὸ τῆς ἡσυχαστικῆς σου πορείας.

Ἀσπάζομαι ἀδιαλείπτως τὴν ἀγάπη σου. Καί αὐτό ἀκόμη: Μὲ τό ὅτι ἐξαφανίζεται προοδευτικά ἀπὸ σένα τό φοβερότατο πάθος τῆς ὀργῆς, ἔχεις νὰ μάθεις πολλά.

Ἐχε εἰρήνη, ἀδελφέ μου καὶ ἀγαπητέ Ἰωάννη.

μέριμναν» ἡ ὁποία θεωρεῖται «ἄπρακτος» καὶ ἀποκτᾷ τὴν «ἐμμέριμον ἀργίαν», ἡ ὁποία μεριμνᾷ, ὅχι γιὰ «τὴν ἀπολλυμένην βρωῶσιν, ἀλλὰ γιὰ τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον», τὴν ἀγαθὴν μερίδα, πού δέν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴν ἀέναη λατρεία καὶ δοξολογία τοῦ παναγίου Ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

38. Πόλη ἐδῶ φαίνεται νὰ ὀνομάζει τὴν τέλεια ἡσυχαστική ζωή. Βλ. καὶ ρλθ' Ἀπόκριση. (Σχόλιο τοῦ ἀγ. Νικοδήμου, ἐκ τῆς Ἐκδόσεως Σ. Σχοινᾶ, σελ. 50).

Μὲ δεδομένο τό ὀρθόν αὐτῆς τῆς ἐρμηνείας, ἡ ἡσυχαστικὴ πορεία ἔχει τρεῖς βασικοὺς σταθμούς: α) Τό ἀμέριμνον γιὰ καθετὶ, χωρὶς τό ἄγχος πού παράγεται ἀπὸ τὴν ἐγωκεντρικὴ ἐμπλοκὴ μὲ τὰ κοσμικὰ ἐνδιαφέροντα. β) Τό νὰ παύσει νὰ θεωρεῖται εὐνόητο τό νὰ ἀσχολοῦνται οἱ ἄλλοι μὲ κάποιον ἢ αὐτὸς μὲ τοὺς ἄλλους. Καὶ γ) Τό νὰ μήν ὑπάρχει δυνατότητα νὰ λειτουργεῖ ὅποιοςδήποτε σχέσεις μὲ τοὺς ἄλλους, ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωτικὴ καὶ ὑπαρκτικὴ ἀναφορὰ πού ἔχει πρὸς τὸ Θεό καὶ τὴ λατρεία Του, ἀπὸ τό ὅτι ζεῖ τὴ ζωὴ τοῦ Πνεύματος.

λθ΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, βουληθέντα κόψαι τὴν συντυχίαν καὶ τοῦ ἰδίου ὑπηρετοῦ, διὰ τὸ ρηθὲν αὐτῷ, ὅτι τὸ ἀμεριμνήσαι ποιεῖ σε προσεγγίσαι τῇ πόλει· καὶ πρὸς τὸν αὐτ<οῦ> λογισμὸν ἀναζητοῦντα τὰς αἰτίας τῶν διαφόρως ἐπανισταμένων αὐτῷ πειρασμῶν.

Ε ἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· ἔκδεξαι ἄλλο μικρόν. Καὶ γὰρ οὐκ ἔστι καιρός· καὶ γὰρ ἐγὼ φροντίζω σου περισσότερόν σου, μᾶλλον δὲ ὁ Θεός.
Ἀδελφὲ Ἰωάννη, μηδὲν φοβηθῆς ἀπὸ τῶν ἐπαναστάντων πειρασμῶν πρὸς δοκιμασίαν σήν· οὐ γὰρ παραδίδωσί σε ὁ Θεός. "Ὅταν οὖν ἔλθῃ σοι τίποτε τοιοῦτον, μὴ κοπιάσῃς ἐρευνᾶν πράγματα, ἀλλὰ κράζε τὸ ὄνομα Ἰησοῦ, λέγων· « Ἰησοῦ, βοήθει μοι» καὶ ἐπακούει, ἐγγὺς γάρ ἐστι τῶν ἐπικαλουμένων αὐτόν. Μὴ ὀλιγοψυχήσῃς, ἀλλὰ δράμε προθύμως καὶ καταλαμβάνεις· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

μ΄

Ερώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν μέγαν Γέροντα· εἰ ὀφείλει διδάξαι τὸν ἴδιον ὑπηρετήν τὴν σειρὰν καὶ περὶ τινος ἀδελφοῦ ἐρωτήσαντος περὶ τῶν ἰδίων λογισμῶν οὐ σαφῶς, ἀλλὰ δι' αἰνιγμάτων, εἰ καλῶς ἐποίησεν.

Α αμπροτάτη διδασκαλία τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν αὕτη ἐστί· «γεννηθήτω τὸ θέλημα σου». Εἴ τις οὖν λέγει τὴν προσευχὴν ταύτην μετὰ εἰλικρινείας, τὸ ἴδιον αὐτοῦ θέλημα ἀπολύει καὶ εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ κρεμᾶ τὰ πάντα. Τὸ οὖν διδάξαι τὸν ἀδελφὸν συμφέρει μέν, ἔχει δὲ τὸ πρᾶγμα φθόνον· ἀλλὰ δύναται ἀρέως ἅπαξ ἅπαξ, καὶ σκεπάζεται τὸ πρᾶγμα διὰ τὴν συνείδησιν τῶν ἀδελφῶν.

Περὶ δὲ τῆς δι' αἰνιγμάτων ἐρωτήσεως, ἰδιοσκοπία ἐστί, μὴ ἔχουσα διάκρισιν, καὶ χρήζει ὁ τοιοῦτος πολλῶν εὐχῶν· τὰ γὰρ σημεῖα οὐ τοῖς πιστοῖς,

39

᾽Απόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης. Γράφτηκε τότε πού ἤθελε νά κόψει τίς συναντήσεις ἀκόμη καί μέ τόν ἀδελφό πού τόν διακονοῦσε, ἐπειδὴ τοῦ ἔγραψε ὁ Γέροντας «τό νά μήν ἔχεις καμμιὰ μέριμνα, θά σέ κάνει νά προσεγγίσεις στήν πόλη». Ἐπίσης ἀπάντηση στό λογισμό πού τόν κούραζε καί τόν ἔκανε νά ἐπιζητεῖ νά βρεῖ ποιά εἶναι ἡ αἰτία τῶν ποικίλων πειρασμῶν πού ξεσηκώθηκαν ἐναντίον του.

Πές στὸν ἀδελφό. Περίμενε ἀκόμη λίγο. Δέν εἶναι καιρός νά κόψεις τή «συντυχία». Νά ξέρεις ὅτι ἐγὼ φροντίζω περισσότερο γιὰ σένα ἀπ' ὅτι ἐσύ, καί πολύ περισσότερο, φροντίζει ὁ Θεός.

Ἐδελφέ Ἰωάννη, μή φοβηθεῖς καθόλου τούς πειρασμούς πού ξεσηκώθηκαν γιὰ νά δοκιμαστεῖς. Δέν θά σέ ἀφήσει ὁ Θεός ἀπροστάτευτο. Μόνο, ὅταν σοῦ ἔλθει ἕνας τέτοιος πειρασμός, μήν κάνεις τὸν κόπο νά ἐρευνᾷς νά βρεῖς τὴν αἰτία του, ἀλλὰ φώναζε δυνατὰ τό Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, λέγοντας, «Ἰησοῦ βοήθησέ με». Καί θά σέ ἀκούσει, «διότι βρίσκεται πολύ κοντά σέ ἐκείνους πού Τόν ἐπικαλοῦνται» (Ψαλμ. 144, 18). Μή δειλιάσεις, ἀλλὰ τρέξε πρόθυμα καί θά κατακτήσεις τὴν πόλη (Α΄ Κορ. 9, 24), μέ τή βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Κυρίου μας, στὸν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

40

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα· ἔαν εἶναι μέσα στά καθήκοντά του νά διδάξει στὸν ἀδελφό πού τόν διακονεῖ πῶς πλέκεται τό σχοινί μέ βοῦρλα καί γιὰ κάποιο ἀδελφό πού ρώτησε σχετικά μέ τούς λογισμούς του, ὅχι εὐθέως, ἀλλὰ αἰνιγματωδῶς, ἂν ἐνήργησε σωστά.

Η ἰλαμπρότατη διδασκαλία τοῦ Σωτήρα εἶναι αὕτη: «Γενηθήτω τό θέλημά Σου» (Ματθ. 6, 10). Ὅποιος λοιπόν λέει τὴν προσευχή αὕτη μέ εὐλικρίνεια, βάζει κάτω τό δικό του τό θέλημα καί κρεμάει τά πάντα ἀπὸ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Τό νά διδάξεις, τώρα, τὸν ἀδελφό πῶς γίνεται τό σχοινί, συμφέρεи βέβαια, ἀλλὰ μπορεῖ νά γίνῃ αἰτία φθόνου στοὺς ἄλλους ἀδελφούς. Μπορεῖς ὅμως ἀραιά, κάπου-κάπου, νά τό κάνεις· καί ἔτσι καλύπτεται τό θέμα κάπως, γιὰ νά μή σκανδαλισθεῖ ἡ συνείδηση τῶν ἀδελφῶν.

Ἐπίσης τό νά ἐξαγορεύεται κανεῖς τούς λογισμούς του μέ αἰνιγματικὸ τρόπο εἶναι ἀτομιστική ιδιοτροπία, πού δέν φαίνεται νά ἔχει καθόλου διάκριση. Ἐνας τέτοιος ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκη πολλῆς προσευχῆς. Καί πού ξέρεις;

ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις γίνεται.

μα΄

᾽Απόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν εἰς πολλοὺς ἐμπεσόντα λογισμοὺς καὶ φροντίδας περὶ τῆς τοῦ Μοναστηρίου συστάσεως.

Π ὁλλὰ τὰ βλύζοντα ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Καί φησιν· ἐξαριθμήσομαι αὐτούς, καὶ ὑπὲρ ἅμμον πληθυνθήσονται. Ἀδελφέ, οὐδεὶς οἶδε ποῦ μέλλει ὁ τόπος οὗτος ἐλθεῖν, εἰ μὴ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς μόνος· κάμὲ ἐπληροφόρησεν. Ἔχε οὖν ὅτι οὐκ ἐγκαταλιμπάνει αὐτὸν ὁ Κύριος, ἀλλὰ φυλάττει καὶ δοξάζει αὐτὸν εἰς δόξαν τοῦ ὀνόματος τῆς δόξης αὐτοῦ.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

μβ΄

᾽Απόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν ἐρωτήσαντα περὶ τῆς συμβάσης αὐτῷ ἀσθενείας, πόθεν ἐστί· καὶ εἰ χρῆ εἰπεῖν τοῖς ἀπερχομένοις ἀδελφοῖς εἰς τὴν Αἴγυπτον πῶς χρήσασθαι· καὶ <μεριμνῶντα> περὶ αὐτῶν μήπως θλιβῶσι διὰ τὴν αὐτῶν πρὸς τοὺς <τόπους> ἀπίειραν.

Ε ἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· μεμιγμένοι εἰσὶν οἱ παρὰ σοὶ Αἰγύπτιοι καὶ Ἱεροσολυμίται, ἀλλὰ μὴ φροντίσης, μέλλει γὰρ τῷ Θεῷ περὶ σοῦ. Τὸ δὲ ἐνθύμημά σου, ποίησον κατὰ φόβον Θεοῦ καὶ μὴ θλιβῆς κατὰ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ μόνον εὗξαι, καὶ ὁδηγεῖ αὐτοὺς Κύριος κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ περὶ παντὸς πράγματος. Πάρεξ γὰρ τοῦ Θεοῦ οὐδὲν γίνεται, μάλιστα ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, εἰ κατὰ φόβον Θεοῦ πρὸς ἀνάπαυσίν ἐστι καὶ ὠφέλειαν ψυχῶν.

39. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ὁ χώρος τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Ἰσραὴλ στὸ Φαραῶ καὶ συμβολίζει τὴ γενικὴ φθορά καὶ δουλεία τοῦ μεταπτωτικοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἱερουσαλήμ εἶναι χώρος πού γεννᾶται καὶ ὑλοποιεῖται ἡ Λύτρωση καὶ συμβολίζει τὴ σωτηρίαν, τὴν ἐπαναφορά στὸ ἀρχαῖο κάλλος καὶ τὴν προώθηση στὴν ἐσχατολογικὴ πραγματικότητα.

Στὴν πρακτικὴ γλώσσα τῶν μοναχῶν, ἐξειδικευμένα, «οἱ Αἰγύπτιοι» ἐκπροσωποῦν τοὺς λογισμοὺς τῆς φθορᾶς καὶ «οἱ Ἱεροσολυμίται» τοὺς λογισμοὺς τῆς σωτηρίας. Ἐφθασε ὁμως τὸ ζεῦγος

Τά θαύματα δέν γίνονται γι' αὐτούς «πού ἔχουν σταθερή καί ἀκλόνητη πίστη, ἀλλά γιά ἐκείνους πού ἔχουν δισταγμούς καί ἀμφιβολίες» (Α΄ Κορ. 14, 22).

41

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, ὁ ὁποῖος ἔπεσε σέ πολλοὺς λογισμοὺς καί ἔννοιες, σχετικά μέ τό ποιά θά εἶναι ἡ τελική συγκρότηση καί συντήρηση τοῦ Μοναστηριοῦ.

Πολλοὺς λογισμοὺς ἀναβλύζει ἡ καρδιά σου. Εἶναι ὅπως τό λέει ἡ Γραφή: «Θά τοὺς μετρήσω καί θά βγοῦν περισσότεροι καί ἀπό τήν ἄμμο» (Ψαλμ. 138, 18). Ἀδελφέ, κανεῖς δέν γνωρίζει πῶς πρόκειται νά ἐξελιχθεῖ αὐτός ὁ τόπος, παρὰ μόνο ὁ καρδιογνώστης Θεός, πού ἔδωσε καί σέ μένα πληροφορία. Γνώριζε λοιπόν ὅτι δέν θά τόν ἐγκαταλείψει ὁ Κύριος, ἀλλά θά τόν προστατεύει καί θά τόν δοξάζει, ὥστε νά δοξάζεται ἀπό τοὺς ἀνθρώπους ἡ δόξα τοῦ Ὀνόματός Του.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

42

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, πού τόν ρώτησε σχετικά μέ τήν αἰτία τῆς ἀρρώστιας πού τοῦ συνέβη. Ἀκόμη, ἂν εἶναι εὐλογημένο νά ἐξηγήσει στοὺς ἀδελφούς, πού ἀναχωροῦσαν γιά τήν Αἴγυπτο, πῶς νά συμπεριφέρονται. Ἐπίσης τοῦ ἀναφέρει ὅτι ἦταν ἀνήσυχος γι' αὐτούς, μήπως βροῦν δυσκολίες, ἐπειδὴ δέν γνώριζαν τοὺς τόπους.

Πές στόν ἀδελφό: «Ἀκόμη οἱ λογισμοί σου εἶναι ἀνάμικτοι. Ἄλλοι εἶναι ὀρθοί, Ἱεροσολυμίτες, καί ἄλλοι λαθμενένοι καί ἐμπαθεῖς, Αἰγύπτιοι³⁹. Ἀλλά μήν ἔχεις ἔννοια, διότι ὁ Θεός ἐνδιαφέρεται καί φροντίζει γιά σένα. Καί ἐκεῖνο πού σκέφτηκες γιά τοὺς ἀδελφούς, νά τό κάνεις μέ φόβο Θεοῦ, ἀλλά νά μήν ἀφήσεις νά μπεῖ ἡ ἀνησυχία σπὴν καρδιά σου γι' αὐτούς. Μόνο νά κάνεις εὐχή καί τοὺς ὀδηγεῖ ὁ Κύριος κατὰ τό θέλημά Του σέ κάθε ζήτημα. Στ' ἀλήθεια, χωρίς τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τίποτα δέν γίνεται, ἰδίως σ' αὐτόν τόν τόπο, ἂν βέβαια κανεῖς κινεῖται ἀπὸ τό φόβο τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἀνάπαυση καί τήν ὠφέλεια τῶν ψυχῶν.

αὐτῶν τῶν ὄρων νά συμβολίζει ἀκόμη κοί τοὺς ἐπιθυμητοὺς καί ἀνεπιθύμητους ἐπισκέπτες (ἢ τοὺς ἐπίσημους καί ἀνεπίσημους).

μγ΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ὥστε πάντα τὰ καθ' ἑαυτὸν ἀναθεῖναι Θεῷ.

Εἴ τις πίνει ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἔπεμψά σοι δι' ἐπιστολῶν, οὐ διψᾷ εἰς τὸν αἰῶνα. Σὺ δὲ ὡφείλες προσδοκᾶν καὶ ἐλπίζειν ἀνάπαυσιν διὰ πίστεως Χριστοῦ. Λάβε τὸν ἄρτον τοῦτον ἐκ τῆς ἐμῆς τροφῆς, καὶ ἀμερίμνει· μηδὲν φοβηθῆς, ἀλλὰ λάβε δύναμιν διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐλπίδα· πίστευσον ὅτι ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ μετὰ σοῦ ἐστιν.

μδ΄

Ἐκ τῆς πεμφθείσης αὐτῷ εὐλογίας δέδωκε τῷ αὐτοῦ ὑπηρέτῃ, οὐκ ἀπὸ χειρός, ὡς μὴ ὦν κληρικός, ἀλλ' ἔθηκε, κάκεῖνος ἑαυτῷ ἔλαβε· καὶ δεξιόμενος ἐκ δευτέρου καὶ τρίτου εὐλόγισεν, τὸ αὐτὸ ἐποίησε καὶ ποιῶν τοῦτο δίχα ἐπιτροπῆς, οὐκ ἐννοεῖ τὸ ἀμάρτημα. Καὶ πάλιν ὅτε εἶδε ταῖς εὐχαῖς τοῦ Γέροντος ἑαυτὸν κουφισθέντα ἐκ τῶν παθῶν, εἶπεν, ἡτόνησαν ἐξ ἐμοῦ τὰ πάθη. Καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεμψεν ἐρωτῶν περὶ λογισμῶν βλασφημίας, καὶ οὐκ ἔλαβεν ἀπόκρισιν. Καὶ ἐν τῷ θαυμάζειν αὐτὸν τὴν αἰτίαν, ἐξαίφνης κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ πρὸς παιδείαν ὥφθη αὐτῷ φάντασμα φοβερόν, καὶ ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ παρὰ χρῆμα ἀπῆλθε. Καὶ πολλοῦ πληρωθεὶς θορύβου καὶ ταραχῆς, ἐμνήσθη τὸ σφάλμα μόνου τοῦ ἄρτου, ἐπιλαθόμενος τὸ παρ' αὐτοῦ ρηθὲν ἐπὶ τῆς ἀσθενείας τῶν παθῶν. Καὶ φορέσας τὸ πεμφθὲν αὐτῷ ποτε παρὰ τοῦ Γέροντος κουκούλιον, πολλὰ προσέπιπτε καὶ παρεκάλει τυχεῖν ἐλέους. Καὶ γράφει αὐτῷ ὁ Γέρων περὶ τῶν δύο πταισμάτων· ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ λογισμοῦ τῆς βλασφημίας· καὶ ὅτι τὸ θεῖναι τὰς εὐλογίας τῷ ὑπηρέτῃ ὡς τε αὐτὸν λαβεῖν οὐκ ἦν ταπεινωσις, ἀλλὰ μᾶλλον φυσίωσις καὶ παιδικῆς διανοίας.

43

Ἑ **Ἀπόκριση** τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης, μέ τὴν ὁποία τὸν παρακινεῖ ἔτσι ὥστε, ὅλα ὅσα ἀφοροῦν τὸν ἑαυτοῦ, νὰ τὰ ἀναθέσει στὸ Θεό.

Ο "ποιος πίνει ἀπὸ τὸ νερὸ ποῦ τοῦ ἔστειλα, μέσω τῶν ἐπιστολῶν, «δὲν διψᾷ ποτέ, στὸν αἰῶνα» (Ἰωάν. 4, 14). Καί σύ λοιπόν ὀφείλεις νὰ περριμένεις καί νὰ ἐλπίζεις ἀνάπαυση μέ βάση τὴν πίστη ποῦ ἔχεις στὸ Χριστό. Λάβε τώρα ἓνα μέρος ἀπὸ τὸν ἄρτο ποῦ ἔχω ὡς τροφή μου καί ἡσύχασε. Μὴ φοβηθεῖς τίποτα, ἀλλὰ πάρε δύναμη καί ἐλπίδα διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πίστεψε ὅτι τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐπάνω σου.

44

Ο ἀββάς Ἰωάννης τῆς Μερωσάβης ἔδωσε ἀπὸ τὸν ἄρτο ποῦ τοῦ ἔστειλε ὡς εὐλογία ὁ μέγας Γέροντας, στὸν ἀδελφὸ ποῦ τὸν διακονοῦσε στὸ κελλί, ὅχι μέ τὸ χέρι του — ἐπειδὴ δὲν ἦταν ἱερωμένος — ἀλλὰ ἀκούμπησε κάπου τὸν ἄρτο καί ὁ ἀδελφὸς τὸν πῆρε μόνος του, εὐλογία γιὰ τὸν ἑαυτοῦ. Καί ὅταν ἔλαβε πάλι γιὰ δεῦτερη καί τρίτη φορά ἄρτο ὡς εὐλογία, ὁ ἀββάς Ἰωάννης, ἔκανε τὸ ἴδιο. Καί ἐνῶ ἔδινε μέ τέτοιο τρόπο τὸν ἄρτο στὸν διακονητὴ του, χωρὶς νὰ ἔχει ἄδεια καί εὐλογία ἀπὸ τὸ μεγάλο Γέροντα, δὲν ἀντιλαμβάνόταν τὸ λάθος του. Μιά ἄλλη πάλι φορά, ὅταν εἶδε, μέ τὴν εὐχὴ τοῦ Γέροντα, νὰ ἀνακουφίζεται ἀπὸ τὰ πάθη, εἶπε: «Ἀτόνησαν μέσα μου τὰ πάθη». Μετὰ ἀπ' αὐτὰ ἔστειλε στὸ Γέροντα ἐπιστολή καί τὸν ρωτοῦσε σχετικὰ μέ λογισμοὺς βλασφημίας, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε ἀπάντηση. Καί ἐνῶ ἀποροῦσε, γιατί δὲν καταλάβαινε τὸ λόγο τῆς σιωπῆς τοῦ Γέροντα, ξαφνικά, κατὰ παραχώρηση Θεοῦ, γιὰ παιδαγωγία τῆς ψυχῆς του, τοῦ φανερώθηκε μπροστά του φοβερό φάντασμα, μιά καί δυὸ φορές καί ἀμέσως χάθηκε. Καί ἐνῶ θορυβήθηκε καί ταραχθήκε πάρα πολύ, θυμῆθηκε μόνο τὸ ἁμάρτημα τοῦ ἄρτου καί δὲν θυμῆθηκε αὐτὸ ποῦ εἶπε γιὰ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν παθῶν. Τότε φόρεσε τὸ κουκούλι, ποῦ τοῦ εἶχε στείλει κάποτε ὁ Γέροντας καί παρακαλοῦσε, κάνοντας πολλές «μετάνοιες», νὰ λάβει ἔλεος. "Υστερα ἀπ' ὅλα αὐτὰ τοῦ ἔστειλε ὁ Γέροντας γράμμα, ὅπου τοῦ ἀνέφερε γιὰ τὰ δύο ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καί σχετικὰ μέ τοὺς λογισμοὺς τῆς βλασφημίας. Ἀκόμη τοῦ ἐξήγησε ὅτι τὸ γεγονὸς ὅτι ἀκουμποῦσε κάπου τίς εὐλογίες, ὥστε ὁ διακονητὴς νὰ τίς παίρνει μόνος του, δὲν ἦταν ταπείνωση, ἀλλὰ μάλλον ἀλαζονεία καί ἀπόδειξη παιδικῆς καί ἀσύνετης συμπεριφορᾶς.

Εἴ τις οἶδεν ὅτι παραβαίνει τὴν ἐντολήν, τεκμήριον ἐν δεικνύει γνώσεως· καὶ ὁ γινώσκων διορθοῦται. Ἄλλ' ἀπλῶς λαλοῦμεν, ὡς δήποτε ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Θεοῦ παρέθηκες σε, καὶ ἐκκλίνεις ἀπ' αὐτῆς; Καὶ ἡ Γραφὴ λέγει ἐκ στόματος τοῦ Θεοῦ, ὅτι οἱ δίκαιοι οὐκ ἐκκλίνουν· τί δοκιμάζεις εἶπω; Καὶ πάλιν λέγει· μὴδὲ ἐξελθέτω μεγαλορρημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν. Καὶ ἐτόλμησας ἀνοῖξαι τὸ στόμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰπεῖν ὅτι ἡτόνησαν ἀπ' ἐμοῦ τὰ πάθη καὶ οὐχὶ μᾶλλον εἶπας ὅτι ἐν θησαυρῷ κεῖνται ἐν ἐμοὶ ὅλα;

Διὰ τοῦτο μικρὸν ἐγκατελείφθης καὶ ἐφάνη σου ὅλη ἡ ταλαιπωρία· καὶ εἰ μὴ ἡ δ' εἴλες σκέπασμα, κοπιάσαι εἶχες· ἀλλὰ πιστὸς ὁ Θεός φησιν, ὃς οὐκ ἑάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, πρὸς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς ὑπενεγκεῖν. Καὶ τὸ ἀκαίρως ποιῆσαι πρᾶγμα, ἐκ θελήματός ἐστιν ἰδίου τοῦ φυσιοῦσθαι, μὴ ἔχων χειροτονίαν, καὶ τὸ δοῦναι ἄλλοις εὐλογίαν ὡς Ἀρχιεπίσκοπος, οὐκ οἶδα ἐγὼ πῶς ταῦτα ἐκφράσω. Τί οὖν ἐγὼ οὐκ ᾔδειν τοῦ πᾶσι πέμψαι εὐλογίας; Ἦ σοὶ πάντως ἔπεμψα. Ἰδοὺ οὖν μικρὸν ὑπὲρ μεγάλων καὶ πολλῶν ἐπαιδεύθης.

Νῆψαι λοιπὸν τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τὰ ὀκτὼ ἔθνη τὰ ἀλλόφυλα στερεῶς καὶ μὴ καθίσης παιδικοῖς συρόμενος πράγμασι. Καὶ κτῆσαι στυφότητα, ἣ γὰρ ἀπλότητα (ἴσ. καὶ οὐ μόνην ἀπλότητα)· καὶ γὰρ πολλάκις ἤκουσας «ὅτι μετὰ βουλῆς πάντα ποιεῖ». Καὶ περὶ παντὸς πάθους καὶ βλασφημίας, δεθήτηι τοῦ Θεοῦ, καὶ συναντιλαμβάνεται σου κατὰ μικρόν· καὶ νῆψον τοῦ λοιποῦ καὶ τήρησον αὐτὰ ἐν τῇ καρδίᾳ σου. Καὶ οὐ χρεῖα ἵνα τις μάθῃ, ἀλλ' ὃ γέγονε, γέγονε. Συγχώρησόν μοι τὰ παρελθόντα καὶ διορθοῦμαι τὰ μέλλοντα. Ἔσται οὖν Ἰησοῦς μετὰ σοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

με΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ὅτε εἰς μεγάλην ἐμπεισὼν ἀρρωστίαν καὶ σφοδροτάτῃ κρατούμενος πυρετῷ καὶ

40. Σπανία διατύπωσις ἐπιπληκτικῆς εἰρωνίας. Κατὰ βάση ἐπιτιμᾷ τὴν αὐθαίρετη ἐπιλογὴ τοῦ Ἰωάννου Μηρωσάβρης, νὰ μὴ σκεφθεῖ νὰ ζητήσει εὐλογία. Τοῦ δίνει ὁμως νὰ καταλάβει ἕναν ἀπὸ τοὺς βασικούς μηχανισμούς, μέ τοὺς ὁποίους μᾶς πλανᾷ ὁ σατανάς, σέ συνεργασία μέ τὸν ἀνυπότακτο λογισμό μας. Σάν νὰ τοῦ λέει: «Ἡ καλὴ προαίρεση δὲν ἀρκεῖ. Ἡ ταπεινοσχημία ποτὲ δὲν ἀναπληροῖ τὴν ταπείνωση. Ἡ εὐλογία εἶναι ἀγαθὸ διαπροσωπικῆς σχέσης αὐτοῦ πού εὐλογεῖ καὶ αὐτοῦ πού εὐλογεῖται. Ὁ εὐλογοῦμενος δὲν γίνεται αὐθαίρετα εὐλογῶν. Φρόντισες νὰ μὴ φανεῖς ὑπερήφανος μέσα στὴν παρακοῇ σου, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξες εὐαίσθητος, ὥστε νὰ μὴν ὑποχωρήσεις στὰ πραγματικά πάθη σου». Ὁ σατανάς μᾶς βοηθεῖ σέ ἄστοχες ἀγρύπνιες, γιὰ νὰ μᾶς κοιμίζει τότε πού ἡ νύχτη εἶναι ἀπαιτητικὴ ἀνάγκη μας.

41. Στὴν ἀσκητικὴ γραμματεία ἀναφέρονται συχνά οἱ Πατέρες σέ «ὀκτώ» πάθη ἢ θανάσιμες ἁμαρτίες ἢ λογισμούς, ἀλλὰ τὸ περιεχόμενο αὐτῆς τῆς ὀκτάδος δὲν εἶναι τὸ ἴδιο σέ ὅλους.

Ο "ποιος αντιλαμβάνεται ότι είναι παραβάτης κάποιας εντολής, έχει μία απόδειξη αὐτογνωσίας. Καί ἀφοῦ τό γνωρίζει, διορθώνεται. Ἄλλά, πρέπει νά μιλήσουμε ἀπλά. Σέ πῆρα καί σ' ἔβαλα ἀμετάκλητα στό χέρι τοῦ Θεοῦ· γιατί λοιπόν κοιτάζεις πῶς νά ἀποδράσεις ἀπό ἐκεῖ; Ὁμως τό λέει καί ἡ Γραφή, τό ἴδιο τό στόμα τοῦ Θεοῦ: «Οἱ δίκαιοι δέν παρεκκλίνουν» (Παρμ. 24, 7). Σ' ἐρωτῶ λοιπόν: Τί ἐπιχειρεῖς νά κάνεις; Καί ἀλλοῦ πάλι λέει ἡ Γραφή: «Νά μή βγεῖ ἀπό τό στόμα σας καυχησιολογία» (Α' Βασ. 2, 3). Καί σύ τόλμησες νά ἀνοίξεις τό στόμα σου μπροστά στό Θεό καί νά πεῖς «ἀπομακρύνθηκαν ἀπό μένα τά πάθη», ἀντί νά πεῖς καλύτερα «ὅλα εἶναι μέσα μου συναγμένα σάν σέ θησαυροφυλάκιο»;

Γι' αὐτό ἐγκαταλείφθηκες ἀπό τή Χάρη γιά λίγο καί βγήκε ὅλη ἡ ταλαιπωρία σου. Καί ἄν δέν ὑπῆρχε τό κουκούλι πού πῆρες καί ἔβαλες ἐπάνω σου, θά κοπίαζες πολύ. Ἄλλά «εἶναι πιστός ὁ Θεός», λέει ἡ Γραφή, «ὁ Ὅποιος δέν θά μᾶς ἀφήσει νά δοκιμαστοῦμε πάνω ἀπό τίς δυνάμεις μας, ἀλλά μαζί μέ τή δοκιμασία θά δώσει καί τήν ἀνάλογη ἔκβαση καί παρηγορία, γιά νά μπορέσουμε νά βαστάξουμε» (Α' Κορ. 10, 13). Καί τό ἄλλο πού ἔκανες καί ἔδωσες τόν ἄρτο, ἐντελῶς ἄκαιρα, προερχόταν ἀπό τό θέλημά σου, πού σοῦ ἐμπνεύσθηκε ἀπό τό πάθος τῆς οἰσῆσης, ἀφοῦ δέν εἶσαι χειροτονημένος κληρικός. Τό ὅτι ἔδωσες λοιπόν στούς ἄλλους εὐλογία σάν ἀρχιεπίσκοπος, δέν ξέρω κι ἐγώ πῶς νά τό χαρακτηρίσω⁴⁰. Τί λές, ἀδελφέ, ἐγώ δέν ἤξερα νά στεῖλω εὐλογία σέ ὅλους; Ἄλλά ἔστειλα μόνο σέ σένα. Νά λοιπόν, πού ἡ δοκιμασία ὑπῆρξε πολύ μικρή ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τά πολλά καί μεγάλα λάθη σου.

Ἀνάνηψε συνεπῶς, γιά νά κατανικήσεις μέ ἀνδρεία τά ὀκτώ θανάσιμα πάθη-ἁμαρτήματα⁴¹ πού πολεμοῦν τόν ἄνθρωπο, ὅπως τά ἀλλόφυλα ἐκεῖνα ἔθνη πολεμοῦσαν τόν Ἰσραήλ καί μήν κάθεσαι νά σύρεσαι ἀπό παιδικά πράγματα. Καλύτερα νά σέ χαρακτηρίζει ἡ συστολή παρά ἡ ἀπερίσκεπτη ἀπλότητα. Διότι πολλές φορές ἄκουσες ὅτι «ὅλα πρέπει νά τά πράττεις, ἀφοῦ ζητήσεις εὐλογία καί συμβουλή» (Παρμ. 31, 4). Καί γιά κάθε πάθος καί γιά τή βλασφημία, παρακάλεσε τό Θεό καί σύντομα θά Τόν βρεῖς συναντιλήπτορα. Ἀπό τώρα καί πέρα λοιπόν νά ἔχεις νήψη καί νά τηρεῖς τά λόγια τοῦτα στήν καρδιά σου. Κι αὐτό ἀκόμη: Δέν εἶναι ἀνάγκη νά τά μάθει αὐτά κανεῖς. Ὁ,τι ἔγινε, ἔγινε. Συγχώρα με γιά τά παρελθόντα καί θά προσπαθήσω νά διορθώσω τά μέλλοντα. Ἄς εἶναι ὁ Ἰησοῦς μαζί σου στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μήτε τραφεῖς μήτε καθευδήσας, ἔκραξεν ἐρίζων πρὸς τὸν Ἀββᾶν καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτῷ ἀδελφούς, κατ' ἐνέργειαν διαβόλου.

Α 'δελφέ, τί ἐξυδαρώθη σου ἡ καρδία τοῦ ἀφεῖναι τὸν ἀγαπητόν, καὶ τρέχειν ὀπίσω τοῦ ἐχθροῦ; Ἀφῆκας τὴν φωνὴν τοῦ ποιμένου Χριστοῦ καὶ ἐξηκολούθησας ὀπίσω τοῦ λύκου διαβόλου; Τί ἔπαθες; Τί ὑπέμεινας; Τί εἰσὶν αἱ κραυγαὶ αὐται, ἃς ἠρίθμωσεν ὁ Ἀπόστολος μετὰ τῶν δυσφήμων ἐκείνων; «Πᾶσα κραυγὴ καὶ βλασφημία καὶ ὀργή, ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ». Ὑπὲρ τὴν δύναμιν ἔπαθες οὐδέν, τοῦ Ἀποστόλου βοῶντος· «πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα» καὶ τὰ λοιπά.

Ἐξυπνίσθητι ἀπὸ τῆς ταραχῆς ταύτης τῶν κακῶν λογισμῶν· λάβε τὴν ράβδον τοῦ σταυροῦ, ἐν ᾗ ἀπελαύνεις τοὺς λύκους, τοῦτ' ἔστι τοὺς δαίμονας καὶ μνήσθητι τοῦ εἰπεῖν· Ὅτι τί περίλυπος εἴ ἡ ψυχὴ μου καὶ ἵνα τί συνταράσσης με; Ἐλπίσον ἐπὶ τὸν Θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, σωτήριον τοῦ προσώπου μου, καὶ ὁ Θεός μου. Νῆψον τοῦ λοιποῦ καὶ μὴ ἐκκαυθῆς ὡς ἄφρον παιδίον μὴ ἔχον αἴσθησιν, χρεωστῶν ἀνελθεῖν μετὰ Χριστοῦ εἰς τὸν σταυρόν, καὶ ἡλωθῆναι τοῖς ἥλοις, καὶ νυχθῆναι τῇ λόγχῃ. Τί ὑπομένεις ταλαίπωρε, βοῶν κατὰ Χριστοῦ βίας καὶ ὑβρίζων τοὺς ἀδελφούς σου; Ποῦ ἔστι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι;

Ἀρκεῖ ἔως ὧδε· φησὶ γάρ «δὸς σοφῷ ἀφορμὴν, καὶ σοφώτερος ἔσται». Βάσταξον καὶ ἡσυχάσον καὶ εὐχαρίστησον εἰς πάντα· οὕτω γὰρ λέγει «ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε». Δηλὸν δέ ἐστι καὶ ἐν ἀνάγκαις, καὶ ἐν θλίψεσι, καὶ ἐν ἄρρωστίαις, καὶ ἐν ἀνέσει. Κράτει οὖν τὸν Θεόν, καὶ μένει μετὰ σοῦ· καὶ δίδωσί σοι δύναμιν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

μς΄

Κουφισθέντος αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀσθενείας καὶ ἀνανήψαντος ἐκ τοῦ πειρασμοῦ, ἔδειξεν αὐτῷ ὁ ἀντικείμενος πονηρὰ ἐνύπνια, ἵνα αὐτὸν πάλιν

λη ἀρρώστια καί τόν ἔψηνε ὑψηλός πυρετός. Καί γιά πολλές ἡμέρες οὔτε ἔτρωγε, οὔτε κοιμόταν, παρά μόνο φώναζε καί φιλονικοῦσε πρὸς τόν ἀββά Σέριδο καί πρὸς τοὺς ἀδελφούς πού τόν διακονοῦσαν, κατὰ διαβολικὴ ἐνέργεια.

Α 'δελφέ, γιατί χαλάρωσε ἔτσι ἡ καρδιά σου ὥστε νά ἀφήνεις τόν Ἀγαπητό καί νά τρέχεις πίσω ἀπ' τόν ἐχθρό; Ἐκλείσες τ' αὐτιά σου στή φωνή τοῦ Ποιμένα Χριστοῦ καί ἀκολούθησες πίσω ἀπὸ τή φωνή τοῦ λύκου-διαβόλου; Τί ἔπαθες; Τί ὑπέμεινες; Τί φωνές καί κραυγές εἶναι αὐτές; Δέν τίς συναρίθμησε ὁ Ἀπόστολος μαζί μέ τίς βλασφημίες, λέγοντας: «Κάθε κραυγή καί βλασφημία καί ὀργή καί κάθε κακότητα, διώξτε την μακριά»; (Ἐφεσ. 4, 31). Δέν σήκωσες τίποτα παραπάνω ἀπὸ τή δύναμή σου, ἀφοῦ ὁ Ἀπόστολος βροντοφωνάζει: «Εἶναι πιστός ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος δέν θά μᾶς ἀφήσει νά δοκιμαστοῦμε πάνω ἀπὸ τίς δυνάμεις μας» καί τά λοιπὰ (Α' Κορ. 10, 13).

Ξύπνα ἀπὸ τήν ταραχή αὐτή πού σοῦ ἔφεραν οἱ κακοὶ λογισμοί. Λάβε τή ράβδο τοῦ σταυροῦ, μέ τήν ὁποία θά διώξεις τοὺς λύκους, πού δέν εἶναι ἄλλοι, παρά οἱ δαίμονες. Φέρε στό νοῦ σου τά λόγια: «Γιατί εἶσαι βουτηγμένη στή λύπη, ψυχὴ μου καί γιατί μέ συνταράσσεις; Στήριξε τίς ἐλπίδες σου στό Θεό, διότι θά ἔλθει μέρα πού θά τόν εὐχαριστήσω καί θά τόν δοξολογήσω, ἀφοῦ Αὐτός εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ προσώπου μου καί ὁ Θεός μου» (Ψαλμ. 41, 12). Ἀνάνηψε λοιπόν ἀπὸ δῶ καί πέρα καί μή φουντώνεις μέ τό παραμικρό σάν ἀνόητο παιδαρέλι, πού δέν ἔχει αἴσθηση τοῦ τί κάνει, ἐνῶ τό χρέος σου εἶναι νά ἀνεβεῖς στό σταυρό μαζί μέ τό Χριστό καί νά καρφωθεῖς μέ τά καρφιά καί νά κεντηθεῖς μέ τή λόγχη. Τί εἶναι ἐκεῖνο πού ὑπομένεις, ταλαίπωρε, ὥστε νά ἐκτοξεύεις ἀπειλές κατὰ τοῦ Χριστοῦ καί νά βρίζεις τοὺς ἀδελφούς σου; Ποῦ εἶναι τό «νά συναγωνίζεσθε ὁ ἕνας τόν ἄλλο στήν ἀπόδοση τῆς τιμῆς ἀναμεταξύ σας»; (Ρωμ. 12, 10).

Εἶναι ἀρκετά ὡς ἐδῶ ὅσα σοῦ ἔγραψα· διότι λέει: «Δῶσε στό σοφό ἀφορμή καί θά γίνει σοφότερος» (Παρμ. 9, 9). Ὑπόμεινε καί ἡσύχασε καί εὐχαρίστησε γιά ὅλα τό Θεό. Σ' αὐτό σέ προτρέπει καί ἡ Γραφή λέγοντας, «νά εὐχαριστεῖτε γιά τό καθετί» (Α' Θεσ. 5, 18). Εἶναι φανερό πῶς ἐννοεῖ νά εὐχαριστοῦμε καί στίς ἀνάγκες καί στίς θλίψεις καί στίς ἀρρώστιες καί τόν καιρό τῆς ἀνεσης. Μένε λοιπόν ἐν τῷ Θεῷ καί θά μένει καί Ἐκεῖνος μαζί σου καί θά σοῦ δίνει δύναμη μέ τή Χάρη τοῦ Ὀνόματός Του, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

“Όταν πιά ἀνακουφίστηκε ἀπὸ τήν ἀρρώστια καί βγῆκε ἀπὸ τόν πειρασμό, ὁ διάβολος τοῦ παρουσίασε πονηρά ὄνειρα γιά νά τόν φέρει

ταράξη· καὶ ἀποτυχῶν ταύτου, πάλιν ἔδειξεν αὐτῷ ὡς Μοναστήριον Ἐκκλησίας καὶ πολλοὺς ἐκεῖ καταφεύγοντας, ὥστε δῆθεν ἐντυχεῖν βο-
θείας, καὶ ἀσφαλιζόμενος αὐτὸν ὁ Γέρων γράφει αὐτῷ ταῦτα.

ὅσα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, ἀδελφέ. Ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος παρετάξατο ὡς λέων ὠρυόμενος καταπιεῖν σε, ἀλλ' οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν ἢ πάντοτε σκεπάζουσα ἡμᾶς χεὶρ τοῦ Θεοῦ. Ὅτε οὖν εἶδεν ὅτι οὐ συγχωρεῖται ποιῆσαι ὃ θέλει, ἔβαλεν ἑαυτὸν ταράσσειν σου τὰς φρένας καὶ προεδήλωσέ σοι τινὰ πράγματα δι' ὀνείρων αἰσchrῶν αὐτοῦ. Καὶ ὡς πονηρὸς ἐν τῇ πανουρ-
γία αὐτοῦ, ὡς εἶδεν ὅτι οὐ παραδίδωσί σε ὁ Κύριος πειρασθῆναι εἰς τέλος, οὐδὲ ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου, ἐποίησέ σε ἰδεῖν Ἐκκλησίαν καὶ Μοναστήριον δῆθεν βο-
θείας. Σὺ οὖν ἀσφάλισαι τὴν καρδίαν σου σφραγίζων ἀταράχως ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ πιστεύω ὅτι βο-
ηθεῖ ἡμῖν τοῦ καταπατῆσαι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Κτῆσαι οὖν ταπεινὴν καρδίαν καὶ δὸς δόξαν τῷ σώσαντί σε ἀπὸ τῆς παγί-
δος τοῦ διαβόλου· σὺ γὰρ ἀπὸ ἀμελείας ταῦτα ἔπαθες.

μζ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ἐμπε-
σόντα εἰς πόλεμον ἐκ διαφόρων συστάνα λογισμῶν, καὶ σφόδρα ὄντα
βαρύτατον καὶ τοῖς πολλοῖς ἀκατάληπτον.

Εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ Ἰωάννη· θαυμάζω τὴν ἀγάπην σου πῶς οὐ νοεῖς τὰ
πράγματα. Ἐγὼ γὰρ βλέπων τὰς θλίψεις σου πολλὰς πολλάκις, ἀπ'
ἑαυτοῦ ἔπεμψά σοι εὐλογίας, ἵνα λάβῃς δι' αὐτῶν δύναμιν κατὰ Θε-
όν· ἀλλ' ὀφείλεις μελετᾶν πάντοτε τὸν ρς' Ψαλμόν. Ὁθεν λέγει· «εἶπε καὶ
ἔστη πνεῦμα καταιγίδος, καὶ ὑψώθη τὰ κύματα αὐτῆς· ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν
οὐρανῶν καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων». Καὶ πάλιν· «ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐν
κακοῖς ἐτήκετο». Ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ὀφείλομεν ὑπενεγκεῖν τοὺς τοιού-
τους κινδύνους, ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ θελήματος αὐτοῦ, καθὼς
προέγραψά σοι.

42. Στὴν Κλίμακα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου (σελ. 62 κ.ἐξ., Ἔκδ. Ἱερ. Μονῆς Παρακλή-
του), ὑπάρχει ἡ σχετικὴ μέ τὰ ὄνειρα διδασκαλία. Εἶναι γνωστὸ ὅτι τὰ ὄνειρα εἶναι ποικίλης προε-
λεύσεως. Εἶναι ἀκόμη γνωστὸ ὅτι ἡ ὄνειρομαντεία εἶναι «δουλεία στὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου». Παρά
ταῦτα, βλέπουμε τὸν ὁσιο Μ. Γέροντα νὰ κάνει διακριτικὲς ὑποδείξεις στὸν πνευματικὸ υἱό του,
μὲ σκοπὸ νὰ τοῦ ἀποκαλύψει τίς παγίδες τοῦ σατανᾶ, ποῦ εἶναι τόσο καλομελετημένες καὶ ποῦ
σκοπεύουν τὴν ἀποπλάνησή του. Δὲν χρησιμοποιοῖ τὸ ὄνειρο γιὰ νὰ στηρίξει πάνω του κάποια
γνώση ἢ προφητεία, ἀλλὰ κρίνει τὸ ὄνειρο καὶ ξεγυμνῶνει τὸ σατανά, προασφαλίζοντας τὴν ψυχὴ
τοῦ κινδυνεύει.

πάλι σέ ταραχή. Ἐπειδὴ καὶ αὐτὸ δὲν μπόρεσε νὰ τὸ πετύχει, τοῦ ἔδειξε στὴ συνέχεια ἕνα τόπο σάν Μοναστήρι με Ἐκκλησίες καὶ ἀνθρώπους πολλούς, πού κατέφευγαν ἐκεῖ, γιὰ νὰ βροῦν τάχα βοήθεια. Καὶ ὁ Γέροντας, γιὰ νὰ τὸν ἀσφαλίσει, τοῦ ἔγραψε τὰ ἑξῆς:

Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, ἀδελφέ. Ὁ ἐχθρὸς μας, ὁ διάβολος, παρατάχτηκε σάν λιοντάρι ὠρυόμενο γιὰ νὰ σέ καταπιεῖ, ἀλλὰ δὲν τὸν ἄφησε τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, πού πάντα μᾶς σκεπάζει. Ὅταν εἶδε λοιπὸν πῶς δὲν τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ κάνει ὅ,τι θέλει, τὸ ἔβαλε σκοπὸ νὰ σοῦ σκοτίσει τὸ μυαλὸ καὶ σοῦ φανέρωσε ἀπὸ πῶς μπροστὰ μερικὰ πράγματα με τὰ φαῦλα του ὄνειρα. Καὶ ἐπειδὴ σάν πονηρὸς πού εἶναι, μέσα στὴν πανουργία του, διαπίστωσε ὅτι δὲν θὰ σέ ἀφήσει ὁ Κύριος νὰ δοκιμαστῇς μέχρι τοῦ σημείου νὰ καμφθῇς, οὔτε περισσότερο ἀπ' ὅσο μπορεῖς νὰ βαστάξεις, σέ ἔκανε νὰ δεῖς Ἐκκλησία καὶ Μοναστήρι, πού θὰ πρόσφερε δῆθεν βοήθεια στοὺς ἀνθρώπους⁴². Ἀλλὰ ἐσύ νὰ ἀσφαλίζεις τὴν καρδιά σου, κάνοντας τὸ σημεῖο τοῦ σταυροῦ στὸ Ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Καὶ πιστεύω ὅτι ἐνισχυόμαστε ἔτσι νὰ καταπατήσουμε τὸ κεφάλι τοῦ ἐχθροῦ.

Προσπάθησε λοιπὸν νὰ ἀποκτήσεις ταπεινὴ καρδιά καὶ δῶσε δόξα σ' Ἐκεῖνον πού σέ ἔσωσε ἀπὸ τὴ θανάσιμη παγίδα τοῦ διαβόλου. Καὶ νὰ ξέρεις ὅτι ἀπὸ ἀμέλεια, δηλαδή ἐπειδὴ δὲν εἶχες νήψη, τὰ ἔπαθες ὅλα αὐτά.

47

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββὰ Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης. Γράφτηκε τὴν περίοδο ἐκείνη πού ἀπὸ διάφορους λογισμοὺς τοῦ δημιουργήθηκε πόλεμος, πού ἦταν ἀφόρητα βαρὺς καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς δὲν μπορούσαν νὰ ἀντιληφθοῦν τὴ σοβαρότητα τοῦ πολέμου στὸν ὁποῖο εἶχε ἐμπλακεῖ.

Πές στὸν ἀδελφὸ Ἰωάννη: Ἀπορῶ πῶς ἡ ἀγάπη σου δὲν καταλαβαίνει σωστὰ τὰ πράγματα. Γιατί ἐγώ, βλέποντας τίς πολλές σου θλίψεις, πολλές φορές σοῦ ἔστειλα ἀπὸ μόνος μου εὐλογίες, γιὰ νὰ δυναμωθῇς μ' αὐτές κατὰ Θεό. Εἶναι γιὰ σένα ἀπαραίτητο νὰ μελετᾷς πάντοτε τὸν 106^ο Ψαλμὸ, ὅπου λέει: «Διέταξε ὁ Κύριος καὶ ξεσηκώθηκε σφοδρὸς ἄνεμος, ἄγρια καταιγίδα καὶ τὰ κύματα τῆς θάλασσας ἔγιναν τεράστια σάν βουνά. Ἀνέβηκαν μέχρι τὰ νέφη τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατέβηκαν μέχρι τὰ βάθη τῆς θαλάσσης ἀβύσσου». Καὶ ἀμέσως παρακάτω: «Ἡ ψυχὴ τους, μέσα σ' αὐτὴ τὴ σφοδρὴ καταιγίδα, ἔλιωνε σάν κερὶ καὶ παρέλυε ἀπὸ τὸ φόβο» (Ψαλμ. 106, 25-26). Τὰ ἴδια παραχωρήθηκαν καὶ σ' ἐμᾶς τώρα καὶ ὀφείλουμε νὰ σηκώσουμε αὐτές τίς δύσκολες καταστάσεις, μέχρι νὰ φτάσουμε «στὸ λιμάνι τοῦ θελή-

Λοιπὸν ὁ Θεὸς οὐ παρέδωκέ σε εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου καὶ μὴ παραδῶς σεαυτὸν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν· κἄν οὕτω ποιῇς, ὁ Θεὸς οὐ παραδίδωσί σε. Θέλεις δὲ λυτρωθῆναι ἀπὸ τῶν θλίψεων καὶ μὴ κοπιᾶν εἰς αὐτάς; Προσδόκα χεῖρονα καὶ ἀναπαύη. Μιμνήσκου τοῦ Ἰωβ καὶ τῶν καθεξῆς ἀγίων πόσας ὑπέμειναν θλίψεις καὶ τὴν ὑπομονὴν αὐτῶν κτῆσαι καὶ παρακαλεῖται σου τὸ πνεῦμα.

Ἄνδρίζου καὶ ἴσχυε καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, μνημονεύων τῶν λόγων μου· καὶ ἡ ψυχὴ μου ἀνανεοῦται.

μη΄

Τοῦ Ἀββᾶ βραδύναντος κατὰ τινα πρόφασιν ἀπενεγκεῖν αὐτῷ τὴν προρρηθεῖσαν ἀπόκρισιν, σφόδρα αὐτῷ ἐνεκάλεσε καὶ εἰς πολλὴν αὐτὸν ἐνέθηκεν ἀθυμίαν. Καὶ τινων ἀδελφῶν τῶν διὰ τὴν ἀσθένειαν ἐξυπηρετουμένων, εἰπόντων αὐτῷ περὶ τινων πραγμάτων ὡς ἀργῶς καὶ ἀνωφελῶς ἐν τῷ κοινοβίῳ γινομένων, ἀντὶ τοῦ νουθετῆσαι καὶ διορθῶσαι αὐτοὺς τῆς τοιαύτης καταλαλιᾶς, εἶπε μὴδὲ αὐτῷ ἀρέσκειν ταῦτα. Καὶ τοῦ Ἀββᾶ μετὰ ταῦτα εἰπόντος αὐτῷ, ὅτι κατὰ γνώμην τοῦ Γέροντος καὶ ταῦτα ἐποίησα, εἶπεν αὐτῷ ὅτι κατὰ τὸ θέλημά σου ἀφῆκέ σε ὁ Γέρων πορεύεσθαι. Καὶ πρὸς ταῦτα πέμπει αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην, σημαίνων αὐτῷ ἐν αὐτῇ ὅτι τὰ δοκοῦντα ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς γίνεσθαι, οἰκονομικῶς πράττεται ὑπὲρ τὴν ἡμετέραν ὄντα κατάληψιν.

Πάλιν διὰ χρόνου ἡγείρεν ἡμᾶς ἡ ἀγάπη τοῦ κροταφῆσαι τῇ ράβδῳ τοῦ Χριστοῦ τῆς παιδείας καὶ τῆς ἐπιτιμίας, ἵνα πληρωθῇ καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ γραφικὸς λόγος, λέγων· «ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου» καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ πάλιν «ἐὰν παιδεύσωμέν σε μὴ ἐκλυθῇς», μιμνησκόμενος τῆς παροιμίας τοῦ λέγοντος: «Υἱέ μου μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μὴδὲ ἐκλύου ὑπ’ αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται». Κἄν δὲ ἐπιτιμήσω σοι, οὐκ ἀγνοεῖς πῶς λέγει ὁ Ἀπόστολος «ἐλεγον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον».

43. Στὴ Γαλλικὴ ἔκδοσις «Barsanuphe et Jean de Gaza Correspondance, σελ. 43, Ἑκδόσεις Abbaye Saint Pierre de Solesmes, 1972», διατυπώνεται διάφορος θέσις: «Καὶ ἡ ψυχὴ σου θά ἀνανεωθεῖ». Ἡ τροποποίηση αὐτὴ ποῦ ἔχει γίνεαι στὴν μετάφραση εἶναι αὐθαίρετη, ὡς μὴ ἐριδομένη οὔτε ἐπὶ τοῦ κριτικοῦ κειμένου. Καὶ ὀφείλεται στὴν ἄγνοια τοῦ συνδυασμοῦ ἀγάπης καὶ ταπεινώσεως «εἰς τὰς ὑπὲρ τοῦ πλησίον δεήσεις». Γὰρ νὰ χτυπηθεῖ ἡ ὑψηλοφροσύνη, ἡ ὑπερρφάνεια καὶ τὰ ὅμοια, ὁ προσευχόμενος ὑπὲρ κάποιου ἄλλου ζητεῖ τὴ μεσιτεία του ὑπὲρ τῆς δικῆς του σωτηρίας, ὥστε νὰ κρατήσῃ θέσις ὑποδεέστερη ἀπὸ ἐκείνη ποῦ ἔχει αὐτός «ὑπὲρ οὐ» γίνεται ἡ προσευχή.

ματός Του» (Ψαλμ. 106, 30), όπως σου έγραψα και σέ προηγούμενα γράμματα.

Πρόσεξε όμως! 'Ο Θεός δέν σέ παρέδωσε στά χέρια τών ἐχθρῶν σου, ἀλλά καί σύ ὥστόσο μήν παραδώσεις τόν ἑαυτό σου στά χέρια τους. Ἄν κάνεις ἕνα τέτοιο ἀγῶνα, ὁ Θεός δέν θά ἐπιτρέψει νά παραδοθεῖς. Θέλεις νά ἀπαλλαγεῖς ἀπό τίς θλίψεις καί νά μήν κοπιάζεις ὅταν σου ἔρχονται; Περίμενε χειρότερα καί θά βρεῖς ἀνάπαυση. Φέρε στό νοῦ σου τόν 'Ιῶβ καί τούς ὑπόλοιπους 'Αγίους πού τόν μιμήθηκαν, πόσες θλίψεις ὑπέμειναν. Ἀπόκτησε καί σὺ ἀνάλογη ὑπομονή καί θά παρηγορηθεῖ τό πνεῦμα σου.

Γίνε ἀνδρεῖος καί δυνατός καί εὐχου καί γιά μένα, καθῶς θά θυμᾶσαι τά λόγια μου. Ἔτσι καί μένα ἡ ψυχὴ μου θά ἀναθάλλει καί θά ἀνανεώνεται⁴³.

48

'Ο ἀββάς Σέριδος ἄργησε ἀπό κάποια αἰτία νά μεταφέρει στόν ἀββά 'Ιωάννη τήν προηγούμενη Ἀπόκριση. Γι' αὐτό πολύ τόν μέμφθηκε ὁ ἀββάς 'Ιωάννης, τόν κατηγορήσε καί τόν βύθισε ἔτσι σέ μεγάλη θλίψη. Ἐπίσης, μερικοὶ ἀδελφοί πού τούς ὑπηρετοῦσαν ἄλλοι, ἐπειδὴ ἦταν ἄρρωστοι, τοῦ εἶπαν ὅτι μερικά πράγματα στό Μοναστήρι γίνονται ἄσκοπα καί ἀνώφελα. Καί ἐκεῖνος, ἀντὶ νά τούς νουθετήσῃ καί νά τούς διορθώσῃ γι' αὐτὴ τους τήν καταλαλιά, τούς εἶπε: «Οὔτε καί μένα μοῦ ἀρέσουν αὐτά». Καί μετὰ, ὅταν ὁ ἀββάς Σέριδος τοῦ εἶπε ὅτι «καί αὐτά πού δέν σου ἀρέσουν τά ἔπραξα σύμφωνα μέ τὴ γνώμη τοῦ μεγάλου Γέροντα», ἐκεῖνος τοῦ ἀπάντησε: «Σέ ἄφησε ὁ Γέροντας νά πορεύεσαι σύμφωνα μέ τό θέλημά σου!» Γιὰ ὅλα αὐτά τοῦ ἔστειλε ὁ Γέροντας τήν ἀκόλουθη Ἀπόκριση, μέ τήν ὁποία τοῦ ἐπισημαίνει ὅτι ὅσα μᾶς φαίνονται ἡμᾶς ὅτι δέν γίνονται σωστά, γίνονται ἔτσι «κατ' οἰκονομίαν» καί εἶναι πιο πέρα ἀπ' ὅσο μπορούμε ἡμεῖς νά κατανοήσουμε.

Πάλι, μετὰ ἀπὸ ἀρκετό καιρό, μᾶς παρακίνησε ἡ ἀγάπη νά σέ χτυπήσουμε κατακέφαλα μέ τὴ ράβδο τοῦ Χριστοῦ, τῆς παιδείας καί τῆς ἐπιτιμήσεως, γιὰ νά βρεῖ τόπο σέ μᾶς ὁ Γραφικός λόγος πού λέει: «Τά τραύματα πού σου προξενεῖ ἕνας φίλος εἶναι περισσότερο ὠφέλιμα καί κατὰ συνέπεια πιο εὐπρόσδεκτα (ἀπὸ τὰ φιλήματα τοῦ ἐχθροῦ)» καί τὰ λοιπὰ (Παρμ. 27, 6). Καί ἡμεῖς τώρα, ἂν σου ἀσκήσουμε κάποια παιδεία, νά μήν πέφτεις ψυχικά, φέρνοντας στό νοῦ σου τόν Παροιμιαστή πού λέει: «Παιδί μου, νά μή μείνεις ἀδιάφορος στήν παιδεία μέ τήν ὁποία σέ παιδαγωγεῖ ὁ Κύριος, οὔτε νά καταντᾷ νωθρός καί ἄβουλος ὅταν ἐλέγχεσαι ἀπ' Αὐτόν. Διότι ἐκεῖνον πού ἀγαπᾷ ὁ Κύριος τόν παιδεύει· καί μαστιγώνει ἐκεῖνον πού παραδέχεται» (Παρμ. 3, 11-12). Καί ἂν ἀκόμη λοιπόν σέ ἐπιτιμῶ, δέν νομίζω νά ἀγνοεῖς αὐτό πού παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος, τό «ἐλέγξε, ἐπιτίμησε, παρηγόρησε» (Β' Τιμ. 4, 2).

Ποῦ ἐστιν ὁ νοῦς σου, νωθρέ; Ἡ ποῦ διάγει ὁ λογισμός σου, ὀκνηρέ; Διὰ τί οἱ κύριοι τοῦ νοῦ σου ἀντιλέγουσιν ἐν σοὶ τοῖς μαθηταῖς τοῦ δεσπότου μὴ λαβεῖν αὐτὸν πρὸς τὸ ἐπιβῆναι ἐπ' αὐτῷ τὸν δεσπότην, ἵνα εἰσέλθῃ εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐκβάλῃ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας καὶ καταισχύνη τοὺς Γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους; Διὰ τί οἰκῆσαι ὀφείλοντός σου τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔλκουσί σε εἰς Βαβυλῶνα; Διὰ τί ἀφείς τὸ ὕδωρ τοῦ Σιλωάμ, θέλεις πιεῖν ἐκ τῶν θολερῶν ὑδάτων τῶν Αἰγυπτίων; Διὰ τί πλαγιάζεις ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς ταπεινώσεως τῆς λεγούσης ἐγὼ τίς εἰμι, [γῆ εἰμι καὶ σποδός] καὶ θέλεις βαδίζειν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν διεστραμμένην, τὴν γέμουσαν θλίψεων καὶ κινδύνων; Ποῦ ἔβαλές μου τοὺς λόγους τοὺς πρὸς σὲ εἰρημένους νύκτα καὶ ἡμέραν; Ποῦ ἐστιν ὁ λέγω σοι ὡς ἐμαυτῷ τοῦ καταντῆσαι καὶ ποῦ βλέπεις σεαυτὸν καταντοῦντα; Ποῦ θέλω σε εἶναι καὶ ποῦ εἶ, διὰ τὸ ἀκατάσχετον ἔχειν τὴν γλῶτταν καὶ ἀπολύειν αὐτὴν ἀφαρεῖ. Καὶ ἐὰν δώσης τῷ πλησίον λογισμόν, οὐκ ἀκριβάζη τοῦ κατανοῆσαι, μάλιστα τῷ μετὰ τὸν Θεὸν σκεπάζοντι ἡμᾶς καὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμῶν θήσαντι· ὃ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν καὶ ὑπερεὔχεσθαι τοῦ φυλαχθῆναι ἀπὸ παντός κακοῦ πρὸς ὠφέλειαν ἡμῶν καὶ πολλῶν, μαθόντες τοῦτο παρὰ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου, πῶς εὐχαριστῶν περί τινων, ἔλεγεν· οἵτινες ὑπὲρ ἐμοῦ ἔθηκαν τὸν ἑαυτῶν τράχηλον.

Ποίου οὖν οὐ μνημονεύεις; Τῆς ἀμεριμνίας, ἥς δι' αὐτοῦ ἔδωκέ σοι ὁ Θεός; Ἀλλὰ τοῦ καθίσματος, οὗ μετέχεις ἐν ἡσυχίᾳ ὡς βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς τὸ βάρος τῶν ἐρχομένων πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀπερχομένων βαστάζει, καὶ ἀνενοχλήτους ἡμᾶς ποιεῖ; Εἰ γὰρ δι' ἡμᾶς ἔρχονται, ἡμεῖς ὀφείλομεν βαστάζειν αὐτῶν τὴν μέριμναν καὶ μὴ αὐτός. Ὡστε οὖν πολλὰς χάριτας ἔχω τῷ Θεῷ τῷ δόντι ἡμῖν υἱὸν γνήσιον κατὰ τὴν ψυχὴν ἡμῶν ὡς ἠθέλησε. Καὶ ἀντὶ τούτων εἶπας αὐτῷ ἀνοήτως ἐνιψά μου τὰς χεῖρας ἀπὸ σοῦ. Καὶ τοῦτο οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ πολλάκις, καταποντίζων αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ἐν πολλῇ λύπῃ· καὶ οὐκ ἐμνημόνευσας τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «ἵνα μὴ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος». Καὶ εἰ μὴ ἦν ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐχὴ τῶν Πατέρων αὐτοῦ, σχισθῆναι εἶχεν ἡ καρδιά αὐτοῦ.

Ποῦ εἰσιν αἱ ἐντολαί μου αἱ πρὸς σέ, ὅτι κλαῦσον, πένθησον, μὴ ζητήσης

44. Ὁ Ὅτιδος ὁ Ἀββάς σέ ἄλλη του ἐπιστολῇ μᾶς λέει ὅτι «πένθος ἐστὶν ἢ κατὰ Θεὸν λύπη, ἢν τίκει ἡ μετάνοια». Καὶ ὁ δοῖος πατέρας μας Ἐφραίμ ὁ Σύρος διακηρύττει ὅτι τὸ πένθος «ἀποσμήχει» τὴν ψυχὴ διὰ τῶν δακρύων καὶ τὴν καθαίρει. Ὡς εἶπαι «σωφροσύνην γεννᾷ, ἡδονὰς ἀποκόπτει, ἀρετὰς κατορθοί...» (Ἐφραίμ Σύρου, Εὐεργετινός Β΄, λβ΄, 1).

Τὸ κατὰ Θεὸ πένθος δηλαδὴ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς συνειδητοποίησεως τῆς ἁμαρτίας ἐκ μέρους τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς δημιουργίας σωστῶν βιωμάτων «μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὴν πατρῴαν δόξαν». Φυσικὰ ἡ ψυχὴ ποῦ βρίσκεται σπὴν κατάστασιν τοῦ χαροποῦ αὐτοῦ πένθους δὲν ἔχει τὸ βίωμα τοῦ ἀποπνικτικοῦ κλοιοῦ μιᾶς ἀνέλπιδος ζωῆς, ἀλλὰ γεύεται τῆ «χαρμολύπης», τὴν εἰρηνικὴ καὶ ἐλπιδοφόρα δύναμις ποῦ χαρίζει ἢ ἐπανάκτηση τῆς χαμένης υἰότητος. Ἐνῷ ὁ

Ποῦ εἶναι ὁ νοῦς σου, νωθρέ; Ποῦ βρίσκεται ὁ λογισμός σου, ὀκνηρέ; Γιατί οἱ κύριοι τοῦ νοῦ σου, οἱ λογισμοί σου, ἀντιλέγουν πρὸς τοὺς μαθητὲς τοῦ Δεσπότη, τοὺς Γέροντές σου, καὶ δὲν σέ ἀφήνουν τελικὰ νὰ παραδώσεις σ' αὐτοὺς τὸ νοῦ σου, ὥστε χρησιμοποιώντας τον ὡς μέσο ὁ Κύριος νὰ εἰσέλθει στὰ Ἱεροσόλυμα (τοῦ ψυχῆς σου), γιὰ νὰ βγάλει ἔξω ἀπὸ τὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ αὐτοὺς πού πουλοῦν καὶ ἀγοράζουν καὶ νὰ καταξευτελίσει τοὺς Γραμματεῖς καὶ τοὺς Φαρισαίους; Γιατί, ἐνῷ ὀφείλεις νὰ κατοικήσεις στήν Ἱερουσαλήμ, σέ σύρουν στήν Βαβυλώνα; Γιατί, προσπερνώντας τὸ νερό τοῦ Σιλωάμ, θέλεις νὰ πιεῖς ἀπὸ τὰ θολὰ νερά τῶν Αἰγυπτίων; Γιατί παρεκκλίνεις ἀπὸ τὴν ὁδὸ τῆς ταπεινώσεως πού λέει: «ἐγὼ ποιός εἰμαι; εἰμαι γῆ καὶ σποδός» καὶ θέλεις νὰ βαδίζεις τὴν ὁδὸ τῆ διεστραμμένη πού εἶναι γεμάτη θλίψεις καὶ ἐπικίνδυνες συμφορές; Ποῦ τὰ ἔβαλες τὰ λόγια μου, πού σοῦ τὰ λέω νύχτα καὶ μέρα; Ποῦ πῆγε ἐκεῖνο πού σοῦ εὐχομαι συνεχῶς, «νὰ φτάσεις ὡς ἐδῶ πού εἰμαι ἐγώ», καὶ ποῦ βλέπεις τὸν ἑαυτὸ σου νὰ καταντάει; Ποῦ ἐπιθυμῶ νὰ εἶσαι καὶ ποῦ εἶσαι, μέ τὸ νὰ ἔχεις ἀχαλίνωτη τὴ γλῶσσα σου καὶ νὰ τὴν ἀφήνεις ἐλεύθερη νὰ μιλάει ἀπρόσεχτα; Δηλαδή, νὰ τί ἐννοῶ: "Ὅταν ἐξαγορεύεσαι ἓνα λογισμό στὸν πλησίον σου, δὲν τὸν ἐξετάζεις μὲ ἀκρίβεια, νὰ καταλάβεις τὸ βάρος του. Καὶ πολὺ περισσότερο ὅταν ὁ λογισμός σου ἀναφέρεται στὸν Ἀββά, πού, μετὰ τὸ Θεό, ἐκεῖνος εἶναι ὁ προστάτης μας καὶ ἔχει βάλει τὸν τράχηλό του κάτω ἀπὸ τὸ μαχαίρι γιὰ μᾶς. Αὐτὸν ἔχουμε χρὸς νὰ τὸν εὐχαριστοῦμε καὶ νὰ εὐχόμαστε νὰ φυλαχτεῖ ἀπὸ κάθε κακό, γιὰ τὴν ὠφέλεια τῆ δικῆς μας καὶ τῶν ἄλλων. Πράγμα πού μᾶς τὸ ὑπέδειξε ὁ ἅγιος Ἀπόστολος τότε πού εὐχαριστώντας, ἔλεγε γιὰ κάποιους: «Αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ἔβαλαν τὸν τράχηλό τους κάτω ἀπὸ τὸ μαχαίρι γιὰ μένα» (Ρωμ. 16, 4).

Γιατί, ποιά ἂν' τίς εὐεργεσίες μπορεῖς νὰ ξεχάσεις; Τὴν ἀμεριμνία πού σοῦ ἔδωσε ὁ Θεός μέσω αὐτοῦ; Μήπως τὸ «κάθισμα», στὸ ὁποῖο ζεῖς τὴν ἡσυχαστικὴ ζωὴ σὰν βασιλιάς, ἐνῷ ὁ Ἀββάς σηκώνει τὸ βάρος ὅσων ἔρχονται καὶ φεύγουν καὶ ἡμᾶς μᾶς ἀφήνει ἀνενόχλητους; Διότι ἂν ἔρχονται γιὰ μᾶς, ἡμεῖς ὀφείλουμε νὰ βαστάξουμε τὴ μέριμνα καὶ ὄχι αὐτός. Ἀσφαλῶς λοιπὸν χρεωστῶ πολλές εὐχαριστίες στὸ Θεό πού μᾶς ἔδωσε υἱὸ γνήσιο, ὅπως τὸν θέλησε ἡ ψυχὴ μας. Καὶ σὺ, ἀντὶ γιὰ εὐχαριστίες τοῦ εἶπες ἀνόητα: «Ἐγὼ ἔνιψα τὰ χέρια μου, δὲν ἔχω καμμιὰ δουλειὰ μέ σένα». Καὶ αὐτὸ δὲν τὸ εἶπες μιά φορά, ἀλλὰ πολλές καὶ βύθισες τὴν ψυχὴ του σὲ πολλή λύπη. Καὶ οὔτε πού θυμήθηκες τὸν Ἀπόστολο πού λέει: «Νὰ τὸν παρηγορήσετε, γιὰ νὰ μὴν καταρρεῦσει ἀπὸ τὴν πολλή λύπη» (Β' Κορ. 2, 7). Καὶ ἂν δὲν ὑπῆρχε τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐχὴ τῶν Πατέρων του, θὰ μπορούσε νὰ εἶχε γίνει συντρίμια ἡ καρδιά του.

Ποῦ εἶναι οἱ νουθεσίες πού σοῦ ἔχω δώσει; «Κλάψε, πένθησε⁴⁴, μὴ ζητᾷς

«γέλως» καὶ ἡ «παρησία» σκορπίζουν τοὺς καρπούς τοῦ μοναχοῦ, ἀπομακρύνουν ἀπὸ τὴν ψυχὴ,

ψηφισθῆναι, καὶ ἐν μηδενὶ μετρήσης σεαυτόν· εἰς ἄλλην ὁδὸν ἐλκύων σου τὴν ἀγάπην; Μετάβηθι ἀπὸ τοῦ κόσμου λοιπόν· ἀνάβηθι εἰς τὸν Σταυρόν· κουφίσθηθι ἀπὸ τῆς γῆς· ἐκτίναξον τὸν κονιορτόν ἀπὸ τῶν ποδῶν σου· καταφρόνησον αἰσχύνης· μὴ συγκαύσης μετὰ τῶν Χαλδαίων τὴν κάμινον, ἵνα μὴ συμφλογισθῇς αὐτοῖς τῇ ὀργῇ τοῦ Θεοῦ. Ὑπερέχοντα σεαυτοῦ ἔχε πάντα ἄνθρωπον· κλαῦσον τὸν νεκρόν σου· ἔκβαλε τὴν δοκὸν σου· οἰκοδόμησόν σου τὸν διεστραμμένον οἶκον· κράζον «ἐλέησόν με, υἱὲ Δαβίδ, ἵνα ἀναβλέψω». Μάθε· «ἵνα πᾶν στόμα φραγῇσεται» καὶ μὴ μεγαλορρημονήσης· ἀπόκλεισον τὴν θύραν σου τῷ ἐχθρῷ· στήσον ἐν τῷ ζυγῷ τοὺς λόγους σου καὶ τῇ θύρᾳ σου μοχλὸν ποιήσον. Σὺ οἶδας πῶς λαλῶ σοι.

Νόησον τὰ λεγόμενα· πόνεσον ἀκριβευόμενος αὐτὰ καὶ εὐρήσεις τοὺς ἐν αὐτοῖς καρποὺς ἀξίους τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ καταισχύνης μου τὰς πολὺς ὑπερευχομένου σου ἡμέρας καὶ νυκτός. Ὁ Κύριος δώῃ σοι νοῆσαι καὶ ποιῆσαι ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ. Ἀμήν.

Καὶ ἐπειδὴ εἶπας αὐτῷ κατὰ τὸ θέλημά σου ἀφῆ σε ὁ Γέρων ἀπέρχεσθαι· οὐκοῦν ἐγὼ μόνος βασιτάζω τὸ κρῖμα, ὃ εἶπεν ὁ Κύριος διὰ τοῦ Προφήτου. «Ἀμήν λέγω σοι, ὅτι ἐὰν ἴδῃς τὸν ἀδελφόν σου πορευόμενον ἐν ὁδῷ οὐκ ἀγαθῇ καὶ μὴ εἴπῃς αὐτῷ ὅτι ἡ ὁδὸς αὕτη κακὴ ἐστίν, ἐκ τῆς χειρός σου ἀπαιτῶ αὐτοῦ τὸ αἷμα». Μὴ χλευασθῇς, ἀλλὰ πείσθητι τῷ Ἀποστόλῳ, ὅτι λόγον δώσομεν ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἀλλ' ὑμεῖς οὐ νοεῖτε τὰ γινόμενά τί ἐστίν.

μθ'

Εὐχαριστήσας τῷ Γέροντι ἐπὶ τῇ διορθώσει, ἤτησεν αὐτὸν ὥστε πολλάκις αὐτῷ γράφειν περὶ σωτηρίας ψυχῆς· ὁμοίως δὲ καὶ περὶ λογισμοῦ οὐ ἐζήτηε εἰπεῖν τῷ Ἀββᾶ ἐδεήθη τοῦ Γέροντος ἵνα αὐτὸς εἴπῃ αὐτῷ.

τὸ φόβος τοῦ Θεοῦ, τὴ μνήμη τοῦ θανάτου καὶ τῶν κολάσεων. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ προσευχὴ τῶν Πατέρων μας ἦταν: «Περίελε ἀπ' ἐμοῦ, Κύριε, τὸ γέλωτα καὶ δώρησάι μοι πένθος καὶ κλαυθμόν, ὃν ἐπιζητεῖς παρ' ἐμοῦ» ('Εφραίμ Σύρου, ἐνθ' ἀνωτ.).

Ἐπίσης οἱ ἀσκητικοὶ Πατέρες μᾶς ὑποδεικνύουν νὰ τρέχουμε πρὸς τὸ πένθος, διότι τὸ πένθος στὸ βάθος του ὑποκρύπτει τὸ τελωνικὸ βίωμα καὶ τὴν ταπείνωσι. Ἔτσι ὁ Ἰωάννης ὁ Καρπάθιος μᾶς λέει: «Μνήμην λαμβάνων τῶν παραπτωμάτων σου, μὴ ὀκνεῖ τύπτειν τὸ στήθος· ὅπως ταῖς τοιαύταις πληγαῖς λατομῆσης τὴν πωρωθεῖσαν καρδίαν καὶ εὑρῇς τὸ μέταλλον τοῦ τελωνικοῦ χρυσοῦ καὶ χαρήσῃ πάντῃ ἐπὶ πλούτῳ κρυφίῳ» ('Ιωάννου Καρπαθίου, Φίλοκ. Α', σελ. 296, "Ἐκδ. Ἀσκήτ.). Ὁ δὲ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος μᾶς προτρέπει πρὸς τὸ πένθος, ὑπογραμμίζοντας ὅτι μέ τὸν κατὰ Θεὸ κλαυθμὸ «ἐπιτέρπονται» οἱ Ἀγγελοι καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα ἐπαναπαύεται στὶς ψυχὰς πού κρατοῦν τὰ δάκρυα καὶ τίς «πενθικὴς φωνές» ('Ισαάκ Σύρου, τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικά, σελ. 10, "Ἐκδ. Σπανοῦ).

45. Ἀμεση εἶναι ἡ ἀναφορά στὴν προφητεία Ἰεζεκιήλ (Κεφ. γ', 16-21).

Προηγεῖται ἡ ὁμολογία τοῦ Μ. Γέροντα: «Καὶ ἐπειδὴ εἶπας αὐτῷ, κατὰ τὸ θέλημά σου ἀφῆ σε ὁ Γέρων ἀπέρχεσθαι, οὐκοῦν ἐγὼ μόνος βασιτάζω τὸ κρῖμα, ὃ εἶπεν ὁ Κύριος διὰ τοῦ Προφήτου».

νά υπερισχύει ἡ γνώμη σου, καί μή συγκρίνεις τόν ἑαυτό σου μέ κανένα ἀξιολογικά»; Νουθεσίες πού ἔχουν στόχο νά ἐλκύσουν τήν ἀγάπη σου σέ δρόμο διαφορετικό ἀπ' αὐτόν πού πῆρες. Φύγε λοιπόν ἀπό τόν κόσμο, ἀνέβα στό σταυρό, σπάσε τά δεσμά πού σέ δένουν στή γῆ, «τίναξε τή σκόνη ἀπό τά πόδια σου» (Ματθ. 10, 14), «περιφρόνησε τήν ἀτίμωση» (Ἑβρ. 12, 2), μὴν πυρῶνεις μαζί μέ τούς Χαλδαίους τό καμίνι, γιά νά μὴν ἀπανθρακωθεῖς καί σύ μαζί τους ἀπό τήν ὀργή τοῦ Θεοῦ (Δαν. 3, 23). «Ἔχε κάθε ἀνθρωπο ἀνώτερό σου» (Φιλ. 2, 3). Κλάψε τό νεκρό σου. «Βγάλε τό δοκάρι ἀπ' τά μάτια σου» (Ματθ. 7, 5). Οἰκοδόμησε τήν κατεστραμμένη οἰκία σου. Φώναξε, «ἐλέησέ με, Υἱέ τοῦ Δαβίδ, γιά νά μπορέσω νά δῶ» (Μάρκ. 10, 47). Μάθε τό «γιά νά κλειστεῖ κάθε στόμα» (Ρωμ. 3, 19) καί μή λές υπερήφανες κουβέντες. Κλείσε τή θύρα σου στόν ἐχθρό. Ζύγισε τά λόγια σου καί «βάλε ἀμπάρα στή θύρα σου» (Σοφ. Σειρ. 28, 25). Ἐσύ γνωρίζεις μέ ποιό νόημα σοῦ τά λέω ὅλα αὐτά.

Προσπάθησε νά ἐννοήσεις τά λόγια μου, κοπίασε νά εἶσαι ἀκριβής στήν ἐκτέλεσή τους καί θά βρεῖς ὅτι οἱ καρποὶ τῶν λόγων αὐτῶν εἶναι ἐκεῖνοι πού θέλει ὁ Θεός. Καί ἀκόμη, μή μοῦ ντροπιάζεις τά ἄσπρα μου μαλλιά, ἐμένα πού προσεύχομαι γιά σένα, ἡμέρα καί νύχτα. Ὁ Κύριος νά δώσει νά τά ἐννοήσεις ὅλα αὐτά καί νά τά κάνεις πράξη μέ τό φόβο Του. Ἄμην.

Ἀλλά εἶπες ἀκόμη στόν ἀββᾶ Σέριδο ὅτι «κατά τό θέλημά σου σέ ἀφήνει ὁ Γέροντας νά πορεύεσαι ὅπου θέλεις!» Λοιπόν τί νομίζεις, ἐγώ μόνος μου μπορῶ νά πάρω ἐπάνω μου ἕνα τέτοιο κρίμα, παρόμοιο μ' ἐκεῖνο πού ἀναφέρει ὁ Κύριος διά τοῦ Προφήτου, ὁ ὁποῖος λέει: «Ἀλήθεια, σοῦ λέω, ἂν δεῖς τόν ἀδελφό σου νά βαδίζει σέ δρόμο πού δέν εἶναι καλός καί δέν τοῦ ὑποδείξεις ὅτι ὁ δρόμος αὐτός εἶναι κακός, θά ἀπαιτήσω τό αἷμα του ἀπό τά χέρια σου»⁴⁵; (Ἰεζ. 3, 18). Μὴν ξεγελιέσαι λοιπόν, ἀλλά πίστεψε στόν Ἀπόστολο πού λέει ὅτι «ἔχουμε νά δώσουμε λόγο γιά τή στάση μας πρός τόν ἀδελφό μας» (Ἑβρ. 13, 17). Ἀλλά ἐσεῖς δέν ἔχετε τή δυνατότητα νά κατανοήσετε τή σημασία πού ἔχει ἡ δική μας πατρική ἀγωγή στήν κάθε περίπτωση.

49

Ὁ ἀββάς Ἰωάννης τῆς Μηρωσάβης εὐχαρίστησε τό Γέροντα γιά τίς ἀναγεννητικές παραινήσεις καί νουθεσίες καί τόν παρακάλεσε νά τοῦ γράφει συχνά γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς του. Ἐπίσης καί γιά ἕνα λογισμό πού εἶχε καί προσπαθοῦσε νά τόν πεί στόν ἀββᾶ Σέριδο, τελικά παρακαλεῖ τόν μεγάλο Γέροντα νά τοῦ τόν ἀναφέρει ἐκεῖνος.

Τή διακριτική ἀντιμετώπιση «τοῦ δυστροπήσαντος καί ἐκτροχιασθέντος Ἀββᾶ» ἀπό τό Μ. Γέροντα, ὀφείλουμε νά τονίσουμε. Πρόκειται γιά δυσχερέστατη περίσταση. Μοναχός, ὑποψήφιος ἡσυχαστής, ἐπετέθη κατὰ τοῦ ἡγουμένου ἀββᾶ Σεριδίου. Καί, μέ διάθεση ἀκριτοῦ ἐλέγχου καί

Α 'δελφὲ Ἰωάννη, τί ἐστὶ τοῦτο οὐκ οἶδα· ἐγράφη σοι ἀπὸ τοῦ ἄλφα ἕως τοῦ ὠμέγα· ἀπὸ ἀρχαρίου καταστάσεως μέχρι τελείου· ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὁδοῦ μέχρι τοῦ τέλους αὐτῆς· ἀπὸ τοῦ ἐκδύσασθαι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, μέχρι τοῦ ἐνδύσασθαι τὸν νέον, τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα· ἀπὸ τοῦ γενέσθαι τῆς γῆς ἀλλότριον τῆς αἰσθητῆς· γενέσθαι δὲ οὐρανοπολίτην καὶ κληρονόμον τῆς νοητῆς γῆς τῶν Ἐπαγγελιῶν. Μηρύκησον εἰς τὰς Ἐπιστολάς καὶ σῶζῃ· ἔχεις γὰρ ἐν αὐταῖς, ἐὰν συνιῇς, τὴν Παλαιάν, καὶ τὴν Καινὴν· καὶ νοῶν αὐτάς, οὐ χρεῖαν ἔχεις ἄλλου βιβλίου. Ἐκτίναξαι τὴν λήθην καὶ ἀπόστα τοῦ σκότους, ἵνα εἰρηνεύσῃ ἡ καρδιά σου μετὰ τῶν αἰσθητηρίων σου, καὶ ταῦτα πάντα ἔρχονται σοι. Ἐκλείψει σοι καπνὸς τῶν εἰδωλοθύτων ἀπὸ τῆς νοητῆς Νινευὶ σου· καὶ σκορπισθῆσεται ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς ὁσμή τοῦ θυμιάματος τῆς πνευματικῆς μετανοίας, καὶ κωλύει τὴν ἀπειλοῦσαν αὐτῇ ἀπειλὴν εἰς καταστροφὴν.

Ποῦ κοιμᾷσαι; Τί, προσκεφάλαια ἔβαλες τὰς ἀποκρίσεις τὰς πρὸς σωτηρίαν, οὐ μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ πρὸς σωτηρίαν τῶν μετὰ πίστεως ἐγκυπτόντων; Παῦσαι τῶν ὀνείρων λοιπόν· ἐξυπνίσθητι ἀπὸ τοῦ βαρυτάτου ὕπνου· γόργευσον τοὺς πόδας· κατάλαβε τὴν Σηγῶρ, ἵνα μὴ καταλάβῃ σε ἡ καταστροφὴ τῶν πέντε πόλεων, καὶ μὴ στραφῇς εἰς τὰ ὀπίσω, διὰ τὸ μὴ γενέσθαι σε στήλην ἀλός. Καὶ γενοῦ φρόνιμος ὡς ὁ ὄφις, ἵνα μὴ πλανήσωσί σε οἱ ἐχθροί σου· ἀκέραιος δὲ ὡς αἱ περιστρεφαί, ἵνα μὴ πολεμήσῃ σε ἡ ἀνταπόδοσις. Γενοῦ δοῦλος γνήσιος δεσπότης, ἐπεὶ δουλωθῆναι ἔχεις πολλοῖς. Μὴ χωρίσης σεαυτὸν ἀπ' αὐτοῦ· ὁ ἄπιστος γὰρ ἔλαβε περὶ τούτου τὴν ἀπόφασιν. Βλέπε πῶς καθέ-

μειώσεως τοῦ κύρους του, προέβη σὲ σατανοκίνητη καὶ σατανομίμητη ἐρμηνεία (μαύρη ἀσκητικὴ θεολογία) πού θυμίζει τὴν «ἐρμηνεία» πού ἔκανε ὁ ὄφις, στὴν Εὔα, γιὰ νὰ τὴν παραπλανήσει μέσα στὸν Παράδεισο: «Δέν θά πεθάνετε, ἀλλὰ θά γίνετε ὅμοιοι μέ τό Θεό». Ὅταν ὁ ἡγούμενος Σεριδος εἶπε πῶς εἶχε τὴν εὐλογία τοῦ Γέροντα γιὰ νὰ κινηθεῖ ὅπως κινήθηκε, ὁ ἄλλος, ἀντὶ νὰ μετανοήσῃ καί νὰ ζητήσῃ συγχώρηση, θεώρησε πιὸ εὐκολο νὰ διπλασιάσῃ τό λάθος του, λέγοντας: «Ἐπειδὴ εἶσαι θεληματὴς, ὁ Γέροντας ἀπόκαμε μαζί σου καὶ σέ ἄφησε νὰ κάνεις τό θέλημά σου». Ὁ Μ. Γέρων θά μπορούσε νὰ τοῦ τόνισαι ὅλο αὐτό τό βαρὺ ἁμάρτημα καὶ νὰ τὸν τιμωρήσῃ. Προτιμᾷ ὅμως νὰ τοῦ θυμίσει αὐτὴ τὴν προφητεία καὶ νὰ τὸν βεβαιώσῃ γιὰ δύο πράγματα: Τὴν εὐθύνη γιὰ τὸν ἔλεγχο τοῦ δρόμου τοῦ Σερίδου τὴν ἔχω μόνο ἐγώ. Μήπως ὅμως δέν ἔχω καὶ τὴν εὐθύνη γιὰ τὸ δικό σου δρόμο; Ἄφησε λοιπὸν τὴν διάκριση καὶ τὸν ἔλεγχο σὸ νόμιμο φορέα τους (τό πρῶτο). Καὶ ἂν ἀκόμη κινήθηκες ἀπὸ διάθεση ἐφαρμογῆς καὶ συνέπειας πρὸς τὸ λόγο τοῦ Προφήτου, ἡ πράξη σου αὐτὴ ἐκτιμᾶται τοῦλάχιστον ὡς ἀδιάκριτη αὐθαιρεσία, ἂν δέν εἶναι κακόβουλη κατάκριση (τό δεύτερο).

Ὁ μακαριστὸς π. Σωφρόνιος ὑπενθυμίζει ὅτι, κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρες, εἶναι μεγίστη δοκιμασία τοῦ ὑποτακτικοῦ κάθε φορὰ πού ὁ Γέροντάς του «τὸν ἀφήνει νὰ πορεύεται σύμφωνα μέ τό θέλημά του» (Ἱ. Ἀρχ. Σωφρονίου, ὁ Ἅγιος Σιλουανός, σελ. 100, 1995).

46. Ἡ ἀλληγορικὴ διατύπωση τῶν νοημάτων του, εἶναι γιὰ τὸν ὁσιο Βαρσανούφιο, πολὺ συ-

Α 'δελφέ 'Ιωάννη, γιατί συμβαίνει νά εἶσαι σ' αὐτή τήν κατάσταση, δέν τό γνωρίζω. Σοῦ γράφτηκε ἀπό τό ἄλφα ὡς τό ὦμέγα. 'Από τήν κατάσταση τοῦ ἀρχαρίου μέχρι τοῦ τελείου, ἀπό τήν ἀρχή τῆς πορείας μέχρι τό τέλος τῆς. «'Από τοῦ νά πετάξεις ἀπό πάνω σου τόν παλαιό ἄνθρωπο μαζί μέ τίς ἐπιθυμίες του, μέχρι τοῦ νά ντυθεῖς τό νέο, πού ὁ Θεός τόν ἐπλασε, σύμφωνα μέ τό σχέδιό Του» ('Εφεσ. 4, 22). 'Από τοῦ νά γίνεις ξένος τῆς ὁρατῆς γῆς, μέχρι τοῦ νά γίνεις οὐρανοπολίτης καί κληρονόμος τῆς νοητῆς γῆς τῶν 'Επαγγελιῶν. Μελέτα καί ξαναμελέτα τίς ἐπιστολές καί θά σέ ὀδηγήσουν στή σωτηρία. Διότι μέσα σ' αὐτές ἔχεις, ἄν βέβαια τίς κατανοεῖς, τήν Παλαιά καί τήν Καινή Διαθήκη. Καί ἄν ἀντιληφθεῖς σωστά τό νόημά τους, δέν ἔχεις ἀνάγκη ἀπό ἄλλο βιβλίο. Πέταξε τή λήθη καί φύγε μακριά ἀπό τό σκοτάδι, γιά νά εἰρηνεύσει ἡ καρδιά σου καί τά αἰσθητήριά σου. Καί ὅσα θά σοῦ ἀπαριθμήσω, θά ἔλθουν σέ σένα: Θά πάψει νά βγαίνει ἀπό σένα ὁ καπνός τῶν εἰδωλοθύτων τῆς νοητῆς Νινευί σου. Καί θά σκορπιστεῖ στίς πλατεῖες τῆς ἡ εὐωδία τοῦ θυμιάματος τῆς πνευματικῆς μετάνοιάς τῆς καί θά ἐμποδίσαι τόν κίνδυνο πού τήν ἀπειλεῖ καταστροφικά ('Ιων. κεφ. 3).

Ποῦ κοιμᾷσαι; Τί, μήπως ἔβαλες προσκέφαλο τίς σωτήριες 'Αποκρίσεις μου, αὐτές, πού ὄχι μόνο ἐσένα, ἀλλά ὅσους τίς μελετοῦν μέ πίστη, τούς ὀδηγοῦν στή σωτηρία; Σταμάτα νά ὀνειρεῖσαι λοιπόν. Ξύπνα ἀπ' τόν ὕπνο τό βαρύ. Βάλε φτερά στά πόδια σου. Φθάσε στή Σηγώρ, γιά νά μή σέ προφτάσει ἡ καταστροφή τῶν πέντε πόλεων⁴⁶ (Παραλ. 4, 32). Καί μή στραφεῖς πρὸς τά πίσω, γιά νά μή γίνεις στήλη ἄλατος (Γέν. 19, 26). Γίνε συνετός σάν τό φίδι (Ματθ. 10, 16), γιά νά μή σέ ὀδηγήσουν σέ πλάνη οἱ ἐχθροί σου. Καί ἀκέραιος σάν τά περιστέρια (Ματθ. 10, 16), γιά νά μή σέ πολεμήσει ἡ ἐκδικητική μνησικακία. Γίνε γνήσιος δοῦλος τοῦ μοναδικοῦ Δεσπότου, διαφορετικά ἔχεις νά δουλωθεῖς σέ πολλούς. Μή χωρίσεις τόν ἑαυτό σου ἀπ' Αὐτόν, διότι μόνο ἕνας ἀπιστος παίρνει τέτοιες ἀποφάσεις. Πρόσεχε πῶς ἀσκεῖς τήν ἡσυχαστική

χνή. Τίς περισσότερες φορές χρησιμοποιεῖ τά πρόσωπα καί τά γεγονότα τῆς Π.Δ., ἀλλά καί τῆς Καινῆς.

Στήν περίπτωση αὕτη ἀναφέρεται στό γεγονός πού τό βρίσκουμε στή Γένεση, κεφ. 18' 22-26. 'Ἡ σωτηρία τοῦ Λώτ, πρὶν ἀπό τήν καταστροφή τῶν χωρίων γύρω ἀπό τά Σόδομα καί τὰ Γόμορα, μέ τή φυγή του στή Σηγώρ. 'Ο 'Ιωάννης πρέπει πιά νά ἐγκαταλείψει τίς ἀπασχολήσεις του καί ὡς ἄλλος Λώτ νά καταφύγει στό «ἡσυχαστικό κάθισμα», πού τό συμβολίζει ἡ Σηγώρ καί νά ζήσει μιμούμενος τή ζωὴ τῶν ἀββάδων, Βαρσανουφίου καί 'Ιωάννου, ὥστε νά ἀποφύγει τίς δολιοφθορές τοῦ κόσμου καί τοῦ σατανᾶ, πού ἐπιδιώκουν τή ματαίωση τῆς τόσο φερέλπιδος εἰσόδου του στόν ἡσυχασμό. Δέν πρόκειται περὶ λογοτεχνικῆς διατυπώσεως. Εἶναι σάν νά τοῦ λέει μέ σαφήνεια ὅτι, ὅπως ὁ Θεός τόσο δραστήρια παρενέβη γιά τή σωτηρία τοῦ Λώτ, ἔτσι, μέ τόν ἴδιο ρυθμό καί μέ τό ἴδιο ἐνδιαφέρον, ἀσχολεῖται καί μαζί σου. Φρόντισε νά μήν ἐμποδίζεις τό ἔργο τοῦ Θεοῦ στήν ὑπαρξή σου. Πρόσεχε μήν κάνεις τό λάθος πού ἔκαναν οἱ «μωρές Παρθένες».

ζη, εἰπὲ σεαυτῷ, τί κάθηναι οὕτω; Τί ἐκέρδαναι ἀπὸ τοῦ καθίσματος τούτου; Καὶ ὁ Θεός, ὁ φιλάνθρωπος φωτίζει σου τὴν καρδίαν τοῦ συνιέναι. Ἴδου τέως ἐποίησέ σε ἀμέριμνον ἀπὸ πάσης φροντίδος γηίνης. Πρόσεχε σεαυτῷ ποῦ εἶ καὶ τί θέλεις, καὶ ὁ Θεὸς συναντιλαμβάνεται σοι εἰς πάντα, ἀδελφέ μου.

Καὶ περὶ οὗ εἰπας λογισμοῦ εἰπεῖν τῷ υἱῷ μου, ἡδυνάμην μὲν εἰπεῖν αὐτῷ, ἀλλ' ἐὰν σὺ μὴ εἴπῃς αὐτῷ ἰδίῳ στόματι, ἀλλοτριοῖς σαυτὸν τῆς πρὸς αὐτὸν τελείας καὶ γνησίας ἀγάπης. Εἰ ψυχὴ μία, καὶ καρδία ἐστὲ μία, κατὰ τὴν Γραφὴν καὶ οὐδεὶς κρύπτει ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ τίποτε.

Συνετίσθητι ὁ ἀκμὴν βαρυκάρδιος· ὁ Κύριος συγχωρήσοι σοι.

ν'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς αὐτὸν ἐρωτήσαντα, εἰ ὀφείλει ἐκ τῆς ἀγίας Μεγάλης Ἑβδομάδος μηκέτι συντυχεῖν τι.

Μετὰ τὴν ἑορτὴν, ἡσύχασον πέντε ἡμέρας τὴν ἑβδομάδα, καὶ δύο ἡμέρας ἐντύγχανε ἀνάγκης γινομένης· καὶ πάλιν λέγω σοί τι ἵνα ποιήσης. Ποίησον τὴν δυνάμιν σου ἀμεριμνήσαι ἀπὸ παντὸς πράγματος. Ὁ Θεὸς γὰρ ποιεῖ πρόνοιαν παντὸς ἀνθρώπου πρὸς τὸ συμφέρον· εἴτε καταύσσει τὴν καρδίαν αὐτοῦ, εἴτε ἐξυπνίζει αὐτὸν δι' ἄλλου πρὸς ὠφέλειαν.

47. Κάθισμα: Τόπος μοναστικῆς ἀσκήσεως. Εἶναι ἕνα εἶδος «κελλίου» ποῦ ἀνήκει σὲ κυρίαρχο Μονή, ὅπου ὁ μοναχὸς ἀσκεῖται κατὰ μόνος. Ἐάν τύχει νὰ εἶναι ἡλικιωμένος ἀσκεῖται μετὰ συνοδείας. Σήμερον «καθίσματα» βρίσκονται κατὰ κανόνα στὸ Ἅγιο Ὅρος, ἀλλὰ καὶ στὸ ἱερό νησί τῆς Πάτμου καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδας.

48. Ἡ ἐξαγόρευση τῶν λογισμῶν δημιουργεῖ τὴν κατὰ Θεὸ σχέση ἐμπεριχωρήσεως, ἀλληλοπεριχωρήσεως καὶ ἀπόλυτης ταύτισης πνευματικοῦ πατέρα πρὸς πνευματικὸ τέκνο, Γέροντα καὶ ὑποτακτικοῦ. Σὲ ἄλλῃ του ἐπιστολῇ ὁ ἁββάς Βαρσανούφιος γράφει πρὸς τὸν ἴδιο ἀδελφὸ: «Τοῦτο πληροφορήθητι ὅτι καθὼς οὐκ ἐπιλανθάνεται ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐλεῆσαι τὸν κόσμον, οὐδὲ ἐγὼ τῆς ἀγάπης σου, δεόμενος νύκτα καὶ ἡμέρα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς σου» (ἀπ. κζ'). Δηλαδή ὁ ἁββάς ἀφήνει νὰ καταφανεῖ, ὅτι ἡ σχέση του πρὸς τὸ ποιμενόμενο πνευματικὸ του τέκνο οἰκοδομεῖται κατ' εἰκόνα τῆς σχέσεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν κόσμον. Ἀλλὰ καὶ τὰ πνευματικὰ τέκνα τοποθετοῦν τὸν πνευματικὸ πατέρα καὶ Γέροντα «εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ». Καὶ ἔτσι ἐπιζητοῦν ἀπ' αὐτὸν νὰ τὰ ἀνασύρει ἀπὸ τὴν ἄβυσσο τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, νὰ τὰ Χριστοποιήσει, νὰ τὰ μῆσει στὴ ζωὴ τῆς ἀγίας Τριάδος καὶ στὶς ἁκτιστές ἐνέργειές της.

σου ζωή. Ρώτα τόν ἑαυτό σου: «Γιατί κάθομαι ἐδῶ»; Τί κέρδισα ἀπ' αὐτό τό «κάθισμα»⁴⁷; Καί ὁ Θεός, ὁ φιλόανθρωπος, θά φωτίσει τήν καρδιά σου νά συνειδητοῖ. Νά, πού ἤδη σέ ἔκανε ἀμεριμνο ἀπό κάθε γήινη φροντίδα. Ἀνάκρινε τόν ἑαυτό σου, δές πού εἶσαι καί τί ἐπιδιώκεις καί ὁ Θεός θά σέ βοηθήσει σέ ὄλα, ἀδελφέ μου.

Ὅσο γιά τό λογισμό σου ἐκεῖνο, πού μοῦ ζήτησες νά τόν ἀναφέρω ἐγώ στόν υἱό μου, μποροῦσα βέβαια νά τοῦ τόν ἀναφέρω, ἀλλά ἂν δέν τόν πείς ἐσύ, μέ τό ἴδιο σου τό στόμα, ἀποξενώνεις τόν ἑαυτό σου ἀπό τήν τέλεια καί γνήσια ἀγάπη πού ἔχεις πρός αὐτόν. Ἀφοῦ εἶστε μιά ψυχή καί μιά καρδιά, κατά τή Γραφή (Πράξ. 4, 32), κανείς δέν κρύβει ἀπό τήν καρδιά του τίποτε⁴⁸.

Συνετίσου ἐσύ, πού ἔχεις ἀκόμη σκληρή καρδιά. Ὁ Κύριος νά σέ συγχωρήσει.

50

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρός τόν ἴδιο, ὁ ὁποῖος τόν ρώτησε ἂν τοῦ δίνει εὐλογία ἀπό τήν ἁγία Μεγάλη Ἑβδομάδα καί μετά νά μή συναντᾷ κανένα.

Μετά τήν ἑορτή (τοῦ Πάσχα), ζῆσε ἐντελῶς ἡσυχαστικά πέντε ἡμέρες τήν ἑβδομάδα καί τίς δύο ὑπόλοιπες ἡμέρες νά συναντᾷς κάποιους, ἂν τό φέρει ἡ ἀνάγκη. Ἀλλά θά σοῦ πῶ καί κάτι ἄλλο ἀκόμη πρός ἐφαρμογή: Προσπάθησε ὅσο μπορεῖς νά ἀμεριμνήσεις γιά κάθε πράγμα, διότι ὁ Θεός προνοεῖ γιά κάθε ἄνθρωπο, σύμφωνα μέ τό συμφέρον του. Δηλαδή, εἴτε τοῦ κατανύγει τήν καρδιά του, εἴτε τόν ἀφυπνίζει μέ κάποιον ἄλλο ἄνθρωπο, γιά τήν ὠφέλειά του.

Ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος γράφει, ὅτι ὁ πνευματικός πατήρ, μέσα ἀπό τό σφυρηλάτημα τῶν πειρασμῶν καί τῇ ζωῇ τοῦ θυσιαστηρίου καθίσταται ἕνα πολυόματο Χερουβίμ. Βλέπει τό κάθε του πνευματικό παιδί μοναδικά, προσωπικά. Ταυτίζεται μαζί του «εἰς ψυχήν μίαν καί καρδίαν μίαν», καθώς μᾶς λέει καί ὁ Ἀββάς. «Καί οὐδεὶς κρύπτει ἀπό τῆς καρδίας αὐτοῦ τίποτε». Ἔτσι μέ τή συνεχή του ἐξαγόρευση, μέσα στό μυστήριο τῆς ὑπακοῆς, τό πνευματικό τέκνο εἰσχωρεῖ σιγά σιγά στό πνεῦμα τοῦ πνευματικοῦ πατέρα. Καί αὐτό τό σωτήριο πνεῦμα εἶναι τό πνεῦμα καί ὁ Νοῦς τοῦ Χριστοῦ κατά χάριν. Μέ αὐτά τά βιώματα ταυτίζεται μαζί του, γίνεται καί αὐτό πολυόματο καί βλέπει τοὺς ἄλλους ὡς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς, ὡς μέλη μιᾶς καινῆς ἐν Χριστῷ κοινωνίας (βλ. Σαράντη Σαράντου: Ποιμὴν καί Πατέρας, περιοδικό Σύναξη, Νο 42).

Αὕτη ἀκριβῶς τήν ταύτιση ὑπονοεῖ καί ὁ Ἀββάς ἐδῶ καί γι' αὐτό νοουθετεῖ στοργικά καί διακριτικά τόν ἀδελφὸ νά μὴν τῇ βεβηλώσει οὔτε νά τῇ χαλάσει, ὑποκρύπτοντας τοὺς λογισμοὺς του ἢ βάζοντας κάποιον μεσάζοντα νά ἀναφέρει τά κρίματα καί τίς ἁμαρτίες του ἢ ἀκόμη καί τοὺς ἀπλοὺς λογισμοὺς του.

να΄

Μετά τὴν ἑορτὴν ἐλθὼν τις Ὑπίσκοπος ἐζήτει συντυχεῖν αὐτῷ· καὶ τινες δὲ ἄλλοι ἀρχαριοὶ ἐβούλοντο αὐτὸν ἐρωτῆσαι περὶ λογισμῶν· καὶ ἔπεμψε περὶ τούτου, τὸν αὐτὸν ἐρωτῶν μέγαν Γέροντα.

[Ὑ Απόκρισις Βαρσανουφίου].

Ο Ἰδας, ὅτι οὐδέποτε ἐβάλομεν δεσμὸν ἐπάνω τινός, οὐδὲ ἑαυτοῖς. Καὶ ἐπειδὴ εἶπόν σοι ἡσύχασον πέντε ἡμέρας εἰς τὴν ἐβδομάδα καὶ δύο ἡμέρας συντύχαινε, ἀμερίμνησον καὶ ἐκ τούτου· καὶ ὅτε λέγω σε συντύχχανε. Καὶ ὅτε συντυγχάνεις, ἀμερίμνησον τί εἴπης, καὶ τί λαλήσης· ὁ Χριστὸς γὰρ εἶπεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατρὸς ὑμῶν ἐστὶ τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. Περιδὲ ὧν εἶπας ἀδελφῶν, ἀνάγκης γινομένης μὴ παραιτήσης, καὶ ὁ Θεὸς βοηθεῖ. Ἀμήν.

νβ΄

Ὑ Απόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, λαλοῦντα περὶ τῆς ἀκαταστασίας τοῦ κόσμου.

Α Ὑ δελφέ, ὡς ἔχομεν τὸν καιρόν, προσέχωμεν ἑαυτοῖς, ὅτι τετάρακται τὰ σύμπαντα, καὶ ἀσκήσωμεν τὸ σιωπᾶν. Καὶ ἐὰν θέλῃς ἀναπαῖναι κατὰ πάντα, γενοῦ νεκρὸς ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου καὶ ἀναπαύῃ. Νόησον ὅτι περὶ τῶν λογισμῶν καὶ περὶ παντὸς πράγματος καὶ διαγωγῆς καὶ φροντίδος λέγω σοι· ἡσύχασον ἐν εἰρήνῃ.

49. Τό κείμενο ἀναφέρει τὸν ἀσκητικὸ ὄρο «συντυχία». Συντυχία σημαίνει συνάντηση πρὸς συνομιλία καὶ ἐπικοινωνία ἢ τυχαία συνάντηση δύο προσώπων.

Στά ἀσκητικά κείμενα παρατηροῦμε ὅτι οἱ Πατέρες εἶναι φειδωλοὶ καὶ δέν δίνουν ἀνεξέταστα εὐλογία γιὰ «συντυχίες». Καὶ αὐτὸ τὸ κάνουν, ἐπειδὴ ὁ σατανὰς, βασιζόμενος στὴν ἀνθρώπινη ἐμπάθεια, σπεύδει νὰ ἐκμεταλλεῖται κάθε τέτοια, ἐν πολλοῖς, καλὸβουλή συντυχία, γιὰ νὰ ἀπολέσει τὸν ἄνθρωπο. «Ὑ ὡςπερ ἄνθρωπον δι' ἄνθρωπον σώζεσθαι βούλεται Κύριος, οὕτως καὶ ἄνθρωπον δι' ἄνθρωπον ἀπολέσθαι σπεύδει ὁ σατανᾶς» (Ἑωάννου Καρπαθίου, Φιλοκ. Α΄, σελ. 294, ὙΕκδ. ὙΑστήρ). Καὶ «οὐ χρὴ κολλᾶσθαι ἀνδρὶ καταφρονητῇ καὶ κοκεντρεῖ καὶ μὴ φυλάσσοντι γλῶσσαν, ἵνα μὴ σὺν αὐτῷ εἰς κόλασιν ἀπέλθῃς. Μόλις γάρ τις τῷ δικαίῳ ἐγγίζων σωτηρίας τυγχάνει» (ἔνθ' ἄνωτέρω).

ὙΦελεῖ λοιπὸν μόνο ἡ «πνευματικὴ συντυχία», γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀββάς Θαλάσσιος μᾶς προτρέπει νὰ προτιμήσουμε τὴν ἡσυχία, ἂν ὑποφιαζόμεστε ὅτι ἡ συντυχία θὰ βλάψῃ τὴν ψυχὴ μας. Διότι ἡ συντυχία μετὰ «ἀσυνέτων», δηλαδὴ πνευματικὰ ἀνώριμων ἀδελφῶν, διασκορπίζει τοὺς κόπους τοῦ μοναχοῦ καὶ τὸν ὁδηγεῖ στὴ «χαλύνωση» καὶ τὴν ἀκηδία. Ὑνῶ ἡ συντυχία μετὰ «σοφῶν καὶ

51

Μετά τήν ἑορτή, ἦλθε κάποιος Ἐπίσκοπος καί ζητοῦσε νά συναντή-
σει⁴⁹ τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης. Ἐπίσης μερικοὶ ἀρχάριοι ἀδελ-
φοί ἤθελαν νά τόν ρωτήσουν σχετικά μέ τούς λογισμούς τους. Καί
ἔστειλε ἐρώτηση γι' αὐτά τὰ θέματα στὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα.

Ἐπίκριση Βαρσανουφίου.

Γνωρίζεις ὅτι οὐδέποτε βάλαμε δεσμό ἐπάνω σέ κάποιον, οὔτε στοὺς
ἐαυτοὺς μας. Ἀλλὰ ἐπειδὴ σοῦ εἶπα «ζῆσε ἐντελῶς ἡσυχαστικά πέντε
ἡμέρες τὴν ἐβδομάδα καί τίς δύο ἡμέρες νά συναντᾷς ἀδελφούς», εἶσαι
ἐλεύθερος καί ὅπ' αὐτόν τόν κανόνα. Φυσικά, ὅποτε σοῦ δίνω εὐλογία, τότε
νά συναντᾷς καί νά συνομιλεῖς μέ ἀδελφούς. Καί ὅταν πρόκειται νά συναντή-
σεις ἕναν ἀδελφό, μή μεριμνήσεις γιὰ τὸ τί θά πεῖς καί τί θά λαλήσεις. Διότι ὁ
Χριστὸς εἶπε ὅτι «τὸ Πνεῦμα τοῦ Πατέρα σας εἶναι ἐκεῖνο ποῦ θά μιλάει μέσα
σας» (Ματθ. 10, 20). Γιὰ τούς ἀδελφούς πάλι ποῦ ἀναφέρεις, ἂν εἶναι ἀνάγκη
νά σέ ρωτήσουν σχετικά μέ τούς λογισμούς τους, μὴν τοὺς τὸ ἀρνηθεῖς καί ὁ
Θεὸς βοηθεῖ. Ἀμήν.

52

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, ὁ ὁποῖ-
ος τοῦ ἔγραψε ἀναφερόμενος στὴν ἀκαταστασία τοῦ κόσμου.

Α' δελφέ, «ὅσο ἔχουμε καιρό» (Γαλ. 6, 10), ἄς προσέχουμε τούς ἐαυτοὺς
μας, διότι ὁ κόσμος ἔχει γίνεи ἄνω-κότω, καί ἄς ἀσκηθοῦμε στὴ σιωπῇ.
Καί ἂν πράγματι θέλεις νά ἀναπαυθεῖς τελείως, γίνε νεκρὸς γιὰ κάθε
ἄνθρωπο καί θά ἀναπαυθεῖς. Πρόσεξε, ὅτι ἐννοῶ καί ἀπὸ τούς λογισμούς καί
ἀπὸ κάθε πράγμα καί ἀπὸ κάθε μορφή ζωῆς καί μέριμνα, νά ἀπέχεις καί νά
ἡσυχάζεις εἰρηνικά.

συνετῶν», δηλαδὴ πνευματικά καλλιεργημένων ἀδελφῶν, «ἐξυπνίζει τὴν ψυχὴ καί ἐκριζοῖ τὰ πά-
θη».

«Καρδίας κλάσις, κάθισμα μετὰ δυνάμεων. Πηγὴ γλυκεῖα, ὁμιλία συνετῶν. Σύμβουλος σοφός,
τεῖχος ἐλπίδος. Φίλος μωρὸς καὶ ἀσύνετος ταμεῖόν ἐστι ζημίας» (Ἰσαάκ Σύρου πάντα τὰ εὐρεθέν-
τα ἀσκητικά, σελ. 237, *Εκδ. Σπανοῦ).

Γιὰ ὅλους αὐτοὺς τούς λόγους, καί ὁ ἀββάς Ἰωάννης, ὁ προφήτης, ὁ ὁμόψυχος τοῦ μεγάλου
Γέροντα Βαρσανουφίου, σέ ἀπόκριση ποῦ δίνει σέ ἀδελφό σχετικά μέ τὴν συντυχία, μᾶς δίνει τὸ
σωστὸ ἥθος καί προσδιορίζει μέχρι ποῦ πρέπει νά φτάνει ἡ συνομιλία στὴ συνάντηση μοναχοῦ

νγ΄

Μετά τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ἐζήτει κόψαι τελείως τὰς συντυχίας· καὶ εἷς ἀδελφὸς πάνυ διὰ τοῦτο ἐθλίβετο καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα εἰ χρεία γένηται συντύχη αὐτῷ, καὶ σπλαγχνισθεὶς ὑπέσχετο. Καὶ ἠρώτησε περὶ τούτου καὶ περὶ κολοβίου πεμφθέντος αὐτῷ παρὰ τινος ἀδελφοῦ, εἰ ὀφείλει δέξασθαι.

Α΄ δελφέ, ἔπεμψά σοι λόγον ἀμερίμνησον· τί θέλεις, σεαυτῷ πρόσχες, πολὺς ἐστὶν ὁ θερισμός. Μὴ ἀφήσης αὐτὸν καὶ βάλης καλαμᾶσθαι ράγας ὁπίσω τῶν τρυγητῶν. Σὺ δὲ ἄφες ὅλα καὶ σχόλασον τοῦ θερίσαι καὶ τρυγῆσαι, ἵνα ἔξης τοὺς καρπούς ἀπὸ σίτου καὶ οἴνου, ἵνα στερεωθῇ καὶ εὐφρανθῇ ἡ καρδιά σου ἐν Κυρίῳ. Μελέτησον τὰς ἐπιστολάς ας ἔγραψά σοι, ὅτι ἀργαὶ οὐκ εἰσὶ.

Περὶ δὲ τοῦ κολοβίου, ἐὰν θέλῃ ὁ ἀδελφὸς δοῦναί σοι ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτοῦ δέξαι, κατακρίνων σεαυτὸν ὡς ἀνάξιον.

νδ΄

Ἀδελφὸς ἔχων πόλεμον βαρύτατον καὶ αἰσχυρόμενος αὐτὸν θαρρησάτω Ἀββᾶ, ἔπεμψε παρακαλῶν τὸν αὐτὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην δέξασθαι αὐτὸν λάθρα τοῦ Ἀββᾶ καὶ ἀκοῦσαι τὸν λογισμόν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐθλίβετο κατὰ δύο τρόπους· μήτε θέλων δέξασθαι αὐτὸν δίχα γνώμης, ἵνα μὴ σκάνδαλον παρέχῃ τοῖς ἄλλοις, μήτε πάλιν θέλων λυπηθῆσαι αὐτόν. Καὶ ἀπορῶν τί ποιῆσαι, ἠρώτησε κατὰ διάνοιαν τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα· καὶ εἰ δεῖ φράζει τὴν αὐτοῦ θύραν.

Εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ· τίς ἐστὶν ἀσύνητος τοῦ ἐπιλέξασθαι ἑαυτῷ τὸ ἐπιζήμιον πράγμα καὶ τὸ θλιβερώτερον, καὶ μὴ τὸ κουφότερον καὶ ἀνεκτότερον, μετὰ ταπεινώσεως καὶ προσευχῆς; Μὴ φράξης τὴν θύραν· οὐ γὰρ ἐν τῇ φράξει τῆς θύρας ἐστὶν ἡ νέκρωσις, ἀλλ' ἐν τῇ φράξει τοῦ στόματος.

Ἀσπάζομαί σε ἐν φιλήματι ἀγίῳ.

πρός μοναχό. «Ἐν τῇ ἀπαντήσῃ τῇ πρὸς τινά ἔως ἀσπασμοῦ ἔστιν ὁ λόγος σου· καὶ λοιπὸν λέγει εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ» (ἀπ. τθ'). Ἐπίσης βλέπε Ἀπόκριση ρλ' ὅπου ὁ Ἀββᾶς διαγράφει πῶς γίνονται οἱ συντυχίες τῶν ἁγίων Πατέρων. Διότι, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος, μέ πολλοὺς κόπους κανεῖς ἀποκτᾷ «χρηστόν ἦθος καὶ εὐκατάστατον» καὶ εἶναι πολὺ εὐκόλο νά τό χάσει ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ σέ μιά δαιμονοκινούμενη συντυχία. «Φθείρουσι γὰρ ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλίας κακαὶ καὶ κοσμικαὶ καὶ ἄκοσμοι» (Ἰωάννου Σιναΐτου Κλίμαξ, Γ' Λόγος, περὶ ξενιτείας, Migne P.G. 88, στίχ. 688).

53

Μετά από αυτή τήν απάντηση, ζητούσε νά κόψει τελείως τίς συντυχίες. Ἐνῶς ἀδελφός θλιβόταν πολύ γι' αὐτό καί τόν παρακαλοῦσε, ἄν ὑπάρξει ἀνάγκη, νά συναντηθοῦν. Καί ὁ ἀββάς Ἰωάννης τόν συναισθάνθηκε καί τοῦ τό ὑποσχέθηκε. Ρώτησε λοιπόν γι' αὐτό τό θέμα τό μεγάλο Γέροντα. Ἐπίσης καί γιά ἓνα κολόβιο, πού τοῦ ἔστειλε κάποιος ἄλλος ἀδελφός, ἄν ἔχει εὐλογία νά τό δεχτεῖ.

Α 'δελφέ, σοῦ ἔγραψα «ἀμερίμνησε»! Τί θέλεις; Πρόσεχε τόν ἑαυτό σου. Εἶναι «πολύς ὁ θερισμός» (Ματθ. 9, 37). Μήν ἀφήνεις ὅμως τόν τρύγο ἀπό τή μιά καί ἀπό τήν ἄλλη βαλθεῖς νά μαζεύεις τίς ρῶγες τῶν σταφυλιῶν, πίσω ἀπό τούς τρυγητές (Σοφ. Σειρ. 33, 16). Ἐσὺ ἄφησέ τα ὅλα καί ἀφιέρωσε τό χρόνο σου σ' ἐκεῖνο τό θερισμό καί τόν τρύγο πού θά σοῦ δώσει τούς καρπούς τοῦ σιταριοῦ καί τοῦ κρασιοῦ, γιά νά στερεωθεῖ καί νά εὐφρανθεῖ ἡ καρδιά σου ἐν Κυρίῳ (Α' Βασ. 2, 1). Μελέτησε τίς ἐπιστολές πού σοῦ ἔγραψα, διότι τό περιεχόμενό τους δέν εἶναι ἄσχετο μέ ὅσα τώρα ἐρωτᾷς, οὔτε ἰσχύουν μόνο γιά τά γεγονότα πού στάθηκαν ἀφορμή νά σοῦ γράψω.

“Ὅσο γιά τό κολόβιο, ἄν θέλει ὁ ἀδελφός νά σοῦ τό δώσει μ' ὅλη του τήν καρδιά, δέξου το, κατακρίνοντας τόν ἑαυτό σου ὡς ἀνάξιο.

54

“Ενας ἀδελφός εἶχε πολύ ἔντονο πόλεμο καί ντρεπόταν νά τό ἐμπιστευθεῖ στόν ἀββά Σέριδο, γι' αὐτό ἔστειλε καί παρακάλεσε τόν ἴδιο τόν ἀββά Ἰωάννη τῆς Μερωσάβης νά τόν δεχτεῖ κρυφά ἀπό τόν Ἀββά καί νά ἀκούσει τό λογισμό του. Ἀλλά ὁ ἀββάς Ἰωάννης στενοχωριόταν γιά δυό λόγους: Οὔτε ἤθελε νά τόν δεχτεῖ χωρίς εὐλογία τοῦ ἀββά Σερίδου, γιά νά μή δώσει ἀφορμή νά σκανδαλισθοῦν οἱ ἄλλοι ἀδελφοί, οὔτε πάλι ἤθελε νά τόν λυπήσει. Καί ἐπειδή δέν ἤξερε τί νά κάνει, ρώτησε νοερῶς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, γι' αὐτό τό θέμα καί γιά τό ἄν πρέπει νά κλείσει τή θύρα τοῦ κελλιοῦ του.

Π ἔς στόν ἀδελφό. Ποιός εἶναι ἀσύνετος νά ἐπιλέξει γιά τόν ἑαυτό του, μετά ἀπό ταπείνωση καί προσευχή, ἐκεῖνο πού εἶναι ἐπιζήμιο καί πιό θλιβερό ἀπό ἐκεῖνο πού εἶναι ἐλαφρότερο καί πιό ξεκούραστο; Μήν κλείσεις τή θύρα τοῦ κελλιοῦ σου. Διότι δέν ἔγκειται ἡ νέκρωση στό κλείσιμο τῆς θύρας, ἀλλά στό κλείσιμο τοῦ στόματος.

Σέ ἀσπάζομαι μέ ἅγιο φίλημα (Ρωμ. 16, 16).

**Β'. ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΓΕΡΟΝΤΕΣ
ΑΒΡΑΑΜ, ΠΑΥΛΟ
& ΘΕΟΔΩΡΟ**

γὰρ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. Ἐγὼ τέως κἂν ταλαίπωρος καὶ ἐλαχιστότερός εἰμι πάντων ἀνθρώπων, ἀλλὰ ποιῶ τὴν δύναμίν μου διὰ τὸν λέγοντα, εὗξασθε ὑπὲρ ἀλλήλων ὅπως ἰαθῇτε.

Ἀδελφέ, ξένοι ἐσμέν, ξένοι γεννόμεθα καὶ μὴ μετρήσωμεν ἑαυτοὺς ἕν τι, καὶ οὐδεὶς ἡμᾶς ψηφίζει καὶ ἀναπαύομεθα. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς ἡμᾶς, πύκτευσον τοῦ ὑπομείναι· φησὶ γάρ, ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀγώνισαι τοῦ ἀποθανεῖν ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου καὶ σωθῆσθαι· καὶ εἰπεὶ τῷ λογι-
σμῷ ἀπέθανον, καὶ ἐν τῷ τάφῳ κεῖμαι.

Πείσθητί μοι, ἀγαπητέ, ὅτι ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ὑπερέβην μου τὰ μέτρα τοῦ εἰπεῖν ταῦτα πρὸς τὴν ἀγάπην σου· τίς γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος; Διὰ τοῦτο αἰτῶν συγχώρησιν λέγω· συγχώρησόν μοι τῷ φλυάρῳ διὰ τὸν Κύριον· καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Ἀβραάμ.

νς΄

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν ἀββᾶν Παῦλον γέροντα, ἡσυχάζοντα [καὶ ζητοῦντα] πῶς ἀδελφὸν τυφλὸν προσλαβέσθαι καὶ ὑπηρετεῖν αὐτῷ.

Ἀδελφε Παῦλε, ἔστι παροιμία λέγουσα· εἶδες νεώτερον τρέχοντα, μάθε ὅτι γέρων αὐτὸν ἐδελέασε· παρ' ἡμῖν οὖν ὁ δελεάζων ἡμᾶς, ὁ γέρων, ὁ σατανᾶς ἐστὶ· καὶ φθονῶν θέλει ἡμᾶς βαλεῖν εἰς κακὰς ἡμέρας προφάσει δικαιώματος. Καὶ οὐκ οἶδαμεν, ὅτι πολλοὶ θέλοντες ἀνασπᾶσαι τινὰς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ συγκατεποντίσθησαν αὐτοῖς. Βλέπε ἀπὸ πότε σε θέλει παγιδεῦσαι· καὶ ὅταν ἐρωτᾷς καὶ λαμβάνης ἀπόκρισιν, στρέφει τὸ μάγγανον εἰς ἄλλον κακώτερον ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου. Οὐκ ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεὸς ἀγαθοποιῆσαι τῷ πλησίον· οὕτω γὰρ καὶ λέγει, καθ' ὃν εὐρίσκει ἡ χεὶρ σου. Ἦλθεν ὁ τυφλός, ἡρρώστησας καὶ σὺ μεγάλως· τίς ὑπηρετεῖ καὶ σὲ κάκεῖνον; [Κἂν τις ὑπηρετεῖ σε χαίρων], ἀλλ' ὁ φέρων σοι τὰ δικαιώματα ταῦτα, αἰεὶ λέγει σοι, ἴδε ἡνεγκας τῷ κοινοβίῳ βάρος. Καὶ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος ὡς οἶδας δυσβάστακτος, ὡς ἡ Γραφή λέγει· ἄνδρα ἢ καὶ γέροντα μικρόψυχον τίς ὑποίσει; Εἰ δὲ χρεῖα γεύσασθαι ὀλίγων ἡμερῶν κακῶν, ποίησον ὃ θέλεις. Εἰ μὴ ἠρωτήθην οὐκ εἴ-

άνθρωποι, τό ἴδιο καί σεις νά κάνετε γι' αὐτούς» (Λουκ. 6, 31). 'Εγώ ὡς τώρα, ἂν καί εἶμαι ταλαίπωρος καί ὁ πιό μηδαμινός ἀπ' ὅλους τούς ἀνθρώπους, πάντως ὁμως κάνω ἐκεῖνο πού μπορῶ, γιά χάρη 'Εκείνου πού λέει: «Νά προσεύχεσθε ὁ ἕνας γιά τόν ἄλλο, γιά νά θεραπευθεῖτε» ('Ιάκ. 5, 16).

'Αδελφέ, εἵμαστε ξένοι, ἄς γίνουμε ξένοι, καί ἄς μή θεωροῦμε τούς ἑαυτούς μας κάτι· καί ἄς μή μᾶς λογαριάζει κανένας καί θά εἵμαστε ἀναπαυμένοι. 'Αφοῦ λοιπόν ἤλθες στό Μοναστήρι μας, ἀγωνίσου σκληρά νά κάνεις ὑπομονή. Διότι λέει: «'Οποῖος ὑπομένει μέχρι τέλους, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22). Πάνω ἀπ' ὅλα, ἀγωνίσου νά γίνεις νεκρός γιά κάθε ἄνθρωπο καί θά σωθεῖς. Καί πές στό λόγισμό σου: «Πέθανα καί βρίσκομαι στόν τάφο».

Πίστεψέ με, ἀγαπητέ, ὅτι βιαζόμενος ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ξεπέρασα τά μέτρα μου καί ἀποκάλυψα ὅλα αὐτά στήν ἀγάπη σου. Διότι ποιός εἶμαι ἐγώ ὁ μηδαμινός; Γι' αὐτό σοῦ ζητῶ συγγνώμη καί σοῦ λέω: Συγχώρεσέ με, τό φλύαρο, γιά τήν 'Αγάπη τοῦ Κυρίου καί εὐχου γιά μένα, δοῦλε τοῦ Θεοῦ 'Αβραάμ.

56

'Απόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἡλικιωμένο ἀββά Παῦλο, πού ζοῦσε ἡσυχαστικά καί σκέφτηκε νά πάρει κοντά του ἕναν ἀδελφό τυφλό καί νά τόν διακονεῖ ὁ ἴδιος.

Α' δελφέ Παῦλε, ὑπάρχει παροιμία πού λέει: «Εἶδες νέο νά τρέχει, νά ξέρεις ὅτι κάποιος γέρος τόν ἔχει δελεάσει». Καί ἐμᾶς ὁ γέρος πού μᾶς δελεάζει εἶναι ὁ σατανάς. Καί ἐπειδὴ εἶναι φθονερός, θέλει νά μᾶς φέρεי σέ δύσκολες μέρες, μέ τήν πρόφαση νά δικαιωθοῦμε μέ τά ἔργα μας. Δέν τό ξέρουμε ὅτι πολλοί, θέλοντας νά βγάλουν κάποιους ἀπό τό ποτάμι, καταποντίστηκαν μαζί μ' αὐτούς; Πρόσεξε νά καταλάβεις ἀπό πότε ἐπιδιώκει ὁ σατανάς νά σέ παγιδεύσει. Καί ἐπειδὴ ρωτᾶς καί παίρνεις εὐλογία γιά τό καθετί πού προκύπτει, βρίσκει νά στρέψει τό μαγγάνι του σέ ἄλλο χειρότερο, πού εἶναι πάνω ἀπ' τίς δυνάμεις σου. Δέν ἀπαιτεῖ ὁ Θεός νά συμπαρασταθεῖς στόν πλησίον σου πάνω ἀπ' τίς δυνάμεις σου, ἀφοῦ σοῦ λέει: «Νά συμπαραστέκεσαι μέχρι ἐκεῖ πού φτάνει τό χέρι σου» (Παρμ. 3, 27). Πές πῶς ἤλθε ὁ τυφλός καί ἄρρώστησες καί σύ βαριά. Ποιός θά διακονήσει καί ἐσένα καί ἐκεῖνον; Καί ἔστω πῶς κάποιος τό κάνει μέ χαρά, ἀλλά αὐτός πού σοῦ ὑπαγορεύει αὐτές τίς προσπάθειες γιά νά ἐπιτύχεις τή δικαίωσή σου, πάντα θά σοῦ λέει: «Κοίτα, τί βάρος ἔφερες στό Κοινόβιο!» Καί ὅπως τό ξέρεις, ὁ ἄνθρωπος εἶναι βάρος δυσβάστακτο, καθὼς καί ἡ Γραφή τό λέει: «'Ανθρωπο ἢ καί γέροντα μικρόψυχο, ποιός μπορεῖ νά τόν ὑπομένει;» (Παρμ. 18, 14). 'Αν ὁμως θά σοῦ 'κανε καλό νά γευθεῖς μερικές δύσκολες μέρες, κάνε αὐτό πού θέλεις.

χον λαλῆσαι· ὁ δὲ πάλιν ἐλάλησα διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἐλάλησα, ἵνα μὴ πλανηθῇ ὁ ἀδελφός μου. Εἰ δὲ συμπάσχεις αὐτῷ διὰ τὸν Θεόν καὶ πιστεύεις ὅτι δυνατός ἐστιν ὁ Θεὸς βοηθῆσαι αὐτῷ, δεήθητι αὐτοῦ καὶ ὡς θέλει ποιεῖ μετ' αὐτοῦ.

Οὐκ ἔδωκά σε, ἀδελφέ, οὐδὲ ἐντολήν σοι δέδωκα, ἀλλὰ γνώμην· ὡς θέλεις οὖν ποιήσον· καὶ συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Κύριον, καὶ εὖσαι ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου.

νζ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, κινήσαντα λόγον πρὸς τινα περὶ πίστεως καὶ μὴ ὄντα ἱκανὸν πρὸς τοιαύτην ζήτησιν καὶ ταρασσόμενον εἰς τὴν ἀντιβολήν.

Ο ἰεὺς Ἀπόστολος, διὰ Πνεύματος ἁγίου κινήθεις εἶπε· πιστὸς ὁ Θεὸς ὃς οὐκ ἑάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν πρὸς τὸ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν. Ὁμόψυχε ἀδελφέ καὶ γνήσιε ἀγαπητέ, πληροφορήθητι ἐν Κυρίῳ, ὅτι βλέπων τὴν θλίψιν καὶ τὴν ταραχὴν τοῦ φθάσαντός σε πειρασμοῦ, οὕτως ἤλγησα δεινῶς ὡς οὐδέποτε. Μάλιστα μνησθεῖς τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ, τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; Καὶ πάλιν εἰ πάσχει ἐν μέλος συμπάσχει πάντα τὰ μέλη. Εἰ γὰρ οὐ πράττω τὰ τοῦ Ἀποστόλου, ἀλλ' ἤκουσα αὐτοῦ λέγοντος, κλαίειν μετὰ κλαιόντων καὶ χαίρειν μετὰ χαιρόντων. Ἀλλὰ δόξα τῷ ὑψίστῳ Θεῷ τῷ μὴ παραχωρήσαντι τῷ μισοκάλῳ ἐχθρῷ πληρῶσαι εἰς σὲ πᾶσαν τὴν κακίαν αὐτοῦ, κατὰ τὸ ἴδιον αὐτοῦ θέλημα· οὕτω γὰρ θέλει ζῶντας καταπιεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ὡς μαρτυρεῖ ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος, λέγων, ὅτι ὡς λέων ὠρύεται ζητῶν τίνα καταπιῇ.

Δέσποτά μου, μὴ διὰ τάχους ἀεὶ δεχώμεθα τὴν ταραχὴν τῶν πονηρῶν λογισμῶν, τοῦ οὕτω κινεῖσθαι καὶ ταρασσεσθαι πρὸς τὸν πλησίον ἡμῶν· τοῦτο γὰρ τῆς διαβόλου ἐνεργείας ἐστί, καὶ οὐδὲν ἄλλο. Καί ποῦ ἐθήκαμεν ὅτι «μακάριος ὁ ὑπομένων πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γίνεται» καὶ τὰ ἐξῆς; Ταῦτα οὖν οὐκ ἔγραψα τῇ ὑμετέρᾳ ἀγάπῃ ὡς χρήζοντι διδασκαλίας· ἐὰν γὰρ ἐρευνήσης τὰς Γραφάς, περισσότερόν μου καὶ νήφεις καὶ φρονεῖς· <εἰμί> γὰρ ταλαίπωρος

Ἄν δέν μέ ρωτοῦσες, δέν θά σοῦ μιλοῦσα. Καί ὅσα εἶπα, τά εἶπα χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, γιά νά μήν πλανηθεῖ ὁ ἀδελφός μου. Ἐάν πάλι μοῦ πείς ὅτι τόν συμπονᾷς αὐτόν τόν ἄνθρωπο, γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καί πιστεύεις ὅτι ὁ Θεός ἔχει τή δύναμη νά τόν βοηθήσει, παρακάλεσέ Τον καί, ὅπως θέλει Ἐκεῖνος, θά τόν βοηθήσει.

Δέν σέ ἔδεσα, ἀδελφέ, οὔτε σοῦ ἔδωσα ἐντολή, ἀλλά γνώμη. Ὅπως θέλεις λοιπόν κάνε. Καί συγχώρεσέ με, γιά τόν Κύριο καί εὐχου γιά μένα τό μηδαμινό.

57

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀβά Παῦλο, ὁ ὁποῖος ἀνοιξε συζήτηση μέ κάποιον γιά θέματα πίστεως, ἀλλά δέν εἶχε τή δυνατότητα γιά μιά τέτοια ἔρευνα καί ταραχθήκε ἀπό τήν ἀντιπαράθεση τῶν ἀπόψεων.

Ο ἑὸς Ἀπόστολος, μέ τήν ἔμπνευση τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶπε: «Ὁ Θεός, πού κρατάει τίς ὑποσχέσεις Του, δέν θά σᾶς ἀφήσει νά δοκιμαστεῖτε πάνω ἀπό τίς δυνάμεις σας, ἀλλά μαζί μέ τόν πειρασμό, θά δώσει καί τή διέξοδο, ὥστε νά μπορέσετε νά τόν ἀντέξετε» (Α΄ Κορ. 10, 13). Ὁμόψυχε ἀδελφέ καί γνήσια ἀγαπητέ, πληροφορησού ἐν Κυρίῳ ὅτι, βλέποντας τή θλίψη καί τήν ταραχή πού ὑφίστασαι ἀπό τόν πειρασμό πού σέ βρῆκε, τόσο πολύ ὀδυνηρά πόνεσα, ὅσο ποτέ ἄλλοτε. Καί μάλιστα ἦλθε στό νοῦ μου αὐτό πού λέει ὁ Ἀπόστολος: «Ποιοῦ ἡ πίστη ἀσθενεῖ καί δέν ἀσθενῶ καί ἐγώ; Ποιός ὑποκύπτει στόν πειρασμό καί δέν ὑποφέρω καί ἐγώ μαζί του;» (Β΄ Κορ. 11, 29). Καί ἄλλοῦ: «Ἄν ὑποφέρει ἓνα μέλος, συμπάσχουν ὅλα τά μέλη» (Α΄ Κορ. 12, 26). Διότι μπορεῖ νά μήν πράττω ὅσα ἔπραξε ὁ Ἀπόστολος, ἀλλά ἔχω ἐγκολπωθεῖ αὐτό πού λέει: «Νά μετέχετε στή χαρά ὅσων χαίρονται καί στή λύπη ὅσων λυποῦνται» (Ρωμ. 12, 15). Ἀλλά, δόξα στόν Ὑψιστο Θεό, πού δέν παραχώρησε στόν μισόκαλο ἐχθρό νά ξεσπάσει σέ σένα ὅλη τήν κακία του, σύμφωνα μέ τό θέλημά του. Διότι αὐτό θέλει, νά καταπιεῖ ζωντανούς τούς ἀνθρώπους, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ κορυφαῖος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος, λέγοντας ὅτι «βρυχιέται σάν λιοντάρι, ζητώντας ποιόν νά καταβροχθίσει» (Α΄ Πέτρ. 5, 8).

Δέσποτά μου, νά μή δεχόμαστε, πάντοτε, χωρίς ἐξέταση, τήν ταραχή τῶν πονηρῶν λογισμῶν, πού τόσο πολύ μᾶς κινοῦν καί μᾶς ταραίζουν ἐναντίον τοῦ πλησίον μας. Διότι αὐτό προέρχεται καθαρά ἀπό τή διαβολική ἐνέργεια καί δέν εἶναι κάτι ἄλλο. Καί πῶς ἐμεῖς ἀγνοήσαμε αὐτό πού λέει ὅτι «εἶναι μακάριος ἐκεῖνος πού ὑπομένει πειρασμό, διότι γίνεται ἄγιος» (Ἰάκ. 1, 12) καί ὅσα ἀκολουθοῦν; Αὐτά ὅλα ὁμως δέν τά ἔγραψα στήν ἀγάπη σου, ἐπειδή ἔχει

καὶ ἀσθενῆς καὶ ὄνομα μόνον ἔχων διακενῆς· ἀπὸ δὲ πόνου καρδίας καὶ ἀγάπης περισσοτέρας εἰς Θεόν, ἔγραψά σοι διὰ πολλῶν δακρύων.

Στηρίξοι οὖν τὴν καρδίαν σου ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ, ὁ στερεώσας τὸν οὐρανὸν καὶ πήξας αὐτόν· καὶ θεμελιώσῃ σου τὴν οἰκοδομὴν ἐπὶ τὴν στερεὰν πέτραν, ὁ θεμελιώσας τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων· καὶ ἐπιτιμήσῃ τοῖς πειρατηρίοις σου, ὁ ἐπιτιμήσας τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ· μακρύνει ἀπὸ σοῦ τὴν λήθην τῶν ἐντολῶν, ὁ μακρύνας ἀπὸ δυσμῶν τὰς ἀνατολάς· οἰκτείρήσῃ σου τὴν ψυχὴν, ὡς οἰκτεῖρει πατὴρ υἱοῦς· καὶ φωτίσῃ σου τὴν καρδίαν, ὁ φωτίσας τὰ πρὶν ἐσκοτισμένα· καὶ δώῃ σοι ὑπομονὴν τοῦ οἰκῆσαι μετ' ἐμοῦ τοῦ ἀγαπητοῦ σου μετ' εἰρήνης ἕως ὑστερας ἀναπνοῆς, καθὼς καὶ πρὸ χρόνου ἐδήλωσεν ἡμῖν διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ὁ φήσας· «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται». Καὶ δώῃ ἡμῖν τὴν εἰρήνην μετ' ἀλλήλων ἕως τέλους, ἣν ἔδωκε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· καὶ δώῃ ἡμῖν ἐλθεῖν εἰς τὴν τελείαν αὐτοῦ ἀγάπην, ὁ εἰπών, «εἰ ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολάς μου τηρήσατε» καὶ πάλιν εἶπεν «ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις».

Εἰ εἶχομεν τοιαύτην ἀγάπην, οὐδὲν ἡμᾶς ἐχώριζεν ἀπ' ἀλλήλων ἕως θανάτου. Ἄλλ' ὅμως γέγραπται «καὶ νῦν Ἰσραήλ»· καὶ πάλιν «ἐὰν τὸ πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἐπαναστῇ ἐπὶ σέ, τόπον σου μὴ ἀφῇς». Ἐγὼ τὸν λόγον τῆς Ροῦθ λέγω σοι, «μὴ μοι εἶη ἀποχωρισθῆναι σου· ἀλλ' ὁ θάνατος ἀποχωρίζει ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ». Εἰ δὲ σύ τι παρασαλεύεις ἀπὸ τούτων, ἐγὼ ἀθῶός εἰμι κατὰ πάντα, σὺ ὅψει καὶ ἀπολογήσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ. Καὶ γὰρ ἐγὼ τὴν ψυχὴν μου ἡδέως τίθηναι εἰς θάνατον ὑπὲρ σοῦ τοῦ ἀδελφοῦ μου· καὶ οὐκ ἔστιν ἐντολή.

Ἡσύχασον πεποιοῦς, θαυμάζων καὶ δοξάζων τὸν λυτρωσάμενόν σε Θεὸν ἀπὸ κινδύνων μεγάλων καὶ θλίψεων καὶ πειρασμῶν ποικίλων. Αὐτῷ ἡ δόξα, [εἰς τοὺς αἰῶνας], ἀμήν. Συγχώρησόν μοι πολλὰ φλυαρήσαντι· ἀπὸ γὰρ λύπης πολλῆς καὶ χαρᾶς μεγάλης ἐπλάτυνά σοι τὸν λόγον.

[Ὁ Κύριος μετὰ σοῦ, ἀγαπητέ].

ανάγκη από διδασκαλία. Διότι, ἂν μελετήσεις τίς Γραφές, περισσότερο ἀπό μένα θά γίνεις προσεκτικός καί φρόνιμος. Πράγματι, ἐγώ εἰμαι ταλαίπωρος καί ἀδύνατος καί μόνο τό ὄνομα ἔχω μάταια καί κενόδοξα. Ὁ ἄλλος «σοῦ τά ἔγραψα ὅλα αὐτά, μέ πολλά δάκρυα» (Β΄ Κορ. 2, 4), ἐπειδὴ ἔχω πολλή ὁδύνη στήν καρδιά μου καί ὑπέρμετρη, κατά Θεό, ἀγάπη γιά σένα.

Εἶθε λοιπόν νά στηρίξει τήν καρδιά σου στό φόβο Του «Ὁ ἑκεῖνος πού στερῶσε τόν οὐρανό καί τόν κατασκεύασε» (Ψαλμ. 42, 5). Καί νά θεμελιώσῃ τήν οἰκοδομή σου πάνω στή στερεή πέτρα «Ὁ ἑκεῖνος πού θεμελίωσε τή γῆ πάνω στά ὕδατα» (Ψαλμ. 135, 6). Καί νά ἐπιτιμῇ τοὺς πειρασμούς «Ὁ ἑκεῖνος πού ἐπιτίμησε τοὺς ἀνέμους καί τή θάλασσα» (Ματθ. 8, 26). Νά ἀπομακρύνῃ δέ ἀπό σένα τή λήθη τῶν ἐντολῶν, «ὅπως ἀπομάκρυνε τήν Ἀνατολή ἀπό τή Δύση» (Ψαλμ. 102, 12). Νά σοῦ σπλαχνιστεῖ τήν ψυχή, «ὅπως σπλαχνίζεται ὁ πατέρας τά παιδιά του» (Ψαλμ. 102, 13). Καί νά σοῦ φωτίσῃ τήν καρδιά «Ὁ ἑκεῖνος πού φώτισε ἐκεῖνα πού πρὶν ἦταν σκοτεινά» (Ἐφεσ. 5, 8). Ὁ ἄλλος καί νά σοῦ δώσῃ ὑπομονή νά μείνῃς μαζί μέ μένα, τόν ἀγαπητό σου, εἰρηνικά, ὡς τήν τελευταία σου ἀναπνοή, καθὼς μᾶς δήλωσε, ἀπό ἐκεῖνα τά χρόνια, μέ τή Χάρη Του, Αὐτός πού εἶπε: «Ὁ ἑκεῖνος πού θά ὑπομείνῃ μέχρι τό τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22). Καί εἶθε νά δώσῃ νά ἔχουμε ἐκείνη τήν εἰρήνη μεταξύ μας ὡς τά ἔσχατα, τήν ὁποία ἔδωσε στοὺς μαθητές Του. Καί νά μᾶς ἀξιώσῃ νά φτάσουμε στήν τέλεια ἀγάπη Του Ὁ ἑκεῖνος πού εἶπε: «Ἐάν μέ ἀγαπᾶτε, νά τηρήσετε τίς ἐντολές μου» (Ἰωάν. 14, 15). Καί ἄλλοῦ πάλι: «Ἀπ' αὐτό θά καταλάβουν ὅτι εἰστε μαθητές μου, ἂν ἔχετε ἀγάπη μεταξύ σας» (Ἰωάν. 13, 35).

Ἄν εἶχαμε τέτοια ἀγάπη, τίποτε δέν θά μπορούσε νά μᾶς χωρίσῃ, μέχρι τό θάνατο. Ὁ ἄλλος ὅμως ἔχει γραφεῖ τό: «Τώρα Ἰσραήλ» (Δευτ. 4, 1 καί 10, 12). Καί ἄλλοῦ: «Ἐάν τό πνεῦμα τοῦ ἐξουσιαστῆ ἐπαναστατήσῃ ἐναντίον σου, μήν ἀφήσεις τόν τόπο σου» (Ἐκκλ. 10, 4). Ἐγώ θά σοῦ πῶ τό λόγο τῆς Ρούθ: «Ἄς μή μοῦ γίνῃ νά σ' ἀποχωρισθῶ. Ὁ θάνατος νά εἶναι ὁ μόνος πού θά χωρίσῃ ἐμένα καί σένα» (Ρούθ 1, 16). Ἄν τώρα ἐσύ δέν καταλαβαίνεις ἢ δέν ἐφαρμόζεις καλά κάτι ἀπ' ὅλα αὐτά, ἐγώ εἰμαι ἐντελῶς ἁθῶς. Εἶσαι ἐσύ ὅμως ὑπεύθυνος καί θά δώσεις ἀπολογία ἐκείνῃ τῇ φοβερῇ ἡμέρᾳ. Ἐγώ τήν ψυχή μου εὐχαρίστως τή δίνω νά θανατωθεῖ γιά σένα, τόν ἀδελφό μου. Καί αὐτό δέν εἶναι ἐντολή!

Ἡσυχάσε λοιπόν ἔχοντας πίστη, μεγαλύνοντας καί δοξολογώντας τό Θεό πού σέ λύτρωσε ἀπό μεγάλους κινδύνους καί θλίψεις, ἀλλά καί ποικίλους πειρασμούς. Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν. Καί συγχώρεσέ με πού φλυᾶρῃς πολύ. Ὅμως ἀπό τήν πολλή μου λύπη, ἀλλά καί τήν μεγάλη χαρά, πλάτυνα τό λόγο μου πρὸς ἐσένα.

Ὁ Κύριος νά εἶναι μαζί σου, ἀγαπητέ.

νη΄

Ταύτην δεξάμενος τὴν ἀπόκρισιν ἀντεδήλωσεν αὐτῷ ταῦτα.

έσποτα [Πάτερ], συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Κύριον καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ. Περὶ δὲ τῆς λύπης μου καὶ ταραχῆς ὅτι ἀπὸ τοῦ διαβόλου ἐστίν, οἶδας ὡ δέσποτα, ὅτι ἐκ παιδὸς τὴν πίστιν τῶν ἁγίων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφόρων Πατέρων ἐξέλαβον· καὶ οὐδέποτε ἐδεξάμην πλην ταύτης ἐτέραν διδασκαλίαν, καὶ ταράσσομαι. Εἰ οὖν οἶδας, ὦ πάτερ, ὅτι ἀκαίρως ταράσσομαι, δός μοι λόγον ὅτι ἀπολογεῖται ὁ κύριός μου ὑπὲρ ἐμοῦ τῷ Θεῷ καὶ οὐκ ἔστι μοι βλάβος, καὶ παύσομαι τῆς λύπης καὶ ταραχῆς· δεινῶς γὰρ βασανίζομαι περὶ τούτων. Ἰδιώτης γάρ εἰμι καὶ πλήρης ἀφροσύνης καὶ ἐταζόμενος ἐπὶ πολλαῖς ἁμαρτίαις.

Μὴ οὖν λάβης κατ' ἐμοῦ δέσποτα· ἀλλ' ἀντίγραφόν μοι τὴν συγχώρησιν· καὶ περὶ τούτων συμβοήθησόν μοι ἐν ταῖς εὐχαῖς σου ταῖς εὐπροσδέκτοις· καὶ πιστεύω τῷ Θεῷ, ὅτι κερδαίνεις τὴν ἀθλίαν μου ψυχὴν.

νθ΄

Ἀποκρίσις [τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν].

Εἰ κατενόησας τὰ γραφέντα σοι παρ' ἐμοῦ, εἶχες μαθεῖν ὅτι ἀπ' ἐμαυτοῦ ἔγραψά σοι τοῦτο· τὸ γὰρ εἰπεῖν τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ σοῦ, τὸ ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῆς ἀγάπης σου ἐστὶν ἐρμηνευόμενον. Οὐκ αἰσχύνομαι εἰπεῖν σοι τῷ ἀδελφῷ μου, ὅτι οὐ δύνασαι ἐρευνᾶν τὰ περὶ πίστεως· μὴ δυνάμενος οὖν μὴ ἐρευνήσης, ἐπειδὴ θλίψιν σεαυτῷ ἐπισπᾶσαι καὶ ταραχὴν. Κἂν γὰρ πρὸς αἵρετικούς ἢ ἀπίστους λαλήσῃ, ἢ ἀντιβάλλῃ πιστός, εἰς τὸν αἰῶνα οὐ ταράσσεται· ἔχει γὰρ ἔσθωθεν τὸν τῆς εἰρήνης ἀρχηγὸν καὶ τῆς γαλήνης

1. Εἶναι ξεκάθαρη πνευματικὴ διδασκαλία ἀλλὰ καὶ ἐμπειρία, ὅτι ἡ ταραχὴ στὸν ψυχοδιανοητικό χώρο, δηλ. τόσο τοῦ συναισθήματος ὅσο καὶ τῆς διάνοιας, δέν εἶναι ποτέ δυνατό νά εἶναι «καρπὸς τοῦ Πνεύματος». Παρά ταῦτα, συχνά «πνευματικοὶ ἄνθρωποι» παρουσιάζονται στὸ στενὸ ἢ καὶ στὸ εὐρὺ περιβάλλον τους, ταράσσοντες καὶ ταρασσόμενοι.

Ἡ παρούσα θέση τοῦ ὁσίου Μ. Γέροντα μᾶς υποχρεώνει νά βγάλουμε τὴν «πνευματικότητα» μας ἀπὸ τὰ εἰσαγωγικά («») πού συμβαίνει νά μαρτυροῦν ὅτι ἀκόμη βρισκόμαστε στὸν προθάλαμο τῆς «ζωῆς τοῦ Πνεύματος». Ἡ ταραχὴ, ὅταν δέν εἶναι καὶ σατανοκίνητη, εἶναι σέ βάση ἐγωπάθειας ἢ σέ κίνητρα ἐγωϊστικὰ λειτουργημένη.

Τὸ ὅτι ὁ Ὁσῖος ἀναφέρει στὸ παράδειγμα περιπτώσεως συνομιλίας ἢ ἀναστροφῆς μὲ αἵρετικούς ἢ ἀπίστους ἔχει, «σὺν τοῖς ἄλλοις», καὶ δύο σπουδαῖες ἔννοιες: α. Σ' αὐτές τίς περιπτώσεις ὑπείρεχεται σατανικὰ διευκολυνόμενη ἡ ἐγωπάθειά μας εἴτε σάν μείωση τοῦ γοήτρου μας (ἂν βρεθοῦ-

58

Ἐφοῦ δέχτηκε ὁ Ἀββάς Παῦλος αὐτή τήν ἐπιστολή, τοῦ ἔστειλε ὡς ἀπάντηση τὰ ἑξῆς:

Πάτερ καί δέσποτα, συγχώρεσέ με, γιά τόν Κύριο, καί εὐχου γιά μένα. Ὅσο γιά τή λύπη μου καί τήν ταραχή μου, τό γνωρίζεις, δέσποτά μου, ὅτι προέρχονται ἀπό τό διάβολο, διότι ἐγώ ἀπό παιδί ἔλαβα τήν πίστη τῶν ἁγίων τριακοσίων δεκαοκτώ θεοφόρων Πατέρων καί οὐδέποτε δέχτηκα ἄλλη διδασκαλία, ἐκτός ἀπ' αὐτή. Καί ὅμως εἶμαι ταραγμένος! Ἄν λοιπόν γνωρίζεις, Πάτερ, ὅτι ἄσκοπα συγχύζομαι, δός μου τήν ὑπόσχεσή σου ὅτι θά ἀπολογηθεῖς ἐσύ, πού εἶσαι ὁ κύριός μου, γιά μένα στό Θεό καί ὅτι θά ἀποφύγω τή ζημιά. Καί τότε, πραγματικά, θά πάψω νά λυποῦμαι καί νά ταράζομαι, διότι βασανίζομαι φοβερά μ' αὐτές τίς σκέψεις. Καί εἶναι ἀλήθεια πῶς εἶμαι ἀμαθής καί ἀπαίδευτος, γεμάτος ἀφροσύνη καί ἔνοχος γιά πολλές ἁμαρτίες.

Ἄλλ' ὅμως μή μέ ἐπιτιμήσεις ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν μου, δέσποτα, ἀλλά γράψε μου πάλι, παρέχοντάς μου τή συγχώρηση. Καί σέ ὅλα στήριξέ με, μέ τίς εὐχές σου πού εἶναι εὐπρόσδεκτες καί πιστεύω στό Θεό ὅτι θά κερδίσεις τήν ἄθλια ψυχή μου.

59

Ἐ**Απόκριση** τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο.

Αν εἶχες κατανοήσει τὰ γραφόμενά μου, θά εἶχες ἀντιληφθεῖ ὅτι ἀπό μόνος μου σοῦ τό ἔγραψα αὐτό πού ζητᾷς. Διότι ἐκεῖνο πού εἶπα, ὅτι «τήν ψυχή μου τή δίνω νά θανατωθεῖ γιά σένα», ἐρμηνεύεται ὅτι «θά ἀπολογηθῶ γιά τήν ἀγάπη σου». Δέν ντρέπομαι νά πῶ σέ σένα, τόν ἀδελφό μου, ὅτι δέν ἔχεις τή δυνατότητα νά ἐρευνᾷς τὰ θέματα τῆς πίστεως. Ἐφοῦ λοιπόν δέν ἔχεις τή δυνατότητα, μήν ἐρευνᾷς, διότι προξενεῖς θλίψη καί ταραχή στόν ἑαυτό σου. Διότι ὁ πιστός πού ἔχει σταθερή πίστη, εἴτε μέ τούς αἰρετικούς, εἴτε μέ τούς ἀπιστοὺς ἔλθει σέ συζήτηση καί ἀντιπαράθεση, δέν ταραζεται στόν αἰῶνα¹, γιατί ἀσφαλῶς ἔχει μέσα του τόν ἀρχηγό τῆς εἰρήνης καί

με ἀνίσχυροι ἢ ἀκατάρτιστοι καί αὐτόκλητοι «δικηγόροι» τοῦ Θεοῦ) εἴτε σάν δικαίωμα, γιατί νομιμοποιούμε τό θυμό μας, ἐπειδή τόν θεωροῦμε «δικαιωμένο», ἀφοῦ στόχος του εἶναι ὁ αἰρετικός! β. Ἄν ὁ πιστός «δέν ταρασσεται εἰς τόν αἰῶνα» οὔτε πρὸς ἀπίστους ἢ αἰρετικούς, πῶς μπορεῖ νά «ταραχθεῖ» κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἢ κατὰ τοῦ ὑποτακτικοῦ ἢ κατὰ τοῦ Γέροντά του ὁ χριστιανός;

Ἰησοῦν. Καὶ ὁ τοιοῦτος δύναται εἰρηνικῶς ἀντιβαλὼν, μετὰ ἀγάπης ἐνεγκεῖν εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αἰρετικούς καὶ ἀπίστους πολλούς.

Λοιπόν, ἀδελφέ, ἐπειδὴ ὑπὲρ σέ ἐστι τὸ ἐρευνᾶν ὑπὲρ ἄλλων πραγμάτων, κάτεχε τὴν βασιλικὴν ὁδόν, τὴν πίστιν λέγω τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ ἀγίων Πατέρων, εἰς ἣν καὶ ἐβαπτίσθης· πάντα γὰρ ἔχει μετὰ ἀκριβείας τοῖς νοοῦσι τὸ τέλειον. Ἡσύχασον οὖν προσέχων ταῖς σαῖς ἁμαρτίαις, καὶ πῶς ἔχεις ἀπαντῆσαι τῷ Θεῷ· κἂν οὕτω κατάσχησιν μου τὴν ἐντολήν, μᾶλλον δὲ τοῦ Θεοῦ, ὁμολογῶ ὅτι ἀπολογοῦμαι ὑπὲρ σοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν ἣ κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων. Μὴ οὖν διστάσης καὶ εἰς χείρονα φέρης σεαυτὸν· τὰ γὰρ γλυκέα εἰς πικρὰ στρέφει ὁ ἐχθρός, ὃν καταργήσοι ἀφ' ἡμῶν ὁ Κύριος Ἰησοῦς τὰ πρῶτα.

Μὴ μεριμνήσης ἀπ' ἄρτι περὶ ἄλλων πραγμάτων· ἤρε γὰρ τὴν μέριμναν ἀπὸ σοῦ ὁ Κύριος, καὶ βλέπων ὁ πονηρὸς δαίμων ὅτι εὐχαῖς ἀγίων ἐρρυσθης, ἐζήτησεν ἑᾶσαι μετὰ σοῦ ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ τοιοῦτου πειρασμοῦ μέρος.

Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ, ἵνα μὴ κάμοι εἶπη, «ὁ διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκει»; Μὴ πάλιν προσκόψης ἐν τούτοις καὶ λυπήσης με τὸν ἀγαπητόν σου.

Ὁ Κύριος σκεπάσοι ἡμᾶς ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ. Ἀμήν.

ξ'

Ἔτερος ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγα Γέροντα· πῶς δύναμαι εἶδέναι τὸν ἐκ τοῦ Θεοῦ λογισμόν καὶ τὸν ἐκ τῶν δαιμόνων;

Τὸ ἔκνον Θεόδωρε, αἰτῶν, κατανόησον τί αἰτεῖς καὶ ἐτοίμασον σεαυτὸν εἰς ἐργασίαν· γέγραπται γὰρ «μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι». Τὸ αἴτημά σου, ἀδελφέ, τοῦ μεγάλου ἐστὶ μέτρου. Ἐὰν οὖν μὴ καθαρισθῇ ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ἔσωθεν διὰ πολλῶν ἰατρειῶν, οὐ

1α. Ἡ Ἀπόκριση αὕτη ἔδωσε ἀφορμὴ στοὺς κακόβουλους νὰ κατηγορήσουν τὸν ἀββᾶ Βαρσανούφιο ὡς μονοφυσίτη. Τῇ θέσῃ αὕτη τὴν ἀπέκρουσε ὁ ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης (P.G. 88, 1613 καὶ 99, 1816). Θεωρήθηκε δηλαδὴ μονοφυσίτης, ἐπειδὴ στὴ σύσταση πού ἔκανε στὸν ἀδελφὸ ἀναφέρθηκε μόνο στὴ Σύνοδο τῆς Νικαίας καὶ ἀπ' αὐτὸ συνεπέραναν ὅτι ἀπορρίπτει τὴ Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος (451), ἡ ὁποία κατεδίκασε τὸ μονοφυσισμὸ. Ἡ ἀποσιώπηση ὅμως τοῦ Ἀββᾶ εἶναι καταφανὲς ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς διακαοῦς του ἐπιθυμίας νὰ ἀποφύγει τίς δογματικές συζητήσεις. Ἀλλῶστε καὶ στὴν ἐρώτηση Χ' (600) φαίνεται νὰ ἐπικρίνει τὴ συμμετοχὴ στίς δογματικές ἐριδες τῆς ἐποχῆς του, λέγοντας: Οὐαὶ καὶ ἀλαλαὶ τῷ γένει ἡμῶν! Τί ἀφήκαμεν καὶ τί ἐρευνῶμεν!... Οὐρανοὶ φρίττουσι, τί πολυπραγμονοῦσι ἄνθρωποι. Ἡ γῆ σείεται, πῶς ἐξιχνιάσαι θέλουσι τὰ ἀκατάληπτα.... Οὐκ ἀπαιτεῖ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ταῦτα, ἀλλ' ἁγισμὸν, κάθαρσιν, σωπὴν, ταπεινώσιν» (βλ. λῆμμα Βαρσανούφιου Παν. Κ. Χρήστου στήν Θ.Η.Ε. καὶ Εἰσαγωγή τοῦ παρόντος Τόμου σελ. 21).

γαλήνης, τόν Ἰησοῦ. Καί ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος ἔχει τή δυνατότητα εἰρηνικά νά ἀντιπαραθέτει τίς ἀπόψεις του καί μέ τήν ἀγάπη του νά φέρνει πολλούς αἰρετικούς καί ἄπιστους σέ ἐπίγνωση τοῦ Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Λοιπόν, ἀδελφέ, ἐπειδή εἶναι πάνω ἀπό τίς δυνάμεις σου νά ἐρευνᾷς γιά τά διάφορα θέματα τῆς πίστεως, κράτα τήν βασιλική ὁδό, τήν πίστη ἐννοῶ τῶν τριακοσίων δεκαοκτώ Πατέρων¹, στήν ὁποία καί βαπτίσθηκες. Διότι τά περιέχει ὅλα μέ ἀκρίβεια, γιά ὅσους βέβαια μποροῦν νά ἀντιληφθοῦν σωστά τή διδασκαλία της. Καί ἡσύχασε, ἔχοντας στό νοῦ σου τίς ἁμαρτίες σου καί τό πῶς θά συναντήσεις τό Θεό. Κι ἂν ἔτσι, ὅπως σοῦ λέω, τηρήσεις τήν ἐντολή μου, μάλλον τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, ὁμολογῶ ὅτι θά δώσω ἀπολογία γιά σένα, ἐκείνη τήν ἡμέρα, κατά τήν ὁποία ὁ Θεός θά κρίνει «τά κρυπτά τῶν ἀνθρώπων»² (Ρωμ. 2, 16). Μή φοβᾶσαι λοιπόν καί φέρνεις τόν ἑαυτό σου σέ χειρότερη κατάσταση. Διότι ὁ ἐχθρός ἀπό τήν ἀρχή καί τά γλυκά τά στρέφει σέ πικρά, τόν ὁποῖο εἶθε νά καταργήσει ὁ Κύριος ἀπό ἀνάμεσά μας.

Ἀπό ἐδῶ καί πέρα τό πρῶτο πού ἔχεις νά κάνεις εἶναι νά μὴν ἀσχοληθεῖς ξανά μέ ἄλλες τέτοιες ὑποθέσεις. Διότι, σ' ἀλήθεια, ὁ Κύριος ἤδη σέ ἀπάλλαξε ἀπ' αὐτές. Ἀλλά ὁ πονηρός δαίμονας, βλέποντας ὅτι μέ τίς εὐχές τῶν ἁγίων ἐλευθερώθηκες, ζήτησε νά τοῦ παραχωρηθεῖ νά σοῦ ἀφήσει λίγο καπνό ἀπό τόν προηγούμενο πειρασμό.

Εὐχου γιά μένα ἀδελφέ, γιά νά μὴν πεῖ ὁ Κύριος καί σέ μένα: «Ἐσύ πού διδάσκεις τόν ἄλλο, τόν ἑαυτό σου δέν ξέρεις νά τόν διδάξεις;» (Ρωμ. 2, 21). Καί μὴ σκοντάψεις πάλι στά ἴδια καί λυπήσεις ἐμένα, τόν ἀγαπητό σου.

Ὁ Κύριος νά μᾶς σκεπάσει κάτω ἀπό τίς πτέρυγές Του. Ἀμήν.

60

Ἕνας ἄλλος ἀδελφός, πού ὀνομαζόταν Θεόδωρος, ρώτησε τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα: Πῶς μπορῶ νά ἱκανωθῶ νά γνωρίζω ποιός λογισμός προέρχεται ἀπό τό Θεό καί ποιός ἀπό τούς δαίμονες;

Τέκνο Θεόδωρε, κάνοντας αὐτή τήν ἐρώτηση, προσπάθησε νά κατανοήσεις τί ζητᾷς καί ἐτοίμασε τόν ἑαυτό σου νά ἐργασθεῖς πάνω σ' αὐτό. Διότι ἔχει γραφεῖ: «Μὴν ὑψηλοφρονεῖτε, ἀλλά νά συναναστρέψετε τούς ταπεινούς ὥστε νά τούς μοιάσετε» (Ρωμ. 12, 16). Αὐτό πού ζητᾷς, ἀδελφέ, ἀνήκει στά ὑψηλά μέτρα. Διότι, ἂν δέν καθαριστεῖ ὁ ἐσωτερικός ὀφθαλμός μέ πολλές γιатρειές, δέν μπορεῖ νά ξεκολλήσῃ ἀπό τ' ἀγκάθια καί τά τριβόλια καί νά φτάσῃ νά προσκολληθεῖ στό σταφύλι πού κάνει τήν καρδιά

2. Δηλαδή, ὄχι μόνο τίς φανερές ἀλλά καί τίς κρυφές, ἀφανεῖς πράξεις τῶν ἀνθρώπων, εἴτε μέ λόγια, εἴτε μέ ἔργα, εἴτε κατά διάνοια ἔχουν γίνῃ.

δύναται ἀποστῆναι τῶν ἀκανθῶν καὶ τριβόλων καὶ καταλαβεῖν τὴν σταφυλὴν τὴν στύφουσαν καρδίαν καὶ εὐφραίνουσιν. Ἐὰν μὴ καταλάβῃ ὁ ἄνθρωπος τοῦτο τὸ μέτρον, διακρίναι οὐ δύναται, μήποτε χλευασθῇ ὑπὸ δαιμόνων καὶ πλανηθῇ πιστεύων αὐτοῖς· μετασχηματίζουσι γὰρ τὰ πράγματα ὡς θέλουσι, καὶ μάλιστα τοῖς τὰς τέχνας αὐτῶν μὴ ἐπιστατέμοις.

Ἄγαπητέ, ἔλπισον ἐπὶ Κύριον, καὶ δώῃ σοι τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου καὶ εἰπὲ αὐτῷ ἐν πᾶσι, «γενέσθω, Κύριε, οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ». καὶ ποιεῖ μετὰ σοῦ κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα. Ἄκουσον τέκνον τὴν διάκρισιν ὧν ἠρώτησας λογισμῶν. Ὅτε ὑποβάλλει σοι ὁ λογισμὸς ποιῆσαι τι κατὰ τὸ θέλημα τοῦτο καὶ εὐρίσκεις χαρὰν ἐν τῷ πράγματι καὶ θλίψιν ἀντιστήκουσαν, μάθε ὅτι τοῦ Θεοῦ ἐστι. Καὶ πύκτευσον ὑπομεῖναι κατὰ τὸν λέγοντα Ἀπόστολον· «δουλαγωγῶ μου τὸ σῶμα καὶ ὑπωπιάζω, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι»· καὶ πλήρωσον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν δὲ φυσικὸς λογισμὸς ἔλθῃ σοι, πρόσχες μετὰ ἀκριβείας καὶ εὐρήσεις τὴν διάκρισιν· φησὶ γὰρ ἡ θεία Γραφή· «διὰ τοῦτο καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν». Εἰδὼς οὖν ὁ Ἀπόστολος ὅτι θέλημά ἐστι Θεοῦ, οὐ μόνον τὰ τῶν δαιμόνων, ἀλλὰ καὶ τὰ φυσικὰ ἐγκαταλείπειν, ἔφησεν, ὅτι ἡ σὰρξ οὐδὲν ὠφελεῖ· «ὁ κολλώμενος οὖν πρὸς τὴν γυναῖκα, σὰρξ ἐστίν· ὁ δὲ τῷ Κυρίῳ, πνεῦμά ἐστι». Τοῖς οὖν θέλουσι πνευματικοῖς εἶναι, ἀποβάλλειν χρὴ τὴν σάρκα· τὸ γὰρ μὴ ὠφελοῦν, καὶ βλαβερόν ἐστι· τὸ δὲ βλάπτον, ἀπόβλητόν ἐστι· τοῖς δὲ ἐν τῷ κόσμῳ εὐσεβῶς ζῆν ἐθέλουσιν, ἐκήρυξεν, ὅτι τίμιος ὁ γάμος, καὶ τὰ λοιπά.

Οἱ δὲ ἀπὸ τῶν δαιμόνων λογισμοί, πρῶτον τεταραγμένοι εἰσὶ καὶ λύπης μεμεστωμένοι, καὶ κρυφίως καὶ λεπτῶς ἐπὶ τὰ ὀπίσω ἔλκουσιν· ἐνδύονται ἐνδύματα προβάτων, τοῦτ' ἐστὶν ὑποβάλλουσι λογισμοὺς δικαιοσύνης, εἰσὶ δὲ ἔσωθεν λύκοι ἄρπαγες· τοῦτ' ἐστὶ διὰ τῶν φαινομένων χρηστῶν, μᾶλλον δὲ ἀχρήστων, ἐξαπατᾶν καὶ ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. Ἐπεὶ οὖν ἐγράφη περὶ τοῦ ὄψεως ὅτι φρονιμώτατός ἐστιν, αἰεὶ αὐτοῦ τήρει τὴν κεφαλὴν, μήποτε αὐτὸς εὖρη παρὰ σοὶ φωλεὸν καὶ δι' αὐτοῦ οἴκησιν· καὶ λοιπὸν ἐνεργήσει τὴν ἐρήμωσιν. Εἰ οὖν καὶ σὺ πνευματικὸς ἐπιθυμεῖς γενέσθαι, ἀπόθου τὰ τῆς σαρκός· ἅτινα γὰρ ἀρνεῖται τις, ταῦτα καὶ ἀποβάλλεται. Καὶ ἄκουσον αὐτοῦ τοῦ Κυρίου λέγοντος· «εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν,

3. Εἶναι σαφές ἐδῶ ὅτι ὁ Ἀββάς ἐννοεῖ τὸ σαρκικὸ φρόνημα. Σημασία ἔχει σὲ κάθε σκέψη καὶ ἐνέργειά μας νὰ ἀποδίδουμε πνευματικὸ περιεχόμενο. Ὁ ἱερός Αὐγουστίνος γράφει ὅτι «ἂν δὲν εἴμαστε πνευματικοὶ ἕως μέσα στὴ σάρκα μας, τότε γινόμαστε σαρκικοὶ ἕως μέσα στο πνεῦμα μας».

γενναία καί εὐφρόσυνη. Κι ἂν δέν φτάσει ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτό τό μέτρο, δέν ἔχει τή δυνατότητα νά διακρίνει τούς λογισμούς, μήπως κάποια φορά χλευασθεῖ ἀπό τούς δαίμονες καί πλανηθεῖ, πιστεύοντας σέ ὅσα αὐτοῖ τοῦ λένε. Διότι τά μετασχηματίζουν ὅπως θέλουν τά πράγματα καί μάλιστα σ' αὐτούς πού δέν γνωρίζουν καλά τά τεχνάσματά τους.

Ἀγαπητέ, ἔλπιε στόν Κύριο καί θά σοῦ ἐκπληρώσει τά αἰτήματα τῆς καρδιάς σου καί πές Του γιά τό καθετί: «Ἄς γίνει, Κύριε, ὅχι ὅπως θέλω ἐγώ, ἀλλά ὅπως θέλεις Ἐσύ» (Ματθ. 26, 39). Καί ἐνεργεῖ τότε σέ σένα ὅπως θέλει Ἐκεῖνος. Ἄκουσε ὅμως, τέκνο μου, γιά τή διάκριση τῶν λογισμῶν πού ρωτᾷς: Ὅταν σοῦ ὑποβάλλει ὁ λογισμός σου νά κάνεις κάτι καί σοῦ λέει πώς εἶναι σύμφωνο μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί σύ βρίσκεις χαρά στήν ἐκτέλεσή του, ἀλλά καί θλίψη νά σοῦ ἀντιστέκεται, ἐνόησε ὅτι πράγματι προέρχεται ἀπό τό Θεό. Γι' αὐτό ἀγωνίσου σκληρά νά ὑπομείνεις τή θλίψη, σύμφωνα μ' αὐτό πού λέει ὁ Ἀπόστολος: «Μεταχειρίζομαι τό σῶμα μου σάν δοῦλο καί τό σκληραγωγῶ, μήπως, ἐνῶ ἔχω κηρύξει στούς ἄλλους, ἐγώ ὁ ἴδιος ἀποδειχτῶ ἀνάξιος καί ἀποτυχημένος» (Α' Κορ. 9, 27)· καί κάνε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἄν τώρα σοῦ ἔλθει ἕνας «φυσικός λογισμός», πρόσεξε μέ ἀκρίβεια τί θά σοῦ πῶ καί θά διακρίνεις ἀπό ποῦ προέρχεται. Λέει λοιπόν ἡ θεία Γραφή: «Γι' αὐτό ὁ ἄνθρωπος θά ἐγκαταλείψει τόν πατέρα καί τή μητέρα καί θά προσκολληθεῖ στή γυναῖκα του καί θά γίνουν οἱ δύο μία σάρκα» (Ματθ. 19, 5). Γνωρίζοντας δηλαδή ὁ Ἀπόστολος ὅτι εἶναι εὐάρεστο στό Θεό, ὅχι μόνο νά ἀποστρεφόμεστε ὅσους λογισμούς προέρχονται ἀπό τούς δαίμονες, ἀλλά καί τούς «φυσικούς», εἶπε ὅτι ἡ σάρκα δέν ὠφελεῖ καθόλου. Καί ὁ προσκολλώμενος στή γυναῖκα εἶναι σάρκα, ἐνῶ ὁ προσκολλώμενος στόν Κύριο εἶναι πνεῦμα. Αὐτοῖ λοιπόν πού θέλουν νά εἶναι πνευματικοί ἄνθρωποι, πρέπει νά ἀρνηθοῦν ὅποιαδήποτε «κατά φύσιν» σαρκική σχέση καί ἀπασχόληση. Διότι αὐτό πού δέν ὠφελεῖ εἶναι καί βλαβερό. Καί τό βλαβερό εἶναι καί ἀπόβλητο. Σ' αὐτούς ὅμως πού θέλουν νά ζοῦν στόν κόσμο εὐσεβῶς κήρυξε ὅτι «ὁ γάμος εἶναι τίμιος»³ κ.τ.λ.

Οἱ λογισμοί τώρα πού προέρχονται ἀπό τούς δαίμονες, πρῶτα-πρῶτα εἶναι γεμάτοι ταραχή καί λύπη καί ἔπειτα, κρυφά, κλιμακωτά καί ἀνεπαίσθητα σέ σύρουν πρός τά πίσω. Ντύνονται μέ ἔνδυμα προβάτων, δηλαδή ὑποβάλλουν λογισμούς ἀρετῆς καί δικαιοσύνης, ἐνῶ ἐσωτερικά εἶναι ἀρπακτικοί λύκοι. Καί γιά νά τό ποῦμε μέ ἄλλα λόγια, οἱ δαίμονες μέ τούς λογισμούς πού φαίνονται χρηστοί, ἐνῶ εἶναι ἄχρηστοι, ὑποκλέπτουν καί ἐξαπατοῦν τίς καρδιές τῶν ἀνυποψίαστων. Ἐπειδή λοιπόν ἔχει γραφεῖ ὅτι τό φίδι εἶναι φρονιμότατο, σύντριβε πάντα τό κεφάλι του, μήπως καμμιᾷ φορά βρεῖ μέσα σου φωλιά καί κατοικήσει καί ἀπό κεῖ καί πέρα σοῦ ἐρημώσῃ τήν ψυχή σου. Ἄν ἐπιθυμεῖς νά γίνεις πνευματικός ἄνθρωπος, διώξε μακριά τά τῆς σάρκας. Διότι αὐτά πού ἀρνεῖται κανεῖς, αὐτά καί ἀποβάλλει. Καί ἄκουσε τόν Κύριο πού λέει:

καὶ ἀράτῳ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι». Πῶς δὲ ἑαυτὸν ἀρνεῖται ὁ ἄνθρωπος, εἰ μὴ ἀφείς τὰ θελήματα αὐτοῦ τὰ φυσικά, καὶ αὐτῷ ἀκολουθήσας; Διὰ τοῦτο γὰρ εἰδικῶς περὶ τῶν φυσικῶν λέγει, καὶ οὐ τῶν παρὰ φύσιν. Ἐὰν γὰρ τὰ παρὰ φύσιν ἀφήσῃ τις, τῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἀφήκε διὰ τὸν Θεόν· οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ εἰσιν. Ὁ δὲ τὰ φυσικά αὐτοῦ ἀφείς, ὁ τοιοῦτος μετὰ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου, αἰε βοᾷ· «ἰδοὺ ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι, τί ἄρα ἔσται ἡμῖν»; Καὶ ἀκούει τῆς μακαρίας ἐκείνης φωνῆς, καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς τὴν ἐπαγγελίαν πληροφορεῖται.

Τί οὖν ἀφείς ὁ Πέτρος, μὴ ὧν πλούσιος, ἐκαυχᾶτο, εἰ μὴ τὰ φυσικά αὐτοῦ θελήματα; Ἐὰν γὰρ μὴ ἀποθάνῃ ἄνθρωπος τῇ σαρκὶ τῷ πνεύματι ζῶν, ἐγερθῆναι οὐ δύναται. Καθὼς οὐ μένει μετὰ τοῦ νεκροῦ τὰ φυσικά αὐτοῦ παντελῶς, οὕτως οὐδὲ μετὰ τοῦ νεκρωθέντος τῇ σαρκὶ πνευματικῶς. Εἰ οὖν ἀπέθανες τῇ σαρκί, πῶς ζῶσιν ἐν σοὶ τὰ φυσικά; Εἰ δὲ οὐκ ἦς τοῦ πνευματικοῦ μέτρου, ἀλλὰ νήπιος ἔτι τῷ νοῒ, ταπεινώθητι τῷ διδασκάλῳ, ἵνα παιδεύσῃ σε ἐν ἐλέει, κἂν δοκῇ σοι καλὸν τὸ φαινόμενον· τὸ γὰρ φῶς τῶν δαιμόνων σκότος γίνεται ὕστερον. Εἴ τι οὖν ἀκούεις, ἢ λογίζῃ, ἢ βλέπεις, κἂν μικρὸν ταραχθῇ ἡ καρδιά σου, τῶν δαιμόνων ἐστὶ τοῦτο.

Δέξαι οὖν τὰ ἐν συντόμῳ γραφέντα, πιστεύων, ὅτι ἐὰν ἰδρώσης ἐν τούτοις προκόψαι, χαρίζεται σοι ὁ πᾶσι δωρούμενος Θεὸς τὸ εἶναι διὰ παντὸς μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ συλλειτουργεῖν, χαίρειν καὶ συγκληρονομεῖν τῶν αὐτοῦ ἀγαθῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ξα΄

Τοῦ Γέροντος μηδενὶ συντυγχάνοντος, εἰ μὴ τῷ ἰδίῳ ὑπηρέτῃ τῷ Ἀββᾶ, ὁ αὐτὸς ἀδελφὸς διὰ γραμμάτων συντυχεῖν αὐτῷ παρεκάλει, λέγων, ὅτι καὶ ὁ ἀββᾶς Μωυσῆς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Πατέρων, συνετύγχανον τοῖς δεομένοις. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Γέρων διὰ γραμμάτων καὶ μετὰ προρρησεως, ὧν τὴν ἑκβασιν αὐτῇ τῇ πείρᾳ ἡμεῖς ἐγνωμεν· εἶπε γὰρ

«Ἐάν θέλει κάποιος νά ἔλθει πίσω μου, ἄς ἀπαρνηθεῖ τόν ἑαυτό του, ἄς πάρει τό σταυρό του καί ἄς μέ ἀκολουθήσει» (Ματθ. 16, 24). Πῶς ἀλλιῶς ἀρνεῖται ὁμῶς τόν ἑαυτό του ὁ ἄνθρωπος, παρά μέ τό νά ἐγκαταλείψει τά θελήματά του τά φυσικά, ἀκολουθώντας τόν Κύριο; Γι' αὐτό τό λόγο τονίζει εἰδικῶς τά φυσικά θελήματα καί ὄχι τά παρά φύση. Διότι, ἄν κάποιος ἐγκαταλείψει τά παρά φύση, δέν ἀφήνει κάτι ἀπό τόν ἑαυτό του γιά τό Θεό, ἀφοῦ αὐτά δέν εἶναι δικά του. Ἐκεῖνος ὁμῶς πού ἄφησε τά φυσικά του θελήματα, αὐτός μαζί μέ τόν ἀπόστολο Πέτρο βροντοφωνάζει: «Νά, πού τ' ἀφήσαμε ὅλα καί Σέ ἀκολουθήσαμε. Τί λοιπόν θά ἀπολαύσουμε;» (Ματθ. 19, 27). Καί τότε ἀκούει τή μακάρια ἐκείνη φωνή καί πληροφορεῖται τήν ἐπαγγελία τῆς μέλλουσας ζωῆς.

Τί ἄλλο ἄφησε ὁ Πέτρος, ἀφοῦ δέν ἦταν πλούσιος, παρά τά φυσικά του θελήματα, πράγμα γιά τό ὁποῖο καί καυχόταν; Διότι, ἄν ὁ ἄνθρωπος δέν πεθάνει κατά τή σάρκα, ζώντας «ἐν πνεύματι», δέν μπορεῖ νά ἀναστηθεῖ. Καί ὅπως δέν παραμένουν μαζί μέ τό νεκρό τά φυσικά του θελήματα, ἔτσι δέν μένουν οὔτε μέ ἐκεῖνον πού ἔχει νεκρώσει πνευματικά τή σάρκα του. Ἐάν λοιπόν ἔχεις πεθάνει κατά τή σάρκα, πῶς ζοῦν σέ σένα τά φυσικά θελήματα; Ἐάν τώρα δέν ἔχεις φτάσει σ' αὐτό τό πνευματικό μέτρο, ἀλλά εἶσαι ἀκόμη νήπιος στό νοῦ, ταπεινώσου στό Διδάσκαλο, γιά νά σέ παιδαγωγήσει μέ τό ἔλεός Του, ἔστω κι ἄν σοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι καλό τό φαινόμενο. Διότι τό φῶς τῶν δαιμόνων ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ὑστέρων σκοτάδι. Ἐάν λοιπόν ἀκούς κάτι ἢ σκέπτεσαι ἢ βλέπεις καί διαπιστώσεις, ἔστω καί λίγο, νά ταραῖζεται ἡ καρδιά σου, αὐτό προέρχεται ἀπό τούς δαίμονες.

Δέξου λοιπόν αὐτά πού περιληπτικά σοῦ ἔγραψα, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη πῶς, ἄν κοπιᾶσεις καί ἰδρώσεις σ' αὐτά, ὁ Θεός, πού δωρίζει σέ ὅλους τό εἶναι, θά σοῦ χαρίσει προκοπή γιά πάντα, ὥστε μαζί μέ τούς ἁγίους Του νά συλλειτουργεῖς, νά χαίρεσαι καί νά συγκληρονομήσεις τά ἀγαθά Του, ἐνωμένος μέ τό Χριστό Ἰησοῦ, τόν Κύριό μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

61

Ἐπειδή ὁ Γέροντας δέν συναντοῦσε, οὔτε συνομιλοῦσε μέ κανένα, παρά μόνο μέ τό διακονητή του, τόν ἀββά Σέριδο, ὁ ἴδιος ἀδελφός, ὁ Θεόδωρος, τοῦ ἔστειλε γράμμα καί τόν παρακαλοῦσε νά τόν συναντήσει, τονίζοντάς του ὅτι καί ὁ ἀββάς Μωυσῆς καί οἱ ὑπόλοιποι Πατέρες συναντοῦσαν ὅσους τό εἶχαν ἀνάγκη. Τότε ὁ Γέροντας τοῦ ἔστειλε ἀπάντηση μέ γράμμα, τό ὁποῖο περιεῖχε καί κάποια πρόρρηση. Τό ἐξαγγελώμενο αὐτῆς τῆς πρόρρησης καί ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τό εἶδαμε νά πραγματοποιεῖται. Δηλαδή τοῦ ἔγραψε ὁ Γέροντας ὅτι θά τοῦ παρουσιαστεῖ.

ὁφθήσασθαι αὐτῷ ποίῳ τρόπῳ καὶ τίνος χάριν ἔνεκεν τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ.

Μετὰ χρόνον γάρ τοῦ αὐτοῦ ἀδελφοῦ ἐμπεισόντος εἰς πειρασμὸν δυσπιστοῦντος καὶ λέγοντος μὴ εἶναι ὅλως ἐν τῷ κελλίῳ τὸν Γέροντα, ἀλλὰ πλάττεσθαι τὸν Ἀββᾶν τὴν αὐτοῦ παρουσίαν, καλέσας ὁ Γέρων τὸν αὐτὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς εὐρεθέντας ἐν τῷ τόπῳ, ἔνιψε πάντων τοὺς πόδας (κἀγὼ δὲ ὁ ἁμαρτωλὸς ἡξιώθην τοῦ νίμματος). Καὶ οὕτως ἀνανήψας ὁ ἀδελφός, καὶ ταύτης τῆς ἀποκρίσεως ἀναμνησθεῖς, ἐξωμολογήσατο ἡμῖν τὴν ἰδίαν ἀπιστίαν, καὶ τὴν πρόρρησιν τοῦ Γέροντος· καὶ πάντες ἐξοξάσαμεν τὸν Θεόν. Ἔστι δὲ ἡ ἀπόκρισις αὕτη.

Α 'δελφέ, οὐδεὶς οἶδε τὰ τοῦ ἐτέρου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ. Ἐκαστος οἶδε τί ἔχει ἐν τῇ αὐτοῦ οἰκίᾳ καὶ τί κέκτηται ἐν τῷ βαλαντίῳ· καὶ πρὸς τοῦτο ἀναλίσκει καὶ εἰς ἄλλων διατροφήν. Καὶ πρόσταξιν ἔχομεν δεσποτικὴν μὴ οἰκοδομεῖν πύργον, ἐὰν μὴ πρότερον ψηφίσωμεν τὰς δαπάνας. Ἐψήφισάς μοι τοὺς ἁγίους τοὺς πλουτήσαντας κατὰ πνεῦμα· καὶ εὐφρανάς με ἐν τῇ σῇ γνώσει, ἐὰν μᾶλλον καὶ ἐν τοῖς ἔργοις. Ἐρευνῶ δὲ αὐτοὺς καὶ εὐρίσκω ὅτι κατὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν καλῶν αὐτῶν πράξεων, τοσοῦτόν εἰμι κἀγὼ ἐν ταῖς κακαῖς μου πράξεσι· κἀκεῖνοι θαρροῦντες ἐποιοῦν, ἐγὼ δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ ποιῆσαι, τρέμω γινώσκων τὰ ἐμοὶ πεπραγμένα διὰ τὸν λέγοντα· ὁ διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκει; Πυκτεύω δὲ ἀκοῦσαι τοῦ ὀνειδίζοντός με καὶ λέγοντος· «ὑποκριτὰ ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου» καὶ τὰ λοιπὰ· κοπιῶ δὲ ἐκβαλεῖν καὶ οὐκ ἰσχύω· οὐκ ἀπογινώσκω δὲ ἄλλ' ἢ ἐλπίζω ἐπιτυχεῖν.

Εἶπέ μοι, ἀδελφέ, ἐὰν τις εἴπῃ τινὶ πτωχῷ ὅτι ἀνθρωποὶ τινες ὑπάτιαν δώκασι, δὸς καὶ αὐτὸς μηδὲν εὐπορῶν, μὴ δύναται τοῦτο ποιῆσαι; Τί δὲ πρὸς τοῦτο; Ὅτι πολλοὶ διψῶντες καὶ εὐρίσκοντες τὴν τοῦ ὕδατος ἀπόλαυσιν, οὐ περιεργάζονται περὶ τῆς πηγῆς, ἣ τοῦ ὑετοῦ, ἣ τοῦ ποταμοῦ πόθεν ἔρχονται. Καὶ πολλοὶ ἀπολαύουσι τῆς φαιδρότητος τοῦ ἡλίου, καὶ οὐ περιεργάζονται ἢ

4. Σ' αὐτὸ τό σημεῖο εἶναι πολὺ φανερὴ ἡ παρουσία τοῦ συλλογέα τῶν Ἀποκρίσεων, πού ὅπως εἶναι γνωστὸ, εἶναι ὁ ἄββας Δωρόθεος (βλέπε Εἰσαγωγή σελ. 25). Ὁ ὁγιος Νικόδημος ὑποστηρίζει ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ὁ ἡγούμενος Σέριδος (Β.Ψ., σελ. 62, Ἐκδ. Σωτ. Σχολιά).

5. Ἐκαναν χορηγίες αὐτοκρατορικές· Διένειμαν τόσα πολλὰ χρήματα, ὅσα χρειάζονταν νὰ σκορπίσει ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτορας κατὰ τὴν ἐνθρόνισή του.

Τοῦ φανέρωσε τόν τρόπο καί τό λόγο τῆς ἐμφανίσεώς του αὐτῆς, λέγοντάς του ὅτι «ἐξαιτίας αὐτῶν πού ζοῦν στήν Ἰουδαία καί δέν πιστεύουν οὔτε πείθονται», θά τοῦ παρουσιαστεῖ.

Πραγματικά λοιπόν, μετά ἀπό καιρό, ὁ ἴδιος ἀδελφός ἔπescε σέ τέτοιο πειρασμό, ὥστε δυσπιστοῦσε καί ἔλεγε ὅτι ὁ Γέροντας οὔτε ὑπάρχει οὔτε ζεῖ στό κελλί, ἀλλά ὁ ἀββάς Σέριδος πλάθει φανταστικά τήν παρουσία του. Τότε ὁ Γέροντας κάλεσε τόν πειραζόμενο ἀδελφό καί ὄλους ὄσους βρίσκονταν ἐκεῖ, ἐκείνη τήν ὥρα, καί τοὺς ἔνιψε τά πόδια (καί ἀξιῶθηκα καί ἐγώ ὁ ἁμαρτωλός νά λάβω αὐτό τό νίψιμο)⁴. Ἔτσι μ' αὐτόν τόν τρόπο, ἀφοῦ ἀνάνηψε ὁ ἀδελφός καί ἤλθε στό νοῦ του ἡ ἀκούγη ἀπόκριση τοῦ Γέροντα, ἤλθε καί μοῦ ἐξομολογήθηκε τήν ἀπιστία του καί τήν πρόρρηση τοῦ Γέροντα καί ὄλοι δοξάσαμε τό Θεό. Ἡ ἀπόκριση δέ, εἶναι αὕτη:

Α 'δελφέ, «κανεῖς δέν γνωρίζεις τί ἔχει μέσα του ὁ ἄνθρωπος, παρά μόνο τό πνεῦμα τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου πού βρίσκεται μέσα του» (Α' Κορ. 2, 11). Ὁ καθένας γνωρίζει τί ὑπάρχει στήν οἰκία του καί τί χρήματα ἔχει στό βαλάντιό του. Καί, ἀνάλογα μ' αὐτά πού ἔχει, καταναλώνει καί γιά τή διατροφή τῶν ἄλλων. Ἐπίσης ἔχουμε καί ἐντολή ἀπό τόν ἴδιο τόν Κύριό μας νά μήν ἀρχίζουμε νά χτίζουμε πύργο, ἄν προηγουμένως δέν ὑπολογίσουμε τίς δαπάνες (Λουκ. 14, 28). Μέ λογάριασες ἀνάμεσα στοὺς Ἀγίους, πού ἔγιναν πλούσιοι κατὰ τό πνεῦμα καί πράγματι μέ εὐφρανες γιά τή σχετικά μέ τοὺς Ἀγίους γνώση σου αὕτη, ἄν βέβαια ἀποδεικνύεται καί μέ τά ἔργα σου. Ὅσο γιά μένα, ἐρευνῶ τή ζωή τῶν Ἀγίων αὐτῶν καί βρίσκω ὅτι ὅσο αὐτοί εἶναι ὑπερβολικά πλούσιοι ἀπό καλές πράξεις, τόσο ἐγώ εἶμαι ἀπό κακές. Καί ἐκεῖνοι βέβαια, ἔχοντας πνευματικές δυνατότητες, ἐπέτρεπαν στόν ἑαυτό τους τίς συντυχίες, ἐγώ ὅμως καί χωρίς νά τίς ἐπιτρέπω στόν ἑαυτό μου, τρέμω, ἐπειδή γνωρίζω τό βάρος ὄλων τῶν πράξεών μου καί Ἐκεῖνον πού λέει: «Ἐσύ πού διδάσκεις τόν ἄλλο, τόν ἑαυτό σου δέν τόν διδάσκεις;» (Ρωμ. 2, 21). Ἐκεῖνο δέ προσπαθῶ περισσότερο, νά ὑπακούσω Αὐτόν πού ὀνειδίζει καί λέει: «Ὑποκριτή, βγάλε πρῶτα τό δοκάρι ἀπό τό μάτι σου» κ.τ.λ. (Ματθ. 7, 5). Κοπιᾶζω πραγματικά νά τό βγάλω, μά δέν τά καταφέρνω. Δέν ἀπελπίζομαι ὅμως, ἀλλά προσδοκῶ πῶς θά φτάσω καί σ' αὐτό.

Πές μου, ἀδελφέ. Ἄν κάποιος πεί σ' ἕνα φτωχό, ὅτι κάποιος ἄνθρωπος ἔκαναν χορηγίες αὐτοκρατορικές⁵, κάνει καί σὺ τό ἴδιο, ἄν καί εἶσαι πάμφτωχος, μήπως θά μπορέσει ποτέ νά τό κάνει; Καί τί ἔχεις νά πείς γιά τά παρακάτω: Ὅτι πολλοί διψασμένοι, ὅταν οἱ συνθῆκες εἶναι εὐνοϊκές γιά νά ἀπολαύσουν τό νερό, δέν κάθονται νά ἐξετάσουν ἀπό ποῦ ἔρχεται τό νερό, ἄν εἶναι ἀπό πηγή, ἄν εἶναι ἀπό τή βροχή, ἢ ἀπό ποτάμι; Καί ἄλλοι πάλι, ἐνῶ ἀπολαμβάνουν τή λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, δέν ἀσχολοῦνται ὅμως μέ τό ἄν εἶναι μεγά-

μακρός ἐστίν, ἢ κοντός, ἢ ἀναίσθητος, ἢ αἰσθητικός. Καὶ περὶ ἄλλων στοιχείων ὡσαύτως. Καὶ περὶ τοῦ Θεοῦ ἔγραψαν οἱ Πατέρες ἐρωτηθέντες, ὅτι ζητεῖ τὸν Κύριον καὶ μὴ ἐρεῦνα ποῦ οἰκεῖ· τί δὲ πρὸς σὲ τὸν ἀφέντα τὴν ἐπιζητουμένην σπουδὴν τὴν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ἐπιποθοῦντα μεῖναι, σκώληκα ὄζοντα, γῆν καὶ σποδόν; Ὅμως κἀγὼ ἄφρων ὢν, χαίρων ἔπεμψά σοι τὴν ἀπόκρισιν, πλανώμενος καὶ δοκῶν εἶναι τι, καὶ εἰς λήθην ἔβαλον τὸ γεγραμμένον «ὅτι ὁ δοκῶν εἶναι τι μὴδὲν ὢν, ἑαυτὸν ἐξαπατᾷ», καὶ ἐπλανήθην εἰς τοῦτο καὶ ἐλάλησα μὴ ὢν ἄξιος. Σὺ ὅμως ὡς καλὸς ἐργάτης καὶ ὑπήκοος ἔργασαι, καὶ μὴ ἐπιζητήσης τοῦτο παρ' ἐμοῦ ἐπιποθοῦντος ἰδεῖν καὶ ἀσπάσασθαι σε, καὶ πάντας ἀπὸ τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης, καιρῷ δὲ ἐὰν πληροφορήσῃ με ὁ Θεός, ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐπιρρίπτω καὶ καταφιλῶ πάντων ὑμῶν τὰ πέλματα, ἱκεσίας καὶ εὐχῆς χάριν τοῦ ρυθῆναι ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ.

Μὴ ἐν μετεωρισμῷ, ἀδελφέ, δαπανήσωμεν ἡμῶν τὰς ἡμέρας, ἀλλὰ κτησώμεθα τὸ πένθος τὸ μεμεστωμένον δακρύων, ἵνα μακαρισθῶμεν καὶ ἀδολεσχήσωμεν εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ πρᾶεις, ἵνα συγκληρονόμοι γενώμεθα αὐτῶν· καὶ διώξωμεν τὴν εἰρήνην μετὰ πάντων, ἵνα εὐρεθῶμεν μετὰ τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ. Καὶ βαστάσωμεν ὄνειδισμὸν καὶ ὕβριν, ἵνα πληθυνθῇ ὁ μισθὸς ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ σπουδάσωμεν ἔργοις ἀγαθοῖς ὀφθῆναι αὐτῷ, ὅπως ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα καὶ δοξάσῃ τὸν Πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Οὐχ ὡς κατηγορῶν σου ἔγραψά σοι ταῦτα, καὶ γὰρ χρεώστην ἐμαυτὸν ἐν πολλοῖς ὀφλήμασι βλέπω, ἀλλὰ ἀδιαλείπτως προσπίπτω δεόμενος τοῦ Θεοῦ χαρίσασθαι ἐμοί τε καὶ σοὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, εὐχαῖς ἀγίων. Ἀμήν.

εβ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, μακαρίσαντα αὐτὸν τῆς τοιαύτης ἀρετῆς καὶ εἰπόντα ῥήσεις ἀπὸ Γραφῆς· καὶ ἐρωτήσαντα εἰ δεῖ παραιτεῖσθαι τὰς ὁπώρας καὶ πιστῶς καὶ εὐσχημόνως κατὰ τοὺς πατέρας διάγειν· καὶ περὶ εὐχῆς τοῦ φωτισθῆναι τοὺς ἀσθενήσαντας αὐτῷ ὀφθαλμούς.

λος ἢ μικρός, ἂν ἔχει αἴσθησις ἢ δέν ἔχει; Τό ἴδιο καί γιά τά ἄλλα στοιχεῖα τῆς φύσεως. Ἄλλά καί γιά τό Θεό ἀκόμη ἔγραψαν οἱ Πατέρες, ὅταν τοὺς ρώτησαν: «Νά ζητᾷς τόν Κύριο καί νά μὴν ἐρευνᾷς ποῦ κατοικεῖ». Τί νά πῶ τώρα γιά σένα, πού ἄφησες τήν ἀπαραίτητη ἐνασχόληση σχετικά μέ τίς ἁμαρτίες σου καί ἐπιθυμεῖς τόσο πολύ νά δεῖς ἐμένα, τό βρωμερό σκουλίκι, τό χῶμα καί τή στάχτη; Καί ἐγώ πάλι, ὄντας ἄμυαλος, πλανήθηκα καί μέ χαρά σου ἔστειλα ἀπάντησις, γιατί πίστεψα ὅτι εἶμαι κάτι καί λησμονήσα ἐκεῖνο πού ἔχει γραφεῖ, ὅτι «ὅποιος νομίζει πῶς εἶναι κάτι, ἐνῶ δέν εἶναι τίποτα, ἐξαπατάει τόν ἑαυτό του» (Γαλ. 6, 3). Ἐγώ λοιπόν, τό λέω πάλι, πλανήθηκα σ' αὐτό τό θέμα καί μίλησα χωρίς νά εἶμαι ἄξιος. Ἐσὺ ὅμως νά ἐργαστεῖς σάν καλός καί ὑπάκουος ἐργάτης καί νά μὴ ζητᾷς συντυχία ἀπό μένα, ὁ ὁποῖος ἔχω μεγάλο πόθο νά δῶ καί νά ἀσπασθῶ καί σένα καί ὄλους τοὺς ἄλλους ἀδελφούς μέ τήν κατά Θεό ἀγάπη. Καί μέ τόν καιρό, ἂν μέ πληροφορήσει ὁ Θεός, ἀπό μόνος μου θά πέσω καί θά καταφιλήσω τά πέλματα ὄλων σας, γιά νά ἱκετέψετε καί νά εὐχηθεῖτε γιά μένα, ὥστε νά λυτρωθῶ ἀπό ἐκείνους «πού ζοῦν στήν Ἰουδαία, ἀλλά δέν πιστεύουν οὔτε πείθονται»!

Ἄς μή σπαταλήσουμε, ἀδελφέ μου, τίς ἡμέρες μας σέ ὑπερηφάνεια καί ἔπαρση, ἀλλά ἄς ἀποκτήσουμε τό πένθος πού φέρνει τά κατανυκτικά δάκρυα, γιά νά θεωρηθοῦμε ἄξιοι μακαρισμῶν καί ἐπαίνων. Καί ἄς στρέψουμε τίς ψυχικές μας δυνάμεις πρός τό πνεῦμα τῆς πτωχείας καί τῆς πραότητος, γιά νά γίνουμε συγκληρονόμοι τῶν φτωχῶν καί τῶν πράων. Ἄς ἐπιδιώξουμε δέ τήν εἰρήνην μέ ὄλους, γιά νά εὔρεθοῦμε μαζί μέ τοὺς υἱοὺς τοῦ Θεοῦ. Ἄς βασιτάξουμε ἐξευτελισμούς καί ὕβρεις, γιά νά αὐξηθεῖ ὁ μισθός μας στὸν οὐρανό. Καί ἄς φροντίσουμε μέ ἔργα ἀγαθὰ νά παρουσιαστοῦμε ἐνώπιόν Του, «γιά νά δοῦν οἱ ἄνθρωποι τά καλὰ μας ἔργα καί νά δοξάσουν τόν Πατέρα μας τόν Οὐράνιο» (Ματθ. 5, 16). Βέβαια, δέν σοῦ τά γράφω ὅλα αὐτά γιά νά σέ κατηγορήσω, διότι βλέπω ὅτι ἐγώ ὁ ἴδιος ὑπολείπομαι σέ πολλά. Μόνο νά ξέρεις ὅτι ἀδιάλειπτα προσέφετν στοῦ Θεοῦ καί Τόν παρακαλῶ νά χαρίσει καί σέ μένα καί σέ σένα ἄφεσις ἁμαρτιῶν, μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων. Ἀμήν.

62

Ἀπόκρισις τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρός τόν ἴδιο, τόν ἀδελφὸ Θεόδωρο, ὁ ὁποῖος μακάρισε καί ἐπαίνεσε τὸ Γέροντα γιατί ἔχει ἀποκτήσει τέτοια μεγάλη ἀρετή, κατοχυρώνοντας τοὺς λόγους του μέ ρήσεις ἀπὸ τῆ Γραφῆς. Τὸν ρώτησε δέ ἂν ἔχει εὐλογία νά ἀποφεύγει τὰ ὀπωρικά καί νά διάγει, ὅπως οἱ Πατέρες, «μέ πίστη καί εὐπρέπεια». Ἐπίσης τοῦ ζητάει νά εὐχεται ὥστε νά δυναμωθεῖ τό φῶς στὰ ἄρρωστα σωματικά του μέλη.

Α 'δελφέ, εἰς ἐμὲ ἐπληρώθη διὰ σοῦ ἡ Γραφή λέγουσα: «λαός μου οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς πλανῶσιν ὑμᾶς» καὶ τὰ λοιπά. 'Ο τοιοῦτος μακαρισμός οὐκ ἔσ' ἡμᾶς ἰδεῖν τὴν αἰσχύνην τῶν ἔργων ἡμῶν, βλάπτει γὰρ ὡς νομίζω καὶ τοὺς ἐν μέτρῳ καὶ τῆς εἰς Θεὸν πίστεως ἀφίστησι· φησὶ γὰρ «πῶς δύνασθε πιστεῦειν εἰς ἐμὲ δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες»; 'Ο καταλαμβάνων τὴν ταπείνωσιν τοῦ 'Αποστόλου, ἐπιλέξεται μᾶλλον τὴν μωρίαν, ἢν' ὕστερον γένηται σοφός. 'Ο γὰρ γνωστικὸν ἑαυτὸν δεικνύων καὶ οὐ μᾶλλον πνευματικόν, θαυμάζω εἰ ἐκφεύζεται τὴν ἐκ φύσεως ὀρισθεῖσαν κατάκρισιν. Περὶ δὲ ταπεινῶν γράφει, ὅτι λαμβάνουσι χάριν.

Εἰ τις ὁμολογεῖ γλυκύτητα τῶν τοῦ Θεοῦ λογίων, μὴ ἐσθίῃ δὲ ἀπ' αὐτῆς, ὁ τοιοῦτος πικρὰν αὐτὴν δείκνυσι. Μὴ πικρὸς ὁ λόγος ὅτι εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι; Εἰ δὲ γλυκύς, διατί θέλοντες πληρῶσαι τὸ ἴδιον θέλημα, ἀποβάλλομεν αὐτόν;

'Ο δεικνύων ἑαυτὸν γνωρίζοντα τὴν ὁδὸν τὴν εἰς τὴν πόλιν ἀπάγουσαν, ἢ ὡς καταφρονῶν ἐρωτᾷ, ἢ πειράζει καταγελῶν· ἐὰν δὲ γινώσκη τὴν ὁδὸν μὴ θέλῃ δὲ διοδεῦσαι ἐν αὐτῇ, ὁ τοιοῦτος ὡς ἀμελέστερος κρίνεται. Εἶχε δὲ καὶ ὁ Ἀββᾶς 'Αρσένιος γυνῶσιν, ἀλλ' οὐκ ἐφανέρωσε· ταπεινοφρονῶν γὰρ ἔλεγε· «θέλω σωθῆναι καὶ οὐ γινώσκω πῶς». 'Εὰν οὖν δείξῃ τις τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν ὁδὸν καὶ ἀμελήσῃ τοῦ πορευθῆναι ἐν αὐτῇ, αἴτιος εὐρίσκεται. Αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ ὁδός, ἵνα τὰ ὀδευόμενα καὶ ὀπίσω βαλλόμενα παρ' ἡμῶν, μὴ ἐλκύσωσιν ἡμᾶς εἰς τὰ ὀπίσω, ἐπεὶ εὐρισκόμεθα εἰς τὸν τόπον ὅθεν ἐξήλθομεν, καταγνώσεως ἄξιοι καὶ εἰκῇ ποιήσαντες τὸν κόπον. 'Ο γὰρ θέλων γυνῶνα τελείως τὴν ὁδόν, ἐὰν μὴ συνοδεύσῃ τῷ εἰδότη τελείως τὴν ὁδόν, οὐδέποτε φθάνει εἰς τὴν πόλιν. Βάλε τὸ θέλημά σου ὀπίσω σου καὶ ταπεινώθητι ἐν πάσῃ ζωῇ καὶ σωζῇ.

6. 'Η λέξις «θέλημα» ἄλλοτε σημαίνει τὴ βουλευτική δύναμις τῆς ψυχῆς καὶ ἄλλοτε τὸ ἀντικείμενον στοῦ ὁποῖο συγκεντρώνεται ἡ βούλησις μας.

Μὲ τὴν φράσιν «βάλε πίσω τὸ θέλημά σου» ὁ 'Αββᾶς ἐννοεῖ τὴν ἔκκοπή τοῦ θελήματος. 'Η θεολογικὴ σημασία γι' αὐτὴ τὴν ἀσκητικὴν μέθοδο τῆς νεκρώσεως τοῦ θελήματος ἔγκειται στοῦ γεγονότος ὅτι ὁ πρωτόπλαστος 'Αδάμ ἔπεσε στον πειρασμό τῆς ἰσοθείας καὶ ὑποδουλώθηκε στοῦ διάβολο. 'Ο Θεάνθρωπος 'Ιησοῦς ὁμοῦς «δι' οὗ τὴν προσαγωγὴν ἐσχίκαμεν» (Ρωμ. 5,2), ἀποκατέστησε τὴν «πεπτωκυῖαν» βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου στοῦ «κατὰ φύσιν».

Ἐκτοτε λοιπόν ὁ ἀνθρώπος ἀνέρχεται καὶ προκόβει ἐλευθερούμενος καὶ ἡ ἐλευθερία αὐτῆς ἔγκειται στοῦ παραιτεῖσθαι ἀπὸ τοῦ θελήματός του ἐν 'Ονόματι τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. 'Η παραίτησις αὐτῆς τοῦ ἀσκητοῦ ἀπὸ τοῦ «ἰδίου θελήματος» φέρνει τὴν ψυχὴν σὲ κατάνυξη, ἐκριζώνει τὰ πάθη καὶ τὴν καθιστᾷ πραεῖα καὶ ταπεινὴ. Ἐπιτρέπει δὲ στοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ νὰ εἰσέλθῃ στὴν ψυχὴ καὶ νὰ τὴν γονιμοποιήσῃ (βλ. Πελεκάνοι ἐρημικοί, Στ. Ράμφου, σελ. 199, 'Εκδ. 'Αρμός).

Α 'δελφέ, μέ τά δικά σου λόγια, βρῆκε τόπο σέ μένα ἐκεῖνο πού λέει ἡ Γραφή: «Λαέ μου, αὐτοί πού σέ μακαρίζουν καί σέ ἐπαινοῦν σέ ὁδηγοῦν στήν πλάνη» κ.τ.λ. (΄Ησ. 3, 12). Τέτοιου εἶδους μακαρισμοί καί ἐπαινολογίες δέν μᾶς ἀφήνουν νά ἀντικρύσουμε τό αἶσχος τῶν πράξεών μας, διότι, καθῶς νομίζω, βλάπτουν καί αὐτούς ἀκόμη πού ἔχουν φθάσει σέ κάποια μέτρα καί τούς ἀπομακρύνουν ἀπό τήν κατά Θεό πίστη. Διότι λέει: «Πῶς μπορεῖτε νά παραμένετε πιστοί σέ μένα, ἀφοῦ ἀπολαμβάνετε δόξες καί τιμές ὅ ἕνας ἀπό τόν ἄλλο;» (΄Ιωάν. 5, 44). 'Ενῷ αὐτός πού βιώνει βαθιά τήν ταπείνωση τοῦ Ἀποστόλου, θά ἐπιλέξει μᾶλλον τήν μωρία, γιά νά καταλήξει στό τέλος νά γίνει σοφός. Διότι, στ' ἀλήθεια, αὐτός πού παρουσιάζει ἕναν ἑαυτό πάνσοφο καί ὄχι ταπεινόφρονα, διερρωτῶμαι ἂν θά ἀποφύγει τήν κατάκριση πού φυσικῶς ἐπακολουθεῖ. 'Ενῷ γιά τούς ταπεινούς γράφει ὅτι λαμβάνουν Χάρη.

'Εκεῖνος πού ὁμολογεῖ πῶς τά λόγια τοῦ Θεοῦ περιέχουν γλυκύτητα καί δέν τολμᾷ νά τά γευθεῖ, ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι πικρή αὐτή ἡ γλυκύτητα. Μήπως, στ' ἀλήθεια, εἶναι πικρός ὁ λόγος πού λέει «ὅποιος θέλει νά ἔλθει πίσω μου, ἄς ἀπαρνηθεῖ τόν ἑαυτό του, ἄς σηκώσει τό σταυρό του καί ἄς μέ ἀκολουθήσει»; (Ματθ. 16, 24). 'Αλλά ἀφοῦ εἶναι γλυκύς, τότε γιατί τόν ἀπορρίπτουμε; Δέν τόν ἀπορρίπτουμε γιατί θέλουμε νά ἱκανοποιήσουμε τό θέλημά μας (καί τόν ἀποδεικνύουμε πικρό μέ τό νά μήν τόν ὑπολογίζουμε);

Αὐτός πού παρουσιάζει τόν ἑαυτό του γνώστη τῆς ὁδοῦ ἡ ὁποία ὁδηγεῖ στήν πόλη καί ἀπό τήν ἄλλη ρωτᾷ, ρωτᾷ ἢ γιά νά ἐξουθενώσει τόν ἄλλον ἢ γιά νά τόν πειράξει κοροϊδεύοντας. "Αν τώρα γνωρίζει τήν ὁδό, δέν θέλει ὁμως νά τή βαδίσει, ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος κρίνεται ὡς πολύ ἀμελής. Εἶχε καί ὁ ἀββάς Ἀρσένιος γνώση, ἀλλά δέν τήν φανέρωνε. Διότι ἔλεγε μέ ταπεινοφροσύνη: «Θέλω νά σωθῶ, ἀλλά δέν γνωρίζω πῶς νά σωθῶ». "Αν λοιπόν κάποιος ὑποδείξει στόν ἀδελφό του τήν ὁδό καί ἐκεῖνος δέν φροντίσει νά βαδίσει σ' αὐτήν, καθιστᾷ τόν ἑαυτό του ὑπεύθυνο γιά τήν ἀμέλεια. Τότε βρισκόμαστε στήν ὁδό, ὅταν δέν μᾶς σύρουν πρὸς τά πίσω ὅσα τώρα ἐπιδιώκουμε καί ὅσα ἤδη ἔχουμε ἀρνηθεῖ νά συνεχίσουμε. Διαφορετικά, βρισκόμαστε στόν ἴδιο τόπο ὅπου ἀρχίσαμε τόν ἀγώνα, ἄξιοι κατακρίσεως καί μάταια κοπιᾶζοντες. 'Εκεῖνος πού θέλει νά γνωρίσει τέλεια τήν ὁδό, ἂν δέν συνοδεύσει ἐκεῖνον πού ἔχει πλήρη γνώση τῆς ὁδοῦ, οὐδέποτε φτάνει στήν πόλη. Βάλε τό θέλημά σου⁶ πίσω καί ταπεινώσου σέ ὅλη σου τή ζωή καί θά σωθεῖς.

Γι' αὐτό ὁ ἀββάς Δωρόθεος ἔλεγε ὅτι «ὁ φθᾶσας εἰς τό κόψαι τό ἴδιον θέλημα, ἔφθασεν εἰς τόν τόπον τῆς ἀναπαύσεως». Βέβαια ἡ νέκρωση τοῦ θελήματος δέν μπορεῖ νά γίνει «δι' ἰδίων δυνάμεων», ἀλλά μέσα στήν ὑπακοή καί στήν ὑποταγή κάτω ἀπό ἔμπειρο ποιμένα. 'Η ἐκκοπή τοῦ

Περὶ δὲ τῶν ὀπωρῶν, μὴ ἀπὸ σαυτοῦ ζητήσης· εἰ δὲ δώσουσι λάβε καὶ φάγε, στενάζων διὰ τὴν κατάκρισιν τῆς ἡδονῆς. Εἰ δὲ προφέρεις τοὺς ἀγίους μίμῃσαι καὶ τὴν ἔκβασιν τῆς ἀποταγῆς καὶ τὴν ἐν τοῖς ἔργοις συγκεκραμένην πίστιν, χωρὶς γὰρ ἔργων ἀπεφάναντο ὅτι νεκρά ἐστι. Καὶ ἐπειδὴ λέγεις εὐσχημόνως, οὐχ εὐρίσκεις εὐπρεπέστερον τοῦ καθ' ὑποταγὴν γινομένου· ὑπακοὴ γάρ ἐστι· καὶ ἔφησέ τις «ὅτι υἱὸς ὑπήκοος, εἰς ζωὴν».

Περὶ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν, δυνατός ἐστιν ὁ πλάσας αὐτούς, φωτίσαι σὺν τοῖς ἔσω ὀφθαλμοῖς· οἷς ἐὰν συνιῶμεν κατὰ τὴν Σωτῆρος φωνήν, οὐ χρῆζομεν τούτων, βλεπόντων τὴν τοῦ κόσμου ματαιότητα. Δυνατός οὖν ὁ Θεὸς εὐρεθῆναι ἡμᾶς μετὰ τῶν σωζομένων, εἰς δόξαν τοῦ Παναγίου αὐτοῦ ὀνόματος. Ἀμήν.

ξγ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ἐρωτήσαντα μεθ' ἑτέρων, τίς ἔδωκε τῷ διαβόλῳ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν.

Εἰ νοῆσαι θέλετε τὸ μὴ ὄν ὑμῖν ἀναγκαῖον, τίς ἔδωκε τῷ διαβόλῳ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἐκ τούτου κατανοήσατε, καὶ μὴ ποιήσητε διὰ τὴν ἀγνωσίαν ὑμῶν τὸν Θεὸν αἴτιον εἶναι τῶν κακῶν. Ἀφ' ἑαυτῶν λάβετε τὸ ὑπόδειγμα· ἐάν τις ὑμῶν ἰδίᾳ προαιρέσει ἐκκλίνη εἰς τὸ κακόν, ἐξουσιαστικῶς ποιεῖ τὸ κακόν, καὶ κρίνεται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὡς ποιήσας τὸ κακόν ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. Τίς δὲ τὴν ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ; Οὐχ ὁ Θεός; Διατί γὰρ αὐτὸν κρίνει; Μὴ δεῖξτε διὰ τὴν στρέβλωσιν τοῦ διαβόλου τὸν Θεὸν θελητὴν εἶναι κακοῦ· οὐ γάρ ἐστι τοῦτο, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ καὶ εἶπον τινὲς τῶν ἁγίων, ὑμεῖς τελείως οὐ νοεῖτε πῶς εἶπον. Κατὰ τοῦτο γὰρ εἴρηται, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν, παρὰ τοῦ μὴ κωλύσαι αὐτὸν ἢ ἐμποδίσαι,

ἰδίου θελήματος ἀξιολογήθηκε ἀπὸ τὴν πατερικὴ ἐμπειρίᾳ περισσότερο καὶ ἀπὸ τῆ νηστείας καὶ τὴν προσευχῆς. Ἀρετές οἱ ὅποies, χωρὶς τὴν ὑπακοήν, αὐξάνουν τὴν φιλαυτίαν καὶ τὸν ἐγωκεντρισμό. Ἐνῷ «ἡ ἐκκοπή τοῦ θελήματος εἶναι αἱματοχυσία» καὶ ὁ ἄνθρωπος ταπεινώνεται ὑπαρξιακά (βλ. εὐρύτερο σχολιασμό Ἀββᾶ Δωροθέου Ἔργα Ἀσκητικά, σελ. 38, Ἑκδ. Ἑτοιμασία).

7. «Τὴν οὖν παραχώρησιν αὐτοῦ ὡς ἐνέργειαν καὶ ποιήσιν αὐτοῦ λέγειν σύνθετες τῇ θείᾳ Γραφῇ. Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅτε φησὶ τὸν Θεὸν κτίζειν κακὰ καὶ μὴ εἶναι ἔν πόλει κακίαν, ἣν ὁ Κύριος οὐκ ἐποίησεν, οὐ κακῶν αἴτιον τὸν Θεὸν δείκνυσιν, ἀλλ', ἐπειδὴ δισέμφατον τὸ τῆς κακίας ὄνομα, δύο σημαίνουν· ποτὲ μὲν γὰρ τὸ τῇ φύσει κακὸν δηλοῖ, ὅπερ ἐναντίον ἐστὶ τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ θελήσει, ποτὲ δὲ τὸ πρὸς τὴν ἡμετέραν ἀσθησιν κακὸν καὶ ἐπίπονον ἡγουν τὰς θλίψεις καὶ ἐπαγωγὰς. Αὗται δὲ τῷ μὲν δοκεῖν κακαὶ εἶσιν ἀλγεῖναι τυγχάνουσαι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ ἀγαθαί· ἐπιστροφῆς γὰρ καὶ σωτηρίας γίνονται τοῖς συνιοῦσι πρόξενοι· ταύτας διὰ Θεοῦ γίνεσθαι φησιν ἡ

“Όσο γιά τά ὀπωρικά, μή ζητήσεις ἀπό ὁμόνοος σου. Ἄν σου δώσουν, πάρε καί φάγε, στενάζοντας γιά τήν κατάκριση τῆς ἡδονῆς. Καί ἀφοῦ ἀναφέρεις τοὺς Ἁγίους ὡς παράδειγμα, νά φροντίσεις ὥστε ἡ ὑποταγή σου νά ἔχει τοὺς ἴδιους καρπούς μέ τή δική τους ἀποταγή καί τή δική τους πίστη, πού ἦταν τό ὑπέδαφος τῶν ἔργων τους. Διότι μᾶς τό διακήρυξαν ὅτι χωρίς ἔργα ἡ πίστη εἶναι νεκρή. Καί ἐπειδή λές, «νά διάγω ὅπως οἱ Πατέρες μέ εὐπρέπεια», δέν θά βρεῖς κάτι εὐπρεπέστερο ἀπό ἐκεῖνο πού γίνεται μέ ὑποταγή. Διότι ἡ ὑποταγή εἶναι ὑπακοή. Καί εἶπε κάποιος ὅτι «ὁ ὑπάκουος υἱός εἶναι βέβαιον ὅτι βαδίζει τό δρόμον πού ὁδηγεῖ στή ζωή».

“Όσο γιά τό νά δυναμωθεῖ τό φῶς στά ἄρρωστα σωματικά σου μάτια, εἶναι δυνατός αὐτός πού τά ἐπλασε νά δώσει φῶς καί σ’ αὐτά καί στά ἐσωτερικά μάτια. Καί τά σωματικά βέβαια, ἂν ἔχουμε σύνεση, σύμφωνα μέ τά λόγια τοῦ Σωτήρα, δέν τά χρειαζόμαστε, ἀφοῦ εἶναι ἐκεῖνα πού ἀντικρύζουν τή ματαιότητα τοῦ κόσμου. Ἄλλά εἶναι δυνατός ὁ Θεός νά μᾶς χαριτώσει, ὥστε νά βρεθοῦμε ἀνάμεσα σ’ αὐτούς πού τελικά θά σωθοῦν, γιά τή δόξα τοῦ Παναγίου Ὀνόματός Του. Ἀμήν.

63

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀδελφὸ Θεόδωρον πού τόν ρώτησε, μαζί μέ κάποιους ἄλλους, ποίος ἔδωσε στό διάβολον τήν ἀρχή καί τήν ἐξουσία.

Αν θέλετε νά κατανοήσετε ἐκεῖνο πού δέν σᾶς εἶναι ἀπαραίτητο, δηλαδή ποίος ἔδωσε στό διάβολον τήν ἀρχή καί τήν ἐξουσία, θά τό κατανοήσετε ἀπό τὰ παρακάτω, ὥστε νά μή θεωρήσετε τό Θεό αἴτιον τῶν κακῶν, ἐξαιτίας τῆς ἄγνοιάς σας. Ἀπὸ τόν ἑαυτὸ σας πάρετε παράδειγμα: Ἄν κάποιος ἀπὸ σᾶς κλίνει πρὸς τό κακὸ ἀπὸ δική του προαίρεση, κάνει τό κακὸ ὡς αὐτεξούσιος καί κρίνεται ἀπὸ τό Θεό, ἐπειδὴ ἔκανε τό κακὸ μέ τή δική του ἐξουσία. Ἀλλά ποίος ἔδωσε στό διάβολον τήν ἐξουσία; Δέν τοῦ τήν ἔδωσε ὁ Θεός; Ἄν τοῦ τήν ἔδωσε ὁ Θεός, τότε γιατί λοιπὸν τόν κρίνει; Μὴν ἀφήσετε νά φανεῖ ὅτι ὁ Θεός εἶναι θελητής τοῦ κακοῦ⁷, ἐξαιτίας τῆς διαστροφῆς τοῦ διαβόλου. Δέν εἶναι ἀλήθεια κάτι τέτοιο. Μὴ γένοιτο. Ἀλλά καί ἂν ἀνέφεραν κάτι παρόμοιον κάποιον ἀπὸ τοὺς Ἁγίους, ἐσεῖς δέν μπορεῖτε νά καταλάβετε πλήρως τό νόημα πού τοῦ ἔδωσαν. Διότι μέ τήν ἐξῆς ἔννοια ἔχει λεχθεῖ ὅτι «ὁ Θεός ἔδωσε στό διάβολον τήν ἀρχή καί τήν ἐξουσία»: Ἀπὸ τό ὅτι

Γραφή» (Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ: «Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως», σελ. 414, Ἐκδ. Πουρναρῶ-Θεσσαλονίκης).

πρὸς ἀποτέλεσμα τοῦ κακοῦ. Καὶ νοήσατε ἐκ τούτου· «ἐγὼ ἐσκλήρυνα τὴν καρδίαν Φαραῶ».

Εἰ οὖν τοῦτό ἐστι, πῶς αὐτὸν κατακρίνει; Ἀλλὰ τοῦτο φάσκει, ὅτι οὐ προεπαίδευσεν αὐτόν. Ἀπὸ τῆς βίβλου Ἰωβ τοῦτο ἐστὶ γνωῖναι τινα· περιέχει γὰρ ὅτι ὁ διάβολος ἀπώλεσεν αὐτοῦ τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὰ τέκνα. Καὶ νόησον αὐτὸν λέγοντα· «ὁ Κύριος ἔδωκεν, ὁ Κύριος ἀφείλετο, ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ ἐγένετο· εἶη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας». Τί οὖν οὐκ ὀνομάζει τὸν ἀπολέσαντα, ἀλλὰ τὸν μακροθυμήσαντα καὶ δυνάμενον ἐμποδίσαι καὶ κωλύσαι τὸ κακόν;

Καὶ πρόσχες δι' οὐδὲν ἄλλο εἶπεν αὐτῷ· «ἰδοὺ δίδωμι αὐτὸν εἰς τὰς χεῖράς σου», ἀλλ' ὅτι τὸν Θεὸν κατηγορήσεν αἴτιον εἶναι τῆς ἐξομολογήσεως τοῦ δικαίου περὶ τῶν εἰς αὐτὸν εὐεργεσιῶν. Μὴ κωλύσας οὖν ὁ Θεός, ὀνομάζεται ὡς δεδωκώς αὐτῷ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐξουσίαν· ὁ Θεὸς γὰρ ἀπ' ἀρχῆς, καλὴν ἀρχὴν αὐτῷ ἐνεπίστευσε καὶ δούς οὐκ ἀφείλετο· ὁ δὲ λαβὼν ἀπέθετο· καὶ ἀντ' αὐτῆς ἐνεδύσατο τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν. Μὴ κωλύσας οὖν ὁ Θεὸς ὀνομάζεται ὡς δεδωκώς. Μὴ γράφει «καὶ οὐκ ἠθέλησεν εὐλογίαν, καὶ ἐμάκρυνεν αὐτὴν ἀπ' αὐτοῦ ὁ Θεός, ἀλλ' ὅτι καὶ μακρυνθήσεται ἀπ' αὐτοῦ». Ὑμεῖς οὖν μὴ ἔχετε τὸν Θεὸν αἴτιον εἶναι τῶν κακῶν, ἐπεὶ κατακρινεῖ ὑμᾶς τοῦτο· ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπελέξατο τὴν ἀρχὴν τῶν κακῶν, καὶ οὐκ ἐνεπόδισεν αὐτῷ ὁ Θεός. Καὶ γὰρ λέγει «καὶ ἠγάπησε κατάραν, καὶ ἤξεν αὐτῷ»· καὶ οὐ λέγει, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωκεν αὐτὴν αὐτῷ. Ὑμεῖς οὖν στήτε ἀσάλευτοι ἐν Κυρίῳ, πιστεύοντες ὅτι ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς ἡμῶν καὶ ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν ἐστι. Καὶ συγχωρήσατέ μοι συρέντι ὑπὸ ζητημάτων παιδικῶν, ἀφήσαντι τὴν προκειμένην τελειότητα, τέκνα.

Εὐλογῆσαι καὶ αὐξήσαι τοὺς καρποὺς ὑμῶν ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

δέν τόν ἐμπόδισε καί δέν τόν κατέστησε ἀνίσχυρο νά κάνει τό κακό. Καί μπορεῖτε νά τό ἐννοήσετε ἀπό ἐκεῖνο πού ἀναφέρεται στή Γραφή: «Ἐγώ σκληρύνω τήν καρδιά τοῦ Φαραώ» (Ἐξ. 10, 1).

Ἄν λοιπόν αὐτό εἶναι πραγματικό, τότε γιατί τόν κατακρίνει τό Φαραώ; Ἀλλά τό νόημα τῶν λόγων τοῦ Θεοῦ γιά τό Φαραώ εἶναι: ὅτι ὁ Θεός δέν εἶχε ἐξουσιαστικά φροντίσει νά μαλακώσει τήν καρδιά τοῦ Φαραώ, παρά τήν θέλησή του. Αὐτό μπορούμε νά τό συμπεράνουμε ἀπό τή μελέτη τοῦ βίου τοῦ Ἰώβ. Ἐκεῖ ἀναφέρεται ὅτι ὁ διάβολος τοῦ ἀφάνισε ὅλα τά υπάρχοντά του καί τά παιδιά του. Καί ὅμως εἶναι ξεκάθαρα κατανοητό αὐτό πού λέει ὁ Ἰώβ: «Ὁ Κύριος τά ἔδωσε, ὁ Κύριος τά πῆρε, ὅπως φάνηκε καλό στόν Κύριο, ἔτσι καί ἔγινε. Ἄς εἶναι τό ὄνομα τοῦ Κυρίου εὐλογημένο στούς αἰῶνες» (Ἰώβ 1, 21). Γιατί λοιπόν ὁ Ἰώβ δέν κάνει λόγο γι' αὐτόν πού τά κατέστρεψε (τό διάβολο), ἀλλά δοξολογεῖ Αὐτόν πού μακρόθυμα ἀνέχθηκε (τό Θεό), ἄν καί εἶχε τή δυνατότητα νά ἐμποδίσει καί νά σταματήσει τό κακό;

Πρόσεχε λοιπόν. Γιά κανένα ἄλλο λόγο δέν εἶπε στό διάβολο «νά, σοῦ τόν παραδίνω στά χέρια σου», παρά μόνο γιατί ὁ διάβολος θά κατηγοροῦσε τό Θεό ὅτι Ἐκεῖνος ἦταν ὁ αἴτιος γιά τή δοξολογία πού τοῦ ἀνέπεμπε ὁ δίκαιος Ἰώβ, λόγῳ τῶν εὐεργεσιῶν, πού τοῦ παρεχώρησε. Ἐπειδή λοιπόν ὁ Θεός δέν ἐμπόδισε τό διάβολο, θεωρεῖται «ὅτι εἶναι ἐκεῖνος πού τοῦ ἔδωσε τήν ἀρχή καί τήν ἐξουσία». Ὁ Θεός βέβαια ἀπό τήν ἀρχή ἐμπιστευθήκε στόν Ἐωσφόρο καλή ἐξουσία, καί ἀφοῦ τοῦ τήν ἔδωσε, δέν τοῦ τήν ἀφαίρεσε. Αὐτός ὅμως τήν πῆρε, τήν ἀπέρριψε καί, ἀντί γι' αὐτήν, περιβλήθηκε τήν ἐξουσία τοῦ κακοῦ. Ἐπειδή δέν ἐμπόδισε λοιπόν ὁ Θεός τό διάβολο, θεωρεῖται ἀπό πολλούς ὅτι εἶναι Ἐκεῖνος πού τοῦ ἔδωσε τήν ἐξουσία στό κακό. Ἀλλά ὅμως δέν γράφει ὅτι «δέν θέλησε εὐλογία καί τήν ἀπομάκρυνε ὁ Θεός ἀπ' αὐτόν», ἀλλά γράφει ὅτι «ἡ εὐλογία θά ἀπομακρυνθεῖ ἀπ' αὐτόν». Ἐσεῖς λοιπόν νά μήν θεωρεῖτε τό Θεό αἴτιο τῶν κακῶν, γιατί αὐτό θά σᾶς καταδικάσει. Ἀλλά νά ξέρετε ὅτι ὁ διάβολος ἀπό μόνος του ἐπέλεξε τήν ἐξουσία τοῦ κακοῦ καί ὁ Θεός δέν τόν ἐμπόδισε. Διότι λέει: «Καί ἀγάπησε τήν κατάρρα καί ἔπεσε πάνω σ' αὐτόν» καί δέν ἀναφέρει ὅτι ὁ Θεός τοῦ ἔδωσε τήν κατάρρα. Γι' αὐτό ἐσεῖς νά παραμένετε ἐδραῖοι στόν Κύριο, πιστεύοντας ὅτι εἶναι ἀρχηγός τῆς ζωῆς μας καί ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Καί συγχωρέστε με, τέκνα μου, πού παρασύρθηκα ἀπό ζητήματα παιδικά καί ἄφησα τόν ἀγῶνα γιά τήν τελειότητα.

Εἶθε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός νά αὐξήσει καί νά εὐλογήσει τούς καρπούς τῶν ἔργων σας, στό ὄνομα τοῦ Πατρός μέ τή συνέργεια τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

ΣΧΟΛΙΟΝ

Παριστᾷ διὰ τούτων σαφῶς οὐτοσί ὁ θεοφόρος Πατήρ, ὅτι «οὐ δεῖ ὅλως ἐπερωτᾶν γνώσεως χάριν τὸν σωθῆναι σπουδάζοντα»· ἡ γὰρ γνώσις φυσιοῖ ὥς φησιν ὁ Ἀπόστολος. Περὶ παθῶν μέντοι ἐρωτᾶν καὶ ὅπως χρὴ τὸν ἑαυτοῦ διεξάγειν τὸν βίον, ἡγουν πῶς δεῖ σωθῆναι καὶ πάνυ προσήκόν ἐστιν, ἀναγκαῖον γὰρ καὶ εἰς ταπείνωσιν φέρει· ἡ ταπείνωσις σωτηρία σύντομος· «ἐταπεινώθην γὰρ καὶ ἔσωσέ με ὁ Κύριος»· φησὶ δὲ καὶ τῶν ἀγίων τις, «μοναχὸς ταπεινόφρων, οὐ πολυπραγμονήσει ἄρρητα, ὁ δὲ ὑπερήφανος πολυπραγμονήσει κρίματα». Τὸν νοσοκόμον δὲ ἐρωτήσαντα εἰ χρὴ ἐν τοῖς ἱατρικοῖς βιβλίοις ἀδολεσχεῖν, εἶρηκεν, ἐν τούτοις μᾶλλον ἀδολεσχεῖν ἢ τοῖς πάθεσιν, ἐπειδὴ, φησιν, οὕτω ἡλθομεν εἰς τελειότητα, ἵνα τελείως ἀπαλλαγῶμεν τῆς αἰχμαλωσίας τῶν παθῶν. Ἀμφοτέροις οὖν πρεπόντως καὶ διακριτικῶς ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος. Εἰπὼν δὲ συγχωρήσατέ μοι συρέντι ὑπὸ ζητημάτων παιδικῶν, αἰνίττεται, ἡ μᾶλλον φανερώς δεικνύει, ὅτι ὄντως νηπίας φρενὸς καὶ ἀγνωσίας πολλῆς εἰσὶ πεπληρωμένα τὰ τοιαῦτα ζητήματα· πρὸς δὲ καὶ τῆς δεινῆς ὑπερηφανίας.

ξδ΄

Ῥώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα.

Τί ποιήσω Πάτερ, ὅτι θλίβομαι ὡς καταλιπὼν τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀπρονοήτους.

Γέγραπται εἰς τοὺς Γέροντας, ὅτι ἀδικηθεὶς τις ὑπὸ τινος ἀπῆλθε πρὸς τινα Γέροντα, λέγων, ὅτι ἡδικήθην παρὰ τινος καὶ θέλω ἑμαυτὸν ἐκδικῆσαι. Καὶ εἶπεν αὐτῷ, μὴ τέκνον, ἀλλὰ τῷ Θεῷ τὰ τῆς ἐκδικήσεως καταλίπωμεν. Ὡς δὲ οὐκ ἔπεισεν αὐτόν, εἶπε· ποιήσωμεν εὐχὴν· γινομένης δὲ τῆς εὐχῆς, ὁ γέρων ἤρξατο λέγειν ἀκούοντος τοῦ ἀδελφοῦ. Ὁ Θεός, οὐκ ἔτι σου χρεῖαν ἔχομεν φροντίζειν περὶ ἡμῶν, ἡμεῖς γὰρ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦμεν. Ὁ δὲ κατανυγεὶς ἐπὶ τῷ λόγῳ εἶπεν· ὅτι συγχώρησόν μοι Ἀββᾶ, οὐκ ἔτι γὰρ ἐκδικῶ ἑμαυτόν. Τοῦτο δὲ λέγω σοι, ἀδελφέ· ἐὰν ἡμεῖς φροντίζωμεν τῆς γυναι-

8. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος.

ΣΧΟΛΙΟ

Μέ αὐτά θέλει νά μᾶς κάνει φανερό ὁ Θεοφόρος Πατήρ ὅτι ἐκεῖνος πού ἐνδιαφέρεται γιά νά σωθεῖ δέν πρέπει νά ρωτᾷει μόνο χάριν τῆς γνώσεως, διότι «ἡ γνώση πολλές φορές φέρνει ὑπεροψία», ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος. Ἀλλά νά ρωτᾷει κυρίως πῶς μπορεῖ νά θεραπεύσει τὰ πάθη του καί πῶς πρέπει νά μετέρχεται τό βίο. Δηλαδή τί πρέπει νά κάνει γιά νά σωθεῖ, πράγμα πού θεωρεῖται πολύ ἀπαραίτητο καί ἀναγκαῖο καί ὁδηγεῖ στήν ταπείνωση. Ἡ ταπείνωση δέ εἶναι σύντομη σωτηρία, διότι «ταπεινώθηκα καί μέ ἔσωσε ὁ Κύριος» (Ψαλμ. 114, 6). Καί κάποιος ἀπό τούς Ἀγίους⁸ λέει: «Ὁ ταπεινόφρονas μοναχός δέν πολυπραγμονεῖ πάνω σέ θέματα πού εἶναι ἀδύνατο νά τὰ συλλάβει καί νά τὰ ἐκφράσει ὁ ἀνθρώπινος λόγος, ἐνῶ ὁ ὑπερήφανος θά ἀσχολεῖται, ἐρευνώντας μέ ἀναίδεια τίς βουλές τοῦ Θεοῦ». Καί στό νοσοκόμο πού τόν ρώτησε ἄν πρέπει νά ἀσχολεῖται καί νά μελετᾷ τὰ ἱατρικά βιβλία, ἀπάντησε: «Εἶναι προτιμότερο νά καταγινόσαστε καί νά μελετᾶτε τὰ ἱατρικά βιβλία, παρά τὰ ὅσα ἡ ἐμπάθεια σᾶς ὑπαγορεύει, ἐπειδὴ ὅπως λέει, δέν φτάσαμε ἀκόμη στήν τελειότητα, ὥστε νά ἀπαλλαγοῦμε ἐντελῶς ἀπό τήν αἰχμαλωσίαν τῶν παθῶν». Καί στούς δύο λοιπόν πρεπόντως καί μέ διάκριση ἀπάντησε ὁ Ἅγιος. Ὅταν δέ εἶπε «συγχωρέστε με, διότι παρασύρθηκα ἀπό ζητήματα παιδικά», ὑπαινίσσεται ἡ μᾶλλον δείχνει φανερά ὅτι αὐτά τὰ ζητήματα ἀποδεικνύουν ὅτι εἴμαστε γεμάτοι μέ παιδικό φρόνημα καί παχυλή ἀγνοία, ἀλλά περισσότερο ἀπό φοβερή ὑπερηφάνεια.

64

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββᾶ Ἰωάννη:

Τί νά κάνω, Πάτερ, διότι ὑποφέρω, ἐπειδὴ ἄφησα ἀπροστάτευτα τὰ παιδιά καί τή γυναῖκα μου;

Αναφέρεται στό Γεροντικό ὅτι ὅταν κάποτε ἀδικήθηκε κάποιος ἀπό ἓναν ἄλλο, πῆγε καί βρῆκε ἓνα Γέροντα καί τοῦ εἶπε: «Ἀδικήθηκα ἀπό ἓναν ἀδελφό καί θέλω νά πάρω ἐκδίκηση». Τότε ὁ Γέροντας τοῦ ἀπάντησε: «Ὁχι, τέκνο μου, ἀλλά ἄς ἀφήσουμε τὰ τῆς ἐκδίκησεως στό Θεό». Καί ἐπειδὴ δέν μπόρεσε νά τόν πείσει τοῦ εἶπε: «Ἄς κάνουμε προσευχή». Καί ἐνῶ γινόταν ἡ προσευχή καί ἄκουγε ὁ ἀδελφός, ὁ Γέροντας ἄρχισε νά λέει: «Θεέ μας, δέν ἔχουμε ἀνάγκη νά φροντίζεις γιά μᾶς, διότι ἐμεῖς μόνοι μας ἐκδικούμαστε ὁ ἓνας τόν ἄλλο». Τότε ἤλθε σέ κατάνυξη ὁ ἀδελφός μέ τό λόγο τοῦ Γέροντα καί εἶπε: «Συγχωρέσέ με Ἀββᾶ, δέν ζητῶ πιά ἐκδίκηση γιά τόν ἑαυτό μου». Καί αὐτό σοῦ τό λέω, ἀδελφέ, γιά νά σοῦ πῶ πῶς ἄν ἐμεῖς φροντί-

κός καὶ τῶν τέκνων, ὁ Θεὸς αὐτῶν οὐκ ἔτι φροντίζει· ἐὰν δὲ ἀφῶμεν, ὁ Θεὸς φροντίζει καὶ αὐτῶν καὶ ἡμῶν. Μὴ οὖν δόξῃ σοι φροντίζειν, ἢ εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα μὴ λάβῃς αὐτοὺς εἰς μνήμην, καὶ γένηται πάθος ἐν τῇ ψυχῇ σου.

ξε΄

ῥρωτήσις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γέροντα.

Τί οὖν ποιήσω ὅτι ἐπιμένει μοι σφοδρῶς ἡ λύπη περὶ τοῦ χωρισμοῦ τῆς γυναικός;

Γ ἐγρᾶπται περὶ τοῦ ἀνδρός, καὶ τῆς γυναικός, ὅτι ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. Ὡς περ οὖν ἀπὸ τῆς σαρκός σου ἐὰν κοπῇ μέρος τι ὀδυνᾶται τὸ λοιπὸν σῶμα, ἄχρις οὗ θεραπευθῇ τὸ τραῦμα καὶ παύσῃται ἡ ὀδύνη, οὕτω καὶ ἐπὶ τούτου ἀνάγκη σοὶ ἔστιν ὡς τῆς σαρκὸς ἀποκοπείσης ὀδυνᾶσθαι.

ξς΄

ῥοκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν περὶ τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως.

Ε ἰ πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι, ποῦ ἔστιν ἡ πίστις; <Εἰ> τόπου νεκροῦ ἐπελέξω σεαυτῷ, ἐρώτησον τὸν νεκρὸν εἰ ἐπιθυμεῖ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, εἰ κρίνεται ὑπὲρ αὐτῆς ἐὰν ἀπελθοῦσα πορνεύσῃ. Εἰ ἀφῆκας τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, τί οὐκ εὐαγγελίσῃ τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν; Ἔως πότε καθεύδεις; Γρηγόρησον καὶ φώνησον μετὰ τοῦ Δαβίδ· «μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρίας, τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις». <Ἡ> ὑπὲρ πάντας τοὺς διδάσκοντάς σε συνῆκας; Νοοῦνται δὲ πονηροὶ δαίμονες οἱ ἐμβάλλοντες εἰς τὴν σὴν καρδίαν, ὅτι σφοδρότερος προστεθήσεται ὁ τῆς γυναικὸς πόλεμος. Ποῦ ἐκρύβῃ ἀπὸ σοῦ ὁ γραφικὸς λόγος «ὅτι πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ἡμᾶς πειρασθῆναι» καὶ τὰ λοιπὰ;

Εἰ δὲ ἀπὸ τῆς ἡμῶν ἀσθενείας ταῦτα πάσχομεν, μηδεὶς τυφλὸς ὢν, αἰτιάσθω τὸν ἥλιον μὴ φωτίσαντα, ἢ βοηθήσαντα αὐτῷ. Εἰ πιστεύεις κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι ἐκτακῆσεται ὡς ἀράχνη τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ παιδευομένου

9. «Ἐμνησθὲ τῇ ἀγίῳ τούτῳ (τῷ Εὐαγγρίῳ) ποτὲ ἡ τελευτὴ τοῦ ἑαυτοῦ πατέρος. Καὶ λέγει τῷ ἀναγγεῖλαντι: Παῦσαι βλασφημῶν· ὁ γὰρ ἐμὸς Πατὴρ ἀθάνατός ἐστιν» (Παλλαδίου, Λαυσαϊκόν, Migne, P.G. 34, στ. 1194-1195).

«Ἦν τις μοναχὸς οἰκῶν ἐν σπηλαίῳ ἐν ἐρήμῳ· καὶ ἐδηλώθη αὐτῷ ὑπὸ τῶν συγγενῶν κατὰ σάρκα, ὅτι ὁ πατὴρ σου ἰσχυρῶς ἐνοχλεῖται καὶ μέλλει τελευτᾶν, ἐλθεῖ ἵνα κληρονομήσῃς αὐτόν· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτούς· ἐγὼ πρὸ ἐκείνου ἀπέθανον τῷ κόσμῳ· νεκρὸς ζῶντα οὐ κληρονομεῖ» (Κασσιανοῦ τοῦ Ρωμαίου, Γερωντικόν, Π.Β. Πάσχου, σελ. 59, *Εκδ. Ἀσπὴρ).

ζουμε για τή γυναίκα και για τὰ τέκνα, ὁ Θεός δέν φροντίζει πιά γι' αὐτά. Ἄν ὁμως τοὺς ἐγκαταλείψουμε στό Θεό, ὁ Θεός θά φροντίσει καί γι' αὐτούς καί γιά μᾶς. Μή σοῦ φανεῖ λοιπόν καλό νά φροντίζεις καί νά προσεύχεσαι γι' αὐτούς, μήπως φέρνοντάς τους συχνά στή μνήμη σου ριζώσει τό πάθος (τῆς φιλοσυγγένειας) στήν ψυχή σου.

65

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο Γέροντα:

Τί νά κάνω, πού ἐπιμένει σφοδρῶς ἡ λύπη γιά τό χωρισμό μου ἀπό τή γυναίκα μου;

Ε "χει γραφεῖ γιά τόν ἄνδρα καί τή γυναίκα ὅτι «θά εἶναι οἱ δύο ὡς μία σάρκα» (Ματθ. 19, 5). Ὅπως λοιπόν ἀπό τή σάρκα σου, ἄν κοπεῖ ἕνα κομμάτι, ὀδυνᾶται τό ὑπόλοιπο σῶμα, μέχρις ὅτου θεραπευθεῖ τό τραῦμα καί σταματήσει ὁ φοβερός πόνος, ἔτσι καί στό χωρισμό αὐτό εἶναι ἀναπόφευκτο νά ὀδυνᾶσαι, ἀφοῦ ἀποκόπηκε ἡ σάρκα σου.

66

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀδελφό Θεόδωρο, γιά τήν ἴδια ἐρώτηση.

Α "ν «εἶναι πάντα δυνατά σ' αὐτόν πού πιστεύει», πού εἶναι ἡ πίστη σου; Ἄν ἐπέλεξες νά εἶσαι ὡς νεκρός, ρώτησε τό νεκρό ἄν ἐπιθυμεῖ τή γυναίκα του⁹. Μήπως θά κριθεῖ αὐτός ἄν ποτέ ἐκείνη πάει νά πορνεύσει; Ἄν ἄφησες «τούς νεκρούς νά θάψουν τοὺς νεκρούς τους» (Ματθ. 8, 22), γιατί δέν εὐαγγελίζεσαι τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ; Μέχρι πότε θά κοιμᾶσαι; Ξύπνα καί φώναξε μαζί μέ τό Δαβίδ: «Μήν ἀφήσεις τήν καρδιά μου νά παρασυρθεῖ σέ λόγια πονηρά, ὥστε νά βρῶ προφάσεις γιά ἁμαρτίες» (Ψαλμ. 140, 4). Ἡ μήπως ἐσύ ξγίνες πιό συνετός ἀπ' ὅλους ὄσους σέ διδάσκουν; Φαίνεται ὁμως ὅτι οἱ πονηροί δαίμονες εἶναι αὐτοί πού πλήττουν τήν καρδιά σου, γι' αὐτό καί ὁ πόλεμος σχετικά μέ τή γυναίκα σου θά γίνεи σφοδρότερος. Ποῦ κρύφτηκε λοιπόν ὁ Γραφικός λόγος ὅτι «ὁ Θεός εἶναι Ἐκεῖνος πού ἐκπληρώνει τίς ὑποσχέσεις Του καί δέν θά μᾶς ἀφήσει νά πειραστοῦμε περισσότερο ἀπ' ὅσο μποροῦμε νά σηκώσουμε»; κ.τ.λ. (Α' Κορ. 10, 13).

Ἄν βέβαια τὰ παθαίνουμε ὅλα αὐτά ἀπό δική μας ἄδυναμία, κανένας ἀφοῦ εἶναι τυφλός, δέν θά κατηγορήσει τόν ἥλιο ὅτι δέν ἔστειλε τό φῶς του καί δέν τόν βοήθησε. Ἄν πιστεύεις, σύμφωνα μέ τό γραφόμενο, ὅτι «ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, πού παιδωγχεῖται βασανιζόμενη, ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν της, θά φτάσει νά λιώσει τόσο, ὥστε νά γίνεи σάν τήν ἀράχνη», γιατί παραλύουν τά

ὕπερ ἀνομίας, τί ἐκλύονται αἱ χεῖρες σου πρὶν ἀπάρξη τῶν πολέμων; Εἰ δυνατός ὁ μεθ' ἡμῶν ὕπερ ἡμῶν συντρίψαι πάντας τοὺς ἐχθρούς, τί διαβάλλομεν αὐτόν ἀπέχοντα ἀφ' ἡμῶν διὰ τὴν ἡμῶν ἀπιστίαν καὶ ἀεργίαν; «Εἰ δυνατότερος αὐτοῦ οὐδεὶς καὶ καυχᾶσαι λέγων, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ, ἔχων μετὰ σεαυτοῦ τὸν δυνατόν, τίνα φοβῇ καὶ τρέμεις»; Ἀλλὰ ποιήσας ἀγάπην, λάβε μικρὸν ἀπὸ τοῦ οὐρανίου πυρός οὗ ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ τῶν ἀπάντων δεσπότης, ἵνα ὅταν σπείρωνται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ζιζάνια, φλέξη τὸ πῦρ καὶ καταφάγη αὐτά. Θυμίασον οὖν ἀπ' ἐκείνου τοῦ πυρός, ἵνα ὁσφρανθῇ σου τῶν θυμιαμάτων ὁ Θεὸς καὶ ἀγάγῃ τῷ αὐτοῦ Πατρὶ σὺν τῷ ζωοποιῷ Πνεύματι, καὶ μονὴν παρὰ σοὶ ποιήσῃ ἐν τῷ σῶ ναῶ, ᾧ παρέστησας αὐτῷ θυσίαν ζῶσαν, ἀγίαν, εὐάρεστον αὐτῷ· καὶ τότε θερμανθεὶς ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου πυρός, αἰ ποθήσεις συνοδοιπόρος καὶ συμπολίτης καὶ συγκληρονόμος τῶν ταῦτα κατωρθωκότων ἀγίων γενέσθαι «ὅπου ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν».

εξ΄

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα.
Τί ποιήσω, Πάτερ, ὅτι δειλιῶ τὰς νύκτας;

Ἀπόκρισις.

Ε "ως τότε φοβοῦνται οἱ τῆς πόλεως τοὺς βαρβάρους, ἐφ' ὅσον οὐκ ἔχουσι τὴν βοήθειαν τοῦ βασιλέως. Ἐπὰν δὲ πληροφορηθῶσιν ὅτι ἔφθασεν ἐν τῇ πόλει ὁ δούξ, ἢ ὁ στρατηλάτης, οὐκ ἔτι φροντίζουσιν, εἰδότες ὅτι ἐκεῖνοι μεριμνῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ ἀκούσωσιν ὅτι ἐπέστησαν βάρβαροι, οὐ φροντίζουσιν, ἔχοντες τὸν ὑπὲρ αὐτῶν πολεμοῦντα. Καὶ ἡμεῖς οὖν ἐὰν πιστεύωμεν εἰς τὸν Θεόν, οὐ φοβούμεθα τοὺς δαίμονας· πέμπει γὰρ ἡμῖν τὴν βοήθειαν αὐτοῦ.

ξη΄

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα ἀποσταλεῖσα διὰ γραμμάτων.

Σ υγχώρησόν με, Πάτερ· «παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με», φησὶν ἡ θεία Γραφή. "Ὡςπερ ὁ ἱατρὸς καίων, ἢ τέμνων, γινώσκει ὅτι τὴν θεραπείαν ὁ ἄρρωστος καρποῦται, οὕτω καὶ ὁ νοσῶν, οἶδε μὲν ὅτι

χέρια σου, πρίν κάν ἀρχίσῃς τόν πόλεμο; Ὑἱὸν Ἐκεῖνος πού εἶναι μαζί μας εἶναι δυνατός νά συντρίψει γιά χάρη μας ὅλους τοὺς ἐχθρούς, γιατί Τόν κατηγοροῦμε ὅτι εἶναι μακριά μας, ἐνῶ φταίει ἡ ἀπιστία μας καί ἡ ἀπραξία μας; Ὑἱὸν ἀπ' Αὐτόν κανένας δέν εἶναι δυνατότερος καί ἐσύ καυχίεσαι, λέγοντας, «γνωρίζω ὅτι Ἐσύ εἶσαι μαζί μου», ἀφοῦ ἔχεις μαζί σου τό Δυνατό, ποῖόν φοβᾶσαι καί τρέμεις; Ἀλλά κάνε ἀγάπη, πάρε λίγο ἀπό τό οὐράνιο πῦρ, πού ἦλθε νά βάλει στή γῆ ὁ Δεσπότης τῶν ὅλων, ὥστε ὅταν σπείρει ὁ ἐχθρός ζιζάνια, νά ἀνάψῃς ἐκεῖνο τό πῦρ καί νά τά ἀφανίσῃς. Θυμίασε λοιπόν ἀπό ἐκεῖνο τό πῦρ, γιά νά ὀσφρανθεῖ τὰ θυμιάματά σου ὁ Χριστός καί νά τά φέρει στόν Πατέρα Του, μαζί καί στό Ζωοποιό Πνεῦμα, ὥστε νά ἔλθῃ καί νά στήσῃ τήν κατοικία Του στό δικό σου νασό, τόν ὁποῖο τοῦ τόν προσέφερες ὡς ζωντανή θυσία, ἀγία, εὐάρεστη σ' Αὐτόν. Τότε, ἀφοῦ θερμανθεῖς ἀπό ἕνα τέτοιο πῦρ, πάντοτε θά ποθεῖς νά γίνῃς συνοδοιπόρος καί συμπολίτης καί συγκαληρονόμος τῶν Ἀγίων πού ἔχουν ἤδη φτάσει σ' αὐτά, «τά ὁποῖα μάτι δέν εἶδε, αὐτί δέν ἤκουσε καί καρδιά ἀνθρώπου δέν πληροφορήθηκε, ὅσα δηλαδή ἐτοίμασε ὁ Θεός γι' αὐτούς πού Τόν ἀγαποῦν» (Α΄ Κορ. 2, 9).

67

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββᾶ Ἰωάννη:
Τί νά κάνω, Πάτερ, πού φοβᾶμαι τίς νύκτες;

Ἀπόκριση

Μέχρι τότε φοβοῦνται οἱ κάτοικοι μιᾶς πόλεως τοὺς βαρβάρους, ὅσο δέν ἔχουν τή βοήθεια τοῦ βασιλιᾶ. Ὅταν ὅμως πληροφορηθοῦν ὅτι ἔφτασε στήν πόλη ὁ δούκας ἢ ὁ στρατηγός, δέν ἔχουν πιά μέριμνα, ἐπειδὴ ξέρουν ὅτι ἐκεῖνοι θά φροντίσουν γιά τήν προστασία ὅλων τῶν κατοίκων. Ἀλλά καί ὅταν ἀκούσουν ὅτι ἔφτασαν πλησίον τους βάρβαροι, δέν μπαίνουν σέ ἀγωνία, γιατί ἔχουν αὐτόν πού θά πολεμήσῃ γιά χάρη τους. Καί ἐμεῖς λοιπόν, ἂν ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στό Θεό, δέν θά φοβηθοῦμε τοὺς δαίμονες, διότι θά μᾶς στείλῃ τή βοήθειά Του.

68

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν μεγάλο Γέροντα, ἡ ὁποία στάλθηκε γραπτή μέσα σέ γράμμα.

Συγχώρεσέ με, Πάτερ. «Ἄς μέ παιδαγωγήσῃ ὁ δίκαιος μέ τό ἔλεός του καί ἄς μέ ἐλέγξῃ» (Ψαλμ. 140, 5), λέει ἡ θεία Γραφή. Ὅπως ὁ γιατρός ὅταν καυτηριάζει ἢ χειρουργεῖ, γνωρίζει ὅτι ἔτσι ὁ ἄρρωστος καρποῦται τή θεραπεία, τό ἴδιο καί ὁ ἀσθενής, γνωρίζει μέν ὅτι ἐγχειριζόμενος ὑποφέρει,

τεμνόμενος ἀλγεῖ, τὴν δὲ θεραπείαν ἐκδέχεται. Ἰδοὺ τῷ Θεῷ καὶ τῇ ὁσιότητι ὑμῶν ἐμαυτὸν παραδίδωμι· ἐγὼ γὰρ ὑπολαμβάνω ὅτι ἀπ' ἐμαυτοῦ ὧδε οὐκ ἦλθον. Λοιπὸν οὖν αὐτὸς τὰ κατ' ἐμὲ πάντα εἰδώς, φανέρωσον, Πάτερ, ἐπειδὴ ἐν συγχύσει πολλῇ παθῶν καὶ λογισμῶν ἡ καρδιά μου ἀπολέλειπται· πάντα γὰρ ἔτοιμός εἰμι τὰ παρὰ σοῦ, Θεοῦ θέλοντος, δέξασθαι προθύμως μετὰ χαρᾶς, εὐχομένου σου ὑπὲρ ἡμῶν· καγὼ δὲ ὡς ἐκέλευσας γράφω ἢ λέγω, διὰ τοῦ κυροῦ τοῦ Ἀββᾶ.

Ἀπόκρισις

Αἰδελφέ, ἰδοὺ δευτέρόν σοι τοῦτο ἐπιστόλιον πέμπω ἐπιτρέποντος τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ παρακαλῶ τὴν σὴν ἐν τῷ Θεῷ ἀγάπην ἐξυπνίσαι σου τὸν νοητὸν ὀφθαλμὸν τὸν νυστάξαντα ἀπὸ ἀκηδίας, ἵνα μὴ ὑπνώσῃ εἰς θάνατον. Καὶ σὺ οὖν γρηγόρησον τοῦ συνιέναι τὸν νοῦν χωροβατῆσαι σου τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, μήποτε βλαστήσωσιν ἄκανθα καὶ πνίξωσι τὸν σπόρον, κατὰ τὸ εἰρημένον· «κύκλω οἱ ἄσεβεῖς περιπατοῦσιν». Ἀλλ' ἰσχυρός ἐστιν ὁ δυνάμενος τὸν ζυγὸν καὶ τὸ κέρασ αὐτῶν συντρίψαι διὰ τάχους. Ἀμήν.

ἀλλά στέργει τόν πόνο γιατί προσδοκᾷ τή θεραπεία. Ἔτσι καί ἐγώ λοιπόν, στό Θεό καί στήν ὁσιότητά σου παραδίδω τόν ἑαυτό μου — γιατί δέν νομίζω ὅτι ἦλθα ἐδῶ ἀπό μόνος μου. Γι' αὐτό ἀπό τώρα καί πέρα, ἀφοῦ γνωρίζεις ὅλα τά δικά μου, ἀποκάλυψε μου τα, Πάτερ, γιατί ἡ καρδιά μου ἔμεινε ἀβοήθητη, μέσα σέ μεγάλη σύγχυση παθῶν καί λογισμῶν. Καί νά ξέρεις πώς εἶμαι ἕτοιμος, Θεοῦ θέλοντος, ὅλα ὅσα θά μοῦ πείς νά τά δεχτῶ πρόθυμα, μετά χαρᾶς, ἄν εὐχέσαι γιά μένα. Καί ὅπως παρήγγειλες, θά σοῦ γράφω καί θά σοῦ ἀναφέρω τά πάντα, μέσω τοῦ κυροῦ, τοῦ Ἀββᾶ.

Ἀπόκριση

Α ὁ δελφέ, Θεοῦ ἐπιτρέποντος, νά, πού σοῦ στέλνω τούτη τή δεύτερη ἐπιστολή, μέ τήν ὁποία παρακαλῶ τήν κατά Θεό ἀγάπη σου νά ἀφυπνίσεις τό νοητό ὀφθαλμό σου, τό νυσταγμένο ἀπό ἀκηδία, γιά νά μὴν πέσεις σέ ὕπνο θανατηφόρο. Καί σύ λοιπόν μένε ἀγρυπνος, γιά νά φτάσεις νά ἐννοήσεις ὅτι πρέπει, κάνοντας συχνές ἐπισκέψεις, νά ἐποπτεύεις τήν ἀγαθή γῆ (τῆς ψυχῆς σου), μήπως καμμιά φορά βλαστήσουν ἀγκάθια καί πνίξουν τό σπόρο, σύμφωνα μ' ἐκεῖνο πού ἔχει λεχθεῖ: «Οἱ ἀσεβεῖς περιπατοῦν κυκλικά» (Ψαλμ. 11, 9). Ἀλλά εἶναι ἰσχυρός ὁ Ἐκεῖνος ὁ Ὅποιος ἔχει τή δύναμη νά συντρίψει εὐθύς ἀμέσως καί τό ζυγὸ καί τήν παράταξή τους. Ἀμήν.

Γ'. ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ
ΠΡΟΣ
ΗΣΥΧΑΣΤΕΣ ΠΑΤΕΡΕΣ

ξθ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τινὰ ἡσυχάζοντα, ἐρωτήσαντα περὶ τοῦ διακονοῦντος αὐτῷ· καὶ περὶ παραδοχῆς λογισμῶν· καὶ περὶ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν.

Αἰδελφέ, ὡς τῇ ψυχῇ μου λαλῶ σοι· γέγραπται γάρ, μήποτε ἡ γνῶσις ὑμῶν πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν ἀδελφοῖς. Ὁ ἀδελφός ὁ διακονῶν σοι, ἀκεραιότητα ἔχει, μὴ θελήσης διδάξαι αὐτὸν φρόνησιν, ἐπεὶ ἐγείρεις ἐπάνω αὐτοῦ ὀργήν· ἀλλ' ἄρκέσθητι πρὸς αὐτὸν τῷ ποιῆσαί σου τὴν χρείαν, μὴ παρέχων αὐτῷ περὶ φρονήσεως λογισμόν. Καλῶς ἔχει· μὴ ταράξης αὐτοῦ τὴν καρδίαν.

Τῶν τελείων ἐστὶ τὸ ἔασαι τὸν λογισμόν αὐτοῦ εἰσελθεῖν, καὶ πάλιν αὐτὸν ἐκβαλεῖν. Λοιπὸν σύ, μὴ εἰσενέγκῃς τὸ λαμπρόν κατακαῦσαί σου τὸν δρυμῶνα· μὴ ἀφήσης ληφθῆναι τὰ ἱμάτιά σου, ἵνα μὴ μετὰ μάχης λάβῃς αὐτά· μὴ πειράσης σεαυτὸν ταραχθῆναι, οὐ γὰρ στήκεις εἰς τὸν τοιοῦτον πειρασμόν. Λοιπὸν πρόσεχε σεαυτῷ, καὶ εὖχου ὑπὲρ ἐμοῦ.

Περὶ δὲ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν, εἰπόντος τοῦ Κυρίου, τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου καὶ τίνες οἱ ἀδελφοί μου, οὐ δύνασαι παραβῆναι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔχειν φιλίαν μετὰ σαρκικῶν ἀδελφῶν. Εἰ δὲ ἱματίων δέονται, διατί

1. «Τῆς κατὰ σάρκα συγγενείας καὶ οἰκειότητος οὕτως ἐπιλανθάνεσθαι προσήκει τὸν ἀγωνιζόμενον, ὡς μὴ ὀλως ταῖς τούτων μνήμαις παρενοχλεῖσθαι ποτε. Ἡ ἀγνοεῖς ὅτι καὶ τὸ ἅπαν προσκεῖσθαι τοῖς κατὰ σάρκα συγγενέσι θήρατρον ὑπάρχει σατανικόν; Εἰ τέθνηκας τοίνυν τῷ κόσμῳ, εἰ ἀπετάξω τῷ φθειρομένῳ βίῳ, εἰ συνετάξω τῇ οὐρανίῳ στρατιᾷ, καὶ τάξει, καὶ ἀγωγῇ, μὴδὲν σοι καὶ τοῖς ἐπιγείοις, μὴδὲ πρόσπασχε τῷ κατὰ σάρκα γένει. Εἰ δέ, ὡς λέγεις, δέονται ἐπικουρίας, ὥσπερ τινὰς ξένους πτωχοῦς, εἰ δύνῃ τούτους εὖ ποιήσουν, ἀλλὰ μὴ προσπαθείς τούτοις γήινως, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇς ὀλος σάρκινος, καὶ γήινος, καὶ ἀμαθὴς ὑπάρχων» (Νεῖλου τοῦ ἀσκητοῦ, Πρίσκω, Migne, P.G. 79, στ. 523).

Ἀποταγὴ εἶναι ἡ ἐθελοῦσα ἀνεπίστροφη ἐγκατάλειψις τοῦ κοινωνικοῦ βίου, τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ «τῶν τῆς κακίας ἐνεργημάτων». Ὁ μοναχός ἔρχεται στὸ Μοναστήρι «ὡς εἰς ἄλλον

᾽Απόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς κάποιον ἡσυχαστή, πού τόν ρώτησε σχετικά μέ τό διακονητή του. Ἐπίσης γιά τή συγκατάθεση (στούς μολυσμούς) τῶν λογισμῶν καί γιά τούς κατά σάρκα συγγενεῖς.

Α᾽ δελφέ, σοῦ μιλάω ὅπως θά μιλοῦσα στήν ψυχή μου. Ἐχει ὅμως κάπου γραφεῖ: «Προσέξτε, μήπως καμμιά φορά ἡ γνώση σας γίνει πρόσκομμα στούς πνευματικά ἀσθενεῖς ἀδελφούς». Λοιπόν, ὁ ἀδελφός πού σέ διακονεῖ ἔχει ἀκεραιότητα, μή θελήσεις νά τόν διδάξεις σύνεση, γιατί θά τόν ἐξοργίσεις. Ἄλλά νά εἶσαι εὐχαριστημένος πού σοῦ προσφέρει τά ἀναγκαῖα· μήν τόν ἐπιβαρύνεις μέ λογισμούς σχετικά μέ τή φρόνηση. Εἶναι σέ καλή κατάσταση, μήν τοῦ ταράξεις τήν καρδιά του.

Εἶναι ἱκανότητα τῶν τελείων νά ἀφήσουν ἕνα λογισμό νά περάσει μέσα στήν καρδιά καί πάλι νά τόν βγάλουν ἔξω (ἀπαθῶς). Μήν ἀνάψεις λοιπόν μέσα στό δάσος σου φωτιά, γιά νά μή σοῦ τό κατακάψει. Μήν ἀφήσεις νά σοῦ πάρουν τά ρούχα, μήπως χρειαστεῖ νά δώσεις μάχη γιά νά τά ξαναπάρεις πίσω. Μή βάλεις σέ πειρασμό τόν ἑαυτό σου, μήπως ταραχθεῖς, γιατί δέν θά μπορέσεις νά σταθεῖς καλά σ' ἕνα τέτοιο πειρασμό. Πρόσεχε λοιπόν τόν ἑαυτό σου καί εὐχου καί γιά μένα.

Ὅσο γιά τούς κατά σάρκα συγγενεῖς, ἀφοῦ εἶπε ὁ Κύριος «ποιά εἶναι ἡ μητέρα μου καί ποιοί οἱ ἀδελφοί μου;», δέν μπορεῖς νά παραβαίνεις τήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ καί νά ἔχεις φιλία μέ τούς κατά σάρκα ἀδελφούς σου¹. Ἄν τώρα

Παράδεισον» καί ὁ προορισμός του εἶναι νά ἐπιτύχει, κατά τό Χριστολογικό ἀρχέτυπο, τή θέωση. Νά γίνει θεάνθρωπος, ἕνας κτιστός θεός, θεός κατά χάριν. Ἡ θέωση αὐτή προϋποθέτει ὅτι ὁ ἄνθρωπος θά ξεπεράσει τή σχετικότητα τῆς μεταπτωτικῆς κατάστασης «τό ἐκ μέρους» (Κορ. 13, 10) καί θά ἔλθει πρὸς τό τέλειον, «τέλειοι καί ὁλόκληροι ἐν μηδενὶ λειπόμενοι» (Ἰακ. 1, 4).

Γι' αὐτή τήν ὁλοκληρία ὁ μοναχός, ἐμπιστευόμενος στήν πατερική ἐμπειρία, ὑπομένει θλίψεις, χωρίζεται ἀπό τούς συγγενεῖς του, τά σπλάχνα του καί ἐπιδίδεται στήν ὑπακοή κάτω ἀπὸ ἕνα

οὐκ ἐμνήσθης τῶν πτωχῶν, «γυμνὸς ἤμην καὶ περιεβάλετέ με», ἀλλὰ χλευαζόμενος ὑπὸ τῶν δαιμόνων, μνημονεύεις πάλιν ὧν ἀφῆκας διὰ τὸν Θεόν, ἵνα γένης παραβάτης; Οὐαὶ ἡμῖν, ἀδελφέ, πῶς ἐργάζονται μεθ' ἡμῶν. Θέλεις δὲ τὴν ἀγάπην αὐτῶν, ἣν καὶ πρὸς πάντας χρεωστεῖς; Εὐξαὶ ὑπὲρ αὐτῶν, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωθῶσι χάριτι Χριστοῦ. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ μηκέτι χλευασθῆναι· ἀφέντες γὰρ τὰ συλλάβεια, εἰς τὸν ἀλάβητον ὑπεστρέψαμεν.

Πύκτευσον οὖν τοῦ ἀποθανεῖν, εἰ σωθῆναι θέλεις· τὸ ἀψήφιστον κράτει, καὶ τρέχε πρὸς τὸ προκείμενον· μὴ προφάσει δικαιώματος ἐνέγκῃ σοι ὁ διάβολος ἄκαιρον φροντίδα. Ἀμερίμνησον ἀπὸ παντὸς πράγματος· κἄν τε ζῷσι κἄν τε ἀποθνήσκωσι, μὴ πέμψης ἐκεῖ. Μνήσθητι τοῦ Κυρίου λέγοντος· «ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς». Σεαυτῷ πρόσεχε· ἐκεῖνοι γὰρ οὐ ρύονται σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ. Πολλάκις λέγω σοι· ἐξυπνίσθητι ἀπὸ τοῦ βαρυτάτου ὕπνου· οὐκ οἶδας γὰρ ποῖα ὥρα ὁ Κύριος ἔρχεται, ἵνα εὖρῃ σε ἔτοιμον.

Περὶ δὲ τῶν μολυσμῶν, πτώσίς ἐστι τῇ ψυχῇ· ἀγάπησον τὸν Ἰησοῦν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ οὐ πίπτεις εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰρήνη σοι ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ· εἰρήνη σοι ἐν φιλήματι ἀγίῳ.

ο'

Τῶν Πατέρων τις ἡσυχάζων ῥήτησατο τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα εὔξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἀπόκρισις

Ὁ "ταν πέμψη ἄνθρωπος τινὰ σχολαστικὸν συνηγορῆσαι ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ, αἰεὶ εὐχεται ὑπὲρ αὐτοῦ ἵνα εἰσακουσθῇ· οὐκ ἔτι ὁ σχολαστικός, ἀλλ' ἡ δέησις ἣν ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. Τὸ αὐτὸ οὖν καὶ ὑμεῖς εὐξασθε ἵνα εἰσακουσθῶ. Καὶ δεικνύων ὑμῖν ὑπακοὴν εὐχομαι συντόμως ὑπὲρ τε ὑγιείας καὶ σωτηρίας ψυχῆς καὶ σώματος ὑμῶν· ἐὰν γὰρ εἰσακουσθῶ

Γέροντα εἰς τόπον καὶ τύπον Χριστοῦ. Καὶ αὐτὸ γίνεται γιὰ νὰ ἐπαναλάβει πλέον ἐπιτυχημένα μετὰ τῇ συνέργειᾳ τοῦ Θεοῦ, τὴν κίνησίν του πρὸς τὸ Δημιουργὸ καὶ νὰ γίνῃ «ἀπερίτρεπος». Ἀλλὰ «ἡ καρδιά δὲν δύναται γαληνιάσαι καὶ ἀφάνταστος εἶναι ὅσοι αἱ αἰσθήσεις ἐνεργοῦσι, οὐδὲ τὰ πάθη τὰ σωματικὰ καταργοῦνται, οὐδὲ οἱ πονηροὶ λογισμοὶ ἐκλείπουναι ἄνευ ἐρήμου» (Ἰσαάκ Σύρου τὰ εὐρεθέντα ἀσκητ. σελ. 2, Ἔκδ. Ρηγιοπούλου). Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ Κύριος καὶ διδάσκαλος μας μᾶς ὑπέδειξεν σχετικὰ μέ τούς συγγενεῖς μας «τό ἀπαθὲς μῖσος» λέγοντας: «Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς» (Λουκ. 1, 21). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀββᾶς οὐ ἄλλη του ἐπιστολὴ θὰ μᾶς ὑποδείξῃ καὶ θὰ μᾶς ἀσφαλίσῃ γι' αὐτὸ «τό ἀπαθὲς μῖσος» πρὸς τοὺς συγγενεῖς λέγοντας: «μίσησον τελείως, ἵνα ἀγαπήσῃς τελείως» (ἀπ. σζ'). Μέσα στὸν ἀγῶνα αὐτὸν ποῦ κάνει ἡ ψυχὴ στὸ Μοναστήρι γιὰ τὴν ἀπόλυτη αὐτὴ ἀποταγή, ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς συγγενεῖς, μεταμορφώνεται σὲ σχέση καὶ κοινωνία προπρωτικῆς ποιότητος.

ισχυρίζεσαι ότι χρειάζονται ἐνδύματα, γιατί τάχα δὲν θυμᾶσαι καὶ τοὺς ἄλλους φτωχοὺς — «γυμνὸς ἦμουν καὶ μέ ντύσατε» — ἀλλὰ χλευάζεσαι ἀπὸ τοὺς δαίμονες καὶ ἔχεις συνέχεια στὸ μυαλό σου τοὺς συγγενεῖς σου, πού τοὺς ἐγκατέλειψες γιὰ τὸ Θεό καὶ γίνεσαι ἔτσι παραβάτης; Ἐλπίμονό μας, ἀδελφέ, «πρόσεξε νὰ καταλάβεις τί δουλειές μᾶς σκαρώνουν»! Θέλεις ὅμως νὰ ἀγαπᾶς τοὺς συγγενεῖς σου, ὅπως ὀφείλεις ν' ἀγαπᾶς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους; Προσευχήσου γι' αὐτούς, γιὰ νὰ σωθοῦν καὶ αὐτοὶ μέ τῇ Χάρει τοῦ Χριστοῦ. Πρόσεχε ὅμως τὸν ἑαυτό σου νὰ μὴ χλευασθεῖς στὸ ἔξῃς ἀπὸ τοὺς δαίμονες, διότι ἀφήσαμε, ὅπως φαίνεται, τὸ συλλαβᾶριο καὶ γυρίσαμε πίσω στὸ ἀλφαβητάριο.

Ἀγωνίσου λοιπὸν σκληρὰ νὰ πεθάνεις γιὰ τὸν κόσμος, ἂν θέλεις νὰ σωθεῖς. Κράτα τὸ «ἀψήφιστον»², δηλαδή προσπάθησε νὰ ζεῖς ἔτσι, ὥστε κανένας νὰ μὴ σέ λογαριάζει καὶ κανένας νὰ μὴ προσδοκᾷ τίποτα ἀπὸ σένα καὶ τρέχε πρὸς τὸν προκείμενο ἀγώνα σου. Νὰ μὴ σοῦ φέρνει ὁ διάβολος, μέ τὴν πρόφαση τοῦ δικαιώματος, ἄκαιρη μέριμνα. Ἀμερίμνησε ἀπὸ κάθε πράγμα. Εἴτε ζοῦν, εἴτε πεθαίνουν οἱ συγγενεῖς σου, νὰ μὴ στείλεις τίποτα. Νὰ θυμᾶσαι τὸν Κύριο πού λέει: «Ἄφησε τοὺς νεκροὺς νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς τους» (Ματθ. 8, 22). Πρόσεχε τὸν ἑαυτό σου. Διότι δὲν θὰ σέ σώσουν οἱ συγγενεῖς ἐκείνη τὴν ἡμέρα τῇ φοβερῇ. Πολλές φορές σοῦ τό ἐπαναλαμβάνω: Ξύπνα ἀπὸ τὸ λήθαργο. Διότι δὲν ξέρεις ποιά ὥρα ὁ Κύριος ἔρχεται καὶ πρέπει νὰ σέ βρεῖ ἕτοιμο.

Ὅσο γιὰ τοὺς μολυσμούς, εἶναι πτώση γιὰ τὴν ψυχή. Ἀγάπησε τὸν Ἰησοῦ μέ ὅλη σου τὴν καρδιά καὶ δὲν θὰ πέσεις ποτέ, στὸν αἰῶνα. Εἰρήνην σέ σένα μέ τὴν ἐν Θεῷ ἀγάπη μου. Εἰρήνην σέ σένα μέ φίλημα ἁγιο.

70

Κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες, ἡσυχαστής, ζήτησε ἀπὸ τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα, νὰ εὐχεται γι' αὐτόν.

Ἀπόκριση

Ὅταν ἓνας ἄνθρωπος στέλνει κάποιον συνήγορο γιὰ νὰ συνηγορήσει ὑπὲρ αὐτοῦ στὸ βασιλιά, ἀδιάκοπα εὐχεται γι' αὐτόν, ὥστε νὰ εἰσακουστῇ. Δὲν γίνεται βέβαια δεκτὸς ὁ συνήγορος, ἀλλὰ γίνεται δεκτὴ ἡ αἴτηση πού αὐτός ὁ κάποιος ὑπέβαλε στὸ βασιλιά μέ τὸ συνήγορό του. Τὸ ἴδιο λοιπὸν καὶ ἐσεῖς νὰ εὐχεσθε, γιὰ νὰ εἰσακουσθῶ. Καὶ κάνοντάς σας ὑπακοή, θὰ εὐχομαι, χωρὶς βαττολογίες, γιὰ τὴν υἡγεία καὶ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς

2. Ὁ ἴδιος ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος σέ ἄλλη του Ἀπόκριση (σοβ') μᾶς ἐξηγεῖ τί εἶναι τὸ «ἀψήφιστον». «Ἀδελφέ, τὸ ἀψήφιστο εἶναι νὰ μὴν ἐξιῶνεις τὸν ἑαυτό σου μέ κάποιον καὶ νὰ μὴ λές γιὰ ἓνα καλὸ ἔργο ὅτι καὶ ἐγὼ τὸ ἔκανα αὐτό».

(εἰσακούει γὰρ ὁ Θεὸς πάντων) τοῦτο ἐπιγράψω ταῖς ὑμετέραις εὐχαῖς. Οὐτε γὰρ σχολαστικὸς ἐγενόμην τοῦ συνηγορῆσαι, τοῦτ' ἔστι δίκαιος, οὔτε παρρησίαν ἔχω· ἀλλ' ἔχω ἑαυτὸν ὡς δοῦλον πεμπόμενον. Ὁ Κύριος οὖν εἰσακούσαι τῶν εὐχῶν. Ὑπὲρ τῆς ταλαιπωρίας μου εὐξασθε.

οα'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Πῶς δὴ προσεύχεσθαι, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος, τὸ Πάτερ ἡμῶν ἢ ὡς εἶπεν ὁ ἁββᾶς Μακάριος ὁ Σκητιώτης, Κύριε ὡς θέλεις ἐλέησον; Καὶ ἐὰν ἐπίκηται πόλεμος, Κύριε ὡς κελεύεις βοήθησον; Μήποτε τοῖς τελείοις μόνοις εἴρηται τό, Πάτερ ἡμῶν· καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἀπόκρισις

Τὸ Πάτερ ἡμῶν, καὶ τελείοις προσετάγη καὶ ἁμαρτωλοῖς· ἵνα οἱ μὲν τέλειοι γνόντες τίνος γεγόνασιν υἱοί, σπουδάσωσιν αὐτοῦ μὴ ἐκπεσεῖν· οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ μετ' αἰσχύνῃς αὐτὸν καλοῦντες Πατέρα τὸν παρ' αὐτοῖς πολλάκις ὑβρίζομενον, ἐντραπῶσι καὶ ἔλθωσιν εἰς μετάνοιαν. Ὡς δὲ ὑπολαμβάνω, πλεῖον τοῖς ἁμαρτωλοῖς ἀρμόζει· τὸ γὰρ εἰπεῖν ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ἁμαρτωλῶν ἐστι. Ποῖα γὰρ ὀφειλήματα ἔχουσιν οἱ τέλειοι, υἱοὶ γενόμενοι τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρός; Τὸ δὲ εἰπεῖν μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ, ἰσοδυναμεῖ τοῖς τοῦ ἁββᾶ Μακαρίου ρήμασιν, εἰπόντος ἐκείνου, ἐλέησον καὶ βοήθησον.

οβ'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν αἰτήσαντα εὐλογίαν, καὶ περὶ ἀπαθείας ἐρώτησις.

Α' δελφέ, ὁ Θεὸς οἶδε τὸ συμφέρον. Ἦτησας ἄρτον λαβεῖν παρὰ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας. Καὶ ἐπέκεινα τῶν τεταγμένων τριῶν ἄρτων τὴν ἑβδομάδα οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κοιμητήριόν μου. Νῦν δὴ κατ' οἰκονομίαν τάχα Θεοῦ, ὅπερ οὐδέποτε ἀφ' ἑαυτοῦ ἐποίησε, καὶ πρὸ τοῦ ἀκοῦσαι παρ' ἐμοῦ ὁ γλυκύτερος τοῦ μέλιτος υἱὸς τῶν ὠδίνων μου, ὁ πάντας ἔχων ὁμοψύ-

3. Παράλληλα πρὸς ὅσα γράψαμε σχολιάζοντας τὸ «δέησις δικαίου ἐνεργουμένη», ἡ θέση αὐτῇ τοῦ ὁσίου Μ. Γ. Βαρσανουφίου, κατεχοχὴν, μᾶς διδάσκει, ὑποδειγματικά, τρόπον νὰ κρατᾶμε τὸν ἑαυτὸ μας σταθερὰ πάνω στὴ βάση τῆς ταπεινώσεως, κάθε φορά πού ἡ «ἀγάπη» μας ἢ ἡ ἀγάπη τῶν ἄλλων μᾶς θέτει στό ἐπίπεδο δεήσεως ὑπὲρ ἄλλων ἀδελφῶν. «Οὐτε δίκαιος εἰμαι, οὔτε παρρησίαν ἔχω, ὅμως σὰς κάνω ὑπακοή».

καί τοῦ σώματός σας. Ὁ ἄνθρωπος μέ ἀκούσει ὁ Θεός (διότι ὅλους τοὺς ἀκούει)³, αὐτό θά τό ἀποδώσω στίς δικές σας εὐχές. Γιατί ἐγώ οὔτε συνήγορος ἔγινα, γιά νά εἶμαι ἄξιος νά συνηγορῶ — δηλαδή δίκαιος — οὔτε παρηγορία ἔχω, ἀλλά θεωρῶ τόν ἑαυτό μου ὡς δοῦλο πού τά ἀφεντικά του τόν στέλνουν σέ μιά δουλειά τους. Ὁ Κύριος λοιπόν εἶθε νά εἰσακούσει τίς εὐχές σας. Εὐχηθεῖτε καί γιά μένα τόν ταλαίπωρο.

71

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Πῶς νά προσευχόμαστε λοιπόν; Ὅπως εἶπε ὁ Κύριος μέ τό «Πάτερ ἡμῶν» ἢ ὅπως εἶπε ὁ ἁββάς Μακάριος ὁ Σκητιώτης: «Κύριε ὅπως θέλεις, ἐλέησε» καί ὅταν ἐπικεῖται πόλεμος: «Κύριε, ὅπως προστάξεις, βοήθησε»; Μήπως γιά τοὺς τέλειους μόνο ἔχει λεχθεῖ τό «Πάτερ ἡμῶν» καί τά λοιπά;

Ἀπόκριση

Τό «Πάτερ ἡμῶν» προστάχθηκε καί γιά τοὺς τέλειους καί γιά τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Ὡστε οἱ μέν τέλειοι, γνωρίζοντας Τίνος εἶναι υἱοί, νά φροντίσουν νά μή χάσουν τήν υἰότητα. Καί οἱ ἁμαρτωλοί, ἀποκαλώντας ἀναξίως Πατέρα Ἐκεῖνον πού πολλές φορές ἔχουν λυπήσει, νά ντραποῦν καί νά ἔλθουν σέ μετάνοια. Ἀλλ' ὅμως, νομίζω, μᾶλλον περισσότερο στοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀρμόζει τό «Πάτερ ἡμῶν», ἀφοῦ τό νά πεῖ κανεὶς «συγχώρεσέ μας τά ὀφειλήματα» εἶναι τῶν ἁμαρτωλῶν. Διότι ποιά ὀφειλήματα ἔχουν οἱ τέλειοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν γίνει υἱοί τοῦ ἐπουράνιου Πατέρα; Ἀλλά καί πάλι τό νά πεῖς «μή μᾶς ἀφήσεις νά πέσουμε σέ πειρασμό, ἀλλά γλύτωσέ μας ἀπὸ τὸν πονηρό», εἶναι ἰσοδύναμο μέ τά λόγια τοῦ ἁββά Μακαρίου, ἀφοῦ καί ἐκεῖνος λέει, «ἐλέησε καί βοήθησέ μας».

72

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τόν ἴδιο, πού τοῦ ζήτησε εὐλογία (ἄρτο) καί τόν ρώτησε σχετικά μέ τήν ἀπάθεια.

Αἰδέομαι, ὁ Θεός γνωρίζει τό συμφέρον. Ζήτησες νά λάβεις ἄρτο ἀπὸ ἐμένα τόν ἀσθενή καί στό σῶμα καί στήν ψυχή. Ἀλλά πέρα ἀπὸ τοὺς τρεῖς καθορισμένους ἄρτους τῆς ἐβδομάδας, δέν εἶχε μπεῖ ἄλλος στό κοιμητήριό μου. Ἐκείνη τήν ὥρα λοιπόν, ἄμεσα καί γρήγορα οἰκονόμησε ὁ Θεός ὥστε, ὁ γλυκύτερος καί ἀπὸ τό μέλι υἱὸς τῶν πνευματικῶν μου κόπων (ὁ ἁββάς Σέριδος) — πράγμα πού δέν τό ἔχει κάνει ποτέ, μάλιστα

χους καὶ τὴν ὠφέλειαν πάντων ἑαυτοῦ λογιζόμενος, ἀνῆλθε φέρων ἄρτον. Καὶ ἠδυνήθην ἀποστρέφαι λέγων, συμφέρει, καὶ ἐν τούτῳ κόψαι τὸ ἴδιον θέλημα, καὶ ἔκλασα αὐτὸν καὶ ἔπεμψα τῇ ἀγάπῃ σου, κατακρίνων ἑμαυτὸν ὡς ἀνάξιον οὐ ἐποίησα. Ὁ Κύριος δὲ κατὰ τὴν πίστιν σου ποιήσει αὐτόν, κάμῃ μὴ κατακρίνη.

Ἐὰν ᾦν δὲ ὁ περὶ τούτου λόγος μέχρι σοῦ, καὶ τῶν εἰσερχομένων πρὸς σὲ δύο ἀδελφῶν, συγκεχώρηταί σοι δηλῶσαι αὐτοῖς.

Περὶ δὲ τῆς ἀπαθείας τοῦτο χάρισμά ἐστι Θεοῦ καὶ τῷ βουλομένῳ παρέχει αὐτό. Ὁ Θεὸς δώῃ σοι χεῖρα εἰς ἃ σεαυτὸν ἐπεκτείνεις κατὰ φόβον καὶ κατὰ θέλημα αὐτοῦ. Ἀμήν. Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ογ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα Ἰωάννην.

Διατί, Πάτερ, ἐκάλεσε τὸ κελλίον αὐτοῦ κοιμητήριον ὁ Καλόγηρος;

Ἀπόκρισις

Ὅτι ἀνεπαύσατο ἀπὸ τῶν παθῶν ὧλων· ἀπέθανε γὰρ τελείως τῇ ἁμαρτίᾳ. Καὶ τὸ κελλίον αὐτοῦ ἐν ψ̄ ἐζώγρηται, ὡς ἐν τάφῳ, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, τόπος ἀναπαύσεώς ἐστιν, ἔνθα οὐ πατεῖ δαίμων, οὐδὲ ὁ ἄρχων αὐτοῦ διάβολος· ἁγιαστήριον γὰρ ἐγένετο, ὅτι ἐχώρησε τὸ κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ. Ἐν πᾶσιν οὖν δοξάσωμεν πάντες ὁμοθυμαδὸν τὸν Θεόν.

οδ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γέροντα.

Ἐπειδὴ ἐν τοῖς βίοις τῶν Γερόντων γέγραπται, ὅτι δς μὲν ἐποίει εὐχὰς ἑκατόν, δς δὲ τόσας, ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς εὐχόμενοι ἔχειν μέτρον, ἢ οὐ; Καὶ πῶς δεῖ ποιεῖσθαι τὰς εὐχὰς, ἐκτεταμέναις, ἢ λέγειν τὸ Πάτερ ἡμῶν καὶ καθῆσθαι εἰς τὸ ἐργόχειρον; Καὶ ἐν τῷ ἐργάζεσθαι τί δεῖ ποιεῖν;

4. Κοιμητήριον εἶναι ὁ τόπος ὑποδοχῆς τῶν νεκρῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ κελλί τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου, ἐφόσον ἔχει ἔνδοξον ἔναν «νεκρὸν διὰ τὸν κόσμον», μπορεῖ κάλλιστα νὰ λέγεται κοιμητήριον. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης λέει στὸ Προοίμιό του ὅτι ὀνομάζεται κοιμητήριον, διότι ἐκεῖ ὁ Μ. Γέρων ἀπέκτησε τὴν κοίμησιν, τὴν νέκρωσιν καὶ ἐμπαθοῦς κινήματος καὶ φρονήματος, ἔγινε νὰς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ποιὸς μπορεῖ νὰ συλλάβει τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τοῦ Ἀββᾶ; «Δοκιμάστηκε ὁλος καὶ σώθηκε ὁλος» (Ἀρχ. Βασιλείου: Ἀββάς Ἰσαὰκ ὁ Σύρος, σελ. 9, Ἐκδ. Δόμος). Ἀπόκτησε τὴν εἰρήνην τῶν λογισμῶν, τὴν καθαρότητα τῆς καρδιάς, τὴν ὑποποποιὸν ταπείνωσιν, τὴν διάκρισιν, τὴν διόρασιν, τὴν προόρασιν, τὸ χάρισμα τῆς προφητείας, τὴν πρὸς τὸ Θεὸ καὶ πλησίον ἀγάπην, τὸ χάρισμα τῆς ἀρπαγῆς πρὸς τὸ Θεὸ —ὡς ὁ μέγας Παῦλος— τῆς θαυμα-

προτοῦ νά τοῦ τό ζητήσω — αὐτός πού ὅλους τούς ἔχει ὁμόψυχους καί τήν ὠφέλεια τῶν ἄλλων τή θεωρεῖ δική του, ἤλθε ἐπάνω καί μοῦ ἔφερε ἕναν ἄρτο. Καί ὁ Θεός μέ ἱκάνωσε νά μὴν τόν χρησιμοποιοῦν γιά τόν ἑαυτό μου, νά στρέψω ἄλλοῦ τήν προσοχή μου καί νά πῶ· συμφέρει καί σ' αὐτό νά κόψω τό θέλημά μου. Ἔκοψα τότε ἀμέσως τόν ἄρτο κομμάτια καί τόν ἔστειλα στήν ἀγάπη σου, κατακρίνοντας τόν ἑαυτό μου ὡς ἀνάξιο γι' αὐτό πού ἔκανα. Ὁ Κύριος ὅμως ἄς τόν εὐλογήσει κατὰ τήν πίστη σου καί μένα ἄς μή μέ καταδικάσει.

Ἄν λοιπόν γίνει λόγος γιά τόν ἄρτο αὐτό ἀπό σένα καί τούς δύο ἀδελφούς πού ἔρχονται μέ εὐλογία μέσα στό χῶρο σου, ἔχεις εὐλογία νά τούς φανερώσεις τά σχετικά.

Ὅσο γιά τήν ἀπάθεια, αὐτό εἶναι χάρισμα τοῦ Θεοῦ καί τό παρέχει σ' αὐτόν πού τό θέλει. Ὁ Θεός νά σοῦ εἶναι βοηθός σέ ὅσα ἐπεκτείνεις τόν ἑαυτό σου, ἀλλά μέ τόν ὅρο ὅτι θά τά ἐπιδιώκεις μέσα στό φόβο τοῦ Θεοῦ καί σύμφωνα μέ τό θέλημά Του. Ἀμήν. Προσευχήσου γιά μένα, ἀδελφέ.

73

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἄλλο Γέροντα Ἰωάννη.

Γιατί, Πάτερ, ὀνόμασε τό κελλί του «κοιμητήριο»⁴ ὁ Καλόγηρος;

Ἀπόκριση

Τὸ ὀνόμασε κοιμητήριο, διότι ἀναπαύθηκε ἀπὸ ὅλα τά πάθη. Πραγματικά, πέθανε ἐντελῶς γιά τήν ἁμαρτία. Καί τό κελλί, στό ὁποῖο θεληματικά αἰχμαλωτίστηκε σάν σέ τάφο, γιά τό Ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, εἶναι τόπος ἀναπαύσεως, ὅπου δέν πατάει δαίμονας, οὔτε ὁ ἀρχοντάς του ὁ διάβολος. Ἔγινε τόπος ἁγιασμοῦ, ἀφοῦ δέχθηκε μέσα του τό κατοικητήριο τοῦ Θεοῦ. Γιά ὅλα αὐτά ὅμως ἄς δοξάσουμε ὅλοι, ὁμόφωνα καί ὁμόψυχα, τό Θεό.

74

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο Γέροντα: Ἐπειδή βρίσκουμε στούς βίους τῶν Γερόντων ὅτι «ἄλλος ἔκανε ἑκατό εὐχές» καί ἄλλος τόσες καί τόσες, ὀφείλουμε καί ἐμεῖς, ὅταν προσευχόμαστε, νά ἔχουμε κάποιο μέτρο ἢ ὄχι; Καί τί πρέπει; Νά λέμε ἐκτεταμένες προσευχές ἢ νά λέμε τό «Πάτερ ἡμῶν» καί νά καθόμαστε στό ἐργόχειρο; Ἐπίσης τήν

τουργίας. Ἔγινε θεός κατὰ χάριν (βλ. Προοίμιον ἀγίου Νικοδήμου σελ. 33 κ.ἐξ.).

‘Ομοίως περὶ τῶν ἑσπερινῶν καὶ τῶν νυκτερινῶν, πῶς ὀφείλει διάγειν ὁ κατὰ μόνας; Καὶ εἰ δεῖ λέγειν τὰς ψδὰς, ἢ ὕμνους;

‘Απόκρισις

Αἰ ὥραι καὶ αἱ ψδὰς ἐκκλησιαστικαὶ εἰσι παραδόσεις, καὶ καλαὶ διὰ τὴν συμφωνίαν παντὸς τοῦ λαοῦ· καὶ εἰς τὰ κοινόβια τὸ αὐτὸ διὰ τὴν συμφωνίαν τοῦ πλήθους. Οἱ δὲ Σκητιῶται, οὔτε ὥρας ἔχουσιν, οὔτε ψδὰς λέγουσιν· ἀλλὰ κατὰ μόνας ἐργόχειρον καὶ μελέτην, καὶ κατ’ ὀλίγον εὐχὴν. Στήκων δὲ εἰς εὐχὴν ὀφείλεις παρακαλέσαι ἐλευθερωθῆναι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, ἢ λέγειν τὸ Πάτερ ἡμῶν, ἢ καὶ τὰ ἀμφότερα, καὶ καθῆσθαι εἰς τὸ ἐργόχειρον. Περὶ δὲ τοῦ ἐκτείνειν τὴν εὐχὴν ὅταν στήκης ἢ ἀδιαλείπτως εὐχῇ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, οὐ χρὴ ἐκτείνειν ὅταν ἐγείρῃ· ἐν ὅλῃ γὰρ ἡμέρᾳ ὁ νοῦς σου εἰς τὴν εὐχὴν ἔστιν. Ἐὰν δὲ καθέξῃ εἰς τὸ ἐργόχειρον, χρὴ ἀποστηθίζειν ἢ λέγειν Ψαλμούς. Ἐπὶ δὲ τέλει ἐνὸς ἐκάστου Ψαλμοῦ, εὔχεσθαι καθήμενον, ὅτι «ὁ Θεὸς ἐλέησόν με τὸν ταλαίπωρον». Εἰ δὲ καὶ ὁλλῇ τοῖς λογισμοῖς ἐπιλέγειν, «ὁ Θεὸς σὺ ὄρῃς τὴν θλίψιν μου, βοήθησόν μοι». Ὡς οὖν ἐργάζῃ τρεῖς στίχους εἰς τὸ δίκτυον, ἔγεραι εἰς τὴν εὐχὴν· καὶ κλίνας γόνυ ὁμοίως καὶ ἱστάμενος, ποιεῖ τὴν εἰρημένην εὐχὴν.

Περὶ δὲ Ἑσπερινῶν, δώδεκα Ψαλμούς λέγουσιν οἱ Σκητιῶται· καθ’ ἕκαστον τέλος ἀντὶ δοξολογίας, Ἀλληλουῖα λέγοντες, καὶ ποιοῦντες μίαν εὐχὴν.

5. Τακτὲς ὥρες προσευχῆς σὲ ἀνάμνηση τῶν κεντρικῶν σημείων τῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἡ Πρώτη Ὥρα, ἡ Τρίτη, ἡ Ἐκτη καὶ ἡ Ἑνάτη. Ἡ Πρώτη Ὥρα συνάπτεται μὲ τὸν Ὁρθρο. Ἔτσι ὁ πιστὸς τὰ πρῶτα κινήματα τοῦ νοῦ καὶ τῆς ψυχῆς του τὰ ἀναθέτει στὸ Θεό. Ἡ Τρίτη Ὥρα τελεῖται γιὰ νὰ ἐνθυμούμαστε καὶ νὰ δοξολογοῦμε τὸ Θεό γιὰ τὴ δωρεὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία «ἐξεχύθη» τὴν Τρίτη ὥρα στοὺς Ἀποστόλους. Ἡ Ἐκτη Ὥρα τελεῖται, διότι κατ’ αὐτὴν κρεμάστηκε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἡ Ἑνάτη Ὥρα, διότι αὐτὴ τὴν ὥρα παρέδωσε τὸ πνεῦμα. Οἱ Ὁρεὲς λοιπὸν τελοῦνται γιὰ νὰ δοξολογεῖται τὸ πανάγιο Ὄνομα τοῦ Θεοῦ πολλὰς φορές τὴν ἡμέρα, κατὰ τὸ Ψαλμικὸ «ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἤνεσά σε». Καὶ ἀκόμη γιὰ νὰ ζεῖ ὁ πιστὸς μέσα στὴν Ἐκκλησία μὲ τὴν προσευχὴ τὴν Παρουσία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴν παρὰσῶνται μόνο ἀπὸ τίς ὑλικὲς ἀνάγκες καὶ τὰ ἄγχη τῆς ζωῆς.

Τώρα πλέον οἱ Ὁρεὲς τελοῦνται μόνο στὰ Μοναστήρια. Ἡ Πρώτη Ὥρα, ἀντιστοιχεῖ μὲ τὴ δικὴ μας 6η π.μ., ἡ Τρίτη μὲ τὴν 9η π.μ., ἡ Ἐκτη μὲ τὴ 12η μεσημβρινή καὶ ἡ Ἑνάτη μὲ τὴν 3η π.μ. (βλ. Λεξικόν P.G.L. σελ. 1556).

6. Στὴ χριστιανικὴ ὑμολογία ἀρχικὸ πυρῆνα ἀποτελέσει τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν καὶ μερικὲς περικοπὲς ἀπὸ τὴ Βίβλο. Ἀνάμεσα σ’ αὐτὲς τίς περικοπὲς εἶναι καὶ «οἱ Βιβλικὲς ὁδὲς». Οἱ πρῶτες ὁκτὼ εἶναι παρμένες ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἡ Ἑνάτη ἀπὸ τὴν Καινὴ. Οἱ Βιβλικὲς ὁδὲς ἀποτελοῦν ὠραιότατους αὐτοῦσιους ὕμνους. Εἶναι δὲ καὶ κατανυκτικὲς προσευχὲς ὑψηλῆς λυρικῆς ἐξάρσεως καὶ θείας πραγματικῆς ἐμπνεύσεως (βλ. ἐκτενέστερη ἀνάλυση: Τάσου Ζαννῆ, «Θέμα καὶ παραλλαγές», Περιοδικὸ Σύνορο, Νο 30).

7. Στὸς Ρώσους μοναχοὺς τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα Ψαλμῶν εἶναι τὰ ἑξῆς: Ὁ κστ’ Ψαλμός: «Κύριος φωτισμός μου καὶ Σωτὴρ μου». Ὁ λα’: «Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι». Ὁ λγ’:

ώρα πού ἐργαζόμαστε τί πρέπει νά κάνουμε; Ἀλλά καί τίς ἐσπερινές καί νυκτερινές προσευχές μέ ποιό τυπικό πρέπει νά τίς πραγματοποιοιεῖ ὁ ἐρημίτης ἢ ὁ ἡσυχαστής; Πρέπει νά ψάλλει τίς ὠδές ἢ τοὺς ὕμνους;

Ἀπόκριση

Ὁ Ὡρες⁵ καί οἱ Ὠδές⁶ εἶναι μέσα στήν ἐκκλησιαστική παράδοση καί εἶναι καλές γιά τήν ἐνιαία ἐκτέλεση ἐκ μέρους ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ. Τό ἴδιο ἀκριβῶς ἰσχύει καί γιά τά Κοινόβια, γιά νά ἔχουν ἐνιαῖο τυπικό, ἐπειδὴ εἶναι πολλοί ἀδελφοί. Αὐτοί ὅμως πού ζοῦν σέ Σκήτες ἡσυχαστικά, οὔτε Ὡρες διαβάζουν, οὔτε Ὠδές ψάλλουν, ἀλλά κατὰ μόνας κάνουν ἐργόχειρο καί μελέτη καί κατὰ τακτά διαστήματα προσευχή. Ὅταν δέ στέκεσαι γιά προσευχή, ὀφείλεις νά παρακαλᾷς νά ἐλευθερωθεῖς ἀπό τόν παλιό ἄνθρωπο ἢ νά λές τό «Πάτερ ἡμῶν» ἢ καί τά δύο καί νά κάθῃσαι γιά ἐργόχειρο. Ἐπίσης γιά τίς ἐκτεταμένες προσευχές ἢ τίς ἀδιόλειπτες, σύμφωνα μέ τόν Ἀπόστολο, δέν εἶναι ἀπαραίτητο νά παρατείνεις τίς προσευχές σου μόνο, εἰδικῶς, τήν τακτὴ ὥρα πού στέκεσαι γιά προσευχή. Διότι ὑποτίθεται πῶς ὅλη τήν ἡμέρα ὁ νοῦς σου εἶναι στήν προσευχή. Καί ὀφείλεις βέβαια, ὅταν ξανακάθῃσαι στό ἐργόχειρο νά ἀποστηθίζεις ἢ νά λές Ψαλμούς. Καί στό τέλος κάθε Ψαλμοῦ νά προσεύχεσαι καθιστός καί νά λές: «Ὁ Θεός, ἐλέησέ με τόν ταλαίπωρο». Ἄν πάλι θλίβεσαι ἀπό λογισμούς νά προσθέτεις: «Θεέ μου, Ἐσύ βλέπεις τή θλίψη μου, βοήθησέ με» (Ψαλμ. 118, 86). Μόλις πάλι πλέξεις τρεῖς σειρές στό δίχτυ, σήκω γιά προσευχή. Καί ἔτσι, ἄλλοτε γονατιστός, ἄλλοτε ὄρθιος, κάνει τήν προσευχή πού σοῦ ἀνέφερα.

Γιά ἐσπερινή τώρα ἀκολουθία, οἱ «Σκητιῶτες» λένε δώδεκα Ψαλμούς⁷. Καί στό τέλος κάθε Ψαλμοῦ, ἀντί δοξολογίας, τό ἀλληλούια καί κάνουν καί

«Εὐλογήσω τόν Κύριον ἐν παντί καιρῷ». Ὁ λζ': «Κύριε, μή τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με». Ὁ λη': «Εἶπα φυλάξω τās ὁδοὺς μου». Ὁ λθ': «Ὑπομένων ὑπέμεινα τόν Κύριον». Ὁ μ': «Μακάριος ὁ συνιών ἐπὶ πτωχόν καί πένητα». Ὁ ςθ': «Ὁ Θεός εἰς τήν βοήθειάν μου πρόσχευς». Ὁ ο': «Ἐπί σοί, Κύριε, ἤλπισα, μή καταισχυνθεῖν εἰς τόν αἰῶνα». Ὁ σσ': «Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς τόν Θεόν καί προσέσχε μοι». Ὁ ρα': «Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, καί ἡ κραυγὴ μου πρὸς σέ ἐλθέτω». Καί ὁ ρμβ': «Κύριε, εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς μου, ἐνώτισε τήν δέησίν μου ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου». Ἡ εὐχή δέ πού λέει ἐδῶ ὅτι ἔλεγαν στό τέλος τῶν δώδεκα Ψαλμῶν ἴσως εἶναι ἡ εὐχή πού ἀνέφερε σέ προηγούμενη Ἀπόκριση, δηλ. «ὁ Θεός ἐλέησόν με τόν ταλαίπωρον» ἢ τό «Κύριε, Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με». Οἱ μοναχοὶ τῆς Ρωσίας, οἱ ἡσυχάζοντες, διαβάζουν τοὺς ἀνωτέρω Ψαλμούς σέ τέσσερις στάσεις. Σέ κάθε στάση, μετὰ τρεῖς Ψαλμούς, λένε τό Τρισάγιον, τρία τροπάρια Κατανυκτικά καί τό «Κύριε ἐλέησον» τριάντα φορές. Στήν τέταρτη στάση λένε καί τήν προσευχή τοῦ Μανασσῆ, τῇ δοξολογία καί τήν εὐχή τοῦ ἁγίου Εὐστρατίου. Ἐπειτα τό «μεγαλύνων μεγαλύνω σε», τό Τρισάγιον, τὰ τρία Κατανυκτικά, τό «Κύριε ἐλέησον» λ' καί ἀπόλυσις.

(Σχόλιο τοῦ ἀγ. Νικοδήμου μεταφρασμένο ἐκ τῆς Ἑκδόσεως Σωτ. Σχοινᾶ, σελ. 69).

‘Ομοίως δὲ καὶ τὴν νύκτα, δώδεκα Ψαλμούς, καὶ μετὰ τοὺς Ψαλμούς καθέζονται εἰς τὸ ἐργόχειρον· καὶ εἴ τις θέλει ἀποστηθίζει, ἄλλος ἐρευνᾷ τοὺς ἑαυτοῦ λογισμοὺς καὶ τοὺς βίους τῶν Πατέρων· ὁ δὲ ἀναγινώσκων πέντε ἢ ὀκτὼ φύλλα λέγει καὶ τὸ ἐργόχειρον. Ὁ δὲ ψάλλον ἢ ἀποστηθίζων, διὰ τῶν χειλέων ὀφείλει ψάλλειν, εἰ οὐκ ἔστι πλησίον αὐτοῦ ἄλλος καὶ θέλει παρατηρῆσαι, ἵνα μηδεὶς μάθῃ τί ποιεῖ.

οε΄

ῥΕρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γέροντα.

Περὶ τοῦ ὕπνου, πόσον δεῖ κοιμηθῆναι, καὶ πόσον ἀγρυπνῆσαι, καὶ πόσοις δεῖ ἀρκεῖσθαι ἡματίοις;

ῥΑπόκρισις

Περὶ τοῦ ὕπνου τοῦ νυκτερινοῦ, εὐχου δύο ὥρας ἀφ’ ἑσπέρας, λογιζόμενος αὐτὰς ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου· καὶ δοξάσας κοιμῶ ἕξ ὥρας· καὶ ἐγείρου εἰς τὴν ἀγρυπνίαν, καὶ ποιήσον τὰς ἄλλας τέσσαρας ὥρας· καὶ τῷ θέρει ὡσαύτως· πλην μετὰ συντομίας ἐν τῷ θέρει καὶ ὀλίγους Ψαλμούς διὰ τὴν σμικρότητα τῶν νυκτῶν. Καὶ περὶ τῶν ἡματίων, ὁ ἀσθενὴς διὰ τὴν χαυνότητα τοῦ σώματος αὐτοῦ ὀφείλει ἔχειν χειμερινὰ καὶ θερινὰ. Ὁ δὲ φθάσας τὸν τοῦ ῥΑποστόλου λόγον πεινῆν καὶ διψῆν καὶ γυμνητεύειν, παρέρχεται τὸν χρόνον αὐτοῦ μεθ’ ἑνὸς χιτῶνος. Λοιπόν, ἀδελφέ, μὴ ὑψηλοφρονήσωμεν, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαχθῶμεν· καὶ μὴ γογγύσωμεν ἔχοντες ἀνὰ δύο, καὶ τρία ἡμάτια.

ος΄

ῥΕρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γέροντα.

ῥΕπειδὴ εἶπάς μοι, Πάτερ, ὅτι ἕξ ὥρας ἀγρύπνει, πῶς δύναμαι γινῶναι ὅτι ἕξ ἡγρύπνησα ὥρας;

8. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἀββᾶς Παχώμιος: «Τρεῖς τύπους ἐδιδάχθην ὑπὸ τοῦ ἀγίου Πατρὸς ἡμῶν Παλάμωνος εὐχεσθαι· ἡ εὐξώμεθα ἕως μεσονυκτίου καὶ λοιπὸν κοιμηθῶμεν ἕως πρωῒ, ἡ ὑπνώσωμεν ἕως μεσονυκτίου καὶ εὐξώμεθα ἕως πρωῒ, ἡ ἀπ’ ὅρτι κοιμηθῶμεν ὀλίγον καὶ οὕτως ἐγερθῶμεν καὶ εὐξώμεθα καὶ πάλιν κοιμηθῶμεν ἕως πρωῒ» (F. Halkin, SPVG, σελ. 41).

ῥΟπως φαίνεται ἀπὸ τὴν παρούσα ῥΑπόκρισις ὁ ῥΑββᾶς ἐξατομικεύει τὴν ἀγωγή, σχετικὰ μὲ τὸν ὕπνο, πρὸς τὸν ἀδελφόν. Σύμφωνα μὲ ἄλλα παράλληλα πατερικὰ κείμενα οἱ Πατέρες ὀρίζουν μία ἢ δύο ὥρες ὕπνο ἢ καὶ λιγότερο πολλές φορές γιὰ τοὺς ἡσυχαστές. «ῥΥπνου μὲν ὁ δισιος ῥΙωάννης τῆς Κλίμακος, μετελάμβανεν τόσον, ὅσον τὴν τοῦ νοὸς οὐσίαν καὶ μόνον, τῇ ἀγρυπνίᾳ

μιά εὐχή. Τό ἴδιο καί στή νυκτερινή ἀκολουθία. Δώδεκα Ψαλμούς καί μετά τούς Ψαλμούς κάθονται στό ἐργόχειρο. Τότε ἄλλος ἀποστηθίζει Ψαλμούς, ἄλλος ἐρευνᾷ τούς λογισμούς του καί τούς βίους τῶν Πατέρων. Καί ἐκεῖνος πού διαβάζει, μετά ἀπό πέντε ἢ ὀκτώ φύλλα, πιάνει τό ἐργόχειρο. Αὐτός πάλι πού ψάλλει ἢ ἀποστηθίζει, ὀφείλει νά ψάλλει μέ τά χεῖλη ἐκφώνως, ἐάν βέβαια δέν εἶναι κάποιος πλησίον του καί τόν παρακολουθεῖ, ὥστε νά μή γίνει γνωστή ἡ πνευματική του ἐργασία.

75

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη.

Γιά τόν ὕπνο, πόσο πρέπει νά κοιμᾶμαι καί πόσο νά ἀγρυπνῶ καί σέ πόσα ἐνδύματα νά ἀρκοῦμαι;

Ἀπόκριση

Γιά τόν ὕπνο τῆς νύχτας: Προσευχῆσου δύο ὥρες τό ἐσπέρας, ἀρχίζοντας μετά τή δύση τοῦ ἡλίου. Καί ἀφοῦ δοξολογήσεις τόν Κύριο, κοιμήσου ἕξι ὥρες⁸. Σήκω ἔπειτα γιά ἀγρυπνία καί προσευχήσου ἄλλες τέσσερις ὥρες. Καί τό καλοκαίρι τό ἴδιο, πλὴν ὅμως λίγο πιο σύντομα καί λίγους Ψαλμούς, ἐπειδὴ οἱ νύχτες εἶναι πιο μικρές. "Ὅσο γιά τά ἐνδύματα⁹, ὁ ἀδύνατος ἄνθρωπος, ἐξαιτίας τῆς χαυνότητος τοῦ σώματός του, μπορεῖ νά ἔχει χειμερινά καί θερινά. Αὐτός ὅμως πού ἔφτασε τό λόγο τοῦ Ἀποστόλου ὥστε νά πεινᾷ, νά διψᾷ καί νά παραμένει γυμνός, περνάει ὅλο τό χρόνο μ' ἓνα χιτῶνα. Λοιπόν, ἀδελφέ, ἄς μὴν ἔχουμε μεγάλη ἰδέα γιά τόν ἑαυτὸ μας, ἀλλὰ νά συμπορευθοῦμε μέ τούς ταπεινούς. Τουλάχιστον, ἄς μὴ γογγύζουμε, ἔχοντας ὁ καθένας ἀπὸ δύο καί τρία ἐνδύματα.

76

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη.

Ἐπειδὴ μοῦ εἶπες, Πάτερ, νά ἀγρυπνῶ ἕξι ὥρες, πῶς μπορῶ νά γνωρίζω ἂν ἀγρύπνησα ἕξι ὥρες;

μὴ λυμῆνασθαι» (Βίος ὁσίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, Migne P.G., στίχ. 601).

9. Μὲ διάκριση καί στοργή ἀντιμετωπίζει ὁ Ἀββάς τόν ἀδελφὸ σχετικὰ μέ τό θέμα τῶν ἱματίων. Τοῦ ὀρίζει «χειμερινά καί θερινά γιά τή χαυνότητα τοῦ σώματος». Ἴσως ὁ ἀδελφός νά μὴν ἦταν πνευματικὰ δυνατός, γιά νά τοῦ ὀρίσει αὐστηρὸ κανόνα. Τοῦ ἐπικεντρώνει ὅμως τό ἐνδιαφέρον στὴν οὐσία τῶν πραγμάτων, τοῦ δείχνει ποιά εἶναι ἡ θέση ἐκείνου πού σκέπτεται ταπεινά καί τόν ἐλέγχει κάπως, λέγοντας: «καί μὴ γογγύσωμεν, ἔχοντας ἀπὸ δύο ἢ τρία ἱμάτια».

Ἐκκρίσις

Εἰ μετὰ ἀκριβείας μαθεῖν βούλει τὰς ὥρας, κοιμηθεὶς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ διὰ τὴν στέρησιν τοῦ σώματος, καὶ ἀγρυπνήσας μίαν νύκτα ἀπὸ ἐσπέρας ἕως πρωῒ, μάθε τί ἀποστηθίζεις στιχισμὸν. Εἰς τὰς ὥρας δὲ μερίσας τὸν στιχισμὸν, μανθάνεις ἀκριβῶς. Καὶ τὸ θέρει ποιήσον οὕτως· καὶ φανεραὶ σοι γίνονται αἱ ὥραι.

οζ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα. Πάτερ, εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι ἀσθενῶ καὶ ἵνα δυνηθῶ μετὰ χαρᾶς τὴν ἀσθένειαν βαστάσαι· καὶ εἰπέ μοι πῶς πλύνω τοὺς μολυσμούς.

Ἐκκρίσις

Αἰδέσθαι ποθεινότετε, χαροποιεῖς με τοῖς λόγοις σου, ὅτι μάλλον κατ' ἐμέ, μὴ νοῶν τὰ λεγόμενα παρὰ σοῦ, εἰπας σεαυτὸν ἀμαρτωλὸν ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι· καὶ ὁ ἀμαρτωλὸς κακὸς ἐστὶ δούλος. Καὶ νῦν εἰπας, ὅτι ἔχεις ἀσθένειαν καὶ ἡ ἀσθένεια παιδεία ἐστὶν ὁμολογουμένη· ὥστε οὖν ἡ παιδεία ἐπέμφθη τῷ κακῷ δούλῳ. Εἰ οὖν ἀκηδιᾶς δέξασθαι τὴν παιδείαν, παῦσαι τοῦ εἶναι κακός, εἰ δὲ κακὸς εἶ, παιδεύθητι. Εἰ δὲ χαίρεις παιδευόμενος, οὐκ εἶ κακός· ὁ δὲ μὴ ὢν κακός, ἀγαπητός ἐστι· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει. Ἰδε οὖν μετὰ ἀληθείας τίς εἶ καὶ ἐπίλεξαι σεαυτῷ ἐν τῶν ρηθέντων σοι. Γινώσκει δὲ ὁ Θεός, ὅτι εἰ τῆς ἐμῆς καταφρονῶ σωτηρίας, πῶς ποιῶ τὴν δύναμίν μου ὑπὲρ ὑμῶν, φοβούμενος τὴν ἐντολήν.

Τοὺς δὲ μολυσμούς· εἰ θέλεις νίψασθαι, δάκρυσι νίψον, πᾶν γὰρ σπῖλωμα νίπτουσι καθαρῶς. Βόησον τῷ Ἰησοῦ· βραγχιάσαι σου ὁ λάρυγξ· «ἐπιστάτα σῶσον ἡμᾶς ἀπολλύμεθα». Ἐπαρον τὴν τέφραν ἀπὸ τῆς καρδίας σου καὶ ἄψον τὸ πῦρ· ὁ Κύριος ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἀναλίσκει ὅλα ταῦτα καὶ εὗριζον ἐκβάλλει σου τὸ χρυσίον καὶ δόκιμον τὸ χωνευτήριον· νήψεως πολλῆς χρεία.

Ἐπίκριση

Αν θέλεις μέ ακρίβεια νά υπολογίζεις τίς ὥρες, ἀφοῦ κοιμηθεῖς μιά ἡμέρα γιά τήν ἀνάγκη τοῦ σώματος καί ἀγρυπνήσεις μιά νύκτα, ἀπό τό βράδυ ὡς τό πρωῒ, μέτρα πόσους στίχους διαβάξεις προσευχόμενος. Καί ἀφοῦ διαιρέσεις τούς στίχους ἀνάλογα μέ τίς ὥρες πού ἔχεις ἀγρυπνήσει, τότε θά διαπιστώσεις μέ ακρίβεια αὐτό πού ρωτᾷς. Καί τό καλοκαίρι κάνε τό ἴδιο καί θά σοῦ γίνει φανερό πόσες ὥρες ἀγρυπνεῖς.

77

Τοῦ ἴδιου πρὸς τό μεγάλο Γέροντα, Βαρσανούφιο.

Πάτερ, νά εὐχεσai γιά μένα, διότι εἶμαι ἄρρωστος, ὥστε νά μπορέσω μέ χαρά νά σηκώσω τήν ἀσθένειά μου. Καί πές μου πῶς θά καθαρισῶ ἀπό τούς μολυσμούς;

Ἐπίκριση

Αδελφέ περιπόθητε, μοῦ δίνεις χαρά μέ τά λόγια σου, διότι μᾶλλον, ἂν κατάλαβα καλά τά λεγόμενά σου, ὀνόμασες τόν ἑαυτό σου «ἀμαρτωλό» στίς ἐρωτήσεις σου. Καί ὁ ἀμαρτωλός εἶναι κακός δοῦλος. Καί τώρα λές ὅτι ἔχεις ἀσθένεια καί ἡ ἀσθένεια εἶναι παιδεία ὁμολογουμένως. Ὡστε λοιπόν ἡ παιδεία στάλθηκε στόν κακό δοῦλο. Ἄν λοιπόν ἀντιδρᾷς πού δέχεσαι τήν παιδεία, πάψε νά εἶσαι κακός. Ἄν πάλι εἶσαι κακός, νά δεχτεῖς τήν παιδεία. Ἄν ὅμως χαίρεσαι νά σοῦ γίνεται παιδεία, δέν εἶσαι κακός. Κι αὐτός πού δέν εἶναι κακός, εἶναι ἀγαπητός, διότι «ἐκεῖνον πού ἀγαπᾷ ὁ Κύριος παιδεύει». Δές λοιπόν μέ εἰλικρίνεια ποιός εἶσαι καί διάλεξε γιά τόν ἑαυτό σου ἕνα ἀπό ὅσα σοῦ εἶπα. Καί γνωρίζει ὁ Θεός ὅτι, ἔστω κι ἂν δέν φροντίζω γιά τή δική μου σωτηρία, γιά τή δική σας κάνω ὅ,τι μπορῶ, φοβούμενος τήν ἐντολή.

Ὅσο γιά τούς μολυσμούς, ἂν θέλεις νά τούς καθαρίσεις, μέ δάκρυα καθάρισέ τους, διότι τά δάκρυα καθαρίζουν τελείως κάθε μίasma. Φώναξε στόν Ἰησοῦ, ἄς βραχνιάσει ὁ λάρυγγάς σου: «Κύριε, σῶσε μας, χανόμεσθε» (Ματθ. 8, 25). Πέταξε τή στάχτη ἀπό τήν καρδιά σου καί ἀναψε τό πῦρ, πού ἦλθε ὁ Κύριος νά βάλει στή γῆ καί θά τά ἀφανίσει ὅλα αὐτά ἐκεῖνο τό πῦρ. Καί ἀκόμη, θά φέρει στήν ἐπιφάνεια τό καθαρό χρυσάφι καί θά ἀποδείξει τό χωνευτήρι κατάλληλο. Χρειάζεται πολλή νήψη.

ση'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλῶ μαθεῖν πόθεν γίνεται ἡ χαύνωσις τοῦ σώματος καὶ ἡ τῆς καρδίας καὶ διατί οὐχ ἴστανται εἰς μίαν δίαταν.

Ἀπόκρισις

Α' δελφέ, θαυμάζω καὶ ἐκπλήττομαι πῶς οἱ κατὰ κόσμον ἐπιθυμοῦντες κερδαίνειν ἢ στρατεύεσθαι καταφρονοῦσι καὶ ἀγρίων θηρίων καὶ ληστών ἐπιβούλων καὶ κινδύνων θαλάσσης καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου καὶ οὐκ ὀλιγωροῦσι τῇ ψυχῇ διὰ τὸν ποθούμενον πλοῦτον· καὶ τοῦτο ἄδηλον ἔχοντες. Ἡμεῖς δὲ οἱ ταλαίπωροι καὶ χαῦνοι, οἱ λαβόντες ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄψεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, οἱ ἀκούσαντες, ἐγὼ εἰμι μὴ φοβεῖσθε, οἱ σαφῶς εἰδότες ὅτι οὐκ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει πολεμοῦμεν, ἀλλὰ τῇ δυνάμει τοῦ δυναμοῦντος καὶ ὀπλίζοντος ἡμᾶς Θεοῦ, ὀλιγωροῦμεν καὶ ἀκηδιῶμεν. Καὶ πόθεν τοῦτο; Ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθηλώθησαν αἱ σάρκες ἡμῶν ἀπὸ τοῦ φόβου αὐτοῦ καὶ οὐδέποτε ἐπελαθόμεθα τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον ἡμῶν ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ ἡμῶν. Διὰ τοῦτο μετατρεπόμεθα ἀπὸ τούτου εἰς τοῦτο καὶ ἀπὸ διαίτης εἰς δίαταν, ὅτι οὐκ ἐλάβομεν τελείως τὸ πῦρ, δὲ ὁ Κύριος ἦλθε βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ἐπεὶ εἶχε καταναλῶσαι καὶ καταφαγεῖν τὰς ἀκάνθας ἀπὸ τοῦ νοητοῦ ἡμῶν χωρίου.

Ἡ χαυνότης ἡμῶν καὶ ἡ ἀμέλεια καὶ ἡ φιλοσωματία, οὐκ ἀφῶσιν ἡμᾶς ἀνανεῦσαι. Καὶ μαρτυρεῖ μοι ὁ Κύριος, ὅτι οἶδα ἄνθρωπον καὶ ὧδέ ἐστιν ἐν τῇ εὐλογημένῃ κοινοβίῳ τούτῳ — ἵνα μὴ εἴπῃ τις ὅτι περὶ ἑμαυτοῦ λέγω καὶ ἔχει μέ τι μηδὲν ὄντα — ὅτι ἐὰν μείνῃ οὗτος ὡς ἐστί, μηδὲν τρώγων, μηδὲν πίνων, μήτε ἱμάτιον ἐνδυσόμενος ἕως ἡμέρας ἐπισκοπῆς Κυρίου πρὸς αὐτόν, οὐ μὴ

10. «Χαυνότης» εἶναι ἡ παράλυσις τῆς ψυχῆς, ἡ ραθυμία, ἡ μαλθακότης, ἡ ἐξασθένησις στὰ πνευματικά. Ἡ χαυνότητα ἐπέρχεται ὅταν ὁ μοναχὸς ἀποφεύγει τὴν βία καὶ ἐπιδιώκει τὴν ἀνεση καὶ τὴν εὐκολία. «Καθάπερ γὰρ ρεῦμα ἐπιρρέον ἡ ἄνεσις χαυνώνει τὴν ψυχὴν» (Χρυσοστ. Ρ.Γ.Λ., σελ. 1520). «Ἀκηδία ἀσκήσεως χαύνωσις» (Νεῖλου ἀσκητοῦ, ξυθ' ἀνωτέρω).

11. Ἡ ἀμέλεια στὴν πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἡ ἀδιαφορία. Δηλαδή, τό νά μὴν ἐνδιαφέρεται κανεὶς μέ ποιούς τρόπους, μέ ποιούς πνευματικούς ἀγῶνες θά ἀνέλθει τὴν κλίμακα τῶν ἀρετῶν καὶ θά ἀποφύγει τὴ φθορὰ ἀπὸ τῆ σήψης τῶν παθῶν. Προέρχεται ἀπὸ τὸν κορεσμό τῶν ἡδονῶν καὶ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς λήθης. Ἡ ἀμέλεια εἶναι ἐκεῖνη ποὺ ὀδήγησε τὸν προπάτορά μας Ἀδάμ στὴν πτώση. Ἀλλὰ καὶ ὄλους ὁσους τὴν ἐγκολπώνονται τοὺς ὀδηγεῖ στὴν κατάστασι ἐκεῖνη, ὅπου ἀπουσιάζει ἡ Χάρη καὶ ἐπικρατεῖ τό ὑπαρξιακὸ κενό καὶ ἡ θλίψη (βλ. Φιλοκ., Τόμ. Α' 146, λβ' καὶ Τόμ. Β' 224, κγ').

78

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα.

Παρακαλῶ νὰ μάθω ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ χαύνωση τοῦ σώματος καὶ ἡ ψυχρότητα τῆς καρδιάς καὶ γιατί δέν μπορῶ νὰ παραμείνω σέ μιά σταθερὴ ἀσκητικὴ συμπεριφορά.

Ἀπόκριση

Α δελφέ, ἀπορῶ καὶ ἐκπλήττομαι πῶς ὅσοι ἐπιθυμοῦν στὸν κόσμον νὰ κερδίσουν ἢ νὰ στρατευθοῦν, περιφρονοῦν ἐντελῶς καὶ τὰ ἀγρία θηρία καὶ τοὺς ἐπικίνδυνους ληστές καὶ τοὺς θαλάσσιους κινδύνους καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸ θάνατο καὶ δέν ἐκδηλώνουν καμμιὰ μικροψυχία, μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸν ποθοῦμενο πλοῦτο, ἂν καὶ τὸν ἔχουν ἀβέβαιο. Καὶ ἐμεῖς οἱ ταλαίπωροι καὶ οἱ χαῦνοι, «πού λάβαμε ἐξουσία νὰ πατᾶμε πάνω σέ φίδια καὶ σκορπιούς καὶ σέ κάθε δύναμη τοῦ ἐχθροῦ» (Λουκ. 10, 19), πού ἀκούσαμε «ἐγὼ εἶμαι, μὴ φοβᾶσθε» (Ματθ. 14, 27) καὶ σαφῶς γνωρίσαμε ὅτι δέν πολεμᾶμε μέ τίς δυνάμεις μας, ἀλλὰ μέ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποῖος μᾶς ἐνδυναμώνει καὶ μᾶς ἐξοπλίζει, μικροψυχούμε καὶ πέφτουμε σέ ἀκηδία. Καὶ ἀπὸ ποῦ τὸ παθαίνουμε αὐτό; Ἀσφαλῶς ἀπὸ τὸ ὅτι δέν καθελώθηκα οἱ σάρκες μας ἀπὸ τὸ φόβο Του καὶ οὐδέποτε «λησμονήσαμε νὰ φᾶμε τὸν ἄρτο μας ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ στεναγμοῦ μας» (Ψαλμ. 101, 4). Γι' αὐτὸ πηγαίνουμε ἀπὸ τὸ ἕνα στό ἄλλο καὶ ἀπὸ ἀκαταστασία σέ ἀκαταστασία, διότι δέν ἐνστερνιστήκαμε, δέν ἀνάψαμε μέσα μας καθόλου ἐκεῖνο τὸ πῦρ, τὸ ὁποῖο ἦλθε ὁ Κύριος νὰ βάλει στή γῆ. Γιατί βέβαια τότε θά εἶχε καταστρέψει καὶ θά εἶχε ἀφανίσει τὰ ἀγκάθια ἀπὸ τὸ χωράφι τῆς ψυχῆς μας.

Ἡ χαυνότητά¹⁰ μας, ἡ ἀμέλεια¹¹ καὶ ἡ ὑπερβολικὴ στοργή πρὸς τὸ σῶμα μας¹², δέν μᾶς ἀφήνουν νὰ βαδίσουμε τὸ δρόμο τῆς ἀνορθώσεως. Καὶ εἶναι μάρτυράς μου ὁ Κύριος, ὅτι ἔχω γνωρίσει κάποιον ἄνθρωπο καὶ εἶναι ἐδῶ στὸ εὐλογημένο τοῦτο Κοινόβιο — γιὰ νὰ μὴ λέει κανεὶς ὅτι μιλάω γιὰ τὸν ἑαυτό μου καὶ μέ ἔχει γιὰ κάποιο σπουδαῖο, ἐνῶ δέν εἶμαι τίποτα. Ἄν λοιπὸν αὐτός μείνει ὅπως εἶναι, χωρὶς νὰ τρώει, χωρὶς νὰ πίνει, χωρὶς νὰ φοράει ἔνδυμα, μέχρι τὴν ἡμέρα πού ὁ Κύριος θά τὸν ἐπισκεφθεῖ, δέν πρόκειται ποτέ νὰ

12. Φιλοσωματία (φίλος + σῶμα) εἶναι ἡ ὑπερβολικὴ στοργή πρὸς τὸ σῶμα, ἡ τάση πρὸς τίς σωματικὰς ἀνέσεις, μέ μιά ἀπόκλιση ὑπερβολῆς, πού ὁδηγεῖ στὴν ἡδυπάθεια καὶ στὴ φιληδονία. Ὁ ἄνθρωπος τότε ξεχνᾷ καὶ δέν ὑπολογίζει τὴν «ἐν αὐτῷ ἐνοικοῦσαν αὐλον ψυχὴν», καὶ ἐπιδίδεται στὴν ἀνεση, στὴν ἐσωτερικὴ δηλαδὴ χαλάρωση. Σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση τὸ Ἐγὼ θάλλει καὶ ἐπιβάλλει τὰ δικά του ἐπιτακτικὰ καὶ φθοροποιὰ θελήματα.

τούτων δεηθῇ εἰς τὸν αἰῶνα· ἡ τροφή γὰρ αὐτοῦ καὶ ἡ πόσις καὶ τὸ ἔνδυμα, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιόν ἐστιν.

Εἰ θέλεις οὖν ζηλῶσαι, πόνησον, σπούδασον, φοβοῦ τὸν Θεὸν καὶ ποιεῖ τὸ θέλημά σου· εἶπε γὰρ ὅτι θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσῃ. Κάγῳ γὰρ κἂν οὐδὲν ᾧ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐντολὴν ποιῶ τὴν δύναμίν μου. Τοῦ δὲ Θεοῦ ἐστι στηρίξαι καὶ ἐνδυναμῶσαι καὶ ἀγαγεῖν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, καὶ φυλάξαι ἀπὸ παντὸς κακοῦ καὶ σῶσαι εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Εὗξα ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ παρακάλεσον τὸν Γέροντα τὸ αὐτὸ συνεύξασθαι σοι.

οθ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλῶ σε, Πάτερ, εἶπέ μοι πῶς κτᾶται τις ταπεινοφροσύνην, ἣ προσευχὴν τελείαν; καὶ τί ποιῶν τις οὐ δοκεῖ ρέμβεσθαι· καὶ εἰ συμφέρει ἀναγινώσκειν;

Ἀπόκρισις

Τὸ κτήσασθαι τελείαν ταπεινοφροσύνην, ἀδελφέ, ἐδίδαξεν ὁ Κύριος λέγων· μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Εἰ οὖν κτήσασθαι θέλεις τελείαν ἀνάπαυσιν, μάθε τί ὑπέμεινε καὶ ὑπόμεινον, κόψον ἐν πᾶσι τὸ θέλημά σου· αὐτὸς γὰρ εἶπε, κατῆλθον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ποιῆσαι οὐ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Αὕτη ἐστὶ τελεία ταπεινοφροσύνη, τὸ βαστάσαι ὕβρεις καὶ ὀνειδισμούς, καὶ ὅσα ἔπαθεν ὁ διδάσκαλος ἡμῶν Ἰησοῦς. Εὐχὴ δὲ τελεία ἐστί, τὸ λαλεῖν τῷ Θεῷ ἀρεμβάστως, ἐν τῷ συνάγειν ὅλους τοὺς λογισμοὺς ἀρεμβάστως μετὰ τῶν αἰσθητηρίων. Ὁδηγεῖ δὲ εἰς τοῦτο τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἀποθανεῖν ἀπὸ παντὸς ἀνθρώπου καὶ τῷ κόσμῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῷ. Οὐδὲν δὲ περισσώτερον

13. Νομίζω ὅτι αὐτὰ τὰ λέει ὁ Ἅγιος γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἔστω καὶ ἂν ἀναφέρει ὅτι τὰ λέει γιὰ ἄλλον, λόγῳ φυσικᾶ ταπεινώσεως (Σχόλιο ἁγ. Νικοδήμου, ἐκ τῆς Ἐκδόσεως Σωτ. Σχοινᾶ, σελ. 71).

Ἐδῶ ἐνθυμεῖται κανεὶς τὸ Γέροντα Σιλουανὸ καὶ τὸν ἀββᾶ Σεραφεῖμ Σαρῳφσκυ γιὰ τὴν ἰδιαίτερη ἐπικέντρωσίν τους στὴ σχέση τους μὲ τὸ πανάγιο Πνεῦμα.

14. Ἀρεμβάστως: Ἀσκητικὸς ὁρος ποὺ ἀναφέρεται στὴν πρακτικὴ τῆς καθαρότητας τῆς «εὐχῆς τοῦ Ἰησοῦ». Ἀρεμβαστὴ εὐχή, εἶναι ἡ ἀπερίσπαστη ἐπανάληψις τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μὲ τὴ μονολόγησι εὐχή: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Υἱέ τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με». Ὁ προσευχόμενος ἀρέμβαστα δέν πρέπει νὰ ἔχει στό πνεῦμα του καμμία παράστασι, καμμία μορφή, κανένα λογισμό. Ἀλλὰ νὰ περιορίζεται στὴν προσευχὴ καὶ μόνο σ' αὐτήν, νὰ ἀποσπᾶται

αίσθανθεῖ τὴν ἀνάγκη ὄλων αὐτῶν στὸν αἰῶνα. Διότι ἡ τροφή του καὶ ἡ πόση του καὶ τὸ ἔνδυμά του εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο¹³.

Ἄν θέλεις λοιπόν νά δείξεις παρόμοιο ζῆλο, κοπίασε, φρόντισε, ἀπόκτησε φόβο Θεοῦ καὶ θά σοῦ ἐκπληρώσει τὸ θέλημά σου. Διότι εἶπε ὅτι «τό θέλημα ὧσων Τὸν φοβοῦνται θά τὸ πραγματοποιήσῃ». Καὶ ἐγώ, ἂν καὶ δέν εἶμαι τίποτα, ὅμως χάριν τῆς ἐντολῆς, θά κάνω ὅ,τι μπορῶ. Τοῦ Θεοῦ ὅμως εἶναι νά στηρίξει, νά ἐνδυναμώσει καὶ νά ὁδηγήσῃ σέ κάθε ἀγαθὸ ἔργο, νά φυλάξει ἀπὸ κάθε κακὸ καὶ νά μᾶς δεχθεῖ σωσμένους στὴ Βασιλεία Του. Σ' Αὐτόν ἄς εἶναι ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

Εὐχου καὶ γιὰ μένα καὶ παρακάλεσε τὸ Γέροντα νά συνεύχεται καὶ αὐτός γιὰ τὸ ἴδιο θέμα.

79

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα:

Σέ παρακαλῶ, Πάτερ, πές μου πῶς ἀποκτᾷ κάποιοι τὴν ταπεινοφροσύνη ἢ τὴν τέλεια προσευχή; Καὶ τί νά κάνει κανεὶς γιὰ νά ἀποφύγει τὸ ρεμβασμό; Ἐπίσης πές μου ἂν εἶναι συμφέρον νά διαβάζω Πατέρες.

Ἀπόκριση

Τὴν ἀπόκτηση τῆς ταπεινοφροσύνης, ἀδελφέ, τὴ δίδαξε ὁ Κύριος λέγοντας: «Μάθετε ἀπὸ μένα ὅτι εἶμαι πρᾶος καὶ ταπεινός στήν καρδιά καὶ θά βρεῖτε ἀνάπαυση στίς ψυχές σας» (Ματθ. 11, 29). Ἄν λοιπόν θέλεις νά ἀποκτήσεις «τέλεια ἀνάπαυση», μάθε τί ὑπέμεινε ὁ Κύριος καὶ ὑπόμεινε καὶ σὺ τὸ ἴδιο. Κόψε σέ ὅλα τὸ θέλημά σου, διότι ὁ Ἰδιος εἶπε: «Κατέβηκα ἀπὸ τὸν οὐρανὸ γιὰ νά κάνω τὸ θέλημα τοῦ ἐπουράνιου Πατέρα μου καὶ ὄχι τὸ δικό μου» (Ἰωάν. 6, 38).

Αὕτὴ εἶναι ἡ τέλεια ταπεινοφροσύνη, τὸ νά βαστᾷς ὕβρεις καὶ ἐξευτελισμούς καὶ ὅλα ὅσα ἔπαθε ὁ Διδάσκαλός μας ὁ Ἰησοῦς. Προσευχὴ δέ τέλεια εἶναι τὸ νά μιλάς στοῦ Θεοῦ χωρὶς ρεμβασμούς¹⁴, τὸ νά συγκεντρώνεις συγχρόνως ὅλους τοὺς λογισμούς καὶ τίς αἰσθήσεις, ἀπερίσπαστα. Καὶ ἐκεῖνο πού ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο σ' αὕτὴ τὴν κατάσταση εἶναι τὸ νά πεθάνει γιὰ κάθε ἄνθρωπο καὶ γιὰ τὸν κόσμον καὶ γιὰ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτόν. Τίποτε δέ

δηλ. ἀπὸ «παντός κτιστοῦ». «Ἡ μαρτυρική αὐτὴ πάλῃ ἀφυπνίζει τὴν πρότερον ἐν τῇ ψυχῇ κεκρυμμένην ἐνέργειαν τῆς προσευχῆς, ἥτις εἰς τὸ ἐξῆς ἀναβλύζει πυρίνην ἡμέρας καὶ νυκτός. Καὶ ἀπροσδοκῆτως τότε φθάνει στήν καθαρότητα» (Ἀρχ. Σωφρονίου: Ὁσώμεθα τὸν Θεόν καθὼς ἐστι, σελ. 44, Ἔκδ. Ἱερ. Μον. Τιμίου Προδρόμου, Ἑσσεξ Ἀγγλίας). Σ' αὕτὴ τὴ στάση τῆς ἀρέμβαστης εὐχῆς ξαναβρίσκει ὁ ἄνθρωπος κάτι ἀπὸ τὴν πρωταρχικὴ του ἀγνότητα.

ὀφείλεις λέγειν τῷ Θεῷ ἐν τῇ εὐχῇ, εἰ μὴ τοῦτο· ρῦσαί με ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· γεννηθῆτω τὸ θέλημά σου ἐν ἐμοί· ἔχειν δὲ τὸν νοῦν τῷ Θεῷ παριστάμενον, καὶ λαλοῦντα αὐτῷ. Ἐπιγινώσκεται δὲ ἡ εὐχή, ὅταν ἀπαλλάσσηται ρεμβασμοῦ καὶ βλέπῃ, ὅτι εὐφραίνεται ὁ νοῦς φωτισθεὶς ἐν Κυρίῳ· τὸ σημεῖον δέ, ὅτι ἦψατο αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἔτι ταράσσεται ἐὰν πειράσῃ αὐτὸν ὁλος ὁ κόσμος.

Ὁ τελείως δὲ προσευχόμενός ἐστιν, ὁ νεκρούμενος τῷ κόσμῳ καὶ τῇ ἀναπαύσει αὐτοῦ· ὁ ποιῶν δὲ διὰ τὸν Θεὸν ἐπιμελῶς τὸ ἔργον αὐτοῦ, τοῦτο οὐκ ἔστι ρεμβασμός, ἀλλὰ σπουδὴ κατὰ Θεόν.

Συμφέρον δὲ ἐστὶ τὸ ἀναγινώσκειν τοὺς βίους τῶν Πατέρων· οὕτω γὰρ φωτίζεται ὁ νοῦς ἐν Κυρίῳ.

π'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν, αἵτησις εὐχῆς περὶ τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ.

Παιδία ἀγαπητά, ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ· δεόμενος αὐτοῦ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ δοῦναι ὑμῖν ὑπομονὴν ὡς τῷ Ἰωβ καὶ χάριν ὡς τῷ Ἰωσήφ· τὴν πραότητα ὡς τῷ Μωυσῇ καὶ τὴν ἀνδρείαν ἐν τοῖς πολέμοις ὡς τῷ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ· τὴν ἡγεμονίαν τῶν λογισμῶν ὡς τοῖς Κριταῖς καὶ τὴν ὑποταγὴν τῶν ἐχθρῶν ὡς τῷ Δαβίδ καὶ Σολομῶντι τοῖς βασιλεῦσι· καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς ὡς τοῖς Ἰσραηλῖταις ἐν τῇ καταλλαγῇ αὐτοῦ τῇ πρὸς ὑμᾶς, δοθῆναι τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν ἄφεσιν· τῇ ὑγιείᾳ τοῦ σώματος ὡς τῷ παραλυτικῷ. Καὶ σώσοι ὑμᾶς ἀπὸ κλύδωνος ὡς τὸν Πέτρον· καὶ ρύσεται ὑμᾶς ἀπὸ θλίψεως ὡς τὸν Παῦλον καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους· καὶ σκεπάσοι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς κακοῦ, ὡς τέκνα αὐτοῦ γνήσια· καὶ δώῃ ὑμῖν τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας ὑμῶν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. Ἀμήν.

πα'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα, ὥστε σαφηνίσαι αὐτῷ περὶ τοῦ μέτρου τῆς ἐγκρατείας.

περισσότερο δέν ἔχεις χρέος νά λές στό Θεό στήν προσευχή σου, παρά μόνο τοῦτο: « Ἀπάλλαξέ με ἀπό τόν πονηρό. Ὡς γίνεται τό θέλημά σου σέ μένα». Καί νά θεωρεῖς ὅτι νοερῶς παρίστασαι μπροστά στό Θεό καί ὁμιλεῖς πρός Αὐτόν. Τότε βέβαια ἀξιολογεῖται καί θεωρεῖται ἡ προσευχή ἀληθινή προσευχή, ὅταν εἶναι ἀπερίσπαστη ἀπό ρεμβασμούς καί ὅταν παρατηρεῖ ὁ προσευχόμενος ὅτι εὐφραίνεται ὁ νοῦς του φωτιζόμενος ἐν Κυρίῳ. Ὁ ἀλλά τό σημεῖο πού δείχνει πῶς τόν ἄγγιξε ὁ Κύριος εἶναι τό ὅτι δέν ταράσσεται, ἔστω καί ἂν ὁλος ὁ κόσμος τόν πειράζει.

Αὐτός πού προσεύχεται μέ τελειότητα εἶναι ἐκεῖνος πού εἶναι νεκρός γιά τόν κόσμο καί γιά τήν ἀνάπαυση πού χαρίζει σ' αὐτόν ἡ ἱκανοποίηση τῆς φιλαυτίας του. Καί ἂν ἐπιμελεῖται νά κάνει ὅριστα τό ἔργο του γιά τό Θεό, αὐτό δέν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ρεμβασμός, ἀλλά ζήλος καί σπουδή, κατά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Καί φυσικά εἶναι συμφέρον νά διαβάξεις τούς βίους τῶν Πατέρων, διότι ἔτσι θά φωτιστεῖ ὁ νοῦς σου μέ τή Χάρη τοῦ Κυρίου.

80

Αἴτηση τοῦ ἴδιου πρός τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, γιά προσευχή ὑπέρ αὐτοῦ καί τῆς συνοδείας του.

Παιδιά μου ἀγαπητά, σᾶς ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ καί Τόν παρακαλῶ νά σᾶς φυλάξει ἀπό κάθε κακό καί νά σᾶς δώσει ὑπομονή, ὅπως στόν Ἰώβ καί Χάρη ὅπως στόν Ἰωσήφ. Νά σᾶς δώσει πραότητα, ὅπως ἔδωσε στό Μωυσῆ καί ἀνδρεία στούς πολέμους, ὅπως στόν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Νά ἐλέγχετε μέ διάκριση καί ἐξουσία τούς λογισμούς, ὅπως οἱ Κριτές καί νά ὑποτάσσετε τούς ἐχθρούς σας, ὅπως ὁ Δαβίδ καί ὁ Σολομών, οἱ βασιλεῖς. Νά εἰστε κυρίαρχοι τῆς γῆς ὅπως οἱ Ἰσραηλίτες, ὥστε, μέ τή συγκατάβαση τοῦ Κυρίου πρός ἐσᾶς, νά σᾶς δοθεῖ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν σας. Νά λάβετε τήν ὑγεία τοῦ σώματος, ὅπως τήν ἔλαβε ὁ παραλυτικός καί εἴθε νά σᾶς σώσει ἀπό κάθε θαλασσοταραχή, ὅπως ἔσωσε τόν Πέτρο. Νά σᾶς ἀπαλλάξει ἀπό τή θλίψη, ὅπως τόν Παῦλο καί τούς ὑπόλοιπους Ἀποστόλους. Καί εἴθε νά σᾶς σκεπάσει ἀπό κάθε κακό, ὡς τέκνα του γνήσια καί νά ἐκπληρώσει τά αἰτήματα τῆς καρδιάς σας πρός τό συμφέρον τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος, ἐν τῷ Ὀνόματι Αὐτοῦ. Ἀμήν.

81

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρός τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη, μέ τήν ὁποία ζητᾷ νά τοῦ διασαφηνίσει ποῖο εἶναι τό μέτρο τῆς ἐγκράτειας.

Ἀποκρίσις Ἰωάννου.

Ο ἱ Πατέρες λέγουσι περὶ τοῦ μέτρου τῆς ἐγκρατείας, τὸ εἶναι παραμικρόν, εἴτε ἀπὸ τοῦ φαγεῖν, εἴτε ἀπὸ τοῦ πιεῖν, τοῦτ' ἔστι πεπληρωμένην τὴν κοιλίαν μὴ ἔχοντα. Καὶ λογίσασθαι ὀφείλει τις τὸ ἐψητὸν καὶ τὸν οἶνον· καιρῶ δὲ τοῦ χειμῶνος, οὗ πίνει τις πολὺ καὶ πρὸς αὐτὸ ὀφείλει εἶναι παραμικρόν· καὶ ἐν τῷ ἐσθίειν ὁμοίως. Οὐκ ἔστι δὲ ἐν τούτοις μόνοις τὸ μέτρον τῆς ἐγκρατείας, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ λαλεῖν καὶ ἐν τῷ κοιμηθῆναι καὶ ἐν τῇ περιβολῇ καὶ ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις πᾶσιν. Ἐν τούτοις εὐρίσκεται τὸ μέτρον τῆς ἐγκρατείας.

πβ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἰπέ μοι, Πάτερ, τὸ παραμικρόν βρώματος, ἢ πόματος, ἢ κανισκίου, ἢ ὁπώρας πόσον ἐστί;

Ἀποκρίσις.

Α πὸ ὅλης τῆς ὀλκῆς λέγω δὴ τοῦ ἄρτου καὶ τῶν ἐδεσμάτων, ἢ κανισκίου, ἢ τοῦ ὁπώρας, ἕως παρὰ μίαν οὐγγίαν. Περὶ δὲ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῶν ἀμφοτέρων παρὰ ἥμισυ ποτηρίου. Καὶ ἐὰν στήκη μετὰ σοῦ, καὶ οὐ κοπιᾷς, τὸ εἰσάπαξ πιεῖν καλὸν σοί ἐστιν· εἰ δὲ οὐ δυνατόν, ἀλλὰ δίς, καθάπαξ παραμικρόν. Ἐν τοῖς κινήμασι δὲ καὶ πολέμοις τῶν λογισμῶν, ἀπὸ τῆς συνηθείας δεῖ κόπτειν παραμικρόν, τοῦτ' ἔστι μίαν οὐγγίαν τῆς τροφῆς, καὶ ἥμισυ ποτηρίου τῆς ὁμάδος τοῦ πόματος· ὥστε ὁμοῦ εἶναι παρὰ δύο

15. Εἶναι ὀξιοπρόσεκτο ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀββᾶ, καθὼς καὶ ὧν τῶν Γερόντων τῆς ἐρήμου σχετικὰ μὲ τὸ μέτρο τῆς ἐγκράτειας, δέν εἶναι ἡ ἀκραία ἀσκήσις. Ἀλλὰ εἶναι ἡ ἑμμετρὴ πού ἐμπνέεται ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς καὶ τῆς διάκρισης καὶ κραταίει τὸ μοναχὸ μακριὰ ἀπὸ τὴν κενοδοξίαν, στήν ἀσφάλεια τῆς ταπεινώσεως.

Καὶ ὁ Ἀββᾶς Ἰωάννης, ὁ προφήτης, στήν πορούσα Ἀπόκρισις, ἀλλὰ καὶ οἱ λοιποὶ Πατέρες, συνηγοροῦν ὡς μέτρο ἐγκράτειας «τὸ εἶναι παραμικρόν». Δηλαδή τὸ νὰ κόβει κανεὶς λίγο ἀπὸ τὸ φαγητό του, λίγο ἀπὸ τὸ ποτό του καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάπαυσή του. Ὅλα συνετά, μὲ μέτρο, χωρὶς θεαματικές ὑπέρμετρες ἀσκήσεις πού κουράζουσι τὸν ἀγωνιστὴ καὶ δημιουργοῦν συμπλέγματα ὑπερηφανείας. «Τὰ ὑπέρμετρα πάντα τῶν δαιμόνων εἰσὶν» ('Αβ. Ποιμ. ρκθ', σελ. 97, Γεροντικόν Π.Β. Πάσχου, Ἔκδ. Ἀσκήρ, Ἀθῆναι 1961).

Ρώτησαν κάποτε τὸν Ἀββᾶ Ποιμένα «πῶς χρὴ νηστεύειν» (λα', σελ. 88, ἐνθ' ἀνωτ.). Καὶ ἔδωκε τὴν ἐξῆς ἀπάντησις: «Ἐγὼ θέλω τὸν ἐσθιοντα καθ' ἡμέραν, παρὰ μικρὸν ἐσθίειν, ἵνα μὴ χορτάζη·

Ἑ Απόκριση Ἰωάννου.

Οἱ Πατέρες χαρακτηρίζουν ὡς μέτρο ἐγκράτειας¹⁵ «τό παραμικρόν», τό νά παίρνει κανεῖς πάντα «λιγότερο» ἀπ' ὅσο χρειάζεται, εἴτε γιά νά φάει εἴτε γιά νά πιεῖ, δηλαδή νά μήν ἔχει ποτέ τήν κοιλιά του γεμάτη ἐντελῶς. Αὐτό σημαίνει ὅτι πρέπει νά ἔχει μέτρο καί στό φαγητό καί στό ποτό. Ἰδίως δέ τό χειμῶνα πού πίνουν οἱ ἄνθρωποι πολύ κρασί καί τότε ὀφείλει ὁ μοναχός νά πίνει λιγότερο ἀπό τό κανονικό. Τό ἴδιο καί στό τραπέζι ὅταν τρώει. Καί δέν ἐφαρμόζεται μόνο σ' αὐτά τό μέτρο τῆς ἐγκράτειας, ἀλλά καί στό πόσο θά κουβεντιάσει, πόσο θά κοιμηθεῖ καί στά ἐνδύματα καί γενικῶς σέ ὅλα ὅσα ἔχουν σχέση μέ τίς αἰσθήσεις. Σ' ὅλα αὐτά μπορεῖ νά ἐφαρμόσει κανεῖς τό μέτρο τῆς ἐγκράτειας.

82

Ἑ Ερώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Πές μου, Πάτερ, πόσο εἶναι αὐτό «τό λιγότερο» ἀπό τό κανονικό μέτρο τοῦ φαγητοῦ ἢ τοῦ ποτοῦ ἢ τοῦ κανισκιοῦ, δηλαδή τῶν ὀπωρικῶν.

Ἑ Απόκριση

Από τό σύνολο ὄλων αὐτῶν τῶν ἐδεσμάτων, ἐννοῶ δηλαδή τόν ἄρτο, τά φαγητά ἢ τά ὀπωρικά τοῦ κανισκιοῦ, «τό λιγότερο» εἶναι νά ἀφαιρεῖς μιά οὐγγιά. "Οσο γιά τό κρασί καί τό νερό, ἀπό τό καθένα περίπου μισό ποτήρι λιγότερο. Καί ἔαν σοῦ εἶναι ἄρκετό καί δέν κοπιάζεις δύσκολα, εἶναι καλό νά πίνεις μιά φορά. "Αν ὅμως δέν σοῦ φτάνει ἢ μιά φορά καί πίνεις δύο, κάθε φορά νά τό μειώνεις λίγο. "Όταν δέ ἔχεις ἔνταση καί πόλεμο λογισμῶν, πρέπει ἀπό τή συνηθισμένη ποσότητα νά κόβεις λίγο, δηλαδή μιά οὐγγιά ἀπό τό φαγητό καί μισό ποτήρι ἀπό τό σύνολο τῶν πόσιμων. "Ωστε συνολικά νά εἶναι περίπου δυό οὐγγιές λιγότερο τό φαγητό καί περίπου ἓνα

ται». Καί ὅταν ὁ ἀββάς Ἰωσήφ τόν ρώτησε γιατί, ὅταν ἦταν στόν κόσμο, ἔτρωγε κάθε δύο μέρες, ὁ "Όσιος εἶπε: «*Ταῦτα πάντα ἐδοκίμασαν οἱ Πατέρες ὡς δυνατοί· καί εὔρον ὅτι καλόν ἐστιν τό καθ' ἡμέραν ἐσθίειν, παραμικρόν δέ*».

Ἡ σκοπός δηλαδή καί ἡ ἐπιδίωξη τῆς ἔμμετρης ἐγκράτειας καί ἀσκήσης εἶναι τελικά ἡ ἀλλαγὴ τῆς καρδιᾶς καί ὄχι ἀπλῶς ἡ συμμόρφωση σέ κάποια θεαματικά καί φανταχτερά «κατορθώματα». Γι' αὐτό χρειάζεται συνεχὴς νήψη καί διάκριση. "Ωστε, ἐφαρμόζοντας τό μέτρο τῆς ἐγκράτειας πού ταιριάζει στήν ὑπαρξή μας, νά μπορέσουμε νά δρομολογηθοῦμε πρὸς τήν ὑπέρβαση τοῦ ἑαυτοῦ μας. Καί τελικά πρὸς τή μεταμόρφωσή μας, ἀποφεύγοντας «τόν παροξυσμό» τῶν ἀκροτήτων, πού εἶναι ἡ σατανικὴ ἐκμετάλλευση τῆς «καλῆς» προαίρεσής μας.

οὐγγίας τῆς τροφῆς, καὶ παρὰ ἓν ποτήριον τοῦ πόματος. Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

πγ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πῶς τις ἐπιγινώσκει πόσον χρήζει φαγεῖν καὶ πιεῖν;

Ἀπόκρισις

Α πὸ ὅλης τῆς ὀλκῆς, λέγω δὴ τοῦ ἄρτου καὶ τῶν ἐδεσμάτων, ἡ κανισκίου ἤτοι ὀπώρας, ἐκ τῆς δοκιμασίας ὅλων τῶν ἡμερῶν, δυνατόν ἐστι μαθεῖν, τί δέχεται τὸ σῶμα, βρώματος ἢ πόματος. Οἶον πίνει τις τρία ποτήρια τῆς ἡμέρας, καὶ τρώγει μίαν λίτραν ἄρτου. Ἐὰν ἴδῃ ὅτι ἀπαιτεῖ πλεῖον τῶν τριῶν τὸ σῶμα, ἐκτὸς αἰτίας ἢ κόπου περισσοτέρου ἢ ὅτι ἀλικά ἔφαγε, τοῦτό ἐστι πόλεμος. Ἐκ τῶν τριῶν οὖν ἐὰν δύνηται, κρατήσῃ ἐνὸς ποτηρίου τὸ ἥμισυ, ἐκτὸς πολέμου· καὶ εἰς τὴν βρῶσιν ὁμοίως ἀπὸ τῆς λίτρας μίαν οὐγγίαν.

πδ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλοῦμεν, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς τὸ κατὰ δύναμιν τοῦ ἀνθρώπου πόσον ἐστὶ ὁ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, μήποτε μίγνυται ἐν αὐτῷ ἐκ τῆς ἰδίας χαυνότητος, καὶ νομίζει τις ὅτι τὸ κατὰ δύναμιν ὅλον ποιεῖ. Πῶς οὖν νοήσωμεν τὸ κατὰ δύναμιν ἀληθῶς;

Ἀπόκρισις

Δ ἔδωκεν ὁ Θεὸς σύνεσιν τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ διακρίναι τὰ πράγματα· ἐὰν ἢ τις ἀπὸ κόπου ὁδοπορίας, ἢ ἀπὸ ἄλλων ἔργων βαρυτάτων, οὐ δύναται τὴν ἰσότητα τῶν ἄλλων ἡμερῶν φυλάξει, ἀλλὰ συγκαταβαίνει ὀλίγον τῷ σώματι. Ἦγουν τρώγει ἡμέριον ἥμισυ λίτρας ψωμίου, ἐὰν διὰ τὸν κόπον φάγῃ ἄλλην μίαν οὐγγίαν, τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐποίησε τοῦ φαγεῖν περισσότερον. Ἀγρυπνεῖ ἀπὸ μεσονυκτίου καθ' ἡμέρας, ἐὰν ἀναπαῇ ἄλλην μίαν ὥραν διὰ τὸν κόπον, τὸ κατὰ δύναμιν ἐποίησεν· ὁ κόπος οὖν σημεῖόν ἐστι τοῦ ἀναπαῦσαι αὐτὸν ὀλίγον ὥς εἴρηται, καὶ πάλιν ἀγρυπνησαι τὴν συνήθη ἀγρυπνίαν. Τὸ οὖν ποιεῖν κατὰ δύναμιν ἐστὶ τὸ εἶναι παραμικρόν, εἴτε τροφῆς,

16. Ἡ λίτρα περιέχει 12 οὐγγιές καὶ ἰσοδυναμεῖ μέ 327 γραμμάρια.

ποτήρι τό κρασί. Προσευχήσου γιά μένα, ἀδελφέ.

83

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Πῶς μπορεῖ νά ξέρει κανεῖς πόσο τοῦ χρειάζεται νά φάει καί νά πιεῖ;

Ἀπόκριση

Α π' ὅλο τό σύνολο — ἐννοῶ τόν ἄρτο καί τά φαγητά ἢ τό κανίσκι, δηλαδή τά ὀπωρικά — ἀπό τίς προσπάθειες γιά ἐγκράτεια πού κάνει κανεῖς ὅλες τίς ἡμέρες, εἶναι δυνατόν νά καταλάβει, πόσο λιγότερο φαγητό ἢ ποτό μπορεῖ νά δεχτεῖ τό σῶμα του. Παράδειγμα: Πίνει κάποιος τρία ποτήρια τήν ἡμέρα καί τρώει μιά λίτρα¹⁶ ἄρτου. Ἄν δεῖ λοιπόν ὅτι τό σῶμα του ἀπαιτεῖ περισσότερο ἀπό τά τρία ποτήρια — ἐκτός βέβαια ἂν ὑπάρχει ἰδιαίτερος λόγος, δηλαδή κόπος περισσότερος ἢ ἂν τύχει νά ἔφαγε ἀλμυρά — αὐτό εἶναι πόλεμος. Ἀπό τά τρία αὐτά ποτήρια τώρα, ἂν μπορεῖ, νά ἀφαιρέσει μισό ποτήρι, ἐκτός ἂν εἶναι σέ περίοδο πολέμου σαρκικοῦ (ὁπότε πρέπει νά ἀφαιρέσει περισσότερα). Καί στό φαγητό τό ἴδιο, ἀπό τή μιά λίτρα νά ἀφαιρέσει μιά οὐγγιά.

84

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τό μεγάλο Γέροντα:

Παρακαλοῦμε νά μᾶς πεῖς πόσο εἶναι «τό κατά δύναμη» τοῦ ἀνθρώπου, τό ὅποιο ζητεῖται ἀπό τό Θεό, μήπως καμμιᾷ φορά ἀναμειγνύεται μέσα σ' αὐτό καί ἡ χαυνότητά μας καί νομίζουμε ὅτι καταθέτουμε ὅλο «τό κατά δύναμη». Πῶς λοιπόν θά ἀντιληφθοῦμε τίς πραγματικές μας δυνατότητες;

Ἀπόκριση

Ο Θεός ἔχει δώσει σύνεση στόν ἄνθρωπο νά διακρίνει τά πράγματα. Δηλαδή, ἂν κάποιος ἔχει κοπιάσει ἢ σέ ὁδοιπορία ἢ σέ ἄλλες κουραστικές ἐργασίες, δέν μπορεῖ νά κάνει τήν ἴδια ἀσκήση πού ἔκανε τίς ἄλλες μέρες, ἀλλά συγκαταβαίνει λίγο στό σῶμα του. Νά τί ἐννοῶ: Τρώει π.χ. κάποιος καθημερινά μισή λίτρα ψωμί. Ἄν ἐξαιτίας τοῦ κόπου φάει ἄλλη μιά οὐγγιά, ἐφάρμοσε «τό κατά δύναμη», ἂν καί ἔφαγε περισσότερο. Ἡ ἀγρυπνεῖ κάθε μέρα ἀπό τά μεσάνυχτα καί πέρα. Ἄν ἀναπαυθεῖ ἄλλη μιά ὥρα, λόγω τοῦ κόπου, ἔκανε «τό κατά δύναμη». Γιατί ὁ κόπος εἶναι σημεῖο πού δείχνει ὅτι πρέπει νά ἀναπαυθεῖ λίγο περισσότερο, ὅπως εἴπαμε, καί μετά νά κάνει τή συνθησιμένη του ἀγρυπνία. Τό νά καταθέτει λοιπόν κανεῖς «τό κατά

εἶτε ὕπνου. Ἐὰν δὲ εἴπῃς, καὶ πόσον ἐστὶ τὸ μέτρον τοῦ ὕπνου; Ἔταξαν οἱ Πατέρες τὸ ἡμῖς τῆς νυκτός. Τὸ δὲ τῆς τροφῆς, τὸ βλέπειν ἑαυτὸν ἔτι θέλοντα, μικρὸν διὰ παντός λαμβάνειν.

πε΄

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα.

Τί δὲ ὀφείλει τὸ καλῶς εἶναι, ἔχων μέτρον οἴνου, καὶ ἐψητοῦ καθ' ἡμέραν τῷ καθ' ἑαυτὸν διάγοντι; Καὶ πῶς οἱ Πατέρες σκληροτάτῃ ἐχρήσαντο διαίτῃ;

Καὶ εἰ πᾶσιν ὁ αὐτὸς κανὼν τῆς ἐγκρατείας ὀφείλει εἶναι ὃν εἶπάς μοι, ἢ πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ ἐρωτῶντος.

Ἀπόκρισις

Περὶ οἴνου, τῷ ὑγιαίνουντι καὶ θέλonti ἐγκρατεύεσθαι, ἀρκεῖ τὸ ἐν καθ' ἡμέραν ποτήριον, μηδὲν κρατοῦντι παρ' αὐτό. Ἐὰν δὲ ἔχη πυκνάς ἀσθενείας, λάβῃ δύο ὀλόκληρα. Ὁμοίως καὶ περὶ ἐψητοῦ, ἐν ἐμβάφιν ὀφείλει ἔχειν, καὶ γίνεται ἀμέριμνος περὶ τούτου.

Περὶ δὲ τῶν Πατέρων τὸ πῶς ἐχρήσαντο σκληροτάτῃ διαίτῃ, εὗρον τὰ σῶματα αὐτῶν ὑπακούοντα. Λοιπὸν οἱ καλῶς κυβερνῶντες ἑαυτοὺς καὶ μετὰ διακρίσεως, πρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ἔξιν ποιοῦσιν. Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ. Ἄ εἶπον τῇ ἀγάπῃ σου περὶ ἐγκρατείας, τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ κατὰ τὸ μέτρον μου ἐλάλησα. Ἐὰν οὖν κατορθώσωμεν τὰ μέσα, ἐρχόμεθα κατὰ προκοπὴν ἐπὶ τὰ μεῖζονα· ἵνα μὴ βαλόντες ἐπὶ τὸ πρῶτον βαθμίδιον τῆς κλίμακος τὸν πόδα, εὐθέως θελήσωμεν ἀνελθεῖν εἰς τὸ ἀνώτερον. Οἱ ἐρχόμενοι γὰρ εἰς τὸ μέτρον ὃ εἶπεν ὁ Ἀπόστολος, δύνανται καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινῆν· ἐν πᾶσι γὰρ μεμύνηται.

Σὺ δὲ οἶδας τὰ μέτρα σου, ἀδελφέ· ὅταν γὰρ γίνεται πόλεμος, εἶπον σοι ἐλαττώσαι ἄλλην μίαν οὐγγίαν· καὶ ἀπὸ τοῦ πόματος ὁμοίως.

πς΄

Ὁ αὐτὸς ἀδελφός ἔτι ἠρώτησε τὸν αὐτὸν Γέροντα· τί ἐστὶ τὸ κατ' ἐπιθυμίαν λαβεῖν βρῶμα, ἢ τὸ καθ' ἑξιν;

17. Φαίνεται ὅτι σὺ ὑπόστρωμα τῆς συνειδητῆς ἀναφορᾶς «τοῦ ἐρωτῶντος» στὸν ὄρο «ἔξις» βρίσκεται τό, ὡς ἀξίωμα θεωρούμενο, ἀφοριστικὸ ἀπόφθεγμα: «Ἔξις, δευτέρα φύσις». Οἱ ἔξις στὴν ἀσκητικὴ ζωὴ τελοῦν ὑπὸ καθαίρεση ἢ ἀντικαθίστανται ἀπὸ Χριστοκεντρικὰ δομημένες νέες καὶ ἀντίστοιχα ἀνακαινιστικὲς ἔξις.

Ἡ ἐνεργητικὴ ἢ παθητικὴ ἐπαναληπτικότητα εἶναι βασικός παράγοντας, εἴτε γιὰ τὴν «παθο-

δύναμη» σημαίνει να παίρνει λίγο λιγότερο απ' όσο του είναι απαραίτητο, είτε από τό φαγητό, είτε από τόν ύπνο. "Αν πάλι ρωτᾷς: Καί πόσο είναι τό μέτρο του ύπνου; Οί Πατέρες ὄρισαν τή μισή νύχτα. "Όσο γιά τό μέτρο του φαγητοῦ εἶναι τό νά βλέπεις τόν ἑαυτό σου πάντοτε νά θέλει νά φάει λίγο ἀκόμη.

85

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη:
Ποιό πρέπει νά εἶναι τό κανονικό μέτρο τοῦ κρασιοῦ καί τοῦ μαγειρεμένου φαγητοῦ γιά ἓνα μονάζοντα; Καί πῶς οἱ Πατέρες ζοῦσαν μέ τόσο σκληρή δίαιτα;
Ἐπίσης ὁ κανόνας τῆς ἐγκράτειας, πού μοῦ ὑπέδειξες, πρέπει νά εἶναι ὁ ἴδιος γιά ὅλους ἢ ἀνάλογα μέ τήν κατάσταση αὐτοῦ πού ρωτᾷ;

Ἀπόκριση

Σχετικά μέ τό κρασί, γιά ἐκεῖνον πού εἶναι ὑγιής καί θέλει νά ἐγκρατεῦται, ἀρκεῖ ἓνα ποτήρι κάθε μέρα καί τίποτε περισσότερο. "Αν ὅμως συχνά ἀρρωσταίνει, νά πάρει δύο ὁλόκληρα ποτήρια. Τό ἴδιο καί γιά τό φαγητό. Τοῦ ἐπιτρέπεται νά ἔχει ἓνα πιάτο καί ἀπό κεῖ καί πέρα νά μή νοιαστεῖ γιά φαγητό.

"Όσο γιά τούς Πατέρες, τό πῶς ζοῦσαν μέ τόσο σκληρή ἀσκησι καί δίαιτα, εἶναι γιατί ἐπέβαλαν στά σώματά τους νά ὑποταχθοῦν στή σκληρή αὐτή δίαιτα. Λοιπόν, ὅσοι κυβερνοῦν τούς ἑαυτούς τους μέ μέτρο καί διάκριση, ἀνάλογα πρὸς τό σῶμα, θεσπίζουν καί τήν ἀσκησι. Εὐχου ὅμως γιά μένα, ἀδελφέ. "Όσα ἀνέφερα στήν ἀγάπη σου γιά τήν ἐγκράτεια, σοῦ τά ἀνέφερα σύμφωνα μέ ὅσα συνηθίζουν ἐδῶ οἱ δικοί μας καί κατὰ τά μέτρα μου. Γιατί ἂν κατορθώσουμε τά μέτρια, ἐρχόμαστε προκόπτοντας καί στά ἀνώτερα. "Ωστε νά μή θελήσουμε, μόλις βάλουμε τό πόδι μας στό πρῶτο σκαλοπάτι τῆς σκάλας, νά φτάσουμε καί στό τελευταῖο. Διότι ὅσοι φτάνουν στό μέτρο πού ἐννοοῦσε ὁ Ἁπόστολος, μποροῦν ἀνάλογα μέ τίς περιστάσεις καί νά χορταίνουν καί νά πεινοῦν, ἐπειδή ἔχουν μυηθεῖ σέ ὅλα.

Ἐσύ ὅμως, ἀδελφέ, τά ξέρεις τά μέτρα σου. Καί σοῦ εἶπα, ὅταν εἶσαι σέ πόλεμο, νά ἐλαττώνεις τό φαγητό σου κατὰ μία οὐγγιά. Καί τό κρασί σου τό ἴδιο.

86

Ὁ ἴδιος ἀδελφός ρώτησε πάλι τόν ἴδιο Γέροντα:

Τί σημαίνει νά λάβεις τροφή ἀπό ἐπιθυμία καί τί ἀπό σωματική ἢ ψυχική ἰδιοσυγκρασία; (ὀργανική ἔξη)¹⁷.

Ἀποκρίσις

Τὸ κατ' ἐπιθυμίαν ἐστί, τὸ ἐπιποθεῖν λαβεῖν βρῶμα, οὐ διὰ χρείαν σώματος, ἀλλὰ διὰ γαστριμαργίαν. Ἐὰν δὲ ἴδῃς ὅτι δέχεται ἡ ἕξις πρὸς ὀλίγον, οἷον λάχανον περισσότερον τοῦ ὀσπριδίου οὐ κατ' ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ κατὰ ἐλαφρότητα, αὕτη ἐστὶν ἡ διαφορά. Εἰσὶν ἕξεις δεχόμεναι τὰ γλυκέα, καὶ ἄλλαι τὰ ἀλμυρά, καὶ ἄλλαι τὰ δριμέα. Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι πάθος, οὐδὲ ἐπιθυμία, οὐδὲ γαστριμαργία. Τὸ δὲ ἐπιθυμεῖν καὶ ἐπιποθεῖν βρώματος, αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπιθυμία ἡ ὑπὲρ τῆς γαστριμαργίας. Ἐὰν οὖν ἀντιπράττης αὐτῇ καὶ εὐτάκτως κέχρησαι τῇ τροφῇ διὰ τὴν χρείαν, τοῦτο οὐκ ἔστι γαστριμαργία.

πζ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Τί οὖν, Πάτερ, ὅτι οὐ πρόκειται μὲν τὸ πάθος, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ καιρῷ τῆς μεταλήψεως ὑποβάλλεται. Τί ποιήσω, ἀποστῶ τῆς τροφῆς ἢ οὐ;

Ἀποκρίσις

Εὐθέως μὴ ἀφίστασο, ἀλλ' ἀντίπραττε τῷ λογισμῷ, μιμησκόμενος ὅτι δυσωδία γίνεται ἡ τροφή, καὶ ὅτι κατακρινόμεθα ἡμεῖς τρώγοντες, ἄλλων παντελῶς ἀπεχομένων. Καὶ εἰ μὲν ἀποστῇ μετάλαβε κατακρίνων σεαυτόν· ἐὰν δὲ ἐπιμείνῃ, ἐπικάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς βοήθειαν καὶ ἀναπαύῃ· ἐὰν δὲ κατακυριεύσῃ σου, ὥστε μὴ δύνασθαι τρώγειν εὐτάκτως, τότε κόψον τὴν τροφήν. Ἐὰν δὲ τινες συγκαθέζωνται σοι πρὸς τὸ μὴ νοῆσαι αὐτούς, λάμβανε κατὰ μικρόν. Εἰ δὲ συμβῇ σε πεινῆν, ποιήσουν τὴν χρείαν σου ἀπὸ τοῦ ἄρτου, ἢ ἀπὸ ἄλλου βρώματος, εἰς οἷον οὐκ ἔχεις πόλεμον.

γένεση» εἶτε γιὰ τὴν «ἀντιπαθητικὴ προσπάθεια». «Πάσσαλος πασσάλῳ ἐκκρούεται». Τὸ ρίζωμα τῆς ἕξης στὸ βιολογικὸ ὄργανισμὸ μας δέν νομιμοποιεῖ δισταγμούς, κατὰ τὴν ἀσκητικὴ καταπολέμησή της, ἀλλὰ ἀπαιτεῖ συστηματικότερες μεθοδεύσεις.

18. «Ἐπιθυμία ἐστὶ παντός ἐμψύχου πρώτη ὁρμὴ πρὸς τι τῶν φιλουμένων. Ἐχει γὰρ ἴδιον ἡ ἐπιθυμία πῦρ» (Νεῖλ. Ἀσκητοῦ P.G.L., σελ. 524).

Ἡ ἐπιθυμία, κρυφὴ ἢ φανερὴ, εἶναι προσδιοριστικὸ καὶ καθοριστικὸ στοιχεῖο τῆς συμπεριφορᾶς τοῦ προσώπου. Ἐπ' αὐτῆς καὶ τῆς λειτουργίας της ἀποτυπώνονται, σὲ κάθε δεδομένη χρονικὴ στιγμή, τὰ ἴχνη τῆς πορείας τοῦ ἀσκητοῦ (κάθε πιστοῦ) πρὸς τὴν ὑπαρκτικὴ ἀναγέννησή του.

19. Τὸ διακριτικὸ στοιχεῖο στὴ σύσταση αὐτῇ τοῦ δσίου Γέροντα εἶναι ὅτι συγκαταβαίνει στήν ἰδιαιτερότητα τῆς ἀνάγκης τοῦ συγκεκριμένου προσώπου, (ἐπειδὴ βρίσκεται ἀκόμη σὲ τέτοια μέτρα), καὶ δέν ἀπαιτεῖ ἀπ' αὐτόν νά ἐφαρμόσει τὴ γενικὰ παραδεκτὴ ἀσκητικὴ παραγγελία, νά

Ἑ Απόκριση

Α ἡ πό ἐπιθυμία¹⁸ σημαίνει τό νά ἐπιζητεῖς νά λάβεις τροφή, ὄχι ἀπό ἀνάγκη τοῦ σώματος, ἀλλά ἀπό γαστριμαργία. Ἐάν ὅμως διαπιστώ- νεις ὅτι ἔχεις μιᾶ «φυσική», ὀργανική τάση νά προτιμᾷς κάτι λιγότερο, π.χ. νά προτιμᾷς τά λάχανα παρά τά ὀσπρια, γιατί εἶναι πιό ἐλαφρά καί ὄχι πιό λαχταριστά, τότε εἶναι φανερή ἡ διαφορά. Ὑπάρχουν ὀργανισμοί ἔτσι δια- μορφωμένοι, ὥστε ἄλλοι νά στρέφονται πρὸς τὰ γλυκά, ἄλλοι πρὸς τὰ ἀλμυ- ρά καί ἄλλοι πρὸς τὰ ξυνά. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι πάθος, οὔτε ἐπιθυμία, οὔτε γαστριμαργία. Ἐλλά τό νά ἐπιθυμεῖς καί νά λαχταρᾷς κάποια τροφή, αὐτό λέγεται ἐπιθυμία καί εἶναι ὑπέρβια τῆς γαστριμαργίας. Ἐάν ὅμως ἀντιστέκε- σαι στήν ἐπιθυμία καί τρῶς μόνο τίς τακτικές ὥρες¹⁹ καί μόνο ἀπό ἀνάγκη, τότε δέν πέφτεις στή γαστριμαργία.

87

Ἑ Ερώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββᾶ Ἰωάννη:

Τί νά κάνω λοιπόν, Πάτερ, διότι δέν ὑφίσταται ἐκ τῶν προτέρων τό πάθος (τῆς γαστριμαργίας) ἀλλά τήν ὥρα πού παίρνω τό φαῖ νά φάω μοῦ ὑποβάλλεται;

Τί νά κάνω, νά ἀποφύγω τό συγκεκριμένο φαῖ ἢ ὄχι;

Ἑ Απόκριση

Α ἡ μέσως μήν ἀπέχεις, ἀλλά νά ἀντιδρᾷς στό λογισμό, φέρνοντας στό νοῦ σου ὅτι τό φαγητό γίνεται δυσωδία καί ὅτι θά κατακριθοῦμε ἐμεῖς πού τρῶμε, ἐνῶ ἄλλοι εἶχαν τέλεια ἀποχή. Καί ἂν ὑποχωρήσει τό πάθος, φάγε, κατακρίνοντας τόν ἑαυτό σου. Ἐάν ἐπιμένει, ἐπικαλέσου τό ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ζητώντας τή βοήθειά Του καί θά ἀναπαυθεῖς. Ἐάν ὅμως σέ κατακυριεύσει τόσο τό πάθος, ὥστε νά μή μπορεῖς νά ἐγκρατευθεῖς καί νά φᾶς τό κανονικό, τότε νά διακόψεις τό φαγητό. Καί ἂν κάποιοι κάθονται δίπλα σου, γιά νά μή σέ καταλάβουν, τρῶγε λίγο-λίγο. Ἐάν τώρα συμβαίνει νά πει- νᾷς, ἱκανοποίησε τήν πείνα σου τρώγοντας ψωμί ἢ κάποιο ἄλλο φαγητό, στό ὁποῖο δέν ἔχεις πόλεμο γαστριμαργίας.

ὑποβάλλεται ὁ ἀσκητής σέ «ἄτακτο» καί ἐλλιπὴ δίαιτα. Νά ξεπεράσει δηλαδή τήν ὀργανική ἀνάγ- κη καί τὰ ἐνοχλητικά συμπτώματα τῆς πείνας, πού δημιουργεῖ ὁ μεταβολισμός τοῦ ὀργανισμοῦ μας καί πού τὰ προωθεῖ, ὥστε νά σχηματίζει τήν ὀργανική ἔξη.

πη'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν. Τὸ σημεῖον τῆς γαστριμαργίας ὁποῖόν ἐστι, σαφηνίσον μοι.

Ἀπόκρισις

Οταν βλέπῃς τὸν λογισμὸν σου ἡδυνόμενον ἐν βρώμασι, καὶ διώκοντα σχεδὸν τοῦ προλαμβάνειν πάντας ἢ ἐλκύσαι εἰς τὸ ἔμπροσθέν σου τὸ βρῶμα, τοῦτο γαστριμαργία ἐστὶ. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, καὶ ποιήσου τὴν δύναμίν σου ἄγξι σεαυτὸν τοῦ μὴ μετὰ σπουδῆς λαβεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν εὐταξίᾳ· καὶ ὠθήσαι μᾶλλον τὸ βρῶμα τοῦτο ἔμπροσθεν τῶν συγκαθημένων. Οὐ χρὴ δὲ ὡς εἶπον προφάσει τῆς γαστριμαργίας, εὐθέως παραιτεῖσθαι τοῦ μεταλαβεῖν τοῦ βρώματος· ἀλλὰ δεῖ παραφυλάττεσθαι τοῦ μὴ ἀτάκτως χρήσασθαι τῇ μεταλήψει αὐτοῦ. Καὶ δίχα γὰρ γαστριμαργίας γράφουσιν οἱ Πατέρες, μὴ ἐκτείνειν χεῖρα ἐν τραπέζῃ ἔμπροσθεν ἄλλου, ἀπρεπὲς γὰρ ὑπάρχει τοῦτο καὶ τῆς κοινῆς εὐταξίας ἀλλότριον. Ὅτε δὲ τοιοῦτόν ἐστι τὸ προκείμενον βρῶμα, ὥστε μὴ εἶναι δῆλον τὸ μέρος ἐκάστου, ἀλλὰ κοινῶς αὐτὸ πάντας ἐσθίειν, τότε οὐκ ἄτοπον λαμβάνειν τινὰ ἐξ αὐτοῦ μετὰ πάντων· ἐν εὐταξίᾳ δέ, διὰ τὸ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τὴν γαστριμαργίαν, καὶ εἰς κατάγνωσιν.

Ἔτερον δὲ σημεῖον γαστριμαργίας, τὸ πρὸ τῆς ὥρας θέλειν ἐσθίειν, ὅπερ οὐ δεῖ ποιεῖν, εἰ μὴ τι ἄρα πρόκειται εὐλογος αἰτία. Ἐν πᾶσι δὲ χρεῖα ἐπικαλεῖσθαι τοῦ Θεοῦ τὴν βοήθειαν καὶ αὐτὸς ἡμῶν ἀντιλαμβάνεται.

πθ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν. Ἡ κίνησις τοῦ σώματος πόθεν γίνεται;

20. Τὴν πιὸ δυνατὴ ἑρμηνεῖα γιὰ τὴ γαστριμαργίαν τὴ δίνει ὁ ἀββάς Δωρόθεος στὰ Ἀσκητικά του Ἔργα. Λέει λοιπὸν ὅτι ἡ λέξη γαστριμαργία εἶναι σύνθετη καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ἄλλες λέξεις «γαστήρ + μαργαίνω». Μαργαίνω στὴν κοσμικὴ παιδεία σημαίνει, χάνω τὴν αὐτοκυριαρχία μου καὶ τὴ λογικὴ μου, γίνομαι δηλαδὴ μανιακὸς σὲ κάποιο πάθος. Ὅταν λοιπὸν παρατηρεῖται ἡ ἀκατάσχετη καὶ νοσηρὴ ἐκείνη ἐπιθυμία τοῦ νὰ θέλει κανεὶς νὰ γεμίζει συνεχῶς τὴν κοιλία του, τότε λέμε ὅτι ἔχουμε τὸ φαινόμενο τῆς γαστριμαργίας, ἀπὸ τὸ «μαργαίνω τὴ γαστέρα». Καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἔχω τὴ μανία νὰ γεμίζω τὸ στομάχι μου (ἡ κοιλία μου μὲ κάνει τρελλό) (Ἁββᾶ Δωροθέου Ἔργα Ἀσκητικά, σελ. 353, Ἑκδ. Ἑτοιμασία).

21. Στὶς Ἀποκρίσεις τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου, τοῦ προφήτου, ἀλλὰ καὶ ἄλλων Πατέρων τῆς ἐρήμου, παρατηρεῖ κανεὶς πόσο ἡ μοναχικὴ ἀγωγή ἔχει ὡς βάση τῆς καὶ στὰ πιὸ μικρὰ πράγματα τὸ

88

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη:
Πές μου σαφῶς ποιό εἶναι τὸ γνῶρισμα τῆς γαστριμαργίας;²⁰

Ἀπόκριση

Ο “ταν βλέπεις τὸ λογισμό σου νὰ ἡδύνηται στὰ φαγητά καὶ νὰ ἐπιδιώ-
κεις πῶς νὰ πάρεις πιο μπροστά ἀπ’ ὅλους τὸ φαγητό ἢ πῶς νὰ τὸ
τραβήξεις μπροστά σου, αὐτὸ εἶναι γαστριμαργία. Πρόσεχε λοιπόν
τὸν ἑαυτό σου καὶ βάλε τὰ δυνατά σου νὰ τὸν χαλιναγωγῇσεις, ὥστε νὰ μὴν
πάρεις νὰ φᾶς μέ βιασύνη ἀλλὰ μέ εὐταξία. Μᾶλλον νὰ σπρώξεις τὸ φαγητό
μπροστά στοὺς διπλανούς σου. Καὶ οὔτε εἶναι σωστό βέβαια, μέ τὴν πρόφασιν
μήπως πέσεις στή γαστριμαργία, ἀμέσως νὰ παραιτεῖσαι καὶ νὰ μὴν παίρνεις
νὰ φᾶς. Ἀλλὰ νὰ προσέχεις μήπως πάρεις φαγητό νὰ φᾶς, χωρὶς τὴν ἀπαιτού-
μενη κοσμιότητα. Διότι οἱ Πατέρες λένε· ἔστω κι ἂν εἶσαι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ
τὴ γαστριμαργία, νὰ μὴν ἀπλώσεις τὸ χέρι σου στό τραπέζι μπροστά σέ ἄλ-
λον, γιατί εἶναι ἀπρεπές καὶ ξένο πρὸς τὴν κοινὴ εὐταξία²¹. Καὶ ὅταν τὸ φαγη-
τό πού παρατίθεται εἶναι τέτοιο, ὥστε νὰ μὴν εἶναι ἐμφανές τὸ μερίδιο τοῦ
καθενός καὶ προορίζεται γιὰ ὅλους, τότε δέν εἶναι ἄτοπο νὰ πάρεις κάποιο
κομμάτι ἀπ’ αὐτό, ὅπως ὅλοι. Ἀλλὰ μέ εὐταξία, γιὰ νὰ μὴν πέσεις στή γα-
στριμαργία καὶ προκαλέσεις τοὺς ἄλλους νὰ σέ κατακρίνουν.

Ἐνα ἄλλο ἀκόμη γνῶρισμα τῆς γαστριμαργίας εἶναι τὸ νὰ θέλεις νὰ φᾶς,
πρὶν ἀπὸ τὴν κανονισμένη ὥρα, χωρὶς νὰ ὑπάρχει κάποια εὐλογη αἰτία, κατὶ
πού δέν πρέπει ποτέ νὰ τὸ κάνεις. Σέ ὅλα βέβαια εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπικαλού-
μαστε τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ Ἐκεῖνος μᾶς βοηθᾷ.

89

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη:
Ἀπὸ ποῦ προέρχεται ἡ σαρκικὴ κίνηση τοῦ σώματος;

«ἐσύ», τὸν ἄλλο, τὸν ἀδελφό. Στὸ πνεῦμα τῆς εὐταξίας τῶν Πατέρων ὑπάρχει κατὶ τὸ βαθιὰ ἀρ-
χοντικό στίς διαπροσωπικές σχέσεις. Οἱ θέσεις αὐτές τῶν Γερόντων τῆς ἐρήμου, δέν εἶναι ἀπλές
ἐπιταγές ἢ κανόνες καλῆς συμπεριφορᾶς, ἀλλὰ εἶναι ἀπαύγασμα τοῦ βιώματος τῆς Χριστομίμητης
ταπείνωσης πού ὀρίζει σάν μέτρο τελειώσεως «τὸ δοξάζειν τὸν πλησίον ὑπὲρ ἑαυτόν» (πρβλ. ἀββᾶ
Ἡσαίου, σελ. 20-31, Ἔκδ. Ἱερ. Μονῆς Παντοκράτορος, Νταοῦ Πεντέλης).

ἙΑπόκρισις

Η κίνησις τοῦ σώματος γίνεται ἀπὸ ἀμελείας· καὶ γὰρ ἡ ἀμέλεια ἀρπάζει σε λεληθότως εἰς τὸ κρίνειν, καὶ κατακρίνειν· καὶ διὰ τούτων σε προδίδωσιν. Ὅτε γὰρ ὁ Ἰσραὴλ γνησίως ἐδούλευε τῷ Θεῷ, ἐφύλαττεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· ὅτε δὲ ἡμέλει τῆς γνησίας δουλείας, ἤφιεν ὁ Θεὸς τοὺς ἐχθροὺς πατάξει αὐτόν.

4'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν. Εἰ δεῖ περὶ πάντων τῶν φυομένων ἐν τῇ καρδίᾳ λογισμῶν ἐπερωτᾶν τοὺς Γέροντας· καὶ εἰ δεῖ τὸν προσευχόμενον καὶ ψάλλοντα μετὰ φωνῆς τοῦτο ποιεῖν· καὶ περὶ μνήμης ὧν τε ἔπραξέ τις, ὧν τε ἤκουσεν ἢ ἐλάλησε· καὶ εἰ δεῖ γυμνάζεσθαι μετὰ τῶν Πατέρων;

ἙΑπόκρισις

Α δελφέ, περὶ πάντων τῶν φυομένων λογισμῶν, οὐ χρὴ ἐρωτᾶν, παρερχόμενοι γὰρ εἰσιν· ἀλλὰ περὶ τῶν μενόντων καὶ πολεμούντων τὸν ἄνθρωπον. Ὡς γὰρ ἄνθρωπος ὑπὸ πολλῶν ὕβριζόμενος καταφρονεῖ τῶν ὕβρεων καὶ γίνεται ἀμέριμνος ἀπάντων, ἐὰν δὲ τις κίνησιν κατ' αὐτοῦ ἢ πολεμῆσιν αὐτόν, τότε αἰτιάται πρὸς τὸν ἄρχοντα, οὕτω καὶ τὸ πρᾶγμα τοῦτο.

22. Λογισμὸς κατὰ τοὺς Πατέρες εἶναι «κίνησις τῆς ψυχῆς περὶ τι» ἢ «τὸ πρῶτον ἐν τῷ ἀνελθόν νόημα». Εἶναι ἀκόμη «αὐτὴ αἴτη ἡ διανοητικὴ ἱκανότης τοῦ ἀνθρώπου» (πρβλ. Πρὸς Διόγν. II, 2, ἐνθ. ἀνωτ.). Στὴ σύγχρονη γλῶσσα θά λέγαμε: «Λογισμὸς εἶναι ἔμμενος καὶ ἔλλογος τάσις τῆς βουλῆσεως».

Στὴν ἀσκητικὴ φιλολογία τῶν Αἰγυπτίων ἀσκητῶν βρίσκουμε τὸ σχῆμα τῶν «ὀκτῶ λογισμῶν τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας» (γαστριμαργίας, πορνείας, φιλαργυρίας, λύπης, ὀργῆς, ἀκηδίας, κενοδοξίας, ὑπερηφανίας). Ἡ καταπολέμησις αὐτῶν κατέχει τὸ κέντρο τῆς ἀγωνιστικῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν (πρβλ. Ἰω. Δαμασκηνοῦ, περὶ τῶν ὀκτῶ λογισμῶν τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων, P.G.95, 80 καὶ 92D). Ἐπίσης ὁ ἅγιος Κασσιανὸς ὁ Ρωμαῖος ἔχει δεχθεῖ τὴν ἴδια διδασκαλία ἀπὸ τούτων Ἀνατολικῶν Πατέρων.

Σταδιακὰ ὁ ὅρος λογισμὸς ἀπέκτησε πολλὰς ἑννοίας καὶ σημασίας. Ἄλλοτε μπορεῖ νὰ σημαίνει τὴν ἀπλὴν σκέψιν, ἄλλοτε τὴ βουλευτικὴν τάσιν τῆς ψυχῆς, μὲ συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ ἀνάλογα συναισθήματα καὶ τότε λέμε ὅτι ὁ λογισμὸς βρίσκεται σὲ ἀτελὴ μορφή. Καὶ ἄλλοτε μπορεῖ ὁ λογισμὸς νὰ ἀποτελεῖ διαρκὴ καὶ ὀλοκληρωμένη βίωσις, ὅπου εἶναι συντονισμένα καὶ ὁμόστοχα ἡ συνείδησις καὶ ὁ νοῦς (λόγος), τὸ συναίσθημα (καρδιά) καὶ ἡ βούλησις. Τότε ὁ λογισμὸς θεωρεῖται τέλειος στὴ μορφή, δηλαδὴ ἡ ψυχὴ ἔχει συγκατατεθεῖ πλήρως στὰ τοῦ λογισμοῦ, ἔστω καὶ ἂν δέν ἔχει κάνει πρᾶξιν τὸ λογιζόμενον. Στὴν περίπτωσιν αὕτῃ τῆς καταλογίζεται ἠθικὰ κάποια μορφή καὶ ἐνοχή (βλ. Ἀββᾶ Δωροθέου, Ἔργα Ἀσκητικά, σελ. 44, σχόλιον).

Ἀπόκριση

Η σαρκική κίνηση τοῦ σώματος προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀμέλεια. Διότι ἡ ἀμέλεια μὲ βάση τὴ λήθη, χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθεῖς, σὲ ἀρπάζει καὶ σὲ ρίχνει στὴν κρίση καὶ στὴν κατάκριση καὶ ἐξαιτίας τῆς κρίσεως καὶ τῆς κατακρίσεως παραχωρεῖ ὁ Θεὸς νὰ πειραχθεῖς στὴ σάρκα. Γιατί καὶ ὁ Ἰσραὴλ, ὅταν ὑπηρετοῦσε τὸ Θεὸ γνήσια, ὁ Θεὸς τὸν προστάτευε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς του. Ὅταν ὅμως παραμελοῦσε τὴ γνήσια ὑποταγή, τότε ἄφηνε ὁ Θεὸς τοὺς ἐχθροὺς του νὰ τὸν πολεμήσουν.

90

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββὰ Ἰωάννη. Ἄν πρέπει νὰ ρωτᾶμε τοὺς Γέροντες γιὰ ὅλους τοὺς λογισμοὺς πού ἀναφύονται στὴν καρδιά μας. Ἐπίσης ἂν ὀφείλει αὐτὸς πού προσεύχεται καὶ ψάλλει, νὰ ψάλλει δυνατά. Καὶ τί νὰ κάνει κανεὶς ὅταν ἔρχονται στὴ μνήμη του ὅσα ἔπραξε, ἄκουσε ἢ καὶ ὁ ἴδιος εἶπε κάποτε σὲ ἄλλους. Ἀκόμη ἂν πρέπει στὴν ἀσκητική του προσπάθεια νὰ ἐπιδιώκει τὰ μέτρα τῶν Πατέρων ἢ νὰ συγκρίνεται πρὸς αὐτά.

Ἀπόκριση

Α δελφέ, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ρωτᾶει κανεὶς γιὰ ὅλους τοὺς λογισμοὺς²² πού ἀναφύονται ἀπὸ τὴν καρδιά του, γιατί οἱ περισσότεροι λησμονοῦνται καὶ μᾶς ἀφήνουν ἀνέπαφους, ἀλλὰ νὰ ρωτᾶει γι' αὐτοὺς πού μένουν καὶ πολεμοῦν τὸν ἄνθρωπο. Νὰ κάνει δηλαδή ἀκριβῶς ὅπως κάνει ἐκεῖνος πού ὅταν εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ πού τὸν βρίζουν προσπερνάει τίς ὕβρεις καὶ ἀμεριμνεῖ. Ἄν ὅμως κάποιος τὰ βάλει μαζί του καὶ τὸν πολεμήσει, τότε πάει καὶ τὸν μηνύει στὸν ἄρχοντα. Τὸ ἴδιο νὰ κάνεις καὶ σὺ μὲ τοὺς λογισμοὺς.

Καὶ οἱ ἀτελεῖς καὶ οἱ τέλειοι λογισμοὶ εἶναι ἀντικείμενο ἐξαγορεύσεως καὶ ἐξομολογήσεως. Ὁ ὑποτακτικὸς ἔχει ὑποχρέωση ἀπαράβατη νὰ ἐξαγορεύεται καθημερινὰ τοὺς λογισμοὺς του, τὰ λάθη του, τίς ἀμαρτίες του. Νὰ παρουσιάζει τὴν ἀκριβὴ κατάσταση τῆς βουλήσεώς του σὸ Γέροντά του. Καὶ ἡ ἐξαγόρευση τῶν λογισμῶν εἶναι μιὰ ἀσκητικὴ μέθοδος πού ἔχει βγεῖ ἀπὸ τὴν πατερικὴ ἐμπειρία τῆς ἐρήμου καὶ ἔχει ὡς στόχο νὰ βοηθήσει τὴν ἀπειρη ψυχὴ τοῦ ὑποτακτικοῦ νὰ καθαρθεῖ, νὰ γνωρίσει τὴν κατάστασή της καὶ «διὰ τῆς αὐτομεμψίας» νὰ ταπεινωθεῖ καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ἀββὰς Ἰωάννης, ὁ προφήτης, ἐδῶ μᾶς ξεκαθαρίζει ποιούς λογισμοὺς πρέπει νὰ ἐξαγορευόμαστε: Ἐκείνους πού παραμένουν καὶ μᾶς πολεμοῦν καὶ ὄχι τοὺς περαστικούς καὶ παρερχόμενους. Φυσικὰ ἡ ἀσκητικὴ αὐτὴ μέθοδος τῆς ἐξαγορεύσεως δὲν ἔχει καμμιὰ σχέση μὲ τὸν αὐταρ-

Περὶ δὲ προσευχῆς ἡ ψαλμωδίας, οὐ μόνον διὰ τοῦ νοός, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν χειλέων χρεία· ὁ γὰρ Προφήτης Δαβὶδ λέγει. «Κύριε τὰ χεῖλη μου ἀνοίξεις καὶ τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν ἀῖνεσίν σου». Καὶ ὁ Ἀπόστολος δεικνύων ὅτι ζητοῦνται τὰ χεῖλη εἶπε· «καρδίαν καὶ καρπὸν χειλέων» καὶ τὰ λοιπά.

Περὶ δὲ ὧν εἶδες ἢ ἤκουσας ἢ ἔπραξας καὶ λογίζῃ αὐτά, οὐδὲν κόπτει αὐτά, εἰ μὴ προσευχὴ μετὰ ταπεινώσεως καὶ κόπων καὶ δακρύων, ἢ μὴ ἔχουσα θέλημα. Οἱ κατορθώσαντες δὲ Πατέρες, ἄνευ κόπων καὶ δακρύων καὶ ἐκκοπῆς θελήματος οὐ κατώρθωσαν.

Τὸ δὲ γυμνάζεσθαι, ψήφισμά ἐστι καὶ ἰσότης· τὸ δὲ ἐρωτᾶν καὶ πιστεύειν ταῖς ἀποκρίσεσι, ταπεινώσις ἐστι καὶ προκοπὴ ἐν Κυρίῳ. Εὐδαίμων ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ζα'

Ἄλλος τις τῶν Πατέρων ἠρώτησε τὸν αὐτὸν Γέροντα.

Πῶς τις τηρεῖ τὴν καρδίαν αὐτοῦ· καὶ ποίῳ τρόπῳ γίνεται ὁ πόλεμος τοῦ ἐχθροῦ. Καὶ εἰ ὀφείλει τις ἀντιλέγειν πρὸς τὸν πολεμοῦντα· καὶ περὶ τοῦ λογισμοῦ τῆς πορνείας, εἰ δεῖ φράσαι τὴν εἴσοδον αὐτοῦ· ἐὰν δὲ εἰσέλθῃ τί δεῖ ποιῆσαι. Καὶ περὶ βρώσεως εἰ οὐγγίαις ὀφείλει τις κεχερῆσθαι ἢ στοχασμῷ καὶ φυλακῇ.

Ἀποκρίσις

Τὸ τηρῆσαι τὴν καρδίαν ἐστὶ, τὸ ἔχειν νηφάλιον τὸν νοῦν καὶ καθαρὸν τοῦ πολεμουμένου. Πρῶτον δὲ γίνεται ἐν καταφρονήσει ὁ λογισμὸς αὐτοῦ· καὶ ὅταν βλέπῃ ὁ ἐχθρὸς τὴν καταφρόνησιν, σπουδάζει εἰσενεγκεῖν τὸν πόλεμον. Καὶ εἰ μαθεῖν θέλεις εἰ ἐχθρὸς ἐστὶν ἢ φίλος, βάλε εὐχὴν

χισμό καὶ τὴν κυριαρχίαν τῆς προσωπικότητος τοῦ Γέροντα ἐπὶ τῆς προσωπικότητος τοῦ ὑποτακτικοῦ, ἀλλὰ γίνεται μέ βάση τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ πάσχον μέλος καὶ μέ τὴ διάθεση νὰ βοηθηθεῖ ὁ ἀδελφός, νὰ ἐκδημήσῃ ἀπὸ τὸν ἐγωκεντρισμὸν τοῦ καὶ τὰ πάθη τοῦ καὶ νὰ κατευθυνθεῖ «ἐν ἐλευθερίᾳ» πρὸς τὴν ὄντως ἐλευθερίαν ποῦ εἶναι ὁ δρόμος τοῦ Σταυροῦ, τῆς αὐταπάρνησης, τῆς Ἀγάπης.

23. «Τήρηση τῆς καρδίας» εἶναι ἡ διατήρηση τοῦ νοῦ σὲ καθαρότητα καὶ συνεχὴ μνήμη τοῦ Θεοῦ.

Οἱ νηπτικοὶ Πατέρες ἐφιστοῦν τὴν προσοχὴν τοῦ ἀσκητοῦ στό ρόλο τοῦ διαβόλου, ὁ ὅποιος χρησιμοποιοῖ τὰ βιώματα καὶ τίς ψυχικὲς καταστάσεις μας πολλές φορές, ὅπως ὑπογραμμίζει καὶ ἐδῶ ὁ Ἀββάς, τὴν «καταφρόνησιν», τὴν ἀμέλεια καὶ τὴν λήθη, γιὰ νὰ ἀποσπάσῃ τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν ἄφθαρτον καὶ ἀκατάλυτον ἐνέργειαν τῆς προσευχῆς» (Ἱ. Ἀρχ. Σωφρονίου Σαχάρωφ: «Ὁψό-μεθα τὸν Θεὸν καθὼς ἐστὶ», σελ. 61, Ἱερ. Μον. Τιμίου Προδρόμου, Ἔσσεξ).

Γιά τήν προσευχή καί τήν ψαλμωδία, χρειάζεται νά γίνεται, ὄχι βέβαια μόνο νοερῶς, ἀλλά καί μέ τά χεῖλη, ἐκφώνως. Διότι ὁ προφήτης Δαβίδ λέει: «Κύριε, θά ἀνοίξεις τά χεῖλη μου καί τό στόμα μου θά ἀναγγεῖλει τήν αἴνεσίν σου» (Ψαλμ. 50, 17). Καί ὁ Ἀπόστολος, γιά νά ἀποδείξει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀκούγεται καί ἡ φωνή, εἶπε: «Καρδιά καί καρπό χειλέων» κ.τ.λ. (Ἑβρ. 13, 15).

Γιά τό γεγονός δέ ὅτι ἔρχονται στή μνήμη σου πράγματα πού εἶδες, ἀκουσες ἢ ἔκανες κάποτε στό παρελθόν, νά ξέρεις πώς τίποτε ἄλλο δέν τά κόβει αὐτά, παρά μόνο ἡ προσευχή πού συνοδεύεται μέ ταπείνωση, κόπους, δάκρυα καί δέν ἔχει θέλημα. Καί οἱ Πατέρες βέβαια πού ἔφτασαν σ' αὐτά τά μέτρα, δέν ἔφτασαν χωρίς κόπους, δάκρυα καί ἐκκοπή θελήματος.

Τό νά ἀντιπαραβάλλεις τίς ἀσκητικές προσπάθειές σου μέ ἐκεῖνες τῶν Πατέρων εἶναι ὑπερεκτίμηση τοῦ ἑαυτοῦ σου καί προσπάθεια ἐξισώσεως μαζί τους. Ἐνῷ τό νά ρωτᾷς καί νά δέχεσαι πλήρως τίς ἀποκρίσεις τους, εἶναι ταπείνωση καί προκοπή ἐν Κυρίῳ. Εὐχου καί γιά μένα, ἀδελφέ.

91

Κάποιος ἄλλος ἀπό τούς Πατέρες, ρώτησε τόν ἴδιο Γέροντα, τόν ἄββά Ἰωάννη:

Πῶς μπορεῖ κανεῖς νά ἐπαγρυπνεῖ καί νά ἐλέγχει τίς κινήσεις τῆς καρδιάς του; Καί μέ ποιό τρόπο νά πολεμáει τόν ἐχθρό; Εἶναι καλύτερα νά ἀντιλέγει πρὸς τούς λογισμούς πού αὐτός ὑποβάλλει; Ἐπίσης γιά τό λογισμό τῆς πορνείας· πρέπει νά κλείσει, ὁ ἀγωνιστής μοναχός, τήν εἴσοδο τῆς ψυχῆς του παντελῶς, ἀμέσως; Καί ἂν δέν τά καταφέρει καί ὁ λογισμός περάσει μέσα, τί πρέπει νά κάνει; Ἀκόμη καί γιά τήν ποσότητα τῆς τροφῆς. Ἄν ὀφείλει δηλαδή νά ἐλέγχει τήν τροφή μέ βάση τίς οὐγιές ἢ μέ τή νηπτική παρακολούθηση καί διακριτική ἐκτίμηση τῶν περιστάσεων καί ἀναγκῶν;

Ἀπόκριση

Η «τήρηση τῆς καρδιάς»²³ γίνεται μέ τό νά διατηρεῖ κανεῖς τό νοῦ νηφάλιο καί καθαρό, ὥστε νά ἔχει ἄμεση καί σαφὴ συνείδηση τοῦ ἐχθροῦ. Διότι, πρὶν ἀπὸ ἕναν πόλεμο, συνήθως, προηγεῖται ἡ ἀμέλεια παρακολούθησής τοῦ λογισμοῦ. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἐχθρὸς διαπιστώνει αὐτὴ τὴν ἀμέλεια βιάζεται νά ἀρχίσει τὸν πόλεμο καί σπέρνει τό λογισμό. Τότε ἂν

²³ Ὁ δὲ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος γράφει στὰ ἀσκητικά του, ὅτι ὁ διάβολος μισεῖ τόσο τὴν εἴσοδο τῆς ψυχῆς στὴν ἐν Χριστῷ παρουσία διὰ τῆς προσευχῆς, ὥστε ἂν ἦταν δυνατόν θά χάριζε στὸν ἄνθρωπο τὴ βασιλεία ὅλου τοῦ κόσμου. Καὶ αὐτὸ θά τό ἔκανε γιά νά τὸν ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν

καὶ ἐρώτησον αὐτόν· ἡμέτερος εἶ, ἢ τῶν ὑπεναντίων; Καὶ ἀποκρίνεται σοι τὴν ἀλήθειαν. Ἡ προδοσία οὖν γίνεται ἀπὸ ἀμελείας· μὴ ἀντείπης δέ, τοῦτο γὰρ θέλουσι καὶ οὐ παύσονται· ἀλλὰ πρόσελθε τῷ Κυρίῳ κατ' αὐτῶν, ρίπτων ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν ἀδυναμίαν σου· καὶ αὐτὸς δύναται οὐ μόνον ἀποστῆσαι, ἀλλὰ καὶ καταργῆσαι αὐτούς.

Περὶ δὲ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας, καλὸν μὲν ἐστὶ πάνυ τοῦ φράζει τὴν εἴσοδον αὐτοῦ· ἐὰν δὲ ἀρπάξῃ καὶ εἰσέλθῃ, πύκτευσον αὐτῷ, ρίπτων τὴν ἀδυναμίαν σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δεόμενος αὐτοῦ, καὶ ἐκβάλλει αὐτόν.

Περὶ δὲ ἧς εἶπας βρώσεως, ἀπὸ στοχασμοῦ καὶ φυλακῆς στήσον τὸν βίον, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην.

ιβ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πόθεν βαρεῖται ἡ καρδιά μου καὶ ἔστιν ἐν ἐμοὶ ὕπνος ἄμετρος καὶ οὐδεμία ὑπάρχει μοι κατάνυξις;

Ἀπόκρισις

Ταῦτα ἔρχονται τῷ ἡσυχάζοντι πάντως, ἵνα ἀκηδιάσας φύγῃ τὸ στάδιον καὶ ἀπογνῶ ἑαυτοῦ. Ἡμεῖς δὲ ρίψωμεν τὴν ἀδυναμίαν ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ δυναμένου ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα, ἢ νοοῦμεν, ἕως οὗ συντρίψει τὰς συναγωγὰς Ἀμορραίων ἔμπροσθεν ἡμῶν· καὶ μὴ ἐάσῃ τὸν Μαδιάμ καὶ τὸν Ἀμαλήκ καὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνατολῶν ἀφανίσαι ὑμῶν τὰ γεννήματα. Ἀλλ' ὑπομείνωμεν τῇ βοηθείᾳ τοῦ Δεσπότη ἡμῶν Θεοῦ· δυνατότερος γὰρ ἐστὶν αὐτῶν καὶ σωθησόμεθα.

«μνήμη τοῦ Θεοῦ». Γιατί γνωρίζει καλὰ ὅτι ἡ γλυκύτητα, ὁ φωτισμός καὶ ἡ παράκληση ποῦ χαρίζεται ἀπὸ τὴν τήρηση τῆς καρδιάς στὴ μνήμη τοῦ Θεοῦ εἶναι τόσο δυνατὴ ἐμπειρία, ὥστε «εἰ ἀφῆκεν τὴν ἀληθῆ ταύτην θεωρίαν τοῖς ἀνθρώποις ὀλίγον καιρόν, εἶχεν ἂν ὁ κόσμος οὗτος διαμεῖναι ἀδιάδοχος» (Ἰσ. Σύρου, εὐρεθέντα ἀσκητικά).

24. Οἱ Ἀμορραῖοι εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ φιλοπόλεμα ἔθνη ποῦ πολέμησε ἐπανειλημμένα ἐναντίον τῶν Ἑβραίων. Ἦταν ὕψηλοι σάν γίγαντες καὶ φοβερά δυνατοί! Παρὰ ταῦτα, νικήθηκαν ὁλοσχερῶς ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους με θαυματουργικὸ τρόπο.

Ὁ Μαδιάμ καὶ ὁ Ἀμαλήκ ἦταν ἀρχηγοὶ φιλοπόλεμων φυλῶν ἀπὸ τοὺς ὁποίους πῆραν καὶ τὸ ὄνομά τους ἀντίστοιχα οἱ Μαδιανῖτες καὶ οἱ Ἀμαληκῖτες. Ἦλθαν ἐναντίον τῶν Ἑβραίων, ἀλλὰ πολεμήθηκαν σκληρὰ ἀπὸ τὸ Δαβίδ, τὸ Σαοὺλ καὶ τὸν Ἐζεκία καὶ ἐξολοθρεύθηκαν.

θέλεις νά μάθεις τί εἶναι, ἐχθρός ἢ φίλος, κάνε προσευχή καί μετά ρώτησέ τον: «Δικός μας εἶσαι ἢ ἀπό τούς ἐχθρούς»; Καί θά σοῦ ἀποκριθεῖ τήν ἀλήθεια. Ἡ προδοσία λοιπόν γίνεται ἀπό τήν ἀμέλεια. Μή μοῦ ἀντεῖπεις τώρα ὅτι οἱ ἐχθροί θέλουν νά κάνουν αὐτό πού θέλουν καί δέν θά σταματήσουν. Ἀλλά πρόσπεσε στόν Κύριο γιά νά τούς πολεμήσεις, καταθέτοντας ἐνώπιόν Του τήν ἀδυναμία σου. Καί ἔχει ὁ Κύριος τή δύναμη, ὄχι μόνο νά τούς ἀπομακρύνει, ἀλλά καί νά τούς καταργήσει.

Γιά τό δαίμονα τῆς πορνείας καλὰ εἶναι νά προλάβεις νά κλείσεις παντελῶς τή θύρα τῆς εἰσόδου του. Ἄν ὅμως ὀρμήσει καί περάσει, ἀγωνίσου πυγμαχώντας ἐναντίον του, καταθέτοντας τήν ἀδυναμία σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, παρακαλώντας Τον ἐπίμονα καί θά τόν διώξει.

Ὅσο γιά τήν ἐγκράτεια τῆς τροφῆς πού ρωτᾷς, κανόνισε τή ζωή σου, παρακολουθώντας νηπτικά καί ἐκτιμώντας διακριτικά τίς περιστάσεις καί τίς ἀνάγκες. Καί εὐχου γιά μένα, χάριν τῆς ἀγάπης.

92

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Ποιές εἶναι οἱ αἰτίες πού κάνουν τήν καρδιά μου βαριά, καί μοῦ ἔρχεται ἄμετρος ὕπνος καί δέν ἔχω καθόλου κατάνυξη;

Ἀπόκριση

Αὐτά ἔρχονται στόν ἡσυχαστή, ὅπωςδήποτε γιά νά πέσει σέ ἀκηδία, νά ἐγκαταλείψει τό ἀσκητήριό του καί τόν ἀγώνα του καί νά ἀπελπιστεῖ. Ἐμεῖς ὅμως ἄς καταθέσουμε τήν ἀδυναμία μας ἐνώπιον Ἐκείνου, πού ἔχει τή δύναμη νά κάνει πολύ περισσότερα ἀπ' ὅσα ζητοῦμε ἢ κατανοοῦμε· καί θά δοῦμε νά συντρίβει μπροστά μας τίς συναγωγές τῶν Ἀμορραίων²⁴ καί νά μὴν ἀφήνει τό Μαδιάμ καί τόν Ἀμαλήκ καί αὐτοὺς πού ἐπιτίθενται ἀπό τά ἀνατολικά (νομάδες ἀραβικῆς ἐρήμου) νά ἀφανίσουν τά γεννήματα μας. Ὡς ὑπομείνουμε λοιπόν, μέ τή βοήθεια τοῦ Δεσπότη μας Θεοῦ, διότι εἶναι δυνατότερος ἀπ' αὐτοὺς καί θά σωθοῦμε.

²⁴ Ὡς Ἀμορραῖους ἐδῶ ὁ Πατήρ ἐννοεῖ τούς νοητούς ληστές τῶν ψυχῶν μας, τούς πονηροὺς δαίμονες.

«Οἱ υἱοὶ τῶν ἀνατολῶν» (νομάδες ἀπὸ τὴν ἔρημο τῆς Ἀραβίας) ἔκαναν ἐπιθέσεις ἐναντίον τοῦ Ἰσραήλ. Συμβολίζουν καί αὐτοὶ τούς δαίμονες πού περιστασιακὰ πολεμοῦν τούς ἡσυχαστές (Κριτ. στ', 3-4).

ζγ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πόθεν τὴν νύκτα εἰς ἄλλα φαντάζομαι πρόσωπα, τὴν δὲ ἡμέραν εἰς ἄλλα πολεμοῦμαι; Συμβαίνει δέ, ὅτι καὶ ἐκτὸς προσώπου· καὶ πάλιν συμβαίνει, ὡς μετὰ ἡδύτητος καὶ ἐκτὸς ἡδύτητος φαντάζεσθαι.

Ἀπόκρισις

Ο ἰ πολιορκοῦντες ἡμέρας, αὐτοὶ πολιορκοῦσι καὶ νυκτός, δεικνύοντες, ὅτι ἀκμὴν ἔχουσί σε εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ αὐτοὶ μεταμορφοῦνται εἰς ἄλλα καὶ ἄλλα. Τὸ δέ, ποτὲ μὲν μετὰ ἡδύτητος γίνεσθαι, ποτὲ δὲ ἐκτὸς ἡδύτητος, ἐκ τῆς μεταμορφώσεως αὐτῶν ἔστιν, ὡς ἤδη εἶπον, ἵνα ἔλθῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς ἀπορίαν καὶ ταραχὴν. Διπλοῦς δὲ ἔστιν ὁ τῆς νυκτός πόλεμος· ἔστιν ἀπὸ ἡδονῶν παθεῖν αὐτόν· καὶ ἔστι ἀπὸ πειρασμοῦ διαβόλου, εἰς τὸ ἐνέγκαι τινὰ εἰς ἀπόγνωσιν, ὡς νομίσαι αὐτόν, μηκέτι ἔχειν σωτηρίαν.

“Ὅταν οὖν συμβῇ σοι πειρασμός τοῦ πολέμου τούτου, ποίει ἐπτάκις ἀπὸ ἐπτά γονυκλισιῶν, τοῦτ’ ἔστι τεσσαράκοντα ἐννέα γονυκλισίας, λέγων κατὰ μίαν. «Κύριε συγχώρησόν μοι διὰ τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον». Ἐὰν δὲ πρόσκηται ἀσθένεια, ἢ Κυριακή, ὅτε οὐκ ἐξὸν ποιῆσαι γονυκλισίας, λέγε τὸν λόγον τοῦτον ἀντὶ τῶν τεσσαράκοντα ἐννέα γονυκλισιῶν.

Ἡ δὲ διαφορὰ τῶν πειρασμῶν αὕτη ἐστί· τὸ πειρασθῆναι ἀπὸ διαβόλου, ἀπὸ ἐπάρσεως γίνεται, τὸ δὲ ἀπὸ ἡδονῶν, ἀπὸ γαστριμαργίας.

ζδ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐὰν γενομένης μοι τῆς νυκτερινῆς φαντασίας, φθάσῃ τῇ ἐξῆς ἡ ἀγία Κοινωνία, τί δεῖ ποιῆσαι;

93

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη:

Πῶς ἐξηγεῖται τῇ νύχτα νὰ ἐνυπνιάζομαι καὶ στὰ ὄνειρά μου νὰ βλέπω ἄλλα πρόσωπα καὶ τὴν ἡμέρα νὰ πολεμοῦμαι ἀπὸ ἄλλα; Ἐπίσης συμβαίνει μερικές φορές νὰ ἔχω πόλεμο σαρκικό καὶ χωρὶς τὴ φαντασία κάποιου προσώπου. Καὶ ἄλλοτε πάλι συμβαίνει οἱ φαντασίες αὐτές κάποτε νὰ μὴ μοῦ προκαλοῦν ἡδονή καὶ κάποτε νὰ μοῦ προκαλοῦν.

Ἀπόκριση

Αὐτοὶ πού σέ πολιορκοῦν τὴν ἡμέρα, αὐτοὶ σέ πολιορκοῦν καὶ τῇ νύχτα, ἀποδεικνύοντας ὅτι σέ κρατοῦν ἀκόμη στὰ χέρια τους. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι εἶναι πού ἔχουν τὴ δυνατότητα νὰ μετασχηματίζονται κάθε φορά καὶ σέ διαφορετικά πρόσωπα. Ἐκεῖνο δὲ πού λές, ὅτι, πότε μέ ἡδονή καὶ πότε χωρὶς ἡδονή, φαντάζεσαι πρόσωπα, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς στόχους πού ἔχει κάθε φορά αὐτός πού μετασχηματίζεται (ὁ διάβολος), ὅπως ἤδη εἶπα, γιὰ νὰ ἔλθει ὁ ἄνθρωπος σέ ἀπορία καὶ ταραχή. Ὁ πόλεμος τῆς νύχτας μπορεῖ νὰ ἔχει διπλὴ προέλευση: Ἀπὸ τὴ φιληδονία καὶ ἀπὸ πειρασμό τοῦ διαβόλου, γιὰ νὰ ὁδηγήσει τὸν ἄνθρωπο σέ ἀπόγνωση, δηλαδή νὰ νομίσει ὅτι δέν ἔχει πιά σωτηρία.

Ὅταν λοιπόν σοῦ συμβεῖ πειρασμός ἀπὸ ἓναν τέτοιο πόλεμο, κάνε ἑφτά φορές ἀπὸ ἑφτά μετάνοιες, δηλαδή σαράντα ἑννέα μετάνοιες στό σύνολο, λέγοντας πρὶν ἀπὸ κάθε μετάνοια: «Κύριε, συγχώρεσέ με, γιὰ τό Ὄνομά Σου τό ἅγιο». Ἄν τώρα ὑπάρχει κάποια ἀσθένεια ἢ εἶναι Κυριακή, καὶ δέν μπορεῖς νὰ κάνεις μετάνοιες, λέγε μόνο αὐτά τὰ ἴδια λόγια, ἀντὶ γιὰ τίς σαράντα ἑννέα μετάνοιες.

Ἡ διαφορά δέ, πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στοὺς δύο αὐτοὺς πειρασμούς, εἶναι ἡ ἐξῆς: Ὁ πειρασμός τοῦ διαβόλου προέρχεται ἀπὸ ἔπαρση, ἐνῶ ὁ πειρασμός τῆς φιληδονίας ἀπὸ τὴ γαστριμαργία.

94

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη:

Ἐάν μοῦ συμβεῖ ἐνυπνιασμός τῇ νύχτα καὶ συμπέσει τὴν ἐπόμενη ἡμέρα νὰ ἔχουμε ἁγία Κοινωνία, τί πρέπει νὰ κάνω;

Ἀποκρίσεις

Προσέλθωμεν ὡς τετραυματισμένοι, καὶ μὴ ὡς καταφρονοῦντες· ἀλλ' ὡς χρειάν ἔχοντες ἱατροῦ, καὶ ἰᾷται ἡμᾶς ὁ ἰασάμενος τὴν αἰμορροοῦσαν. Καὶ ἀγαπήσωμεν πολλὰ, ἵνα καὶ πολὺ ἀφεθῇ ἡμῖν. Καὶ ὅταν θέλης κοινωνεῖν, λέγε· μὴ εἴη μοι τὰ ἅγια ταῦτα, Δέσποτα, εἰς κρῖμα, ἢ εἰς κατάκριμα, ἀλλ' εἰς ἀγιασμόν ψυχῆς τε καὶ σώματος καὶ τότε πρόσελθε μετὰ φόβου· καὶ φιλάνθρωπός ἐστιν ὁ Δεσπότης ἡμῶν, τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἀμήν.

4ε'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπειδὴ εἶπας μοι, Πάτερ, ἐν τῇ ἀποκρίσει ὅτι τὰ ὑπὸ νύκτα συμβαίνοντα τῷ ἀνθρώπῳ, τὰ μὲν εἰσιν ἀπὸ ἐπάρσεως, κατὰ πειρασμόν τοῦ διαβόλου, τὰ δὲ ἀπὸ ἡδονῶν, γαστριμαργίας· ἄρα δυνατόν τὸν διάβολον κινῆσαι τοῦτο τῷ ἀνθρώπῳ ἀπὸ φθόνου μόνον, μῆτε ἐπαιρουμένου αὐτοῦ, μῆτε φιληδονοῦντος; Καὶ πῶς τις ὀφείλει γινῶναι, ἢ φυσικῶς γίνεται αὐτῷ ἡ κίνησις ἐν τῇ νυκτί; Καὶ εἰ τὴν φυσικὴν κίνησιν ὑπομένουσιν οἱ τέλειοι, καὶ εἰ ὀφείλει κλίνειν γόνυ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ ἢ οὐ;

25. Βλέπε τὴν ἐρμηνεία καὶ τὴν ὑποσημείωση τοῦ Κανόνα τοῦ ἀγίου Διονυσίου στοὺς ἱερούς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖ ἀναφέρεται ὅτι οἱ περισσότεροι Πατέρες θέλουν νὰ μὴν κοινωνεῖ ὁ «ἐνυπνιασθεὶς», ἔκτος ἂν εἶναι κίνδυνος καὶ ἀπόλυτη ἀνάγκη καὶ πρέπει νὰ μεταλάβει ὁ λαϊκός ἢ ὁ μοναχός ἢ νὰ λειτουργήσῃ, ἂν εἶναι ἱερεὺς.

Τῶν περισσότερων δὲ ἡ ψήφος πρέπει νὰ ἐπικρατεῖ κατὰ τὸν στ' Κανόνα τῆς ἁγίας Οἰκουμένης πρώτης Συνόδου (Σχόλιο ἀγ. Νικοδήμου, μεταφρασμένο ἐκ τῆς Ἑκδόσεως Σχοιναῖ, σελ. 76).

Ὁ ἀββάς Ἰωάννης, ὁ προφήτης, δὲν ἀπαγορεύει τῇ Θεῇ Μετάληψι σὸ συγκεκριμένο «ἐνυπνιασθέντα» μοναχό, ἐνῶ ὁ ἅγιος Νικόδημος, ὁ Ἀγιορείτης, σημειώνει ὅτι οἱ περισσότεροι Πατέρες θέλουν νὰ μὴν κοινωνεῖ ὁ «ἐνυπνιασθεὶς», παρὰ μόνον ἂν ὑπάρχει ἀπόλυτη ἀνάγκη.

Μὲ πρώτη ἐντύπωση φαίνεται πῶς ὁ ἅγιος Ἰωάννης, ὁ προφήτης, δίνει εὐλογίες πού εἶναι ἀντίθετες ἀπὸ τοὺς ἱερούς Κανόνες. Ἀπὸ τὴν ὅλην στάση ὁμοῦ τοῦ Ἀγίου στὰ διάφορα θέματα, δὲν φαίνεται νὰ ὑπάρχει ἀντίθεση οὔτε παρέκκλιση ἀπὸ τοὺς ἱερούς Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλωστε στὴν ἀπ. 4γ' παίρνει ἐντελῶς ἀντίθετη θέση σὲ παρόμοιο νομοκανονικὸ θέμα, λέγοντας: «Ἐὰν δὲ πρόκειται Κυριακή, ὅτε οὐκ ἔξδν ποιῆσαι γονυκλισίας... λέγε τὸν λόγον τοῦτον, ἀντὶ τῶν τεσσαράκοντα ἐννέα γονυκλισιῶν».

Ἡ στάση του λοιπὸν αὐτὴ ὀφείλεται σὸ φιλάνθρωπο καὶ διακριτικὸ στοιχεῖο τῆς ἁγίας προσωπικότητάς του, πού τὸν ὠθεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἐξατομικευμένη ἀγωγή πρὸς τὸν ἀδελφὸ καὶ νὰ τοῦ δώσει ἀπάντηση ἀνάλογη μὲ τίς δυνατότήτές του, τίς ἀνάγκες του, τοὺς πειρασμούς του. Πάντοτε ὁμοῦ μέσα στὰ πλαίσια τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου: «Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγένετο διὰ τὸ

Ἀπόκριση

Ας προσέλθουμε ὡς τραυματισμένοι καί ὄχι ὡς περιφρονητές, σάν νά ἔχουμε ἀνάγκη ἱατροῦ καί θά μᾶς θεραπεύσει Ὁ ἑκεῖνος πού θεράπευσε τήν αἰμορροῦσα²⁵. Καί ἄς ἀγαπήσουμε πολὺ γιά νά μᾶς συγχωρηθοῦν τά πολλά. Ὅταν δέ θέλεις νά κοινωνήσεις, λέγε: Ὁ μὴ μοῦ γίνουν, Δέσποτα, τά ἅγια τοῦτα κρίμα καί κατάκριμα, ἀλλὰ ἀγιασμός τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος. Καί τότε πρόσελθε νά κοινωνήσεις μέ φόβο. Καί ὁ Δεσπότης μας εἶναι φιλόανθρωπος καί θά «ποιήσῃ» τό ἔλεός Του πρός ἡμᾶς. Ὁ Ἀμήν.

95

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρός τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Μοῦ εἶπες, Πάτερ, στήν προηγούμενη ἀπόκρισή σου, ὅτι ὅσα συμβαίνουν, κατά τή διάρκεια τῆς νύχτας στόν ἄνθρωπο, ἀλλὰ προέρχονται ἀπό ἔπαρση, μέ πειρασμό βέβαια τοῦ διαβόλου, καί ἀλλὰ ἀπό τή φιληδονία, ἐξαιτίας τῆς γαστριμαργίας. Ὁ ἄραγε ὅμως, ἔχει τήν ἐξουσία ὁ διάβολος νά προκαλέσῃ τέτοιο πόλεμο στόν ἄνθρωπο, μόνο καί μόνο ἀπό φθόνο, χωρίς νά τοῦ δώσει ὁ ἄνθρωπος ἀφορμή, πέφτοντας σέ ἔπαρση ἢ σέ φιληδονία; Καί πῶς μπορεῖ νά διακρίνει κανεῖς ἂν τό σαρκικό αὐτό ἐπεισόδιο πού παθαίνει τή νύχτα εἶναι μιᾶ ἀπλή λειτουργία τοῦ ὁργανισμοῦ του; Ἐπίσης θέλω νά γνωρίσω ἂν καί στούς τέλειους συμβαίνουν αὐτά τά ἐπεισόδια, ὡς ἀπλή λειτουργία τοῦ ὁργανισμοῦ τους. Καί ἂν πρέπει νά κάνουμε μετάνοιες ἢ ὄχι τήν περίοδο τῆς Πεντηκοστῆς.

Σάββατον, ἀλλά τό Σάββατον διὰ τόν ἄνθρωπον. «Ὡστε ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι κύριος καί τοῦ Σαββάτου» (Μάρκ. 2, 27-28).

Ἄλλωστε στήν Ὁρθοδοξία κεντρικὴ σημασία καί ἀνυπολόγιστη ἀξία ἔχει τό Πρόσωπο-Ὑπόσταση καί ὄχι ὁ Νόμος. Γι' αὐτό καί τήν πνευματικὴ πορεία τῆ λειτουργεῖ ὁ πνευματικὸς πατέρας μέ βάση τήν κατὰ προαίρεση ἐθελούσια ὑπακοή.

Ἀντίθετα στίς αἰρετικές ἀποκλίσεις, ὅπου τό Πρόσωπο-Ὑπόσταση ἔχει ὑποδεέστερη θέση, ἐπικρατεῖ ἡ λατρεία τοῦ Νόμου καί ἡ πνευματικὴ πορεία καί ἀγωγή παίρνει τή μορφή τῆς συμμόρφωσης καί τῆς πειθαρχίας. Ἔτσι χάνεται ἡ «κατὰ πρόσωπο» διακριτικὴ ἐξατομικευμένη ἀγωγή, ἀλλὰ καί ἡ «ὑψιστὴ ἔννοια τῆς ὑπακοῆς, πού περικλείεται στίς εὐαγγελικὲς ἐντολές καί στή θέση τῆς μπαίνει ἡ πειθαρχία» (Ἁγ. Σωφρονίου, Γέροντας Σίλουανός, σελ. 128-129, Ὁκδ. Ἱερ. Μον. Τιμίου Προδρόμου Ἑσσεξ). «Ἡ ἀπώλεια τῆς ὁρθόδοξης θεολογίας γιά τό Πρόσωπο-Ὑπόσταση θά ὀδηγήσῃ ἀναπόφευκτα στήν ἀπόδοση τοῦ πρωτείου στό «γενικό», ἐναντι τοῦ «μερικοῦ», στήν ἀναζήτηση κάποιας «ὑπερ-προσωπικῆς ἀρχῆς». Καί ἔτσι θά ἀπαιτεῖται ἡ ὑπακοή, ὄχι πιά σέ σχέση μέ τόν ἄνθρωπο-Πρόσωπο, ἀλλὰ στόν «Κανόνα» καί στό «Νόμο», στό «Τυπικό», στή «Διοίκηση», στό «Θεσμό» κ.τ.λ. (Ἑνθ' ἀνωτ. Βλ. καί τό σχόλιο 26, ἀπ. 4ε', κατωτέρω).

Ἐκρίσεις

ύνεται μὲν κινήσαι ὁ διάβολος ἀπὸ φθόνου· ἀλλὰ μὴ παρούσης ἐπάρεως, ἢ ἡδονῆς, οὐ δύναται ἐπὶ πλεῖον. "Ὡςπερ γάρ τις θέλων οἰκοδομῆσαι οἶκον, ἂν μὴ εὕρισκῃ τὰς ὑπουργούσας ὕλας, εἰς μάτην κοπιᾷ, οὕτω καὶ ὁ διάβολος.

Τὸ σημεῖον δὲ τῆς φυσικῆς κινήσεως ἔστιν, ὅταν βλέπῃ τις ὅτι οὔτε ἀπὸ ἐπάρεως, οὔτε ἀπὸ ἡδονῆς, οὔτε ἀπὸ φθόνου τοῦ διαβόλου, συμβαίνει αὐτῷ ἡ κίνησις. Τὸ δὲ μαθεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν ἀπὸ φθόνου, ἀλλ' ἀπὸ φυσικοῦ, ὅταν πεποιθῶς καὶ δι' εὐχῶν πολλῶν κοιμηθῇ τις, ὀνομάζων τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον Τριάδα κατασφραγίζων ἑαυτὸν καὶ πάθη τοῦτο. Οἱ δὲ τέλειοι οὐ πάσχουσιν οὐδὲ τοῦτο· ἔσβησαν γὰρ καὶ τὸ φυσικόν, ὅτι εὐνούχισαν ἑαυτοὺς πνευματικῶς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τοῦτ' ἔστιν ἐνέκρωσαν τὰ ἑαυτῶν μέλη.

Περὶ δὲ τοῦ κλίνειν γόνυ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ, ἥδη ἐρρέθη σοι καὶ ἄλλοτε· ὥστε κλίνειν ἐν τῷ αὐτῷ κελλίῳ. Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

45'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πῶς θέλω κρατῆσαι τῆς κοιλίας μου καὶ ἐλθεῖν εἰς ὀλιγοτροφίαν καὶ οὐ δύναμαι; Ἀλλὰ καὶ ἐὰν λάβω παραμικρόν, πάλιν μετ' ὀλίγον ἔρχομαι εἰς τὸ πρῶτον μου μέτρον· καὶ εἰς τὸ πλεῖον ὁμοίως.

Ἐκρίσεις

Μνησθεὶς ἡ ἀγάπη σου, ἀδελφέ μου, ὅτι ὅσα ἔχω πάθη εἶπάς μοι· καγὼ γὰρ τὰ αὐτὰ πάσχω. Οὐδεὶς δὲ ἀπαλλάσσεται τούτων, εἰ μὴ ὁ ἐλθὼν εἰς τὸ μέτρον τοῦ λέγοντος, ἐπελαθόμεν τοῦ φαγεῖν τὸν ἄρτον μου·

26. Βλέπε τὴν ἑρμηνεία τοῦ κ' Κανόνος τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅπου ἡ ἁγία Σύνοδος καὶ ὅλοι οἱ ἑρμηνευταί, ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος στό ν' Κανόνα του, ἐμποδίζουν νά γίνονται γονυκλισίες κατὰ τὴν περίοδο τῆς Πεντηκοστῆς. "Εἶτοι λοιπὸν ἡ γνώμη τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου πρέπει νά εἶναι σύμφωνη μέ τὴν καθολικὴν γνώμην καὶ τὸν Κανόνα τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ τῆς ἁγίας Ἐκκλησίας. "Αν κάποιος βρίσκεται σέ ἀνάγκη ἢ ἔχει κανόνα καὶ θέλει νά ὑποπιάσῃ ἢ νά δαμάσῃ τὸ σῶμα του, ἄς κάνει περισσότερες μετάνοιες προσκυνητῆς (μικρῆς) καὶ μ' αὐτὲς θά ἀναπληρώσῃ τὸν κόπο τῶν γονυκλισιῶν καὶ στρωτῶν μετаноιῶν (Σχόλιο ἁγ. Νικοδήμου, μεταφρασμένο, ἐκ τῆς Ἐκδόσεως Σ. Σχοινᾶ, σελ. 76).

Μέ τὴ σχολιαστικὴ ὑποσημείωση τοῦ ἁγίου Νικοδήμου καὶ πάνω σέ αὐστηρὴ νομοκανονικὴ βάση, ἡ θέση τοῦ Ἐγρόντα θεωρεῖται ἐσφαλμένη. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τυνίσουμε τὰ ἑξῆς σημεία: α) Ὁ ὁσῖος Γέρων δὲν φανερώνει ἀπείθαρχο πρὸς τοὺς ἱερούς Κανόνες φρόνημα. β) Δέν

Ἑ Απόκριση

Ο διάβολος μπορεῖ καί μόνο ἀπό φθόνο νά προκαλέσει μιά τέτοια σαρκική κίνηση. Ἐλλά ἄν δέν ὑπάρχει ἔπαρση ἢ ἱκανοποίηση ἡδονῆς, δέν μπορεῖ νά συνεχίσει περισσότερο. Γιατί, ὅπως αὐτός πού θέλει νά οἰκοδομήσει σπίτι, μάταια κοπάζει, ἄν δέν βρεῖ τὰ ἀπαραίτητα ὕλικά, τό ἴδιο καί ὁ διάβολος.

Τό γνῶρισμα δέ ὅτι ἡ σαρκική κίνηση προέρχεται ἐκ φύσεως, εἶναι ὅταν παρατηρεῖ κανεῖς ὅτι δέν τοῦ συμβαίνει οὔτε ἀπό ἔπαρση, οὔτε ἀπό φιληδονία, οὔτε ἀπό φθόνο τοῦ διαβόλου. Θά καταλάβουμε δέ ὅτι δέν προέρχεται ἀπό φθόνο, ἀλλά ἀπό φυσικοῦ, ὅταν κάποιος πάθει κάτι τέτοιο, ἐνῶ ἔπεσε νά κοιμηθεῖ μετά ἀπό πολλή προσευχή, ἔχοντας τήν πεποίθησή του στό Θεό καί ἐπικαλούμενος τήν ἀγία καί Ὁμοούσιο Τριάδα καί κατασφραγίζοντας τόν ἑαυτό του μέ τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ. Οἱ τέλειοι βέβαια δέν ἔχουν οὔτε τή φυσική σωματική κίνηση, διότι μάραναν τή φύση, ἀφοῦ εὐνούχισαν πνευματικά τούς ἑαυτούς τους γιά τή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, δηλαδή νέκρωσαν τὰ μέλη τους.

“Ὅσο γιά τό γονάτισμα τήν περίοδο τῆς Πεντηκοστῆς, ἤδη σοῦ ἔχω μιλήσει καί ἄλλη φορά. (Ἐάν ἡ πνευματική σου ἀνάγκη τό ἀπαιτεῖ), νά γονατίζεις στό κελλί σου²⁶. Εὖχου γιά μένα, ἀδελφέ.

96

Ἑ Ερώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββᾶ Ἰωάννη:

Ἐάν καί θέλω νά ἐγκρατευθῶ καί νά φτάσω νά τρώω λίγο, ὅμως δέν μπορῶ. Ἐλλά καί ἄν κατορθώσω νά φάω λίγο λιγότερο ἀπό τό σύνηθες, πάλι μετά ἀπό λίγο ἔρχομαι στά πρῶτα μου μέτρα. Τό ἴδιο μοῦ συμβαίνει καί στό ποτό.

Ἑ Απόκριση

Ας γνωρίζει ἡ ἀγάπη σου, ἀδελφέ μου, ὅτι μοῦ ἀνέφερες ὅσα πάθη παρουσιάζω καί ἐγώ. Διότι τὰ ἴδια ἀκριβῶς παθαίνω. Καί κανεῖς βέβαια δέν ἀπαλλάσσεται ἀπ’ αὐτά, παρά μόνο αὐτός πού ἔφτασε στά μέτρα ἐκείνου πού μπορεῖ νά λέει: «Λησιμόνησα νά φάω τόν ἄρτο μου· ἀπό τίς

θεσμοθετεῖ τήν ὑπόκρισιν. γ) Δέν γενικεύει τήν εὐλογία - ἄδεια πού προσωπικά δίνει καί δ) Ἐφαρμόζει τό τοῦ Κυρίου· «τὸ Σάββατον ἐγένετο διὰ τὸν ἄνθρωπον», βιώνοντας τήν ἐν Χριστῷ ἐλευθερία. Ὁμως καί ἡ ὑποσημείωση τοῦ ἀγίου Νικοδήμου μέ ρεαλισμό ἀντιπροτείνει μιά διευθέτηση πού οἰκονομεῖ τήν προσωπική ἀνάγκη (κατὰ περίστασιν), ἀλλά δέν συγκατατίθεται σέ τέλεια

ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου, ἐκολλήθη τὸ ὅστουν μου τῇ σαρκί μου. Ὁ τοιοῦτος διὰ τάχους ἔρχεται εἰς ὀλιγοτροφίαν καὶ ὀλιγοποσίαν· τὰ γὰρ δάκρυα εἰς ἄρτον γίνεται αὐτῷ· καὶ λοιπὸν ἔρχεται τρέφεσθαι διὰ τοῦ Πνεύματος. Πείσθητί μοι, ἀδελφέ, ὅτι οἶδα ἄνθρωπον, ὃν ὁ Κύριος γινώσκει, τοιοῦτου μέτρου. Καὶ καθ' ἑβδομάδα ἅπαξ, ἡ δευτέρον καὶ πλείον αἰχμαλωτίζεται εἰς τὴν πνευματικὴν τροφήν· καὶ ἀπὸ γλυκύτητος ἐπιλανθάνεται τῆς αἰσθητῆς τροφῆς· καὶ ὅταν ἔρχεται μεταλαβεῖν, ὥσπερ τις κεχορτασμένος ἢ ἡηδισμένος, οὐ θέλει μεταλαβεῖν, μεταλαμβάνων δὲ κατακρίνει ἑαυτὸν λέγων, διατί πάντοτε οὐκ εἰμί οὕτως; Καὶ ἐπιποθεῖ τοῦ ἔτι καταλαβεῖν. Ποῦ ἔσμεν ἀδελφέ, ἀπέλθωμεν, ἀποθάνωμεν. Συγχώρησόν μοι, ὅτι μὴ εὐρίσκων εἰς τι τῶν ἐμῶν καυχᾶσθαι, εἰς ἄλλοτρίους πόνους καυχῶμαι, καὶ τοῦτο εἰς ἐμὴν κατάκρισιν.

43'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Παρακαλῶ σε, Πάτερ, ἵνα σαφηνίσῃς μοι τὴν δύναμιν τοῦ πράγματος. Πῶς ἔρχεται τις εἰς αἶψας; Ἐγὼ γὰρ ἀγνοῶ· ὁσάκις γὰρ ἐπεχείρησα ὀλιγοτροφεῖσθαι, ἡ ἀκηδία καὶ ἡ ἀτονία οὐκ ἀφῆκέ με, ἕως οὗ ἤλθον εἰς τὸ πρῶτον μου μέτρον. Καὶ πῶς εἶπας, ὅτι ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸ μέτρον τοῦ εἰπόντος, ἐκολλήθη τὸ ὅστουν μου τῇ σαρκί μου, οὗτος ἔρχεται εἰς ὀλιγοδείαν; καὶ πῶς πρὸ τῆς ὀλιγοτροφίας κολλᾶται τὸ ὅστουν τῇ σαρκί;

Ἀπόκρισις

Αδελφέ, ἀναγκάζεις με λαλῆσαι τὰ ὑπὲρ μέτρον μου· καὶ φοβοῦμαι μήποτε κατακριθῶ λέγων τὰ ἀλλότρια κατορθώματα. Γέγραπται ὅτι ἐκολλήθη τὸ ὅστουν μου τῇ σαρκί μου· τοῦτ' ἔστιν ὅτι γίνεται τὰ ὅσα ὅλα τοῦ ἀνθρώπου ἔν· ἡγουν ὅλοι οἱ λογισμοὶ τοῦ ἀνθρώπου ἔν κατὰ Θεόν. Καὶ τότε γίνεται ἡ σὰρξ ἐξακολουθοῦσα τῷ κατὰ Θεὸν λογισμῷ καὶ ἐγγίνεται ἡ χαρὰ τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ, τρέφουσα τὴν ψυχὴν καὶ πιαίνουσα τὸ

παραθεώρηση τοῦ Κανόνος, ἔστω καὶ ἐπὶ ἐνός συγκεκριμένου προσώπου. Ἐπειδὴ ὁ ἅγιος Νικόδημος προσεγγίζει ὑποθετικὰ τὸ συγκεκριμένο πρόσωπο, ἐνῷ ὁ Γέρων ἔχει πραγματικὴ γνώση τοῦ προσώπου, ἡ γνώμη του, κατὰ τὴν κρίση μας, θεωρεῖται ἐπικρατέστερη.

27. « Ἀνεπισθητῶς κατὰ καιρὸν, καὶ καιρὸν ἐμπίπτει εἰς ὅλον τὸ σῶμα τρυφή τις καὶ ἀγαλλίασις· ὅπερ γλῶσσα οὐ δύναται αὐτὰ ἐξεῖπν, ἕως ἄν πάντα τὰ ἐπίγεια σποδὸν καὶ σκύβαλα ἡγήσῃται. Ὅταν δὲ ἐπιδημήσῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῃ ἡ τρυφή ἡ σφύζουσα ἐν ὅλῳ τῷ σώματι αὐτοῦ, οὕτω νομίζει ὁ τοιοῦτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ὡς σὺκ ἔστιν ἄλλο τι ἢ τῶν οὐρανῶν βασιλεία, ἡ τοῦτο» (Ἰσαάκ Σύρου τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικά, σελ. 39, ἐνθ' ἄνωτ.).

«Μετὰ τὴν ἐμπειρίαν τῆς ὑποστατικῆς προσευχῆς... ἀναγόμεθα εἰς τὰς κατηγορίας αὐτοῦ τούτου τοῦ εἶναι» (Ἄρχ. Σωφρονίου: Ὁσόμεθα τὸν Θεὸν καθὼς ἐστι, σελ. 340, ἐνθ' ἄνωτ.).

ἐναγώνιες κραυγές καί τό βαρύ στεναγμό μου, κόλλησαν τά ὀσᾶ μου στό δέρμα μου» (Ψαλμ. 101, 6). "Ενας τέτοιος ἄνθρωπος ἀμέσως φτάνει στήν ὀλιγοφαγία καί στήν ὀλιγοποσία, διότι τά δάκρυα γίνονται ἄρτος γι' αὐτόν καί καταλήγει νά τρέφεται διά τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Πίστεψέ με, ἀδελφέ, ὅτι ξέρω ἄνθρωπο, τόν ὁποῖο γνωρίζει ὁ Κύριος καί πραγματικά ἔχει φτάσει σέ τέτοια μέτρα. Καί μιά ἡμέρα τήν ἐβδομάδα ἡ δύο ἢ καί περισσότερες μένει ἀποκλειστικά προσηλωμένος στήν πνευματική αὐτή τροφή²⁷. Καί ἀπό τή γλυκύτητά της λησμονεῖ τήν ὑλική τροφή. Καί ὅταν ἔρχεται νά φάει ὑλική τροφή, σάν ἕνας χορτασμένος ἢ ἀηδιασμένος δέν θέλει νά φάει. Ἀλλά καί ὅταν τρώει κατακρίνει τόν ἑαυτό του λέγοντας, γιατί νά μήν εἶμαι πάντοτε αἰχμαλωτισμένος στήν πνευματική γλυκύτητα; Καί ἐπιθυμεῖ διακαῶς νά προχωρήσει σέ μεγαλύτερα μέτρα. Ποῦ εἴμαστε ἡμεῖς ὅμως, ἀδελφέ; Ἀς φύγουμε λοιπόν ἀπό τά ὑλικά, ὅς πεθάνουμε. Συγχώρεσέ με, γιατί δέν βρίσκω νά καυχηθῶ γιά κάτι ἀπό τή δική μου ζωή καί καυχίεμαι γιά τούς ξένους κόπους. Καί αὐτό βέβαια πρὸς κατάκρισή μου.

97

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Πάτερ, σέ παρακαλῶ, νά μοῦ ἐξηγήσεις σαφῶς τή δύναμη αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Δηλαδή πῶς φτάνει κάποιος σ' αὐτά πού μοῦ ἀνέφερες, διότι ἐγώ τό ἀγνοῶ. Καί πράγματι, ὅσες φορές ἐπιχείρησα νά ἀσκηθῶ στήν ὀλιγοφαγία, ἡ ἀκηδία καί ἡ ἀτονία δέν μέ ἄφησαν, μέχρι πού ἐπανῆλθα στά συνηθισμένα μου μέτρα. Πῶς λοιπόν εἶπες ὅτι αὐτός πού ἔρχεται στά μέτρα τοῦ λέγοντος, «κόλλησαν τά ὀσᾶ μου στό δέρμα μου» (Ψαλμ. 101, 6), αὐτός φτάνει στήν ὀλιγάρκεια; Ἀλλά πῶς, προτοῦ νά φτάσει κάποιος στήν ὀλιγοφαγία, κολλοῦν τά ὀσᾶ στό δέρμα;

Ἀπόκριση

Α δελφέ, μέ ἀναγκάζεις νά πῶ λόγια πού ξεπερνοῦν τά μέτρα μου. Καί φοβᾶμαι μήπως κατακριθῶ, ἀναφέροντας τά ξένα κατορθώματα. Ἔχει γραφεῖ τό «κόλλησε τό ὅστούν μου στό δέρμα μου». Αὐτό θά πεῖ ὅτι γίνονται ὅλα τά ὀσᾶ τοῦ ἀνθρώπου «ἕνα», δηλαδή ὅλοι οἱ λογισμοί τοῦ ἀνθρώπου γίνονται ἕνας, κατὰ Θεό, λογισμός. Καί ἱκανώνεται καί τό σῶμα τοῦ ἀνθρώπου νά ἀκολουθεῖ αὐτόν τόν, κατὰ Θεό, λογισμό καί γεννιέται ἡ χαρά τοῦ ἁγίου Πνεύματος στήν καρδιά²⁸, πού τρέφει τήν ψυχή καί διατηρεῖ

28. Ὁ ἀββάς Ἰωάννης περιγράφει λακωνικά ἀλλά εὐστοχα καταστάσεις ἀρπαγῆς τοῦ εἶναι του στόν Παράδεισο τῆς θεώσεως. Ὀντολογικές μεταβολές, οἱ ὁποῖες τόν καταλαμβάνουν

σῶμα καὶ ἐνδυναμοῦσα τὰ ἀμφοτέρω καὶ οὐκ ἔτι ἀτονεῖ οὔτε ἀκηδιᾷ. Ἰησοῦς γὰρ λοιπὸν γίνεται μεσίτης καὶ παριστᾷ τὸν ἀνθρώπου ἐγγὺς τῶν προφυλαίων. Ὅθεν ἔφυγεν ὁδύνη, λύπη καὶ στεναγμός καὶ πληροῦται εἰς αὐτὸν ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος, ὅπου ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδιά σου. Φέρει δὲ τὸν ἀνθρώπου εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ἢ τελεία ταπεινώσεις.

ζη'

Ἑρώσεις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Πῶς τις ἔρχεται εἰς ἐγκράτειαν; καὶ πῶς γινώσκεται ἡ φυσικὴ ἀσθένεια καὶ ἡ τῶν δαιμόνων, καὶ πόσον δεῖ ἐσθίειν;

Ἀπόκρισις

Αἱ δελφέ, κατὰ μικρὸν ζύεις ἀποκαλύψαι πράγματα κεκρυμμένα, καὶ γὰρ μωρός ἔτι, νομίζω ὅτι δ' αἰτεῖς παρ' ἐμοῦ, οὐδεὶς δύναται διακρίναι, εἰ μὴ ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸ μέτρον τοῦτο. Ζῶν γὰρ ἀνθρώπος, αἴσθησιν ἔχει τῆς ψυχρότητος καὶ τῆς θερμότητος τῶν προσφερομένων αὐτῷ· ὁ δὲ νεκρός οὐκ αἰσθάνεται τούτων, ἀπώλεσε γὰρ τὴν αἴσθησιν. Καὶ καθὼς ἔρχεται εἰς τὸ μέτρον τῆς ἐπιστήμης τῶν πραγμάτων ὁ μαθητὴς αὐτά, καὶ οἶδεν αὐτὰ διακρίναι, ὁ δὲ μὴ μαθὼν μηδὲ ἐλθὼν εἰς αὐτά, μυριάκις ἐὰν ἐρωτήσῃ τί εἰσι καὶ ἀκούσῃ, ἀκμὴν καταλαβεῖν αὐτῶν τὴν δύναμιν οὐ δύναται, οὕτως ἔστι καὶ τοῦτο· ὅσον λέγεις πνὶ χρεῖα μάλλον τῆς πείρας.

Περὶ δὲ τῆς ἀσθενείας, ἐὰν δέχεται τὸ σῶμα τὴν καθημερινὴν τροφήν καὶ χαυνωθῇ, τῶν δαιμόνων ἔστι· ἐὰν δὲ μή, ἀσθενεία ἔστι. Τὸ δὲ ἐγκρατεῦσθαι ἔστι τὸ ἐγερθῆναι παραμικρὸν ὥς ἔταξαν οἱ γέροντες τοῖς ὑποδεεστέροις· ὅταν δὲ φθάσῃ ὁ ἀνθρώπος εἰς τὸ μέτρον τοῦ λέγοντος, οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν, οὐ δύναται αὐτὸν λαθεῖν τὸ πόσον δεῖ ἐσθίειν, γεγυμνα-

ἐν ἀγίῳ Πνεύματι. «Ἵψοῦται ἐκ τῆς διακονίας τῶν γήινων ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Δημιουργοῦ» (Ἰσαάκ Σύρου ἅπαντα τὰ εὐρεθέντα, σελ. 254, Ἔκδ. Σπανοῦ). «Καὶ ἐγγίνεται ἡ χαρὰ τοῦ Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ τρέφουσα τὴν ψυχὴν καὶ παίνουσα τὸ σῶμα». Γι' αὐτὸ ὁ Ἀββάς «ἐξέπεμπε τὴν ἀστραπήν τῆς θεότητος» στὸν κόσμον, ἀφοῦ εἶχε εὐλογηθεῖ νὰ ἐντρυφᾷ στὰ ἄρρητα μυστήρια τῆς θείας Βασιλείας καὶ ἀξιώθηκε νὰ γίνῃ μικρὸς θεὸς κατὰ χάριν (βλ. Ἀρχ. Βασιλείου: Ἰσαάκ ὁ Σύρος, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 11).

ἀκμαῖο τό σῶμα, ἐνδυναμώνοντας καί τά δύο, ὥστε οὔτε νά ἀπονοῦν, οὔτε νά ἀκηδιάζουν. Πράγματι λοιπόν, ὁ Ἰησοῦς γίνεται μεσίτης καί ὁδηγεῖ τόν ἄνθρωπο κοντά στήν πύλη τῆς Βασιλείας, ἀπ' ὅπου ἔχουν ἐξαφανιστεῖ ἡ ὁδύνη, ἡ λύπη καί ὁ στεναγμός. Σ' ἓναν τέτοιο ἄνθρωπο βρίσκει τό πλήρωμά του ὁ λόγος πού ἔχει γραφεῖ «ὅπου ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ καί ἡ καρδιά σου» (Ματθ. 6, 21). Σ' αὐτά τά μέτρα ἔρχονται μόνο ὅσοι ἀξιωθοῦν νά βιώνουν μέ τελειότητα τήν ταπείνωση.

98

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τό μεγάλο Γέροντα, Βαρσανούφιο:

Πῶς φθάνει κάποιος στήν ἐγκράτεια; Καί πῶς διαπιστώνεται ἂν ἡ ἐξασθένηση τοῦ σώματος εἶναι φυσική ἢ ἀπό τούς δαίμονες; Ἐκὼς πόσο πρέπει νά τρῶμε;

Ἀπόκριση

Αἰ δελφέ, ξύνεις λίγο-λίγο, γιά νά ἀποκαλύψεις ἀπόκρυφα πράγματα. Καί ἐγώ, ἂν καί ἐξακολουθῶ νά εἶμαι ἀνόητος, μπορῶ νά σοῦ πῶ ὅτι αὐτό πού ζητᾷς νά μάθεις ἀπό μένα, κανεῖς δέν μπορεῖ νά τό διακρίνει, παρά μόνο αὐτός πού φτάνει σ' αὐτό τό μέτρο. Διότι ὁ ζωντανός ἄνθρωπος αἰσθάνεται καί τήν ψυχρότητα καί τή θερμότητα αὐτῶν πού τοῦ προσφέρονται. Ὁ νεκρός ὁμῶς δέν τά αἰσθάνεται αὐτά, γιατί ἔχει χάσει τή λειτουργία τῶν αἰσθήσεων. Καί στά πνευματικά θέματα συμβαίνει κάτι παρόμοιο μέ ὅ,τι συμβαίνει στήν ἀπόκτηση τῶν ἐπιστημονικῶν γνώσεων. Γίνεται κανεῖς ἐπιστήμονας (σέ κάποιο τομέα τοῦ ἐπιστητοῦ) ὅταν λάβει τήν κατάλληλη παιδεία καί κάνει δική του ὅλη τή σχετική γνώση. Τότε μπορεῖ νά μιλά γι' αὐτά πού ἔμαθε μέ σαφήνεια καί νά τά ξεχωρίζει ἀπό τίς σχετικές ἀντιλήψεις τῶν ἄλλων, πού δέν εἶναι ἐπιστήμονες. Οἱ μὴ ἐπιστήμονες, αὐτοί πού δέν ἔχουν ἐκπαιδευθεῖ καί δέν ἔχουν κατακτήσει τίς εἰδικές αὐτές γνώσεις, μύριες φορές καί ἂν ρωτήσουν καί ἀκούσουν τίς σχετικές ἀπαντήσεις, ποτέ δέν μποροῦν νά συλλάβουν τό πραγματικό τους νόημα. Τό ἴδιο καί στήν πνευματική καί ἀσκητική ζωή· ὅσα καί νά πεῖς σέ κάποιον δέν τά ἀφομοιώνει, γιατί τοῦ λείπει ἡ σχετική ἐμπειρία.

Τώρα, πῶς διακρίνεται ἂν ἡ ἐξασθένηση τοῦ σώματος εἶναι φυσική ἢ ἀπό τούς δαίμονες; Ἐάν παίρνει τό σῶμα τήν καθημερινή τροφή καί παρόλα αὐτά εἶναι ἐξασθενημένο, τότε προέρχεται ἀπό τούς δαίμονες. Ἐάν ὄχι, τότε εἶναι ἀσθένεια φυσική. Ἐγκράτεια δέ εἶναι τό νά σηκώνεται κανεῖς ἀπό τό τραπέζι, χωρίς νά ἔχει χορτάσει, ὅπως ὄρισαν οἱ Πατέρες γιά τούς ἀρχάριους. Ὅταν ὁμῶς φτάσει ὁ ἄνθρωπος στό μέτρο τοῦ λέγοντος, «γνωρίζουμε καλά τίς ἐπιδιώξεις τοῦ σατανᾶ» (Β' Κορ. 2, 11), δέν μπορεῖ νά τοῦ διαφύγει τό πόσο

σμένος γάρ ἐστιν. Ἐνανγκάζομαι εἰπεῖν πράγματα ὑπὲρ ἐμέ, καὶ οὐ χρεῖα· τάχα δὲ οὐδὲ ἐστιν ὁ δυνάμενος δέξασθαι καὶ νοῆσαι, εἰ μὴ σπάνιοί τινες.

Ὁ Θεὸς τῶν Πατέρων ἡμῶν ἐνέγκοι σε εἰς τὴν χαρὰν ταύτην· ἔχει γὰρ φῶς ἀνεκκάλητον· πληυγῆς ἐστὶ καὶ γλυκεῖα· οὐ μνημονεύει σωματικῆς τροφῆς· τὰ ἄνω ζητεῖ· τὰ ἄνω φρονεῖ· τὰ ἄνω μελετᾷ· ὅπου ὁ Χριστὸς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς καθέζεται. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

4θ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα.

Ἄρα καλόν ἐστιν Ἀββᾶ τὸ ὁμολογεῖν τινι τῶν ἀδελφῶν περὶ τῆς φαντασίας, καὶ βαλεῖν αὐτῷ μετάνοιαν εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ;

Ἀπόκρισις

Περὶ τοῦ νυκτερινοῦ φαντασμοῦ, καλόν ἐστιν εἰπεῖν τῷ δυναμένῳ ἀκοῦσαι· βαλὼν δὲ μετάνοιαν, ὀφείλει αἰτεῖν εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ· γραφικὸς γάρ ὁ λόγος «ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν, καὶ εὐξασθε ὑπὲρ ἀλλήλων ὅπως ἰαθῇτε».

ΣΧΟΛΙΟΝ

Εἰπὼν γὰρ ὁ Πατὴρ καλόν ἐστιν εἰπεῖν τῷ δυναμένῳ ἀκοῦσαι, ἐδήλωσεν ὅτι οὐ συμφέρει πᾶσι καὶ τοῖς τυχοῦσι τὰ τοιαῦτα λαλεῖν.

ρ'

Τῶν Πατέρων τις ἡσυχάζων ἠρώτησε τὸν αὐτόν· Πῶς ἐστὶ τὸ καθίσαι ἐν τῷ κελλίῳ;

Ἀπόκρισις

Τὸ καθίσαι ἐν τῷ κελλίῳ ἐστὶ, τὸ μνημονεύειν τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων καὶ τὸ κλαίειν περὶ αὐτῶν καὶ πενθεῖν· νήφειν δὲ μὴ αἰχμαλωτισθῆναι

29. Τὸ κελλί εἶναι λέξις λατινικῆς προελεύσεως (cella-ae) καὶ ὑποδηλοῖ ἓνα περιορισμένο χώρο, ἓνα μικρὸ δωμάτιο καὶ κατ' ἐπέκτασιν τὸ δωμάτιο τοῦ μοναχοῦ.

Στό κελλί ὁ μοναχὸς ἐπιτελεῖ μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν σκληρὸ προσωπικὸ του ἀγῶνα κυρίως ἐσωτερικῇ καὶ ἐνδόμυχῃ ἐργασίᾳ. Ἐκεῖ γίνεται ἡ διάπλωση τοῦ εἶναι του μὲ τὴν αὐτομεψία, τὸ πένθος, τὴ μετάνοια, τὴ μνήμη τοῦ θανάτου, τὴν ἀδιάλειπτην προσευχή, μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ, σὲ θεανθρώπινο εἶναι.

πρέπει νά τρώει, διότι ἔχει ἀποκτήσει προσωπική ἐμπειρία. Ὑποχρεώσομαι νά λέω πράγματα πού εἶναι πάνω ἀπό τά μέτρα μου καί χωρίς νά χρειάζεται. Διότι ἴσως δέν υπάρχουν τέτοιοι ἄνθρωποι πού νά μποροῦν νά τά δεχτοῦν καί νά τά κατανοήσουν, ἀφοῦ εἶναι σπάνιοι ὅσοι φθάνουν σέ τέτοια μέτρα.

Εἴθε ὁ Θεός τῶν Πατέρων μας νά σέ ὁδηγήσει σ' αὐτή τή χαρά, ἡ ὁποία περιέχει φῶς ἀνεκκλήτο, εἶναι γλυκεῖα καί ἀκτινοβόλα. Δέν ἐνθυμεῖται σωματική τροφή. Τά ἄνω ζητᾷ. Τά ἄνω σκέφτεται. Τά ἄνω μελετᾷ, ἐκεῖ ὅπου ὁ Χριστός κάθεται στό δεξιό τοῦ Πατέρα. Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

99

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Ἄραγε, Ἀββά, εἶναι καλό νά ἐξομολογεῖται κάποιος σ' ἓναν ἀδελφό σχετικά μέ τόν ἐνυπνιασμό καί νά βάζει μετάνοια, παρακαλώντας τον νά εὐχεται γι' αὐτόν;

Ἀπόκριση

Σχετικά μέ τόν ἐνυπνιασμό εἶναι καλό νά τό ἀναφέρει κανεὶς μόνο σ' αὐτόν πού μπορεῖ νά τόν ἀκούσει. Καί βάζοντας μετάνοια ὀφείλει νά τοῦ ζητήσει νά εὐχεται γι' αὐτόν. Διότι εἶναι Γραφικός ὁ λόγος πού λέει: «Νά ἐξομολογεῖσθε ὁ ἓνας στόν ἄλλο τίς ἁμαρτίες σας καί νά προσεύχεσθε ὁ ἓνας γιά τόν ἄλλο, γιά νά θεραπευθεῖτε» (Ἰάκ. 5, 16).

ΣΧΟΛΙΟ

Λέγοντας ὁ Πατήρ, ὅτι «εἶναι καλό νά ἀναφέρει κανεὶς τόν ἐνυπνιασμό του σ' αὐτόν πού μπορεῖ νά τόν ἀκούσει», μᾶς ἔδειξε ὅτι δέν συμφέρει σέ ὅλους, καί μάλιστα στούς τυχόντες, νά ἐξομολογούμεστε τέτοιες καταστάσεις.

100

Κάποιος ἀπό τούς ἡσυχαστές Πατέρες ρώτησε τόν ἴδιο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη: Τί σημαίνει νά κάθεται κανεὶς στό κελλί του;

Ἀπόκριση

Τὸ νά κάθεται κανεὶς στό κελλί του²⁹ σημαίνει νά μνημονεύει τίς ἁμαρτίες του καί νά κλαίει καί νά πενθεῖ γι' αὐτές. Νά ἔχει δέ νήψη ὥστε νά

²⁹ Ἡ πατερική ἐμπειρία ἐπιμένει πολύ νά παραμένει ὁ μοναχὸς στό κελλί του καί ἐκεῖ νά ἀπομυ-

τὸν νοῦν· εἰ δὲ αἰχμαλωτισθῇ, ταχέως πάλιν ἀγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

ρα'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν. Ὁ λογισμὸς λέγει μοι, ὅτι ἡ μελέτη ποιεῖ καθαρὰν προσευχήν· ἄρα οὕτως ἔχει;

Ἀπόκρισις

Α δελφέ, μὴ χλευασθῇς ὑπὸ τῶν δαιμόνων καὶ εἴπῃς ὅτι ἡ μελέτη ποιεῖ καθαρὰν προσευχήν. Καὶ πῶς μένουσι τὰ πάθη ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔχοντι καθαρὰν προσευχήν;

ρβ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν. Πῶς γίνεται τὸ νόημα θηριάλωτον;

Ἀπόκρισις

Τὸ νόημα θηριάλωτον γίνεται, ἐὰν μὴ προλάβῃ ἄνθρωπος καὶ μέμψῃται ἑαυτόν· καὶ τὸ δῆγμα τῶν ὀδόντων ἔχει καὶ τὸν ἀφανισμόν τῶν ὀνύχων. Λοιπὸν ἐμπλάστρου χρεία, τοῦτ' ἔστι μετανοίας.

ργ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἰ δεῖ καμμύειν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν ταῖς μεθοδεαῖς τοῦ ἐχθροῦ· καὶ ὅταν ἐπανίσταται μοι τὸ σῶμα τί δεῖ ποιεῖν.

Ἀπόκρισις

Δεῖ καμμύειν τὸν ὀφθαλμὸν τῷ ἀνθρώπῳ πράγματα καὶ αἰσθητῶς καὶ ἀναισθήτως. Ὁ ἀσθενὴς ὢν, καμμύει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἵνα μὴ ἴδῃ· ὁ δὲ δυνατὸς καὶ βλέπων αὐτῶν καταφρονεῖ· «δίκαιος γὰρ ὡς λέων πέποιθε».

ζᾷ τὸ μέλι τῆς ἡσυχίας. Τὸ κελλί ἀποβαίνει μέγας δάσκαλος. «Ὑπαγε, κάθισον εἰς τὸ κελλίον σου καὶ τὸ κελλίον σου διδάσκει σε πάντα» (Ἰββᾶ Μωυσῆ, ἀπ. στ', σελ. 72, Γεροντικόν Π. Πάσχου, Ἑκδ. Ἀστήρ).

«Τὸ κελλί εἶναι τὸ σχῆμα τοῦ χώρου κατ' εἰκόνα τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, ὅπως ἡ Σκῆπη ἢ τὸ Κοινόβιο εἶναι τὸ σχῆμα τοῦ χώρου κατ' εἰκόνα τοῦ κόσμου. Εἶναι τόπος πρὸ σημαντικός καὶ ἀπ'

μήν αἰχμαλωτιστεῖ ὁ νοῦς του. Καί ἂν τυχόν αἰχμαλωτιστεῖ, ἀμέσως πάλι νά τόν ἐπαναφέρει στή θέση του.

101

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο: Ὁ λογισμὸς μου λέει ὅτι ἡ μελέτη συντελεῖ στήν καθαρὴ προσευχή. Ἄραγε εἶναι ἔτσι;

Ἀπόκριση

Α δελφέ, μὴ χλευασθεῖς ἀπὸ τούς δαίμονες καί πεῖς ὅτι ἡ μελέτη συντελεῖ στήν καθαρὴ προσευχή. Τότε πῶς παραμένουν τὰ πάθη στὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος φθάνει στήν καθαρὴ προσευχή;

102

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο: Πῶς γίνεται τό νόημα θηριάλωτο;

Ἀπόκριση

Γίνεται ἓνα νόημα θηριάλωτο ἐάν δέν προλάβει ὁ ἄνθρωπος νά μεμφθεῖ τόν ἑαυτό του. Τότε θά φέρει ἐπάνω του καί τὰ ἴχνη τῆς δαγκωματιᾶς τοῦ θηρίου καί τὰ ἴχνη τῶν νυχιῶν του. Λοιπὸν χρειάζεται ἐμπλαστρο, δηλαδή μετάνοια.

103

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη:

Ἄν πρέπει νά κλείνω τὰ μάτια μου στὰ φαντάσματα πού μεθοδεύεται ὁ ἐχθρός. Ἐπίσης ὅταν ἔχω σαρκικὸ πόλεμο, τί πρέπει νά κάνω;

Ἀπόκριση

Ο διάβολος παρουσιάζει στὸν ἄνθρωπο πράγματα διάφορα καί χρησιμοποιώντας τίς αἰσθήσεις του, ἀλλὰ καί ἐκτός τῶν αἰσθήσεων. Αὐτός πού εἶναι πνευματικὰ ἀδύνατος, κλείνει τὰ μάτια του γιὰ νά μὴ δεῖ.

αὐτὰ τὰ βασιλικά ἀνάκτορα» (Στ. Ράμφου, Πελεκάνοι ἐρημικοί, σελ. 48, Ἑκδ. Ἑρμός).

Ἐκεῖ λοιπὸν ὁ μοναχὸς μπορεῖ νά δεῖ γυμνὸ τόν ἑαυτό του. Νά κλάψει τίς ἁμαρτίες του, νά ἀναβαπτισθεῖ σ' αὐτὰ τὰ πενθικὰ δάκρυα, νά ἀναχθεῖ σέ νέα μορφή «ὑποστατικοῦ εἶναι κατ' εἰκόνα τῆς Ὑποστάσεως τοῦ Υἱοῦ» (Ἀρχ. Σωφρονίου: «Ὁψόμεθα τὸν Θεόν...» σελ. 388), ἀρκεῖ νά γίνεται ἡ ἐργασία του ἐν εὐλογίᾳ, ὑπακοῇ καί ταπεινώσει.

Περὶ δὲ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ σώματος, φεῦγε γοργῶς πρὸς τὸν Ἰησοῦν διὰ προσευχῆς καὶ ἀναπαύης.

ρδ΄

Ἑρώτησις

Πόθεν συμβαίνει μοι μετὰ τὴν ἐρώτησιν κατακρίνειν ἄλλον;

Ἀπόκρισις

Τὸ κατακρίνειν μετὰ τὴν ἐρώτησιν ἄλλον, ὑπομένεις διὰ τὸ μὴ ἀποθαρσύνειν τὸ δικαίωμα ἀπὸ σοῦ. Κατάκρινον σεαυτὸν καὶ ὑπάγει ἀπὸ σοῦ τὸ εἰς ἄλλους κατάκριμα.

ρε΄

Ὁ αὐτὸς ὀχληθεὶς ὑπὸ ληστών καὶ πάνυ δειλιάσας, χάριτι δὲ Θεοῦ σκεπασθεὶς ἀπὸ τῆς αὐτῶν βλάβης, ἀνήγγειλε τῷ αὐτῷ Γέροντι περὶ τῆς δειλίας, αἰτῶν ἅμα καὶ εὐχὴν πρὸς φυλακὴν τῶν ἐμπροσθεν.

Ἀπόκρισις

Ο Θεὸς οὐ παραδίδωσι τινά, ὁ λέγων «οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ΄ οὐ μὴ σε ἐγκαταλείψει», ἀλλ΄ ἡ ἀπιστία ἡμῶν ἐστίν ἡ παραδιδούσα ἡμᾶς· ὅμως δὲ κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ ἔρχονται πειρασμοὶ πρὸς δοκιμὴν τῆς πίστεως τῶν ἐχόντων τελείως εἰς Θεὸν τὴν ἐλπίδα. Μὴ περισσότεροί εἰσιν οἱ λησταὶ οἱ ἐρχόμενοι, τῶν ἀρμάτων καὶ δυνάμεων τοῦ Φαραῶ; Καὶ φανερόν ἐγένετο ὅτι ἐνὶ ῥήματι καὶ νεύματι Κυρίου κατεποντίσθησαν ἀθρώως. Οὐ μνημονεύεις πῶς ἐτύφλωσε τοὺς ἐπελθόντας κατὰ τοῦ Ἑλισσαίου; Τίς ἐτύφλωσεν αὐτούς; Καὶ διὰ τί ὁ εἰδὼς ρύσασθαι ἀπὸ πειρασμοῦ εὐσεβεῖς, ταῦτα πάντα ἐποίησε καὶ ποιεῖ; Πῶς ἐπελαθόμεθα τῆς λεγούσης Γραφῆς: «Κύριος φυλάξοι σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ· φυλάξοι τὴν ψυχὴν σου ὁ Κύριος»; Καὶ πῶς εἰς λήθην

‘Ο δυνατός ὅμως, καί ὅταν βλέπει, τά περιφρονεῖ, διότι «ὁ δίκαιος ἔχει δυνατή, σάν λιοντάρι, τήν ἐμπιστοσύνη του στό Θεό» (Παρμ. 28, 1).

“Όταν δέ ἔχεις σαρκικό πόλεμο, νά προστρέχεις ἀμέσως πρός τόν Ἰησοῦ, μέσω τῆς προσευχῆς καί θά ἀναπαύεσαι.

104

Ἑρώτηση

Ποιά εἶναι ἡ αἰτία πού μέ κάνει μετά τήν ἐρώτηση πού ἀπευθύνω σέ σᾶς, νά πέφτω στήν κατάκριση κάποιου ἄλλου;

Ἀπόκριση

Τό ὅτι κατακρίνεις ἕναν ἄλλο ἀδελφό, μετά τήν ἐρώτηση, τό παθαίνεις γιατί ἐξακολουθεῖς νά διατηρεῖς καί νά καλλιεργεῖς μέσα σου δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἄλλων. Κατάκρινε τόν ἑαυτό σου καί θά ἀπομακρυνθεῖ ἀπό σένα ἡ κατάκριση πρός τούς ἄλλους.

105

‘Ο ἴδιος ἐνοχλήθηκε πολύ ἀπό τούς ληστές καί δεῖλιασε πάρα πολύ. Τόν σκέπασε ὅμως ἡ χάρη τοῦ Θεοῦ καί δέν τόν ἔβλαψαν σέ τίποτα. Ἐνέφερε λοιπόν στόν ἴδιο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη, σχετικά μέ τή δειλία πού αἰσθάνθηκε, ζητώντας συγχρόνως καί προσευχή, γιά νά τόν προστατεύει ὁ Θεός καί στό μέλλον.

Ἀπόκριση

Ο Θεός δέν ἀφήνει κανένα ἀφύλακτο καί ἀπροστάτευτο, ἀφοῦ εἶναι Ἐκεῖνος πού λέει: «Δέν θά σέ ἀφήσω ἔρημο οὔτε θά σέ ἐγκαταλείψω» (Ἐβρ. 13, 5), ἀλλά ἡ ἀπιστία μας εἶναι ἐκείνη πού συνεργάζεται μέ τούς ἐχθρούς μας. “Όμως, κατά παραχώρηση Θεοῦ, ἔρχονται πειρασμοί, γιά νά δοκιμασθεῖ ἡ πίστη αὐτῶν πού ἔχουν στηρίξει ἐντελῶς τήν ἐλπίδα τους στό Θεό. Μήπως οἱ ληστές πού μᾶς ἀπειλοῦν συνήθως εἶναι περισσότεροι ἀπό τά ἄρματα καί τίς δυνάμεις τοῦ Φαραῶ; Καί ὅμως, τότε ἀποδείχτηκε ὅτι μ’ ἕνα λόγο καί ἕνα νεῦμα τοῦ Κυρίου καταποντίστηκαν ὅλοι μαζί, μεμιᾶς. Δέν θυμᾶσαι πῶς τύφλωσε αὐτούς πού ἐπέδραμαν ἐναντίον τοῦ Ἐλισσαίου; Ποιός τούς τύφλωσε; Γιατί λοιπόν Ἐκεῖνος, πού γνωρίζει νά ἀπαλλάσσει τούς εὐσεβεῖς ἀπό τούς πειρασμούς, προστάτευσε καί προστατεύει μ’ ὅλους αὐτούς τούς τρόπους; Ἀλήθεια, πῶς μᾶς διέφυγε αὐτό πού λέει ἡ Γραφή: «Εἶθε ὁ Κύριος νά σέ φυλάξει ἀπό κάθε κακό. Εἶθε νά φυλάξει τήν ψυχή σου ὁ Κύριος»; (Ψαλμ.

παρεδώκαμεν τὸ «ὕμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ἡριθμημένοι εἰσὶ, καὶ ὅτι στρουθίον οὐ πεσεῖται εἰς παγίδα ἄνευ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν»; Οὐ πολλῶ μᾶλλον διαφέρει ἄνθρωπος στρουθίου; "Ω τῆς δειλίας, τῆς θυγατρὸς τῆς ἀπιστίας, ποῦ ἡμᾶς κατήνεγκε! Δεινοτάτῃ ἐστὶ πάννυ· τυφλοὶ τὸν νοῦν· χαυνοὶ τὴν καρδίαν· ἀποσπᾷ ἀπὸ Θεοῦ τοὺς ἀνθρώπους· ἀδελφὴ ἐστὶν ἀνεπιστίας, ἐξορίζει τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν χώραν τῆς ἀπωλείας.

Ἄδελφέ, φύγωμεν αὐτὴν καὶ ἐξυπνίσωμεν τὸν ἐν ἡμῖν κοιμώμενον Ἰησοῦν, λέγοντες· «ἐπιστάτα σῶσον ἡμᾶς ἀπολλύμεθα» καὶ ἐγερθεὶς ἐπιτιμᾷ τῇ προσβολῇ τοῦ ἀνέμου αὐτῶν καὶ ἡσυχάζει· ἡμῖν δὲ λέγει, ἐγὼ εἰμι μὴ φοβεῖσθε. Ἀφήσωμεν τὴν καλαμίνην ράβδον καὶ λάβωμεν τὴν ράβδον τοῦ σταυροῦ, ἐν ᾗ ἐπιστηρίζονται οἱ χωλοὶ· ἐν ᾗ ἐγείρονται οἱ νεκροί· ἐν ᾗ γίνεται ἡ τοῦ Ἀποστόλου καύχησις· ἐν ᾗ ἐλυτρώθημεν ἀπὸ προδοσίαν, παραστήσαντες ἑαυτοὺς τῷ δι' ἡμᾶς σταυρωθέντι. Αὐτὸς γὰρ ἐν αὐτῇ ποιμαίνει ἡμᾶς τὰ αὐτοῦ πρόβατα καὶ ἐν αὐτῇ ἀπελαύνει ἅφ' ἡμῶν τοὺς αἰμοβόρους λύκους. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρς'

Ὅμοίως ὁ μέγας Γέρων ἐρωτηθεὶς περὶ αὐτοῦ εἶπεν.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ κοιμώμενε, ἐρεύνησον τὴν χαύνην σου καρδίαν, ἣν ἐγὼ θαυμάζω φοβουμένην τοὺς δούλους τοὺς ἔξω στήκοντας καὶ μὴ βλέπουσαν τοὺς δεσπότας αὐτῶν τοὺς ἔσω μένοντας. Οἱ αἰσθητοὶ λησταὶ δοῦλοι εἰσὶ τῶν νοητῶν ληστῶν, τῶν δαιμόνων λέγω, τῶν ἐνεργούντων ἐν αὐτοῖς. Χάριν ὀφείλεις ἔχειν τοῖς ἐλθοῦσιν ἐπάνω σου λησταῖς, ὅτι ἐλθόντες ἐξύπνισαν τοὺς δεσπότας αὐτῶν τοὺς ἐν σοὶ κοιμωμένους ληστές. Ποῦ ἀπῆλθε μακρὰν ὁ Ἰησοῦς, ἵνα ἀπέλθῃς πρὸς αὐτόν καὶ παρακαλέσῃς αὐτόν ἐλθεῖν εἰς βοήθειαν; Μὴ οὐκ ἀκούει σου τὸ οὐδ' τί ψάλλει σου τὸ στόμα; «Ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν ἐν ἀληθείᾳ· θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτόν ποιήσει, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούσεται καὶ σώσει αὐτούς». Αὐτῷ κολλήθητι, καὶ τοὺς ἔσω δεσπότας καὶ τοὺς ἔξω δούλους, καταργήσει ἀπὸ σοῦ.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

30. «Δειλία ἐστὶ νηπιῶδες ἥθος ἐν γηραλέᾳ κενοδόξῳ ψυχῇ. Δειλία ἐστὶ ἐκτροπὴ πίστει, ὡς ἐπὶ προσδοκίᾳ ἀδοκῆτων» (Ἰωάννου Κλίμακος, Λόγος περὶ δειλίας, σελ. 234, Ἔκδ. Ἱερ. Μονῆς Παρακλήτου).

«Ὁ νικῆσας δειλίαν, φανερός ἐστι τῷ Θεῷ ἀναθέμενος ζωὴν τε καὶ ψυχὴν» (ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 236).

120,7). Καί πῶς παραδώσαμε στή λήθη τό «ἐσαῖς καί οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σας εἶναι μετρημένες» καί «ὅτι σπουργίτι δέν θά πέσει στήν παγίδα χωρίς τή συγκατάθεση τοῦ Πατέρα σας»; (Ματθ. 10, 29-31). Δέν εἶναι πολύ πιό ἀνώτερος ὁ ἄνθρωπος ἀπό τό σπουργίτι; Πῶ, πῶ! Ἡ δειλία³⁰, ἡ θυγατέρα τῆς ἀπιστίας, ποῦ μᾶς κατήντησε! Εἶναι πολύ φοβερή! Τυφλώνει τό νοῦ, χαυνώνει τήν καρδιά. Ἀποδιώχνει ἀπό τό Θεό τούς ἀνθρώπους. Εἶναι ἀδελφή τῆς ἀπελπισίας, μᾶς ἐξορίζει ἀπό τό φόβο τοῦ Θεοῦ στή χώρα τῆς ἀπώλειας.

Ἀδελφέ, ἄς ἐγκαταλείψουμε τή δειλία καί ἄς ξυπνήσουμε τόν Ἰησοῦ πού κοιμᾶται μέσα μας, λέγοντας: «Ἐπιστάτη, σῶσε μας, χανόμαστε» (Ματθ. 8, 25). Καί Ἐκεῖνος μόλις ξυπνήσει θά ἐπιτιμήσει τήν ἀνεμοθύελλα καί θά ἔλθει γαλήνη. Σέ μᾶς δέ, θά πει: «Ἐγώ εἶμαι, μή φοβᾶστε» (Ματθ. 14, 27). Ἄς ἀφήσουμε τήν καλαμения ράβδο καί ἄς λάβουμε τή ράβδο τοῦ Σταυροῦ, μέ τήν ὁποία στηρίζονται οἱ χωλοί, ἀνασταίνονται οἱ νεκροί, γιά τήν ὁποία καυχίεται ὁ Ἀπόστολος καί μέσω τῆς ὁποίας λυτρωθήκαμε ἀπό τήν προδοσία, ἀφοῦ βάλαμε τούς ἑαυτούς μας δίπλα στό Σταυρό Ἐκείνου πού σταυρώθηκε γιά μᾶς. Διότι ὁ Κύριος μ' αὐτή τή ράβδο ποιμαίνει ἐμᾶς τά πρόβατά Του. Καί μ' αὐτήν διώχνει μακριά ἀπό μᾶς τούς αἰμοβόρους λύκους. Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

106

Ὁ μέγας Γέροντας ρωτήθηκε καί αὐτός γιά τό ἴδιο θέμα καί εἶπε τά ἑξῆς:

Ἀπόκριση

Αἰ δελφέ κοιμισμένε, ἐρεῦνησε τή χαύνη σου καρδιά, γιά τήν ὁποία ἐγώ ἀπορῶ πῶς φοβᾶται τούς δούλους πού στέκουν ἔξω καί δέν βλέπει τούς κυρίους τους πού μένουν μέσα. Οἱ αἰσθητοί ληστές εἶναι δοῦλοι τῶν νοητῶν ληστῶν, τῶν δαιμόνων ἐννοῶ, πού ἐνεργοῦν μέσω αὐτῶν. Ὁφείλεις νά εὐγνωμονεῖς τούς ληστές πού σοῦ ἐπιτέθηκαν, γιατί μέ τό νά ἐπιτεθοῦν ξύπνησαν τούς κυρίους τους, καί αὐτοί εἶναι οἱ ληστές πού κοιμούνται μέσα σου. Πῆγε πολύ μακριά ὁ Ἰησοῦς, γιά νά προσφύγεις πρός Αὐτόν καί νά Τόν παρακαλέσεις νά ῥθει νά σέ βοηθήσει; Ἀλήθεια, μήπως δέν ἀκοῦνε τά αὐτιά σου τί ψάλλει τό στόμα σου; «Ὁ Κύριος εἶναι ἐγγύς σ' ὅλους ὅσοι Τόν ἐπικαλοῦνται μέ εἰλικρινή διάθεση. Τό θέλημα, ὅσων Τόν εὐλαβοῦνται, θά τό πραγματοποιήσει, θά εἰσακούσει τή δέησή τους καί θά τούς σώσει» (Ψαλμ. 144, 18). Σ' Αὐτόν προσκολλήσου καί θά σοῦ ἀφανίσει καί τούς ἐσωτερικούς δεσπότες καί τούς ἐξωτερικούς δούλους.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

ρζ'

Ὁ αὐτὸς ἠρώτησε τὸν ἄλλον Γέροντα. Δύο λογισμοὶ ὥχλησάν με περὶ τῶν ληστῶν· ὁ εἷς κατακρίνει με λέγων ὅτι τοῦ κοινοβίου ἐστὶν ἃ ἔχεις, καὶ ἁμαρτία ἐστὶν ἂν ταῦτα ἀφήσης αὐτοὺς λαβεῖν, ἀλλ' ὀφείλεις κροῦσαι, καὶ κράξαι. Ὁ δὲ ἕτερος λογισμὸς κατακρίνει με λέγων· ὅτι ὁ Κύριος εἶπε· τῷ θέλοντί σοι λαβεῖν τὸν χιτῶνα, ἅφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον. Πῶς οὖν κελεύεις, Δέσποτα, ποιῆσαί με, ἐπεὶ ἀμφιβάλλω. Καὶ συγχώρησόν μοι· ὅτι τοὺς νοητοὺς ληστὰς ἀφείς εἰσέρχεσθαι καὶ ἐξέρχεσθαι καὶ συλᾶν τὴν καρδίαν μου, περὶ τῶν αἰσθητῶν ἐρωτῶ. Εὐξαι οὖν ἵνα προηγουμένως ἐκείνους καταργήσῃ ὁ Κύριος.

'Απόκρισις

Εἰ οὐκ ἔχεις ἐξουσίαν τινός, μὴ καταφρόνει ὧν λαμβάνεις ἀγάπην ἀπὸ τοῦ κοινοβίου· ἐπεὶ κατάκρισιν ἔχεις· ἄνθρωπος γὰρ ὑπὸ ἐξουσίαν ὧν οὐκ ἔστιν ὑπὸ ἐντολήν. Λοιπὸν ἀταράχως κροῦσον καὶ κράξον λέγων· εὐλόγησον ὁ ἔτι ὧν καὶ βοήθει καὶ σκεπάζει σε ὁ Θεός. Περὶ δὲ τῶν νοητῶν ληστῶν, ὁ Κύριος καὶ τούτους καὶ ἐκείνους καταργήσῃ. Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε καὶ εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρη'

Ὁ αὐτὸς ἀνέγνω εἰς γεροντικά, ὅτι ὀφείλει ὁ θέλων ἐν ἀληθείᾳ σωθῆναι, πρῶτον μετὰ τῶν ἀνθρώπων βαστάσαι ὕβρεις, ἀτιμίας, ζημίας, ἐξουδενώσεις, τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ ἐλευθερωθῆναι, καὶ οὕτως ἀνελθεῖν ἐπὶ τὴν τελείαν ἡσυχίαν, ὥσπερ καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐποίησε. Ταῦτα γὰρ πάντα βαστάσας, οὕτως ἦλθεν ἐπὶ τὸν ἅγιον σταυρόν, ὃ ἐστὶ νέκρωσις σαρκὸς καὶ τῶν παθῶν, καὶ κατάπαυσις τελεία, ἀγία.

Καὶ εἶπε πρὸς ἑαυτόν· ἐγὼ ὁ ἄθλιος ἐν τούτων οὐκ ἐποίησα, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀσθενείας μου σκανδαλίζων ἅπαντας ἀνεχώρησα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Τάχα οὖν ὀφείλω πάλιν εἰς τὸ μέσον ἐλθεῖν τῶν ἀνθρώπων καὶ

31. Μᾶλλον μὲ τὴ φράση αὐτὴ θέλει νὰ φανερώσῃ τὸν ἀδελφὸ πού μένει στό κοντινὸ κελλί. Σάν νὰ τοῦ λέει: Εὐλόγησον, ἀδελφέ, καὶ ἔλα καὶ σὺ πού εἶσαι μαζί μου νὰ βοηθήσῃς. Ἔτσι ἀκούγοντας οἱ ληστὲς ὅτι εἶναι καὶ ἄλλος ἀδελφός μαζί του, νὰ φοβηθοῦν καὶ νὰ φύγουν (Σχόλιο ἀγ. Νικοδήμου, ἐκ τῆς Ἑκδόσεως Σχοινᾶ σελ. 81).

Εἶναι ὅμως δυνατόν ἡ συμβουλὴ αὐτὴ νὰ νοηθεῖ καὶ ὡς σύσταση νὰ φωνάζει ὡς γείτονα, ὡς ἀδελφὸ του, τὸ Θεό, ἐφ' ὅσον ζεῖ σὲ ἡσυχαστήριον καὶ τὰ ἡσυχαστήρια εἶχαν ἀποστάσεις μεταξύ τους.

107

Ὁ ἴδιος ρώτησε τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη: Δύο λογισμοί μέ ἐνόχλησαν σχετικά μέ τούς ληστές. Ὁ ἕνας μέ κατακρίνει καί μοῦ λέει, ὅσα ἔχει εἶναι τοῦ Κοινοβίου καί εἶναι ἁμαρτία ἂν τούς ἀφήσεις νά σοῦ τά πάρουν. Γι' αὐτό εἶσαι ὑποχρεωμένος νά δημιουργήσεις θόρυβο καί νά φωνάξεις (γιά νά φοβηθοῦν οἱ ληστές). Καί ὁ ἄλλος λογισμός πάλι μέ κατακρίνει καί μοῦ λέει: Ὁ Κύριος εἶπε: «Σ' αὐτόν πού θέλει νά σοῦ πάρει τό χιτῶνα, ἄφησέ του καί τό ἱμάτιο». Τί λοιπόν μέ συμβουλευεῖς, Δέσποτα, νά κάνω, γιατί εἶμαι διχασμένος. Καί συγχώρεσέ με, διότι, ἐνῶ ἔχω ἀφήσει τούς νοητούς ληστές νά μπαίνουν καί νά βγαίνουν καί νά κλέβουν τήν καρδιά μου, σέ ρωτᾶω γιά τούς αἰσθητούς ληστές. Εὐχου λοιπόν, ὥστε ὁ Κύριος νά καταργήσῃ πρῶτα-πρῶτα ἐκείνους πού θέλουν νά ληστεύουν τήν καρδιά μου.

Ἀπόκριση

Α "ν καί δέν ἐξουσιάζεις τίποτα, μήν ἀδιαφορεῖς ὅμως γιά ὅσα παίρνεις ὡς ἀγάπη ἀπό τό Κοινόβιο, ἀλλιῶς θά κατακριθεῖς. Διότι ὁ ἄνθρωπος πού εἶναι κάτω ἀπό ἐξουσία καί ὑποταγή, δέν ἔχει δικαίωμα νά δεχθεῖ ἄλλων (τῶν ληστῶν) τήν ἐντολή. Λοιπόν, χωρίς νά ταραχθεῖς ἐσωτερικά, κάνε θόρυβο καί φώναξε στό διπλανό σου: Εὐλόγησον, συγκάτοικέ μου, ἔλα καί σύ καί βοήθησε³¹. Καί ὁ Θεός θά σέ σκεπάσει. Ὅσο γιά τούς νοητούς ληστές, ὁ Κύριος καί αὐτούς καί ἐκείνους θά τούς καταργήσῃ. Νά εἶσαι ἀνδρεῖος καί δυνατός καί νά εὐχεσαι γιά μένα.

108

Ὁ ἴδιος διάβασε στά Γερωντικά ὅτι αὐτός πού θέλει πραγματικά νά σωθεῖ ὀφείλει πρῶτα-πρῶτα, ἀφοῦ ζήσει ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, νά βαστάξῃ ὕβρεις, ἀτιμίες, ἀδικίες, ταπεινώσεις. Ὁφείλει νά νεκρώσῃ τίς αἰσθήσεις του καί ἔτσι νά φτάσῃ στήν τέλεια ἡσυχία, ὅπως ἀκριβῶς ἔκανε καί ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Διότι, ἀφοῦ τά ὑπέμεινε ὅλα αὐτά, ἦλθε πρὸς τόν ἅγιο Σταυρό, ὁ ὁποῖος προτυπώνει γιά μᾶς τή νέκρωση τῆς σάρκα καί τῶν παθῶν καί τήν τέλεια καί ἁγία κατάπαυση.

Ἀφοῦ λοιπόν τά διάβασε αὐτά εἶπε στὸν ἑαυτό του: Ἐγὼ ὁ ἄθλιος οὔτε ἓνα ἀπ' αὐτά δέν ἔκανα, ἀλλὰ ἀναχώρησα ἀπὸ τὸν κόσμο, ἐπειδὴ σκανδάλιζα τούς ἀνθρώπους, ἐξαιτίας τῆς πνευματικῆς μου ἀθλιότητος. Ἀραγε τώρα, ὀφείλω νά ἐπανέλθω ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους καί μέ

βοηθοῦντος τοῦ Θεοῦ ποιῆσαι ὡς εἶπον οἱ Πατέρες καὶ οὕτως εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἡσυχίαν, ἵνα μὴ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος μου; Καὶ ἀνήγγειλε ταῦτα τῷ Γέροντι τῷ μεγάλῳ.

Ἀπόκρισις

Κ αλῶς εἶπον οἱ Πατέρες καὶ ἄλλως οὐκ ἔστιν· ἀλλ' ἐπειδὴ πολλὰ γίνονται προφάσεις ἐν αἷς νομίζει ὁ ἄνθρωπος καλῶς ποιεῖν καὶ εὐρίσκεται βλαπτόμενος δι' ἑτέρας προφάσεις, χρὴ ἀσφαλίζεσθαι ἑαυτόν. Ἐφθασας γὰρ καθίσαι, καὶ ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὸ μέσον γεννᾶταί σοι κενοδοξία· καὶ τάχα οὐδὲ στήκει μετὰ σοῦ οὗτος ὁ λογισμός, ἥγουν τὸ εἶναι ἐν τῷ μέσῳ· καὶ δύο κακὰ γίνεται. Ἀλλ' ἐὰν μέμψῃ σεαυτὸν ὡς μὴ ποιήσαντα τὸ ὀφειλόμενον τῇ ἀνόδῳ τοῦ σταυροῦ, λέγων, ἐν ἀγνωσίᾳ ἐκάθισα, οἶδεν ἡ μέμψις ὑβρίσαι καὶ ἀτιμάσαι ἑαυτήν· καὶ εἴθ' οὕτως ἐνεγκεῖν τὸν αὐτὴν δεχόμενον εἰς τὸ μέτρον τοῦ σταυροῦ ἐν ἀληθείᾳ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρθ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.
Εὔξει ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι πάνυ θλίβομαι.

Ἀπόκρισις

Ο Ἱεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δώῃ ὑμῖν, διὰ τῶν εὐχῶν τῶν ἁγίων αὐτοῦ, τὰ αἰτήματα, ἃ αἰτῶ αὐτὸν ὑμῖν παρασχεῖν. Ἐπειδὴ οὖν ἀκοῦσαι θέλετε καὶ χαρῆναι, ὑμεῖς ἔστε οἱ ἀναγκάζοντές με εἰπεῖν, ἵνα ἐν ἐμοὶ πληρωθῇ τὸ «ἐγενόμην ἄφρων, ἡμεῖς με ἠναγκάσατε». Ἐγὼ καὶ πρὸ τοῦ αἰτήσασθαί με, διὰ τὴν κατακαιομένην ὡς σφοδροτάτου πυρὸς φλόγα ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ἐν ἐμοί, τοῦ εἰπόντος «ζήτησον τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν» ἀπὸ τῆς καύσεως, καὶ τοῦ ζέειν τῷ πνεύματι, οὐ παύομαι νύκτα καὶ ἡμέραν δεόμενος τοῦ Θεοῦ, ποιῆσαι ὑμᾶς θεοφόρους καὶ οἰκῆσαι ἐν ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατῆσαι, καὶ καταπέμψαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑμῖν, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἵνα ὅταν ἔλθῃ διδάξῃ ὑμᾶς τὰ πάντα καὶ ὁδηγήσῃ ὑμᾶς ἐν ἀληθείᾳ, τοῦ γενέσθαι κληρονόμους τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ

32. Εἶναι χωρίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (Λευιτικόν 19, 18) τὸ ὁποῖο στὴν Καινὴ Διαθήκῃ διατυπώνεται ὡς ἑξῆς: «Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν» (Μάρκ. 12, 30). Βλ. ἀπόκρ. τλθ', ὅπου ἀναπτύσσει ὁ πατήρ τί σημαίνει ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον. Ἐπίσης Γεροντικόν Π.Β. Πάσχου σελ. 14, κατ', κζ', λ', Ἐκδ. Ἀσθήρ).

«Ἐλεγεν ὁ ἀββάς Ἀγάθων ὅτι εἰ δυνατόν ἦν μοι εὐρεῖν κελεφόν (λεπρό) καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸ ἐμὸν σῶμα, καὶ λαβεῖν τὸ αὐτοῦ, ἡδέως εἶχον· αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία ἀγάπη».

τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ νά κάνω ὅ,τι λένε οἱ Πατέρες καί μετά νά μπῶ στήν ἡσυχαστική ζωή, γιά νά μήν πάει ὁ κόπος μου χαμένος; Καί τά ἀνέφερε ὅλα αὐτά στό μεγάλο Γέροντα.

Ἀπόκριση

Κ αλῶς τά εἶπαν οἱ Πατέρες καί δέν μπορεῖ νά εἶναι ἀλλιῶς. Ἀλλά ἐπειδὴ δημιουργοῦνται πολλές προφάσεις στίς ὁποῖες νομίζει ὁ ἄνθρωπος ὅτι πράττει τό σωστό, ἀλλά τελικά βλάπτεται, διότι γίνεται θύμα ἄλλων ἀσυνείδητων προφάσεων, γι' αὐτό πρέπει νά ἀσφαλίζεις τόν ἑαυτό σου. Ἐφτασες νά γίνεις ἡσυχαστής σ' ἓνα «κάθισμα». Ἐάν ἐπανέλθεις ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, θά σοῦ ἔλθει κενοδοξία. Καί ἴσως οὔτε καί νά διατηρηθεῖ γιά πολύ αὐτός ὁ λογισμός πού σοῦ ἔλεγε ὅτι ὀφείλεις νά παραμείνεις πρῶτα ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους. Καί τότε γίνονται δύο κακά. Βλάπτεις καί τόν ἑαυτό σου καί τούς ἄλλους. Ἐνῷ, ἂν μέμφεσαι τόν ἑαυτό σου ὅτι δέν ἔπραξες ἐκεῖνο πού ὀφείλεις, ὡς πρός τήν ἀνοδό σου στό σταυρό, λέγοντας «πέρασα τήν ἡσυχαστική μου ζωή, χωρίς νά εἶμαι καλά δοκιμασμένος καί πληροφορημένος», τότε γνωρίζει ἡ μέμψη νά ὑβρίζει καί νά ἐξευτελίζει τόν ἑαυτό της. Καί ἔτσι φέρνει πραγματικά, αὐτόν πού τή δέχεται, στά μέτρα τοῦ σταυροῦ, μέ τή βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

109

Τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα:
Εὐχου γιά μένα, γιατί ἔχω πέσει σέ πολλές θλίψεις.

Ἀπόκριση

Ο Ἐὐχὸς τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς εἶθε νά ἐκπληρώσει μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων Του ὅσα Τόν παρακαλῶ νά σᾶς παράσχει. Ἀφοῦ λοιπόν θέλετε νά σᾶς πῶ κάτι πού θά σᾶς χαροποιήσῃ, ἐσεῖς εἶστε πού μέ ἀναγκάζετε νά μιλήσω, ὥστε νά ἐκπληρωθεῖ σέ μένα ἐκεῖνο πού λέει: «ἔγινα ἀνόητος, ἀλλά ἐσεῖς μέ ἀναγκάσατε» (Β' Κορ. 12, 11). Ἐγώ λοιπόν καί προτοῦ νά τό ζητήσετε, γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, πού κατακαίει μέσα μου, σάν μιὰ τεράστια φωτιά — ὁ Ὅποιος εἶπε «νά ζητᾶς τό συμφέρον τοῦ πλησίον σου σάν τό δικό σου»³² (Λευιτ. 19, 18) — καί ἀπό τή θερμότητα καί τή ζέση τοῦ Πνεύματος μέσα μου, δέν παύω νύχτα καί μέρα νά παρακαλῶ τό Θεό νά σᾶς καταστήσῃ θεοφόρους καί νά κατοικήσῃ μέσα στίς ψυχές σας καί νά περιπατήσῃ καί νά καταπέμψῃ τό Πνεῦμα τό ἅγιο σέ σᾶς, τό Πνεῦμα τῆς Ἀλήθειας. Ὡστε, ὅταν ἔλθῃ, νά σᾶς διδάξῃ τά πάντα καί νά σᾶς ὁδηγήσῃ

ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. Καὶ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς ὡς πατὴρ σπουδάζων στρατεῦσαι τὰ τέκνα αὐτοῦ τῇ βασιλεῖ, ἐν στρατείαις λαμπραῖς, αὐτῶν ἀμεριμνούντων. Δὴ δὲ ὁ Θεὸς ὑμῖν τὴν καὶ αὖτις τῆς ἀγάπης ταύτης. Πληροφορήσει γὰρ ὑμῶν ὁ Κύριος, ὅτι εἰς τὸν ἕβδομον οὐρανὸν ἀναφέρει τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας αὐτήν, καθὼς τινες ἤδη μετὰ παρρησίας ἀνέρχονται καὶ εὐλογοῦνται, εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα· εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς γὰρ ἔστιν ὁ εἰδὼς.

Καὶ ἵνα μάθητε τὴν ἀρχὴν τῆς ὁδοῦ τῆς χαρᾶς ταύτης, ἀκούσατε. Πρῶτον ἔρχεται τῇ ἀνθρώπῳ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, διδάσκον αὐτὸν τὰ πάντα, καὶ πῶς δεῖ ταπεινοφρονεῖν, ἃ οὐ δύνασθε ἄρτι ἀκοῦσαι. Εἴτα ὁδηγούμενος τῇ πρώτῃ καύσει ἐκείνῃ, ἀνέρχεται εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν πρῶτον, καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὸν δεῦτερον, καὶ κατὰ πρόβασιν ἕως τοῦ ἕβδομου, ἀκεῖ ἔστι θεωρησὰ ἄρρητα πράγματα καὶ φοβερά, ἃ οὐδεὶς δύναται ἀκοῦσαι, εἰ μὴ οἱ ἐρχόμενοι εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, οὗ ὁ Κύριος καταξίωσι ὑμᾶς. Οἱ ἀποθνήσκοντες τελείως τῇ κόσμῳ δι' ὑπομονῆς καὶ θλίψεων πολλῶν, δύνανται εἰς τοῦτο ἔλθειν.

Ὡ ἀδελφε ἀγαπητέ, ὁ Κύριος σταυρὸν ὑπέμεινε καὶ σὺ οὐ χαίρεις ἐν ταῖς θλίψεσιν, ὧν ἡ ὑπομονὴ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; Καλῶς δὲ εἶπας ὅτι θλίβῃ· οὐκ οἶδας ὅτι ὅταν τις αἰτῇ τοὺς Πατέρας εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ ἢ τὸν Θεὸν δοῦναι βοήθειαν αὐτῷ, τότε πληθύνονται αὐτῷ αἱ θλίψεις καὶ οἱ πειρα-

33. Ὁ πατὴρ ἡμῶν Βαρσανούφιος εἶναι πάντα στοργικός, «πατὴρ οἰκτιρμῶν» πρὸς τὰ τέκνα του, μὲ καρδίαν καιομένη ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτσι στὴν παρούσα Ἀπόκριση, τὴ γεμάτη λυρισμὸ καὶ ποιητικότητα γίνεται φανερό, ὅτι ἡ πνευματικὴ πατρότητά του ἔχει μορφωθεῖ «κατ' εἰκόνα τῆς Πατρότητας τοῦ Θεοῦ, ὅπως φανερώνεται ἐνυποστάτως στὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ἡ ἀγάπη του ἐκπηγάξει ἀπὸ τὴν ἀρχέτυπη αὐτὴ ἀγάπη: «Ἀπὸ τῆς καύσεως καὶ τοῦ ζῆνι τῷ πνεύματι, οὐ παύομαι νύκτα καὶ ἡμέρα δεόμενος τοῦ Θεοῦ, ποιῆσαι ὑμᾶς θεοφόρους καὶ οἰκῆσαι ὑμῖν καὶ ἐμπεριπατῆσαι, καὶ καταπέμψαι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ὑμῖν, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἵνα ὅταν ἔλθῃ διδάξῃ ὑμᾶς τὰ πάντα...».

Εἶναι σαφές ὅτι ὁ Ἀββάς ἔχει ἀποκτήσει τὴν «κατὰ χάριν» θέωση. «Οὐκοῦν ὁρος ἐστὶ τῆς ἀνθρωπίνης μακαριότητος ἡ πρὸς τὸ θεῖον ὁμοίωσις» (Γρηγ. Νύσσης P.G. 44, 433). Ἔχει γίνει τόπος Θεοφανείας, ὁ καθρέπτης μέσα στὸν ὁποῖο ἐξεικονίζεται ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ. Ἡ ψυχὴ του ἐναγκαλιζέται ἀνεπιφύλακτα τὰ πνευματικὰ του τέκνα καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸν ἐναγκαλισμὸ ἀνοικοδομεῖ τίς ψυχὰς τους καὶ τίς ὁδηγεῖ στὴν ἀκατάληπτη καὶ ἀνέκφραστη ὁδὸ τῆς ἀρπαγῆς πρὸς τὸ Θεό.

Ἡ χρησιμοποίηση δὲ ὄρων στρατιωτικῶν γίνεται γιὰ νὰ φανερωθεῖ ἡ ἔνταση καὶ ἡ γενναιοψυχία πού εἶναι ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς ἐν Χριστῷ ἐπιδιωκόμενης ἀσκήσεως. Ἡ πνευματικὴ ζωὴ εἶναι ἔξην πρὸς κάθε εἶδος μαλθακότητος καὶ νωχέλειας.

34. «Ταπεινώσις ἐστὶ δύναμις τις μυστικὴ, τὴν ὁποῖαν μετὰ τὴν τελείωσιν τῆς πολιτείας ἀπάσης ὑποδέχονται οἱ τέλειοι ἅγιοι» (Ἰσαάκ Σύρου ἅπαντα τὰ εὐρεθέντα, σελ. 79, Ἔκδ. Σπανοῦ).

Αὐτὴ «ἡ ἀρετὴ συγκλείει ἐν ἑαυτῇ τὰ πάντα», μᾶς λέει ὁ ἅγιος Ἰσαάκ, εἶναι ἡ δύναμη πού δέχθηκαν οἱ Ἀπόστολοι στὴν Πεντηκοστὴ. Εἶναι τὸ πλήρωμα τῆς Βασιλείας «προθεσμία ἐπαγγελίας» καὶ «ἐλπίδος συμπλήρωσις» (Ἐσπερινὸς Πεντηκοστῆς, βλ. Ἀρχ. Βασιλείου: Ἀββάς

«διὰ τῆς ἀληθείας» στό νά γίνετε κληρονόμοι τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, «τά ὅποια μάτι δέν εἶδε καί αὐτί δέν ἄκουσε καί ὁ λογισμός τοῦ ἀνθρώπου δέν τά συνέλαβε» (Α΄ Κορ. 2, 9). Καί ἔγινα γιά σᾶς ὡς ἕνας πατέρας πού φροντίζει νά στρατεύσει τά τέκνα του στό βασιλιά, σέ στρατεύματα ἔνδοξα καί νικηφόρες ἐκστρατείες³³, ἐνῶ αὐτά εἶναι ἀμέριμνα. Ὡς εἶναι νά δώσει ὁ Θεός στίς ψυχές σας τή ζέση αὐτῆς τῆς ἀγάπης. Καί νά σᾶς πληροφορήσει ὁ Κύριος πῶς αὐτή ἡ ἀγάπη ἀνεβάζει στόν ἔβδομο οὐρανό τούς ἀνθρώπους πού τήν κατέχουν, καθῶς ἤδη κάποιοι μέ παρρησία ἀνεβαίνουν καί εὐλογοῦνται, εἴτε μέ τό σῶμα — δέν γνωρίζω — εἴτε χωρίς τό σῶμα — δέν γνωρίζω — διότι ὁ Θεός εἶναι αὐτός πού γνωρίζει.

Καί γιά νά μάθετε πῶς ἀρχίζει κανεῖς νά βαδίζει στό δρόμο αὐτῆς τῆς χαρᾶς, ἀκοῦστε: Πρῶτα ἔρχεται στόν ἄνθρωπο τό Πνεῦμα τό ἅγιο καί τόν διδάσκει τά πάντα καί πῶς πρέπει νά ταπεινοφρονεῖ³⁴, πράγματα πού δέν μπορεῖτε νά τά ἀκούσετε τώρα. Ὁ δὲ ὁδηγούμενος ἀπό τήν πρώτη ἐκείνη καύση τῆς ἀγάπης, ἀνεβαίνει στόν πρῶτο οὐρανό καί μετά στό δεύτερο καί λίγο-λίγο προοδευτικά μέχρι τόν ἔβδομο. Καί ἐκεῖ ἔχει τή δυνατότητα νά δεῖ ἄρρητα πράγματα καί φοβερά, τά ὅποια κανεῖς δέν μπορεῖ νά τά ἀκούσει, παρά μόνο ὅσοι φτάνουν στά μέτρα ἐκεῖνα, στά ὅποια εἶθε ὁ Κύριος νά καταξιώσει καί σᾶς νά φτάσετε. Σ' αὐτά τά μέτρα μποροῦν νά ἔλθουν ὅσοι πεθαίνουν τελειῶς γιά τόν κόσμο καί ζοῦν μέ ὑπομονή καί σηκώνουν πολλές θλίψεις.

Ὁ ἀδελφε ἀγαπητέ, ὁ Κύριος ὑπέμεινε σταυρό καί σύ δέν χαίρεσαι μέσα στίς θλίψεις, οἱ ὁποῖες, ἂν τίς ὑπομείνεις, σέ ἀνεβάζουν στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν; Καί καλὰ τό εἶπες ὅτι ἔχεις πολλές θλίψεις. Γιατί πῶς δέν γνωρίζεις ὅτι, ὅταν κάποιος ζητάει ἀπό τούς Πατέρες νά εὐχονται γι' αὐτόν ἢ ἀπό τό Θεό νά τοῦ δώσει βοήθεια, τότε πληθύνονται οἱ θλίψεις του καί οἱ πειρασμοί³⁵,

³³ Ἰσαάκ ὁ Σύρος, σελ. 40 ἐνθ. ἀνωτ.). «Δι' αὐτὴν παρηγγελεν αὐτοῖς ὁ Σωτήρ, μὴ χωρίζεσθαι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ, ἕως ἂν τὴν ἐξ ὕψους δέξωνται δύναμιν. Ἱερουσαλὴμ, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρετὴ· δύναμις δέ, ἡ ταπείνωσις» (ἐνθ. ἀνωτ.).

Τό ἅγιο Πνεῦμα διδάσκει τόν ἄνθρωπο, λέει ὁ Ἀββάς «πῶς δεῖ ταπεινοφρονεῖν». Ἀλλά «διὰ τῆς ταπεινώσεως ἐξομοιοῦται ὁ ἄνθρωπος πρὸς τὸν ἀπαθὴ καὶ ταπεινὸν Κύριον». «Ἡ ταπείνωσις γὰρ στολὴ τῆς θεότητος ἐστὶ» (Ἰσαάκ Σύρου, σελ. 76, ἐνθ. ἀνωτ.), «ζωοποιεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν σοφίζει». Ἐπίσης ὁ π. Σωφρόνιος (Σαχάρωφ) διδάσκει ὅτι κατὰ τὸν ἅγιον Σιλουανόν μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι «ὁ Θεός εἶναι Ταπείνωσις» (Ἅγιος Σιλουανός, σελ. 35). Ἀφοῦ ἐνδυθοῦν λοιπόν τὴ στολὴ τῆς θεότητος, πὴν ταπείνωσις, «τῇ πρώτῃ καύσει», ὅπως λέει ὁ Ἀββάς, μέ εἰσαγωγικὸ στάδιο δηλαδὴ αὐτὴ τὴν ἀρετὴ, «ἐνιοὶ ἀρπάσσονται εἰς ἄλλην σφαῖραν τοῦ εἶναι, τὸ πνεῦμα τῶν ἀρπάσσεται εἰς ἀμετάθετον κόσμον» καὶ θεωροῦν πράγματα, καθῶς μᾶς καταθέτει ὁ Ἀββάς, «ὃ οὐ δυνάμεθα ἀκοῦσαι».

Εἶναι φανερό βέβαια ὅτι ὅλα ὅσα περιγράφει ὁ Πατήρ, τὰ ἔχει αὐτός πρῶτος βιώσει «δυνάμει τῇ ἀπορρήτῃ τοῦ Πνεύματος», διότι αὐτός εἶχε ἐνδυθεῖ τὴν ταπείνωσις ὡς θέωσις.

35. Παραχωρεῖ ὁ ἀγαθὸς Θεὸς νά πληθύνονται οἱ θλίψεις καὶ οἱ πειρασμοί, γιατί μέσα ἀπὸ τίς

σμοὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ δοκιμὴν; Μὴ οὖν ζητήσης σωματικὴν ἀνάπαυσιν, ἐὰν μὴ δώῃ σοι αὐτὴν ὁ Κύριος· βδελυκτὴ γὰρ ἐνώπιον Κυρίου ἀνάπαυσις σαρκός. Καὶ ὁ Κύριος εἶπεν· ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε.

Ὁ Κύριος βοηθήσοι σοι κατὰ πάντα. Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρι'

Ὁ αὐτὸς ὑποπεύσας τὸν θάνατον τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος ἐγγὺς εἶναι καὶ λυπηθεὶς ἔνεκεν τῆς ἰδίας σωτηρίας καὶ παντὸς τοῦ κοινοβίου, ἐγνώρισε τοῦτο τῷ αὐτῷ μεγάλῳ Γέροντι, ὃς καὶ δηλοῖ αὐτῷ ταῦτα.

Ἀπόκρισις

Α' δελφὲ ποθεινότατε, κινηθεὶς κατὰ θεῖαν ἀγάπην, ἐλάλησας ρήματα ταπεινώσεως, ἐλκύοντα εἰς συμπάθειαν καὶ τοὺς ἀνελεήμονας ἀνθρώπους πρὸς ἀνθρωπον ἀμαρτωλὸν καὶ ἐλάχιστον. Καὶ τί ἔχω σοι εἰπεῖν ἀνθρωπος μὴ ἔχων συμπάθειαν μηδὲ εὐσπλαγχνίαν; Συνέχομαι ἐκ τῶν λόγων σου καὶ τί δώσω σοι οὐκ ἔχω· εἰ εἶχον τίποτε, εἶχόν σε εἰπεῖν:

Οὐκ ἀφῶ ὑμᾶς τέως εἰς ταῦτα τὰ ἔτη, οὐδὲ εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ὀρφανούς. Ἀλλ' ἰδοὺ μενῶ μεθ' ὑμῶν, προστάξει Θεοῦ, τοῦ πρὸς τὸ συμφέρον ποιοῦντος τὰ πάντα πρὸς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν τῶν δούλων αὐτοῦ· οὐ δι' ἐμέ, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς τοὺς ταῦτα αἰτήσαντας, ἵνα καρποφορήσητε τῷ Θεῷ δι' ἐμοῦ, προσφερόμενοι τὴν ὑμῶν σωτηρίαν. Κἀγὼ εἶπω· ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκας, φύλαξον αὐτὰ ἐν τῷ ὀνόματί σου· σκέπασον αὐτοὺς τῇ δεξιᾷ σου. Ὁδήγησον ἡμᾶς ἐπὶ λιμένα θελήματός σου καὶ γράψον τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῇ σῇ βίβλῳ. Δὸς αὐτοῖς τὸν ἀρραβῶνα τῆς ζωῆς, χαροποιῶν αὐτοὺς καὶ λέγων· «μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον· εὐδόκησε γὰρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν». Καὶ εὐξαι ἵνα δώῃ μοι εἰπεῖν. Πάτερ, δός μοι ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ὥσι καὶ τὰ ἐμὰ τέκνα. Πείσθητί μοι, ἀδελφέ, ὅτι τὸ πνεῦμα πρόθυμόν ἐστιν εἰπεῖν τῷ ἐμῷ Δεσπότῃ, χαίροντι ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τῶν δούλων αὐτοῦ· Δέσποτα, ἡ συνεισένεγκέ μοι τὰ τέκνα μου εἰς τὴν βασιλείαν σου, ἥ κάμὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου σου. Ἡ δὲ ἀσθένειά μου καὶ ἡ ἀμέλεια κωλύει με

θλίψεις, τίς ἀρρώστιες, τοὺς πειρασμούς, ὁ ἀνθρωπος ἐνδύεται τὴν ὀντολογικὴν ταπείνωση, «ἐνεκα δὲ αὐτῆς πειράζονται οἱ Ἅγιοι» (Ἰσαάκ Σύρου, σελ. 31, Ἔκδ. Σπανοῦ). Ἡ δὲ ταπείνωση εἶναι ἐκείνη πού ἀναστηλῶναι τὸν ἀνθρώπο σὺν «πρωτόκτιστον κάλλος».

«Θλίψεις καὶ ἀσθένειαι συνοδεύουν ἡμᾶς κατὰ τὴν ἐπίγειον ἡμῶν πορείαν. Ἄνευ τούτων οὐδεὶς ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Ἀδάμ δύναται νὰ σταθῇ ἐν ταπεινώσει. Οἱ ὑπομένοντες ὁμῶς εἰς τέλος, ἀζιοῦνται τῆς τοῦ Χριστοῦ ταπεινώσεως περὶ τῆς ὁποίας ὁ ἅγιος Σιλουανὸς λέει, ὅτι εἶναι ἀπερίγραπτος, διότι ἀνήκει εἰς ἄλλο, ἀνώτερον ἐπίπεδον τοῦ εἶναι» (Ἀρχ. Σωφρονίου: Περί προσευχῆς, σελ. 195, Ἔκδ. Ἱερ. Μον. Τιμίου Προδρόμου, Ἑσσεξ).

γιά νά δοκιμαστεῖ καί νά προχωρήσει; Μή ζητήσεις λοιπόν σωματική ἀνάπαυση, ἐάν δέν σοῦ τή δώσει ὁ Κύριος. Διότι ἡ ἀνάπαυση τοῦ σώματος εἶναι βδελυκτὴ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. Καί ὁ Ἰδιος εἶπε: «Σ' αὐτόν τόν κόσμον θά ἔχετε θλίψεις» (Ἰωάν. 16, 33).

Εἶθε ὁ Κύριος νά σοῦ γίνει βοηθός σέ ὅλα. Εὐχου καί γιά μένα.

110

Ἵδιος, ἐπειδὴ ὑποπεύθηκε ὅτι ὁ θάνατος τοῦ μεγάλου Γέροντα εἶναι πλησίον καί ἀνησύχησε γιά τήν προσωπική του σωτηρία, ἀλλά καί γιά ὅλο τό Κοινόβιο, φανέρωσε τούς λογισμούς του στόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, ὁ ὁποῖος τοῦ δήλωσε τά ἑξῆς:

Ἀπόκριση

Α 'δελφέ περιπόθητε, κινήθηκες ἀπό θεία ἀγάπη καί λάλησες λόγους ταπεινώσεως πού ἔχουν τή δύναμη νά ἐλκύσουν ἀκόμη καί τούς ἄσπλαχνους ἀνθρώπους νά συμπαθήσουν ἕναν ἀνθρωπο ἀμαρτωλό καί μηδαμινό. Τί νά σοῦ πῶ ὅμως ἐγώ πού δέν ἔχω ἀγάπη καί εὐσπλαχνία; Μὲ συνέχουν τά λόγια σου καί ὅμως δέν εἶμαι σέ θέση νά πῶ κάτι πάνω σ' αὐτά τά οὐσιαστικά καί μεγάλα θέματα πού μοῦ ζητᾶς. Ἄν κάτι ἀπ' ὅλα αὐτά βρισκόταν μέσα μου, θά μπορούσα νά σοῦ πῶ:

Δέν θά σᾶς ἀφήσω ὅλα αὐτά τά χρόνια, οὔτε αὐτόν τόν καιρό ὀρφανούς. Ἀλλά θά μείνω μαζί σας μέ τήν προσταγή τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος κάνει τά πάντα γιά τό συμφέρον καί γιά τή σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τῶν δούλων Του. Δέν θά μείνω στή ζωὴ γιά μένα, ἀλλά γιά σᾶς πού τό ζητήσατε, γιά νά ἀποδώσετε καρπούς στό Θεό μέ τή δική μου βοήθεια, δεχόμενοι ὡς θεϊκή δωρεά τήν προσωπική σας σωτηρία. Καί τότε ἐγώ θά πῶ: «Νά, ἐγώ καί τά παιδιά πού μοῦ ἔδωσες» (Ἰησ. 8, 18). Φύλαξέ τα στό Ὄνομά Σου, σκέπασέ τα μέ τή δεξιά Σου. Ὁδήγησέ μας στό λιμάνι τοῦ θελήματός Σου καί γράψε τά ὀνόματά τους στή Βίβλο Σου. Χάρισέ τους τήν πρόγευση καί τήν ἐγγύηση τῆς Ζωῆς, δίνοντάς τους χαρά καί λέγοντάς τους: «Μή φοβᾶστε τό μικρό ποίμνιο» (Λουκ. 12, 32). Διότι εὐδόκησε ὁ Θεός νά σᾶς δώσει τή Βασιλεία. Καί εὐχου ὥστε νά μέ ἱκανώσει νά πῶ: «Πατέρα, δός μου, ὥστε ὅπου εἶμαι ἐγώ, νά εἶναι καί τά τέκνα μου». Πίστεψέ με, ἀδελφέ, ὅτι τό πνεῦμα μου εἶναι πρόθυμο νά πεῖ στό Δεσπότη μου, πού χαίρεται γιά τήν αἴτηση αὐτὴ τῶν δούλων Του: «Δέσποτα, ἡ εἰσάγαγέ με στή Βασιλεία Σου μαζί μέ τά τέκνα μου ἢ ἐξάλειψέ με καί μένα ἀπὸ τῆ Βίβλο Σου»³⁶. Ἀλλά ἡ μηδαμινότητά μου καί ἡ ἀμέλεια μου

36. Τό ἄκρον ἅγιον τῆς πατρικῆς ἀγάπης, τῆς πνευματικῆς πατρότητας, τῆς ἀλληλοπεριχωρή-

ἔχειν τοιαύτην παρρησίαν· ἀλλ' ὅμως τὸ ἔλεος αὐτοῦ μέγα ἐστίν. Ἐχοντες οὖν τοιοῦτον Δεσπότην παρακληθῶμεν, πιστεύοντες ὅτι πάντως ποιεῖ τὸ ἔλεος αὐτοῦ μεθ' ἡμῶν. Οὐκ ἔχει ὁ Θεὸς παριδεῖν τὸν κόπον τῆς ἀσκήσεως τῶν Πατέρων ἡμῶν τῶν κοιμηθέντων καὶ τῶν νῦν ζώντων, ἀλλ' εἶπη· φείσομαι τοῦ τόπου τούτου δι' ἐμὲ καὶ τοὺς δουλεύοντάς μοι γνησίως ἐν αὐτῷ. Ἐγὼ γὰρ πιστεύω ἀδιστάκτως, ὅτι εἰσὶ τινες ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δυνάμενοι δυσωπῆσαι τὸν Θεὸν ὑπὲρ μυριάδων ἀνθρώπων καὶ οὐκ ἀθετοῦνται· θέλημα γὰρ αὐτῶν ποιήσει Κύριος καὶ αἰτῆσαι ἔχουσιν, ἵνα οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου, ὧσιν ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον. Αἱ γὰρ προσευχαὶ αὐτῶν ἀνέρχονται πρὸς αὐτόν, ὡς ἀστραπαὶ ἀστράπτουσαι καὶ ὡς ἀκτῖνες ἡλίου, ἐν αἷς εὐφραίνεται ὁ Πατὴρ καὶ χαίρει ὁ Υἱὸς καὶ ἀγάλλεται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

Ἐαυτοῖς οὖν προσέχωμεν μόνον, ἀδελφέ, τῷ Θεῷ γὰρ μέλλει περὶ τοῦ τόπου τούτου· κατάπαυσις γὰρ ἐγένετο τῶν δούλων αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς πληροῦται τὸ «φωνὴ ἀγαλλιάσεως καὶ σωτηρίας ἐν σκηναῖς δικαίων». Λοιπὸν τῆς δεξιᾶς Κυρίου ἐστὶ τὸ ποιῆσαι δύναμιν· τὸ δοῦναι ἡμῖν ἰσχύν, τὸ χαρίσασθαι ἡμῖν ἐξακολουθῆσαι τοῖς ἔχουσιν τῶν Πατέρων ἡμῶν, τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, ὅσα ἐγένετο αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καὶ αἰσθητῶς καὶ νοητῶς· ἐὰν γὰρ μὴ κτησώμεθα τι τοῦ βίου αὐτῶν, πῶς ἐσόμεθα τέκνα αὐτῶν, τοῦ Κυρίου λέγοντος «εἰ τέκνα Ἀβραὰμ ἦτε, τὰ ἔργα Ἀβραὰμ ἐποιῆτε ἄν»; Ἐὰν μὴ συμπάσχωμεν αὐτοῖς κατὰ τὴν δύναμιν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν, πῶς συνδοξασθῶμεν αὐτοῖς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ; Ἐὰν μὴ συναποθάνωμεν αὐτοῖς κόπτοντες τὸ θέλημα, πῶς συνεγερθῶμεν αὐτοῖς, προσδοκῶντες ἀκοῦσαι, τὸ «δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν» καὶ τὰ λοιπά;

Ἀδελφέ, εἰ τὰ αἰτήματα ἡμῶν ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς ἵνα ἔχωμεν τοὺς Πατέρας ἡμῶν ὁδηγοῦντας ἡμᾶς, πρόσχωμεν, μὴ ἡ ὀκνηρία ἡμῶν ἢ ἡ χαυνότης ἢ ἡ

σεως, τῆς ὀντολογικῆς κινήσεως πρὸς τὴν ἑτερότητα τοῦ ἄλλου, τοῦ ἀδελφοῦ, περικλείουν τὰ λόγια τοῦτα τοῦ Ἀββᾶ. Ἡ ἀγάπη ποῦ «σταυρῶνει ἑαυτήν» ταυτίζεται μέ τὸ Πρόσωπο τοῦ ἀγαπῶντος Χριστοῦ, «μεταμορφώνει τελικὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ὑπερψύνει σὲ ἐπίπεδο τῆς Θείας ζωῆς» (πρβλ. Alexander Schmemmann: Εὐχαριστία, σελ. 213, Ἔκδ. Ἀκρίτας).

Ὁ Ἀββᾶς, μέ τὴν ὀδίακοπή ὑπέρβαση τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ ἀποδεικνύει τελικὰ ὅτι «κόλαση εἶναι νὰ μὴν μπορεῖς νὰ ἀγαπᾷς». Ἐνῷ ὁ Παράδεισος συνίσταται ἀκριβῶς σ' αὐτὴ τὴν ἐσταυρωμένη ἀγάπῃ, ποῦ «ἐκουσίως» κενώνει τὸν ἑαυτό της, γιὰ χάρι τοῦ ἀδελφοῦ. *Μόνον τότε, ὅτε φθάσωμεν τὴν ἀγάπην, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν Θεόν* (Ἰσαάκ Σύρου, σελ. 283, ἐνθ. ἀνωτ.). Ὁ ἄνθρωπος ὡς κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργηθεὶς ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ υπερβαίνει τὸν ἑαυτό του, νὰ ἐκδημεῖ δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐπιλοκίη του σὲ ἐγὼ καὶ τὴ φιλαυτία καὶ νὰ ἀνακαλύπτει τὴν «ἐκστατική» (ἐκ + ἴστημι) δύναμη τοῦ προσώπου του, ποῦ συνιστᾷ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν ἄλλον. Ἡ ἀγάπη συνιστᾷ τὸν τρόπο ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ υπερβαίνει τὸν ἑαυτό του, κατ' εἰκόνα Θεοῦ δημιουργηθεὶς (πρβλ. Κων/νου Γρηγορίου: Ὁρθόδοξη θεώρηση τῆς ἀγωγῆς σελ. 39-47, Ἔκδ. Ἰετός. Βλ. ἐπίσης Γρηγ. Νύσσης P.G. 44-185 καὶ Ἰω. Ζηζιούλα: Ἡ κτίσις ὡς εὐχαριστία, σελ. 106 κ. ἐξ.).

μέ ἐμποδίζουν νά ἔχω τέτοια παρρησία. "Ὅμως τό ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἶναι μεγάλο. Ἔχοντας λοιπόν τέτοιο Δεσπότη, ἄς εἴμαστε παρηγορημένοι, πιστεύοντας ὅτι θά μᾶς ἐλεήσει ὅπωςοδήποτε. Δέν εἶναι δυνατόν ὁ Θεός νά παραβλέψει τόν κόπο τῆς ἀσκήσεως τῶν Πατέρων μας, ὅσων ἔχουν κοιμηθεῖ καί ὅσων ζοῦν ἀκόμη. Ἄλλά θά πει: Θά σπλαγχνιστῶ αὐτόν τόν τόπο καί διότι αὐτό εἶναι δικό μου θέλημα, ἀλλά καί γιά ὅσους μου δουλεύουν γνήσια ἐδῶ, μέσα σ' αὐτό τό Μοναστήρι. Γιατί ἐγώ πιστεύω, χωρίς ἀμφιβολία, ὅτι εἶναι κάποιοι σ' αὐτόν τόν τόπο πού ἔχουν τή δύναμη νά ἱκετέψουν τό Θεό, γιά χάρη μυριάδων ἀνθρώπων καί δέν θά τοὺς παραβλέψει, ἐπειδὴ ὁ Κύριος θά κάνει τό θέλημά τους. Καί μποροῦν νά ζητήσουν ὥστε οἱ ὀφθαλμοί τοῦ Κυρίου νά ἐπιβλέπουν τόν τόπο αὐτό. Διότι οἱ προσευχές τους ἀνεβαίνουν πρός Αὐτόν σάν τίς ἀστραπές πού ἀστράφτουν καί σάν τίς ἀκτίνες τοῦ ἥλιου. Μ' αὐτές τίς προσευχές εὐφραίνεται ὁ Πατέρας, χαίρεται ὁ Υἱός καί ἀγάλλεται τό Πνεῦμα τό ἅγιο.

Λοιπόν, ἀδελφέ, ἐμεῖς μόνο τοὺς ἑαυτοὺς μας ἄς προσέχουμε· καί εἶναι βέβαιο ὅτι ὁ Θεός ἐνδιαφέρεται γιά τόν τόπο αὐτό, ἀφοῦ ἐδῶ οἱ δοῦλοι Του ἔχουν φτάσει πνευματικά στήν «κατάπαυση» καί σ' αὐτοὺς βρίσκει τόπο τό ἐδάφιο: «Λόγοι ἀγαλλιάσεως καί σωτηρίας στίς κατοικίες τῶν δικαίων» (Ψαλμ. 117, 15). Ἐπομένως ἀνήκει στή δεξιά τοῦ Ὑψίστου νά δώσει δύναμη, νά δώσει ἰσχύ, νά δώσει Χάρη νά ἀκολουθήσουμε τά ἴχνη τῶν Πατέρων μας, ὡς πρός τή διδασκαλία, τή διαγωγή, τή μακροθυμία, τήν ἀγάπη, τήν ὑπομονή, τοὺς διωγμούς καί τά παθήματά τους, ὅσα τοὺς ἐπέφερε ὁ ἐχθρός ἐσωτερικά καί ἐξωτερικά. Διότι, ἂν δέν ἀποκτήσουμε κάτι ἀπό τό βίό τους, πῶς θά εἴμαστε παιδιά τους, ἀφοῦ λέει ὁ Κύριος «ἂν ἤσασταν παιδιά τοῦ Ἀβραάμ, θά κάνατε καί τά ἔργα τοῦ Ἀβραάμ»; (Ἰωάν. 8, 39). Ἄν δέν συμπάσχουμε μαζί τους, μέ ὅση δύναμη μᾶς ἐπιτρέπει ἡ ἀδυναμία μας³⁷ νά ἔχουμε, πῶς θά συνοξαστοῦμε μέ αὐτοὺς ἐκεῖνη τήν ὥρα, τῆς Κρίσεως; Ἄν δέν πεθάνουμε μαζί τους, κόβοντας τό θέλημά μας, πῶς θά συναναστηθοῦμε μέ αὐτούς, περιμένοντας νά ἀκούσουμε τό «ἐλάτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομήστε τή Βασιλεία, τήν ἐτοιμασμένη γιά σᾶς κ.τ.λ.»; (Ματθ. 25, 34).

Ἀδελφέ, ἂν ὁ Θεός ἱκανοποιεῖ τά αἰτήματά μας καί ἀφήνει τοὺς Πατέρες μας, γιά νά τοὺς ἔχουμε ὁδηγούς, ἄς προσέξουμε μήπως ἡ ὀκνηρία μας, ἡ

37. Προτροπή γιά αἵματηρούς ἀσκητικούς ἀγῶνες. Μέ δύο ἔννοιες γίνεται κατανοητή ἡ διατύπωση «κατά τήν δύναμιν τῆς ἀσθενείας ἡμῶν»: Μέ ὅλες τίς δυνάμεις πού διαθέτουμε, ἂν καί δέν εἴμαστε οὔτε πρέπει καί νά θεωροῦμε τοὺς ἑαυτοὺς μας δυνατούς (ἡ μιά ἔννοια).

Πολλές φορές, μέσα στόν πνευματικό ἀγῶνα, ὑπολογίζουμε καί δίνουμε ρυθμιστικό ρόλο στήν ἀδυναμία μας καί δέν θέλουμε κάν νά δοκιμάσουμε ἢ νά ἐνεργοποιήσουμε τίς δυνατότητές μας ἢ τίς δυνάμεις μας. Ἡ ἀδυναμία μας ἔχει τό λόγο καί κατά συνέπεια δρᾷ ἀρνητικά, ἀλλά δυναμικά (ἡ δεύτερη ἔννοια). Καί οἱ δύο ἐναρμονίζονται καί ἀλληλοσυμπληρώνονται.

ραθυμία ἢ ἡ ἀπιστία ἡμῶν χωρίση ἡμᾶς ἀπ' αὐτῶν. Φησὶ γάρ «εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται χωριζέσθω. Μνημονεύσωμεν τοῦ εἰπόντος ὅτι ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται». Εὐξώμεθα τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως, τοῦ μὴ χωρισθῆναι ἐνὸς τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν, μήτε ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ μήτε ἐν τῷ μέλλοντι. Μὴ ἀφήσωμεν τὸ φῶς καὶ ζητήσωμεν τὸ σκότος· μὴ ἐάσωμεν τὴν γλυκύτητα τοῦ μέλιτος καὶ λάβωμεν τὴν πικρότητα τοῦ ὄφews· μὴ φθονήσωμεν ἡμῖν αὐτοῖς καὶ ἀγαπήσωμεν τὸν θάνατον· μὴ ἀντὶ εὐλογιῶν δεξώμεθα τὰς κατάρας· μὴ παροργίσωμεν τὸν Χριστὸν θεραπεύοντες τὸν ἐχθρόν· νήψωμεν, γρηγορήσωμεν, ὀξυποθήσωμεν, ἔτοιμοι γενώμεθα, ἐξυπνήσωμεν ἐκ τοῦ βαθυτάτου ὕπνου.

Νοήσωμεν τί ἡμῖν ἐχαρίσατο ὁ Θεός, οὐ τὸ εἶναι ἡμᾶς ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἀγίων, ἀλλὰ καὶ τέκνα καὶ συγκληρονόμους. Μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ γευσαμένη τούτων· μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ τρωθεῖσα εἰς τὴν τοιαύτην ἀγάπην· μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ κολληθεῖσα τούτοις· μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ τελειωθεῖσα ἐν τούτοις· ἐκδέχεται γὰρ αὐτὴν ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις καὶ ἡ μισθαποδοσία ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· εἰς δόξαν Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἀγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Εὐξα ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ρια'

Αἰτήσις εὐχῆς τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, ἵνα χαρίσῃται αὐτῷ ὁ Θεὸς προκοπὴν.

'Απόκρισις

Α' δελφέ, παρακάλεσον τὴν ἀγαθότητα τοῦ πάντας ἀνθρώπους θέλοντος σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, τοῦ δοῦναί σοι γρήγορσιν πνευματικὴν, τὴν ἀνάπτουσιν τὸ πνευματικὸν πῦρ, ὃ ὁ Κύριος ἤλθε βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, ὃ Δεσπότης οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ συμπαρακαλῶ κάγω κατὰ τὴν δύναμίν μου, ἵνα χαρίσῃται αὐτὴν ὁ Θεός, ὃ παρέχων πᾶσι τοῖς πόνῳ καὶ πόθῳ αἰτοῦσι χάριν. Καὶ ἐλθοῦσα ὁδηγήσοι σε ἐν τῇ ἀληθείᾳ· φωτίζει γὰρ ὀφθαλμούς· ἀνορθοῖ τὸν νοῦν· ἐξορίζει τὸν ὕπνον τῆς χαννότητος καὶ τῆς ἀμελείας· σπλβοῖ τὰ ἰωθέντα ἐν τῷ χῶματι τῆς ραθυμίας ὅπλα· λαμπρύνει τὰ

38. «Νῆψις» εἶναι ἡ νηφαλιότης, ἡ ἄγρυπνος προσοχή, ἡ πνευματικὴ αὐτοσυγκέντρωση, ἡ ἐν ἐγκρατεῖα ζωὴ. Στὴ σύγχρονη γλῶσσα θὰ λέγαμε: Νῆψη εἶναι ἡ ψυχοσωματικὴ, μὲ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἐπαγρύπνηση, ὥστε νὰ ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ «νήφοντος» κάθε κίνηση (ἐνεργητικὴ ἢ παθητικὴ) τῆς ψυχοσωματικῆς λειτουργίας τοῦ προσώπου του καὶ «ἐν ἀγίῳ Πνεύματι» νὰ ἐναρμονίζεται ἡ ζωὴ του τέλεια πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, σὲ κάθε δεδομένη ἐκ τῶν πραγμάτων περίστασις. Παρεμφερὲς ἔννοια εἶναι καὶ ἡ ἔννοια τοῦ γρηγοῦ. «Γρηγοῦ καὶ ἐγρηγόρσις» σημαίνει εἶμαι ἐξυπνός, εἶμαι ἄγρυπνος.

Τὴ διαφορά νήψεως καὶ ἐγρηγόρσεως μὲ σαφήνεια μᾶς δίνει ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος στὸ παρα-

χαυνότητα, ή ραθυμία ή ή άπιστία μας μάς χωρίσουν άπ' αυτούς. Διότι λέει: «'Αν ό άπιστος θέλει νά άποχωρίζεται, άς άποχωριστεί» (Α΄ Κορ. 7, 15). "Ας έχουμε στό νοϋ μας 'Εκείνον πού εΐπε: «Αυτός πού θά ύπομείνει ώς τό τέλος, αυτός θά σωθεΐ» (Ματθ. 10, 22). "Ας εϋχόμαστε στό Θεό άδιάλειπτα νά μήν άποχωριστοϋμε οϋτε έναν άπό τούς Πατέρες μας, οϋτε στόν αΐωνα τουτο οϋτε στό μέλλοντα. Νά μήν άφήσουμε τό φώς καί ζητήσουμε τό σκοτάδι. Οϋτε νά παραβλέψουμε τή γλυκύτητα του μελιού καί νά λάβουμε τήν πικρότητα του φιδιού. Νά μήν μισήσουμε τούς έαυτούς μας καί αγαπήσουμε τό θάνατο. Νά μή δεχτοϋμε άντί γιά εϋλογίες, τίς κατάρες. Νά μήν παροργίσουμε τό Χριστό, λατρεύοντας τόν έχθρό. "Ας έχουμε νήψη, άς είμαστε άγρυπνοι³⁸, άς βιαστοϋμε, άς είμαστε έτοιμοι, άς ξυπνήσουμε άπό τό βαρύτατο ύπνο.

"Ας έννοήσουμε τί μάς χάρισε ό Θεός· όχι νά είμαστε μόνο κάτω άπό τά πόδια των 'Αγίων, αλλά νά γίνουμε τέκνα καί συγκληρονόμοι τους. Μακάρια ή ψυχή πού γεύτηκε αυτά τά θεϊκά καί θεοδώρητα πράγματα. Μακάρια ή ψυχή πού πληγώθηκε άπ' αυτή τήν άγάπη. Μακάρια ή ψυχή πού προσκολλήθηκε σ' αυτά. Μακάρια ή ψυχή πού τελειώθηκε μέσα σ' αυτά, διότι τήν περιμένει ή χαρά καί ή αγαλλίαση καί ή άνταπόδοση στή Βασιλεία των Οϋρανών, εις δόξα Πατρός καί Υιού καί άγίου Πνεύματος. 'Αμήν.

Εϋχου γιά μένα, άδελφέ.

111

Αΐτηση προσευχής του ίδιου προς τόν ίδιο, τό μεγάλο Γέροντα, γιά νά του χάρισει ό Θεός προκοπή.

'Απόκριση

Α'δελφέ, παρακάλεσε τήν αγαθότητα 'Εκείνου «πού θέλει όλοι οί άνθρωποι νά σωθοϋν καί νά έλθουν σέ έπίγνωση τής αλήθειας» νά σοϋ δώσει τήν πνευματική έγρήγορση εκείνη, πού ανάβει τό πνευματικό πϋρ, τό όποιο ήλθε ό Κύριος, ό Δεσπότης του οϋρανού καί τής γής, νά βάλει πάνω στή γή. Καί παρακαλῶ καί εγώ μαζί σου, κατά τή δύναμή μου, νά σοϋ χάρισει ό Θεός αυτή τήν έγρήγορση, 'Εκείνος πού παρέχει Χάρη σ' όλους όσους τή ζητοϋν μέ κόπο καί πόθο. Καί όταν έλθει, θά σέ όδηγήσει στήν αλήθεια. Διότι φωτίζει τούς όφθαλμούς, επανορθώνει τό νοϋ, έξορίζει τόν ύπνο τής χαυνότητας καί τής άμέλειας, γυαλίζει τά όπλα, πού έχουν

κάτω κείμενο. «'Αλλά γρηγορῶμεν, φησί, καί νήφωμεν. 'Εστι γάρ έγρηγορότα καθεϋδειν, μηδέν πράττοντα αγαθόν. Διά τουτο επήγαγεν καί νήφωμεν. Καί γάρ έν ημέρα αν γρηγορή μέν τις, μή νήφη δε, μυρίοις περιπεσείται δεινοίς. 'Ωστε γρηγορήσεως επίτασις ή νήψίς έστι» ('Ιωάν. Χρυσόστο. Α΄ Θεσ., Θ΄, ΕΠΕ 22, 534).

ρυπωθέντα ἱμάτια ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τῶν βαρβάρων καὶ ποιεῖ τοῦ μισῆσαι τὰ βδελύγματα τῶν θνησιμαίων αὐτῶν, καὶ ποθῆσαι τοῦ ἐμφορηθῆναι τῆς πνευματικῆς θυσίας τῆς τυθείσης διὰ τοῦ μεγάλου ἡμῶν Ἀρχιερέως, περὶ ἧς ἤκουσεν ὁ προφήτης, ὅτι καθαίρει ἁμαρτίας καὶ ἀφαιρεῖ ἀνομίας. Τοῖς πενθοῦσι χαρίζεται, τοῖς ταπεινοῖς δωρεῖται· ἐν τοῖς ἀξίοις ἀποτίθεται καὶ ζωὴν αἰώνιον δι' αὐτῆς κληρονομοῦσιν· ἐν ὀνόματι Πατρός, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ριβ'

Ὁ αὐτὸς ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα εὖξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅπως καταξιωθῇ τῇ νεκρώσει τοῦ Ἰησοῦ ἑαυτὸν κατορθῶσαι.

Ἀπόκρισις

Π ἂν αἴτημα ἀγαθόν, χαίρων αἰτῶ τὸν Θεὸν παρασχεῖν ὑμῖν. Καὶ πιστεύω ὅτι παρέχει, οὐ ψεύδεται ὁ λέγων, «αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν»· ὁ Θεὸς οὖν παράσχοι τὰ αἰτήματα ὑμῶν. Ἀμήν. "Ὅμως μὴ ἀμεριμνήσης εἰς τὸ καὶ αὐτὸς κοπιάσαι μικρόν· καὶ γὰρ οἱ θέλοντες ἀρχὰς παρὰ τοῦ βασιλέως, κἂν ἔχωσι πολλοὺς προΐσταμένους, ὑπομένουσι καὶ αὐτοὶ θλίψεις καὶ κινδύνους καὶ πόνους ἕως ἂν ἐπιτύχωσιν. Οὕτως οὖν καὶ αὐτὸς συνεισένεγκε μικρόν πόνον, ἵνα εὕρῃς τὸ μέγα ἔλεος· «πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέσεις τοῦ δικαίου ἐνεργουμένη».

Εἶπε τῷ ἀδελφῷ τῷ μετὰ σοῦ, τῷ ἀγαπητῷ ἐν Κυρίῳ, τῷ ἀεί σε παιδεύοντι κάκει σοι παρέχοντι ἔλεος μέγα· μὴ ραθυμῆση παιδεύων· «ὄν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει».

Ἀσπάζομαι πάντας ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, καὶ παρακαλῶ εὖξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην.

39. «Ἀδελφὸς εἶπε τῷ ἀββᾷ Ἀντωνίῳ· εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ· λέγει αὐτῷ ὁ Γέρων· οὐδὲ ἐγὼ σὲ ἐλεῶ, οὐδὲ ὁ Θεός, ἐάν μὴ σὺ αὐτὸς σπουδάσης καὶ αἰτήσῃ τὸν Θεόν» (Γεροντικόν Π.Β. Πλάχου, σελ. 2, ΙΕ', "Εκδ. Ἀσκήρ).

Ὁ Ἀββάς ζητᾷ ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ νὰ συνεργήσῃ καὶ αὐτὸς στῇ σωτηρία του, συνεισφέροντας κάποιο μικρὸ του κόπο. Φυσικὰ, εὐχεταὶ ὁ ἅγιος Γέροντάς του γιὰ τὴν ψυχὴ του, ἀλλὰ χωρὶς τὴ συνέργειαν καὶ τοῦ ἴδιου, δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Τό ἴδιο ὑποστηρίζει καὶ ὁ ἅγιος Ἀντωνίος καὶ ὅλοι οἱ Πατέρες, διότι τό κτιστό γιὰ νὰ «ζῇσῃ» πρέπει νὰ βρίσκεται σέ διαρκή, ἀδιάκοπη σχέση μέ τό Ἄκτιστο. Νά κοινωνεῖ διαρκῶς μέ Κάποιον ἔξω ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του. Νά ἔχει ἀδιάκοπη σχέση ἀγάπης μέ τὸν Τριαδικὸ Θεό, δηλαδή ἐν ἐλευθερίᾳ νὰ ἀγαπᾷ, πού σημαίνει νὰ τείνει συνεχῶς πρὸς μία ἐκ-σταση ἀπὸ τὴν αὐτάρκειά του, σέ μιά κίνηση ἐνότητος πρὸς τὸν ὄντως «ἄλλον» τόν «Ἀκτιστον ἐραστήν τῶν καρδιῶν ἡμῶν» (Ἰω. Ζηζιούλα: Χριστολογία καὶ Ὑπαρξη. Σύνταξη, ἀρ. 2, σελ. 17).

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ὀδηγεῖται στήν ἀθανασία, πού εἶναι τελικὰ τό «μέγα ἔλεος».

σκουριάσει παρατημένα μέσα στο υγρό χῶμα τῆς ραθυμίας, λαμπρύνει τὰ ἐνδύματα τῆς ψυχῆς πού λερώθηκαν, καθώς ζούσαμε αἰχμάλωτοι στοὺς βαρβάρους καί μᾶς κάνει νά μισήσουμε τὰ βδελύγματα τῶν εἰδωλολατρικῶν θυσιῶν τους, (πού προκαλοῦν πνευματικό θάνατο) καί νά ποθήσουμε νά πληρωθοῦμε ἐντελῶς ἀπό τὴν πνευματική θυσία, πού προσφέρθηκε ἀπὸ τὸν Μεγάλον μας Ἀρχιερέα καί γιὰ τὴν ὁποία ἄκουσε ὁ προφήτης Ἡσαΐας ὅτι καθαρίζει τίς ἁμαρτίες καί ἀφαιρεῖ τίς ἀνομίες. Χαρίζεται στοὺς πενθοῦντες, δωρίζεται στοὺς ταπεινοὺς. Διατηρεῖται μέσα στοὺς ἄξιους, οἱ ὅποιοι κληρονομοῦν μέσω αὐτῆς τῆς θυσίας τὴν αἰώνια ζωή. Στὸ ὄνομα τοῦ Πατρός, τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Εὐχου γιὰ μένα, ἀδελφέ.

112

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα νά εὐχεται γι' αὐτόν νά ἀξιωθεῖ νά ἐπιτύχει τὴν νέκρωση τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου πού βρίσκεται μέσα του, τὴν ὁποία διδάσκει καί χαρίζει ὁ Ἰησοῦς, ὥστε πραγματικά καί τέλεια νά ἀναγεννηθεῖ.

Ἀπόκριση

Παρακαλῶ μέ χαρά τὸ Θεό νά σᾶς ἱκανοποιήσει κάθε ἀγαθὸ αἶτημα. Καί πιστεύω ὅτι θά σᾶς τὸ ἱκανοποιήσει. Δέν ψεύδεται Ἐκεῖνος πού λέει· «ζητήστε καί θά σᾶς δοθεῖ» (Ματθ. 7, 7). Ὁ Θεός λοιπόν νά ἐκπληρώσει τὰ αἰτήματά σας. Ἀμήν. Ὅμως νά μὴν ἀμεριμνήσεις στὸ νά κοπιᾶσεις καί σύ λίγο. Διότι, στ' ἀλήθεια, ὅσοι θέλουν νά πάρουν ἀξιώματα ἀπὸ τὴν βασιλιά, ἔστω καί ἂν ἔχουν πολλοὺς μεσάζοντες ἀνώτερους τους, ὑπομένουν ὅμως καί αὐτοὶ θλίψεις, κινδύνους, κόπους, μέχρι νά φτάσουν νά ἐπιτύχουν αὐτὸ πού θέλουν. Ἔτσι λοιπόν καί σύ νά συνεισφέρεις ἓνα, ἔστω μικρὸ κόπο, γιὰ νά σοῦ χαρίσει ὁ Κύριος τὸ ἄπειρο Ἑλεός Του³⁹. «Διότι ἔχει μεγάλη δύναμη ἡ δέηση τοῦ δικαίου, ὅταν μαζί μέ τὴ δέηση, συγχρόνως, δραστηριοποιεῖ καί ὅλες του τίς δυνάμεις, γιὰ νά ἐπιτύχει αὐτὸ γιὰ τὸ ὁποῖο προσεύχεται» (Ἰακ. 5, 16).

Πές στὸν ἀδελφό πού εἶναι κοντά σου, τὸν ὁποῖο τόσο πολὺ ἀγαπῶ, μέ τὴν Χάρη τοῦ Κυρίου καί ὁ ὁποῖος πάντοτε σέ παιδεύει καί γι' αὐτὸ σοῦ γίνεται αἰτία νά δέχεσαι ἄφθονον τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου: Μὴ βαρεθεῖς νά μέ παιδεύεις. «Διότι ἐκεῖνον πού ἀγαπᾷ ὁ Κύριος τὸν παιδαγωγεῖ μέ θλίψεις» (Ἐβρ. 12, 6).

Σᾶς ἀσπάζομαι ὅλους ἐν Κυρίῳ καί σᾶς παρακαλῶ νά εὐχεσθε γιὰ μένα, χάριν τῆς ἀγάπης.

ριγ'

‘Ο αὐτὸς παρεκάλεσε τὸν μέγαν Γέροντα εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου.

‘Απόκρισις

Α “κουσον, ἀδελφὲ ἀγαπητέ, καὶ δὸς τὴν καρδίαν σου φυλάξαι τὰ λαλούμενά σοι θεῖα ῥήματα, οὐκ ἐξ ἀνθρώπου, ἀλλ’ ἐκ Πνεύματος ἁγίου. ‘Ο Ἰησοῦς ἰατρός ἐστὶ τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων. Εἰ τραῦμα ἔχεις, εἰσάγω σε πρὸς αὐτὸν καὶ δέομαι αὐτοῦ θεραπεῦσαι σε, ἂν καὶ σὺ θελήσῃς· δοτὴρ γάρ ἐστι πάντων τῶν ἀγαθῶν δωρημάτων· παρέχει δέ σοι οὐ μόνον τὰ αἰτήματά σου, ἀλλ’ ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτεῖς. Υἱὸς Θεοῦ καὶ φῶς καὶ δύναμις ἐστὶν ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου σαρκωθείς Μαρίας, δς ἐπὶ γῆς ὥφθη καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. Καὶ ἑαυτὸν προσήνεγκε θυσίαν ζῶσαν εὐάρεστον τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ ἡμῶν, τοῦ κατασκευάσαι ἡμᾶς ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον. ‘Ο ταῦτα δι’ ἡμᾶς ὑπομείνας, ὑπογραμμὸν ἡμῖν κατέλιπεν ὑπομονῆς καὶ χαίρει ὅταν αἰτῶμεν αὐτόν. Αἰτῶ αὐτὸν φωτίσαι σου τὴν καρδίαν· συγκοπιάσουν καὶ ἴδρυσουν καὶ αὐτός. Λέγει γάρ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ· «δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Προσέρχομαι οὖν αὐτῷ ὑπὲρ σοῦ μετὰ ἀναιδεΐας πολλῆς, ἐὰν μὴ καὶ σὺ προσέρχῃ, αἰσχύνῃ ἐστὶ μεγάλη. Ἰησοῦς οὐδένα ἀποβάλλεται· καὶ γὰρ τῇ ἐνδεκάτῃ ὥρᾳ ἐμισθώσατο ἐργάτας εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἀμπελῶνα. Κολλήθητι αὐτῷ καὶ ποιήσουν μικρὸν κόπον, ἵνα ἀπολάβῃς τὸν μισθὸν τοῖς ἅπασιν ἴσως. Ἀνθρωπος γέγονεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ σέ, γενοῦ καὶ σὺ δι’ αὐτὸν θεός. Νοῦν σοὶ ἔδωκεν ὁ Θεός, αὐτὸν αὐτῷ δὸς εἰς τὸν οὐρανόν, τὰ ἄνω ζητῶν, τὰ ἄνω φρονῶν, ὅπου αὐτὸς τυγχάνει. Ἐκεῖ γὰρ δυσωπῶ ἵνα φθάσῃς, σὺν πᾶσι τοῖς ἀγαπῶσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ· τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ ἐλευθεροῦταί τις τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου.

40. ‘Ο σκοπὸς τῆς Θείας Οἰκονομίας, λέει ὁ ἱερός Καβάσιλας εἶναι νά γίνει ὁ ἄνθρωπος Ἅγιος, θεός κατὰ χάριν. «Γι’ αὐτὸ τὸ λόγο δημιουργήθηκε ὁ οὐρανός καὶ ἡ γῆ καὶ καθετὶ πού βλέπουμε. Γι’ αὐτὸ τὸ λόγο δημιουργήθηκε ὁ Παράδεισος. Γι’ αὐτὸ τὸ λόγο ἤλθαν οἱ Προφῆτες. Γι’ αὐτὸ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θεός σαρκώθηκε, καὶ κήρυξε καὶ ἔπραξε καὶ ἔπαθε καὶ πέθανε, ὥστε οἱ ἄνθρωποι νά μετοικίσουν ἀπὸ τῆ γῆ στὸν οὐρανὸ καὶ νά γίνουν κληρονόμοι τῆς Βασιλείας τοῦ οὐρανοῦ» (P. G. Migne 150, 480CD).

«Στὸ κέντρο τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται ἀποτυπωμένη ἡ εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. ‘Ο ἄνθρωπος ἔχει δεχθεῖ κατὰ χάριν ὅλα τὰ προσόντα τοῦ Χριστοῦ καὶ καλεῖται νά τὰ ἀναπτύξει στῇ μετ’ Αὐτοῦ κοινωνία. Ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται στῇ δυνατότητα νά μπολιάζει τὴν κτιστὴ φύση του μέ τὴν ἄκτιστη πνοή τοῦ Θεοῦ, στό πρόσωπο τοῦ Θεανθρώπου» (Κων/νου Γρηγοριάδη: ‘Η ὁρθόδοξη θεώρηση τῆς ἀγωγῆς, σελ. 142, *Εκδ. ‘Υετός).

113

‘Ο ἴδιος παρακάλεσε τό μεγάλο Γέροντα νά εὔχεται γι’ αὐτόν γιά νά ἀπαλλαγεῖ ἀπό τόν παλαιό ἄνθρωπο.

Ἐπίκριση

Ακουσε ἀδελφέ ἀγαπητέ, καί βάλε καρδιά ὥστε νά φυλάξεις τά θεῖα λόγια πού σοῦ λέγονται, ὄχι ἀπό ἄνθρωπο, ἀλλά ἀπό τό ἅγιο Πνεῦμα. ‘Ο Ἰησοῦς εἶναι ὁ ἰατρός τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων. Ἄν ἔχεις κάποιο τραῦμα, τότε σέ ὀδηγῶ πρὸς Αὐτόν καί Τόν παρακαλῶ νά σέ θεραπεύσει, ἄν βέβαια τό θέλεις καί ἐσύ. Διότι Ἐκεῖνος εἶναι ὁ δοτήρας ὅλων τῶν ἀγαθῶν δωρημάτων. Καί θά σοῦ εξασφαλίσει, ὄχι μόνο ὅσα ζητᾷς, ἀλλά καί περισσότερα ἀπ’ ὅσα ζητᾷς. ‘Ο Ἰησοῦς εἶναι Υἱός τοῦ Θεοῦ, εἶναι καί Φῶς καί Δύναμη. Εἶναι Ἐκεῖνος πού σαρκώθηκε ἀπό τήν ἁγία Παρθένο Μαρία, φανερώθηκε στή γῆ καί συναναστράφηκε τούς ἀνθρώπους. Προσέφερε δέ θυσία τόν ἑαυτό του ζωντανή, εὐάρεστη στό Θεό καί Πατέρα μας, γιά νά μᾶς δώσει τή δυνατότητα νά γίνουμε γι’ Αὐτόν λαός ξεχωριστός, κτῆμα καί περιουσία τοῦ Θεοῦ (Τίτ. 2, 14), ζηλωτές καλῶν ἔργων, βασιλικό ἱερατεῖο, ἔθνος ἅγιο. Ἐκεῖνος λοιπόν πού τά ὑπέμεινε ὅλα αὐτά γιά χάρη μας, μᾶς ἄφησε ὑπογραμμό καί πρότυπο ὑπομονῆς καί χαίρεται ὅταν Τόν παρακαλοῦμε νά μᾶς βοηθήσει. Τόν παρακαλῶ νά σοῦ φωτίσει τήν καρδιά. Κοπίασε καί ἴδρωσε καί σύ μαζί μου. Διότι μᾶς λέει ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ: «Ἐλᾶτε σέ μένα ὅλοι οἱ κουρασμένοι καί φορτωμένοι ἀπό τό βάρος τῆς ἁμαρτίας καί ἐγώ θά σᾶς ἀναπαύσω» (Ματθ. 11, 28). Προσεύχομαι σ’ Αὐτόν λοιπόν γιά σένα μέ πολλή παρηγορία καί θάρρος, ἔάν ὅμως καί σύ δέν προσευχηθεῖς, εἶναι πρὸς μεγάλη σου ντροπή. ‘Ο Ἰησοῦς κανένα δέν διώχνει. Διότι καί τήν ἐνδεκάτη ὥρα μίσθωσε ἐργάτες γιά τό ἀμπέλι Του. Προσκολλήσου σ’ Αὐτόν, κατάβαλε καί σύ ἓνα μικρό κόπο καί θά ἀπολαύσεις τό μισθό σου ὅμοια μέ ὅλους τούς ἄλλους. Ἔγινε ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος γιά σένα, γίνε καί σύ θεός γι’ Αὐτόν⁴⁰. ‘Ο Θεός σοῦ ἔδωσε τό νοῦ. Στρέψε τον λοιπόν στόν Οὐρανό. Νά ζητᾷς τά ἄνω, νά φρονεῖς τά ἄνω, ἐκεῖ ὅπου Αὐτός εὐρίσκεται. Ἐκεῖ βέβαια καί ἐγώ ἱκετεύω νά μπορέσεις νά φτάσεις, μαζί μέ ὅλους ὅσους ἀγαποῦν τό Ὄνομά Του, διότι μ’ αὐτόν τόν τρόπο ἐλευθερώνεται κανείς ἀπό τόν παλαιό ἄνθρωπο.

«Πιστεύομεν ὅτι τὸ ἐνὼθεν τῷ Θεῷ καὶ σώζεται» (P.G. 37, 181, Γρηγ. Θεολόγου).

«Διὰ τοῦτο κατήλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα σὲ θεὸν ποιήσῃ, κατὰ δύναμιν τὴν ἀνθρωπίνην» (Ἱωάννου Χρυσ. Εἰς τὰς Πράξεις P.G. 60, 125).

‘Ο Ἰησοῦς εἶπε τοῖς Ἀποστόλοις· ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς· γῆν τὸ σῶμα ἐκάλεσε· φησὶ γὰρ γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. Γενοῦ σεαυτῷ ἄλας ἀλίζον καὶ ἀναξηραῖνον τὰς σηπεδόνας καὶ τοὺς σκώληκας, τοῦτ’ ἔστι τοὺς κακοὺς λογισμοὺς· καὶ εἰ τοῦτο ποιήσεις, συγκοπιῶ καὶ <συναλίζω> σοι, ἵνα μὴ ὀξέσωσι καὶ ἀηδίσωσιν ἀλλήλους. Σωθῆναι ἡμᾶς θέλει ὁ Θεὸς καὶ Σωτὴρ ἡμῶν, ἀλλ’ ἡμῶν ἐστι τὸ βοᾶν ἀδιαλείπτως· σῶσόν με Κύριε, καὶ σώζει σε. Καὶ γὰρ ἐβόησαν τινὲς καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸν λιμένα τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς δὲ ἐλπίζω σε εἰσελθεῖν, ἐὰν δώσης μοι χεῖρα κατὰ τὸ δυνατόν. Νόησον τὰ ρηθέντα καὶ ἀκολουθήσας, φθάνεις κατὰ τὸν εἰπόντα, οὕτω τρέχετε ἵνα καταλάβητε. Εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ κατακριθῶ λαλῶν καὶ μὴ ποιῶν.

ριδ’

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα. Περὶ διαφόρων λογισμῶν καὶ περὶ τῆς ἀκριβείας τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἀπόκρισις

Ὅλα ἃ ἔγραψας αἰτῶν τὸν Θεὸν διὰ τῆς ἐμῆς εὐτελείας, ἀδελφὲ λήθαργε, εἰς ἓν συντείνει, τὸ ἐλευθερωθῆναι τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, καὶ εὗρεθῆναι τῷ ἁγιασμῷ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, καὶ σωθῆναι μετὰ τῶν ἁγίων εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν. Τοῦτο γὰρ ἐστὶν δὲ εἰπὸν σοι μέτρον τοῦ ἀπαλλαγῆναι, καὶ καθαρισθῆναι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου. Ὑπερεκπερισσοῦ δὲ ὧν αἰτεῖς αἰτῶ τὸν Θεὸν ἐγώ, συνεχόμενος τῇ ἀγάπῃ, τοῦ παρασχεῖν σοι. Καὶ ἐὰν μὴ ἐμποδίσῃς διὰ τὴν χαυνότητά σου καὶ ἀμέλειαν, θαυμάσαι ἔχεις καὶ δοξάσαι τὸν Θεόν, πῶς καταλλάσσει σε ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι εἰς τὸ εἶναι. Ὁ Θεὸς συγχωρήσοι σοι ἃ ἡμαρτες, καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα ἐτοιμάσοι σοι συγχώρησιν.

Περὶ δὲ τῶν νυκτερινῶν φαντασιῶν, κατὰ φθόνον πειράζει σε ὁ διάβολος, διότι μετανοεῖς τῷ Θεῷ, θέλων χλευάσαι σε, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἢ πάντα ἰσχύ-

41. Συνηθίζουν οἱ Γέροντες τῆς ἐρήμου καὶ οἱ πνευματικοὶ ὁδηγοὶ νὰ ἀφυπνίζουν τοὺς ὑποτακτικούς τους μὲ τὴ χρήση διαφόρων ἐπιθέτων. Αὐτὰ φαίνονται νὰ εἶναι μειωτικά καὶ προσβλητικά γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ ὑποτακτικοῦ, ἀλλὰ βγαίνουν ἀπὸ καρδία ἀγαπῶσα καὶ ἀποσκοποῦν στὴν ἐνεργοποίηση τῶν δυνάμεων καὶ στὴν ἐγγρήγορη τοῦ ὑποτακτικοῦ. Φυσικά, ὁ ποιμαίνων Γέροντας, ὡς πατέρας, ἐντείνει τὴν προσοχή του, σὲ ὅλες αὐτές τίς παιδαγωγικὲς μεθόδους πού χρησιμοποιεῖ, νὰ μὴν ἐμπλέξει τὴν ὑπαρξή του, σὲ γρاناζία τῆς ἐγωπαθείας. Νὰ μὴν ὁδηγήσει δηλ. τὸν ἀδελφὸ στὴν ἐκζήτηση τῆς «αὐτονομίας» του, οὔτε στὸ «κλείσιμο τοῦ ἑαυτοῦ» του. Ἀλλὰ νὰ τὸν ὁδηγήσει στὴ μετάνοια, στὴν αὐτογνωσία, στὴν ταπείνωση, στὸ νὰ ἔλθῃ «εἰς ἑαυτόν». Γίνεται δὲ αὐτό, ὅταν ὁ ὑποτακτικὸς διαπιστώσῃ καὶ βιώσῃ ὅτι ὁ πνευματικὸς ὁδηγός του εἶναι «ἄρχοντας τῆς ἀγάπης», ὁ πατὴρ τοῦ ἀσώτου, ὅπως ὁ ἀγιώτατος πατέρας μας Βαρσανούφιος μᾶς ἀποδεικνύει μὲ τὴν ὠριμὴ προσωπικότητά του καὶ τὴ διακριτικὴ διαποίμανση πού ἀσκεῖ στοὺς ἀδελ-

‘Ο Ἰησοῦς εἶπε στοὺς Ἀποστόλους: «Ἐσεῖς εἰστε τό ἀλάτι τῆς γῆς» (Ματθ. 5, 13). Γῆ ὀνόμασε τό σῶμα. Διότι λέει «γῆ εἶσαι καί στή γῆ θά ἐπιστρέψεις». Νά γίνεις λοιπόν γιά τόν ἑαυτό σου ἀλάτι, γιά νά ἀλατίζεις καί νά ἀποξηραίνεις τίς σαπίλες καί τά σκουλίκια, πού εἶναι οἱ κακοί σου λογισμοί. Καί ἄν τό κάνεις αὐτό, θά συγκοπιάζω καί θά ἀλατίζω μαζί μέ σένα, ὥστε νά μή βρωμίσουν καί μᾶς ἀηδιάσουν καί τούς δυό μας. Ὁ Θεός καί Σωτήρας μας θέλει νά σωθοῦμε. Δικό μας εἶναι νά τοῦ τό ζητᾶμε ἔντονα καί ἀσταμάτητα καί νά τοῦ λέμε: «Κύριε, σῶσε με». Καί θά σέ σώσει. Γιατί πράγματι, μερικοί πού τό ζήτησαν ἐπίμονα, εἰσῆλθαν στό λιμάνι τοῦ θελήματός Του, στό ὅποιο ἐλπίζω νά εἰσέλθεις καί σύ, ἄν μοῦ δώσεις τό χέρι σου καί συμβάλεις καί σύ, κατὰ τή δύναμή σου. Προσπάθησε νά ἐννοήσεις ὅσα σοῦ εἶπα καί ἄν τά ἐφαρμοσεις, θά φθάσεις στό λιμάνι, σύμφωνα μ’ Ἐκεῖνον πού λέει: «Ἔτσι νά τρέχετε, γιά νά προλάβετε νά ἀποκτήσετε μέ πληρότητα ὅσα στοχεύετε».

Νά εὐχεσai καί γιά μένα γιά νά μήν κατακριθῶ, διότι λέω λόγια, ἀλλά δέν κάνω ἔργα.

114

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, γιά διάφορους λογισμούς καί γιά τό ποιά εἶναι ἡ ἀκρίβεια στήν ὁδὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἀπόκριση

Αἰδεφῆ λήθαργε⁴¹, ὅσα μοῦ ἔγραψες ὅτι ζητᾷς ἀπὸ τό Θεό, διὰ μέσου τῆς εὐτελείας μου, σέ ἔνα συντείνουν, στό νά ἐλευθερωθεῖς ἀπὸ τόν παλαιό ἄνθρωπο, νά ἐπιτύχεις τόν ἁγιασμό τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος καί νά σωθεῖς, ὥστε νά βρεθεῖς μέ τούς Ἁγίους στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Τοῦτο δέ εἶναι τό μέτρο, στό ὅποιο φθάνει ὅποιος καθαρίζεται καί ἀποδεσμεύεται ἀπὸ τόν παλαιό ἄνθρωπο. Καί νά ξέρεις ὅτι, πιεζόμενος ἀπὸ τήν ἀγάπη, παρακαλῶ τό Θεό νά σοῦ χαρίσει πολύ περισσότερα ἀπ’ ὅσα ζητᾷς. Καί ἄν δέν σταθεῖς ἐμπόδιο μέ τήν ἀμέλεια καί τή χαυνότητά σου, ἔχεις νά θαυμάσεις καί νά δοξάσεις τό Θεό πῶς σέ ἀναγεννᾷ καί σέ φέρνει ἀπὸ τό μή εἶναι στό εἶναι. Ὁ Θεός νά σέ συγχωρήσει γιά ὅσα ἀμάρτησες, ἀλλά καί νά προετοιμάσει τήν μετάνοια καί τή συγχώρησή σου γιά τὰ ἀμαρτήματα πού θά κάνεις στό μέλλον.

Γιά τίς νυκτερινές δέ φαντασίες πού ρωτᾷς, ὁ διάβολος σέ πειράζει ἀπὸ φθόνο, διότι μετανοεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί θέλει νά φέρει στήν ψυχή σου, μέ

φούς μοναχοῦς τῆς Μονῆς του (βλ. Ἀρχ. Βασιλείου: Ἡ παραβολή τοῦ Ἀσώτου υἱοῦ, Ἔκδ. Δόμος, σελ. 30).

ουσα μετάνοια. Ἀλλὰ σὺ μὴ ἐνδώσης· καὶ γὰρ πολλὴν ἔχεις βοήθειαν, δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων. Σπουδὴ ἔστιν ἐὰν συναρπαγῆς ἐν λόγῳ, ἢ ἔργῳ εἰς τινα ἁμαρτήσας, ἵνα ἀπέλθῃς καὶ βάλῃς μετάνοιαν αὐτῷ καὶ βλέπων ὁ Θεὸς σκεπάζει σε ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν σου.

Περὶ δὲ τῶν βρωμάτων, μὴ πάνυ φροντίσωμεν τοῦ σώματος, συμβαίνει γὰρ εἶναι τοῦτο πόλεμον τῶν δαιμόνων, ἵνα βάλῃσιν ἡμᾶς εἰς μέριμναν, καὶ ἐν ταύτῃ ἀδολεσχοῦντες, ἀφήσωμεν τὰ προκείμενα ἡμῖν ἀγαθὰ.

Περὶ δὲ τῆς ἀκριβείας τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ, οὐ χρὴ εἰπεῖν ἄρτι, ἵνα μὴ εἰς ἀπόγνωσιν φέρω σε. Ἀλλὰ πίστευσον ὅτι δωρεὰν σὲ σώζει ὁ Θεὸς δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων· δύνανται γὰρ αὐτὸν δυσωπήσαι.

Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ριε'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, περὶ ἀκηδίας καὶ ἄλλων τινῶν λογισμῶν.

Ἀποκρίσις

Ο Θεὸς ὁ μόνος ἀναμάρτητος, ὁ σώζων τοὺς ἐλπίζοντας ἐπ' αὐτόν, ἐνδυναμῶσαι σου τὴν ἀγάπην, λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου, ἐν τῷ ναῷ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἔσω ἀνθρώπου· ἐν ᾧ νοηταὶ θυσίαι προσφέρονται τῷ Θεῷ, χρυσὸς καὶ λίβανος καὶ σμύρνα, ἐν ᾧ θύεται ὁ μόσχος ὁ σιτευτὸς καὶ ραντίζεται τὸ τίμιον αἷμα τοῦ ἁμώμου ἁμνοῦ· ἐν ᾧ κραυγαὶ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων μετὰ συμφωνίας γίνονται· «τότε ἀνοίξουσιν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριόν σου μόσχους». Τότε, πότε; Ὅτε παραγίνεται ὁ Κύριος ἡμῶν ὁ μέγας Ἀρχιερεὺς ὁ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν προσφέρων καὶ προσδεχόμενος, ὅταν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἀκουστή γένηται ἐν τοῖς ὡσὶ τοῦ παρὰ τὴν ὡραίαν πύλην καθημένου παραλυτικοῦ, ἡ φωνὴ τῆς χαρᾶς· ἔγειρε καὶ περιπάτει. Τότε εἰσέρχεται εἰς τὸ ἱερὸν περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν· τότε παύεται ὁ ὕπνος τῆς ἀκηδίας καὶ τῆς ἁμαθείας· τότε καταργεῖται ἡ νύσταξις τῆς ἀκηδίας καὶ τῆς ραθυμίας ἀπὸ τῶν βλεφάρων· τότε ἄππουσιν αἱ φρόνιμοι πέντε παρθένοι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, καὶ συγχορεύουσι τῷ νυμφίῳ ἐν τῇ ἁγίᾳ παστάδι, συνάδουσαι ἀλλήλαις ἀθροῦβως· «γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος, μακάριος ἀνὴρ ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν». Τότε καταργοῦνται οἱ πόλεμοι καὶ οἱ μολυσμοὶ καὶ αἱ κινήσεις, καὶ

τούς ἐμπαιγμούς πού σοῦ κάνει, τό λογισμό ὅτι σέ τίποτα δέν ὠφελεῖ ἡ παντοδύναμη μετάνοια. Ἐσύ ὅμως μὴν ὑποχωρήσεις καί ἀσφαλῶς θά ἔχεις πολλή βοήθεια μέ τίς πρεσβεῖες τῶν Ἀγίων. Μόνο νά φροντίσεις, ἂν παρασυρθεῖς καί ἁμαρτήσεις σέ κάποιον μέ λόγια ἢ μέ ἔργα, νά πᾶς ἀμέσως νά τοῦ βάλεις μετάνοια καί ὁ Θεός, βλέποντας τόν ἀγώνα σου, θά σέ σκεπάζει ἀπό τούς ἐχθρούς σου.

“Ὅσο γιά τό φαγητό, ἄς μή φροντίσουμε πολύ γιά τό σῶμα. Διότι πολλές φορές μπορεῖ νά εἶναι καί αὐτό πόλεμος τῶν δαιμόνων, γιά νά μᾶςβάλουν σέ μέριμνες καί ἀσχολούμενοι γύρω ἀπ’ αὐτές, νά ἀφήσουμε τόν ἀγώνα γιά τά οὐράνια ἀγαθὰ πού μᾶς περιμένουν.

Ποιά τώρα εἶναι ἡ ἀκρίβεια τῆς ὁδοῦ τοῦ Θεοῦ, δέν πρέπει ἀκόμη νά σοῦ τό διευκρινίσω, μήπως σέ φέρω σέ ἀπόγνωση. Ἀλλά ὅμως νά πιστεύεις ὅτι ὁ Θεός σέ σώζει δωρεάν, μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων. Διότι οἱ εὐχές τους εἶναι ἰσχυρές καί ἀποτελεσματικές καί γίνονται δεκτές ἀπό τό Θεό.

Εὐχου καί γιά μένα, ἀδελφέ.

115

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, γιά τήν ἀκηδία καί γιά μερικούς ἄλλους λογισμούς.

Ἀπόκριση

Ὁ Θεός, ὁ μόνος ἀναμάρτητος, Ἐκεῖνος πού σώζει ὅσους ἐλπίζουν σ’ Αὐτόν, νά ἐνδυναμώσει τήν ἀγάπη σου, νά τόν λατρεύεις μέ ὁσιότητα καί δικαιοσύνη ὅλες τίς ἡμέρες τῆς ζωῆς σου, στό ναό τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, μέσα στό ὅποιο προσφέρονται στό Θεό νοητές θυσίες, χρυσό, λιβάνι καί σμύρνα, ὅπου θυσιάζεται ὁ μόσχος ὁ σιτευτός καί ραντίζεται τό τίμιο Αἷμα τοῦ «Ἀμώμου Ἀρνίου». Ἐκεῖ ὅπου ἄδονται μελωδικῶς οἱ ψαλμοί τῶν ἁγίων Ἀγγέλων. «Τότε θά φέρουν πάνω στό θυσιαστήριό σου μόσχους» (Ψαλμ. 50, 21). Τότε. Πότε; “Ὅταν φθάνει ὁ Κύριός μας, ὁ Μέγας Ἀρχιερέας, Ἐκεῖνος πού προσφέρει καί προσδέχεται τήν ἀναίμακτη θυσία. “Ὅταν θά ἀκουστεῖ, ἐν τῷ Ὄνοματί Του, στά αὐτιά τοῦ παραλυτικοῦ, πού κάθεται κοντά στήν ώραία πύλη, ἡ χαροποιός φωνή «σῆκω καί περπάτα» (Πράξ. 3, 6). Τότε εἶναι πού ὁ παραλυτικός εἰσέρχεται στό ἱερό περπατώντας, πηδώντας καί ὑμνώντας τό Θεό. Τότε παύει πιά ὁ ὕπνος τῆς ἀκηδίας καί τῆς ἀμάθειας. Τότε καταργεῖται ὁ νυσταγμός τῶν βλεφάρων πού μᾶς φέρνει ἡ ἀκηδία καί ἡ ραθυμία. Τότε εἶναι πού ἀνάβουν οἱ πέντε φρόνιμες παρθένες τίς λαμπάδες τους καί χορεύουν μαζί μέ τό Νυμφίο στόν ἅγιο Νυμφώνα, ψάλλοντας μεταξύ τους ἀθόρυβα: «Γευθεῖτε καί θά δεῖτε ὅτι ὁ Κύριος εἶναι καλός καί εὐεργετικός, μακάριος εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού ἐλπίζει σ’ Αὐτόν» (Ψαλμ. 33,

βραβεύει ἡ ἀγία εἰρήνη τῆς ἀγίας Τριάδος καὶ σφραγίζεται ὁ θησαυρὸς καὶ ἄσυλος μένει.

Εὕξαι ἵνα νοήσης καὶ φθάσης καὶ χαρῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρις'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, περὶ πειρασμοῦ κρυπτοῦ καὶ περὶ προκοπῆς.

Ἀπόκρισις

αυμάζω σου τὴν ἀγάπην, ἀδελφέ, πῶς ἀγνοεῖς τὰς τέχνας τῶν δαιμόνων· ὅτι ὡς ἐμαρτύρησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἰώβ, παρωξύνθησαν κατ' αὐτοῦ· καὶ ὡς ἔμαθον ὅτι ἐγγὺς ἦν τοῦ καθαρισθῆναι ὁ παῖς, ἐσπάραξαν αὐτόν. Οὕτω καὶ ὅταν ἴδωσι τινὰ εἰς προκοπὴν ἐλθόντα, πειράζουσιν αὐτὸν φθόνῳ. Οὐ πειράζουσι δὲ τὸν ἐλθόντα εἰς προκοπὴν ἀπὸ τῶν αὐτοῦ ἔργων, οὗτος γὰρ ἐνίκησεν αὐτούς. Ἀλλὰ τὸν ἐλθόντα δι' εὐχῶν τῶν ἀγίων χάριτι, κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ, ἵνα γνῶ τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν καὶ μὴ ἐπαρθῇ ἐπὶ τῷ χαρίσματι. Καθὼς στρατιαὶ πολλαὶ εἰσιν ὑπερέχουσαι ἀλλήλων, οὕτως εἰσὶ μοναὶ παρὰ τῷ Πατρὶ τῶν φώτων ὑπερέχουσαι ἀλλήλων. Εἰ μὴ γὰρ οὕτω, διατί πολλαί;

Ὁ Θεὸς ἐνισχύσει σε ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ.

Εὕξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ριζ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα περὶ προκοπῆς ψυχῆς καὶ περὶ νοουθεσίας πρὸς ἀδελφὸν καὶ περὶ πίστεως πρὸς τὸν κοινὸν πατέρα.

9). Τότε καταργούνται οί πόλεμοι τῆς σάρκας, οί μολυσμοί καί οί ἐμπαθεῖς κινήσεις. Καί ἐπικρατεῖ ἡ ἀγία εἰρήνη τῆς Παναγίας Τριάδος. Καί σφραγίζεται ὁ θησαυρός τῆς καρδιᾶς καί μένει ἄσυλος.

Προσευχῆσου νά μπορέσεις νά τά ἐννοήσεις ὅλα αὐτά καί νά τά ἀποκτήσεις καί νά τά χαρεῖς, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας καί Τοῦ ἀνῆκε ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

116

Τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, περί ἑνός κρυφοῦ πειρασμοῦ καί περί πνευματικῆς προκοπῆς.

Ἀπόκριση

Αἰ δελφέ, ἀπορῶ πῶς ἀγνοεῖ ἡ ἀγάπη σου τὰ τεχνάσματα τῶν δαιμόνων. Πῶς δηλαδή δέν θυμᾶσαι ὅτι ἀκριβῶς μόλις ὁ Θεός ἐπαίνεσε καί φανέρωσε τήν ἀγιότητα («δικαιοσύνη») τοῦ Ἰώβ, οἱ δαίμονες ἀγρίεψαν τρομερά ἐναντίον του. Ἐπίσης μόλις κατάλαβαν ὅτι τό παιδί (ὁ δαιμονισμένος τοῦ Εὐαγγελίου) πλησιάζει στήν κάθαρση τῆς ψυχῆς του, τό ἔρριξαν κάτω καί τό σπάραξαν. Ἔτσι λοιπόν, ὅταν παρατηρήσουν ὅτι κάποιος προκόβει, τόν πειράζουν ἀπό φθόνο. Δέν πειράζουν ὅμως ἐκεῖνον πού ἔμπρακτα καί σταθερά ἔχει ἐνώσει τή βούλησή του μέ τήν Βούληση τοῦ Θεοῦ, γιατί αὐτός τοὺς ἔχει νικήσει. Ἀλλά πειράζουν αὐτόν πού χαριτώνει ὁ Θεός, μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων (παρά τήν ἀσθενή βούλησή του καί τήν ἀσθενή ἀγαθή του προαίρεση), καί μάλιστα κατὰ παραχώρηση Θεοῦ, γιά νά γνωρίσει ὁ ἄνθρωπος τήν ἀδυναμία του καί νά μήν πέσει σέ ἔπαρση γιά τό χάρισμα πού τοῦ δόθηκε. Ὅπως ὅμως υπάρχουν πολλές στρατιές, πού ἡ μιά ὑπερέχει ἀπό τήν ἄλλη, ἔτσι υπάρχουν καί πολλές μονές, πλησίον τοῦ Πατρός τῶν Φώτων, πού ἡ μιά ὑπερέχει ἀπό τήν ἄλλη. Λοιπόν, ἂν δέν ὑπῆρχαν τόσες διαβαθμίσεις στήν ψυχική προκοπή τῶν ἀνθρώπων, γιατί νά εἶναι πολλές οἱ μονές;

Ὁ Θεός νά σέ ἐνισχύσει νά ζεῖς ἀγιαζόμενος μέσα στό φόβο Του. Προσευχῆσου καί γιά μένα.

117

Ἐρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, περί ψυχικῆς προκοπῆς, περί νοουθεσίας πρὸς ἄλλο ἀδελφό καί περί ἐμπιστοσύνης πρὸς τόν κοινό τους πατέρα, τόν Ἠγούμενο.

Ἀπόκρισις

Πίστευσόν μοι, ποθεινότατε, ὅτι σὺν Θεῷ οὐκ ἔξω στήκεις τῶν πυλῶν τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας· ἀλλὰ καλῶς προσέχων σεαυτῷ μετὰ ἀκριβείας τοῦ μὴ ἐκεῖθεν ἐξωσθῆναι. Τοῦ γὰρ Θεοῦ ἐστὶ τὸ εἰσενεγκεῖν τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν δεομένων αὐτοῦ ἀγίων, τοῦ δὲ ἀνθρώπου ἐστὶ τὸ μεῖναι ἢ ἐξωσθῆναι. Καὶ κατὰ πρόσφασιν θελήματι Θεοῦ εἰς ὑπεροχάς σε ἄγω. Εὐθύμει οὖν ἐν Κυρίῳ καὶ προθύμως βάδιζε ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ καὶ λαμβάνεις παρ' αὐτοῦ βοήθειαν ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

Περὶ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ, ταπεινῇ καρδίᾳ δέξαι αὐτὸν καὶ λάλησον αὐτῷ εἴ τι πέμψει ὁ Θεὸς ἐν τῇ καρδίᾳ σου εἰπεῖν. Προσέχων ὅτι χρεῖας γενομένης καὶ τὸ στόμα ἤνοιξε τῆς ὄνου· καὶ εἰ ἔξ αὐτοῦ ἐστὶ τὸ πᾶν, τὴν διὰ σοῦ γενομένην ὠφέλειαν αὐτῷ ἐπίγραψον. Καὶ ἐὰν ἴδῃ σου τὴν ταπείνωσιν ὁ Θεός, σοὶ ἐπιγράφει τὸν μισθὸν τῆς νουθεσίας, ὁ δούς ἐν τῷ στόματί σου τὸν λόγον καὶ πληροῦται εἰς ἡμᾶς τὸ γεγραμμένον· «ἀδελφὸς ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ τετειχισμένη». Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς συνεργήσῃ ἡμῖν πάντα εἰς ἀγαθόν.

Περὶ δὲ τοῦ ἐλαχίστου δούλου, εἰ ὁ Θεὸς ἐδωρήσατό σοι τὴν πίστιν, αὐτός ἐστιν ὁ αὐξάνων καὶ φυλάσσων. Οὐ γὰρ δύναταί τις ἐλάχιστος ἀποκαλύψαι μυστήριον ἀνθρώποις, ἀλλ' ὁ Θεὸς γίνεται τὰ πάντα ἐν πᾶσι.

Συγχώρησον, ἀδελφέ, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρη'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα.

Τί ποιήσει ὁ θέλων ἡσυχάζειν, διὰ τὸ ὄνομα τὸ γινόμενον αὐτῷ; Μήποτε τὸ ὑπὲρ αὐτὸν βλάβη αὐτόν, καθὼς εἶπον οἱ Πατέρες, ὅτι οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ οὗ τὸ ὄνομα μεῖζόν ἐστι τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Καὶ εἰ ὀφείλει τισὶ συντυγχάνειν, ἢ μηδενὶ παντελῶς.

Ἑ Απόκριση

Πίστεψέ με, περιπόθητε, ὅτι, «σύν Θεῷ», δέν βρίσκεσαι πιά ἔξω ἀπό τίς πύλες τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. Μόνο νά προσέχεις πολύ τόν ἑαυτό σου, μέ ἀκρίβεια, γιά νά μήν ἐξοριστεῖς ἀπό ἐκεῖ. Διότι στό Θεό ἀνήκει νά εἰσαγάγει τόν ἄνθρωπο στή Βασιλεία, μέ τίς προσευχές τῶν Ἁγίων Του, ἀλλά εἶναι στήν εὐθύνη τοῦ ἀνθρώπου τό νά παραμείνει μέσα καί νά μήν πεταχθεῖ ἔξω ἀπό ἐκεῖ. Σύμφωνα δέ μέ αὐτά πού τώρα μόλις, μέ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, σοῦ ἀνέπτυξα, σέ ἀνεβάζω σέ ὑψηλότερα ἐπίπεδα. Νά χαίρεσαι λοιπόν ἐν Κυρίῳ καί νά βαδίζεις μέ προθυμία τήν ὁδό Του καί θά λάβεις βοήθεια ἀπ' Αὐτόν, ἐν τῷ Ὄνοματί Του.

Σχετικά δέ μέ τή νουθεσία πρὸς τόν ἀδελφό, δέξου τον μέ ταπεινή καρδιά καί νουθέτησέ τον μέ ὅ,τι λόγια στείλει ὁ Θεός στήν καρδιά σου νά τοῦ πείς, ἔχοντας ὑπόψη σου πῶς, ὅταν ὑπῆρξε ἀνάγκη, ὁ Θεός ἄνοιξε ἀκόμη καί τό στόμα τῆς ὄνου (καί μίλησε μέσω αὐτῆς μέ ἀνθρώπινη φωνή). Ἄν λοιπόν ἀπό τό Θεό ἐξαρτᾶται τό πᾶν, τήν ὠφέλεια πού θά λάβει ἀπό σένα ὁ ἀδελφός, νά τήν ἀποδώσεις σ' Ἐκεῖνον. Καί βλέποντας τήν ταπείνωσή σου ὁ Θεός θά σοῦ δώσει τό μισθό τῆς νουθεσίας, Αὐτός πού ἔβαλε (ὅταν χρειάστηκε) στό στόμα σου τό λόγο. Καί θά γίνει πραγματικότητα σ' αὐτήν τήν περίπτωση ἐκεῖνο πού ἔχει γραφεῖ: «Ἕνας ἀδελφός, ὅταν βοηθεῖται ἀπό ἄλλον ἀδελφό εἶναι σάν πόλη ὀχυρή καί περιτειχιμένη» (Παρμ. 18, 19). Εἴθε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός νά συνεργήσῃ ὥστε ὅλα νά ἀποβοῦν σέ καλῶ.

Ὅσο γιά ἐκεῖνο πού ἀναφέρεις τό «ἐλάχιστος δοῦλος», ἂν ὁ Θεός εἶναι Αὐτός πού σοῦ δώρησε τήν πίστη, Αὐτός καί θά τήν αὐξήσῃ καί θά τή φυλάξῃ. Διότι δέν μπορεῖ ἕνας ἐλάχιστος, χωρίς τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, νά ἀποκαλύψει ἕνα τέτοιο μυστήριο στούς ἀνθρώπους, ἀλλά ὁ Θεός γίνεται «τά πάντα ἐν πᾶσι» (Α΄ Κορ. 15, 28), (μεθοδεύει τήν λειτουργία τῆς οἰκονομίας Του μέ ἀπειρους τρόπους, ὥστε νά εἶναι ἡ ἀποτελεσματικότητά της δυνατή γιά κάθε ἄνθρωπο χωριστά καί γιά ὅλους μαζί).

Συγχώρεσέ με, ἀδελφέ, καί νά εὐχέσαι γιά μένα.

118

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Τί νά κάνει ἐκεῖνος πού θέλει νά «ἡσυχάζει» ὅταν διαπιστώνει ὅτι τό ὄνομά του καί ἡ φήμη του μεγαλύνουν; Μήπως, καμιά φορά, ἡ παραπάνω ἀπό τήν ἐργασία του φήμη τόν βλάπτει, ὅπως εἶπαν καί οἱ Πατέρες, ὅτι ἀλίμονο στόν ἄνθρωπο ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου τό ὄνομα εἶναι μεγαλύτερο ἀπό τήν ἐργασία του.

Καί ἂν αὐτός ὁ ἡσυχαστής ὀφείλει νά συναντᾷ καί νά συνομιλεῖ μέ μερικούς ἀδελφούς ἢ νά μή συναντᾷ ἐντελῶς κανένα.

Ἐποκρίσεις

Τὸ ἔχειν τινὰ ὄνομα ἢ δόξαν ὑπὲρ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, οὐδὲν βλάπτει τὸν μὴ συνηδόμενον ἢ συγκαταθέμενον τοῖς λεγομένοις· ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ συκοφαντουμένου εἰς φόνον, μηδὲν δὲ τοιοῦτον πεπραχότος. Ὁφείλει δὲ ὁ τοιοῦτος λογίζεσθαι ὅτι ἔχουσι περὶ ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι ὑπόληψιν, καὶ οὐκ οἶδασι τίς εἰμι.

Τὸ δὲ πσι̅ συντυγχάνειν, πσι̅ δὲ οὐ̅ ἢ ἀποβάλλειν τινάς, τινάς δὲ ἀποδέχεσθαι, φέρει τοῦτό τινα εἰς τὸ διακρίναι τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ οὖν δυνάμενος ἀμεριμνῆσαι, κατὰ τὴν ἀφροσύνην μου λέγω, καλῶς ποιεῖ ἐπιγνοὺς τὴν ἰδίαν ἀσθένειαν.

ριθ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Παρακαλῶ σε, τίμιε Πάτερ, συγκαταβῆναί μου τῇ ἀσθενείᾳ καὶ ἐπιτρέψαι μοι ἐάν τις τῶν Πατέρων θελήσῃ ἐλθεῖν ἐν τῷ κελλίῳ τοῦ ποιήσαι μοι εὐχὴν, ἵνα δέξωμαι αὐτόν — εἶδον γὰρ ἐμαυτὸν βαρυνθέντα ἐκ τῆς ἀκηδίας — ἕως οὗ ὁ Θεὸς διὰ τῶν εὐχῶν ὑμῶν στερεώσῃ μου τὴν ψυχήν.

Ἐποκρίσις

Παρακαλῶ τὴν ἀγάπην σου, ἀδελφέ μου, μὴ βάλλῃς με ἄνω, ἄφρων γάρ εἰμι καὶ ἐπαίρομαι· καὶ ὥφειλον γινῶναι ὅτι κάτω εἰμί. Τὸ γὰρ εἰπεῖν συγκατάβηθι, σημαίνει ὅτι ἄνω κάθημαι ἐν τῷ ὕψει, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι ἀπαιτοῦμαι εἶναι ὑπὸ κάτω παντὸς ἀνθρώπου. Ὁ ὑποκάτω ὢν, οὐκ ἔχει ποῦ κατελθεῖν.

Τὴν νουθεσίαν ἔχεις τοῦ ἀγίου Ἀποστόλου λέγοντος· «πάντα δοκιμάζον·

42. Ἡ ἐρμηνεία πού δίνει ὁ Ἅγιος στό ρῆμα συγκαταβαίνω (κατεβαίνω ἀπὸ τό ὕψος μου γιὰ τὴ βοήθεια κάποιου) εἶναι ἡ οὐσιαστικὴ ἐρμηνεία τῆς λέξεως. Ἐνῷ ἡ θέσις πού παίρνει: «Ὁ ὑποκάτω ὢν οὐκ ἔχει ποῦ κατελθεῖν» εἶναι ἀπαύγασμα τῆς Χριστοειδοῦς ταπεινώσεως πού εἶναι τὸ διαρκές βίωμα τοῦ Ἀββᾶ.

Εἶναι καταφανές σέ ὅλη τὴ Βίβλο του ὅτι ὁ Ἀββάς εἶναι πλημμυρισμένος ἀπὸ τό χάρισμα τῆς ταπεινώσεως. Ὁλὴ του ἡ ὑπαρξὴ εἶναι ζυμωμένη μέ τὴν ταπείνωσι. Ἀπὸ τὴν ταπείνωσις πηγάζουν ὅλες οἱ διακριτικὲς Ἀποκρίσεις του καὶ στήν ταπείνωσις ὁδηγοῦν. Ὁλὴ ἡ Βίβλος του εἶναι μία θάλασσα ταπεινώσεως, εἶναι «στερεὰ τροφή» πού ὅταν τὴ γεύεται ἡ ψυχὴ, τότε καταλαμβάνεται ἀπὸ τό αἶσθημα τῆς πληρότητος, καὶ ἀναφωνεῖ τό «καλὸν ἐστὶ ἡμᾶς ὥδε εἶναι». Γιατί ἡ ταπείνωσις εἶναι «Χριστοειδής» κατάστασις καὶ ὁ ἄνθρωπος πού ταπεινώνεται ξαναβρίσκει τὴ δόξα τοῦ «κατ' εἰκόνα», ἐνῷ ὁ ὕψων ἑαυτὸν ξεπέφτει ἀπὸ τῆ «θεοειδῆ» μορφὴ τοῦ προσώπου του.

Ἑ Απόκριση

Τὸ νά ἀποκτήσει κάποιος ὄνομα ἢ δόξα παραπάνω ἀπὸ τὴν ἐργασία του, δὲν βλάπτει σέ τίποτα αὐτόν πού δὲν τό ἀπολαμβάνει φίλαυτα καί φιλήδονα καί δὲν συγκατατίθεται μέ ὅσα λέγονται. “Ὅπως ἀκριβῶς δὲν παθαίνει τίποτα ἐκεῖνος πού συκοφαντεῖται γιὰ φόνο, ἐνῶ δὲν ἔχει πράξει τίποτα τέτοιο. Ὁφείλει ὁμως αὐτός πού ἀποκτάει δόξα, παραπάνω ἀπὸ τὴν ἐργασία του, νά σκέπτεται ὅτι μέ ἔχουν οἱ ἄνθρωποι σέ ὑπόληψη, ἀλλὰ δὲν γνωρίζουν ποιός εἶμαι.

Τό νά συναντᾶς δέ καί νά συνομιλεῖς μέ μερικούς ἀδελφούς καί μέ ἄλλους νά μὴν τό κάνεις ἢ ἄλλους νά τοὺς διώχνεις καί ἄλλους νά τοὺς δέχεσαι, αὐτό σέ ὀδηγεῖ στό νά διακρίνεις καί νά ξεχωρίζεις προσωποληπτικά τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτός λοιπόν πού μπορεῖ νά μένει ἀμέριμνος ἀπὸ συντυχίες — κατὰ τὴν ἀφροσύνη μου μιλάω — καλὰ κάνει, ἔχοντας ἐπίγνωση τῆς ἀδυναμίας του.

119

Ἑ Ερώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸ μεγάλο Γέροντα:

Σέ παρακαλῶ, τίμιε Πάτερ, νά συγκαταβεῖς στὴν ἀδυναμία μου καί νά μοῦ ἐπιτρέψεις, ἂν κάποιος ἀπὸ τοὺς Πατέρες θελήσει νά ἔλθει στό κελλί μου, γιὰ νά προσευχηθεῖ γιὰ χάρη μου, νά τόν δεχτῶ — διότι παρατήρησα τόν ἑαυτό μου νά ἔχει βαρυνθεῖ ἀπὸ τὴν ἀκηδία — ὥσπου ὁ Θεός, μέ τίς εὐχές σου, νά δυναμώσει τὴν ψυχὴ μου καί νά τὴ σταθεροποιήσει.

Ἑ Απόκριση

Παρακαλῶ τὴν ἀγάπη σου, ἀδελφέ μου, νά μὴ μέ βάζεις ψηλά, διότι εἶμαι ἀνόητος καί ἐπαίρομαι. Ἐνῶ ὀφείλα βέβαια νά γνωρίζω ὅτι βρίσκομαι χαμηλά. Γιατί τό νά πεῖς σέ κάποιον νά συγκαταβεῖ⁴² σημαίνει ὅτι βρίσκεται ἐπάνω, ψηλά· ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶμαι ὑποχρεωμένος νά τοποθετῶ τόν ἑαυτό μου πιο κάτω ἀπὸ κάθε ἄνθρωπο; Αὐτός πού εἶναι κάτω ἀπὸ ὅλους, δὲν ἔχει ποῦ νά κατεβεῖ, εἶναι κάτω.

Γνωρίζεις τὴ νουθεσία τοῦ Ἀποστόλου πού λέει: «Ὅλα νά τὰ δοκιμάζε-

Γι' αὐτό καί ὁ Ἀββάς μέ τίς ταπεινές του θέσεις μᾶς ἀντικατοπτρίζει τὴ θεότητα. «*Πᾶσιν ὡς θεὸς ψηφίζεται ὁ ταπεινόφρων*» (Ἰσαάκ Σύρου ἅπαντα τὰ εὐρεθ. σελ. 76, Ἑκδ. Σπανοῦ. Ἐπίσης βλ. Ἀρχιμ. Βασιλείου: Ἀββάς Ἰσαάκ ὁ Σύρος, σελ. 40, Ἑκδ. Δόμος).

τες τὸ καλὸν κατέχετε». Πᾶν πρᾶγμα δ' ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος κατὰ φόβον Θεοῦ, τοῦτο ὠφελεῖ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Εἰ οὖν ὠφελεῖ σε ἡ συντυχία, ἐγὼ οὐ κωλύω ἀπὸ σοῦ τὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ περίψημά εἰμι τῶν ἐρχομένων ὑπερέξασθαί σου καὶ ὠφελῆσαι. Εἴτε οὖν συντυγχάνεις, εἴτε μὴ, ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐνδυναμῶσι τὴν σὴν γνησίαν ἀγάπην. Τί γὰρ ψηφίζομαι ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα καὶ τοῦτο ἐμαυτὸν ἀπαιτήσω; Τὸ κέρδος σου ἐμὴ χαρὰ ἐστὶ. Συντυγχάνων οὖν τοῖς ἐρχομένοις ἁγίοις καὶ ὠφελούμενος, παρακάλεσον αὐτοὺς εὐξασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην. Τοῦτο δὲ λογίζομαι, ὅτι τὸ συντυγχάνειν διὰ τὸν Θεόν, καλὸν ἐστὶ, καὶ τὸ μὴ συντυγχάνειν διὰ τὸν Θεόν, καλὸν ἐστὶ.

Ἔρρωσο.

ρκ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Αἵτησις εὐχῆς καὶ περὶ τελείας ἡσυχίας.

Ἀπόκρισις

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογημένου καὶ Ὑψίστου Θεοῦ, ἐνδυναμῶσι καὶ ἐνισχύσοι ὑμᾶς εἰς ὑποδοχὴν τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Πνεύματος, ἵνα τῇ ἀγαθῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ διδάξῃ ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ φωτίσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ ὁδηγήσῃ ὑμᾶς ἐν ἀληθείᾳ· καὶ ἵνα ἴδω ὑμᾶς ὡς φοίνικας θάλλοντας ἐν τῇ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ, καὶ εὐρεθῆτε ὡς ἐλαία κατάκαρπος ἐν μέσῳ τῶν ἁγίων, καὶ ὡς ἄμπελος καρποφόρος ἐν τῇ θείῳ χώρῳ, ὅλη ἀληθινή. Καταξιώσοι δὲ ὑμᾶς ὁ Κύριος πιεῖν ἐκ τῆς πηγῆς τῆς σοφίας· ὅσοι γὰρ ἔπιον ἐξ αὐτῆς ἐπελάθοντο ἑαυτῶν, ὅλοι ἔξω γενόμενοι τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀπὸ τῆς πηγῆς τῆς σοφίας, ὠδηγήθησαν εἰς ἄλλην πηγὴν ἀγάπης, τῆς μηδέποτε πιπτούσης. Καὶ ἐν ταύτῃ γενόμενοι τῇ τάξει, κατέλαβον τὸ ἀρέμβαστον καὶ ἀμετέωρον μέτρον, ὅλοι νοῦς γενόμενοι, ὅλοι ὀφθαλμός, ὅλοι ζῶντες, ὅλοι φωτεινοί, ὅλοι τέλειοι, ὅλοι θεοί. Ἐπόνησαν, ἐμεγαλύνθησαν, ἐδοξάσθησαν, ἐλαμπρύνθησαν, ἔζησαν, ἐπειδὴ πρῶτον ἀπέθανον. Εὐφραίνονται καὶ εὐφραίνουσιν· εὐφραίνονται ἐν τῇ ἀχωρίστῳ Τριάδι, καὶ εὐφραίνουσι τὰς ἄνω δυνάμεις. Ποθήσατε τὴν αὐτῶν τάξιν, δράμετε τὸν αὐτῶν δρόμον, ζηλώσατε τὴν αὐτῶν πίστιν, κτήσασθε αὐτῶν τὴν ταπείνωσιν, τὴν ὑπομονὴν ἐν πᾶσιν, ἵνα καταλάβητε αὐτῶν τὴν κληρονομίαν. Τὴν ἁπτωτον αὐτῶν ἀγάπην κρατήσατε, ἵνα εὐρεθῆτε ἐν τοῖς ἀνεκκλήτοις ἀγαθοῖς, «ἀ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε» καὶ τὰ ἐξῆς.

τε, αλλά νά παραμένετε στό καλό» (Α΄ Θεσ. 5, 21). Καθετί πού κάνει ὁ ἄνθρωπος μέ φόβο Θεοῦ, αὐτό ὠφελεῖ τήν ψυχή του. Ἄν λοιπόν σέ ὠφελεῖ ἡ συνάντηση καί ἡ συνομιλία μέ Πατέρες, ἐγώ δέν θά σοῦ γίνω ἐμπόδιο στήν ὠφέλειά σου. Ἐκτός αὐτοῦ, ἐγώ εἶμαι σκουπίδι μπροστά σ' αὐτούς πού ἔρχονται νά προσευχηθοῦν γιά σένα καί νά σέ ὠφελήσουν. Εἴτε λοιπόν συναντᾷς Πατέρες, εἴτε ὄχι, ὁ Κύριος νά ἐνδυναμώσει τή γνήσια ἀγάπη σου. Διότι τί εἶμαι ἐγώ ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, γιά νά ἔχω τέτοιες ἀπαιτήσεις; Τό κέρδος τό δικό σου εἶναι χαρά γιά μένα. Καί ὅταν θά συναντᾷς τούς ἀγίους Πατέρες πού θά σέ ἐπισκέπτονται καί θά παίρνεις ὠφέλεια, νά τούς παρακαλᾷς νά εὐχονται καί γιά μένα, χάριν τῆς ἀγάπης. Αὐτό δέ σκέπτομαι: Τό νά ἔχει κανείς συντυχίες γιά τό Θεό εἶναι καλό καί τό νά μήν ἔχει πάλι συντυχίες γιά τό Θεό καί αὐτό εἶναι καλό.

ἽΥγίαινε.

120

Τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Αἴτηση γιά προσευχή καί γιά πλήρη ἡσυχαστική ζωή.

Ἀπόκριση

Ο ὁ Κύριός μας, Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱός τοῦ εὐλογημένου καί Ὑψίστου Θεοῦ, εἴθε νά σᾶς ἐνδυναμώσει καί νά σᾶς ἐνισχύσει πρὸς ὑποδοχή τοῦ ἀγίου Τοῦ Πνεύματος, ὥστε ἡ ἀγαθή παρουσία Του νά σᾶς διδάξει τό καθετί, νά φωτίσει τίς καρδιές σας καί νά σᾶς ὁδηγήσει στήν ἀλήθεια. Γιά νά σᾶς δῶ καί ἐγώ σάν ἀνθισμένους φοίνικες στόν Παράδεισο τοῦ Θεοῦ καί γιά νά εὐρεθεῖτε σάν ἐλιά κατάκαρπη, ἀνάμεσα στούς Ἀγίους καί σάν ἀμπέλι καρποφόρο στό χῶρο τοῦ Θεοῦ, γεμάτο ἀπό τούς χυμούς τῆς ἀλήθειας. Καί εἴθε ἀκόμη νά σᾶς καταξιώσει ὁ Κύριος νά πιεῖτε ἀπό τήν πηγὴ τῆς σοφίας. Διότι ὅσοι ἤπιαν ἀπ' αὐτὴν λησμόνησαν τούς ἑαυτούς τους, ἀπαλλάχτηκαν ὅλοι ἀπὸ τόν παλαιό ἄνθρωπο. Καί ἀπὸ τήν πηγὴ τῆς σοφίας ὁδηγήθηκαν σέ ἄλλη πηγὴ, τήν πηγὴ τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία οὐδέποτε στερεύει. Καί ὅταν ἔφτασαν πιά σ' αὐτό τό ὕψος, κατέκτησαν ἐκείνη τήν πνευματικὴ κατάσταση, στήν ὁποία δέν θά βρεῖς ρεμβασμό καί μετεωρισμό καί ἔγιναν ὅλοι νοῦς, ὅλοι ὀφθαλμός, ὅλοι ζῶντες, ὅλοι φωτεινοί, ὅλοι τέλειοι, ὅλοι θεοί. Κοπίασαν, μεγαλύνθηκαν, δοξάστηκαν, λαμπρύνθηκαν, ἔζησαν, ἐπειδὴ πρῶτα πέθαναν. Εὐφραίνονται καί εὐφραίνου. Εὐφραίνονται μέσα στήν ἀχώριστη Τριάδα καί εὐφραίνου. Εὐφραίνονται γιά τὴν ἀνάστασή τους, τρέξετε στό δικό τους δρόμο, ζηλέψτε τήν πίστη τους, ἀποκτήστε τήν ταπείνωσή τους, τήν ὑπομονή τους σέ ὅλα, γιά νά μπορέσετε νά κατακτήσετε τὴ δική τους κληρονομιά. Κρατῆστε τήν ἄπτωτη ἀγάπη τους, γιά νά εὐρεθεῖτε μέσα

Περὶ δὲ τῆς ἡσυχίας, τέως γύμνασον σεαυτὸν ἔτι μικρόν, καὶ ὁ Θεὸς ποιεῖ τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

ρκα'

Πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα, εἰ ἐπιτρέπει αὐτῷ τὴν τελείαν ἡσυχίαν.

'Απόκρισις

Εἶπον τῇ ἀγάπῃ σου, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, περὶ τῆς ἡσυχίας, τῷ τέως ἐκδέξασθαι, οὐχ ὥς μὴ θέλων σε ἐλθεῖν εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ τοιούτου μέτρου, μὴ γένοιτο· ἀλλὰ θέλων καὶ εὐχόμενος, ἵνα χαρίσῃται σοι αὐτὴν ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πλεῖον. Καὶ γὰρ ἡ χαρὰ μου ἡ μεγάλη ἐστίν, ἡ ὑμῶν πάντων προκοπή. Χαρίσματα δὲ εἰσι πνευματικά, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διδόμενα καιροῖς ἰδίοις, καὶ αὐτὸς καλεῖ καὶ βοηθεῖ καὶ φυλάττει. Φησὶ γὰρ «οὐχ ὁ συνιστάνων ἑαυτὸν, οὗτος δόκιμος ἐστίν, ἀλλ' ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν».

Εἰ οὖν τὸν οἶκόν σου θέλεις οἰκοδομῆσαι, πρῶτον ἐτοίμασον τὴν ὕλην καὶ ὅλα τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῦ τεχνίτου λοιπὸν ἐστὶ τὸ ἐλθεῖν καὶ οἰκοδομῆσαι. Εἰσὶ δὲ τὰ ἐπιτήδεια τῆς τοιαύτης οἰκοδομῆς, ἡ στερεὰ πίστις εἰς οἰκοδομὴν τῶν τοίχων. Ξύλιναι θυρίδες φωτοειδεῖς εἰσφέρουσιν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πρὸς τὸ καταυγάζειν τὸν οἶκον, ἵνα μηδεμίαν σκοτίαν εὗρεθῇ ἐν αὐτῇ· αἱ δὲ ξύλιναι θυρίδες εἰσὶ τὰ πέντε αἰσθητήρια τὰ ἐν τῷ τιμίῳ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ἡσφαλισμένα, καὶ εἰσφέροντα τὸ φῶς τοῦ νοητοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, καὶ μὴ συγχωροῦντα μηδεμίαν φαίνεσθαι σκοτίαν ἐν τῷ οἴκῳ, τοῦ ἐχθροῦ λέγω καὶ μισοκάλου. Λοιπὸν θέλεις στέγην σκέπουσιν τὸν οἶκον, «ἵνα μὴ ἡμέρας ὁ ἥλιος συγκαύσῃ

43. Πάντοτε ὅταν ὁ Ἀββάς μιλάει γιὰ τὴ θεία μακαριότητα ὁ λόγος του γίνεται ποιητικός. Γίνεται γοργός, ἀνάλαφρος. Γίνεται τραγοῦδι, δόξα καὶ δοξολογία πρὸς τὸν Τριαδικὸ Θεό.

Τὰ κλιμακωτὰ σχήματα ποῦ χρησιμοποιεῖ καὶ τὰ ὁμοιοτέλευτα «ἐπόνθησαν, ἐμεγαλύνθησαν, ἐδοξάσθησαν, ἐλαμπρύνθησαν, ἔζησαν», δείχνουν ἀκριβῶς ὅλη τὴν κλιμάκωση τῶν ψυχικῶν ἐμπειριῶν του, ἐνῶ συγχρόνως ζωντανεῖ τὸ κείμενο, τὸ ὁποῖο σκιρτᾷ καὶ ξεσηκώνει τὴν ψυχὴ πρὸς νήψη καὶ ἐγγρήγορη: «Ποθήσατε τὴν αὐτῶν τάξιν, δράμετε τὸν αὐτῶν δρόμον, ζηλώσατε τὴν αὐτῶν πίστιν, κτήσασθαι αὐτῶν τὴν ταπείνωσιν, τὴν ὑπομονὴν ἐν πᾶσιν, ἵνα καταλάβητε αὐτῶν τὴν κληρονομίαν».

44. «Ἐπεὶ γὰρ ὡς οὐδενὸς ἄλλου (ὁ ὅσιος Χαρίτων) ἐφρόντιζεν ἡσυχίας, μὴ ἀγνοῶν ὅσα πρὸς ἀρετὴν αὕτη δύναται συντελεῖν, σπῆλαιόν τι καταμαθὼν ἐπὶ τινος ὁρους, κρημνῶδους καὶ ἀποτόμου κείμενον, οὐ πόρρω δὲ τῆς ἱερᾶς ταύτης Λαύρας (τοῦ Σουκά) ἀφεστηκός, ὃ τὸ Κρεμαστὸν εἰς δεῦρο καλεῖται (βάσιμον γὰρ οὐκ ἄλλως, εἰ μὴ κλίμακι τῷ βουλομένῳ γίνεται), τοῦτο ὁ γενναῖος οἰκεῖν. (Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ, Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου Χαρίτωνος. Migne, P.G. 115, στ. 913).

«Ἡ δὲ ἡσυχία, ὡς ἀρχὴ καθάρσεως ψυχῆς ὑπάρχουσα, καὶ χωρὶς κόπου τὰς ἐντολὰς πάσας κατασκευάζει τῷ προαιρουμένῳ. Φεῦγε, φησί, σιώπα, ἡσύχαζε, αὐταὶ γὰρ εἰσὶν αἱ ρίζαι τῆς ἀναμαρτησίας» (Πέτρου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Βιβλίον Α'. Φιλοκ. Γ', σελ. 16).

στά ανέκφραστα αγαθά, «τά ὅποια ὀφθαλμός δέν εἶδε καί αὐτί δέν ἄκουσε»⁴³ κ.τ.λ.

“Ὅσο γιά τήν πλήρη ἡσυχαστική ζωή, γύμνασε, πρός τό παρόν, τόν ἑαυτό σου ἀκόμη λίγο καί ὁ Θεός θά σέ ἐλεήσει.

121

Τοῦ ἴδιου πρός τό μεγάλο Γέροντα: “Ἄν τοῦ δίνει εὐλογία γιά τέλεια ἡσυχαστική ζωή.

‘Απόκριση

Ε “χω μιλήσει στήν ἀγάπη σου, ἀγαπητέ ἀδελφέ, γιά τήν ἡσυχαστική ζωή⁴⁴, καί σοῦ ἔχω πεί ὅτι πρός τό παρόν πρέπει νά περιμένεις. “Ὅχι γιατί δέν θέλω νά ἔλθεις στά μέτρα αὐτῆς τῆς καταστάσεως, μή γένοιτο· ἀντίθετα, θέλω καί εὐχομαι νά σοῦ χαρίσει ὁ Θεός τέτοια ὑψηλά μέτρα καί ἀκόμη ὑψηλότερα. Διότι ἡ προκοπή ὅλων σας εἶναι ἡ μεγάλη μου χαρά. Αὐτά ὅμως εἶναι πνευματικά χαρίσματα πού δίνονται ἀπό τό Θεό τήν κατάλληλη ὥρα καί ὁ “Ἰδιος πάλι καλεῖ τόν καθένα, τόν βοηθᾷ καί τόν προστατεύει. Διότι λέει: «Δέν εἶναι δόκιμος καί ἀρεστός στό Θεό αὐτός πού αὐτοπροβάλλεται, ἀλλά αὐτός πού τόν προβάλλει καί τόν ἀναγνωρίζει ὁ Κύριος» (Β΄ Κορ. 10, 18).

“Ἄν λοιπόν θέλεις νά οἰκοδομήσεις τήν οἰκία σου, πρῶτα ἐτοίμασε τά βασικά ὑλικά καί ὅ,τι ἄλλο ἀπαραίτητο καί κατάλληλο. Καί μετὰ εἶναι πιά στό χέρι τοῦ τεχνίτη νά ἔλθει καί νά κτίσει τήν οἰκία. Τά ἀπαραίτητα καί κατάλληλα ὑλικά γιά μιά τέτοια οἰκοδομή εἶναι ἡ ἀκλόνητη πίστη, πού εἶναι ἀναγκαία γιά νά κτιστοῦν οἱ τοῖχοι τῆς οἰκίας. Εἶναι τά ξύλινα παράθυρα, τά φωτεινά καί διαφανή, ἀπ’ ὅπου διέρχεται τό φῶς τοῦ ἡλίου, γιά νά φωτίζεται πλούσια ἡ οἰκία καί νά μή μείνει πουθενά σκοτεινό σημεῖο. Τά δέ ξύλινα παράθυρα συμβολίζουν τίς πέντε αἰσθήσεις πού ἔχουν σφραγιστεῖ καί ἀσφαλιστεῖ μέ τόν Τίμιο Σταυρό τοῦ Χριστοῦ καί ἀφήνουν νά διαπερνᾷ τό φῶς τοῦ νοητοῦ “Ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, ἀλλά καί νά μήν παραμένει στήν οἰκία ἵχνος σκοτεινοῦ τοῦ ἐχθροῦ, ἐννοῶ τοῦ μισόκαλου. Λοιπόν, χρειάζεσαι ἀκόμη στέγη πού θά σκεπάζει τήν οἰκία, «γιά νά μή σέ καίει ὁ ἥλιος τήν ἡμέρα, οὔτε ἡ σελήνη τήν

«‘Ήσυχία ἐστὶ νοός κατάστασις ἀνενόητος, γαλήνη ἐλευθέρας καὶ ἀγαλλιωμένης ψυχῆς, καρδίας ἀτάραχος καὶ ἀκύμαντος βάσις, θεωρία φωτός, γνῶσις Θεοῦ μυστηρίων, λόγος σοφίας, ἄβυσσος νοημάτων Θεοῦ, ἀρπαγὴ νοός, ὁμιλία καθαρὰ πρὸς Θεόν, ἀκοίμητος ὀφθαλμός, προσευχὴ νοερά, ἔνωσις μετὰ Θεοῦ καὶ συνάφεια, καὶ τέλος θέωσις καὶ ἀπὸνος ἀνάπαυσις ἐν μεγάλοις πόνοις ἀσκήσεως» (Συμεών τοῦ νέου Θεολόγου, Κεφάλαια θεολογικά κ.λ.π. Sources Chretiennes, 51, σελ. 115).

σε, μηδὲ ἡ σελήνη τὴν νύκτα». Ἐρμηνεύεται δὲ ἡ στέγη, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη, ἣτις οὐδέποτε πίπτει, σκεπάζουσα τὸν οἶκον καὶ μὴ ἔῴσα τὸν ἥλιον δύναι ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ἡμῶν, ἵνα μὴ εὖρωμεν αὐτὸν κατήγορον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, καίοντα ἡμᾶς ἐν πυρὶ τῆς γεέννης· μηδὲ τὴν σελήνην μαρτυρῆσαι τῇ τῆς νυκτός ἡμῶν χανυρότητι καὶ ραθυμίᾳ. Χρῆζει λοιπὸν ἔχειν θύραν ὁ οἶκος εἰσφέρουσαν καὶ φυλάττουσαν τὸν ἔσω μένοντα. Ὅταν δὲ εἴπω θύραν, νόησον σύ, ἀδελφέ, τὴν νοητὴν θύραν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν λέγοντα «ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα». Ἐὰν οὕτως ἐτοιμάσῃς τὸν οἶκον σου, μὴ ἔχοντά τι τῶν μισουμένων ὑπ' αὐτοῦ, ἔρχεται μετὰ τοῦ εὐλογημένου Πατρὸς καὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου, καὶ μονὴν παρὰ σοὶ ποιεῖ· καὶ διδάσκει σε τί ἐστιν ἡσυχία, καὶ φωτίζει σου τὴν καρδίαν ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῃ. Ἀμήν.

ρκβ'

Αἴτησις εὐχῆς καὶ διδασκαλίας πρὸς τὸν ἐνάρτετον βίον.

Ἀπόκρισις

Ὁ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς φωτίζει σου (ἴσ. φωτίσαι σου) τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας, υἱὲ ποθεινότητας καὶ ἀγαπητέ, πρὸς τὸ καυτάσαι ἐν αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τῆς ἁγίας μονάρχου καὶ ζωοποιοῦ καὶ προσκυνητῆς Τριάδος· πρὸς τὸ δδηγηθῆναι τοῦ νοῆσαι τὰ ἅγια αὐτοῦ μυστήρια, καὶ χαρῆναι αἰώνιως, καὶ ἐξελεῖν τῆς Αἰγύπτου, καὶ σχῆσαι ράβδῳ τὴν θάλασσαν καὶ ἐξειλῆσαι τὰς χεῖρας τοῦ βαρβάρου Φαραῶ, καὶ πανηγυρίζει Θεῷ θύοντα. Καὶ ἐσθίοντα ἐν ἁγιασμῷ τὸ πάσχα, φοινικίζοντά τε τὰ χεῖλη σου, ἐν τῷ ἁγίῳ καὶ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι· περιεζωσμένον τὰς ὀσφύας καὶ τὴν ράβδον κατέχοντα χερσὶ καθααῖς· καὶ ὑποδήματα φοροῦντα ἐν ποσὶν ἀπροσκόπως, καὶ μαννατροφοθήσῃ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῶν συνδούλων σου νεφελῶν. Μηκέτι παλαιωθείῃ σου τὸ ἔνδυμα, μηδὲ μεγαλυνθείῃ σου ἡ θριξὶς τῆς κεφαλῆς· καθαρισθείῃ δὲ ἡ καρδία σου πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ δεσποτικοῦ νόμου· καὶ συντρίψεις τὸν χωνευτὸν μόσχον ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ σου, καὶ καταπίοι ἡ γῆ τοὺς

45. Τὸ μέγALLOWMA τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς ἀβίαστα σχετίζεται, τουλάχιστον συνειρμικά, μὲ τὸν Κριτὴ τῆς Π.Δ. Σαμψὼν καὶ μὲ τὸ ἄθλιο τέλος τοῦ Ναβουχοδονόσορος, ὅπως τὸ εἶχε ὁ προφήτης Δανιὴλ προβλέψει, ἐρμηνεύοντας τὸ σχετικὸ ὄνειρο (Δανιήλ 4, 30).

Τὸ μήνυμα πού θέλει νὰ περάσει ὁ δοσιος Γέρων στὸν ἐρωτῶντα εἶναι: «Μὴ στηρίζεσαι στὶς δυνάμεις σου, οὔτε τίς ψυχικές, οὔτε τίς σωματικές καὶ μὴν ἐπιτρέπεις στὸ σῶμα σου νὰ ἀγριεύει τὴν ψυχὴ σου». Μόνο ἔτσι θὰ μπορεῖς νὰ ἔχεις ἐξασφαλισμένη τὴ συνέχεια τῆς πορείας σου πρὸς τὴ σωτηρία-θέωση.

46. Ὁλόκληρη ἡ ἀπόκριση τοῦ Μεγάλου Γέροντα ὑπηρετεῖ ἐνιαῖο συμβολισμό. Ἡ ἱστορικὴ πορεία τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴ δουλεία τῆς Αἰγύπτου πρὸς τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας συμβολίζει τὴν μετὰπλαση τοῦ μεταπτωτικοῦ ἀνθρώπου στὴν «καινὴ ἐν Χριστῷ κτίση». Εἰς τὰ ἐπὶ μέρους του ὁ

νύκτα» (Ψαλμ. 120, 6). Ὡς στέγη νά ἐννοήσεις τήν ἀγάπη πρὸς τό Θεό, ἡ ὁποία οὐδέποτε ἀλλοτριώνεται, σκεπάζει τήν οἰκία καί δέν ἐπιτρέπει στόν ἥλιο νά φτάσει στή δύση του, ἐνῶ εἴμαστε ἐξοργισμένοι, γιά νά μήν τόν βροῦμε μπροστά μας κατήγορο τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως, ἔτοιμο νά μᾶς κάψει στό πῦρ τῆς γέεννας. Οὐτε καί στή σελήνη ἐπιτρέπει νά φανερώσει ὅτι ἐμεῖς ζήσαμε μέσα στή χαυνότητα καί ραθυμία τῶν νυχτερινῶν ὥρῶν. Χρειάζεται ἀκόμη νά ἔχει ἡ οἰκία θύρα, γιά νά εἰσέρχεται καί νά προσστατεύεται ὁ νοικοκύρης της. Ὅταν δέ λέω θύρα, ἐννόησε ἐσύ, ἀδελφέ, τή νοητή θύρα, τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος λέει: «Ἐγώ εἶμαι ἡ θύρα» (Ἰωάν. 10, 9). Ἐάν λοιπόν ἐτοιμάσεις ἔτσι τήν οἰκία σου, ὥστε νά μήν ὑπάρχει μέσα σ' αὐτή κάτι ἀπό ὅσα Ἐκεῖνος μισεῖ καί ἀποστρέφεται, θά ἔλθει, μαζί μέ τόν εὐλογημένο Πατέρα Του καί τό Πνεῦμα τό ἅγιο καί θά κατοικήσει μέσα σου. Καί τότε θά σέ διδάξει τί εἶναι ἡσυχαστική ζωή καί θά φωτίσει τήν καρδιά σου καί θά τήν πλημμυρίσει μέ χαρά ἀνέκφραστη. Ἀμήν.

122

Αἴτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα. Τοῦ ζητᾶ νά προσεύχεται γι' αὐτόν καί νά τόν διδάξει τόν ἐνάρετο βίο.

Ἀπόκριση

Περιπόθητε καί ἀγαπητέ υἱέ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Θεός μας, ἄς σοῦ φωτίσει τούς ὀφθαλμούς τῆς καρδιάς, ὥστε νά καταυγαστοῦν ἀπό τό φωτισμό τῆς ἁγίας, μοναρχικῆς καί ζωποιοῦ καί προσκυνητῆς Τριάδος, ὥστε μέ τήν ἐμπνευση καί ἐπιστασία Του νά ἐννοήσεις τά ἅγια Του μυστήρια καί νά χαρεῖς αἰῶνια. Νά φύγεις ἀπό τήν Αἴγυπτο καί νά διαχωρίσεις μέ τή ράβδο σου τή θάλασσα. Νά ξεφύγεις ἀπό τά χέρια τοῦ βάρβαρου Φαραῶ (Ἔξ. 14, 16-28) καί νά πανηγυρίζεις λατρεύοντας καί προσκυνώντας τό Θεό. Νά ἀγιάζεσαι τρώγοντας τό Πασχαλινό Δεῖπνο καί νά κοκκινίζουν τά χεῖλη σου ἀπό τό ἅγιο καί τίμιό Του Αἷμα. Νά εἶναι ἡ μέση σου ζωσμένη καί νά κρατᾶς τό ραβδί σου μέ καθαρά χέρια. Νά φορᾶς ὑποδήματα κατάλληλα ὥστε νά μή σκοντάφεις (Ἔξ. 12, 11) καί νά φτάσεις νά τρῶς μάννα ἀπό τόν οὐρανό, τό ὁποῖο θά σοῦ τό παρέχουν οἱ νεφέλες τοῦ οὐρανοῦ, πού εἶναι κτίσματα τοῦ Θεοῦ καί ὑπηρετοῦν τήν δόξα Του ὅπως καί ἐσύ. Καί ποτέ πιά νά μήν παλιώσει τό ἐνδυμά σου (Δευτ. 8, 3-4), οὔτε νά μεγαλώσουν τά μαλλιά τῆς κεφαλῆς σου⁴⁵. Εἶθε νά καθαριστεῖ ἡ καρδιά σου, γιά νά δεχτεῖ μέ ταπείνωση, ἀλλά καί πληρότητα, τό θέλημα τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ. Καί τότε θά συντρίψεις τό χρυσό μοσχάρι⁴⁶, πού βρίσκεται ἀνάμεσα στό λαό σου (Ἔξ. 32, 20). Εἶθε νά κατα-

ἐχθρούς σου τοὺς ἀντιλέγοντάς σοι· καὶ κατακυριεύσεις τῶν βασιλέων τῶν Ἀμορραίων· καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς τὰ ἑπτὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου σου· καὶ κατακληρονομήσεις τὴν γῆν αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ παρέλθης τὸν Ἰορδάνην δυνάμει θείας θαυματουργίας· καὶ κρατήσεις τὴν τῶν φοινίκων πόλιν· καὶ σώσης Ραὰβ τὴν πιστεύσασαν εἰς τὸν Θεόν σου πόρνην· καὶ σπείρεις, καὶ φυτεύσεις, καὶ φάγεις, καὶ ἐμπλησθῇς, καὶ δοξάσεις τὸν Θεὸν τὸν δεδωκότα σοι καὶ μὴ εὗρεθῇ ἐν σοὶ Θεὸς ἕτερος.

“Οτι λοιπὸν ἅγιος ἔσῃ τῷ Θεῷ καὶ οὐ λυμανοῦσί σου τὴν χώραν ἀλλόφυλοι, ὅτι φοβερὸς γίνῃ αὐτοῖς· καὶ φονεύσεις τὸν Γολιάθ, ἵνα τῷ Δαβὶδ συμβασιλεύσης, καὶ ἐκβῇς ἐκ παλαιότητος, τὴν καινότητα εὐρών· καὶ πιστεύσεις τῷ Χριστῷ ἵνα συσταυρωθῇς καὶ συναποθάνῃς καὶ συνταφῇς αὐτῷ καὶ συνεγεσθῇς λαμπρῶς, καὶ συναναληφθῇς ἐνδόξως, καὶ συζήσης αἰωνίως. Μάλαξον λοιπὸν τὸ κηρίον καὶ ἀπαλύνεται· ὅσον γὰρ μαλάξεις αὐτό, εὐρήσεις τὰ ἐν αὐτῷ νοήματα εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

Καὶ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ μετὰ σοῦ, βάστασον αὐτὸν κατὰ δυνάμιν σου· ὁ γὰρ ὑγιαίνων ὀφείλει βαστάζειν τὸν ἀσθενοῦντα, ἕως οὗ ποιήσῃ ὁ Θεὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ. Χαίρετε ἐν Κυρίῳ.

ρкг'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

“Ἄγιε Πάτερ, εὐλόγησόν με πνευματικὴν εὐλογίαν, καὶ ἀγιάσόν μοι τὸ ἀποσταλέν σοι κουκούλιον καὶ τὸν ἀνάλαβον ἵνα ἔχω αὐτὰ σκέπην ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἀπὸ παντὸς κακοῦ.

χρυσοῦ μόσχου πού θεωροῦμε, ὅχι ἀβάσιμα, ὅτι ἀναφέρεται σέ μιά βασικὴ δυσκολία τοῦ ἀσκητικοῦ ἀγῶνα. Ἡ δυσκολία αὕτη εἶναι ἡ συσταμένη δύο καταστάσεων: α) ἡ χυδαία ἐγωπάθεια μεταβολίζεται στὰ πρῶτα στάδια τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνα σέ ἕνα ἐγωκεντρισμὸ ντυμένο «πνευματικά» ἐνδύματα. β) Ὁ προσωπικὸς ναρκισσισμὸς κρύβεται μέσα στὴν ἐπιδίωξη «πνευματικῶν» ἐπιτευγμάτων πού δὲν τὰ ἐμπνέει ἡ Θεία Χάρη, ἀλλὰ ἡ «πνευματικὴ» αὐτοειδωλολατρεία. Αὕτη ἡ διεργασία κάνει εὐκολὴ τὴν πλάνη καὶ τὴν ἀκαρπία ἐκδηλῇ. Μᾶς δυσκολεύει νὰ ἀφεθοῦμε ἄνευ ὄρων καὶ ὀρίων στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ μᾶς ὠθεῖ νὰ θέλουμε νὰ εἴμαστε, ἀντὶ «δοῦλοι τοῦ Θεοῦ», χρηστες τῆς Χάρης καὶ Δυνάμεως Του.

47. Τὸ «κουκούλιον» δίνεται στὸ μοναχὸ κατὰ τὴν ὥρα τῆς κουρᾶς του, τῆς μεγαλοσχημίας του. Στὴν ἀρχὴ τὸ κουκούλι ἦταν ἕνα μέ τὸ ὑπόλοιπο ἔνδυμα. Σήμερα εἶναι κάτι τὸ ξεχωριστό. Εἶναι ἀκριβῶς ὅπως τὸ παιδικὸ κουκούλι, σέ μαῦρο φυσικὰ χρῶμα, μέ τὸ σταυρὸ καὶ τὴν ἐπιγραφὴ **ΙΣ ΧΣ ΝΙΚΑ** (Ἰησοῦς Χριστὸς Νικᾷ) στὴν κορυφή. Λέγεται «κουκούλιον τῆς ἀκακίας» καὶ ὑπονοεῖ ὅτι πρέπει ὁ μοναχὸς νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀκακία, τὴν ἀπλὴ καὶ ἄδολη ἀγάπη πρὸς πάντας καὶ πάντα τὰ ὄντα, ἔμψυχα καὶ ἄψυχα. Εἶναι σημάδι τέλειος ταπεινώσεως καὶ συμβολίζει τὸ ἅπλωμα τῆς ἀγιότητος τοῦ Θεοῦ πάνω στοὺς ἀνθρώπους, πάνω στὴ γῆ, πάνω στὴν κτίση. Γι' αὐτὸ καὶ

πιεῖ ἡ γῆ τοὺς ἐχθροὺς σου, οἱ ὅποιοι σοῦ ἀντιστέκονται καὶ νὰ κατακυριεύσεις τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἀμορραίων. Ὁ δὲ Θεὸς θὰ ἀφανίσει τὰ ἑπτὰ ἔθνη ἀπὸ μπροστά σου καὶ θὰ γίνῃ δική σου ἡ γῆ τοὺς στόν αἰῶνα (Δευτ. 7, 1-2). Καὶ τότε θὰ περάσεις τὸν Ἰορδάνη (Δευτ. 11, 31), μέ τῇ δύναμῃ τῆς θείας θαυματουργίας. Θὰ καταλάβεις τὴν πόλιν τῶν Φοινίκων (Δευτ. 34, 3) καὶ θὰ σώσεις τὴν Ραάβ, τὴν πόρνη πού θὰ ἔχει πιστέψει στὸ Θεό σου (Ἰησ. Ν. 6, 23-25). Καὶ θὰ σπείρεις, θὰ φυτέψεις, θὰ φᾶς, θὰ χορτάσεις καὶ θὰ δοξάσεις τὸ Θεό πού σοῦ τὰ χάρισε ὅλα αὐτὰ καὶ δέν θὰ μπορεῖ νὰ ὑπάρξει γιὰ σένα ἄλλος Θεός.

Ἐπειδὴ λοιπόν θὰ εἶσαι Ἅγιος τοῦ Θεοῦ, δέν θὰ σοῦ βλάψουν τῇ χώρᾳ σου οἱ ἀλλόφυλοι. Διότι θὰ εἶσαι φοβερὸς γι' αὐτούς. Καὶ θὰ φονεύσεις τὸ Γολιάθ (Α' Βασ. 17, 50), γιὰ νὰ συμβασιλεύσεις μέ τὸ Δαβίδ. Καὶ θὰ βγείς ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο, ἀφοῦ θὰ φτάσεις νὰ γίνεις καινός καὶ ἀναγεννημένος. Θὰ πιστέψεις δὲ στὸ Χριστό τόσο, ὥστε θὰ συσταυρωθεῖς καὶ θὰ συναποθάνεις μέ Αὐτόν καὶ θὰ ἐνταφιασθεῖς μαζί Του. Καὶ θὰ συναναστηθεῖς λαμπρά, καὶ θὰ συναναληφθεῖς ἔνδοξα καὶ θὰ συζήσεις αἰῶνια μαζί Του (Ρωμ. 6, 6-8. Κολ. 2, 12). Μάλαξε λοιπόν τὸ κερί σου καὶ θὰ φτάσει νὰ γίνῃ ἀπαλό. Διότι ὅσο πιο πολὺ τὸ μαλάξεις, τόσο καὶ θὰ βρίσκεις μέσα σ' αὐτὸ νοήματα γιὰ τὴν αἰώνια ζωή, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας. Ἀμήν.

Ὅσο γιὰ τὸν ἀδελφό, τὸν συκοινοβιάτη σου, βάσταξέ τον κατὰ τὴ δύναμή σου, διότι αὐτός πού ὑγιαίνει ὀφείλει νὰ σηκώνει αὐτόν πού ἀσθενεῖ, ἕως ὅτου ὁ Θεὸς ποιήσει τὸ συμφέρον του καὶ τὸν ἐλεήσει. Χαίρετε ἐν Κυρίῳ. (Φιλ. 3, 1).

123

Αἴτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα:

Ἄγιε Πάτερ, εὐλόγησέ με μέ τὴν εὐλογία σου τὴν πνευματική καὶ ἀγίασέ μου τὸ κουκούλι⁴⁷ καὶ τὸ πολυσταύρι^{47α} πού σοῦ στέλνω, γιὰ νὰ τὰ ἔχω σκέπη ἀπὸ κάθε κακό, μέ τὴν Χάρη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας.

οἱ μοναχοὶ οὔτε στόν ὕπνο τους δέν τὸ βγάζουν, γιατί ἀκριβῶς δέν θέλουν νὰ τοὺς πιάσει στόν ὕπνο ὁ διάβολος. Ἡ κάλυψη αὐτὴ τοῦ μοναχοῦ δείχνει τὴν ἀποξένωσή του ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν ταπεινὴ ἐμφάνισή του. Ἐπίσης μέ τὸ κουκούλι ζητᾷ ὁ μοναχὸς ἀπὸ τὸ Θεό τὸ νοῦ του νὰ τὸν κάνει ταπεινὸ, δηλ. ἡγεμόνα νοῦ καὶ νὰ τοῦ χάρισει τὴν ἐν Χριστῷ νηπιότητα.

47α. Ὁ ἀνάλαβος εἶναι τὸ λεγόμενο πολυσταύρι. Εἶναι καὶ αὐτὸ ἕνα ἀπὸ τὰ ἐξαρτήματα τῆς στολῆς τοῦ μοναχοῦ. Συμβολίζει τὸ σταυρό τοῦ Κυρίου. Εἶναι καμωμένο ἀπὸ πολλοὺς σταυρούς — ἐξ οὗ καὶ πολυσταύρι — καὶ δίνεται στὸ μοναχὸ κατὰ τὴ μεγαλοσχημία του. Τοποθετεῖται δὲ σταυροειδῶς στοὺς ὤμους (βλ. καὶ ἀββᾶ Δωροθέου ἔργα ἀσκητικά, Α' Διδασκ. § 18).

Ἀποκρίσις

Αἰ δελφὲ ἀγαπητέ, εἰ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ὁ πάντα δυνάμενος, ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἔλεγε τῷ προσελθόντι αὐτῷ κατὰ τὴν πίστιν σου γεννηθῆτω σοι, ἐγὼ ὁ πτωχὸς καὶ πένης τί ἔχω εἰπεῖν; Ἀλλ' ὁ Θεὸς τῶν εὐλογιῶν, εὐλογήσῃ σε ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ, καὶ πάσῃ χάριτι δικαιοσύνης καὶ ποιήσῃ σε συμμετόχον τῆς λαμπρότητος τῶν ἁγίων, κληρονόμον τῆς βασιλείας, ἐλευθερούμενον ἀπὸ τῶν παθῶν τῆς ἀτιμίας, εὐχαῖς καὶ πρεσβεΐαις πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν.

Περὶ δὲ ὧν ᾔτησας, ὁπότε οὕτω πληροφορῇ, φορῶ αὐτὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ πέμπω σοι αὐτά, ὅταν ἀγιάζωνται διὰ τῆς πρὸς Θεὸν συντυχίας τῆς διὰ τῶν ἁγίων προσευχῶν· δι' ἧς καὶ σὺ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, παρακαλούμενος.

ρκδ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Πῶς Πάτερ ἐπιγινώσκω ἐν τῷ κελλίῳ, εἰ κόπτω τὸ θέλημά μου· ὁμοίως δὲ καὶ ὧν μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ τί ἐστὶ θέλημα σαρκικὸν καὶ θέλημα τὸ ἐκ τῶν δαιμόνων κεκαλυμμένον τῷ ἀγαθῷ καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ θέλημα;

Ἀποκρίσις

Τὸ κόψαι τὸ θέλημα ἐν τῷ κελλίῳ καθήμενόν ἐστι, τὸ καταφρονῆσαι τῆς σαρκικῆς ἀναπαύσεως κατὰ πάντα. Τὸ δὲ θέλημα τῆς σαρκὸς ἐστὶ, τὸ ποιῆσαι τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς εἰς οἰονδήποτε πρᾶγμα. Εἰ οὐ ποιεῖς τὴν ἀνάπαυσιν αὐτῆς, κόπτεις τὸ θέλημά σου καθήμενος ἐν τῷ κελλίῳ σου. Τὸ δὲ κόψαι τὸ θέλημα ὄντα μετὰ τῶν ἀνθρώπων, τὸ ἀποθανεῖν ἅπ' αὐτῶν ἐστὶ καὶ εἶναι μετ' αὐτῶν ὡς μὴ ὄντα. Τὸ δὲ θέλημα τὸ κατὰ Θεὸν ἐστὶ, τὸ κόψαι τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς κατὰ τὸν Ἀπόστολον. Τὸ δὲ θέλημα τὸ ἀπὸ τῶν δαιμό-

48. Στὴν πνευματικὴ ζωὴ, «ἔχω πληροφορία», σημαίνει, ὅτι ἔχω βεβαιότητα καὶ πεποίθηση στὴν καρδίᾳ γιὰ ὁποιοδήποτε θέμα ἢ πρόβλημα ὅτι αὐτὸ προέρχεται ἐκ τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ τῇ βεβαιότητι μυστικά μου τὴν παρέχει ἡ Θεία Χάρη καὶ στὴν πράξιν ἀποδεικνύεται σύμφωνη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

49. Βλέπε σχόλ. 4, Ἀπ. 1.

50. Τὸ δικαίωμα στὴ μοναχικὴ γλώσσα εἶναι ἡ ἀνταρσία τοῦ ἐγωκεντρικοῦ καὶ ἐμπαθοῦς θελήματος. Ἄν λοιπόν τὸ «θέλημα» πάρει τὸ χαρακτῆρα τοῦ δικαιώματος τότε ὁ μοναχὸς ὁδηγεῖται στὴν πλάνη, στὴν ἀνυποταξία, στὴν πλήρη ἀθέτηση τῶν μοναχικῶν ὑποσχέσεων.

Πάντοτε σχεδὸν πίσω ἀπὸ τὸ δικαίωμα ἐργάζεται ὁ διάβολος γιὰ τὴν καταστροφὴ τῆς ψυχῆς.

Ἐπίκριση

Αἰδελφέ, ἀγαπητέ, ἄν ὁ Δεσπότης Χριστός, ὁ ὁποῖος δύναται τά πάντα, ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς, ἔλεγε σ' ἐκεῖνον πού τόν πλησίασε, ἅς γίνει σύμφωνα μέ τήν πίστη σου, ἐγώ ὁ φτωχός καί ὁ πάμφτωχος, τί μπορῶ νά σοῦ πῶ; Ἐλλά εἴθε ὁ Θεός, πού ἀφειδώλευτα χαρίζει τίς εὐλογίες Του στόν ἄνθρωπο, νά σέ εὐλογήσει μέ κάθε εὐλογία πνευματική (Ἐφ. 1, 3) καί μέ κάθε Χάρη πού, καί ἀπονέμεται στούς δικαίους καί τούς βοηθεῖ νά γίνουν δίκαιοι. Καί νά σέ καταστήσει συμμετοχο τῆς λαμπρότητας τῶν Ἁγίων, κληρονόμο τῆς Βασιλείας, ἐλεύθερο ἀπό τά πάθη πού ὑποδουλώνουν καί ἐξευτελίζουν τόν ἄνθρωπο, μέ τίς εὐχές καί τίς πρεσβεῖες ὧν τῶν Ἁγίων. Ἀμήν.

“Ὅσο γιά τό κουκούλι καί τό πολυσταύρι πού ζητᾶς νά εὐλογηθοῦν, ἀφοῦ ἐσύ ἔτσι ἔχεις πληροφορηθεῖ ἀπό τό Θεό⁴⁸ νά κάνεις, θά τά φορέσω τρεῖς ἡμέρες καί θά σοῦ τά στεῖλω⁴⁹, ἀφοῦ πιά θά ἔχουνε ἁγιαστεῖ κατὰ τήν συνομιλία μου μέ τόν Θεό μέ προσευχές ἁγίες. “Ὅμως, σέ παρακαλῶ, νά εὐχηθεῖς καί σύ γιά μένα σέ μιά παρόμοια συνομιλία σου μέ τό Θεό.

124

Τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα:

Πῶς, Πάτερ, θά ξέρω ὅτι κόβω τό θέλημά μου στό κελλί; Καί πῶς ὅταν εἶμαι μαζί μέ τούς ἀνθρώπους; Καί τί εἶναι σαρκικό θέλημα; Καί ποῖο εἶναι τό θέλημα, πού τό καλύπτουν οἱ δαίμονες μέ τά ἐνδύματα τοῦ ἀγαθοῦ; Ποιό δέ εἶναι τό θέλημα τοῦ Θεοῦ;

Ἐπίκριση

Τό νά κόψεις τό θέλημά σου, ἐνῶ κάθεσαι στό κελλί, εἶναι τό νά βάλεις τήν ἀνάπαυση τοῦ σώματος στήν τελευταία θέση. Σαρκικό δέ θέλημα εἶναι τό νά ἱκανοποιεῖς τίς ὁποιοσδήποτε ἀνάγκες ἢ ἀπαιτήσεις τοῦ σώματος. “Ἄν ὅμως δέν ἀναπαύεις τή σάρκα σου, κόβεις τό θέλημά σου ἐνῶ κάθεσαι στό κελλί σου. Τώρα τό νά κόψεις τό θέλημα, ὅταν εἶσαι ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους, εἶναι τό νά πεθάνεις γι' αὐτούς· τό νά ζεῖς μαζί τους σάν νά εἶσαι ἀνύπαρκτος καί νεκρός. Τό θέλημα δέ τό κατὰ Θεό εἶναι τό νά κόψεις τό θέλημα τῆς σάρκα, ὅπως λέει ὁ Ἀπόστολος. Καί τό θέλημα τό ὁποῖο δημιουργοῦν καί ἐνισχύουν οἱ δαίμονες εἶναι ἡ καλλιέργεια τοῦ δικαίωματος⁵⁰ καί

⁴⁸ Ὁ μοναχός πού συνηθίζει νά προβάλλει τό δικαίωμα στή ζωή τῆς ὑποταγῆς, κωλύει τή μετάνοια καί ἔτσι λίγο-λίγο ὁδηγεῖται στόν πνευματικό θάνατο. Ἐνῶ ἡ «ἐκκοπή τοῦ δικαίωματος», ὅπως

νων, τὸ δικαίωμα ἐστὶ, καὶ τὸ πιστεύειν ἑαυτῷ καὶ τότε παγιδεύεται.
 Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ, καὶ συγχώρησόν μοι.

ρκε'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.
 Ποίαν δεῖ καθ' ἡμέραν ἑμαυτῷ διοικῆσαι τροφήν;

Ἀπόκρισις

Τὸ διοικῆσαι τὴν καθ' ἡμέραν τροφήν εἰς τὸ κελλίον καθὼς ἠρώτησας,
 εἰς μέριμναν βάλλει σε καὶ πόλεμον, ἀλλ' ὥς κατευοδοῖ ὁ Θεός, διάγε·
 «ὅς γὰρ πορεύεται ἀπλῶς, πορεύεται πεποιθώς».

ρκς'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.
 Ἄρα καλόν ἐστι τὸ ἀδολεσχεῖν με εἰς τό, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ἐλέ-
 ησόν με, ἢ μᾶλλον ἀποστηθίζειν ἐκ τῆς θείας Γραφῆς καὶ στιχολογεῖν
 Ψαλμούς;

Ἀπόκρισις

Τὰ ἀμφοτέρα δεῖ ποιεῖν, ὀλίγον οὕτως καὶ ὀλίγον οὕτως· γέγραπται γάρ,
 «ταῦτα ἔδει ποιεῖν, κάκεῖνα μὴ ἀφιέναι».

ρκζ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς αὐτόν.
 «Οτε ψάλλω, ὀφείλω καθ' ἕκαστον Ψαλμὸν τὸ Πάτερ ἡμῶν λέγειν,
 ἢ ἐν καιρῷ τὸ Πάτερ ἡμῶν, καὶ τὰ λοιπὰ εἰς δεήσεις ἀναλίσκειν;

Ἀπόκρισις

Τὸ ἅπαξ εἰπεῖν τὸ Πάτερ ἡμῶν, καὶ ἅπαξ δεήσεις τὸ αὐτὸ ἐστὶ.

ἀναφέρει σὲ ἄλλη Ἀπόκρισή του ὁ Ἀββάς, «φέρει τὸν ἄνθρωπο σὲ κατάνυξη» (ἀπ. οζλ').

ή άπεριόριστος έμπιστοσύνη στόν έαυτό σου, δύο στοιχεΐα μέ τά όποΐα ό δαΐμονας μ΄ας παγιδεύει.

Εϋχου καΐ γιά μένα, άδελφέ, καΐ συγχώρεσέ με.

125

Του ΐδιου πρός τόν ΐδιο, τό μεγάλο Γέροντα:

Ποιά καΐ πόση τροφή πρέπει νά οΐκονομῶ κάθε μέρα γιά τόν έαυτό μου;

Ή Απόκριση

Τό νά οΐκονομεΐς τήν καθημερινή σου τροφή στό κελλΐ, όπως ρώτησες, σέ όδηγεΐ σέ μέριμνα καΐ σέ πόλεμο. Νά ζεΐς λοιπόν άπλά, όπως τά φέρνει καΐ τά ευλόγει ό Θεός, διότι «όποιος ζεΐ άπλά, ζεΐ καΐ λειτουργεΐ τήν άπόλυτη έμπιστοσύνη στό Θεό» (Παρμ. 10,9).

126

Του ΐδιου πρός τόν ΐδιο, τό μεγάλο Γέροντα:

Ή Αραγε, τί εΐναι πιό καλό, νά άδολεσχῶ, λέγοντας τό «Κύριε Ήησοϋ Χριστέ, έλέησέ με» ή νά άποστηθίζω χωρία άπό τήν Ή Αγία Γραφή καΐ νά στιχολογῶ Ψαλμούς;

Ή Απόκριση

Καΐ τά δύο πρέπει νά τά κάνεις έναλλακτικά. Λίγο τό ένα καΐ λίγο τό άλλο. Διότι έχει γραφεΐ: «Καΐ αυτά πρέπει νά τά κάνεις καΐ εκείνα νά μήν τά άφήνεις» (Ματθ. 23, 23).

127

Του ΐδιου πρός τόν ΐδιο, τό μεγάλο Γέροντα:

Ή Όταν ψάλλω, όφείλω νά λέω σέ κάθε Ψαλμό τό «Πάτερ ήμῶν»; Ή νά λέω ένα διάστημα τό «Πάτερ ήμῶν» καΐ τόν υπόλοιπο χρόνο νά τόν καταναλώνω σέ δεήσεις;

Ή Απόκριση

Οί δεήσεις καΐ τό «Πάτερ ήμῶν» εΐναι αντίστοιχα καΐ ισότιμα πρός άλλα.

ρκη'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Εἰ δεῖ ἐπὶ τέλει τῆς ἐσπερινῆς ἢ νυκτερινῆς δοξολογίας μνημονεύειν τῆς εἰρήνης τῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν, τοῦ βασιλέως, τῶν ἀρχόντων, τῶν λαῶν καὶ πτωχῶν καὶ χηρῶν καὶ ὅσα τοιαῦτα. Κἂν ὁ αἰτηθεὶς οἶδεν ἑαυτὸν ἐμπαθεῖ, ὀφείλει εὐξασθαι.

'Απόκρισις

Καλὸν ἐστὶ μνημονεύειν ἐν τῇ εὐχῇ τῆς εἰρήνης τῶν ἀγίων Ἐκκλησιῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐπομένων, ἀλλ' ὥς ἀνάξιον καὶ μὴ ἔχοντα δύναμιν εἰς τοῦτο· ἀποστολικόν γάρ ἐστι παράγγελμα, καὶ ὑπὲρ τοῦ αἰτοῦντος καλὸν ἐστὶν εὐξασθαι. Ἔστι γὰρ εὐαγγελικός, καὶ ἀποστολικὸς ὁ λόγος, παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δός· καὶ τό, εὐξασθε ὑπὲρ ἀλλήλων ὅπως ἰαθῇτε· καὶ πάλιν, καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ὁμοίως ποιεῖτε αὐτοῖς. Καὶ ὑπὲρ Ἀποστόλων ἠῤῃχοντό τινες· ὁ οὖν ἀμελῶν τῆς ἐντολῆς, ἑαυτὸν κατακρίνει· ὥστε οὖν δυνάμενος μὴ δυνάμενος, ἀναγκάζω ἑμαυτὸν διὰ τὴν ἐντολήν.

ρκθ'

Τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ τοὺς συνόντας αὐτῷ ἀδελφούς, αἰτήσαντας τὴν ἐκ τῆς εὐχῆς βοήθειαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν· καὶ ὥστε εἰπεῖν αὐτοῖς τὸν βίον τοῦ ἄλλου Γέροντος, Ἀββᾶ Ἰωάννου.

'Απόκρισις

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ, παιδία ποθεινότατα καὶ προσφιλέστατα. Ὁ Κύριος πληρώσοι ὑμῶν τὰ αἰτήματα ἐν πολλοῖς ἀγαθοῖς, καὶ ἀσθενήσοι ἐν ὑμῖν τὸ τόξον τῶν δυνατῶν, καὶ ὑμεῖς περιζώσοισθε δύναμιν. Θαυμάζω εἰ θέλετε τὴν ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς ἐγὼ θέλω, καὶ παρακαλῶ τὸν Θεὸν νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ τῆς ὑμῶν σωτηρίας. Οὐκ εἶπον οὐ θέλετε, ἀλλ' ὅτι οὐκ οἶδατε· ἀπεντεῦθεν γάρ, φανεραὶ εἰσιν αἱ τάξεις καὶ οἱ βαθμοὶ καὶ τὰ

128

Τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα:

Ἐάν πρέπει στὸ τέλος τῆς ἐσπερινῆς ἢ νυκτερινῆς ἀκολουθίας νὰ κάνω δέηση γιὰ τὴν εἰρήνη τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν, γιὰ τὸ βασιλιά, τοὺς ἄρχοντες, τὸ λαό, τοὺς φτωχοὺς, τίς χῆρες καὶ ὅλα τ' ἄλλα τὰ σχετικά. Καὶ ἂν αὐτός πού τοῦ ἔγινε αἴτηση γιὰ μιὰ τέτοια προσευχή καὶ δέηση γνωρίζει ὅτι εἶναι ἐμπαθής, ὀφείλει νὰ κάνει μιὰ τέτοια προσευχή;

Ἐ Αὐτοκριση

Εἶναι καλὸ νὰ κάνεις δέηση στὴν ἀκολουθία σου καὶ γιὰ τὴν εἰρήνη τῶν ἁγίων Ἐκκλησιῶν καὶ γιὰ ὅλα τὰ ἐπόμενα. Ἀλλά νὰ τὴν κάνεις ὡς ἀνάξιος καὶ ὡς ἄνθρωπος πού δέν ἔχει δύναμη γιὰ κάτι τέτοιο. Διότι εἶναι καὶ ἀποστολικὴ παραγγελία, εἶναι καὶ καλὸ νὰ προσευχόμαστε γι' αὐτόν πού μᾶς τὸ ζητᾷ. Ἀλλωστε εἶναι εὐαγγελικὸς καὶ ἀποστολικὸς ὁ λόγος πού λέει: «Σ' ὅποιον σοῦ ζητᾷ, νὰ δίνεις» (Λουκ. 6, 30) καὶ τὸ «νὰ προσεύχεσθε ὁ ἕνας γιὰ τὸν ἄλλο, γιὰ νὰ θεραπευθεῖτε» (Ἰακ. 5, 16). Καὶ πάλι ἀλλοῦ: «Ὅπως θέλετε νὰ κάνουν σέ σᾶς οἱ ἄνθρωποι, τὸ ἴδιο νὰ κάνετε καὶ ἐσεῖς γι' αὐτούς» (Λουκ. 6, 31). Μερικοὶ ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς Ἀποστόλους εὐχονταν. Αὐτός λοιπόν πού ἀμελεῖ τὴν ἐντολή, καθιστᾷ τὸν ἑαυτό του ἀξιοκατάκριτο. Γι' αὐτὸ νὰ λές· εἴτε εἶμαι ἄξιος εἴτε δέν εἶμαι, ἀναγκάζω τὸν ἑαυτό μου, χάριν τῆς ἐντολῆς.

129

Τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τὸν ἴδιο καὶ πρὸς τοὺς συνευρισκόμενους μέ αὐτόν ἀδελφούς, πού τοῦ ζήτησαν τὴν εὐλογία τῆς εὐχῆς του, ὡς βοήθεια ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν. Ἐπίσης τοῦ ζήτησαν νὰ τοὺς ἀναφέρει τὸ βίο τοῦ ἄλλου Γέροντα, τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου.

Ἐ Αὐτοκριση

Πολυπόθητα καὶ προσφιλέστατά μου παιδιά, νὰ χαίρεσθε ἐν Κυρίῳ. Εἴθε αὐτός ὁ Κύριος νὰ ἐκπληρώσει τὰ αἰτήματά σας, παρέχοντας σέ σᾶς τὰ πλοῦσια δῶρα Του. Εἴθε νὰ ἐξασθενήσῃ τὸ τόξο τῶν δυνατῶν πού ἐκτοξεύεται ἐναντίον σας καὶ εἴθε νὰ ὀπλιστεῖτε μέ δύναμη ἀκατανίκητη. Δέν ξέρω ἂν θέλετε τὴν ὠφέλεια τῶν ψυχῶν σας, ὅπως ἐγὼ τὴν θέλω. Αὐτὸ ἄλλωστε μέ κάνει νὰ παρακαλῶ γιὰ τὴ σωτηρία σας, νύχτα καὶ ἡμέρα τὸ Θεό. Δέν ἐννοῶ ὅτι δέν τὴ θέλετε, ἀλλὰ ὅτι δέν τὴ γνωρίζετε. Διότι ἀπὸ τὸ βαθμὸ τῆς γνώσεως πού ἔχει κάποιος πάνω στὴ σημασία τῆς σωτηρίας του, μπο-

μέτρα· καὶ ποῦ ἔσται ἡ κληρονομία. Καὶ καθὼς ἄνθρωπος λαμπρὸς κατὰ τὸν κόσμον καὶ πεπειραμένος ἐν ταῖς τοῦ βίου τούτου πραγματείαις, καὶ γινώσκων τὴν μεγαλειότητα καὶ ὑπεροχὴν καὶ τὰς τιμὰς τῶν στρατιωτῶν, πυκτεῦει στρατεῦσαι ἐν μεγαλειότητι τὰ τέκνα αὐτοῦ, αὐτὰ δὲ ὡς ἄπειρα ἀμεριμνοῦσι, τάχα δὲ μὴ γινώσκοντα τὰς τιμὰς τῶν μεγάλων στρατιωτῶν, ἐπιποθοῦσιν εἶναι τεχνῖται τῶν χειροτεχνῶν, οὕτως εἰμὶ πρὸς ὑμᾶς. Ὑποθέτω γὰρ ἄνθρωπος παραφρονῶν ἐλάλησα. Ἐλθὼν γὰρ εἰς ἐμαυτὸν, ἐμνήσθην, ὅτι γῆ εἰμὶ καὶ σποδός, πάντων τῶν κακῶν θύλαξ, ἐπένησα. Τί ἐλάλησα καὶ εἶπα; Τί ἐκαυχῆσατο γῆ καὶ σποδός; Ὑποθέτω γὰρ ὅμως ἐπειδὴ ἔφθασα εἰπεῖν ὅτι ἐπιποθῶ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν καὶ παντὸς ἀγαθοῦ πρόξενος ὑμῖν θέλω γενέσθαι, ἐὰν τοῦτο δυναθῶ, ποιῶ τὴν δυνάμιν μου.

Περὶ δὲ τῆς διαγωγῆς τοῦ ὁμοψύχου τέκνου, εὐλογημένου καὶ ταπεινοῦ ὑπηκόου, τοῦ κατὰ πάντα ἀρνησαμένου ἕως θανάτου τὰ θελήματα αὐτοῦ πάντα, τί ἔχω εἰπεῖν; Εἶπεν ὁ Κύριος· «ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν Πατέρα». Καὶ περὶ τοῦ μαθητοῦ εἶπεν· ὅτι δύναται κατὰ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ. Ὁ ἔχων ὤτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

Συγχωρήσατέ μοι, καὶ εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρλ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Αἴτησις περὶ τῆς ὑγείας τοῦ Ἀββᾶ, χρονίσαντος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. Καὶ περὶ τῶν ψυχικῶν παθῶν. Καὶ εἰ δεῖ τὸν πλησίον οἰκοῦντα γέροντα ἐπισκέπτεσθαι· καὶ πόθεν τὸ σῶμα κακῶς συγκέρασται.

Ἀπόκρισις

Χαίροις, ἀδελφέ, ἐν Κυρίῳ. Περὶ τῆς ὑγείας τοῦ υἱοῦ μου, ἡδύνατό τινας τῶν ἐνταῦθα ἀγίων δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ αὐτὸν ἐπληροφόρησα, ἵνα ποιήσῃ αὐτὸν μὴ ἀσθενῆσαι μηδεμίαν ἡμέραν καὶ ἐγίνετο οὕτως· ἀλλ' οὐκ εἶχεν ἔχειν καρποὺς ὑπομονῆς. Οὐκ οἶδεν αὐτὸς τί ὑπέμεινα; Ἀρρωστίας, πυρετοὺς, θλίψεις, ἕως οὗ ἦλθον εἰς τὸν λιμένα τοῦτον τῆς εὐδίας. Πολλὰ ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ ἀσθένεια εἰς τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν.

51. «Οἱ φωστῆρες οὗτοι δὲν εἶναι ἄλλος μέγας, καὶ ἄλλος ἐλάσσων, καθὼς εἶναι ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, οἱ αἰσθητοὶ φωστῆρες τοῦ στερεώματος· ἀλλ' εἶναι ἴσοι τῷ μεγέθει, ἴσοι ταῖς ἐνεργείαις, ἴσοι τῇ πνευματικῇ δυνάμει καὶ ἴσοι τῇ λαμπρότητι· τοὺς ἴσους γὰρ ἀγῶνας τῆς ἀσκήσεως διανύσαντες καὶ τὴν ἡσυχίαν ἄκρως καὶ οἱ δύο ποθήσαντες, πρεπόντως καὶ τῶν ἰσῶν χαρισμάτων τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἡξιώθησαν· ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα τοῦ προφητικοῦ· τούτην μόνην ἔχοντες τὴν διαφοράν, ὅτι ὁ μὲν θεῖος Βαρσανούφιος, ἅγιος καὶ μέγας Γέρων ἐπαινομάζεται, ὁ δὲ ὁσῖος Ἰωάννης, ἄλλος Γέρων ἐπικαλεῖται» (Προοίμιον ἀγ. Νικοδήμου, σελ. 32 τοῦ παρόντος τόμου).

ροῦμε νά καταλάβουμε σέ ποιά τάξη βρίσκεται, σέ τί βαθμό καί σέ τί μέτρα καί ποιά οὐράνια πλούτη θά κληρονομήσει. Καί ὅπως ἕνας ἄνθρωπος πού εἶναι ξακουστός στόν κόσμον καί ἔχει μεγάλη πείρα στίς ὑποθέσεις τῆς ζωῆς τοῦ κόσμου, πού ξέρεи τή μεγαλειότητα, τήν ὑψηλή κοινωνική τάξη καί τίς τιμές τῶν στρατιωτικῶν, ἀγωνίζεται νά στρατεύσει τά τέκνα του μέσα σ' αὐτήν τήν ἀνώτερη τάξη, ἐνῶ αὐτά, σάν ἄπειρα πού εἶναι, ἀμεριμνοῦν καί ἐπειδή δέν ἔχουν ὑπόψη τους τίς τιμές πού ἀπολαμβάνουν οἱ μεγάλοι στρατιωτικοί, δειχνουν ζῆλον στό νά γίνουν χειροτέχνες, ἔτσι εἶμαι καί ἐγώ πρός ἐσᾶς. Ἄλλά συγχωρέστε με, διότι μίλησα ὡς ἄνθρωπος παράφρονas. Μόλις ὁμως συνῆλθα ἔφερα στό νοῦ μου ὅτι εἶμαι χῶμα καί στάχτη, δοχεῖο ὄλων τῶν κακῶν καί πένθησα. Τί λάλησα λοιπόν καί τί εἶπα; Γιά ποῖο πράγμα καυχήθηκε τό χῶμα καί ἡ στάχτη; Ἄλλά ὁμως, πρίν ἀπ' αὐτά, σᾶς εἶχα πεί ὅτι σφόδρα ἐπιθυμῶ τή σωτηρία σας καί θέλω νά γίνω πρόξενος κάθε ἀγαθοῦ γιά σᾶς. Ἄν μπορέσω νά τό κάνω αὐτό, τότε θά βάλω ὅλη τή δύναμή μου σ' αὐτή τήν προσπάθεια.

Ὅσο γιά τή ζωή καί τό βίον τοῦ ὁμόψυχου τέκνου, τοῦ εὐλογημένου καί ταπεινοῦ ὑποτακτικοῦ, ἐκείνου πού ἀρνήθηκε κατά πάντα καί μέχρι θανάτου τά θελήματά του, τί μπορῶ νά πῶ; Ὁ Κύριος εἶπε: « Ἐκεῖνος πού εἶδε ἐμένα, εἶδε καί τόν Πατέρα»⁵¹ (Ἰωάν. 14, 9). Καί γιά τό μαθητή εἶπε ὅτι μπορεῖ νά φτάσει στά μέτρα τοῦ δασκάλου του (Λουκ. 6, 40). Ὅποιος ἔχει τίς προϋποθέσεις νά κατανοεῖ αὐτά πού ἀκούει, τότε μπορεῖ νά τά ἀκούει.

Συγχωρέστε με καί εὐχηθεῖτε γιά μένα.

130

Τοῦ ἴδιου πρός τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα:

Αἵτηση γιά τήν ὑγεία τοῦ Ἀββᾶ (Σερίδου) πού χρόνισε στήν ἀρρώστια. Καί σχετικά μέ τά ψυχικά πάθη. Καί ἂν πρέπει νά ἐπισκέπτονται τό Γέροντα πού μένει κοντά τους. Καί ποῦ ὀφείλεται ἡ κακή ἰδιοσυγκρασία τοῦ σώματος;

Ἀπόκριση

Χ αἶρε, ἀδελφέ, ἐν Κυρίῳ. Γιά τήν ὑγεία τοῦ υἱοῦ μου, εἶχαν τή δύναμη κάποιοι ἀπό τούς ἐδῶ εὐρισκόμενους Ἀγίους νά κάνουν δέηση στό Θεό, καθώς ἔχω πληροφορήσει καί τόν ἴδιο, ὥστε νά μήν ἀρρωστήσει οὔτε μιά ἡμέρα. Καί θά γινόταν ἔτσι, ἀλλά δέν θά μπορούσε νά ἔχει καρπούς ὑπομονῆς. Μήπως δέν γνωρίζει ὁ υἱός μου, τί ὑπέμεινα; Ἀρρώστιες, πυρετούς, θλιβερές καταστάσεις, μέχρι πού ἔφτασα σ' αὐτό τό λιμάνι τῆς ἡσυχίας. Ἡ ἀρρώστια λοιπόν τόν ὠφέλησε πολύ στήν ὑπομονή καί στήν εὐχαριστία.

Περὶ δὲ τῶν παθῶν, δουλαγωγῆσαι ὀφείλει τις τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐνδείᾳ καὶ θλίψει κατὰ τὸ δυνατόν.

Τὸ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ἀδελφόν, καλόν ἐστι, τὸ δὲ ἀργολογῆσαι, σαπρόν ἐστι· εἰς δοκιμὴν φέρει σε τὸ πρᾶγμα. Ἐπίσκεψαι τὸν πλησίον καὶ φύλαξαι τοῦ μὴ ἀργολογῆσαι, ἀλλὰ κατὰ τὰς συντυχίας τῶν ἀγίων Πατέρων· οἶον, πῶς ἔχεις Ἀββᾶ; Καὶ τὸ λοιπόν, εἰπὲ ἡμῖν λόγον ζωῆς, πῶς εὐρίσκομεν τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ· εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι πολλὰς ἔχω ἁμαρτίας, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις καὶ εὐχὴν καὶ ἀναχώρησον ἀπ' αὐτοῦ μετ' εἰρήνης.

Τὸ βάρος τοῦ σώματός σου κακῶς συγκεκέρασται ἐκ τῆς χαυνότητός σου καὶ τοῦ βάρους τῶν δαιμόνων. Ἐνδυναμώσοι σε ὁ Θεὸς πρὸς αὐτοὺς τοῦ νομίμως ἀθλῆσαι καὶ νικῆσαι καὶ στεφανωθῆναι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

ρλα'

Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἀπόκρισις

Α' δελφέ, σὺ εἶπας ὅτι ἀσθενῶ ψυχῇ καὶ σώματι· καὶ διατί οὐχ ὡμολόγησας, ὅτι ὑγιαίνεις τῷ θελήματί σου; Περὶ ψυχῆς καὶ σώματος οὐκ οἶδας τί σοι συμφέρει· περὶ δὲ τοῦ θελήματος, οὐδὲ μύριοι μηχανικοὶ οἶδασι κατὰ σέ. Οὐκ οἶδας ὅτι αἰεὶ δάκνω σε ἅπαξ καὶ ἅπαξ; Εἰ δύνασαι βαστάσαι, βάστασον· ἐγὼ γὰρ ὡς ἄφρων λαλῶ. Ἐπειδὴ οὖν ἄφρων εἰμί, καὶ αὐτὸς αὐτὸ λέγεις· τὸ γὰρ εἰπεῖν οὐκ οἶδα τί συμφέρει μοι, τοῦτό ἐστιν. Ὁ Κύριος δώῃ ὑμῖν σύνεσιν ἐν πᾶσι.

Συγχώρησόν μοι καὶ εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρλβ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν μέγαν. Ἐρώτησις καὶ αἴτησις περὶ εὐχῆς.

Δέομαί σου τίμιε Πάτερ, φανέρωσόν μοι περὶ τοῦ θελήματος τοῦ

52. Ἀργολογία κατὰ τοὺς Πατέρες εἶναι ἡ ματαιολογία, ἡ φλυαρία. Εἶναι, τὸ νὰ ἀναφέρει κανεῖς λόγους ἀνωφελεῖς, λόγους πού δέν εἶναι «ἄλατι ἡρτυμένοι». Λόγους πού περιέχουν παρησία, εὐτραπλία, καταλαλιά.

Οἱ ἀσκητικοὶ Πατέρες προτιμοῦσαν τὴ σιωπὴ καὶ ὅταν ἦταν ἀπαραίτητο νὰ μιλήσουν φρόντιζαν νὰ μὴν πέσουν σὲ ἀργολογία καὶ φλυαρία. «Πρὸς ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἀρεταῖς καὶ ταύτην ἐκέκτητο (ὁ ἄββας Φιλήμων)· οὐδέποτε ἀργὸν ἠνείχετο ἀκοῦσαι λόγον. Εἰ δέ τις ἐξ ἀπροσεξίας διη-

“Όσο γιά τά ψυχικά πάθη, ὁ καθένας ὀφείλει νά δουλαγωγῇ τό σῶμα του, μέ ὅσο τό δυνατόν περισσότερη φτώχεια καί περισσότερη στένωση.

Τό νά ἐπισκέπτεσαι τόν ἀδελφό εἶναι καλό, τό νά ἀργολογῇς⁵² ὅμως εἶναι κακό. Κάθε συντυχία σέ βάζει σέ δοκιμασία. Νά ἐπισκεφτεῖς τόν πλησίον σου, φυλάξου ὅμως νά μήν ἀργολογήσεις, ἀλλά νά συνομιλεῖς ὅπως οἱ Πατέρες. Δηλαδή: Πῶς εἶσαι ᾽Αββᾶ; Καί μετά πές μας λόγο ζωῆς, πῶς θά βροῦμε τήν ὁδó τοῦ Θεοῦ; Εὐχου γιά μένα, γιατί ἔχω πολλές ἁμαρτίες καί ὅ,τι ἄλλο παρόμοιο. Καί ὅλα αὐτά μέσα σέ ἀδιάλειπτη προσευχή καί ὕστερα νά ἀναχωρήσεις ἀπό ἐκεῖ μέ εἰρήνη.

Αὐτό πού κάνει τό σῶμα σου βαρú, ἀπρόθυμο στήν ἀσκητική προσπάθεια, εἶναι ἀνάμικτο καί ὀφείλεται στή χαυνότητα τοῦ σώματος καί στήν δαιμονική ἐπήρεια. Εἶθε νά σέ δυναμώσει ὁ Κύριος, γιά νά πολεμήσεις ἐναντίον τους νόμιμα, νά νικήσεις καί νά στεφανωθεῖς μέ τήν Χάρη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας καί στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα καί τό κράτος στούς αἰῶνες. ᾽Αμήν.

Εὐχου γιά μένα, ἀδελφέ.

131

᾽Απόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο.

Α᾽ δελφέ, ἐσύ εἶπες «ὅτι ἀσθενῶ στήν ψυχή καί στό σῶμα». ᾽Αλλά γιατί δέν ὁμολόγησες ὅτι ὑγιαίνεις στό θέλημά σου; Γιά τήν ψυχή καί τό σῶμα δέν γνωρίζεις ποιό εἶναι τό συμφέρον, γιά τό θέλημα ὅμως οὔτε μύριοι εἰδικοί δέν γνωρίζουν ὅπως γνωρίζεις ἐσύ. Δέν τό βλέπεις ὅτι, ἀπό τήν ἀρχή μέχρι τώρα, κάθε τόσο προσπαθῶ νά δώσω ἔντονα ἐρεθίσματα στή συνείδησή σου; ᾽Αν μπορεῖς νά τό βαστάξεις, βάσταξέ το, διότι ἐγώ μιλάω ὡς ἄφρονas. ᾽Εγώ λοιπόν εἶμαι ἄφρονas, ἀλλά καί σύ τό ἴδιο ἰσχυρίζεσαι. Διότι τό νά πεῖς «δέν ξέρω ποιό εἶναι τό συμφέρον μου», αὐτό σημαίνει. Εἶθε ὁ Κύριος νά μᾶς δώσει σύνεση σέ ὅλα.

Συγχώρεσέ με καί εὐχου γιά μένα.

132

Τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα. ᾽Ερώτηση καί αἴτηση γιά προσευχή.

Σέ παρακαλῶ, τίμιε Πάτερ, νά μοῦ φανερώσεις ποιό εἶναι τό καλό

γεῖτο πρᾶγμα μὴ συντεῖνον εἰς ὠφέλειαν ψυχῆς, οὐδ' ὅλως ἀπεκρίνατο» (Περί τοῦ ἁββᾶ Φιλήμονος, Φιλοκ. Β', σελ. 248, ᾽Εκδ. Παπαδημητρίου).

καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ τί ἐστὶ, ἵνα μὴ ὡς ἔτυχε παρέλθω τοὺς ἀγίους λόγους σου καὶ συγχώρησόν μοι καὶ εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ρυσθῶ ἐκ τοῦ διαβόλου καὶ τῆς αὐτοῦ παραχῆς.

Ἐπίκρισις

Αἰδελφέ, πᾶσα ἀνάπαυσις σαρκὸς βδέλυγμα τῷ Θεῷ ἡμῶν ἐστίν. Αὐτὸς γὰρ εἶπε, στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἐστὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν. Ὁ οὖν ἐπιλεγόμενος αὐτὴν τοῦτο καλὸν θέλημά ἐστι· καὶ ὁ κρατῶν αὐτήν, ἐπιλέγεται εἰς πᾶν πρᾶγμα ἑαυτῷ θλίψιν ἐκουσίως κατὰ τὴν δύναμιν. Οὐκ οἶδας τί λέγει ὁ Ἀπόστολος; «ὑποπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ». Βλέπεις ὅτι καὶ μὴ θέλοντος τοῦ σώματος ὁ θεὸς ἀνὴρ ἐκουσίως ἐδουλαγωγεί; Ὁ ἔχων τὸ καλὸν τοῦτο θέλημα τῆς σωτηρίας, εἰς οἰονδήποτε πρᾶγμα τῶν χρειῶν αὐτοῦ συμμίσγει μικρὰν θλίψιν. Οἶόν τι λέγω, εὐρίσκω κοιμηθῆναι ἐπάνω πλουμακίων, θλίψω ἑμαυτὸν μικρόν, εἴ γε θλίψις ἐστὶ, καὶ κοιμηθῶ ἐπάνω κροκιδίων διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, αἰσχυνόμενος ὅτι ἄλλοι χαμευνοῦσιν· ἄλλοι ἐπάνω προσκεφαλαδίων ἀχύρων, καθὼς καὶ ὁ ἐν ἀγίοις Ἀρσένιος καὶ ἄλλοι πολλοί· ἄλλοι δὲ ἀκάνθας ἔβαλλον ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ἐπιλεγόμενοι τὴν θλίψιν. Εὐρίσκω ἐγγὺς τὰ ὕδατα, τὰ μαγειρεῖα ἔχοντα ἀνάπαυσιν; Ὡς ἐργάτης ὀφείλω ἐπιλέξασθαι μακρότερα, ἵνα κινήσω μου τὸ σῶμα εἰς μικρὰν θλίψιν. Εὐρίσκω φαγεῖν καλῶς καὶ καθαρὸν ἄρτον; Ὁφείλω τὸ δευτερεῖον ἐπιλέξασθαι διὰ τὸ θλιβῆναι μικρόν, μνημονεύων τῶν μὴ παντελῶς γευσασμένων τῶν ὀσμων, μάλιστα τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ γευσασμένου πικρίας καὶ ὄξους δι' ἐμέ· τοῦτό ἐστι τὸ κατὰ Θεὸν θέλημα.

Τὸ δὲ κατὰ σάρκα, πᾶσαν ἔχει ἀνάπαυσιν εἰς πάντα τὰ ἐναντία. Οὐκ οἶδας τί λέγομεν; «Κλείσον ταχέως τὴν θύραν, ἵνα μὴ ἀνεμισθῶ ἢ βραχῶ. Βλέψον, ἀδελφέ, ἐκάπνισας τὸ ἐψητὸν καὶ οὐ δύναμαι αὐτὸ φαγεῖν» καὶ τὰ λοιπά· τοῦτό ἐστι τὸ κακὸν θέλημα. Κόψον αὐτὸ καὶ σώζῃ· εἰ δὲ ἡττᾶσαι, κατὰμεμψαι σεαυτὸν καὶ δικαίωσον τὸν πλησίον.

Ἀδελφὲ ὀκνηρὲ, πληροφορήθητι ἐν Κυρίῳ, ὅτι ἐτάκη ὡς ἀράχνη ἡ ψυχὴ μου. Κόπος ἐστὶ τὸ σωθῆναι· καὶ πῶς πλανᾶται τις, νομίζων κατὰ πάντα ἀναπαύομενος σωθῆναι; Ἐὰν συγκοπιάσης μικρόν, δέομαι τοῦ Θεοῦ τοῦ δοῦναι

53. Δηλαδή τὸ «καλὸν θέλημα», τὸ κατὰ Θεό, πού ἀναφέρει ὁ Ἀββάς, συνίσταται σὲ νὰ ἀσκεῖ κανεὶς διαρκῆ βία στὸν ἑαυτό του: «εἰς οἰονδήποτε πρᾶγμα τῶν χρειῶν αὐτοῦ συμμίσγει μικρὰν θλίψιν». Ἐνῶ «τὸ κακὸν θέλημα» εἶναι τὸ σαρκικό, ἐκεῖνο πού ἐπιζητεῖ ἀνάπαυση σὲ καθετὶ.

καί ποιό εἶναι τό κακό θέλημα, γιά νά μήν προσπερνάω τά λόγια σου εἰκῇ καί ὡς ἔτυχε. Συγχώρεσέ με καί προσευχήσου γιά μένα, γιά νά γλυτώσω ἀπό τό διάβολο καί τήν ταραχή του.

Ἐπίκριση

Αἰδελφέ, κάθε ἀνάπαυση τοῦ σώματος εἶναι βδελυκτική γιά τό Θεό μας, διότι Αὐτός ὁ Ὑψίστος εἶπε «ὅτι εἶναι στενή καί γεμάτη θλίψεις ἡ ὁδός πού ὁδηγεῖ στή ζωή». "Οποῖος λοιπόν τήν ἐπιλέγει, λειτουργεῖ τό καλό θέλημα. Καί αὐτός πού τή βαδίζει σταθερά καί μόνιμα σημαίνει ὅτι ἐπιλέγει γιά τόν ἑαυτό του καί σέ κάθε περίσταση μιά ἐκούσια στένωση, κατά τή δύναμή του. Δέν γνωρίζεις τί λέει ὁ Ἀπόστολος, «ταλαιπωρῶ τό σῶμα μου καί τό ὑποδουλώνω»; (Α΄ Κορ. 9, 27). Βλέπεις ὅτι, καί ἐνῶ τό σῶμα δέν ὑποτασσόταν, ὁ εὐλογημένος ἐκεῖνος ἄνδρας τό ὑποδούλωνε; Αὐτός πού κρατάει τό καλό αὐτό θέλημα τῆς σωτηρίας, σέ κάθε του ἐνέργεια καί προσπάθεια πρὸς ἱκανοποίηση τῶν ἀναγκῶν του, φροντίζει νά δημιουργεῖ γιά τόν ἑαυτό του τήν κατά τό δυνατόν μεγαλύτερη στέρση. Λέω ἕνα παράδειγμα. Ἐχω τή δυνατότητα νά κοιμηθῶ πάνω σέ μαλακό καί πολυτελές στρώμα, θά στενοχωρῶσω λίγο τόν ἑαυτό μου — ἂν βέβαια μπορεῖ νά θεωρηθεῖ αὐτό στενοχώρια — καί θά κοιμηθῶ ἐπάνω σέ σκληρό καί εὐτελές στρώμα, γιά τήν ἀδυναμία τοῦ σώματος, γεμάτος ντροπή βέβαια, ἐπειδὴ ἄλλοι κοιμοῦνται κατάχαμα. Ἄλλοι εἶχαν ἀχυρένια μαξιλάρια, ὅπως ὁ ἅγιος Ἀρσένιος· καί πολλοὶ ἄλλοι Ἅγιοι. Ἐνῶ ἄλλοι πάλι ἔβαλαν ἀγκάθια πάνω στό κεφάλι τους, ἐπειδὴ διάλεξαν τή θλίψη. Βρίσκω κοντά τά νερά; Βρίσκω τά μαγειρεῖα πού μοῦ δίνουν ἀνάπαυση; Ὡς ἐργάτης τῆς ἀρετῆς ὀφείλω νά διαλέξω αὐτά πού βρίσκονται μακρύτερα, γιά νά βάλω τό σῶμα μου σέ μιά μικρή θλίψη καί ταλαιπωρία. Βρίσκω νά φάω καλό φαγητό καί καθαρό ψωμί; Ὀφείλω νά διαλέξω ἐκεῖνα πού εἶναι δεύτερα σέ ποιότητα, γιά νά θλιβῶ λίγο, φέρνοντας στό νοῦ μου αὐτούς πού δέν γεύτηκαν καθόλου ψωμί καί μάλιστα τό Δεσπότη μας Ἰησοῦ πού γεύτηκε χολή καί ξύδι γιά χάρη μου. Αὐτό εἶναι τό κατά Θεό θέλημα.

Τό θέλημα τώρα τό σαρκικό ἐπιζητεῖ κάθε ἀνάπαυση σέ ὅλα τά ἀντίθετα ἀπ' ὅσα ἀναφέραμε. Μήπως δέν ξέρεις τί συνηθίζουμε νά λέμε; «Κλείσε γρήγορα τήν πόρτα, γιά νά μήν κρυώσω ἢ βραχῶ!» «Κοίτα, ἀδελφέ, ἔκαψες τό φαί καί δέν μπορῶ νά τό φάω!» κ.τ.λ. Αὐτό εἶναι τό κακό θέλημα⁵³. Κόψ' το αὐτό τό θέλημα καί θά σωθεῖς. Ἄν ὅμως πέφτεις, κατάκρινε τόν ἑαυτό σου καί δικαίωσε τόν πλησίον.

Ἀδελφέ μου, ἄτολμε καί νωχελή, εὐχομαι μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ νά πληροφορηθεῖς σέ βάθος τί σημαίνει τό: «Ὡς ἱστός ἀράχνης εὐθραυστος ἔχει γίνεαι ἡ ζωή μου» (Ψαλμ. 38, 12). Εἶναι κόπος τό νά σωθεῖς. Πῶς λοιπόν μπορεῖ νά πλανιέται κανεὶς καί νά νομίζει ὅτι θά σωθεῖ μέ τό νά ἐπιδιώκει τήν ἀνάπαυσή του σέ κάθε περίσταση; Ἄν κοπιᾷσεις καί σύ λίγο μαζί μου, παρακαλῶ

σοι τὴν αἵτησίν σου. Καὶ ὅταν μνημονεύῃς αὐτοῦ καὶ τῶν ἀγίων αὐτοῦ, ἀφίσταται ἀπὸ σοῦ ὁ διάβολος καὶ ἡ ταραχὴ αὐτοῦ. Ἐάν εἶπω ὅτι οὐκ εὐχομαι, ἵνα ἐνισχύσῃ ὑμᾶς ὁ Κύριος καὶ ἐνδυναμώσῃ εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν, ψεύδομαι. Ἀλλὰ βιαστών ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἐὰν μὴ βιασώμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς μικρόν, πῶς ἔχομεν σωθῆναι; Ἡ πῶς δύναται ἡ δέησις τῶν ἀγίων πολλὰ ἰσχύειν, ἐὰν μὴ ἡ ἐνεργουμένη; Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρλγ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ τοὺς συνοικοῦντας αὐτῷ.

Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, εὐλογῆσαι ὑμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ, καὶ πάσῃ χάριτι δικαιοσύνης. Αὐτὸς δὲ μαρτυρεῖ πῶς θέλω τὴν ἀνάπαυσιν παντὸς ἀνθρώπου, μάλιστα ὑμῶν· καὶ ὡς ὁμοψύχοις λαλῶ ὑμῖν θέλουσι τὴν ὁδόν, ἣν ἐβαδίσαμεν στερούμενοι, θλιβόμενοι ἐκουσίως ὁδεῦσαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἀδελφοί, οὐ μνημονεύω, ὅτι εὐρόντες τελείαν ἀνάπαυσιν, ἡρπάσαμεν αὐτήν, ἀλλὰ πάντως συμμίσγομεν πάντοθεν μικράν στένωσιν καὶ θλίψιν, φοβούμενοι τὸν λέγοντα· «ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου· καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Καὶ τοῦτο ὅτι πολλὰ χρήματα ἦλθεν εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν· καὶ αὐτὸς οἶδε πῶς μετὰ πτωχείας ἐζήσαμεν, διὰ τὸν πτωχεύσαντα δι' ἡμῶν. Οὐ καλὸν τὸ ἀναπαῆναι ἐν πᾶσιν· ὁ γὰρ θέλων τοῦτο, ἑαυτῷ ζῆ καὶ οὐ τῷ Θεῷ· θέλημα γὰρ οὐ δύναται κόψαι ὁ τοιοῦτος.

Εὐχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφοί.

ρλδ'

Ερώτησις. Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Εἶπέ μοι, Ἀββᾶ μου, περὶ τὴν πρωτὴν ἕως ὥρας περίπου δευτέρας πάσχω ὑπὸ λογισμῶν καὶ οὐκ οἶδα πόθεν τοῦτο πάσχω. Πάλιν εἶπέ μοι τοῦτο· πῶς δύναται δαίμων τὸ πρόσωπον τῆς γυναικός, ἡ τινος ἄλλου

τό Θεό νά σοῦ ἐκπληρώσει τό αἶτημά σου. Καί ὅταν μνημονεύεις τόν Κύριο καί τούς Ἀγίους Του, ἀπομακρύνεται ἀπό σένα ὁ διάβολος καί ἡ ταραχή του. Ἐάν πῶ ὅτι δέν εὐχομαι νά σᾶς ἐνισχύσει ὁ Κύριος καί νά σᾶς ἐνδυναμώσει σέ κάθε ἀγαθό ἔργο, λέω ψέματα. Ἀλλά ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀνήκει στούς βιαστές. Ἐάν δέν βιάσουμε λίγο τούς ἑαυτούς μας, πῶς μπορούμε νά σωθοῦμε; Ἡ πῶς μπορεί ἡ δέηση τῶν Ἀγίων νά ἔχει τόσο μεγάλη ἰσχύ, ὥστε νά εἶναι καί ἀποτελεσματική, χωρίς ἐμεῖς νά ζοῦμε αὐτά γιά τά ὁποῖα ἐκεῖνοι μεσιτεύουν; Εὐχου γιά μένα.

133

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο καί ὅσους συνοικοῦν μέ αὐτόν.

Ο Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Θεός μας, εἴθε νά σᾶς εὐλογήσει μέ κάθε πνευματική εὐλογία καί μέ κάθε χάρισμα θεϊκό, πού θά σᾶς ἀξιώσει νά ζητε τήν δικαιοσύνη πού θέλει καί δίνει ὁ Κύριος. Αὐτός δέ ὁ Ἰδιος εἶναι μάρτυρας γιά τό πόσο θέλω τήν ἀνάπαυση κάθε ἀνθρώπου καί μάλιστα τή δική σας. Καί σᾶς μιλῶ ὡς ὁμοψύχους μου, πού θέλετε νά βαδίζετε τήν ὁδό, τήν ὁποία βαδίσαμε καί ἐμεῖς, ἐκούσια, θλιβόμενοι καί στερούμενοι, γιά τό Ὄνομά Του.

Ἀδελφοί μου, δέν ἔχω ἀνάμνηση ὅτι κάθε φορά πού εἶχαμε τή δυνατότητα νά ἔχουμε τέλεια ἀνάπαυση, τήν ἀπολαύσαμε πρόθυμα καί πρόσχαρα. Ἀλλά σέ κάθε περίσταση καί μέ διάφορους τρόπους μεθοδεύαμε ἔτσι τήν ἀντιμετώπιση τῆς περιστάσεως, ὥστε νά νοιώσουμε, ἔστω καί σέ μικρό βαθμό, τή στένωση καί τή λύπη, ἐπειδή πιστεύαμε καί ὑπολογίζαμε Αὐτόν πού λέει: «Ἀπόλαυσες τά ἀγαθὰ σου στή ζωή σου» (Λουκ. 16, 25) καί ὅτι «πρέπει διά μέσου πολλῶν θλίψεων νά μποῦμε στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 14, 22). Καί ἔγιναν αὐτά, ἐνῶ πολλά χρήματα ἤλθαν στά χέρια μας. Ἀλλά Αὐτός γνωρίζει μέ πόση φτώχεια ζήσαμε, γιά χάρη Του, διότι καί Ἐκεῖνος ἔγινε φτωχός γιά μᾶς. Δέν εἶναι καλό νά ἀναπαύεται κανείς σέ ὅλα. Αὐτός πού θέλει κάτι τέτοιο, ζεῖ γιά τόν ἑαυτό του καί ὄχι γιά τό Θεό. Στ' ἀλήθεια, θέλημα δέν μπορεί νά κόψει ἕνας τέτοιος ἄνθρωπος.

Εὐχεσθε γιά μένα, ἀδελφοί.

134

Ερώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα:

Πές μου κάτι, Ἀββά μου: Γιατί κατά τό πρῶι, μέχρι περίπου τῆ δεύτερη ὥρα, ὑποφέρω ἀπό λογισμούς καί δέν γνωρίζω ἀπό ποῦ τό παθαίνω αὐτό; Πάλι πές μου καί τοῦτο: Πῶς μπορεί ὁ δαίμονας νά ζωγρα-

ζωγραφῆσαι ἐν τῇ διανοίᾳ μου· ἐν αὐτῷ γάρ τῷ λογισμῷ ἔστι καὶ τὸ πρόσωπον, καὶ οὐ διηρημένως ὁ λογισμὸς γίνεται καὶ τὸ πρόσωπον· ἀλλ' ἅμα ὁ λογισμὸς, ἅμα τὸ πρόσωπον. Καὶ τί ποιήσω εἰς τὸ ἐλευθερωθῆναι.

ρλε΄

᾽Απόκρισις

Α᾽ δελφέ, ὅταν ἀργῇ τις, σχολάζει τοῖς ἐρχομένοις πρὸς αὐτὸν λογισμοῖς· ὅταν δὲ ἐργάζεται, οὐ σχολάζει τοῦ δέξασθαι αὐτοῦς. Ὁρθρισον οὖν καὶ κράτει τὸ μυλάριον, καὶ ἀλήθει τὸ σιτάριον σου ἄρτους τροφῆς· ἐὰν δὲ ὁ ἀντίδικός σου προλάβῃ, ζιζάνια ἀντὶ σίτου ἀλήθεις ἐν αὐτῷ.

Περὶ δὲ τοῦ ἄλλου, ἀδελφέ, ἐν τοῖς ζωγράφοις τὰ ζωγραφούμενα πρόσωπα, σὺν τοῖς βάμμασιν ἐγγίνονται· ἐὰν δὲ προγραφή τὸ σανίδιον, οὐκ ἔτι βάμματα οὐδὲ πρόσωπα δέχεται τὰ ἐπιτελούμενα εἰς ἓν. Τὸ δὲ ἐλευθερωθῆναί ἔστι, τὸ προγράψαι σου τὴν σανίδα. Πυκτεύσωμεν τοῦ ποιῆσαι τὴν δύναμιν ἡμῶν καὶ συναντιλαμβάνεται ἡμῖν ὁ Θεός· αὐτῷ ἡ δόξα. Ἀμήν.

Εὔξαι ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ συγχώρησόν μοι διὰ τὸν Κύριον.

ρλς΄

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα δέησις καὶ ἵκεσία περὶ τῶν ἀρμοζόντων τῇ ψυχῇ ἀγαθῶν.

᾽Απόκρισις

Χαίρω ἐν Κυρίῳ, καὶ χαίρει ἐν ἐμοὶ ὁ Κύριος, ὅταν αἰτῶμαι ὑπὸ τῶν τέκνων μου αἰτήσεις ἀγαθᾶς· τοῦτ' ἔστι περὶ σωτηρίας ψυχῆς, καὶ ζωῆς αἰωνίου. Ἀγαλλιάσθω οὖν καὶ τὸ πνευμά σου, ἀδελφέ, καὶ γὰρ ἐστράτευσά σε ὑπεροχῆς στρατείαν, τοῦ εἶναί σε ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ταμείῳ τῶν ἀνεκκλαλήτων ἀγαθῶν· καὶ εἴ ἐν ταύτῃ. Λοιπὸν βλέπε τοῦ κτήσασθαι λαμπρὰ ἱμάτια κατὰ τὸ ἀξίωμα τῆς στρατείας, ἵνα μὴ ἐκπέσης ἀπ' αὐτῆς, καὶ

54. Μυλάριον εἶναι ὁ νοῦς. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἔχει στό νοῦ του λογισμούς καλοὺς καὶ ὠφέλιμους δὲν μπορεῖ ὁ νοῦς νὰ συλλογισθεῖ συγχρόνως καὶ τοὺς κακοὺς λογισμούς. (Σχόλιον ἀγ. Νικοδήμου, μεταφρασμένο ἐκ τῆς ᾽Εκδ. Σχοινᾶ, σελ. 94).

φίσει στο μυαλό μου τό πρόσωπο μιᾶς γυναίκας ἢ κάποιου ἄλλου ἀνθρώπου; Διότι μαζί μέ τό λογισμό εἶναι καί τό πρόσωπο καί δέν χωρίζεται ὁ λογισμός ἀπό τό πρόσωπο, ἀλλά συγχρόνως ὑπάρχει καί ὁ λογισμός καί τό πρόσωπο. Τί νά κάνω λοιπόν γιά νά ἐλευθερωθῶ;

135

᾽Απόκριση

Α᾽ δελφέ, ὅταν κάποιος μένει ἀπρακτος καί ἀργός, ἀσχολεῖται μέ τούς λογισμούς πού τοῦ ἔρχονται. Ὅταν ὅμως ἐργάζεται, δέν ἀδειάζει νά τούς δεχτεῖ. Ξύπνα λοιπόν βαθιά χαράματα καί δούλευε τό μύλο σου⁵⁴ καί θά ἀλέσει τό σιτάρι σου, γιά νά παρασκευάζονται ἄρτοι πού διατηροῦν τόν ἀνθρωπο στή ζωή. Ἄν ὅμως ὁ ἐχθρός σου δώσει δουλειά, πρίν ἀπό σένα, στό μύλο σου, τότε θά ἀλέσεις ζιζάνια ἀντί σιτάρι. Γιά τό ἄλλο θέμα πού ρωτᾷς, ἀδελφέ, στούς ζωγράφους οἱ ζωγραφιές τῶν προσώπων γίνονται μέ τά χρώματα. Ἄν προλάβεις καί γράψεις ἀπό πρίν στό σανίδι σου, δέν μπορεῖ πιά νά μπουν πάνω σ' αὐτό ζωγραφιές προσώπων οὔτε χρώματα, διότι τά πρόσωπα καί τά χρώματα γίνονται συγχρόνως καί ἐνοποιοῦνται σέ ἓνα πράγμα. Ἡ ἐλευθερία σου λοιπόν ἐγκτεται στό νά προλάβεις νά γράψεις ἐσύ, πρίν ἀπό τό διάβολο, στή σανίδα σου. Ἄς ἀγωνιστοῦμε πυγμαχώντας νά καταθέσουμε τή δύναμή μας καί θά εἶναι συμβοηθός μας ὁ Θεός. ᾽Αμήν.

Εὔχου γιά μένα καί συγχώρεσέ με, γιά τόν Κύριο.

136

Δέηση καί ἱκεσία τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, γιά τὰ ἀγαθὰ πού ἀρμόζουν στήν ψυχή.

᾽Απόκριση

Πλημμυρίζω ἀπό χαρά, μέ τή Χάρη καί τή Ζωή τοῦ Κυρίου. Καί ὁ ἴδιος ὁ Κύριος χαίρεται μέ τή ζωή πού ᾽Εκεῖνος μέ χαριτώνει νά ζῶ κάθε φορά πού μοῦ ζητοῦν τά τέκνα μου αἰτήματα ἀγαθὰ καί πνευματικά, δηλαδή γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς καί γιά τήν αἰώνια ζωή. Ἄς χαρεῖ λοιπόν καί ἡ δική σου ψυχή, ἀδελφέ μου, διότι σέ στράτευσα σέ στράτευμα ὑψηλό, γιά νά βρίσκεσαι ἀδιάλειπτα στό θησαυροφυλάκιο ὅλων ἐκείνων τῶν ἀγαθῶν γιά τὰ ὅποια κανεῖς δέν μπορεῖ νά μιλήσει. Καί ἤδη, τώρα, βρίσκεσαι μέσα σ' αὐτό. Λοιπόν, πρόσεχε νά ἀποκτήσεις λαμπρά ἐνδύματα, σύμφωνα μέ τό ἀξίωμα τῆς τάξεως αὐτῆς, γιά νά μή βρεθῇς ἔξω ἀπό ἐκεῖ. Γιά τόν ἴδιο λόγο

σοφὴν καρδίαν τεταπεινωμένην καὶ πρόσωπον εὐκατάστατον, ἀπεχόμενον πάσης κινήσεως ὀργῆς καὶ ταραχῆς· τοιούτων γὰρ χρήζει ὁ τόπος ὑπηρετῶν, ἀπεχομένων τῶν παθῶν καὶ ἐνδεδυμένων ἐνδύματα γάμου, ἵνα μὴ ἐκβληθῶσιν ἔξω μετ' αἰσχύνης μεγάλης.

Ἰδοὺ οὖν ἐστρατεύθης, μὴ ἀποβάλης αὐτήν, ἐκ σοῦ γάρ ἐστιν. Εἰσήνεγκά σε, μὴ ἐξέλθης· ἀφώρισά σε ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν, μὴ συναναμίγνυσσο αὐτοῖς· εὐλόγησα, μὴ ζητήσης τὴν κατάραν· ἐζήτησα δὲ στρατεῦσαί σε καὶ ἐν ἄλλοις ἀνεκκλαλήτοις ἀχράντοις καὶ καθαροῖς ταμιείοις τοῦ Πνεύματος· καὶ εἶπε μὴ εἶναι τέως καιρὸν. Ἄλλ' ὅταν σπουδάσῃ ποιῆσαι ὡς τὴν δεξιὰν τὴν ἀριστεράν, καὶ τὸν παλαιόν, καινὸν ἄνθρωπον πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Ἀγίου καὶ προσκυνητοῦ Πνεύματος, τότε λαμβάνει τὸ Πνεῦμα καὶ διδάσκει αὐτὸν πάντα, καὶ ὁδηγεῖ καὶ εἰσφέρει αὐτὸν εἰς τὰς τοιαύτας σκηνάς, εἰς ἃς ὀλίγοι εἰσέρχονται, διὰ τὴν ταπείνωσιν αὐτῶν καὶ ὑπακοήν, πραδότητά τε καὶ ὑπομονήν. Μὴ οὖν ἀργήσης, ἀλλ' ἔργασαι· μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ἐν ᾧ ἔρρωσο διὰ παντός, εὐλογημένε.

ρλζ'

Ὁ αὐτὸς παρεκάλεσε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, εὐχασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ δηλωθῆναι αὐτῷ πῶς τις ἀξιούται καθαρᾶς καὶ πνευματικῆς ζωῆς.

Ἀπόκρισις

Α 'δελφὲ ἀγαπητέ, ἐν Κυρίῳ· ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς βαδίσαι εὐκόλως εἰς τὴν ὁδὸν τῶν θελημάτων αὐτοῦ, τὴν ἀπάγουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον· καὶ λέγω τί ἐστὶ καὶ πῶς δυνάμεθα καταλαβεῖν αὐτήν, ἵνα οὕτως ἐπιτύχω-

55. Ὁλόκληρη ἡ Ἀπόκριση τοῦ Μ.Γέροντα Βαρσανουφίου ἀπαντᾷ μέ πληρότητα στοῦ ἐρώτημα αὐτό. Εἶναι σάν νά τοῦ λέει: «Ἄφησε τό ἅγιο Πνεῦμα νά σέ Χριστοποιήσῃ». Ὅποιος δέν Χριστοποιεῖται, ἀχρηστοποιεῖται. Μεταξύ ὧν αὐτῶν πού περιέχονται στήν Ἀπόκριση, ὑπάρχουν τέσσερα σημεῖα, πού κατά τήν κρίση μας, πρέπει νά σχολιασθοῦν. Αὐτά εἶναι:

α) «Τί οὖν ψηφίζεις με; καί οὐ δύναμαι ἐλθεῖν εἰς ταῦτα, ἐάν μὴ νικήσω τὴν ὀργήν καὶ πνίξω τὸν θυμόν καὶ κτήσωμαι κατάστασιν γαληνότητος...». Πρόκειται γιά παιδαγωγική, ἀλλά καί ἔμμεσα στηλιτευτική τοῦ παραλήπτου, αὐτομεμψίας τοῦ Μ. Γέροντα. Κατηγορεῖ τὸν ἑαυτό του γιά ἑλαττώματα πού ἔχει μόνο ὁ ὑποτακτικός του.

β) «... θέλημά ἐστὶ τοῦ Δεσπότου ἡμῶν ἵνα σωθῶμεν· διατί ἡμεῖς οὐ θέλομεν»; Συνεπωμίζεται μέ τὸν ὑποτακτικό του τό βάρος τῆς ἀβουλίας γιά τή σωτηρία.

Εἶναι «δεδομένο» καί «δεδιδασμένο» ὅτι γιά τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἀπαιτεῖται συνεργασία θελήματος τοῦ Θεοῦ - Σωτῆρος καί θελήματος ἀνθρώπου - σωζομένου. Ἡ ματαίωση ἢ ἡ παρακώλυση τῆς σωτηρίας ὀφείλεται στήν ἑλλειψη ἢ στήν πλημμέλεια τοῦ ἀνθρώπινου θελήματος.

γ) «... οὐ ψεύδεται γάρ ὁ λέγων· «αἰτεῖτε καὶ λαμβάνετε»».

πρέπει νά αποκτήσεις σοφή καρδιά, ταπεινή καί πρόσωπο εὐειδές καί εἰρηνικό, ἀπό τό ὁποῖο νά ἀπουσιάζει κάθε κίνηση ὀργῆς καί ταραχῆς. Διότι ὁ τόπος αὐτός τέτοιους ὑπηρετές χρειάζεται, πού νά ἀπέχουν ἀπό τά πάθη καί νά εἶναι ντυμένοι μέ ἐνδύματα γάμου, γιά νά μή διωχθοῦν ἔξω πρὸς μεγάλη τους ντροπή.

Νά λοιπόν πού εἶσαι στρατευμένος! Φρόντισε νά μή χάσεις μιά τέτοια θέση, διότι ἀπό δῶ καί πέρα εἶναι δικό σου θέμα. Σέ εἰσήγαγα, μή φύγεις. Σέ ἀπομάκρυνα παντελῶς ἀπό τοὺς ἀριστεροὺς, μήν ξανααναμινύεσαι μέ αὐτούς. Σέ εὐλόγησα, μή ζητήσεις κατάρρα. Ζήτησα δέ νά σέ στρατεύσω καί σέ ἄλλες ἄφατες καί ἀπερίγραπτες, ἄχραντες καί καθαρές σκηνές τοῦ Πνεύματος, ἀλλά Ἐκεῖνο μοῦ ὑπέδειξε ὅτι δέν εἶναι ἀκόμα καιρός. Καί μοῦ εἶπε πῶς ὅταν θά φροντίσει νά καταστήσει τήν ἀριστερά του ὅπως τή δεξιά του καί τόν παλαιό ἄνθρωπο καινούριο, γιά τήν ὑποδοχή αὐτοῦ τοῦ ἁγίου καί προσκυνητοῦ Πνεύματος, τότε θά τόν παραλάβει τό ἴδιο τό ἅγιο Πνεῦμα καί θά τόν διδάξει τά πάντα. Θά τόν ὀδηγήσει καί θά τόν εἰσαγάγει σέ τέτοιες σκηνές, στίς ὁποῖες λίγοι εἰσέρχονται, χάρις στήν ταπείνωσή τους καί τήν ὑπακοή, τήν πραότητα καί τήν ὑπομονή. Μή μένεις ἄπρακτος λοιπόν ἀλλά νά ἐργάζεσαι, ὄχι γιά τήν τροφή πού χάνεται, ἀλλά γιά τήν τροφή πού παραμένει στήν αἰώνια ζωή, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας, μέσα στόν Ὅποιο νά παραμένεις πάντα δυνατός, εὐλογημένε.

137

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, νά εὐχεται γι' αὐτόν καί νά τοῦ ἐξηγήσει πῶς ἀζιώνεται κάποιος νά ἀποκτήσει καθαρή καί πνευματική ζωή⁵⁵.

Ἀπόκριση

Αἰ δελφέ ἀγαπητέ ἐν Κυρίῳ, ὁ Θεός μᾶς ἔδωσε νά βαδίσουμε μέ εὐκολία τήν ὁδὸ τῶν θελημάτων Του, πού ὀδηγεῖ στήν αἰώνια ζωή. Καί σοῦ ἐξηγῶ ποιά εἶναι καί πῶς μπορούμε νά τήν κατακτήσουμε, γιά νά ἐπι-

Ὁ Θεός δέν εἶναι μόνο Ἀγάπη· εἶναι καί Ἀλήθεια. Ψεύδεται ὁ διάβολος καί ὁ ἄνθρωπος. Στριζόμαστε στήν Ἀλήθεια καί στήν πιστότητα τοῦ Θεοῦ καί ἐλπίζουμε νά σωθοῦμε μέσα στήν ἀγάπη Του. Ὁ διάβολος μᾶς πείθει, πολλές φορές, νά μή βλέπουμε τό ψεῦδος καί τήν ἀνειλικρίνιά μας καί τήν ἀσυνεπεία μας, ἀλλά μᾶς ἐμπνέει νά καλλιεργοῦμε παράπονα πρὸς τόν Κύριο καί Σωτήρα μας.

δ) Ἐμεῖς λοιπόν, χρειζόμαστε τή Χάρη τοῦ Θεοῦ «... εἰς τὸ μαθεῖν ἡμᾶς τίνες ἐσμέν, καὶ τί χρῆζομεν, ἢ τί θέλομεν».

Εἶναι τὰ βασικὰ στοιχεῖα τῆς αὐτογνωσίας πού ἐπιμελῶς ὁ διάβολος φροντίζει νά τὰ λησμονοῦμε ἢ νά τὰ κατανοοῦμε «διαβολικά», φυσικά μέ τή γνωστὴ μέθοδο τῆς «μαύρης θεολογίας».

μεν ὄλων τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Ἐπειδὴ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπεν «αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται· ζητεῖτε καὶ εὕρησете· κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν», δεήθητι αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ, ἵνα πέμψῃ ὑμῖν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ Παράκλητον, καὶ ἐλθὼν διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων καὶ τὰ μυστήρια ὅλα ἀποκαλύπτει ὑμῖν· ὑπὸ τούτου ζήτησον ὁδηγηθῆναι. Οὐκ ἀφῆ πλάνην ἢ ρεμβασμὸν ἐν τῇ καρδίᾳ· οὐκ ἀφῆ ἀκηδῖαν οὐδὲ νυσταγμὸν ἐν τῇ διανοίᾳ· φωτίζει ὀφθαλμούς· στηρίζει καρδίαν· ὑποὶ τὸν νοῦν· τούτῳ κολλήθητι· τούτῳ πιστεύσον· τοῦτον ἀγάπησον. Σοφίζει γὰρ τοὺς ἄφρονας, γλυκαίνει διάνοιαν, δύναμιν παρέχει, σεμνότητα καὶ χαρὰν καὶ δικαιοσύνην, μακροθυμίαν τε καὶ πραότητα, ἀγάπην καὶ εἰρήνην διδάσκει καὶ χαρίζεται. Ἔχεις οὖν τὴν στερεὰν Πέτραν, μὴ ὀλιγωρήσης· οἱ ἄνεμοι γὰρ καὶ οἱ ὄμβροι καὶ ποταμοὶ οὐκ ἰσχύσουσι καταβαλεῖν τὴν ἐπ' αὐτῆς οἰκοδομηθεῖσαν οἰκοδομήν. Ἔχεις τὸν μέγαν κυβερνήτην, τὸν ἐπιτιμῶντα τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ καὶ ἡσυχάζουσι καὶ φυλάττεται μὴ ναυαγοῦσα ἡ ναῦς. Ἔχεις τὸν διδάσκαλον τὸν ἀγαθόν, νομοθετοῦντα ἐπιλαθέσθαι τῶν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἐπεκτείνεσθαι εἰς τὰ ἔμπροσθεν. Ἴδου θησαυρὸς ἄσυλος, ἴδου ἀκατάβλητος πύργος. Τί οὖν ψηφίζεις με; Καὶ οὐ δύναμαι ἐλθεῖν εἰς ταῦτα, ἐὰν μὴ νικήσω τὴν ὀργὴν καὶ πνίξω τὸν θυμὸν καὶ κτήσασμαι κατάστασιν γαληνότητος, ἐν ᾗ ἀναπαύεται τὸ Θεῖον.

Ἀφήσωμεν οὖν τὴν πανουργίαν, καὶ ἀναλάβωμεν ἀκεραϊότητα· βαθουρήσωμεν καὶ φυτεύσωμεν ἐν τῷ ἀγρῷ ἡμῶν ἄμπελον καρποφόρον, ἵνα τρυγήσωμεν καὶ ποιήσωμεν εὐφροσύνης οἶνον· ἵνα μεθυσθέντες ἐπιλαθώμεθα τῶν θλίψεων καὶ ὀδυνῶν τῶν κατεχουσῶν ἡμᾶς εἰς ἀπώλειαν ψυχῆς. Ἀδελφέ, θέλημα ἐστὶ τοῦ Δεσπότης ἡμῶν ἵνα σωθῶμεν· διατί ἡμεῖς οὐ θέλομεν; Εὕξαι οὖν πάντοτε ἔκτενῶς ἵνα ἔλθῃ ἡμῖν ἡ χάρις τοῦ Πνεύματος· ἐμπλησθέντες γὰρ οἱ πατέρες, ἐκολλήθησαν αὐτῷ ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ κρίζοντες· «τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ»; Καὶ εἶπον, οὐδέν.

Ἀγαπήσωμεν οὖν, ἵν' ἀγαπηθῶμεν· προσέλθωμεν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, ἵνα προσδεχθῶμεν· λίαν ταπεινωθῶμεν, ἵνα ὑψώσῃ ἡμᾶς· κλαύσωμεν, ἵνα γελάσωμεν· λυπηθῶμεν, ἵνα χαρῶμεν· πενήθωμεν, ἵνα παρακληθῶμεν· παρακαλέσωμεν ἐλθεῖν ἡμῖν τὸ Πνεῦμα, ἵνα ὁδηγήσῃ ἡμᾶς ἐν ἀληθείᾳ ὅλῃ. Οὐ ψεύδεται γὰρ ὁ λέγων· «αἰτεῖτε καὶ λαμβάνετε». Ὁ Κύριος συνέλθῃ ἡμῖν ἐν πᾶσι κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, εἰς τὸ μαθεῖν ἡμᾶς τίνες ἐσμέν, καὶ τί χρῆζομεν, ἢ τί θέλομεν.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

τύχουμε ἔτσι ὅλα τὰ αἰῶνια ἀγαθὰ. Ὑποτίθεται ὅτι ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός εἶπε «ζητεῖτε καὶ θὰ σᾶς δοθεῖ, καὶ ἀναζητεῖτε καὶ θὰ βρεῖτε, χτυπήστε καὶ θὰ σᾶς ἀνοιχθεῖ» (Ματθ. 7, 7), παρακάλεσε τὸν ἀγαθὸ Θεό, νὰ σᾶς στείλει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο, τὸν Παράκλητο. Καὶ ὅταν ἔλθει θὰ σᾶς διδάξει τὰ πάντα καὶ ὅλα τὰ μυστήρια θὰ σᾶς τὰ ἀποκαλύψει. Ἀπὸ αὐτὸ ζήτησε νὰ ὁδηγηθεῖς. Δὲν θὰ ἀφήσει πλάνη ἢ ρεμβασμὸ στὴν καρδιά, δὲν θὰ ἐπιτρέψει ἀκηδία οὔτε νυσταγμὸ στὴ διάνοια. Φωτίζει τοὺς ὀφθαλμούς, στηρίζει τὴν καρδιά, ὑψώνει τὸ νοῦ. Σ' αὐτὸ προσκολλησού, σ' αὐτὸ πίστεψε, αὐτὸ ἀγάπησε. Διότι σοφίζει τοὺς ἄφρονες, γλυκαίνει τὴ διάνοια, παρέχει δύναμη, διδάσκει καὶ χαρίζει σεμνότητα, χαρὰ καὶ δικαιοσύνη, μακροθυμία καὶ πραότητα, ἀγάπη καὶ εἰρήνη. Ἔχεις λοιπὸν τὴ στερεὴ πέτρα, βάλε τὴν πρόθυμα ὡς θεμέλιο. Διότι οἱ ἄνεμοι καὶ οἱ βροχές καὶ οἱ ποταμοὶ δὲν θὰ μπορέσουν νὰ παρασύρουν τὴν οἰκοδομὴ πού οἰκοδομήθηκε πάνω σ' αὐτή. Ἔχεις τὸ μέγα Κυβερνήτη, πού ἐπιτιμᾷ τοὺς ἀνέμους καὶ τὴ θάλασσα καὶ ἡσυχάζουν καὶ ἔτσι τὸ πλοῖο ἀποφεύγει τὸ ναυάγιο. Ἔχεις τὸν ἀγαθὸ Διδάσκαλο πού μᾶς νομοθετεῖ νὰ λησμονοῦμε ὅσα καὶ ὅποια ζήσαμε στὸ παρελθόν καὶ νὰ ἐπιδιώκουμε νὰ ἀνταποκρινόμαστε στὶς ὑποχρεώσεις τοῦ μέλλοντος (σέ ὅ,τι καινούριο καὶ ἀνώτερο θὰ μᾶς ζητήσῃ ὁ Θεός (Φιλ. 3, 13). Νά, ὁ ἄσυλος θησαυρός, νά ὁ ἀκατανίκητος πύργος. Τί λοιπὸν προτιμᾷς καὶ ὑπολογίζεις σ' ἐμένα; Ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ φτάσω σ' αὐτά, ἂν δὲν νικήσω τὴν ὀργή καὶ δὲν πνίξω τὸ θυμὸ, γιὰ νὰ ἀποκτήσω κατάσταση γαλήνης, στὴν ὁποία θὰ ἀναπαυθεῖ ὁ Θεός.

Γι' αὐτὸ ἄς ἀφήσουμε τὴν πανουργία καὶ ἄς ἀποκτήσουμε ἀκεραιότητα. Ἄς σκάψουμε βαθιά καὶ ἄς φυτέψουμε στὸν ἀγρὸ μας ἀμπέλι καρποφόρο, γιὰ νὰ τὸ τρυγήσουμε καὶ νὰ βγάλουμε κρασί εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς, ὥστε, ἀφοῦ μεθύσουμε, νὰ λησμονήσουμε τίς θλίψεις καὶ τίς ὀδύνες πού μᾶς κρατοῦν καὶ μᾶς ὁδηγοῦν στὴν ἀπώλεια τῆς ψυχῆς. Ἀδελφέ, εἶναι θέλημα τοῦ Δεσπότη μας νὰ σωθοῦμε. Γιατί ἐμεῖς δὲν θέλουμε; Εὐχου λοιπὸν πάντοτε ἐκτενῶς, γιὰ νὰ ἔλθει σέ μᾶς ἡ Χάρη τοῦ Πνεύματος. Διότι οἱ Πατέρες γέμισαν μ' αὐτὴ τὴ Χάρη καὶ προσκολληθήκαν σ' Αὐτόν μέ τέλεια ἀγάπη, κρίζοντας: «Ποιὸς θὰ μᾶς χωρίσει ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ;» (Ρωμ. 8, 35). Καὶ ἀπάντησαν, «τίποτα»!

Ἄς ἀγαπήσουμε λοιπὸν, γιὰ νὰ ἀγαπηθοῦμε. Ἄς προσέλθουμε μέ ὅλη τὴν καρδιά, γιὰ νὰ γίνουμε δεκτοί. Ἄς ταπεινωθοῦμε πολὺ, γιὰ νὰ μᾶς ὑψώσει ὁ Κύριος. Ἄς κλάψουμε, γιὰ νὰ γελάσουμε. Ἄς λυπηθοῦμε, γιὰ νὰ χαροῦμε. Ἄς πενθήσουμε, γιὰ νὰ βροῦμε παράκληση. Ἄς παρακαλέσουμε νὰ ἔλθει πρὸς ἐμᾶς τὸ Πνεῦμα, γιὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ σέ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Διότι δὲν λέει ψέματα αὐτός πού εἶπε: «Ζητεῖτε καὶ θὰ λάβετε» (Ἰωάν. 16, 24). Εἴθε ὁ Κύριος νὰ μᾶς γίνῃ συναντιλήπτορας καὶ βοηθός σέ ὅλα, κατὰ τὸ ἔλεός Του, γιὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ποιοὶ εἴμαστε καὶ τί χρειαζόμαστε ἢ τί θέλουμε.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

ρλη'

‘Ο αὐτὸς κόψας τὴν τῶν πολλῶν συντυχίαν, ἐζήτησε συντυχεῖν τινι, καὶ ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα· ἐπειδὴ ἔχω σχέσιν ἀγάπης μετὰ τινος ἀδελφοῦ καὶ θέλει μοι συντυχεῖν, συντύχω αὐτῷ ἢ οὐ;

‘Απόκρισις

Εἰ ὅλως ἔχεις σχέσιν ἀγάπης πρὸς τινα, τί ἔχεις τὸν λογισμὸν περὶ τῶν ἄλλων; ὅτι μέσον οὐ συντυγχάνεις αὐτοῖς; ἢ τί;
Μάθε ποῦ εἶ τέως. Καὶ ἐὰν θέλῃς, μεμφόμενος σεαυτὸν σύντυχε·
Εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρλθ'

Τίς ποτε τῶν Πατέρων πρεσβύτερος, πολλὰ καμὼν ἐν ταῖς ἐρήμοις, εἶτα ἐλθὼν ἡσυχάσαι ἐν τῷ κοινοβίῳ, ἠρώτησε τὸν ἄλλον Γέροντα πῶς δεῖ ἄρξασθαι τῆς ἡσυχίας.

‘Απόκρισις Ἰωάννου.

Ιωάννης ὁ Βαπτιστὴς εἶπε τῷ Δεσπότη ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ· ἐγὼ χρειάν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; “Ὁμως καλῶς ἐποίησεν ἡ ἀγάπη σου, διὰ ταπεινώσεως παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα κἂν οὕτως αἰσχυρθῶμεν καὶ εἴπωμεν ἡμῶν τὰ πάθη· «χωρὶς γὰρ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται». Σὺ οὖν ὀφείλεις με θεραπεῦσαι. Σὺ γὰρ καὶ πρεσβύτερος εἶ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ πνευματικός, ὅστις καλούμενος ἐλαΐψ ἀλείψαι τοὺς κακουμένους καὶ θεραπεύων αὐτοὺς ἀπὸ τῆς σωματικῆς ἀσθενείας, συμμίσγεις τῇ ἀλείψει καὶ ἄφῃσιν ἁμαρτιῶν. Ἐγὼ οὖν ὁ μὴ ψηφισθεὶς εἰς κλῆρον διὰ τὴν ἀναξιοτήτά μου καὶ ὅτι τὸ ἄνθος τῶν τριχῶν μου τῶν λευκῶν οὐκ ἐκώλυσε τὰ νεωτερικά μου ἐνθυμήματα, πῶς δύναμαι τῷ μεζονί μου συμβου-

56. Ἐκ ταπεινώσεως ὀρμώμενος ὁ ἀββάς Ἰωάννης, ὁ προφήτης, δέν θέλει νά ἀσκήσει ποιμαντική καὶ συμβουλευτική διακονία πρὸς τὸν ἀδελφὸ ποῦ τοῦ γράφει τὴν ἐπιστολή, ἐπειδὴ ὁ ἀδελφός ἦταν χειροτονημένος ἱερεὺς. Ἡ πνευματικὴ πατρότητα ὅμως τῶν μοναχῶν, παρατηρεῖ ὁ Μητροπολίτης Κῶ Καρπάθιος, δέν συνδέεται πάντα μέ τὴν ἱερωσύνη, ἀλλὰ εἶναι θεοδίδακτη κατὰστασις καὶ σχετίζεται μέ τὴν προσωπικὴ ἀγιότητα τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας (πρβλ. Βεν. Χριστοφορίδου: Ἡ πνευματικὴ πατρότης κατὰ Συμεῶν τὸν Ν. Θεολόγο, Θεσ/νίκη 1977. Ἐπίσης βλέπε σχόλιο ἀπ. ρμε').

138

Ὁ ἴδιος, ἀφοῦ ἔκοψε τή συντυχία μέ τούς πολλούς, ζήτησε νά συναντήσῃ κάποιον καί ρώτησε τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα: Ἐπειδή ἔχω σχέση ἀγάπης μέ ἕναν ἀδελφό καί θέλει νά συναντηθοῦμε, νά τόν συναντήσω ἢ ὄχι.

Ἐπίκριση

Α ἡ ἀγάπη πού ἔχεις γιά κάποιον εἶναι κατά Θεό, τότε πῶς διαφοροποιεῖς τήν ἀγάπη σου πρός τούς ἄλλους; Δέν σέ ἐνοχλεῖ τό ὅτι δέν ἔχεις τήν πρόθεση νά τούς συναντήσεις; Ἡ ποιός ἄλλος λόγος μπορεῖ νά ὑπάρχει γι' αὐτή σου τή συμπεριφορά;

Κοίταξε καί ἔλεγξε τόν ἑαυτό σου σέ τί κατάσταση βρίσκεσαι καί πόσο εἶναι σωστή ἡ ἀγάπη σου. Καί ἂν θέλεις, μεμφόμενος τόν ἑαυτό σου, (γιά τόν ἐνδεχόμενο σκανδαλισμό τῶν ἄλλων), συνάντησέ τον.

Εὔχου γιά μένα.

139

Κάποτε ἕνας ἀπό τούς Πατέρες, ἱερέας, ἀφοῦ κοπίασε πολύ στήν ἐρημική ζωή, ἔπειτα ἤλθε νά ἡσυχάσῃ στό Κοινόβιο καί ρώτησε τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη, πῶς εὐλογεῖ νά ἀρχίσῃ νά ζεῖ τήν ἡσυχαστική του ζωή στό Κοινόβιο.

Ἐπίκριση Ἰωάννου.

Ο Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής εἶπε στό Δεσπότη μας Χριστό, τό Θεό: «Ἐγώ ἔχω ἀνάγκη νά βαπτισθῶ ἀπό σένα καί σὺ ἔρχεσαι σέ μένα;» (Ματθ. 3, 14). Ὅμως καλὰ ἔκανε ἡ ἀγάπη σου καί ρωτᾷ, γιά νά μᾶς παιδαγωγήσῃ μέ τήν ταπείνωσή της, μήπως, ἔστω καί ἔτσι, ντραποῦμε καί φανερώσουμε τά πάθη μας. Ἐπειδή δέ ἀναντίρρητα «τό κατώτερο εὐλογεῖται ἀπό τό ἀνώτερο» (Ἐβρ. 7, 7), ἐσύ ὀφείλεις νά θεραπεύσεις ἐμένα. Διότι ἐσύ εἶσαι καί πρεσβύτερος, ἱερέας τοῦ Θεοῦ, πνευματικός, ὁ ὁποῖος, ὅταν καλεῖσαι νά ἀλείψεις μέ λάδι τούς ἄρρωστους καί νά τούς θεραπεύσεις ἀπό τή σωματική ἀρρώστια, μαζί μέ τήν ἐπάλειψη αὐτή τοῦ σώματος παρέχεις καί τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν. Ἐγώ ὅμως πού οὔτε χειροτονήθηκα ἱερέας, ἐξαιτίας τῆς ἀναξιοτήτάς μου, καί τά ἄφθονα ἄσπρα μου μαλλιά δέν στάθηκαν ἱκανά νά μέ ἐμποδίσουν ἀπό τό νά θυμᾶμαι τίς φαντασίες καί τούς λογισμούς πού εἶχα στά νιάτα μου, πῶς μπορῶ νά δώσω συμβουλή στόν ἀνώτερό μου;⁵⁶ Διότι ἂν ἦταν

λεῦσαι; Εἰ γὰρ ἦν κατ' ἐμὲ ὁ ἐρωτῶν με ἄνθρωπος, οὐκ ἤφιέ με ἡ φλυαρία μου ἡσυχάσαι τοῦ μὴ ἀποκρίνασθαι αὐτῷ, ἀκατάσχετον γὰρ ἔχω τὴν γλῶτταν. Καὶ εἶχον εἰπεῖν αὐτῷ· ὅτι παῖς ἀπὸ τῶν μικρῶν μαθημάτων προκόπτει ἐπὶ τὰ μείζονα. Μὴ οὐκ εἶχεν εἰπεῖν πάντως ναί; Καὶ ἐπειδὴ εἴ τι λογίζομαι εἶχον εἰπεῖν αὐτῷ, ἔλεγον αὐτῷ· οὐκοῦν καὶ σὺ ἡσύχασον τὰς πέντε ἡμέρας καὶ συντύχανε τὰς δύο· καὶ ἐὰν ἢ κατὰ Θεὸν τὸ κάθισμά σου, τοῦτ' ἔστιν ἐὰν γινώσκῃς τί ἔστιν ὁ θέλεις καθήμενος, οὐκ ἐμπίπτεις εἰς τὰς χεῖρας τοῦ δαίμονος τῆς κενοδοξίας. Ὁ γινώσκων γὰρ τί εἰσῆλθε ποιῆσαι εἰς τὴν πόλιν αὐτὸ θέλει καὶ οὐκ ἐκκλίνει τὴν καρδίαν αὐτοῦ, <ἐ>πει ἐκπίπτει τοῦ ζητουμένου πράγματος.

Συγχώρησόν μοι Ἀββᾶ, ὅτι πρὸς σέ οὐκ ἔχω ἄλλο τι εἰπεῖν, ἀλλ' εὕξει ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὸν Κύριον· οὔτε γὰρ ἔργον ἔχω οὔτε λόγον.

ρμ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπειδὴ δίδοντός μου τῷ σώματι καὶ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν οὐχ ὑπουργεῖ εἰς τὴν λειτουργίαν· καὶ πάλιν ἔλαττον δοῦναι φοβοῦμαι μὴ ταχέως καταπέσῃ, τί ὀφείλω περὶ τούτου ποιῆσαι;

Καὶ περὶ τῆς ἀγίας Κοινωνίας, ἐπειδὴ καθ' ἡμέραν θέλω κοινωνεῖν, εἰς βάρος μοί ἐστι τὸ ἀνέρχεσθαι πρὸς με τὸν ἀμαρτωλὸν τὴν ἀγίαν Κοινωνίαν ἢ ὀφείλω κατέρχεσθαι καὶ κοινωνεῖν;

Καὶ πῶς πάλιν σώζεται τὰ τῆς ἡσυχίας;

Ἀπόκρισις

Προεῖπον τῇ ἀγάπῃ σου, Ἀββᾶ, τοὺς λόγους Ἰωάννου πρὸς τὸν Σωτῆρα· καὶ πάλιν προσέθηκας τοῦ γράψαι μοι τῷ ἄφρονι καὶ ἰδιώτῃ; Εἰ οὖν Ἰωάννην ὕστερον οὐκ ἀντέλεξεν, ἐγὼ τίς εἰμι ὁ ἐξουδενωμένος ἀντιλέγειν; Λέγω σοι οὖν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι οὐδὲν εἰμι καὶ οὐδὲν οἶδα· ἀλλὰ διὰ τὴν ὑπακοήν, εἴ τι ἔχω ἐν τῇ καρδίᾳ μου λέγω· οὐ λέγω δὲ ὅτι πάντως οὕτως ἐστίν, ἀλλ' ὥς ἔχω λέγω.

Οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ ἀσθενοῦντος λειτουργίαν σωματικὴν, ἀλλὰ πνευματικὴν, τοῦτ' ἔστι τὴν εὐχήν· φησὶ γὰρ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε. Περὶ

στά μέτρα μου ὁ ἄνθρωπος πού μέ ρωτᾷ, δέν θά μ' ἄφηνε ἡ φλυαρία μου νά ἡσυχάσω καί νά μὴν τοῦ δώσω ἀπάντηση κατάλληλη, ἀφοῦ ἔχω γλώσσα ἀκατάσχετη καί ἀσυγκράτητη. Καί θά μπορούσα τότε νά πῶ σ' ἓνα τέτοιο ἄνθρωπο ὅτι τό παιδί ἀπό τά ἀπλά μαθήματα προχωράει στά πιό δύσκολα. Μήπως δέν θά τό παραδεχόταν κάτι τέτοιο καί δέν θά μοῦ ἀπαντοῦσε ὅπωςδῆποτε «ναί»; Καί ἐπειδὴ σ' ἓνα τέτοιο ἄνθρωπο θά μπορούσα νά τοῦ πῶ αὐτό πού σκέπτομαι, θά τοῦ ἔλεγα: Νά ἡσυχάζεις πέντε μέρες καί τίς ὑπόλοιπες δύο μέρες τῆς ἐβδομάδας νά συναντᾷς καί νά συνομιλεῖς μέ ἄλλους ἀνθρώπους. Καί ἂν τό «κάθισμά» σου εἶναι κατὰ Θεό, δηλαδή, ἂν ἔχεις ἐπίγνωση τοῦ τί θέλεις, ἀσκώντας τήν ἡσυχαστική ζωή, δέν θά πέσεις στά χέρια τοῦ δαίμονα τῆς κενοδοξίας. Διότι αὐτός πού γνωρίζει γιά ποιό πράγμα μπήκε στήν πόλη, αὐτό θά ἐπιζητεῖ καί δέν θά ἀφήσει τήν καρδιά του νά παρασυρθεῖ σέ ἄλλες ἐπιδιώξεις, ἐπειδὴ ἔτσι δέν θά μπορέσει νά ἐπιτύχει τούς στόχους του.

Συγχώρεσέ με, Ἀββά, διότι δέν μπορῶ νά σοῦ πῶ κάτι ἄλλο, παρά μόνο νά εὐχесαι γιά μένα στό Ὄνομα τοῦ Κυρίου. Διότι στ' ἀλήθεια, δέν ἔχω νά σοῦ δείξω οὔτε ἔργα ἅγια, οὔτε λόγια θεόπνευστα.

140

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Παρόλο πού παρέχω στό σῶμα μου τροφή παραπάνω ἀπ' ὅση τοῦ χρειάζεται, δέν τοῦ ἐπαρκεῖ ὥστε νά ἀνταποκρίνεται στίς καθημερινές ἀπαιτήσεις τοῦ διακονήματος μου. Ἀλλά καί ἂν τοῦ δώσω λιγότερο, φοβᾶμαι πῶς θά καταπέσει. Τί ὀφείλω νά κάνω σ' αὐτή τήν περίπτωση;

Ἐπίσης γιά τήν ἁγία Κοινωνία. Ἐπειδὴ θέλω κάθε μέρα νά κοινωνῶ, εἶναι εἰς κατάκρισή μου νά μεταφέρεται ἡ ἁγία Κοινωνία πρὸς ἐμένα τόν ἁμαρτωλό ἢ ὀφείλω νά κατεβαίνω ἐγώ γιά νά κοινωνῶ;

Καί πές μου πάλι πῶς θά διατηρήσω τήν ἡσυχαστική ζωή;

Ἀπόκριση

Αββά, σοῦ ἀνέφερα στήν προηγούμενη ἐπιστολή τά λόγια τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ πρὸς τό Σωτήρα. Καί πάλι ὅμως θέλησες νά ξαναγράψεις σέ μένα τόν ἀνόητο καί τόν ἀμαθή. Ἀλλά ἂν ὁ Ἰωάννης, μετὰ ἀπ' ὅσα τοῦ ἀπάντησε ὁ Κύριος δέν ἀντιλόγησε, ἐγώ ὁ μηδαμινός ποιός εἶμαι, γιά νά ἀντιλογίσω; Σοῦ λέω τήν ἀλήθεια, ὅτι δέν εἶμαι τίποτα καί δέν γνωρίζω τίποτα, ἀλλά γιά χάρη τῆς ὑπακοῆς, ὅ,τι ἔχω στήν καρδιά μου θά σοῦ τό πῶ. Δέν ἰσχυρίζομαι βέβαια ὅτι ὅπωςδῆποτε εἶναι ἔτσι, ἀλλά ὅσο μπορῶ, τόσο σοῦ λέω.

Δέν ἀπαιτεῖ ὁ Θεός ἀπό τόν ἀσθενή σωματική ἐργασία, ἀλλά πνευματική,

δὲ τῆς διαίτης τοῦ σώματος, εἰ ὅταν λάβῃ τὴν ἱκανὴν τροφήν οὐ δύναται λειτουργῆσαι, ἐὰν δὲ μὴ λάβῃ φοβούμεθα τὴν ἀσθένειαν, κράτει τὴν μεσότητά· μήτε ἄνω ἄνω, μήτε κάτω κάτω. Καὶ πληροῦται ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· «μὴ ἐκκλίνης εἰς τὰ δεξιὰ, ἢ εἰς τὰ ἀριστερά». Ἄλλὰ δὸς τῷ σώματι τὴν χρεῖαν αὐτοῦ παραμικρόν. Αὕτη γὰρ ἡ ὁδὸς ἐστὶ τῶν Πατέρων, τὸ μήτε σπαταλᾶν, μήτε βαρηθῆναι ἐν τῇ πολιτείᾳ.

Περὶ δὲ τοῦ ἔρχεσθαι τὴν ἁγίαν Κοινωνίαν, ὁπότε κατὰ καταφρόνησιν οὐ γίνεται, ἀλλὰ κατὰ ἀσθένειαν, οὐκ ἔστι κατάκρισις· καὶ γὰρ ὁ ἀρχιατρός πρὸς τοὺς πάνυ κάμνοντας, καὶ κακῶς ἔχοντας δι' ἑαυτοῦ ὑπάγει, ὡς ἦδη πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ κακῶς ἔχοντας, ἀφ' ἑαυτοῦ ἦλθεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Συγχώρησον, Πάτερ, ὅτι ὑποτασσόμενος ἐλάλησα ὁ ἀνάξιος.

ρμα'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπειδὴ χήρα ἀδικουμένη ἀπέστειλε παρακαλοῦσα, ἵνα γράψω τῷ δομεστίκῳ βοηθῆσαι αὐτῇ, ἔχω περὶ τούτου δύο λογισμούς. Ὁ εἷς λέγει, ὅτι εἰς νέκρωσιν ἦλθον ὧδε καὶ ἂν γράψω αὐτῇ παραβαίνω τὴν σύνταξιν τῆς νεκρώσεως· ἐὰν δὲ μὴ γράψω, παραβαίνω τὴν ἐντολήν τὴν λέγουσαν βοηθῆσαι τοῖς δεομένοις. Ποίησον ἀγάπην, Πάτερ, καὶ εἰπέ μοι τί ποιήσω;

Ἀπόκρισις

Εἰ ἡς νεκρὸς καὶ ἦλθε χήρα ἀδικουμένη, ἡδύνου αὐτῇ βοηθῆσαι; Ἐὰν δὲ ταύτῃ βοηθήσης καὶ ἄλλη ἔλθῃ, παριδεῖν ἔχεις αὐτὴν καὶ παραβῆναι τότε τὴν ἐντολήν; Ὁ νεκρὸς οὐ φροντίζει τινὸς τοιοῦτου· κἂν γογγύσῃ κατὰ σοῦ, οὐδέν σε τοῦτο ἀδικεῖ.

δηλαδή τήν εὐχή⁵⁷. Διότι λέει: «Νά προσεύχεσθε ἀδιάλειπτα» (Α΄ Θεσ. 5, 17). "Όσο γιά τή διατροφή τοῦ σώματός σου, ἂν δέν μπορεῖ νά ἀνταπεξέλθει στήν ἐργασία του, ὅταν παίρνει ἀρκετή τροφή καί πάλι ὅταν δέν πάρει, φοβόμαστε μήν ἀρρωστήσει, κράτα τή μέση ὁδό. Οὔτε πολύ πάνω, οὔτε πολύ κάτω. Καί θά ἐκπληρωθεῖ ἡ Γραφή πού λέει: «Νά μήν παρεκκλίνεις οὔτε στά δεξιά, οὔτε στ' ἀριστερά» (Παρμ. 4, 27). Δῶσε λοιπόν στοῦ σώμα σου ὅ,τι τοῦ χρειάζεται, ἀλλά καί κάτι νά τοῦ στερεῖς (γιά τήν ἐγκράτεια). Διότι αὕτη εἶναι ἡ ὁδός τῶν Πατέρων, οὔτε νά σπαταλάει κανεῖς, οὔτε καί νά ἀπειλεῖται σωματικά μέ τόν τρόπο πού ζεῖ.

"Όσο γιά τή μεταφορά τῆς ἀγίας Κοινωνίας πρός ἐσένα, ἀφοῦ δέν γίνεται ἀπό καταφρόνηση ἀλλά ἐπειδὴ εἶσαι ἄρρωστος, δέν θά κατακριθεῖς. Διότι καί ὁ ἀρχίατρος ἀπό μόνος του πηγαίνει καί ἐπισκέπτεται τοὺς βαριά ἄρρωστους καί ἐξασθενημένους, ὅπως ἦδη ἀφ' ἑαυτοῦ ἦλθε ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός πρός ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καί ἐξουθενωμένους.

Συγχώρεσέ με, Πάτερ, διότι κάνοντάς σου ὑπακοή, μίλησα ὡς ἀνάξιος.

141

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρός τόν ἴδιο, τόν ἀββά Ἰωάννη:

Μία ἀδικημένη χήρα μοῦ ἔστειλε γράμμα καί μέ παρακαλεῖ νά γράψω στόν δομέστικο γιά νά τή βοηθήσει καί ἔχω γι' αὕτη τήν ὑπόθεση δύο λογισμούς. Ὁ ἓνας μοῦ λέει ὅτι ἐδῶ ἦλθα γιά νά ἐπιτύχω τή νέκρωση καί ἂν γράψω γιά χάρη της, παραβαίνω τοὺς ὅρους καί τά μέσα τῆς νεκρώσεως. Ἀλλά ἂν δέν γράψω, παραβαίνω τήν ἐντολή πού λέει νά βοηθοῦμε τοὺς ἔχοντες ἀνάγκη. Κάνε ἀγάπη, Πάτερ, καί πές μου τί νά κάνω.

Ἀπόκριση

Α"ν ἦσουν νεκρός καί ἐρχόταν ἡ ἀδικημένη χήρα νά τή βοηθήσεις θά μπορούσες νά τό κάνεις; Καί ἂν βοηθήσεις αὕτη καί ἔλθει καί κάποια ἄλλη, μπορεῖς νά τήν περιφρονήσεις καί νά παραβεῖς τήν ἐντολή; Ὁ νεκρός ὅμως δέν ἔχει τέτοιες φροντίδες. Κι' ἂν γογγύσουν ἐναντίον σου, αὐτό ἐσένα δέν σέ βλάπτει καθόλου.

57. «Ἡρωτήθη ὁ ἀββάς Ἀγάθων, τί μεῖζον, ὁ σωματικός κόπος ἢ ἡ φυλακή τῶν ἔνδον· εἶπε δὲ ὁ γέρων· ἔοικε δένδρῳ ὁ ἄνθρωπος. Ὁ τοῖνον σωματικός κόπος, φύλλα ἐστίν· ἡ δὲ τῶν ἔνδον φυλακή, ὁ καρπὸς ἐστίν» (Γερωνικὸν Π.Β. Πάσχου, σελ. 12, η', "Εκδ. Ἀστήρ).

Δ'. ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ
ΠΡΟΣ ΔΥΟ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ
ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ

ρμβ΄

Ἄδελφός οἰκῶν ἐν κοινοβίῳ ἠρώτησε τὸν μέγαν Γέροντα περὶ τῶν ἰδίων λογισμῶν.

Ἀπόκρισις

Α΄ νόητος εἶ, διὰ τοῦτο κυριεύουσί σου οἱ λογισμοί, μάλιστα δὲ τὸ δικαίωμα. Ὁ Κύριος θέλει ἵνα ἔχῃς πάντα ἄνθρωπον διαφέροντά σου. Λοιπὸν δεῖξον αὐτῷ ὑπακοὴν ἐν πᾶσι· καὶ ποιήσον εἴ τι λέγει σοι, εἴτε περὶ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ οἰουδήποτε πράγματος, ὑποτάγητι αὐτῷ. Ἐὰν δὲ ἡ πράγμα βαρὺ, γενοῦ γνώμης τοῦ Ἀββᾶ. Καὶ εἴ τι λέγει σοι ποιήσον.

Καὶ περὶ ψαλμωδίας καὶ ἀγρυπνίας εἴ τι λέγει σοι ποιήσον καὶ ὅλα γίνεται σοι εἰς σωτηρίαν ψυχῆς. Καὶ ἐὰν συκοφαντήσῃ σε χαῖρε, συμφέρει γάρ σοι πάννυ· καὶ ἐὰν θλίψῃ σε, ὑπόμεινον· «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται». Ἐπὶ πᾶσι δὲ εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ· ἡ γὰρ εὐχαριστία πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας πρὸς τὸν Θεόν. Ἐν πᾶσι δὲ ἀεὶ κατάκρινε σεαυτὸν ἁμαρτάνοντα καὶ σφαλλόμενον καὶ οὐ κατακρίνει σε ὁ Θεός. Ταπεινώθητι ἐν πᾶσι καὶ εὐρίσκεῖς τὴν παρὰ Θεοῦ χάριν.

Ἐὰν μάθῃς ταῦτα, βοηθεῖ σοι ὁ Θεὸς εὐρεῖν δύναμιν. Τοῦτο γὰρ θέλημα αὐτοῦ ἐστίν, ἵνα πᾶς ἄνθρωπος σωθῇ καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθῃ.

ρμγ΄

Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

“Ένας αδελφός πού κατοικούσε σέ Κοινόβιο ρώτησε τό μεγάλο Γέροντα σχετικά μέ τούς λογισμούς του.

Ἑ Απόκριση

Εἴσαι ἀνόητος, γι’ αὐτό σέ κυριεύουν οἱ λογισμοί σου καί μάλιστα τό δικαίωμα. Ὁ Κύριος θέλει νά ἔχεις κάθε ἄνθρωπο ἀνώτερό σου. Δεῖξε λοιπόν σ’ αὐτόν ὑπακοή σέ ὅλα καί κάνε ὅ,τι σοῦ ζητᾶ, σχετικά μέ τό φαγητό, τό ποτό καί ὅποιοδήποτε πράγμα, δηλαδή ὑποταγή σέ ὅλα. Ἐάν δέ κάτι σοῦ φαίνεται βαρύ, πάρε τή γνώμη τοῦ ἙΑββᾶ καί ὅ,τι σοῦ λέει κάνε το. Καί γιά τήν ψαλμωδία καί γιά τήν ἀγρυπνία ὅ,τι σοῦ λέει νά τό κάνεις καί ὅλα θά συντελέσουν στή σωτηρία τῆς ψυχῆς σου. Ἐάν τώρα τύχει καί σέ συκοφαντήσει, νά χαίρεσαι, διότι αὐτό συμφέρει πολύ τήν ψυχή σου. Καί ἂν σοῦ προξενήσει λύπη, νά τό ὑπομείνεις, «διότι αὐτός πού θά ὑπομείνει μέχρι τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22). Γιά ὅλα δέ νά εὐχαριστεῖς τό Θεό, διότι ἡ εὐχαριστία πρεσβεύει στό Θεό, ὥστε νά ἐνισχύει τήν ἀδυναμία μας. Καί σέ ὅλα πάντοτε κατάκρινε τόν ἑαυτό σου ὡς ἁμαρτοποιοῦ καί παραβάτη καί δέν θά σέ κατακρίνει ὁ Θεός. Ταπεινώσου στό καθετί καί θά βρεῖς τή Χάρη πού δίνει ὁ Θεός.

Ἐάν τά ἐννοήσεις αὐτά καί τά κάνεις πράξη, θά σέ βοηθήσει ὁ Θεός νά βρεῖς δύναμη. Διότι αὐτό εἶναι τό θέλημά Του, «νά σωθεῖ κάθε ἄνθρωπος καί νά ἔλθει σέ ἐπίγνωση τῆς ἀλήθειας» (Α΄ Τιμ. 2, 4).

᾽Απόκρισις

Α᾽δελφέ, μὴ βάλης σεαυτὸν διακρίναι τοὺς ἐρχομένους σοι λογισμοὺς καὶ γὰρ οὐκ ἔστι τοῦ μέτρου σου· καὶ ταράσσουσί σε ὡς θέλουνσι τὸν μὴ γινώσκοντα τὴν μεθοδείαν αὐτῶν. ᾽Αλλ' ἐὰν ταράσσωσί σε, εἰπὲ αὐτοῖς· ἐγὼ οὐκ οἶδα τίνες ἐστέ· ὁ γινώσκων Θεός, μὴ ἐάσῃ ὑμᾶς πλανησαί με. Καὶ ρίψον ἐνώπιον Θεοῦ τὴν ἀδυναμίαν σου, λέγων· Κύριε, ἐν ταῖς χερσί σου εἰμι βοήθησόν μοι καὶ ἐξελοῦ με ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν. Τὸν δὲ βραδύνοντα λογισμὸν καὶ πολεμοῦντά σε εἰπὲ τῷ Ἀββᾶ σου καὶ διὰ τοῦ Θεοῦ θεραπεύει σε.

Καὶ περὶ ἐργοχείρου, εἴ τι ἀκούεις ποιήσον καὶ σώζῃ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ. Περὶ τῶν Ψαλμῶν, μὴ ἀφῇς τὸ μάθημα, ἐνέργεια γὰρ ἐστὶ καὶ πύκτευσον τοῦ ἀποστηθίζειν· ὠφελεῖσαι γὰρ πάνυ. Περὶ δὲ τοῦ ἀκοῦσαι τὰ ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου, μὴ ζητήσης· ἔχεις γὰρ μαθήματα τέως κατὰ τὰ μέτρα σου τὰ ὠφελοῦντά σε.

ρμδ΄

Τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

᾽Απόκρισις

Μὴ χλευασθῇς ἀφελῆ, (ἥτοι ἀνοήτως) οὐκ ἔνι πιστεῦσαι τοῖς ἐχθροῖς σου· ἐὰν γὰρ ἀμεριμνήσης καὶ ἀμελήσης ἔρχονται πάλιν· ὁ στρατιώτης γὰρ ἐν καιρῷ εἰρήνης μελετᾷ τὰ τοῦ πολέμου. Βλέπε ὅτι ὁ Κύριος εἶπε τῷ ὄφει, αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν. Ἔως οὖν ἐσχάτης ἀναπνοῆς, οὐκ ὀφείλει ἀμεριμνήσαι ἄνθρωπος. Πρόσεχε οὖν σεαυτῷ, ἀδελφέ, ἀπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς κενοδοξίας καὶ τοῦ ὕπνου καὶ τῶν λοιπῶν παθῶν, εἰδὼς ὅτι ὁ ἐχθρὸς οὐ κοιμᾶται οὐδ' ἀμελεῖ.

1. Ὁ ὕπνος εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ ἀδιάβλητα πάθη, «σπουδαῖο συστατικὸ τῆς ἀνθρώπινης φύσεως», ὅπως λέει ὁ ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος. «᾽Υπνος ἐστὶ φύσεως ποσῶς σύστασις, εἰκὼν θανάτου, αἰσθήσεων ἀργία» (Κλίμαξ Ἰω. Σιναΐτου σελ. 227, Ἔκδ. Ἱ. Μ. Παρακλήτου). Ὁ ὕπνος προέρχεται ἄλλοτε ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη φύση, ἄλλοτε ἀπὸ τὰ φαγητὰ καὶ ἄλλοτε ἀπὸ τοὺς δαίμονες (ἐνθ' ἀνωτέρω).

Ὁ μοναχός, ὅπως σέ ὅλα ἀσκεῖ βία, ἔτσι ἐνδείκνυται νὰ ἀσκεῖ καὶ στὸν ὕπνο. Διότι καὶ «ἡ πολυπνία» εἶναι πολλὰς φορὲς μιὰ κακὴ συνήθεια. Οἱ Γέροντες τῆς ἐρήμου ἀπέβλεπαν στὸ νὰ ὑποτάξουν κατὰ κάποιο τρόπο τὸν ὕπνο μὲ τὴ σκληραγωγία.

Ἀναφέρουν γιὰ τὸν ἀββᾶ Ἀρσένιο, ὅτι ἔμενε ἀγρυπνος ὅλη τὴ νύκτα καὶ μόνο «περὶ τὸ πρῶι, ὅτε διὰ τὴν φύσιν ἤθελε καθευδῆσαι» ἔλεγε τοῦ ὕπνου: «δεῦρο κακὲ δοῦλε· καὶ ἤραψε μικρὸν

Ἀπόκριση

Αἰδελφέ, νά μήν ἐπιχειρήσεις νά κάνεις τή διάκριση τῶν λογισμῶν πού σοῦ ἔρχονται, διότι αὐτό, στ' ἀλήθεια, δέν εἶναι στά μέτρα σου. Καί θά σέ ταράξουν οἱ δαίμονες, ὅπως τό ἐπιδιώκουν, διότι δέν γνωρίζεις τίς μεθοδεῖες τους. Ὁ ἄν πράγματι λοιπόν σέ ταράξουν καί σέ συγχύσουν, πές τους: «Ἐγώ δέν γνωρίζω ποιοί εἶστε, ὁ Θεός πού γνωρίζει εἶθε νά μήν ἐπιτρέψει νά μέ πλανήσετε». Καί ρίξε τήν ἀδυναμία σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, λέγοντας: «Κύριε, εἶμαι στά χέρια σου, βοήθησέ με καί γλύτωσέ με ἀπό τά χέρια τῶν ἐχθρῶν μου». Ἐκεῖνο δέ τό λογισμό πού παραμένει καί σέ πολεμάει, πές τον στόν Ἀββᾶ σου καί θά σέ θεραπεύσει μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ.

Γιά τό ἐργόχειρο, ὅ,τι σοῦ λένε, κάνε το καί θά σωθεῖς στό ὄνομα τοῦ Κυρίου. Γιά τούς Ψαλμούς, νά μήν ἀφήσεις τήν ἐκμάθησή τους, διότι εἶναι ἐνέργεια τῶν δαιμόνων πού θέλουν νά σέ ἀποτρέψουν. Γι' αὐτό ἀγωνίσου πυγμαχώντας νά ἀποστηθίζεις Ψαλμούς, διότι πράγματι θά ὠφεληθεῖς πολύ. Μή ζητᾷς δέ νά ἀκοῦς πράγματα πού ὑπερβαίνουν τή δύναμή σου. Ἄλλωστε, ἔχεις πρός τό παρόν μαθήματα, σύμφωνα μέ τά μέτρα σου, πού θά σέ ὠφελήσουν πολύ.

144

Τοῦ ἴδιου τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τόν ἴδιο.

Ἀπόκριση

Πρόσεχε μήπως ἡ ἀφέλειά σου γίνεῖ αἰτία νά σέ περιπαίξουν οἱ ἐχθροί σου. Ποτέ καί γιά καμμία περίπτωση μήν τούς ἐμπιστεύεσαι. Νά εἶσαι βέβαιος ὅτι, ἂν ξενοιάσεις καί ἀδιαφορήσεις, αὐτοί πάλι θά σοῦ ἐπιτεθοῦν. Γι' αὐτό ὁ στρατιώτης καί σέ περίοδο εἰρήνης γυμνάζεται καί ἀσκεῖται γιά νά ἔχει ἐτοιμότητα πολέμου. Πρόσεχε τί εἶπε ὁ Κύριος στό φίδι: «Αὐτός θά σοῦ συντρίψει τό κεφάλι καί σύ θά τοῦ χτυπήσεις λίγο τή φτέρνα του». Ὁ ἄνθρωπος δηλαδή, μέχρι τήν ἔσχατή του ἀναπνοή, δέν πρέπει νά ἀμεριμνήσει καθόλου. Πρόσεχε λοιπόν, ἀδελφέ, νά φυλάγῃς ἀπό τήν ὀργή, τήν κενοδοξία, τόν ὕπνο¹ καί τά ὑπόλοιπα πάθη, ἔχοντας ὑπόψη σου ὅτι ὁ ἐχθρός οὔτε κοιμᾶται οὔτε ἀμελεῖ ποτέ.

¹καθεζόμενος» (Γερωντικόν Π.Β. Πάσχου, σελ. 6, ιδ, ιε, ἐνθ' ἄνωτ.).

Φυσικά, οἱ Γέροντες δέν ἐπιδιώκουν τή βία καί τήν κακοπάθεια γιά νά γίνουν σωματοκτόνοι. Ἐκεῖνο πού ἐπιδιώκουν εἶναι ἡ ἀπάθεια καί ἡ ἀγγελικὴ πολιτεία. Γι' αὐτό γίνονται κατὰ κάποιον τρόπο παθοκτόνοι καί περιορίζουν στό ἐλάχιστο τίς ἀνάγκες τοῦ σώματος.

‘Αδελφέ, εἰ θέλεις σωθῆναι, κτῆσαι ταπεινώσιν, ὑπακοὴν καὶ ὑποταγὴν ἐκούσιον. Καὶ ὅταν ἀκούῃς τίποτε παρὰ τοῦ Γέροντος, εἴ τι ἂν ᾖ, εἰπὲ αὐτῷ μετὰ ταπεινώσεως· εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, Πάτερ, ὅπως δώῃ μοι ὁ Θεὸς σύνεσιν καὶ γρήγορσιν ἵνα μὴ θλίψω σε.

Ταῦτα φύλαξον καὶ σώζη.

ρμε΄

‘Ο αὐτὸς ἀδελφὸς ἀσθενεῖα περιπεσὼν καὶ ὑποπτέων ἀποθανεῖν, ᾔτησε μετὰ ταπεινώσεως πολλῆς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα περὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν· καὶ περὶ ὑπομονῆς τῆς ἐν τῇ νόσῳ ἕως τέλους. Καὶ ἀπεκρίνατο αὐτῷ οὕτως.

Μὴ λυπηθῇς, ἀδελφέ· ὁ γὰρ ἐκτὸς ἁμαρτιῶν θάνατος, οὐκ ἔστι θάνατος, ἀλλὰ μετὰβασις ἀπὸ θλίψεως εἰς ἀνάπαυσιν· ἀπὸ σκοτόους εἰς τὸ ἀνεκκάλητον φῶς καὶ εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Καὶ λέγει δέ σοι ὁ Θεὸς ὁ μέγας βασιλεὺς, ἀφέννταιί σοι πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι σου, προηγουμένως

1α. ‘Υπάρχουν γνῶμες κανονολόγων οἱ ὅποιοι ἀπαγορεύουν στοὺς ἀπλοὺς μοναχοὺς τὸ δικαίωμα τῆς ἀφέσεως ἁμαρτιῶν (Θ. Βαλασαμῶνας, ‘Απόκρισις εἰς τὴν ΚΑ΄ ἐρώτησιν Μάρκου ‘Αλεξανδρείας, ἐν Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα ‘Ι. Κανόνων, τόμ. 4, σελ. 464): «‘Ιερωμένους δὲ μοναχός, ἢ πολλῶν πλέον ἀνίερος, παρὰ γνῶμην ἐπισκόπου τῷ Θεῷ καταλάσσειν οὐ δύναται τὸν ἐξαγορεύσαντα» καὶ «ἀνιέρῳ δὲ μοναχῷ οὐδὲ χάρισμα ἐπισκοπικὸν δίδωσιν ἐξουσίαν καταλλαγῆς».

‘Ο ἅγιος Νικόδημος ὁ ‘Αγιορείτης, στὸ προοίμιο τῆς Β.Ψ. τῆς ‘Εκδόσεως Σχοινᾶ, σελ. 18, ἀναφέρει, ὅτι ὁ ἅγιος Ἀββάς Βαρσανούφιος ἔλαβε τὸ χάρισμα «τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτίας διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην». ‘Ο Θεοδώρητος Κύρου ἐπίσης διηγεῖται, ὅτι ἕνας ‘Ισμηλίτης μετέβη πρὸς τὸν Συμεὼν τὸ Στυλίτη, γιὰ νὰ ἐξομολογηθεῖ καὶ νὰ λάβει ἄφεση ἁμαρτιῶν (Φιλόθεος ἱστορία 27, P.G. 1477CD).

‘Εξουσία «τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν» ἁμαρτίας ἔλαβαν πολλοὶ μοναχοὶ λοιπόν, ἐξέχουσες προσωπικότητες τῆς ἐρήμου, ὅπως ὁ ἅγιος Βαρσανούφιος, ὁ Συμεὼν ὁ Στυλίτης, ὁ ὁσιος Παῦλος ὁ νέος κ.ἄ.

Τὸ ἂν ἔχουν τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἐξουσία οἱ μοναχοὶ «τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτίας», μὴ ἔχοντες ἱερατικὴ διακονία, ἀποτέλεσε πρόβλημα ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ ἀπασχόλησε κατὰ πολὺ τὴν ‘Εκκλησία.

‘Ο ἅγιος Συμεὼν ὁ Ν. Θεολόγος, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ ὁποίου προέκυψε κυρίως τὸ πρόβλημα, στὴν «Περὶ ἐξομολογήσεως» 1η ἐπιστολῇ του, δὲν ἀρνεῖται τὸ δικαίωμα τῆς ἀφέσεως στοὺς φυσικοὺς φορεῖς αὐτῆς, ἐπισκόπους καὶ ἱερεῖς, ἀλλὰ διακρίνει αὐτοὺς πού ἔχουν λάβει τὴ χειροτονία ἐξ ἀνθρώπων καὶ αὐτοὺς πού ἔλαβαν τὸ δικαίωμα καὶ τὴν ἐξουσία ἀπὸ τὸ Θεό: «τοὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προχειρισθέντας», διὰ τὴν προσωπικὴ τους ἀγιότητα, οἱ ὅποιοι εἶναι «θέσει υἱοὶ καὶ ἅγιοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ» (‘Επ. 1η, σελ. 127). «Τῶν τοιούτων ἐστὶ τὸ δεσμεῖν καὶ λύειν καὶ ἱεουργεῖν καὶ διδάσκειν, οὐχὶ δὲ τῶν ἐξ ἀνθρώπων τὴν ψῆφον καὶ τὴν χειροτονίαν μόνον λαμβανόντων· οὐ γὰρ ἀφ’ ἐστυοῦ, φησί, τις τὴν τιμὴν λαμβάνει, ἀλλ’ ὑπὸ τοῦ Κυρίου καλούμενος. Οὐκ εἶπεν ὁ

Ἄδελφέ, ἂν θέλεις νά σωθεῖς, ἀπόκτησε ταπείνωση, ὑπακοή καί ἐκούσια ὑποταγή. Καί κάθε φορά πού θά ἀκούσεις κάτι ἀπό τό Γέροντα, ὁ,τιδήποτε καί ἂν εἶναι αὐτό, πές του μέ ταπείνωση: Εὐχου γιά μένα, Πάτερ, νά μοῦ δώσει ὁ Θεός σύνεση καί ἐγρήγορη, ὥστε νά μή σέ φέρω σέ δύσκολη θέση.

Αὐτά νά φυλάξεις καί θά σωθεῖς.

145

Ὁ ἴδιος ἀδελφός, ἐπειδή ἀρρώστησε καί προαισθάνθηκε ὅτι θά πεθάνει, ζήτησε μέ πολλή ταπείνωση ἀπό τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, νά εὐχεται γιά τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν του καί νά τοῦ δοθεῖ ὑπομονή νά σηκώσει τήν ἀρρώστια του μέχρι τό τέλος. Ὁ δέ Γέροντας τοῦ ἔδωσε τήν ἐξῆς ἀπόκριση.

Αἰδελφέ, νά μή λυπηθεῖς, διότι ὅποιος ἔχει ἀπαλλαχθεῖ ἀπό τίς ἁμαρτίες του πρὶν τό θάνατό του, δέν πεθαίνει, ἀλλά μεταβαίνει ἀπό τή θλίψη στήν ἀνάπαυση, ἀπό τό σκοτάδι στό ἀνεκλάλητο φῶς καί στή ζωή τήν αἰώνια. Ὁ Θεός δέ, ὁ μέγας βασιλιάς, σοῦ λέει: «Σοῦ συγχωροῦνται ὅλες σου οἱ ἁμαρτίες»^{1α}, διότι πρὶν τό θάνατό σου ἔχουν προηγηθεῖ οἱ προσευχές καί οἱ

ἐξ ἀνθρώπων τὴν ψῆφον δεχόμενος, ἀλλ' ὁ ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰς τοῦτο προορισθεὶς καὶ προχειρισθεὶς». Καθότι ἡ πνευματικὴ πατρότητα εἶναι ἓνα ἰδιαίτερο χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος καὶ δέν τὴν καταξίανει οὔτε ἡ ἡλικία, οὔτε τὸ ἱερατικὸ λειτούργημα, οὔτε τὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο, ἀλλὰ εἶναι «ἐκτακτὸν χάρισμα παρεχόμενον εἰς ἁγίους ἄνδρας».

Ἔτσι ὑποστηρίζει ὅτι ἄφεση ἁμαρτιῶν μπορεῖ κάποιος νά λάβει ὄχι μόνο διὰ τῶν ἱερέων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν μοναχῶν: «ὁμοίως γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν μοναζόντων ταῦτα λογίζονται· αὐτοὶ γὰρ διὰ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς παρ' αὐτῶν δεδομένης αὐτοῖς συγχωρήσεως τῶν ἁμαρτημάτων λαμβάνουσι συγχώρησιν» (Ἐπ. 3, 674-677).

Ἡ ὀριστικὴ ὁμως ρύθμιση τοῦ ἐπίμαχου αὐτοῦ προβλήματος ἔγινε σέ χρόνους μεταγενέστερους τοῦ Συμεὼν τοῦ Ν. Θεολόγου. Ὁ κανονολόγος Βαλααμῶν (+ 12ος αἰ.) διακρίνει σαφῶς «τὴν διακονίαν τοῦ συμβουλευεῖν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀφιέναι», ἐπιβεβαιώνοντας τὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἀναθέτει τὴ διακονία τῆς ἀφέσεως στοὺς ἐπισκόπους καὶ στοὺς ἱερεῖς, τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐξουσιοδοτούμενους, ἐνῶ τὴν πνευματικὴ καθοδήγηση καὶ τὴν ἀναδοχή τῶν λογισμῶν θεωρεῖ ὅτι μπορεῖ νά τὴ διακονήσουν καὶ οἱ μοναχοί, παρουσιάζοντας τὴ μεγάλη γενεὰ τῶν «Γερόντων», ἡ ὁποία ἔχει δώσει ἐξοχα παραδείγματα ἁγίων καὶ πεφωτισμένων πνευματικῶν ὁδηγῶν (βλ. ἐκτενὴ παρουσίαση τοῦ θέματος στὴ διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ τοῦ Βεν. Χριστοφορίδου «Ἡ πνευματικὴ πατρότης κατὰ τὸν Συμεὼν τὸν Ν. Θεολόγο, Θεσ/νίκη 1977», ἀπ' ὅπου περιληπτικὰ ἀντλήθηκαν τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα, σελ. 49-58).

Καθόσον ὁμως εἶναι δυνατόν σέ μᾶς νά προσεγγίσουμε ἐρμηνευτικὰ τό θεολογικὸ τοῦτο πρόβλημα, εἶναι εὐλόγο νά ποῦμε τὴ γνώμη μας, μέ τὴ συνείδηση ὅτι δέν λύνουμε τό πρόβλημα, ἀλλὰ προτείνουμε μιά κάποια ἐρμηνεία. Ἴσως λοιπὸν νά μπορούσε νά θεωρηθεῖ ἡ θέση τοῦ μεγάλου Γέροντος Βαρσανουφίου «ἀφέντοί σοι πᾶσαι οἱ ἁμαρτίαι», ὄχι ὡς μυστηριακῆς τελετουργίας λόγος, ἀλλὰ ὡς ἀποκάλυψη τῆς μυστικῆς πραγματικότητος. Ἐφόσον ὁ Ὅσιος «ἔζη ἐν τῇ κοινω-

διὰ τῶν εὐχῶν καὶ δεήσεων τῶν ἁγίων καὶ διὰ τὴν σὴν εἰς αὐτὸν πίστιν, δώῃ σοι τὴν ὑπομονὴν ἕως τέλους.

ρμς΄

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Δέσποτά μου, Πάτερ, ἐν ταῖς χερσίν εἰμι τοῦ Θεοῦ καὶ ταῖς σαῖς. Ποίησον οὖν τὸ ἔλεός σου ἕως τέλους μετ' ἐμοῦ καὶ τάχυνον τοῦ ἀπολύσαι με παρατιθέμενός με τῷ Δεσπότῃ μου Χριστῷ· καὶ ὁδηγῶν ταῖς ἀγίαις σου εὐχαῖς καὶ παραπέμπων τὸν ἄερα καὶ τὴν ὁδὸν ταύτην ἣν οὐ γινώσκω.

Ἀπόκρισις

ἐφ' τῷ καταξιώσαντι ὑπεραποθανεῖν ἡμῶν, τῷ Δεσπότῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ πάσης πνοῆς, παρατίθημί σε, ἀδελφέ, τοῦ καταπραῦναι ἔμπροσθέν σου τὸν φόβον τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἀνεμπόδιστον ποιῆσαι τὴν ἀνάβασιν τῆς ψυχῆς σου καὶ μετὰ παρρησίας προσκυνῆσαι τὴν ἁγίαν Τριάδα, τοῦτ' ἔστιν ἡλευθερωμένον· φοβούμενον δὲ καὶ τρέμοντα κατὰ τοὺς Ἀγγέλους καὶ τοῦ ἀναπαῦσάι σε μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ.

ρμζ΄

Ἄλλος ἀδελφός ἀσθενήσας, φθίσει περιπεσών, καὶ πάνυ κινδυνεύων, παρεκάλεσε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ αἰτῆσαι αὐτῷ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Ἀπόκρισις

ἡ φοβηθῆς, ἀδελφέ, ἀλλὰ μάλλον χαρῇ ἡ ψυχὴ σου, καὶ εὐφρανθῇ ἐν Κυρίῳ. Καὶ πιστευσόν μοι μετὰ ἀληθείας ὅτι ἰδοὺ συνεχώρησεν ὁ Θεὸς ὅλας σου τὰς ἁμαρτίας κατὰ τὴν αἴτησίν σου, ἀπὸ παιδὸς μέχρι

νία τοῦ ἁγίου Πνεύματος» καὶ ἦταν φορέας τοῦ ἐνορατικοῦ, προορατικοῦ καὶ διορατικοῦ χαρίσματος, δὲν παρέχει ἄφεση, ἀλλὰ φανερώνει τὸ ἔργο τῆς θείας Χάρης. Ἡ θέση του εἶναι ὑπέρβαση τοῦ κατεστημένου καὶ ὄχι παράβαση. Ἔχουμε ὅλλωστε διδαχθεῖ ὅτι ἡ θεία Χάρη συνεργάζεται συχνὰ μὲ τὸν ἄγνωστο σέ μᾶς ἑαυτὸ μᾶς καὶ μᾶς διατηρεῖ σέ ἄγνοια αὐτῆς τῆς συνέργειας, προνοητικά καὶ προληπτικά, διευκολύνουσα τὴν προαίρεσή μας νὰ κρατηθοῦμε στὴν ταπεινοφροσύνη. Οἱ ἱεροὶ Κανόνες, σέ κάθε περίστασι, μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι μᾶς ἀσφαλίζουν ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία ἢ περιορίζουν τὴν αὐθαιρεσίᾱ μας, ἀλλὰ ποτέ δὲν σκοπεύουν τὸν περιορισμὸ τῆς ἁπειρης καὶ ἀπειροδύναμης Θεϊκῆς ἐμβέλειας.

δεήσεις τῶν ᾿Αγίων ὑπὲρ τῆς σωτηρίας σου καὶ διότι καὶ σὺ ὁ ἴδιος ἔχεις ζήσει μέ ἀκλόνητη πίστη πρὸς τὸ Θεό. Αὐτός ὁ Θεός νά σοῦ δώσει ὑπομονή μέχρι τέλους.

146

Τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα: Πάτερ καὶ δέσποτά μου, εἶμαι στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ στὰ δικά σου. Δεῖξε λοιπόν τὸ ἔλεός σου πρὸς ἐμένα μέχρι τὸ τέλος καὶ σπεῦσε νά μέ ἐλευθερώσεις ἀπὸ τὰ δεσμά πού μέ κρατοῦν στή γῇ καὶ νά μέ παραδώσεις στοῦ Δεσπότη μου Χριστό, ὁδηγώντας με, μέ τίς ἁγίες σου εὐχές καὶ ἀποστέλλοντάς με στοὺς αἰθέρες καὶ στοῦ δρόμο αὐτοῦ πρὸς τὸν Οὐρανό, τὸν ὁποῖο δέν τὸν γνωρίζω.

᾿Απόκριση

Α ᾿δελφέ, σέ παραδίδω στοῦ Θεοῦ, σ' ᾿Εκείνον πού θεώρησε ὅτι εἵμαστε ἄξιοι νά πεθάνει γιὰ τὴ σωτηρία μας, στοῦ Δεσπότη τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ κάθε ζωντανοῦ δημιουργήματος, ὥστε, πρὶν νά σέ πάρει κοντά Του, νά σοῦ καταπραῖνει τὸ φόβο τοῦ θανάτου καὶ νά κάνει ἀνεμπόδι-στη τὴν ἀνάβαση τῆς ψυχῆς σου, γιὰ νά προσκυνήσεις μέ παρρησία τὴν ἁγία Τριάδα. Δηλαδή, νά προσκυνήσεις ἐλευθερωμένος μέν, ἀλλὰ φοβούμενος καὶ τρέμοντας, ὅπως οἱ ᾿Αγγελοι ἐνώπιόν Του καὶ νά ἀναπαυθεῖς μαζί μέ τούς ᾿Αγίους Του.

147

᾿Ενας ἄλλος ἀδελφός, πού προσβλήθηκε ἀπὸ φυματίωση² καὶ κινδύνεισε πολύ, παρακάλεσε τὸ μεγάλο Γέροντα νά εὐχεται γι' αὐτόν καὶ νά ζητήσει γιὰ χάρη του τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν του.

᾿Απόκριση

Α ᾿δελφέ, μὴ φοβηθεῖς, ἀλλὰ μάλλον νά χαρεῖ ἡ ψυχὴ σου καὶ νά εὐφρανθεῖ ἐν Κυρίῳ. Καὶ πίστεψέ με, στ' ἀλήθεια, πῶς ὁ Θεός σοῦ συγχώρεσε ὅλες τίς ἁμαρτίες, ὅπως τὸ ζήτησες, ἀπὸ τὰ παιδικὰ σου χρό-

2. ᾿Ο ἀδελφός αὐτός φαίνεται νά εἶναι ὁ ἀπλὸς ἐκεῖνος καὶ δοκιμάτατος ἐργάτης τῆς ὑπακοῆς, ὁ Δοσίθεος, περὶ τοῦ ὁποίου γράφει ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος στὸν πρῶτο του λόγο. Τὸν Δοσίθεο τὸν εἶχε ὡς ὑποτακτικό στοῦ Νοσοκομεῖο μαζί του ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος, τὸ ὁποῖο εἶχε κτισθεῖ μέ τὴν προτροπὴ καὶ τὴν εὐλογία τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου. ᾿Ο Δοσίθεος λοιπόν εἶναι ἐκεῖνος πού εἶχε πάθει φυματίωση καὶ ζητοῦσε ἀπὸ τὸ Γέροντα νά εὐχεται καὶ νά τοῦ δώσει ἄφεση ἁμαρτιῶν, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος (Σχόλιο ἀγίου Νικοδήμου μεταφρασμένο, σελ. 98, ἐνθ' ἄνωτ.).

τοῦ δεῦρο. Εὐλογητὸς ὁ θελήσας Θεός, ὅτι συνεχώρησέ σοι ὅλας. Μὴ οὖν λυπηθῇς οὐδὲν κακὸν ἔχεις· πόνος ἐστὶ καὶ παύεται.

ρμη΄

Πάλιν αὐτοῦ βαρηθέντος ἐπὶ πλεῖον παρεκάλεσαν τινὲς ἀδελφοὶ τὸν ἄλλον γέροντα ἐρμηνεύσαι αὐτοῖς τὴν πρὸ ταύτης ἀπόκρισιν· ἥ περὶ ζω-
ῆς εἶπεν ὁ Γέρων· ἥ περὶ θανάτου.

Π ᾿Απόκρισις
ἐρὶ θανάτου ἐστὶ· δύναται δὲ αἰτῆσαι αὐτῷ ζωὴν, ἐὰν πληροφορηθῇ
ὑπὸ Θεοῦ.

ρμθ΄

Ταῦτα ἀκούσαντες παρεκάλεσαν τὸν μέγαν Γέροντα αἰτῆσαι αὐτῷ
ζωὴν.

᾿Απόκρισις

Ο ᾿ Θεός μου ὁ ἀγαθὸς καὶ εὐσπλαγχνος, ἔτι καὶ ἔτι ἐμπλήσοι ὑμᾶς τῆς
χαρᾶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. ᾿Αμήν. Περὶ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ ἀρκεῖ αὐ-
τῷ εἶ τι κατηξιώθη λαβεῖν, ὅτι ἄφνω πλούσιος ἐγένετο, καὶ ἐκ δούλου
ἐλεύθερος· ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ εὐδοκήσας καὶ προσδεξάμενος τὴν παράκλησιν
Θεός. Μηδὲν οὖν εἶπητε τῷ ἀδελφῷ, ἵνα μὴ λυπηθῇ· ἀλλ' ὑμεῖς φυλάξατε τὸ
μυστήριον· οὐ γάρ ἐστιν αὐτῷ θάνατος, ἀλλὰ μετάβασις ἀπὸ θανάτου εἰς ζωὴν
τὴν αἰώνιον, καὶ ἐκ θλίψεως εἰς ἀνάπαυσιν.

ρν΄

Πάλιν τοῦ ἀδελφοῦ βαρηθέντος, καὶ πάνυ κάμνοντος, παρεκάλεσαν
αὐτὸν τὸν μέγαν Γέροντα ποιῆσαι τὸν Θεὸν αἰτηθέντα ὑπ' αὐτοῦ μετὰ
τοῦ ἀδελφοῦ τάχιον τὸ ἔλεος.

για μέχρι σήμερα. Εὐλογητός ὁ Θεός ὁ Ὅποιος τό θέλησε καί σοῦ συγχώρεσε τά πάντα. Μή λυπᾶσαι λοιπόν, δέν θά βρεῖ ὁ Θεός μέσα σου κάτι κακό. Πρὸκειται γιά ἓνα πόνο πού θά πάρει τέλος.

148

Πάλι, ἐπειδή ὁ ἴδιος βάρυνε ἀκόμη περισσότερο, παρακάλεσαν κάποιοι ἀδελφοί τόν ἄλλο Γέροντα, τόν ἀββά Ἰωάννη, νά τοὺς ἐρμηνεύσει τήν προηγούμενη ἀπόκριση. Δηλαδή, ὁ Γέροντας ἐννοοῦσε ὅτι θά ζήσει ὁ ἀδελφός ἢ ὅτι θά πεθάνει;

ἘΑπόκριση

Εννοοῦσε ὅτι θά πεθάνει. Ἀλλά ὁ Γέροντας ἔχει τή δύναμη νά ζητήσει νά τοῦ παραταθεῖ ἡ ζωή, ἄν τοῦ δώσει ὁ Θεός τέτοια πληροφορία.

149

Ἀφοῦ οἱ ἀδελφοί πῆραν τήν προηγούμενη ἀπάντηση παρακάλεσαν τό μεγάλο Γέροντα νά ζητήσει ἀπό τό Θεό νά τοῦ παρατείνει τή ζωή.

ἘΑπόκριση

Ο Θεός μου, ὁ ἀγαθός καί εὐσπλαγχνος, εἴθε νά σᾶς γεμίσει ἔτι καί ἔτι μέ τή χαρά τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν. Ὅσο γιά τόν ἀδελφό τοῦ ἀρκοῦν ὅσα καταξιώθηκε νά πάρει, διότι ξαφνικά ἐγινε πλούσιος καί, ἐνῶ ἦταν δοῦλος, ἐλευθερώθηκε. Ἀλλά ἄς εἶναι εὐλογητός ὁ Θεός πού εὐδόκησε καί δέχτηκε τήν σχετική μέ αὐτόν αἴτηση. Νά μήν πείτε τίποτε στόν ἀδελφό, γιά νά μή λυπηθεῖ. Μόνο νά κρατήσετε τό μυστικό, σχετικά μέ τό θάνατό του, μεταξύ σας. Διότι δέν πρόκειται μέ τό θάνατο νά ἀφανισθεῖ, ἀλλά θά μεταβεῖ ἀπό τό θάνατο στήν αἰώνια ζωή καί ἀπό τή θλίψη στήν ἀνάπαυση.

150

Πάλι ὅμως βάρυνε ὁ ἀδελφός καί πολύ ὑπέφερε, γι' αὐτό παρακάλεσαν τό μεγάλο Γέροντα νά μεσιτεύσει στό Θεό νά κάνει τό ἔλεός Του πρός τόν ἀδελφό, ὅσο τό δυνατόν γρηγορότερα.

᾽Απόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος.

ἰὰ τοῦτο ἔμεινεν ἐν τῷ κόπῳ, ἵνα μὴ μείνῃ καθ' ἑαυτὴν ἡ γενομένη περὶ αὐτοῦ δέησις· καὶ ὁ Θεὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ καὶ ἐποίησε καὶ ποιεῖ, εὐχαῖς ἀγίων. ᾽Αμήν.

Καὶ μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ἐτελειώθη ἐν εἰρήνῃ ὁ ἀδελφός.

3. Ὁ ἀββάς Δωρόθεος στό λόγο του «περί τοῦ ἀββᾶ Δοσιθέου» ἀναφέρει ὅτι ἔστειλε ὁ μέγας Γέροντας Βαρσανούφιος πρὸς τὸ Δοσίθεο τὴν ἐξῆς ἀπόκριση: «Εὐχομαι νὰ πορευτεῖς μέ εἰρήνῃ, νὰ στέκεις μπροστά στό θρόνο τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ καί νὰ πρεσβεύεις καί γιά μάς».

Προσθέτει δέ πῶς ὅταν ἄκουσαν οἱ ἀδελφοί τὴν ἀπόκριση τοῦ Γέροντα, ἄρχισαν νὰ ἀγανα-

Ἡ Απόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα

Γι' αὐτό παρέμεινε στὸν κόπο τῆς ἀρρώστιας, γιὰ νὰ μὴ μείνει ἄκαρπη ἡ δέηση ποὺ ἔγινε γιὰ χάρη του. Καί ὁ Θεός ἔκανε καί κάνει τό συμφέρον τοῦ ἀδελφοῦ, μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων. Ἀμήν³.

Μετά δέ τήν ἀπόκριση αὐτή ὁ ἀδελφός «ἐκοιμήθη» εἰρηνικά.

κτοῦν καί νά λένε: Τί καλό ἔκανε, τέλος πάντων ἡ ποιά ἦταν ἡ πνευματική του ἐργασία, ὥστε νά ἀκούσει τέτοια λόγια, αὐτός ποὺ ἦταν ἕνας ἀρχάριος καί εἶχε μόνο πέντε χρόνια στό Μοναστήρι; Καί τὰ ἔλεγαν αὐτά γιατί δέν ἤξεραν ποιά ἐργασία καί ἀδιάκριτη ὑπακοή εἶχε ὁ Ἀββάς, καί ὅτι ποτέ δέν ἔκανε δικό του θέλημα, ὁ καλός Δοσίθεος, τό ὑπόδειγμα τῶν ὑποτακτικῶν.

(Σχόλιο ἀγίου Νικοδήμου, σελ. 98, ἐνθ' ἄνωτ.).

Ε΄. ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ
ΠΡΟΣ
ΤΟΝ ΑΒΒΑ ΕΥΘΥΜΙΟ

ρνα΄

Γέρων τις Ἐββᾶς Εὐθύμιος ἡσυχάζων ἔπεμψε τὴν εὐχὴν ταύτην πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, ἵνα δι΄ αὐτοῦ ὁ Θεὸς ποιήσῃται τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπόκρισιν πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τὰς ἐν τῇ εὐχῇ.

<Ἑρώτησις>

Ζωοδότα, ἡ ὁδὸς τῶν ἐν σκότει, φώτισον καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇ ὁμίχλῃ, αὐτὸς γὰρ εἶπας, Ὁ Ἅγιε· «αἰτεῖτε καὶ λήψεσθε, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν». Καὶ ἐπειδὴ θέλεις καὶ εἰς ἡμᾶς θύραν ἀνοῖξαι σωτηρίας, τάχυνον· ἐνήρξω γάρ. Εἰ μὴ γὰρ ἤθελες ἡμᾶς σῶσαι, οὐκ ἂν ἡμῖν ἐδήλωσας, τὰ παρ' ἡμῖν μὲν ἀδύνατα, παρὰ σοὶ δὲ τῷ Θεῷ δυνατά.

Ἐδήλωσας ἡμῖν, Ὁ Ἅγιε, καθάρισον σεαυτὸν ἐὰν θέλῃς ἵνα ἔρχωμαι· καὶ γὰρ εἶπον, Ὁ Ἅγιε, ὁ πηλὸς καθάρισαι ἑαυτὸν οὐ δύναται. Καὶ πάλιν εἶπας ἡμῖν, Δέσποτα· ὁ θέλων μου καταξιωθῆναι τῶν δωρεῶν, κατανοησάτω τὰ ἴχνη μου ἐν πᾶσι. Καὶ πῶς δύναται κατανοῆσαι ὁ ἀπὸ γενέσεως τυφλὸς γεγεννημένος, ἐὰν μὴ ἀνοιχθῶσιν αὐτοῦ οἱ ὀφθαλμοί; Ὁ τυφλὸς ζητεῖ χειραγωγόν, ἵνα πως εὕρῃ τὴν μικρὰν διακονίαν αὐτοῦ. Καὶ γὰρ Τιμαῖος ὁ Βαρτιμαίου υἱός, ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν, αἰτῶν ἔλεημοσύνην καὶ ὅτε ἤκουσεν ὅτι τὸ φῶς τῆς δικαιοσύνης διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης διέρχεται, ἀνέκραξε λέγων· «υἱὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με. Καὶ ὅτε ἐσπλαγχνίσθῃ ἡ ἀγαθότης σου καὶ προσεκαλέσῃ αὐτὸν καὶ εἶπας, τί θέλεις ποιῆσω σοι; Ὁ δὲ εἶπε· ραββουνί, ἵνα ἀναβλέψω». Εὐθέως ἡ ἀγαθότης σου

1. Στὸ σημεῖο αὐτὸ διακρίνουμε ὅτι ἀρχίζουν νὰ ἀριθμοῦνται καὶ οἱ ἐρωτήσεις τοῦ Γέροντα Εὐθύμιου, ἐνῶ συνήθως ἡ ἀρίθμηση ἀκολουθεῖ τῇ σειρά τῶν Ἀποκρίσεων τῶν ἁγίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου.

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς γίνεται καὶ στὴν ἐρώτηση 58 (νη΄), ἀριθμεῖται καὶ ἡ Ἑρώτηση.

Κάποιος γέροντας ἸΑββάς, τό ὄνομα Εὐθύμιος, πού ζοῦσε ἡσυχαστικά, ἔστειλε τήν παρακάτω προσευχή πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, ὥστε μέσω τοῦ Γέροντα ὁ Θεός νά τοῦ δώσει τήν ἀνάλογη ἀπόκριση, πάνω στίς ἐρωτήσεις πού περιέχει ἡ προσευχή.

ἸΕρώτηση¹

Ζωοδότη, ἐσύ πού εἶσαι ἡ ὁδός ὧσων βρίσκονται στό σκοτάδι, φώτισε καί ἐμᾶς πού εἴμαστε μέσα στήν ὁμίχλη. ἸΕσύ ὁ ἴδιος εἶπες, ἸΑγίε, «ζητεῖτε καί θά λάβετε, χτυπήστε καί θά σᾶς ἀνοίξουν» (Ἰωάν. 16, 24). ἸΑφοῦ λοιπόν θέλεις νά ἀνοίξεις καί γιά μᾶς θύρα σωτηρίας, ἔλα γρήγορα· διότι ἤδη ἄρχισες. Γιατί, ἂν δέν ἤθελες νά μᾶς σώσεις, δέν θά μᾶς φανέρωνες ὅσα γιά μᾶς εἶναι ἀδύνατα, σέ σένα ὁμως, τό Θεό, δυνατά (Λουκ. 18, 27).

Μᾶς ἔχεις χαρίσει σωστή ἀντίληψη ἸΑγίε, γιά τό: «καθάρισε τόν ἑαυτό σου, ἂν θέλεις νά ἔλθω πρὸς ἐσένα». Καί ἐγώ σοῦ ἀπάντησα, ἸΑγίε: «τό χῶμα δέν μπορεῖ νά καθαρίσει τόν ἑαυτό του». Ἀκόμη μᾶς εἶπες, Δέσποτα: «Αὐτός πού θέλει νά καταξιωθεῖ νά λάβει τίς δωρεές μου, ἄς μάθει νά περπατάει στά δικά μου ἀχνάρια, σέ ὅλα τά θέματα». ἸΑλλά πῶς μπορεῖ νά τά βρεῖ καί νά τά ἀναγνωρίσει αὐτός πού εἶναι τυφλός ἐκ γενετῆς, ἂν ἐσύ δέν ἀνοίξεις τά μάτια του; (Ἰωάν. 9, 1). ἸΟ τυφλός ζητάει χειραγωγό, γιά νά μπορέσει κάπως νά βρεῖ μιὰ μικρή ἐλεημοσύνη. Ὅπως καί ὁ Βαρτιμαῖος, ὁ γιός τοῦ Τιμαίου, καθόταν κοντά στό δρόμο, ζητώντας ἐλεημοσύνη. Καί ἀμέσως, μόλις ἄκουσε ὅτι τό Φῶς τῆς δικαιοσύνης περνάει ἀπό ἐκεῖνο τό δρόμο φώναξε δυνατά: «Υἱέ τοῦ Δαβίδ, ἔλεήσέ με» (Μάρκ. 10, 47). Καί ὅταν τόν σπλαγχνίσθηκε ἡ ἀγαθότητά Σου, τόν προσκάλεσε καί τοῦ εἶπε: «Τί θέλεις νά σοῦ κάνω;» ἸΟ τυφλός ἀπάντησε: «Δάσκαλε, θέλω νά ἀναβλέψω». Ἀμέσως τότε ἡ ἀγαθότητά Σου τοῦ

εἶπεν· ἀνάβλεψον καὶ ἀνέβλεψε, καὶ εἶδε τὰ ἴχνη σου καὶ ἠκολούθησέ σοι.

Κἀγὼ θέλω ἀνακράξαι καὶ ἐπιτιμᾶ μοι ὁ ἀεὶ θέλων σκοτίσαι τοὺς ὀφθαλμούς τῶν βλεπόντων. Εἰ θέλει ἡ ἀγαθότης σου προσκαλέσασθαι καὶ ἐμὲ καὶ εἰπεῖν· τί θέλεις ποιήσω σοι; κράξω κἀγὼ κατ' αὐτόν· Κύριε ἵνα ἀνοιγῶσι μου οἱ ὀφθαλμοί. Καὶ γὰρ ὁ λεπρὸς εἰ ἡδύνατο ἑαυτὸν καθαρίσαι, οὐκ ἂν ἔκραξε, Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαι με καθαρίσαι, ἀλλ' ἑκαθάριζεν ἑαυτόν. Κἀγὼ κατ' αὐτόν κράζω· δὸς κάμοι τὴν αὐτὴν ἀγίαν φωνήν, «θέλω, καθαρίσθητι» καὶ εὐθέως ἀπέρχεται ἀπ' ἐμοῦ ἡ λέπρα· καὶ ἀναβλέψας καὶ καθαρισθεὶς, τότε κατανόησω τὰ ἴχνη σου, τοῦ βαδίσαι κατ' ὀπισθέν σου· ὅτι σὺ εἶ ἡ ὁδὸς τῶν πεπλανημένων.

Καὶ τὸν πατέρα παρακαλῶ· ναί, Πάτερ, δεήθητι τοῦ Δεσπότη τοῦ ἡμῶν Χριστοῦ, ἵνα ἀνοίξῃ μου τοὺς ὀφθαλμούς, ὅπῃ σὲ ἔχω τὸν χειραγωγὸν τὸν προσάγοντά με τῷ Δεσπότη Ἰησοῦ, ὅτι αὐτῷ, ἐστιν ἡ δόξα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρnb'

Ἀπόκρισις

Καὶ νῦν καιρὸς ἐστὶν εὐπρόσδεκτος τοῦ μελωδῆσαι τὸν τοῦ Εὐαγγελίου λόγον· «ὅτι οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ υἱοὶ αἰνούντες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες». Εἰ οὖν ὁ κακῶς ἔχων προσέλθῃ τῷ ἱατρῷ, χρή αὐτὸν φυλάξαι τὰ ὑπὸ τοῦ ἱατροῦ προστασσόμενα, κατὰ τὸν εἰπόντα· «πιστεῦειν δεῖ τὸν προσερχόμενον Θεῷ ὅτι ἐστι καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Πιστὸς γάρ ἐστιν ὁ εἰπών, ὅτι δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ἑκατονταπλασίονα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ζωὴν αἰώνιον». Οἱ τοίνυν προσερχόμενοι τῷ μεγάλῳ ἡμῶν ἱατρῷ, φωτίζονται ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἱατρεῦει αὐτῶν ὅλα τὰ νοητὰ πάθη.

2. Καθὼς κλείνει δοξολογικὰ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἀββᾶ Εὐθυμίου, ἔτσι καὶ ὅλες σχεδὸν οἱ ἐπιστολές τῶν ἁγίων Βαρσανουφίου καὶ Ἰωάννου ἔχουν αὐτὴ τὴν Τριαδολογικὴ καὶ δοξολογικὴ κατάκλιση, ἡ ὁποία εἶναι συνήθης τρόπος κατακλείσεως τῶν ὁμιλιῶν καὶ τῶν λόγων πολλῶν Πατέρων καὶ συγγραφέων τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἐπίσης ὁ ἀββάς Βαρσανουφίος συνηθίζει νὰ κάνει δοξολογικὴ ἀναφορά καὶ μόνο στό Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὁποῖος μᾶς ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθεια — ὅση δυνατὴ σὲ μᾶς — γιὰ τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιο Πνεῦμα. Ἀλλωστε ὁ Χριστὸς δοξαζόμενος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μᾶς δίνει τίς σωστὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴ δοξολογία τῆς ἁγίας Τριάδος.

Οἱ ὅσοι ἀββάδες, Βαρσανουφίος καὶ Ἰωάννης, εἶναι ἀνθρώποι ὄχι μόνο «ἐνθεοί», ἀλλὰ καὶ «Θεοχώρητοι». Τὴν ἴδια τὴν ὑπαρξή τους, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλη σχέση ἢ κατάστασι, τὴν ζοῦν μόνο μέσα στό Θεό, — ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ Ὁμοουσίῳ καὶ Ζωοποιῷ Τριάδι — καὶ τὴν προσλαμβάνουν καὶ τὴν συνευδοκιοῦν μόνο κατὰ Θεό καὶ ἐν Θεῷ. Δέν εἶναι ἡθικά ἢ δεοντολογικὰ συσχετισμένοι μέ τόν Ἰησοῦ. Εἶναι ἐνυποστασιωμένοι, εἶναι ὀργανικά καὶ ὀρηκτα εἰσηγ-

εἶπε: «'Ανάβλεψε». Καί ἄρχισε νά βλέπει· καί τότε εἶδε τά ἴχνη Σου καί Σέ ἀκολούθησε.

Ἔτσι καί ἐγώ θέλω νά φωνάξω πρὸς Ἑσένα, ἀλλά μέ ἀπειλεῖ αὐτός πού πάντα θέλει νά σκοτίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς ὧσων βλέπουν. Ἄν θέλει ἡ ἀγαθότητά Σου νά μέ προσκαλέσει καί μένα καί νά μέ ρωτήσῃ «τί θέλεις νά σοῦ κάνω;» θά φωνάξω καί ἐγώ, ὅπως ὁ τυφλός: «Κύριε, νά μοῦ ἀνοίξεις τὰ μάτια» (Ματθ. 20, 33). Γιατί κι ὁ λεπρός, ἂν μπορούσε νά καθαρίσῃ τὸν ἑαυτό του μόνος του, δέν θά φώναζε: «Κύριε, ἂν θέλεις, μπορεῖς νά μέ καθαρίσεις ἀπὸ τῆ λέπρα» (Ματθ. 8, 2), ἀλλά θά καθάριζε μόνος του τὸν ἑαυτό του. Καί ἐγώ ὅπως ὁ λεπρός Σοῦ φωνάξω. Δός μου καί μένα νά ἀκούσω τὴν ἀγία Σου φωνή: «Θέλω· νά καθαριστεῖς!» (Ματθ. 8, 3). Καί ἀμέσως θά φύγῃ ἀπὸ μένα ἡ λέπρα. Καί τότε, ἀφοῦ θά ἔχω ἀναβλέψῃ καί θά ἔχω καθαριστεῖ, θά ἀναγνωρίσω πιά τὰ ἴχνη Σου καί θά βαδίσω πίσω Σου, διότι Ἑσὺ εἶσαι ἡ ὁδὸς ὧσων ἔχουν πλανηθεῖ.

Ἀλλά καί σένα, τὸν πατέρα μου, παρακαλῶ. Naί, Πάτερ, παρακάλεσε τὸ Δεσπότη μας Χριστὸ νά μοῦ ἀνοίξῃ τὰ μάτια, διότι ἐσύ εἶσαι ὁ χειραγωγός μου, πού μέ καθοδηγεῖς πρὸς τὸ Δεσπότη Ἰησοῦ, στὸν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα, μαζί μέ τὸν Πατέρα καί τὸ ἅγιο Πνεῦμα στοὺς αἰῶνες². Ἀμήν.

152

Ἐπίκρισις

Νά λοιπόν πού τώρα εἶναι ἡ ὥρα ἡ κατάλληλη νά ἀκουσθοῦν τὰ μελωδικὰ λόγια τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου πού λέει «πῶς δέν ἔχουν ἀνάγκη γιатροῦ οἱ ὑγιεῖς ἀλλὰ οἱ ἄρρωστοι» (Λουκ. 5, 31). Ἄν ὅμως ὁ ἄρρωστος ἐπισκεφεῖ τὸ γιатρό, πρέπει νά τηρήσῃ ὅσα ὁ γιатρός θά τοῦ συστήσῃ, σύμφωνα μ' ἐκεῖνον πού εἶπε: «Αὐτός πού προσέρχεται στοῦ Θεοῦ πρέπει νά πιστεύῃ ὅτι ὁ Θεός ὑπάρχει καί ἀμείβῃ ὅσους Τόν ἐπιζητοῦν» (Ἑβρ. 11, 6). Διότι εἶναι ἄξιος ἐμπιστοσύνης ὁ Κύριος πού λέει: «Θά δώσω στοὺς δούλους μου σ' αὐτὸν τὸν αἰῶνα, ἑκατονταπλάσια καί στοῦ μέλλοντα, ζωὴ αἰώνια» (Μάρκ. 10, 30). Ἔτσι λοιπόν αὐτοὶ πού πλησιάζουν τὸ μεγάλο μας γιатρό, φωτίζονται ἀπ' Αὐτὸν καί τοὺς γιатρεύει ὅλα τὰ ψυχικὰ πάθη.

μένοι στὴ Ζωὴ καί στὴν Ὑπαρξὴ τοῦ Χριστοῦ. Θά τολμοῦσε νά πῇ κανεὶς ὅτι «ἐν Χριστῷ» ἐμβατεύουν στὰ οὐράνια δώματα καί ὁ Χριστός «ἐν αὐτοῖς» φανερώνῃ τὴ Ζωὴ Του στοὺς ἐπίγειους ἀνθρώπους. Αὐτὴ νομίζω εἶναι ἡ πληρότητα τῆς ἀνθρώπινης ἀγιότητος πού λειτουργεῖ ἐπίγεια ὅσα αἰωνίως θά λειτουργεῖ ἐπουράνια. Γι' αὐτὸ καί κάθε ἐπιστολὴ τους τελειώνει μέ προσευχητικὴ καί δοξολογικὴ ἀναφορά στὴν ὑπὲρ θεόν Θεότητα τῆς ἁγίας Τριάδος.

Ἦσως ὅμως νά ἔχει ἰδιαίτερη σημασία καί ἀπὸ μία ἄλλη ἀποψη πού οἱ Ἀββάδες χρησιμοποιοῦν κατὰ κόρον αὐτὴ τὴ δοξολογία στίς Ἀποκρίσεις τους. Ἡ ἐποχὴ τους ἦταν ἐποχὴ δογματι-

Μὴ καυχώμεθα οὖν λέγοντες ὅτι πιστοὶ ἔσμεν, ἐπεὶ κρινώμεθα ὡς ὑποκριταὶ καὶ ἄπιστοι ἄνθρωποι· ἐκ γὰρ τῶν φαινομένων φανεροῦται ἢ μὴ φανερούμενη πίστις, ἢ ἐν ἀποκρύφους οἰκοῦσα τῆς καρδίας. Εἰ πιστεύομεν τῷ σωτῆρι Χριστῷ λέγοντι, ὅτι κατὰ τὴν πίστιν σου γεννηθήτω σοι, εἰπάτω καὶ νῦν πρὸς τὴν ἐνοικοῦσαν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν ψυχὴν· ὅτι θάρσει θύγατερ ἢ πίστις σου σέσωκέ σε. Ὡστε οὖν οὐ τὸ εἰπεῖν καὶ ἀπαγγέλλειν ἐν τῷ στόματι, αὕτη ἐστὶν ἡμῶν ἢ πίστις, ἀλλὰ ἡ τελεία ἡμῶν πίστις ἀπὸ τῆς ἰατρείας φανεροῦται. Εἰ οὖν ἐπίστευσας καὶ ἐθεραπεύθης, βάδιζε καὶ μὴ προσκόψης· ἐθεραπεύθης, μὴ χωλαίνης· ἐθεραπεύθης, δεῖξον ὅτι συνεστάλη σου ἡ ρύσις τοῦ αἵματος. Κἂν ἔχῃς ταῦτα ἄνθρωπε, ἐγγὺς εἶ τοῦ ἀκοῦσαι τοῦ Σωτῆρος λέγοντος πρὸς τὴν καθαρωτάτην σου ψυχὴν, καὶ ὡραιότητα· «ὅλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί». Καὶ πάλιν τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «μὴ ἔχουσα σπίλον ἢ ρυτίδα, ἢ τι τῶν τοιούτων».

Ἦνοικται οὖν ἡμῖν ἡ θύρα καὶ ἤπλωται ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν· καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ καρτερήσωμεν ἐν τῷ πρακτικῷ τοῦ κόπου ἡμῶν. Ἀληθῶς γὰρ οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. Καὶ οὐκ ἔστιν ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοιούτων κόπων, ἐὰν ἔως τέλους κρατήσωμεν ὑπακοήν. Φησὶ γάρ· «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται», ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμήν.

ρ ν γ'

<Ἑρώτησις> τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα, ὡς ἐν προσευχῇ περὶ τῶν ρυπαρῶν λογισμῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως.

Η· ζωὴ καὶ ἡ ἀνάστασις ἐπίσκεψαι ἡμᾶς, ὅτι σὸν πλάσμα ἔσμεν, καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ λεγεῶνος τοῦ κακοῦ, Ἄγιε, ὅτι ἐσπλαγχνίσθης εἰς τὸ πλάσμα σου καὶ ἐξέβαλες τὸν λεγεῶνα καὶ ἐζήτησαν οἱ δαίμονες εἰσελθεῖν εἰς τοὺς χοίρους. Ἀρὰ γε εἰς τοὺς ἀλόγους χοίρους, ἢ εἰς ἐμὲ τὸν λογικόν, ὅτι ὑπεδεξάμην αὐτούς, καὶ ἦλθον κατὰ τῶν κρημνῶν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ τύπτουσί με τὰ κύματα καὶ οὐ γινώσκω; Νῦν δὲ νύσσει μέ τις ἔσωθεν διεγείρει τὸν κυβερνήτην, ὅπως ἐπιδώσῃ μοι χεῖρα καὶ ἀνασπάσῃ με τοῦ βυθοῦ, ὡς ἐποίησε τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπῃ πρὸς ἐμέ· «εἰς τί ἐδίστασας ὀλιγόπιστε»;

κῶν ἀγώνων καὶ ἐρίδων. Ὁ μονοφυσισμός ἦταν στὴ δόξα του. Ὅποτε μέ τὴν Τριαδολογικὴ δοξολογία ἢ τὴ δοξολογικὴ ἀναφορά στοῦ Πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ «ὅτι Αὐτῷ ἐστὶν ἡ δόξα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι», φανερῶνεται ἀκριβῶς τό ἴσον τοῦ Υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα καὶ τό ἅγιο Πνεῦμα καὶ οἱ δύο «ἐν Χριστῷ φύσεις», Θεία καὶ ἀνθρωπίνη.

Ἄλλά ἄς μή καυχιόμαστε, λέγοντας «εἴμαστε πιστοί», γιατί θά κριθοῦμε ὡς ὑποκριτές καί ἄπιστοι ἄνθρωποι, ἀφοῦ ἡ δυσδιάκριτη πίστη, πού ἀπόκρυφα κατοικεῖ στήν καρδιά, φανερῶνεται μόνο μέ τά ἔργα. Ἄν πιστεύουμε στό Σωτήρα μας Ἰησοῦ Χριστό πού λέει «ἄς γίνει σύμφωνα μέ τήν πίστη σου» (Ματθ. 9, 29), ἄς ἔχουμε τή βεβαιότητα ὅτι θά πεί καί στήν ψυχή πού ἐνοικεῖ στό σῶμα μας «ἔχε θάρρος, θυγατέρα, ἡ πίστη σου σέ ἔχει σώσει» (Ματθ. 9, 22). Ὡστε λοιπόν ἡ πίστη μας δέν ἀποδεικνύεται ἀπ' αὐτά πού λέμε καί διακηρύττουμε, ἀλλά ἀπό τό πόσο θεραπευόμαστε. Ἄν τώρα πίστεψες καί θεραπεύτηκες, προχώρα, δέν θά σκοντάψεις πουθενά. Θεραπεύτηκες! Μήν κουτσαίνεις. Θεραπεύτηκες! Δεῖξε μας ὅτι σταμάτησε ἡ αἰμορραγία. Καί ἂν ἔφτασες σ' αὐτά, ἄνθρωπέ μου, εἶσαι πολύ κοντά στό νά ἀκούσεις τό Σωτήρα νά λέει στήν καθαρότατη καί ὠραιότατη ψυχή σου: «Τούτη ἐδῶ, πού εἶναι πλησίον μου, εἶναι ὅλη ὠραία, δέν ὑπάρχει σ' αὐτήν ψεγάδι» (*Ασμ. Ἀσμ. 4, 7). Ἡ καί αὐτό πού λέει ὁ Ἀπόστολος: «Δέν ἔχει κηλίδα ἢ ρυτίδα ἢ κάτι ἄλλο παρόμοιο» (*Εφ. 5, 27).

Ἀνοίχτηκε λοιπόν ἡ θύρα καί εἶναι ἕτοιμος ὁ δρόμος πού ὁδηγεῖ στή ζωή. «Ἄλλά πρέπει μέ πολλές θλίψεις νά εἰσέλθουμε στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν» (Πράξ. 14, 22). Γι' αὐτό ἄς ἐπιμείνουμε, ὥστε ὁ κόπος μας νά ἔχει πρακτικά καί συγκεκριμένα ἀποτελέσματα. Ἀλήθεια! «Δέν εἶναι ἄξια τά παθήματα αὐτῆς τῆς ζωῆς, μπροστά σ' αὐτά τά ἐνδοξα καί μεγάλα πού θά μᾶς ἀποκαλυφθοῦν» (Ρωμ. 8, 18). Καί δέν εἶναι ἄδικος ὁ Θεός νά λησμονήσει τέτοιους κόπους (*Εβρ. 6, 10), ἂν μέχρι τό τέλος μείνουμε στήν ὑπακοή. Διότι λέει: «Αὐτός πού θά ὑπομείνει μέχρι τό τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22), ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμήν.

153

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, σέ μορφή προσευχῆς, πού ἀναφέρεται στοὺς ρυπαροὺς λογισμοὺς καί στήν Ἀνάσταση.

Η Ζωή καί ἡ Ἀνάσταση ἔλα πρὸς ἐμᾶς, διότι εἴμαστε πλάσματά Σου καί καθάρισέ μας ἀπὸ τῆ λεγεῶνα τοῦ κακοῦ, Ἄγιε, ὅπως σπλαγχνίστηκες τότε τό δαιμονισμένο πλάσμα σου καί ἔδιωξες ἀπὸ μέσα του τῆ λεγεῶνα τῶν δαιμόνων, οἱ ὁποῖοι ζήτησαν νά κυριέψουν τοὺς χοίρους. Ἄραγε, μπῆκαν μέσα στοὺς ἄλογους χοίρους ἢ σέ μένα τό λογικό; Διότι τοὺς ὑποδέχτηκα καί ὤρμησα πρὸς τοὺς γκρεμοὺς τῆς θάλασσας (Μάρκ. 5, 9). Καί τώρα μέ χτυποῦν τά κύματα καί δέν ξέρω τί μοῦ γίνεται. Καί μέ κεντάει κάποιος ἐσωτερικά νά ξυπνήσω τόν Κυβερνήτη, γιὰ νά μοῦ δώσει χέρι βοηθείας, γιὰ νά μέ τραβήξει ἀπὸ τό βυθό, ὅπως ἔκανε καί στόν Πέτρο καί νά μοῦ πεί: «Γιατί δίστασες, ὀλιγόπιστε;» (Ματθ. 14, 31).

Καὶ ἐπειδὴ ἐπηγγείλω μοι διὰ τοῦ θεράποντός σου Βαρσανουφίου εἰς τὰς ἀποκρίσεις αὐτοῦ θεῖναι ἡμᾶς εἰς μίαν θήκην, ὅρα ὁμοῦ ἀνιστάμεθα; Φοβοῦμαι γὰρ τὸν εἰπόντα «δύο ἔσονται ἐν τῇ ἀγγρῷ ὁ εἷς παραλαμβάνεται καὶ ὁ εἷς ἀφίεται· δύο ἔσονται ἐν τῇ μύλῳ, μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται». Καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ κτίσεως κόσμου κοιμῶνται οἱ ἄνθρωποι καὶ εὐρίσκονται πολλάκις τὰ σώματα τῶν ἀγίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ὁμοῦ εἰς ἓν μνήμα, ὅρα γε καὶ ἐν τῇ ἀναστάσει ὁμοῦ ἀναστήσονται, ὅτε ἔρχονται οἱ ἐκλεκτοὶ σου ἹΑγγελοι ἀναστήσασαι τοὺς δικαίους πάντας ἢ οὐ; Ἀλλὰ μόνοι οἱ ἐκλεκτοί; Καὶ διὰ τοῦτο φοβούμενος ἐγὼ παρακαλῶ διὰ τοῦ θεράποντός σου, ἵνα ὡς ἔδειξας ὅτι εἰς μίαν θήκην κοιμώμεθα, οὕτω δείξεις ὅτι καὶ ὁμοῦ ἀναστήσεις ἡμᾶς.

Καὶ τὸν πατέρα μου Βαρσανούφιον παρακαλῶ, ὅτι ἔλαβομεν ἀρούρας θερίσαι ἐγὼ καὶ αὐτός· καὶ ἐγὼ ἡσθένησα καὶ οὐ δύναμαι θερίσαι, ἵνα ἀγωνίσσεται αὐτός ὡς δυνατός τοῦ προσενεγκεῖν σοι τῇ Δεσπότῃ καὶ ὑπὲρ ἑμοῦ δράγματα δικαιοσύνης. Καὶ γὰρ εἰς τοὺς ἀρχαίους πατέρας εἶδομεν τοιοῦτον ὑπόδειγμα, ὅτι ἐξηλθον τρεῖς θερίσαι, καὶ ὁ εἷς κατ' ἑμὲ ἡσθένησε καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὴν κέλλαν αὐτοῦ καὶ αὐτοὶ ἡνδρίσαντο καὶ ἔλαβον τὸ θέρος. Ὅτε δὲ ἐπλήρωσαν τὸ θέρος καὶ ἦλθον εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν, ἐβιάσαντο αὐτὸν λαβεῖν τὸν μισθόν. Ὁ δὲ ἀντέλεγε· μισθὸν ποῖον, ὃν οὐκ ἐκοπίασα; Ἀλλ' ὑμεῖς ἐκοπίασατε. Καὶ ἐπειδὴ ἐδικάσαντο μετ' αὐτοῦ, ἵνα λάβῃ τὸν μισθόν, προετίμησαν αὐτὸν οἱ Πατέρες ἵνα λάβῃ· καὶ ἐμακαρίσθη αὐτῶν ἡ δίκη.

Σὺ οὖν, Δέσποτα Χριστέ ὁ Θεός, κύρωσόν μου τὴν δέησιν ταύτην. Ὅτι σοῦ ἔστιν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρνδ'

Ἀπόκρισις

Ως ἄνθρωπος οἰκοδεσπότης προΐστησιν ἑαυτοῦ πιστοὺς οἰκονόμους, δούς αὐτοῖς καὶ τὰ κλεῖθρα καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ τὴν οἰκετεῖαν, καὶ ἐκ τοῦ πιστοῦ οἰκονόμου ἐστὶ τὸ πῶς κοιμηθῆναι, καὶ τὸ πῶς τραφῆναι, καὶ τὸ πῶς τιμηθῆναι ἐκ τοῦ ἰδίου Δεσπότη, καὶ μετὰ τίνος διάγειν, ἢ μετὰ μεθυόντων ἢ μετὰ σεμνῶς βιούντων, καὶ ᾧ μὲν κεῖται ταλανισμός, ᾧ δὲ μακαρισμός. Οὕτω καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν προέστησεν ἑαυτῷ πιστοὺς ἀνθρώπους

Ἄλλά μοῦ ὑποσχέθηκες μέ τό δοῦλο σου Βαρσανούφιο, μέσω τῶν Ἀποκρίσεων του, ὅτι θά μᾶς βάλουν σ' ἕνα τάφο. Ὑποσχέθηκες ὅτι θά ἀναστηθοῦμε καί μαζί; Διότι μέ φοβίζει τό λεγόμενο: «Δύο θά εἶναι στόν ἀγρό, ὁ ἕνας θά παραλαμβάνεται καί ὁ ἄλλος θά ἀφήνεται. Δύο θά εἶναι στό μύλο, ἡ μία θά παραλαμβάνεται, ἡ ἄλλη θά ἀφήνεται» (Ματθ. 24, 40). Καί κάτι ἀκόμη. Ἀπό τότε πού ἐγίνε ὁ κόσμος πεθαίνουν οἱ ἄνθρωποι καί συχνά τά σώματα τῶν Ἀγίων καί τῶν ἁμαρτωλῶν εἶναι θαμμένα σ' ἕνα μνημα. Ὑποσχέθηκες ὅτι θά ἀναστηθοῦν μαζί; Καί ὅταν θά ἔλθουν οἱ ἐκλεκτοί Σου Ὑποσχέθηκες ὅτι θά ἀναστήσουν τούς δικαίους, θά τούς ἀναστήσουν ὅλους ἢ ὄχι; Ἡ μήπως θά ἀναστηθοῦν μόνο οἱ ἐκλεκτοί; Αὐτό τό γεγονός ἐχει βάλει μέσα μου ἔντονο φόβο. Γι' αὐτό καί Σέ παρακαλῶ, μέσω τοῦ δούλου Σου, ὅπως μᾶς φανέρωσες ὅτι θά εἴμαστε θαμμένοι σ' ἕνα τάφο, ἔτσι δείξε μας ὅτι καί ἀπό κοινοῦ θά ἀναστηθοῦμε.

Παρακαλῶ, καί τόν πατέρα μου Βαρσανούφιο, ἐπειδή πήραμε χωράφια νά τά θερίσουμε μαζί, ἐγώ καί αὐτός, καί ἄρρωστησα καί ἔτσι δέν μπορῶ νά θερίσω, νά ἀγωνιστεῖ αὐτός, ὡς δυνατός, νά προσφέρει σέ Σένα, τό Δεσπότη, γιά χάρη μου καρπούς δικαιοσύνης. Διότι καί στούς ἀρχαίους Πατέρες βρίσκουμε τέτοια παραδείγματα. Ἐννοῶ ἐκεῖνο πού λέει, ὅτι βγῆκαν τρεῖς νά θερίσουν καί ὁ ἕνας, ὅπως ἐγώ, ἄρρωστησε καί γύρισε στό κελλί του. Τότε οἱ ὑπόλοιποι δύο ἔβαλαν δύναμη καί ρίχτηκαν στό θερισμό. Ὅταν δέ τέλειωσαν καί γύρισαν στό σπίτι τους, βίβαν τόν ἄρρωστο ἀδελφό νά πάρει καί αὐτός τό μισθό του. Ἐκεῖνος ὅμως ἀντιδρούσε καί ἔλεγε: Ποιό μισθό νά πάρω, αὐτόν πού δέν δούλεψα; Ἐσεῖς κοπιάσατε. Καί ἐγίνε δίκη ἀνάμεσά τους, γιά τό ἄν θά πάρει ἢ ὄχι τό μισθό. Τότε, οἱ Πατέρες ἔκριναν νά τόν πάρει καί μακαρίστηκε ἡ ἀπόφασή τους^{2α}.

Σύ λοιπόν, Δέσποτα Χριστέ ὁ Θεός, ἐπισφράγισέ μου αὐτή τή δέηση, διότι δική Σου εἶναι ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

154

Ἀπόκριση

Ενας ἄνθρωπος πού εἶναι οἰκοδεσπότης διορίζει τούς ἐμπιστούς οἰκονόμους του καί τούς ἀναθέτει τά κλειδιά, τά ὑπάρχοντά του καί τούς δούλους του. Ἀπό τόν ἐμπιστο δέ οἰκονόμο ἐξαρτᾶται τό πῶς θά κοιμηθοῦν, πῶς θά τραφοῦν καί πῶς θά τιμηθοῦν ἀπό τόν οἰκοδεσπότη τους ὅλοι οἱ οἰκεῖοι καί οἱ κατά καιρούς φιλοξενούμενοι, ἀλλά καί μέ ποιούς θά συναναστρέφονται. Θά συναστρέφονται μέ αὐτούς πού συνηθίζουν νά μεθοῦν, πράγμα πού εἶναι θάνατος ψυχῆς, ἢ μ' αὐτούς πού ζοῦν συνετά καί φρόνιμα καί ὁδηγοῦνται στή μακαριότητα καί στήν εὐτυχία; Ἐτσι καί ὁ Θεός μας, ἔβαλε

οἰκονόμους, καὶ τὰ κλειῖθρα αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς τοῦ κλεῖσαι καὶ ἀνοῖξαι, τοῦτ' ἔστι τὸ αὐτεξούσιον. Τὸ δὲ εἶναι πιστοὺς, διότι βαπτίζονται πάντες οἱ χριστιανοί· τὸ δὲ καλῶς οἰκονομεῖν τὰ πιστευθέντα αὐτοῖς, δηλονότι τὰ ἔργα τοῦ βαπτίσματος, διὰ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν. Ἐὰν οὖν μετατραπῇ τις αὐτῶν ταύτης τῆς εὐθείας ὁδοῦ, γίνεται μετὰ τῶν μεθυόντων τὸ μέρος αὐτοῦ, τῶν μεθυσκομένων τῷ οἴνῳ τῆς ἀνομίας. Ὁ τοιοῦτος χοῖρος ἔστι λογικός, καὶ οἶδατε τί παθαίνει ἐρχομένου τοῦ δεσπότου. Ἐὰν δὲ καλῶς οἰκονομήσῃ τὰ παραδοθέντα αὐτῷ, τὸν παρὰ τοῦ δεσπότου μακαρισμὸν ἴσασι πάντες· φησὶ γὰρ «εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ρήματα αὐτῶν».

Περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως, <ἄλων> ἔστιν ὁ αἰὼν οὗτος, καὶ ὁμοῦ τὰ ζιζάνια μετὰ τοῦ σίτου εἰσίν. Ἀναστάσεως οὖν γενομένης, ἡ εὐαγγελικὴ φωνὴ διδάσκει ἡμᾶς, ὅτι μεμιγμένοι ἐγείρονται, τῷ εἰπεῖν, καὶ ἀφορίζει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων. Τὰ δὲ περὶ τῶν δύο γυναικῶν καὶ δύο ἀνδρῶν, περὶ συντελείας εἶπε, περὶ πίστεως καὶ ἀπιστίας· ὅτι ὕστερον μία ἀναλαμβάνεται, καὶ εἰς μίαν στήκει ὁ ἄνθρωπος.

Τὸ δὲ περὶ τοῦ θερισμοῦ τῶν ἀδελφῶν, ἐξ ἀμφοτέρων συνέστη τὸ ἀγαθόν· αὐτὸς μὲν ὁ ἀσθενήσας εἶχε τὴν προαίρεσιν τοῦ ἐργάσασθαι, ἀλλ' ἐκώλυσεν αὐτὸν ἡ ἀσθένεια· αὐτοὶ δὲ εἶχον, ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἀσθενούντος ἐνεδυνάμωσεν αὐτοὺς ὁ Κύριος καὶ τοὺς ἀμφοτέρους κατέλαβεν ἡ τοῦ ἀγίου Πνεύματος χάρις.

Καθὼς οὖν ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, «μὴ χαίρετε ὅτι ὑπο-

3. "Ἐνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ «κατ' εἰκόνα» εἶναι «τὸ αὐτεξούσιον». Ὁ ἄνθρωπος πλάσθηκε ἐλευθερος, κατ' εἰκόνα τῆς ἀπόλυτης αὐτεξουσιότητος: «Εἰ κατ' εἰκόνα τῆς μακαρίας καὶ ὑπερουσίου Θεότητος ὁ ἄνθρωπος γεγένηται· αὐτεξούσιος δὲ φύσει ἡ θεία φύσις· ἄρα καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς αὐτῆς ὄντως εἰκὼν, αὐτεξούσιος τυγχάνει φύσει» (Ἰω. Δαμασκηνού, "Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, 2, 12, P.G. 94, 920).

Τὰ ὑπόλοιπα γνωρίσματα τοῦ κατ' εἰκόνα εἶναι: α) Τὸ σύνθετον πού ἐκφράζεται σάν ψυχοσωματικὴ ἐνότητα (Ἰ. Αὐ. Συναῖτ. P.G. 89, 1148D).

β) Τὸ ἡγεμονικόν ἐπὶ τῆς κτίσεως (Γρηγ. Νύσσης P.G. 46, 369 BC).

γ) Τὸ λογικόν σέ συνδυασμὸ μέ τὸ δημιουργικόν (Μ. Ἀθαν. P.G. 25, 104 CD).

δ) Τὸ ἀγαπητικόν

ε) Τὸ ἀνευδέες τῶν ἀγαθῶν

στ) Τὸ θεοκεντρικόν

ζ) Τὸ εὐχαριστιακόν

(βλ. καὶ Π. Νέλλα: Ζῶον Θεούμενον, Ἐποπτεία, σελ. 19-45, Ἀθῆναι 1979).

4. Ἐννοεῖ ὁ Πατὴρ τῇ Β' παρουσία καὶ ὑποστηρίζει ὅτι θά ἀναστηθοῦν ὅλοι καὶ οἱ δίκαιοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἔπειτα ὁ Κύριος θά «ἀφορίσῃ αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων».

"Ο, τι συμβαίνει στὰ μεγάλα βάρη, ἐρμηνεύει ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, πού ὅταν ἀποκοποῦν τὰ δεσμά πού τὰ κρατοῦν μετέωρα, πέφτουν μέ δύναμη στὴ γῆ, αὐτὸ θά συμβεῖ καὶ στὰ σώματα τῶν Ἀγίων, τὰ ὁποῖα «φανείσης τῆς ἐλευθερίας ἀκρατήτῃ φορῶ πρὸς τὸν Χριστὸν ἵεται,

ὡς οἰκονόμους Του ἔμπιστους ἀνθρώπους καί τούς παρέδωσε τά κλειδιά, γιά νά ἀνοίγουν καί νά κλείνουν, δηλαδή τούς ἔδωσε τό αὐτεξούσιο³. Εἶναι δέ πιστοί, διότι ὅλοι οἱ Χριστιανοί πρῶτα ὁμολογοῦν τήν πίστη τους καί μετά βαπτίζονται. Καί εἶναι καλοί οἰκονόμοι, διότι διαχειρίζονται καλά ὅσα τούς ἐμπιστεύθηκαν, δηλαδή εἶναι ἔμπρακτα συνεπεῖς στίς ὑποχρεώσεις πού ἀνέλαβαν κατά τό Βάπτισμα, γιά νά ἐπιτύχουν τή σωτηρία τους. "Αν λοιπόν παρεκκλίνει κάποιος ἀπ' αὐτή τήν εὐθεία ὁδó, συγκαταλέγεται στή μερίδα ἐκείνων πού μεθοῦν μέ τό κρασί τῆς ἀνομίας. "Ενας τέτοιος ἀνθρωπος τώρα, εἶναι χοῖρος λογικός καί εἶναι γνωστό τί παθαίνει ὅταν ἔρχεται ὁ Κύριος. "Αν ὅμως διευθετήσῃ σωστά καί συνετά ὅσα τοῦ ἐμπιστεύθηκαν, ὅλοι γνωρίζουν πῶς τόν μακάρισε ὁ Κύριος, λέγοντας: «Σ' ὅλη τή γῆ ἀκούστηκε ἡ λαλιά τους καί ὁ λόγος τους ἔφτασε στά πέρατα τῆς οἰκουμένης» (Ψαλμ. 18, 5).

Γιά τήν Ἑνάσταση δέ πού ρωτᾷς, αὐτός ὁ αἰώνας τῆς ἐπίγειας ζωῆς εἶναι ἕνα ἀλῶνι καί τά ζιζάνια εἶναι μαζί μέ τό σιτάρι. "Όταν ὅμως θά γίνηῖ ἡ Ἑνάσταση, ὁ εὐαγγελικός λόγος μᾶς διδάσκει ὅτι θά ἀναστηθοῦν ὅλοι ἀναμειγμένοι (ἀμαρτωλοί καί δίκαιοι), ἀλλά μέ τό λόγο Του «θά χωρίσῃ τοὺς μέν ἀπό τοὺς δέ, ὅπως ὁ βοσκός χωρίζει τά πρόβατα ἀπό τά ἐρίφια»⁴ (Ματθ. 25, 32). Ἐκεῖνα δέ πού ἀναφέρει γιά τίς δύο γυναῖκες καί τοὺς δύο ἀνδρες τά εἶπε γιά τή συντέλεια, γιά τήν πίστη καί τήν ἀπιστία. "Ότι δηλαδή στό τέλος ἡ μία γίνεται δεκτὴ (ἡ πίστη), ἐνῶ στήν ἄλλη (στήν ἀπιστία) παραμένει ὁ ἀνθρωπος.

"Όσο γιά τό παράδειγμα τοῦ θερισμοῦ τῶν ἀδελφῶν ἐκείνων, καί οἱ δύο μεριές συνέβαλαν στό ἀγαθό. Διότι καί αὐτός πού ἀρρώστησε εἶχε προαίρεση νά ἐργαστεῖ, ἀλλά τόν ἐμπόδισε ἡ ἀρρώστια καί οἱ ἀδελφοί πάλι πίστευσαν ὅτι μέ τίς εὐχές τοῦ ἄρρωστου ἀδελφοῦ τους ἐνδυναμώθηκαν ἀπό τόν Κύριο. Γι' αὐτό, καί τόν μέν καί τοὺς δέ, τοὺς ἐπισκίασε ἡ Χάρη τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

"Όπως εἶπε λοιπόν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς Ἀποστόλους «νά μή χαίρεσθε

τόν οἰκεῖον κομιζόμενα τόπον» (Ν. Καβάσιλα: Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, P.G. Migne, τόμ. 150, 624C).

Μόλις ἡ Κεφαλὴ ἀστράψει μέσα στίς νεφέλες «τά οἰκεῖα πανταχόθεν ἀπολήψεται μέλη» (624 BC, ἔνθ' ἄνωτέρω).

"Εταί ὁ καθέννας μόνος του θά σπεύσῃ νά βρεῖ «τόν οἰκεῖον τόπον» (βλ. Π. Νέλλα, Ζῶν Ὀεούμενον, σελ. 179, ἔνθ. ἄνωτ.).

Δέν εἶναι ὅμως ἀναζητητέον τό νά ἀναστηθεῖ μόνον, ὅπως λέει ὁ Πατήρ, ἀλλά τό νά ἀκούσῃ τό: «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τήν ἡτοιμασμένην ὑμῖν Βασιλείαν». Αὐτό σημαίνει νά καταταγῇ ὁ ἀνθρωπος «εἰς τὸν δῆμον θεῶν περὶ τὸν Θεόν, νά εἶναι καλὸς περὶ τὸν Ὁραῖον, οἰκέτης περὶ τὸν Δεσπότην» (649BC ἔνθ' ἄνωτέρω), γιατί, ὅπως μᾶς λέει ὁ ἅγιος Νικόλαος ὁ Καβάσιλας, ὁ Θεάνθρωπος θά λάμψῃ «ὡς Θεός ἐν μέσφ θεῶν», ὡς ὁ ὠραῖος κορυφαῖος πού θά σέρνῃ τὸν ὠραῖο χορὸ τῶν Ἁγίων: «Ὁραῖος ὠραῖου κορυφαῖος χοροῦ» (Ν. Καβάσιλα 624B). Αὐτὴ θά εἶναι ἡ ἡτοιμασμένη Βασιλεία πού θά τήν ἀπολαύσουν οἱ «εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς» δοῦλοι καί κατὰ χάριν θεοί.

τάσσεται ὑμῖν τὰ δαιμόνια, ἀλλὰ χαίρετε ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς», οὕτω καὶ ἡμεῖς, μὴ ζητῶμεν ἂν πάντες ἐγειρώμεθα, ἀλλὰ ἀκοῦσαι «δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» καὶ τὸ εἶναι ὁμοῦ σὺν τῷ Ἰησοῦ ὡς ἔφησε τῷ Πατρί. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρνε΄

<Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα ὡς ἐν προσευχῇ>.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἰατρός τῶν τετραυματισμένων ψυχῶν, εὐχάς σοι προσφέρομεν ἐκ τῶν ἀγίων σου λόγων, ὡς πρόσδεξαι διὰ τοῦ θεράποντός σου. Αὐτὸς γὰρ εἶπας, "Ἄγιε· οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ υἱαίνοντες ἱατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες". Ἐμνημόνευσε δὲ περὶ τούτου καὶ ὁ θεράπων σου Παῦλος· «ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον».

Εἶπας, ἅγιε, εἰς μίαν ἀπόκρισιν τούτων, εἰ υἱάνας, διὰ τί χωλαίνεις; Ὁ υἱάνας οὐ χωλαίνει, ἀλλ' ὀρθῶς περιπατεῖ. Ἐγὼ ἐπειδὴ χωλός εἰμι καὶ τετραυματισμένος, διὰ τοῦτο βοῶ, ἵνα ἐπισκέψῃ καὶ ὡς ἐπισκέψω καὶ τὸν κατερχόμενον εἰς Ἱερὶχὸν καὶ ἐμπεσόντα εἰς τοὺς ληστές. Καὶ γὰρ ἐγὼ τοῖς αὐτοῖς λησταῖς περιέπεσον καὶ ἐτραυματίσθην, ἵνα καταδήσης καὶ τὰ ἐμὰ τραύματα καὶ ἐπιβιβάσης ἐπὶ τὸ ἅγιόν σου κτῆνος, τοῦτ' ἔστι τὴν πίστιν τὴν ἀγαθὴν καὶ εἰσβιβάσης με ἐπὶ τὸ ἅγιόν σου πανδοχεῖον· καὶ ἐπιμελήσῃ μου ὅπου ἐπιμελῇ πάντων τῶν καταπονουμένων.

Δέσποτα, ἡ αἰμορροοῦσα γυνὴ ὀπισθέν σου προσῆλθε καὶ ἀψαμένη τῶν ἱματίων σου ἐσώθη· ἐγὼ δὲ καθ' ἐκάστην ἐκ τῶν ἀγίων σου μελῶν λαμβάνω τὴν ἰατρειάν, τοῦτ' ἔστι τοῦ ἀγίου σώματος καὶ αἵματος, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐξεληθὲν ἐκ τῆς ἀγίας πλευρᾶς σου καὶ ἀκμὴν τὸ πάθος μου βρύει.

Ἐπειδὴ εἶπας, ἅγιε, ὁ προσερχόμενος τῷ ἱατρῷ καὶ θέλων θεραπευθῆναι, τὰ προσταχθέντα παρὰ τοῦ ἱατροῦ ποιήσει, ἀπόστειλόν μοι δέσποτα ὅσα θέλεις φάρμακα, καυτῆρας, μαλάγματα· μόνον παῦσόν μου τὴν ὄζουσαν ρεῦσιν, τοῦτ' ἔστι τὸν ἀκάθαρτον λογισμόν. Καὶ ἐπειδὴ εἶπας κύριε, ὅτι ἡ θύρα ἡνέμωται, ἀλλ' οἱ κύνες πάντοθεν τηροῦσι καὶ οὐκ ἔωσι προσεγγίσει τῇ θύρᾳ, ὁ

ὅταν ὅσες ὑποτάσσονται τὰ δαιμόνια, ἀλλὰ ὅταν θά γραφοῦν τὰ ὀνόματά σας στὸν Οὐρανό» (Λουκ. 10, 20), ἔτσι καὶ ἡμεῖς ἄς μὴν ἐρευνᾶμε ἂν θά ἀναστηθοῦμε ὅλοι, ἀλλὰ ἂν προετοιμαζόμαστε γιὰ νὰ ἀκούσουμε τὸ «ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομήστε τὴ Βασιλεία πού ἔχει ἐτοιμαστῆ γιὰ ὅσες ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» (Ματθ. 25, 34). Ἐκὼς νὰ ἐξετάζουμε ἂν εἴμαστε ἐνωμένοι μέ τόν Ἰησοῦ, ὅπως ὁ Ἰδιος τὸ ζήτησε ἀπὸ τόν Πατέρα Του (Ἰωάν. 17, 24). Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

155

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα, σέ μορφή προσευχῆς.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ ἱατρός τῶν τραυματισμένων ψυχῶν, Σοῦ προσφέρουμε δεήσεις ἀπὸ τοὺς δικούς Σου ἁγίους λόγους, τοὺς ὁποίους εἶθε νὰ εἰσακούσεις, διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ δούλου Σου Βαρσανουφίου. Διότι Ἐσύ εἶπες, Ἄγιε, ὅτι «δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ γιατρό οἱ ὑγιεῖς, ἀλλὰ οἱ ἄρρωστοι» (Λουκ. 5, 31), ὅπως καὶ ὁ δούλος Σου Παῦλος ἀναφέρει, λέγοντας: «γιὰ νὰ μὴν ἐξαρθρωθεῖ τελείως τὸ πόδι πού κουτσαίνει, ἀλλὰ νὰ θεραπευθεῖ» (Ἐβρ. 12, 13).

Μοῦ ἀνέφερες, Ἄγιε, σέ μιά ἀπὸ τίς προηγούμενες Ἀποκρίσεις σου: «Ἄν ἔγινες καλά, γιατί κουτσαίνει; Ὁ ὑγιής δέν κουτσαίνει, ἀλλὰ περπατᾷ κανονικά». Ἐγώ, ἐπειδὴ εἶμαι κουτσός καὶ τραυματισμένος, γι' αὐτὸ φωνάζω πρὸς τόν Κύριο, γιὰ νὰ μέ ἐπισκεφθεῖ καὶ μένα, ὅπως ἐπισκέφτηκε τόν ἄνθρωπο, πού κατέβαινε στήν Ἱερικὴ καὶ ἔπεσε στοὺς ληστές, διότι καὶ ἐγὼ στοὺς ἴδιους ληστές ἔπεσα καὶ τραυματίστηκα. Νὰ μέ ἐπισκεφθεῖ, γιὰ νὰ μοῦ ἐπιδέσει καὶ μένα τὰ τραύματά μου καὶ νὰ μέ ἀνεβάσει πάνω στὸν ἅγιο Του κτῆνος, δηλαδή στήν ἀγαθὴ πίστη καὶ νὰ μέ εἰσαγάγει στοῦ ἁγίου Του πανδοχεῖο καὶ ἐκεῖ νὰ μέ φροντίσει, μαζί μέ ὅλους τοὺς καταπονουμενούς.

Δέσποτα, ἡ αἰμορροῦσα γυναῖκα Σέ ἀκολούθησε καί, μόλις ἀκούμπησε στὰ ἱμάτιά Σου, σώθηκε. Ἐγὼ ὅμως καθημερινὰ λαμβάνω ἱατρεία ἀπὸ τὰ ἅγια Σου μέλη, δηλαδή ἀπὸ τὸ ἅγιό Σου Σῶμα καὶ Αἷμα καὶ ἀπὸ τὸ νερὸ πού βγῆκε ἀπὸ τὴν ἁγία πλευρά Σου, ἀλλὰ, παρόλα αὐτά, τὸ πάθος μου ἀναβλύζει πλούσια.

Ἀλλὰ, ἅγιε πατέρα Βαρσανούφιε, μοῦ ἔγραψες ὅτι αὐτός πού πλησιάζει τὸ γιατρό καὶ θέλει νὰ θεραπευθεῖ, κάνει ὅ,τι τὸν προστάξει ὁ γιατρός. Γι' αὐτὸ ἀπόστειλέ μου, δέσποτα, ὅσα φάρμακα θέλεις, καυτῆρες καὶ μαλάγματα. Ἀρκεῖ νὰ μοῦ σταματήσεις τὴ βρωμερὴ ροή, δηλαδή τοὺς ἀκάθαρτους λογισμούς. Καὶ ἀκόμη μοῦ ἔγραψες πῶς «ἡ θύρα ἔχει ἀνοίξει». Ὅμως σοῦ λέω

ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης βλέπων μήκοθεν τὸν πτωχὸν ἐρχόμενον καὶ ὀχλούμενον ὑπὸ τῶν κυνῶν, πέμπει τὸν θυρωρόν, ἵνα ἀποδιώξῃ τοὺς κύνας καὶ προσεγγίσῃ ὁ πτωχὸς καὶ λάβῃ τὴν ἐλεημοσύνην παρὰ τῆς ἀγαθότητος.

Πάτερ, ὁ ἔγραψας ἡμῖν, ἐτῶν ἑβδομάδα μίαν ὁ ζήσας, ἰδεῖν ἔχει ἃ οὐκ ἐγένετο ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Καὶ τί ποιοῦμεν ἡμεῖς οἱ νεώτεροι; Πῶς ἔχομεν σωθῆναι; Δεήθητι τοῦ Κυρίου, ἵνα δείξῃ ἡμῖν τὰ ὄρη ἐκεῖνα τὰ ἅγια, ὅπου εἶπε φυγεῖν καὶ σωθῆναι, ποῖά εἰσι; Νοητά εἰσι, ἢ τὰ φαινόμενα ταῦτα ὄρη, ἵνα γινῶμεν καὶ ἡμεῖς· καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, φύγωμεν ἐκεῖ καὶ σωθῶμεν· ἐν ὀνόματι Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ ἀγίου Πνεύματος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρνε΄

᾽Απόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος.

Α΄ δελφέ, κατανοήσωμεν τί λέγομεν, καὶ βλέπομεν ὅτι ἀπὸ τῶν λόγων ἡμῶν τὸν ἔλεγχον ἔχομεν· ὁ γὰρ προσερχόμενος τῷ ἱατρῷ, ἐὰν μὴ εὐτακτήσῃ, κατὰ τὴν ἐπιταγὴν τοῦ ἱατροῦ, ἀπαλλαγῆναι τοῦ πάθους οὐ δύναται. Καὶ ἐπειδὴ εἶπας περὶ τοῦ δέξασθαι καὶ ἄλλα ἰάματα καὶ φάρμακα, θαυμάζω σου τὴν ἀγάπην, πῶς οὐ κατανοεῖς τὴν πάντεχνον σοφίαν τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἱατροῦ, πῶς ἔκοψε παντὸς ἀνθρώπου ζητοῦντος ἀφορμήν· καὶ γὰρ ἐξαπλώσας τὰς ἱατρικὰς αὐτοῦ βίβλους παντὶ ἀνθρώπῳ θέλonti ἐγκύψαι τοῦ σωθῆναι, ἀναπολογήτους ἀνέδειξεν. Ὅπου γὰρ καὶ γυναῖκες μελωδοῦσι πάντοτε τὸ «ἐγὼ εἰμι σκώληξ καὶ οὐκ ἄνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων, καὶ ἐξουθένημα λαοῦ», τί ἂν ποιήσαιαν οἱ ἄνδρες; Οὐχ ὡς βδελυσσόμενος τὰς γυναῖκας λέγω· μὴ γένοιτο! Οὐ γὰρ προσετάγημεν τοῦτο, ἀλλ' ὅτι ἀπ' ἀρχῆς αὐται τῆς παραβάσεως ἐγένοντο αἷτιαι, καὶ οὐκ ἐξέωσεν αὐτάς τῆς θείας διδασκαλίας ὁ Θεός. Εἰ οὖν ἀρέσκει ἡμῖν τοῦτο τὸ φάρμακον, διατί ἀποβάλλομεν αὐτό; Κἂν χλευαζόμενοι νομίζωμεν ὅτι οὐκ ἀποβάλλομεν αὐτό, ἀλλ' ὅτι ἔχομεν· οὐκοῦν σχήματι λέγομεν καὶ οὐ πράττομεν· καὶ γὰρ ἀληθές ἐστιν. Ἐὰν γὰρ ψηλαφή-

4α. Ἡ ἱερά καὶ συμβολικὴ χρῆσις τοῦ ἀριθμοῦ ἑπτά, πού ἀνάγεται στὴν Ἰουδαϊκὴν ρίζαν, εἶναι τὸ ὑπόστρωμα τῆς θέσεως αὐτῆς τοῦ Γέροντος, στὴν προκειμένη διατύπωση.

Θεολογικά ὁ ἀτελεύτητος ἑξατολογικὸς αἰῶνας ἀποκαλεῖται «ὄγδοος» αἰῶνας, ἐνῷ οἱ προηγούμενοι ἑπτὰ καλύπτουν ὅλο τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ «καταβολῆς κόσμου» μέχρι «συντελείας».

Κατὰ συνέπεια ἀντιπαράτιθενται ἐδῶ οἱ ἑπτὰ αἰῶνες τοῦ κτιστοῦ κόσμου πρὸς τὴν «ἑβδομάδα ἐτῶν», μέ σκοπὸ νὰ τονισθεῖ ἡ σημασία καὶ ἡ κρίσιμότητα τοῦ «ἀοράτου πολέμου», πού διεξάγουν γενικῶς οἱ ἀγωνιστές τοῦ πνεύματος, ἀλλὰ στίς διαστάσεις του, τὸν γνωρίζουν οἱ καταξιωμένοι ἡσυχαστές.

Ἡ πνευματικὴ κοσμογονία εἶναι ἀόρατος, ἀλλὰ πῶς κρίσιμη καὶ πῶς δραματικὴ.

Ἡ συμβολικὴ ἀντιστοιχία τῶν ὁρέων πρὸς τὴν Ὑπεραγία Θεοτόκον καὶ τοὺς Ἀγίους (᾽Απ. 156) ἐπικυρώνει τὴν ἐκδοχήν, βάσει τῆς ὁποίας ἔχομεν κατανοήσει καὶ ἐρμηνεύσει τὸ σχετικὸ κείμενο, πού ἀσφαλῶς στηρίζεται καὶ σχετίζεται πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου (Ματθ. 24, 16), ἀλλὰ

ὅτι τὰ σκυλιά φυλάνε ἀπὸ παντοῦ καὶ δὲν μ' ἀφήνουν νὰ πλησιάσω. Ἐνῶς ὁ ἀγαθὸς οἰκοδεσπότης, πού βλέπει ἀπὸ μακριὰ τὸ φτωχὸ νὰ πλησιάζει καὶ νὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ τὰ σκυλιά, στέλνει τὸ θυρωρὸ νὰ διώξει τὰ σκυλιά, ὥστε νὰ μπεῖ μέσα ὁ φτωχὸς καὶ νὰ λάβει ἐλεημοσύνη ἀπὸ τὴν ἀγαθότητα του.

Ἐχεις γράψει σέ μᾶς, Πατέρα μας, ὅτι αὐτὸς πού θὰ ζήσει μόνο ἑπτὰ χρόνους^{4α} (ἡσυχαστικῆς ζωῆς) ἔχει νὰ δεῖ τόσα καὶ τέτοια πράγματα πού ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου μέχρι σήμερα δὲν ἔχουν γίνει. Ἐνῶς οἱ νεώτεροι τί νὰ κάνουμε; Πῶς θὰ σωθοῦμε; Παρακάλεσε τὸν Κύριο νὰ μᾶς δείξει ποιά εἶναι τὰ ὄρη ἐκεῖνα τὰ ἅγια, στὰ ὁποῖα μᾶς συνέστησε νὰ καταφεύγουμε γιὰ νὰ σωθοῦμε. Εἶναι ὄρη πού μόνο μέ τὸ νοῦ συλλαμβάνονται ἢ εἶναι τὰ ὄρη αὐτὰ πού βλέπουμε μπροστὰ μας; Νὰ μᾶς πεῖς ξεκάθαρα, γιὰ νὰ τὰ γνωρίσουμε καὶ ἡμεῖς καὶ ὅταν ἔλθει ἡ ὥρα, νὰ καταφύγουμε ἐκεῖ καὶ νὰ σωθοῦμε, στὸ Ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

156

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα.

Αἰδελφέ, ὡς προσέξουμε καλὰ τί λέμε καὶ θὰ δοῦμε ὅτι τὰ λόγια μας τὰ ἴδια θὰ μᾶς ἐλέγξουν. Διότι αὐτὸς πού πάει στοῦ γιαιτροῦ, ἐάν δὲν συμμορφωθεῖ μέ ἐπιμέλεια, συνέπεια καὶ τάξη μέ ὅσα ὁ γιαιτρος τοῦ ἔχει διατάξει, δὲν μπορεῖ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια του. Καὶ ἐπειδὴ ἀναφέρεις στὴν ἐπιστολὴ σου νὰ σοῦ στείλω καὶ ἄλλα γιαιτρικά καὶ φάρμακα, ἀπορῶ μέ τὴν ἀγάπη σου, πῶς δὲν κατανοεῖς τὴν πάνσοφον εὐρεσιτεχνία τοῦ μεγάλου μας Ἱατροῦ, μέ ποιούς δηλαδὴ τρόπους ἔκοψε ἀπὸ κάθε ἀνθρωπο ὁποιαδήποτε ἀφορμὴ καὶ πρόφαση δικαιολογίας. Διότι ἀνοίξε διὰπλάτα τὰ γιαιτρικά Του βιβλία γιὰ τὸν καθένα πού θὰ ἤθελε νὰ τὰ μελετήσῃ καὶ νὰ σωθεῖ καὶ ἔτσι μᾶς ἔκανε ὅλους ἀναπολόγητους. Γιατί ἀφοῦ καὶ γυναῖκες ψάλλουν συνεχῶς τὸ «ἐγὼ εἶμαι σκυλίκι καὶ ὄχι ἀνθρωπος, ὄνειδος ἀνθρώπων καὶ ἐξουθένωμα τῶν λαῶν» (Ψαλμ. 21, 7), τί θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν οἱ ἄνδρες; Ὅχι πῶς βδελύσσομαι τίς γυναῖκες καὶ τὰ λέω αὐτὰ — μὴ γένοιτο! — δὲν ἔχω τέτοια ἐντολή, ἀλλὰ ἐπειδὴ αὐτὲς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ἔγιναν αἰτίες τῆς παραβάσεως καὶ παρόλα αὐτὰ ὁ Θεὸς δὲν τίς κατέστησε ἄσχετες καὶ ἀνεύθυνες τῆς θείας διδασκαλίας. Ἐνῶς λοιπόν μᾶς ἀρέσει τοῦτο τὸ φάρμακο, γιαιτὶ τὸ πετᾶμε; Μπορεῖ βέβαια νὰ αὐταπατόμαστε καὶ νὰ νομίζουμε πῶς δὲν τὸ πετᾶμε καὶ ὅτι τὸ κρατᾶμε.

προσαρμόζεται στὶς ἀνάγκες τῶν συγκεκριμένων παραληπτῶν τῆς ἐπιστολῆς.

Δὲν εἶναι ἄσκοπο νὰ θυμηθοῦμε ὅτι ἡ ἐποχὴ τοῦ μεγάλου Ὁσίου ὑπῆρξε ἐποχὴ «ἀποκαλυπτικῆς κρισιμότητος», τῆς ὁποίας ἐνδέχεται νὰ προορᾷ τὰ «γεγονότα» πού θὰ χαρακτηρίσουν τὰ προσεχῆ ἑπτὰ ἔτη.

σωμεν ἡμῶν τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ἀληθῶς εὐρίσκομεν, ὅτι οὔτε ἔλεγχον, οὔτε ὕβριν, οὔτε ἐξουδένωσιν καὶ ὄνειδος βαστάζομεν. Καὶ ἐξ οὗ ἔχεις σήμερον λογισμοῦ, ἐν ᾧ ἐπείρασ<ά> σε ποτέ, ἔστι τὸ μαθεῖν σε. Καὶ γὰρ μετὰ τὸ πρᾶγμα μετενόεις ὅτι οὐκ ἔμαθες ὅτι δοκιμάσαι θέλων τὴν σὴν ἀγάπην, ἐκεῖνα δ' οἶδας ἐποίησα, καὶ εὖρον ἔσω οἰκοῦντα ἀκμὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι οὐ μικρῶς ὠφελήθη σου ἡ ἀγάπη ἀπὸ τούτου. Ὁ Κύριος ἡμῶν τέλειός ἐστι, καὶ τοὺς αὐτοῦ πάντας θέλει τελείους εἶναι· φησὶ γὰρ «γίνεσθε τέλειοι ὑμεῖς ὡς ὁ Πατὴρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν». Ὁ βαστάζων οὖν τοὺς καυτῆρας τούτους σώζεται· «ὁ γὰρ ἔχων εἰς τοὺς μυκτῆρας τὴν ἰδίαν δυσωδίαν, οὐκ ὁσφραίνεται ἄλλης, ἐὰν σταθῇ ἐπάνω τῶν θνησιμαίων ὀλων». Καὶ ὁ ἀπὸ τῶν ληστών συληθεὶς μεταδοῦναί τι ἄλλοις οὐκ ἔχει.

Βλέπε δέ, ἀγαπητέ, ὅτι ὅσοι ἂν ἀργία κρατοίμεθα, παντελῶς ἀμεριμνήσαι οὐ θέλομεν, τοῦ ἔχειν ἑαυτοὺς ὡς ἐσμέν, γῆν καὶ κονίαν. Καὶ ἐγγραάσαμεν τρέφοντες παρ' ἡμῖν τὴν κενοδοξίαν. Τὸ γὰρ ἔχειν ἡμᾶς, ὅτι τὸ ἔργον ἡμῶν ἀρέσκει Θεῷ καὶ οἰκοδομεῖ τὸ κᾶθισμα ἡμῶν πάντας, καὶ ἀπηλλάγημεν τοῦ κρίναι καὶ κατακρίναι, ἐσχάτη κενοδοξία ἐστὶ καὶ οὐδὲν ἄλλο. Εἰ οὖν τὰς ἰάσεις καὶ τὰ μαλάγματα ἔδωκεν ἡμῖν ὁ μέγας ἡμῶν καὶ οὐράνιος ἰατρός, παρὰ τίνος εὐρίσκεται ἡ αἰτία τῆς ἡμῶν ἀπωλείας, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμῶν προαιρέσεως; Πρὸ πάντων ἔδωκεν ἡμῖν τὴν ταπείνωσιν, ἐξορίζουσαν πᾶσαν ὑπερηφανίαν καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὑπακοήν, σβεννύουσιν ὅλα τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ ἐχθροῦ, τὸ κόψαι ἐν πᾶσι τὸ θέλημα τῷ πλησίον, καὶ τοῦτο γεννᾷ τὸ ἀτάραχον ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τὴν φαιδροτέραν καὶ ἱλαροτέραν τῆς ὀψεως κατάστασιν καὶ τὴν τοῦ βλέμματος εὐστάθειαν. Τὸ δὲ μέγα μάλαγμα τὸ σφίγγον πάντα τὰ μέλη καὶ θεραπεῦον πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, ἔδωκεν ἡμῖν τὴν ἀγάπην τὴν κατ' αὐτόν· αὐτὸς γὰρ τύπος ἡμῶν γέγονε. Φησὶ γὰρ «ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, ὑπήκοος οὐ μόνον γενόμενος, ἀλλὰ καὶ μέχρι θανάτου. Καὶ τιθεὶς ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἐδίδαξεν ἡμᾶς λέγων· ἀγαπήσατε ἀλλήλους, καθὼς ἐγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· καὶ ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι μαθηταὶ μου ἐστέ, ὅταν ἀγάπην ἔχητε μετ' ἀλλήλων».

Εἰ θέλεις οὖν μὴ χωλαίνειν, λάβε τὴν ράβδον τοῦ σταυροῦ, καὶ στηρίζεις

5. Τοῦτο τό εἶπε ἡ ἀγία Συγκλητική.

6. Ὑποδεικνύοντας ὁ Ἅγιος στὸν ἀδελφὸ νὰ λάβει τὴ ράβδον τοῦ σταυροῦ, τὸν προτρέπει νὰ σπεύσει νὰ βιώσει τὴ ζωηφόρο νέκρωσιν. Τῇ «νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ», ὅπως λέει σὲ ἄλλα σημεῖα. Ἡ νέκρωσις αὕτη εἶναι θανατοποιὸς καὶ ζωοποιός. Θανατοποιεῖ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο καὶ ζωοποιεῖ τὸν νέο, τὸν καινὸ, ἐν Χριστῷ.

Ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκει ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ: «Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σὰρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις» (Γαλ. ε', 24). Φανερῶνεται στὴ διδασκαλία αὕτη ἡ συνειδητὴ ἀσκητικὴ στένωση τῶν συνηκῶν τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς ἡ ὁποία κλιμακώνεται

“Ὅμως φαινομενικά τὰ λέμε αὐτά καί οὐσιαστικά δέν πράττουμε τίποτα. Εἶναι ἀλήθεια, διότι ἂν ἐρευνήσουμε τό ἐσωτερικό μας θά βροῦμε, πραγματικά, πώς δέν σηκώνουμε οὔτε ἔλεγχο, οὔτε βρῖσιμο, οὔτε καταφρόνηση, οὔτε ντρόπιασμα. Ἐξαιτίας αὐτοῦ ἔχεις σήμερα καί τό λογισμό πού ἔχεις, γιά τόν ὁποῖο κάποτε σέ ἔλεγα καί σέ δοκίμασα. Καί μπορείς νά καταλάβεις, ἂν καί μετανοεῖς μετά τήν πτώση, ὅτι ἤθελα νά δοκιμάσω τήν ἀγάπη σου γι’ αὐτό ἔπραξα ἐκεῖνα πού ξέρεις. Καί βρῆκα μέσα σου νά κατοικεῖ ὁ παλαιός ἄνθρωπος. Ἄλλά πιστεύω ὅτι πολύ ὠφελήθηκε ἡ ἀγάπη σου ἀπ’ ὅλη αὐτή τήν ἱστορία. Ὁ Κύριός μας εἶναι τέλειος καί θέλει ὅλοι οἱ δικοί Του νά εἶναι τέλειοι. Διότι λέει: «Γίνετε τέλειοι, ὅπως καί ὁ Πατέρας μας ὁ οὐράνιος εἶναι τέλειος» (Ματθ. 5, 48). Αὐτός λοιπόν πού μπορεῖ νά βαστάξει τέτοιου εἴδους καυτηριασμούς σώζεται. «Καί εἶναι ἀλήθεια πώς αὐτός πού ἔχει τά ρουθούνια του στή δική του βρωμιά καί δυσωδία, δέν τοῦ βρωμáει ἡ ξένη, ἔστω καί ἂν σταθεῖ πάνω σέ πάμπολλα ψοφίμια»⁵. Καί αὐτός πού τόν ἐκλεψαν οἱ ληστές, δέν ἔχει νά δώσει τίποτα σέ ἄλλον ἄνθρωπο.

Πρόσεχε νά δεῖς, ἀγαπητέ, πώς ὅσους μᾶς ἔχει κυριέψει τό πνεῦμα τῆς ἀργίας (πρός τό ἀγαθό), δέν θέλουμε νά τὰ ἀφήσουμε ὅλα καί νά ἀμερινήσουμε παντελῶς, ὥστε νά θεωροῦμε τούς ἑαυτούς μας αὐτό πού εἴμαστε, χῶμα καί σκόνη. Καί γεράσαμε νά τρέφουμε μέσα μας τήν κενοδοξία! Διότι τό νά νομίζουμε ὅτι τό ἔργο μας ἀρέσει στό Θεό καί τό «κάθισμά» μας οἰκοδομεῖ τούς πάντες καί ὅτι ἀπαλλαγθήκαμε ἀπό τήν κρίση καί τήν κατάκριση, εἶναι ἔσχατη μορφή κενοδοξίας καί τίποτε ἄλλο. Ἄν ὅμως μᾶς ἔδωσε ὁ μέγας καί οὐράνιος Ἰατρός τά θεραπευτικά μέσα καί τά μαλακτικά, πού ἄλλοι βρίσκεται ἡ αἰτία τῆς ἀπώλειάς μας, παρά στήν ἀσθενική μας προαίρεση; Πάνω ἀπ’ ὅλα μᾶς ἔδωσε τήν ταπείνωση, πού ἐξορίζει κάθε ὑπερηφάνεια «καί κάθε ἀλαζονική ἔπαρση, ἡ ὁποία ὑψώνεται ἐναντίον τῆς γνώσεως τῆς δόξας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ». Τήν ὑπακοή πού σβήνει ὅλα τά πυρωμένα βέλη τοῦ ἐχθροῦ. Τό νά κόβουμε σέ ὅλα τό θέλημά μας, γιά χάρη τοῦ πλησίον, πράγμα πού γεννᾷ τό ἀτάραχο στήν καρδιά καί κάνει τήν ὄψη μας πιό φαιδρή καί πιό ἱλαρή, ἐνῶ τό βλέμμα ἀποκτάει εὐστάθεια. Καί τέλος μᾶς ἔδωσε τό μεγάλο καί σπουδαῖο μαλακτικό, πού συσφίγγει ὅλα τά μέλη καί «θεραπεύει κάθε ἀρρώστια καί κάθε ἀδυναμία», τήν ἀγάπη τήν κατ’ Αὐτόν. Διότι Αὐτός ἔγινε τό πρότυπό μας. Γι’ αὐτό καί λέει: «Ταπείνωσε τόν ἑαυτό Του καί ἔγινε ὑπήκοος». Καί ὄχι μόνο ἔγινε ὑπήκοος, ἀλλά «μέχρι θανάτου» (Φιλ. 2, 8). Καί ἀφοῦ θυσίασε γιά μᾶς τήν ψυχή Του, μᾶς δίδαξε λέγοντας: «Νά ἀγαπᾶτε ὁ ἕνας τόν ἄλλο, ὅπως ἐγώ σᾶς ἀγάπησα. Καί ἀπ’ αὐτό θά γνωρίσουν ὅλοι ὅτι εἴσθε μαθητές μου, ὅταν ἔχετε ἀγάπη μεταξύ σας» (Ἰωάν. 13, 34).

Ἄν θέλεις λοιπόν νά μή χωλαίνεις, λάβε τή ράβδο τοῦ σταυροῦ⁶ καί

ἐπ' αὐτῆς τὰς χεῖράς σου καὶ ἀποθνήσκεις καὶ οὐκ ἔτι χωλαίνεις, ὁ γὰρ νεκρὸς οὐδέποτε χωλαίνει. *Κὰν ἔχῃς τὴν ράβδον ταύτην, οὐ χρεῖα τοῦ θυρωροῦ· τῇ ράβδῳ γὰρ ταύτῃ διώκεις οὐ μόνον τὰ κυνάρια, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῶν θηρίων, τὸν ὠρυόμενον λέοντα. Καὶ ὁ Ἰακώβ εἶπεν· ὅτι «ἐν τῇ ράβδῳ μου διέβην τὸν ποταμόν». Καὶ πάλιν, ἐπ' ἄκρῳ αὐτῆς προσεκύνῃσεν· καὶ Μωσῆς τῇ ράβδῳ ἐποίησε τὰ σημεῖα. Καὶ ὁ ταύτην ἡλούμενος, ἀπαλλάττεται πάντως τῆς ρεούσης ὑγρότητος· ὁ γὰρ ἀποθανὼν ἀποθνήσκει τῇ ἁμαρτία. Καὶ τί ἡ μετὰ ταῦτα προσδοκωμένη ἐλπίς, ἀλλ' ἡ τριήμερος ἀνάστασις; Ἀρκεῖ γὰρ τῷ σταυρουμένῳ συνεγερθῆναι τῷ Ἰησοῦ.*

Περὶ δὲ τῆς ἐβδομάδος διάφοροι θλίψεις καὶ κινήσεις ἔσονται.

Περὶ δὲ ὧν εἶπας ὁρέων, νοήσωμεν τὴν ἁγίαν Μαρίαν τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς καθεξῆς ἁγίους, τοὺς ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις εὐρισκομένους, ἔχοντας ἀσφαλῶς τὴν τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ σφραγίδα· αὐτὸς γὰρ δι' αὐτοὺς πολλοὺς σῶζει.

Ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρτζ'

<Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν Γέροντα>.

Τριάς ἀχώριστος, μὴ χωρίζου ἡμῶν. «Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον».

Πάτερ, καλὸς ἀληθῶς μαθητὴς εἶ τοῦ ἀληθινοῦ ἱατροῦ· ἔδωκας ἡμῖν φάρμακα καὶ ἀντίδοτα· ὁ δὲ πρῶτος καυτὴρ μεγάλως ἔνυξε τὴν καρδίαν μου καὶ οὐ δύναμαι φέρειν τὰς ὁδύνας. Ἔγραψας γὰρ ἡμῖν ἄδειν «σκώληξ εἰμὶ καὶ οὐκ ἄνθρωπος». Καὶ ἀληθῶς ἄδω καὶ προσκυνῶ καὶ δοξολογῶ, καὶ ὑπερυσῶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀλλ' οὐ θαρρῶ εἰπεῖν ὅτι σκώληξ εἰμὶ καὶ οὐκ ἄνθρωπος· ἄνθρωπος γὰρ εἰμὶ τετρωμένος ὑπὸ τοῦ φθαρτοῦ σκώληκος· τί δὲ ἐστὶν ἡ δύναμις τούτου τοῦ σκώληκος τοῦ ἀφθάρτου;

Οὗτος ὁ σκώληξ δι' ἐμὲ ἦλθεν, ἵνα ρύσῃται με τούτου τοῦ σκώληκος τοῦ φθαρτοῦ, τοῦ διαφθείραντος τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ ὁ φθαρτὸς οὗτος σκώληξ, ὁ φθείρων καὶ φθειρόμενος καταδύνει εἰς τὰ τραύματα καὶ ἐργάζεται σῆψιν καὶ ὀχομενίαν, ἦλθεν ὁ ἀφθαρτος σκώληξ, περὶ οὗ εἴρηται·

ἐνίσχυσής της. Ἡ «ράβδος» ὅμως τοῦ Σταυροῦ δέν εἶναι μόνο συμβολικὴ φανέρωση τῆς ἐσωτερικῆς ἢ καὶ τῆς ἐξωτερικῆς «νεκρώσεως τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου». Εἶναι συνάμα καὶ ὄπλο τοῦ Χριστιανοῦ ἀσκητοῦ. Τὰ ράσα, ὁ σκούφος, τὰ ἐνδύματά του φέρουν κεντημένους «σταυρούς». Ἰδιαίτερα, τὸ «πολυσταύριον» καὶ τὸ «κομμοσχοίνιον» ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἔντεχνη διαπλοκὴ «σταυρῶν» πολυπληθῶν. Ὁ μοναχὸς ἀναριθμητὲς φορὲς καὶ καθημερινὰ «σφραγίζει ἑαυτόν» καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν του καὶ τὴν τροφή καὶ τὸ ποτό του μὲ τὸ σημεῖο τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, πού εἶναι φορέας εὐλογίας θεϊκῆς.

ἀπλωσε ἐκεῖ ἐπάνω τὰ χέρια σου καὶ πέθανε καὶ δέν θά χωλαίνεις πιά. Διότι ὁ νεκρός δέν μπορεῖ νά χωλαίνει. Ἄν ἔχεις αὐτὴ τὴ ράβδο, δέν χρειάζεσαι θυρωρό, διότι μ' αὐτὴ τὴ ράβδο διώχνεις, ὄχι μόνο τὰ σκυλάκια, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχηγό τῶν θηρίων, τὸν λέοντα, πού βρυχᾶται καὶ ὠρύεται. Καὶ ὁ Ἰακώβ εἶπε ὅτι «μέ τὴ ράβδο μου πέρασα τὸν ποταμό» (Γεν. 32, 10). Καὶ πάλι: «Προσκύνησε ἀκουμπώντας στήν ἄκρη της». Καὶ ὁ Μωυσῆς μέ τὴ ράβδο ἔκανε θαύματα. Καὶ ὅποιος προχωράει μ' αὐτὴν ἀπαλλάσσεται ἐντελῶς ἀπὸ τὴ ρευστὴ ὑγρότητα τῶν σαρκικῶν παθῶν. Διότι αὐτός πού φτάνει νά πεθάνει, πεθαίνει γιὰ τὴν ἁμαρτία. Καὶ ποιά εἶναι ἡ ἐλπίδα πού ἀναμένεται μετὰ ἀπ' αὐτά, παρὰ ἡ μετὰ τρεῖς ἡμέρες ἀνάσταση; Καὶ ἀρκεῖ σ' αὐτόν πού σταυρώθηκε νά συνασπασθῇ μέ τόν Ἰησοῦ.

Σχετικά δέ μέ τὴν ἐβδομάδα τῶν ἐτῶν, θά εἶναι τότε διάφορες θλίψεις καὶ ἀναστατώσεις.

Γιὰ τὰ ὄρη δέ πού ρωτᾷς, ποιά εἶναι, ἅς ἐννοήσουμε τὴν ἁγία Μαρία, τὴ Θεοτόκο καὶ τοὺς ὑπόλοιπους Ἀγίους πού θά ζοῦν ἐκείνους τοὺς καιρούς, καὶ θά ἔχουν ἀσφαλῶς τὴ σφραγίδα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός, γιὰ χάρη αὐτῶν τῶν Ἀγίων, θά σώσει πολλούς.

Σ' Αὐτόν ἀνέκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

157

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα.

Αἰδίρετη ἁγία Τριάδα, μή χωριστεῖς ἀπὸ μᾶς, Σὺ «πού ἀπὸ τὰ νήπια καὶ ἀπὸ τὰ βρέφη πού θηλάζουν ἐπλεξες ὕμνο τέλειο» (Ψαλμ. 8, 3).

Πατέρα Βαρσανούφιε, εἶσαι πραγματικὸς μαθητὴς τοῦ ἀληθινοῦ Ἰατροῦ. Μᾶς ἔστειλες φάρμακα καὶ κατάλληλα ἱατρικά. Ἐκεῖνο τὸ πρῶτο ὅμως, ὁ καυτήρας πού σύστησες, πλήγωσε πολὺ τὴν καρδιά μου καὶ δέν μπορῶ νά ὑποφέρω τὴν ὁδύνη. Μᾶς ἔγραψες δηλαδὴ νά ψάλλουμε: «Εἶμαι ἓνα σκουλίκι, δέν εἶμαι ἄνθρωπος» (Ψαλμ. 21, 7). Βέβαια ψάλλω, προσκυνῶ, δοξολογῶ καὶ μεγαλύνω τὸ Θεὸ στοὺς αἰῶνες, ἀλλὰ δέν τολμῶ νά πῶ ὅτι «εἶμαι σκουλίκι καὶ δέν εἶμαι ἄνθρωπος». Διότι εἶμαι ἄνθρωπος πληγωμένος, ἀσφαλῶς, ἀπὸ τὸ φθαρτὸ σκουλίκι. Πές μου λοιπόν ποιά εἶναι ἡ δύναμη τοῦ ἄφθαρτου Σκουλικιοῦ;

Μοῦ εἶπες ὅτι αὐτὸ τὸ ἄφθαρτο Σκουλίκι ἦλθε γιὰ χάρη μου, γιὰ νά μέ γλυτώσει ἀπὸ τοῦτο τὸ φθαρτὸ, πού ἔχει καταφάει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ φθαρτὸ αὐτὸ σκουλίκι πού φθεῖρει καὶ φθείρεται βυθίζεται μέσα στὰ τραύματα καὶ προκαλεῖ σήψη καὶ δυσωδία, ἦλθε τὸ Ἄφθαρτο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἔχει λεχθεῖ: «Εἶμαι σκουλίκι καὶ ὄχι ἄνθρωπος» (Ψαλμ. 21, 7). Καὶ ὅπως αὐτὸ τὸ φθαρτὸ σκουλίκι διεισδύει μέσα στὰ τραύματα, ἔτσι καὶ τὸ Ἄφθαρτο βυθίστηκε στὰ κατάβασθα τῆς γῆς (Ἐφ. 4, 9) καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, ὅπως μᾶς

«σκώληξ εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος». Καὶ ὥσπερ οὗτος ὁ σκώληξ ἐνδύει εἰς τὰ τραύματα, οὕτω καὶ ὁ ἄφθαρτος σκώληξ καταδύει εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς, καὶ ἐκεῖθεν εἴρηκας διαφθείρειν πᾶσαν ἀκαθαρσίαν τοῦ παλαιοῦ σκώληκος· καὶ οὕτω πάντας καθαρίσας ἀνήγαγε, καὶ αὐτὸς ἔμεινεν ἄφθαρτος. Οὗτος ὁ σκώληξ ἐστὶν ὁ τὸν Ἰωβ καθαρίσας ἀπὸ τοῦ φθαρτοῦ σκώληκος καὶ εἰπὼν αὐτῷ· «ἀνάστα ζῶσαι ὥσπερ ἀνὴρ τὴν ὁσφύν σου». Οὗτος ὁ σκώληξ καὶ τὸν δράκοντα εἴλκυσε τῷ ἀγκίστρῳ κρεμάμενος ἐπὶ τοῦ ξύλου· τούτῳ τῷ σκώληκι τὰ πάντα ὑπετάγη, ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα· «πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ».

Ὁ φθαρτὸς σκώληξ τὰ πάντα διαφθείρει. Καὶ οὐκ ἐνί τίποτε ἐπὶ τῆς γῆς, οὔτε ξύλα, οὔτε βρώματα, οὔτε γῆ, οὔτε σάρξ, ὅπερ οὐκ ἀναλίσκει, ἐκτὸς τοῦ ἄλατος καὶ τοῦ ἐλαίου. Τί δέ ἐστι τὸ ἄλας καὶ τὸ ἔλαιον, ἀλλ' ἡ ὁ Πατὴρ ὁ ὑποτάξας αὐτῷ τὰ πάντα, ὁ καὶ τὴν κτίσιν αὐτοῦ ἀλίσας τῷ ἐλέει αὐτοῦ, ὁ καὶ τοῖς Ἀποστόλοις δοὺς ἄλας, ἵνα ἀλίσωσι τὸν κόσμον ἀπὸ τῆς δυσωδίας τῶν εἰδῶλων καὶ ἔλθωσιν ἐπὶ τὴν εὐωδίαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν; Ἀμήν.

Τί δέ ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ σινάπεως, ὅτι αὐτῷ παρέϊκασε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ οὐχὶ τῇ ἐλαίᾳ ἢ τῷ φοίνικι, ἢ τινι τῶν μεγάλων δένδρων, ἀλλὰ τῷ εὐτελεῖ; Ἐπειδὴ δριμύτατόν ἐστι καὶ στύφει ἡμῶν τὰς καρδίας; Ναί, Πάτερ, δεήθητι τοῦ Κυρίου ὅπως δείξῃ ἡμῖν τὸ μυστήριον τούτου τοῦ σκώληκος καὶ τοῦ σινάπεως· ὅπως καὶ ἡμεῖς δοξάσωμεν τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, σὺν ἀγίῳ Πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Πάτερ, ἐπειδὴ ὑπέμνησάς με τὰ ἀρχαῖα, κἀγὼ οὐκ ἔλαθον, ἀλλὰ μνημονεύω ἐκεῖνα, ἃ οὐκ ἐποίησεν ὁ ἐχθρός, ἀλλ' ὅτι ἐμάνη, ἐπειδὴ εἶδε γενόμενον καρπὸν εἰς τὸν τόπον τοῦτον. Ἀλλ' ἡ ὑπομονή σου καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀφῆκε τὸ θέλημα αὐτοῦ τὸ μιαρὸν γενέσθαι, ἀλλ' ἐσμέν ἕως τοῦ νῦν δοξάζοντες τὸν Θεόν.

Καὶ ἐπειδὴ εἶπάς μοι, ὅτι ὕστερον μετανοεῖς μετὰ τὸ πρᾶξαι, εἶθε καὶ ὕστερον, ἵνα μὴ παντελῶς ἐναπομείνω. Καὶ ἐπειδὴ εἶπάς μοι ὅτι ὁ ἐμπεσὼν εἰς τοὺς ληστὰς καὶ συληθείς, οὐκ ἔχει ἄλλω μεταδοῦναι, διὰ τοῦτο δέομαι λιμώττων, ἵνα ἐπιρρίψήτε μοι οἱ ἔχοντες τὰ ψυχία ὑμῶν, ὅπως κἀγὼ λάβω τροφήν ὡς ὁ κύων ὑπὸ κάτω τῆς τραπέζης ὑμῶν τῶν ἐχόντων.

Καὶ ἐπειδὴ εἶπας· συνεγῆρασέ σοι ἡ ὑπερηφανία καὶ ἡ εἰρωνεία, εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ἀπέλθῃ ἀπ' ἐμοῦ.

εἶπες, ἐξαφάνισε κάθε ἀκαθαρσία τοῦ παλαιοῦ σκουλικιοῦ. Καί ἔτσι, ἀφοῦ ὅλους τοὺς καθάρισε, τοὺς ἀνέστησε, ἐνῷ αὐτό ἔμεινε ἄφθαρτο. Αὐτό τό ἴδιο εἶναι πού καθάρισε τόν Ἰώβ ἀπό τό φθαρτό σκουλίκι καί τοῦ εἶπε: «Σήκω, ζῶσε τῇ μέσῃ σου σάν ἄντρας» (Ἰώβ 38, 3). Αὐτό τό ἴδιο Σκουλίκι, κρεμασμένο πάνω στό Ξύλο τοῦ Σταυροῦ, σάν δόλωμα σέ ἀγκίστρι, παγίδευσε καί δέσμευσε τό φοβερό καί τεράστιο θηρίο καί ἐξουδετέρωσε τήν ἀνθρωποκτόνο δύναμή του. Σ' αὐτό, τό ἄφθαρτο Σκουλίκι, τά πάντα ὑποτάχθηκαν, ἐκτός ἀπό Ἐκεῖνον πού ὑπέταξε σ' Αὐτό τά πάντα! «Διότι ὁ Θεός ὅλα τά ὑπέταξε κάτω ἀπό τά πόδια Του» (Α' Κορ. 15, 27).

Τό φθαρτό σκουλίκι ὅλα τά διαφθείρει. Καί δέν ὑπάρχει κάτι ἐπάνω στή γῆ, οὔτε ξύλα, οὔτε τροφές, οὔτε χῶμα, οὔτε σάρκα, πού νά μήν τό καταστρέφει, ἐκτός ἀπό τό ἀλάτι καί τό λάδι. Ποιόν συμβολίζει ὅμως τό ἀλάτι καί τό λάδι; Δέν συμβολίζει τόν Πατέρα, πού ὑπέταξε σ' Αὐτόν τά πάντα, ὁ Ὅποιος καί ὅλη του τήν κτίση τήν ἀλάτισε μέ τό ἔλεός Του καί ἔδωσε καί στοὺς Ἀποστόλους ἀλάτι, γιά νά ἀλατίσουν τόν κόσμο, νά γλυτώσει ἀπό τή δυσωδία τῶν εἰδώλων καί νά ἔλθει στήν εὐωδία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ μας; Γένοιτο.

Ἀλλά, πές μου, ποιά εἶναι ἡ δύναμη τοῦ σιναπιοῦ, ὥστε ὁ Κύριος μέ αὐτό τό τιποτένιο καί ἀσήμαντο φυτό νά συμβολίσαι τήν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν καί νά μή χρησιμοποιήσει ὡς σύμβολό της οὔτε τήν ἐλιά, οὔτε τό φοίνικα, ἢ κανένα ἄλλο ἀπό τά μεγάλα δένδρα; Τό προτίμησε, ἐπειδὴ εἶναι πολύ καυτερό καί ἀφήνει μιὰ στυφάδα στήν καρδιά; Νάί, πατέρα Βαρσανούφιε, παρακάλεσε τόν Κύριο νά μᾶς φανερώσει τό μυστήριό πού κρύβει τό σκουλίκι καί τό σινάπι, γιά νά δοξάσουμε καί ἐμεῖς τόν Πατέρα καί τόν Υἱό καί τό ἅγιο Πνεῦμα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

Ἀκόμη, Πάτερ, ἐπειδὴ μοῦ θύμισες τά παλαιά, μάθε ὅτι καί ἐγώ δέν τά ξέχασα. Ἀλλά ἀναλογίζομαι καί φέρνω στό νοῦ μου ὅλα ἐκεῖνα πού δέν μπόρεσε νά ἐπιτύχει ὁ ἐχθρός. Καί γι' αὐτό ὀργίστηκε, ἐπειδὴ εἶδε ὅτι πάει νά δέσει καρπός σ' αὐτό τόν τόπο. Ἀλλά ὅμως ἡ ὑπομονή σου καί ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ δέν ἄφησε νά γίνει τό δικό του, τό μιὰρό θέλημα. Ἔτσι ὑπάρχουμε μέχρι τώρα καί δοξάζουμε τό Θεό.

Μοῦ ἔγραψες δέ ὅτι μετανοῶ μετά τήν πτώση. Ἄς εἶναι νά μετανοῶ καί μετά τήν πτώση, Πάτερ, γιά νά μή μείνω ἐντελῶς ἀμετανόητος. Ἀκόμη ἀνέφερες ὅτι αὐτός πού πέφτει στά χέρια τῶν ληστών καί ληστεύεται, δέν ἔχει πιά τίποτα γιά νά δώσει σ' ἕναν ἄλλο ἀδελφό. Γι' αὐτό σέ παρακαλῶ, σέ μένα, πού εἶμαι πολύ πεινασμένος, νά μοῦ ρίξετε τά ψίχουλά σας, γιά νά πάρω καί ἐγώ κάποια τροφή ἀπό σᾶς πού ἔχετε, ὅπως παίρνει τό σκυλί τά ψίχουλα κάτω ἀπό τό τραπέζι.

Ἐπίσης, ἐπειδὴ μοῦ ἔγραψες ὅτι «γέρασε μαζί σου ἡ ὑπερηφάνεια καί ἡ εἰρωνεία», προσευχήσου ὥστε νά ἀπαλλαχθῶ, μέ τίς εὐχές σου, ἀπ' αὐτά τά δύο πάθη.

ρνη΄

᾽Απόκρισις Βαρσανουφίου.

Προεφώνησεν ὁ Δαβὶδ λέγων «προσώζεσαν καὶ ἐσάπησαν οἱ μύλωπές μου ἀπὸ προσώπου τῆς ἀφροσύνης μου». Ὡστε οὖν ἡ ἀφροσύνη ἐνθήκη ὄλων τῶν κακῶν ἐστιν. ᾽Αφροσύνη γὰρ ἐγέννησε παρακοήν· παρακοὴ δὲ τραῦμα· καὶ μετὰ τὸ τραῦμα ἡ αὐτὴ ἀφροσύνη ἔτεκε τὴν ἀμέλειαν, καὶ ἡ ἀμέλεια τὴν σῆψιν καὶ τὴν ὀζομενίαν κατειργάσατο, καὶ ἐσκωληκίασεν ἡ σὰρξ ἡ ταλαίπωρος καὶ διεφθάρη. Διαφθαρεῖσα οὖν ἐρρίφη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ βρῶσις ἐγένετο τῷ μεγάλῳ ἰχθύϊ καὶ ἐνωκίσθη εἰς τὰ ἔντερα αὐτοῦ, ἕως οὗ ἦλθεν ὁ ἐπουράνιος σκώληξ καὶ ἠλωθεῖς ἐν τῷ ἀγκίστρῳ τοῦ σταυροῦ, ἐχαλάσθη εἰς τὰ ἔντερα τοῦ μεγάλου ἰχθύος, καὶ ἀνήνεγκε διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἦν κατέπτε βρῶσιν σὺν τοῖς ἐγκάτοις. Καὶ λαβὼν τὴν σάρκα ἐνέχρισεν ἐλαίῳ καὶ ἔμιξεν ὕδατι καὶ ὥπτησε πυρί· φησὶ γάρ «αὐτὸς ὑμῶν βαπτίσει ἐν Πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί». Καὶ ἐψώμισε ἀρτῶν, καὶ εὐφρανεν οἶνῳ, καὶ ἤρτυσεν ἄλατι, καὶ ἥλλαξε τῆς φθορᾶς. Καὶ πρὸς τούτοις προσέθηκεν αὐτοῖς σίνιπι συστέλλον παῖσαν φθοράν, καὶ στύφον τοὺς τοῦ δράκοντος μυκτῆρας πρὸς τὸ μὴ δὲ ὀσφραίνεσθαι αὐτῆς δυνηθῆναι· καὶ ταράσσον αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ μὴ ἐπιβλέψαι πρὸς τὴν τελειότητα τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς.

Εἰδότες οὖν ταῦτα πάντα, μὴ παρίδωμεν τὴν νουθεσίαν αὐτοῦ, ἵνα μὴ πληρωθῇ καὶ εἰς ἡμᾶς ὅτι «εἰ τὸ ἄλλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθησεται»; Καὶ τί ἐστιν ἡ ὑστέρησις τούτων, ἀλλ' ἡ εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός;

Εἰ οὖν τι τῶν ἀρχαίων οὐκ ἔλαθες, καὶ τὰ ἔσχατα οἶδας, ἄκουσον τοῦ ἐπόντος ὅτι «ὁ γινώσκων τὸ θέλημα τοῦ Δεσπότη καὶ μὴ ποιῶν, δαρήσεται

7. Ὅπως εἶναι καταφανές ὁ Ἅγιος ἐδῶ περιγράφει μὲ τὸ δικό του ἀπλό, ἀσκητικό τρόπο τὴν ὅλην Οἰκονομίαν τῆς σωτηρίας μας. Ὡς «ἐπουράνιο σκώληκα» ἐννοεῖ τὸν ἐνυπόστατο Λόγον τοῦ Θεοῦ Πατρός, ὁ ὁποῖος, «ἐξιστάμενος τῆς οἰκείας οὐσίας», ἐνανθρώπησε γιὰ νὰ χαρίσῃ πάλι στὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο, δημιουργώντας τον, τὸν προόρισε. «Αὐτὸς γὰρ ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἐνανθρώπησεν ἵνα ἡμεῖς θεοποιηθῶμεν» (Μ. Ἀθανασίου, περὶ ἐνανθρωπήσεως, ΒΕΠΕΣ 30, σελ. 119).

Μὲ τὴν φράση «ἠλωθεῖς ἐν τῷ ἀγκίστρῳ τοῦ σταυροῦ, ἐχαλάσθη εἰς τὰ ἔντερα (σπλάχνα) τοῦ μεγάλου θηρίου», ἐννοεῖ τὸ σταυρὸ καὶ τὴν εἰς Ἐδου κάθοδο, τὰ ὁποῖα ὑπέστη ὁ Κύριος ἡμῶν, «ἵνα ἀναγάγῃ ἐκεῖθεν ἦν κατέπτε βρῶσιν» ὁ δράκων· καὶ γιὰ νὰ καταργήσῃ «τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου». Καὶ ὧντως κατήργησε αὐτόν καὶ ἐξῆλθε ζωφόρος, ἐνδοξος, ἀστραπηβόλος.

Καὶ δὲν ἀρκέσθηκε μόνο σ' αὐτὰ τὰ κοσμοσωτήρια ἔργα γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ τοῦ παρέδωσε καὶ τὰ μυστήρια, γιὰ νὰ ζῆσῃ ἀπὸ αὐτῆς τῆς γῆ πλέον «ζωὴν ἐνθεον». Κυρίως δὲ τὰ μυστήρια τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς Θείας Εὐχαριστίας. «Ἐνέμιξεν ὕδατι καὶ ὥπτησε πυρί. Καὶ ἐψώμισε

158

Ἑ Ἀπόκριση Βαρσανουφίου.

Ο Ἑ Δαβίδ μᾶς προανήγγειλε μέ τούς Ψαλμούς του, λέγοντας: «Τά τραύματα τῶν ἁμαρτιῶν μου βρώμισαν καί σάπισαν, ἐξαιτίας τῆς ἀφροσύνης μου» (Ψαλμ. 37,6). Ὡστε λοιπόν ἡ ἀφροσύνη εἶναι προϋπόθεση καί φορέας ὄλων τῶν κακῶν. Διότι ἡ ἀφροσύνη γέννησε τήν παρακοή καί ἡ παρακοή τό τραῦμα καί μετά τό τραῦμα ἡ ἴδια ἡ ἀφροσύνη γέννησε τήν ἀμέλεια, τή σήψη καί τή δυσωδία καί σκουλίκιασε ὁ ἄνθρωπος, ὁ ταλαίπωρος καί ἀποσυντέθηκε. Ἐφοῦ δέ ἀποσυντέθηκε τόν πέταξαν στή θάλασσα, ἔγινε τροφή τοῦ κήτους καί κατοίκησε μέσα στό σπλάγχχνα του. Μέχρι πού ἤλθε στή γῆ τό ἐπουράνιο Σκουλίκι, τό Ὅποιο καθελώθηκε στό ἀγκίστρι τοῦ Σταυροῦ, σταυρώθηκε καί πετάχθηκε στό σπλάγχχνα τοῦ ἴδιου ἐκείνου κήτους⁷. Καί τότε ἀνέσυρε ἀπό τό στόμα του τήν τροφή πού εἶχε καταπιεῖ, τόν ἄνθρωπο, μαζί μέ τά ἴδια τά σπλάγχχνα ἐκείνου τοῦ θηριώδους κήτους. Πῆρε λοιπόν στό χέρι του τή σάρκα ἐκείνη, (τόν ἄνθρωπο), τήν ἄλειψε μέ λάδι, τήν ἀνάμειξε μέ νερό καί τήν ἔψησε στή φωτιά — ὅπως λέει ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος «Αὐτός θά σᾶς βαπτίσει μέ τό ἅγιο Πνεῦμα καί μέ θεϊκή φωτιά» (Ματθ. 3, 11) — τήν ἔθρεψε μέ ψωμί, τήν εὐφρανε μέ κρασί τήν ἄρτυσε μέ ἅλατι καί ἔτσι τήν ἀπάλλαξε ἀπό τή φθορά. Πρόσθεσε μετά καί σινάπι πού καταστέλλει τή φθορά καί κατακαίει τά ρουθούνια τοῦ δράκοντα, ὥστε νά μήν ἔχουν τή δύναμη νά τήν ὁσφραίνονται. Καί σκότισε τά μάτια τοῦ θηρίου, γιά νά μή μπορεῖ νά δεῖ τή Χάρη καί τήν τελειότητα τῆς ταπεινώσεως τῆς Θεανδρικής Ὑποστάσεως τοῦ Χριστοῦ.

Ἐφοῦ λοιπόν τά γνωρίζουμε ὅλα αὐτά τά πράγματα, νά μήν περιφρονήσουμε τίς ὑποδείξεις Του, γιά νά μήν ἐκπληρωθεῖ σέ μᾶς τό «ἄν τό ἅλατι χάσει τήν οὐσιαστική δύναμή του, τήν ἀλμύρα του, μέ τί θά ἀλατίσουν;» (Ματθ. 5, 13). Καί ποῖο εἶναι τό λάθος αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων πού χάνουν τήν ἀλυστική τους δύναμη, ἐάν δέν εἶναι αὐτό πού φανερώνεται στόν ψαλμικό στίχο: «Εἶπε ὁ ἄφρονas στόν ἑαυτό του καί στήν καρδιά του, δέν ὑπάρχει Θεός»; (Ψαλμ. 13, 1).

Ἐν δέ τά παλαιά δέν τά ξέχασες καί τά ἔσχατα τά γνωρίζεις, ἄκουσε τί λέει ὁ Εὐαγγελιστής: «Αὐτός πού γνωρίζει τό θέλημα τοῦ Δεσπότη καί δέν τό κάνει, θά δαρεῖ πάρα πολύ» (Λουκ. 12, 47). Ἐν λέμε ὅτι γνωρίζουμε καί ἐν

αὐτόν ἄρτον καί εὐφρανεν οἶνῳ». Τί εἶναι ὁ ἄρτος; ἔρωτᾷ ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος. Καί ἀπαντᾷ: «Σῶμα Χριστοῦ. Οὐχὶ σῶματα πολλά, ἀλλὰ σῶμα ἓν» (P.G. Migne 61, 20).

πολλάς». Εἰ οὖν γινώσκοντες λέγομεν καὶ ἀμελοῦμεν, οὐ μακρὰν ἡμῶν ἀπέχει τὸ οὐαὶ τῶν ἀμαρτανόντων ἐν γνώσει. Ἐὰν δὲ ἔχωμεν ὅτι γῆ καὶ σποδός ἐσμεν, κατὰ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰώβ, εἰς τὸν αἰῶνα οὐ συλοῦμεθα, ἀλλ' αἰετοῦ ἐχομεν τὸ δοῦναι καὶ ἄλλοις, οὐ χρυσίον, οὐκ ἀργύριον, ἀλλὰ τύπον ταπεινώσεως καὶ ὑπομονῆς καὶ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρνη'

Ὁ αὐτὸς μεταλαμβάνων ἄρτου, ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα περὶ διαίτης.

Ἀπόκρισις

Α' δελφέ, χαίροις ἐν Κυρίῳ. Παρακάλεσον τὸν Θεὸν δοῦναί μοι ὑπομονὴν τελείαν· ἄρχομαι γὰρ πράγματος καὶ οὐκ ἄγω εἰς τέλος, ἀλλ' εὐθὺς παρασαλεύομαι τῆς διαγωγῆς. Καὶ ἐπιποθῶ ἀρχὴν βαλεῖν καὶ ἐλθεῖν εἰς τέλος, ἀκούων τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους ὅτι «ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργου ἀγαθοῦ, αὐτὸς καὶ ἐπιτελέσει, ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ».

Κἂν δὲ ἐγὼ ὁ ἐλεεινὸς οὐδὲν ποιῶ ἀρέσκον τῷ Θεῷ, διὰ τὴν σοῦ κέλευσιν παρέχω γνώμην ὡς ἀδελφῷ. Λάμβανε τέσσαρα λαῖτινα, εἰ δύναται, εἰς τὴν ἐβδομάδα· καὶ κατὰ Κυριακὴν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν ἢ ροφὴν ἢ ἐκζεστά. Καὶ ὡς ὑπολαμβάνω, καλῶς λαμβάνεις αὐτά. Εἰ δὲ ἐν ἀφροσύνῃ λαλῶ, οὐκ οἶδα· ὅς γάρ ἐαυτὸν οὐ κυβερνᾷ, πῶς δύναται κυβερνῆσαι ἄλλους; Συγχώρησόν μοι, ἀδελφέ, ὅτι ἐγὼ ὥφειλον παρακαλέσαι σε διατάξασθαί μοι, ἀλλ' ἀκμὴν οὐκ ἀφῆκέ με ἡ ὑπερηφανία, ἥτις ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστίν.

Εὖξαι ἀδελφέ ἵνα παρέλθωμεν τὸ προκείμενον ἡμῖν πέραμα· γέμει γὰρ τῶν κλυδώνων καὶ κινδύνων, καὶ ὡς ἀνόητος γελῶ καὶ ἀδιαφορῶ. Ἀλλ' ὅμως οὐ κόπτω τὴν ἐλπίδα· ἐλεήμονα γὰρ Δεσπότην ἔχω καὶ εὐσπλαγχνον. Δός μοι οὖν χεῖρα σὴν διὰ τὴν ἀγάπην, καὶ ἔλκε με πρὸς αὐτόν, καὶ διὰ σοῦ σώζει με τὸν ἐλεεινόν.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· Ἀμήν.

τούτοις ἀμελοῦμε, δέν εἶναι μακριά μας τό «οὐαί καί ἀλίμονο» ὧσων ἀμαρτάνουν ἐν γνώσει τους. Ἀντίθετα, ἄν πιστεύουμε ὅτι εἵμαστε «χῶμα καί στάχτη», ὅπως ὁ Ἀβραάμ καί ὁ Ἰώβ, δέν θά μᾶς κλέψει ὁ ἐχθρός στόν αἰῶνα, οὔτε θά μᾶς ληστεύει καί πάντοτε θά ἔχουμε νά δίνουμε στούς ἄλλους, ὅχι χρυσά ἢ ἀργυρά νομίσματα, ἀλλά πρότυπα ταπεινώσεως καί ὑπομονῆς καί κατά Θεοῦ ἀγάπης.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

159

Ὁ ἴδιος ἀδελφός, ὁ ὁποῖος συνηθίζε νά χρησιμοποιεῖ στή δίαιτά του ψωμί, ρώτησε τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, σχετικά μέ τή διατροφή του.

Ἀπόκριση

Αἰδελφέ, χαῖρε ἐν Κυρίῳ. Παρακάλεσε τό Θεό νά μοῦ δώσει τέλεια ὑπομονή, διότι ἀρχίζω κάτι καί δέν τό φέρνω εἰς πέρας, ἀλλά πολύ εὐκολα χαλάω τή σειρά μου. Ἡ ἐπιθυμία μου ὅμως εἶναι σφοδρή, νά βάλω ἀρχή στή μοναχική πολιτεία καί νά τελειωθῶ, ἀκούοντας καί τόν Ἀπόστολο νά λέει σχετικά μέ τήν ἀρχή καί τό τέλος: «Ὁ Θεός πού ἄρχισε σέ σᾶς ἕνα ἔργο ἀγαθό, αὐτός θά τό φέρει σέ τέλειο πέρας, μέχρι τήν ἡμέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού θά ἔλθει νά κρίνει τόν κόσμο» (Φιλ. 1, 6).

Ἔστω ὅμως καί ἄν εἶμαι ἐλεεινός καί δέν κάνω τίποτα πού νά ἀρέσει στό Θεό, ὅμως ἐπειδὴ μέ ρωτᾷς, θά σοῦ πῶ τή γνώμη μου, μέ τή συνείδηση ὅτι μιῶ ἀδελφικά μαζί σου: Νά παίρνεις τέσσερα μικρά ψωμιά, ἄν εἶναι δυνατόν, τήν ἑβδομάδα καί τήν Κυριακή κάποιο ρόφημα ἢ μαγειρεμένο φαγητό, ἐπειδὴ ἔχεις ἀσθενικό καί ἀδύναμο σῶμα. Ἔχω σχηματισμένη τήν ἀντίληψη ὅτι αὐτά πού σοῦ εἶπα τά παίρνεις καί καλὰ κάνεις. Ἄν τώρα μιλάω ἀσύνετα καί ἀδιάκριτα, δέν τό γνωρίζω. Μπορεῖ ὅμως. Γιατί αὐτός πού δέν εἶναι σέ θέση νά κυβερνήσει τόν ἑαυτό του, πῶς μπορεῖ νά κυβερνήσει καί νά ποιμάνει ἄλλους; Συγχώρεσέ με, ἀδελφέ, διότι ἐγώ ἔπρεπε νά σέ παρακαλέσω νά μέ νουθετήσεις καί νά μέ βάλεις σέ σειρά, ἀλλά ἀκόμη δέν μ' ἄφησε ἡ ὑπερηφάνεια πού εἶναι ἡ ρίζα ὅλων τῶν κακῶν.

Εὐχου, ἀδελφέ, γιά νά μπορέσουμε νά φύγουμε ἀπ' αὐτή τήν ἐπίγεια ζωή, διότι εἶναι γεμάτη κινδύνους καί ταραχές καί ἐγώ ὡς ἀνόητος γελῶ καί ἀδιαφορῶ. Ἀλλά δέν χάνω τήν ἐλπίδα μου, γιατί ἔχω Κύριο ἐλεήμονα καί εὐσπλαγχο. Δός μου λοιπόν τό χέρι σου, χάριν τῆς ἀγάπης καί τράβα με πρός Αὐτόν καί μέ τή βοήθειά σου θά μέ σώσει καί μένα τόν ἐλεεινό.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

ρξ΄

‘Ο αὐτὸς μὴ χρησάμενος τῇ ρηθείᾳ αὐτῷ διαίτη παρὰ τοῦ Γέροντος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐκ δευτέρου τὰ αὐτά· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο οὕτως.

‘Απόκρισις

Α ‘δελφέ, ἐπειδὴ εὔρες με κελευόμενον ὑπὸ τῆς σῆς ἀγάπης, τάχα διὰ τοῦτο ἀκυροῖς μου τοὺς λόγους; Καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ σοῦ, ἀλλ’ ἡ αἰτία ὅλη παρ’ ἐμοῦ ἐστίν, ὅτι οἱ λόγοι μου ἄκαρποί εἰσιν. Οὐκ εἰσὶ γὰρ ἀπὸ πράξεων ἰδρώτων, διὰ τοῦτο οὐδὲ δύναμιν ἔχουσι. Τὸν Θεὸν παροργίζει ὁ ἐρωτῶν καὶ παρακούων. Διὰ γὰρ τὴν ἐρώτησιν καὶ ὁ τῶν ἐχθρῶν φθόνος παρακολουθεῖ. “Εως σήμερον οὐκ ἔγνωμεν τὰς τέχνας τῶν δαιμόνων· ἀκαταπαύστως κηρύττει ὁ ‘Απόστολος λέγων· «οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν».

Θάρσει, ἀδελφέ μου, εἰ μὴ ὅτι ὁμόψυχόν μου ἔχω σε διὰ τὴν κατὰ Χριστὸν ἀγάπην, δοῦναι σοι ἀπόκρισιν οὐκ εἶχον. Καθὼς γὰρ καὶ προεῖπον, τοῦ μέτρου τούτου οὐκ εἰμί. ‘Αλλ’ ἐπειδὴ ἐκόλλησέ με ὁ Θεὸς τῇ σῇ ἀγάπῃ, πάλιν ἐν ἀφροσύνῃ λαλῶ, κάτεχε τὰ τέσσαρα λαῖπινα εἰς τὴν ἐβδομάδα ὡς εἶπόν σοι, καὶ κατὰ Κυριακὴν ἢ ροφὴν ἢ ἐκξεστὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν. Μὴ ἔχε δὲ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ὅτι ἐντολήν σοι δέδωκα· οὐκ ἔστιν ἐντολή ἀλλὰ γνώμη ἀδελφοῦ.

“Ηνοικται τὸ στάδιον, δράμωμεν ἵνα καταλάβωμεν· ἐσμέν γὰρ φθαρτοὶ ἄνθρωποι καὶ μικροχρόνιοι ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα εὕρωμεν ἔλεος ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ καὶ φρικτῇ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ‘Αμήν.

ρξα΄

‘Απόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ἐμφαίνουσα τὴν δύναμιν τῆς <ἐρωτήσεως>.

8. ‘Η ταπείνωση γιὰ τὸν ἀββά Βαρσανούφιο δέν εἶναι ἀπλῶς ἓνα ἀσφαλές στοιχεῖο διαποίμανσης τῶν πνευματικῶν του τέκνων, ἀλλὰ στάσις ζωῆς, ἀπαύγασμα τῆς ψυχῆς του, ἡ ὁποία ἔχει γίνεи «πραεῖα καὶ ταπεινή».

“Ετοι στήν ποιμαντική πού ἀσκεῖ πρὸς τὸν ἀδελφό, γιὰ νά τόν σώσει, πού σημαίνει νά τόν ὁδηγήσει «εἰς ὀλοκληρίαν ἐν Χριστῷ», συμπεριφέρεται ὡς ὀλοκληρωμένος ἄνθρωπος. Βαθὺς γνώστης τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ξέρει ὅτι γιὰ νά σώσει τὸν ἀδελφό καὶ νά τόν ἀνασύρει ἀπὸ τὴν ἀμέλεια πρέπει νά τόν βοηθήσει νά μάθει νά βλέπει τίς αἰτίες καὶ τίς ρίζες τῶν φαινομένων κακῶν. ‘Η συμπεριφορά του, συμπεριφορά ἀναγεννημένου ἀνθρώπου, εἶναι ἐντελῶς ἀντίθετη ἀπὸ ἐκείνη τοῦ προπάτορά μας ‘Αδάμ στὸν Παράδεισο «ἡ Εὐα μέ ἡπάτησε». Παίρνοντας ἐπάνω του τὴν ἐνοχή, ἡ μᾶλλον ζώντας ὁ ἴδιος ἐνοχή γιὰ τὸν ἑαυτοῦ του — «οἱ λόγοι μου ἄκαρποί εἰσιν, οὐκ εἰσὶ γὰρ ἀπὸ πράξεων ἰδρώτων, διὰ τοῦτο οὐδὲ δύναμιν ἔχουσι» — ξεφεύγει ἀπὸ τὴν ἀδαμιαία ἐκείνη

160

Ὁ ἴδιος, ὁ ἀββάς Εὐθύμιος, χωρίς νά ἀκολουθήσει τόν τρόπο διατροφῆς πού τοῦ ὑπέδειξε ὁ Γέροντας, τόν ρώτησε γιά δεύτερη φορά γιά τό ἴδιο θέμα. Καί ὁ Γέροντας τοῦ ἀποκρίθηκε τά ἑξῆς:

Ἀπόκριση

Αἰδέλφ, ἐπειδή μέ βρῆκες ὑπάκουο στήν ἀγάπη σου, τάχα γι' αὐτό δέν κάνεις αὐτό πού σοῦ λέω; Ἀλλά καί σ' αὐτό δέν φταῖς ἐσύ, δικό μου εἶναι τό φταίξιμο. Οἱ λόγοι μου εἶναι ἄκαρποι, γιατί δέν βγαίνουν ἀπό πράξεις, γιά τίς ὁποῖες χύθηκε ἰδρώτας, γι' αὐτό καί δέν ἔχουν δύναμη⁸. Αὐτός ὁμοῦ πού ρωτᾷ καί μετά δέν κάνει ὑπακοή, παροργίζει τό Θεό. Καί νά ξέρεις ὅτι μόλις τίθεται ἡ ἐρώτηση, ἀμέσως παραμονεύει καί ὁ φθόνος τῶν ἐχθρῶν. Δέν ἔχουμε καταλάβει ἀκόμη τίς δολοπλοκίες τῶν δαιμόνων, τίς ὁποῖες ἀκατάπαυστα διακηρύττει ὁ Ἀπόστολος, λέγοντας: «Γνωρίζουμε βέβαια τίς δόλιες ἐπινοήσεις τους» (Β' Κορ. 2, 11).

Ἐχε θάρρος, ἀδελφέ μου, ἄν δέν σέ εἶχα ὡς ὁμόψυχό μου, χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, δέν θά μπορούσα νά σοῦ δώσω καί ἀπόκριση, σχετικά μέ τή διατροφή σου, γιατί, ὅπως ἤδη σοῦ εἶπα, δέν εἶμαι αὐτῶν τῶν μέτρων. Ἀλλά, ἐπειδή ὁ Θεός ἐπέτρεψε νά συνδεθῶ μέ τήν ἀγάπη σου τόσο δυνατά, σοῦ μιλῶ πάλι μέ ἀφροσύνη καί σοῦ λέω: Κράτα τά τέσσερα πιτάρια ψωμί τήν ἐβδομάδα· καί τήν Κυριακή ἡ κάποιο ρόφημα ἡ μαγειρεμένο φαγητό γιά τήν ἀσθένεια τοῦ σώματός σου. Μήν ἔχεις ὁμοῦ στήν καρδιά σου ὅτι σοῦ ἔβαλα κανόνα. Δέν εἶναι κανόνας, ἀλλά γνώμη ἀδελφοῦ.

Ἀνοίξε τό στάδιο! Ἄς τρέξουμε, γιά νά φθάσουμε — διότι εἴμαστε φθαρτοί ἄνθρωποι καί ὀλιγοχρόνιοι πάνω στή γῆ — γιά νά μπορέσουμε νά βροῦμε ἔλεος ἐκείνη τήν ἡμέρα, τή φοβερή καί φρικτή, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στόν Ὅποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

161

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τόν ἴδιο, πού φανερώνει τό βαθύτερο νόημα τῆς προηγούμενης ἐρωτήσεως.

συμπεριφορά, πού πυρήνας της εἶναι ἡ προβολή τῆς ἐνοχῆς μας στόν ἀδελφό μας. Ἔτσι ἀπεκδύεται τήν ἐγωπάθεια καί ἐνδύεται τήν θεότητα ὡς ταπείνωση. Μ' αὐτόν τόν τρόπο κερδίζει τήν ψυχὴ τοῦ ἀδελφοῦ καί ὅλους μᾶς ὁδηγεῖ στήν ἀλλαγὴ καί στή μετάνοια, γιατί *«ἡ ταπείνωση εἶναι ἀπλότης καὶ Θεοῦ ἐμφάνεια»* (Φίλοκ. Γ', 68, 21).

Α 'δελφέ, τί ἔχω εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, ὁ μὴδὲν παντελῶς ποιήσας; Εἰ δὲ καὶ σὺ λέγεις ὅτι ἐποίησας καὶ ποιεῖς, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε μέμνημαι ἑμαυτόν, εἰ μὴ πάντοτε παροργίζοντα τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἔργοις μου. Δι' ἔργα οὖν τίποτε οὐ προσδοκῶ, διὰ δὲ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ ἐλπίζω ὅτι σώζομαι· ἀπέθανε γὰρ ἁμαρτωλοὺς σῶσαι. Κάθημαι οὖν ἐπὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἕως ἔλθῃ ἄφ' ἑαυτοῦ καὶ εἴπῃ μοι «τί θέλεις ποιήσω σοι»; ἵνα εἶπω κἀγὼ μετ' ἐκείνου, «Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω». Εἰ εἶχον γὰρ καὶ ἔργα, φοβούμενος τὴν κατάκρισιν τοῦ Φαρισαίου, οὐκ ἐτόλμων λαλῆσαι. Ἄλλ' ὅμως λέγω σοι, ἀδελφέ, ὅτι ὅλη μου ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἐλπίς εἰς αὐτὸν κρέματα· καὶ παρακαλῶ νυχθήμερον καθαρισθῆναι ἀπὸ τῶν φανερῶν καὶ κεκρυμμένων παθῶν.

Τί οὖν ἔχω εἰπεῖν περὶ κατορθωμάτων, ἀκούων ὅτι «πᾶν στόμα φραγῇσεται, καὶ τὰ λοιπά», καὶ πάλιν, «ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω»; Μακάριος δὲ ὁ καθαρισθεὶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τῶν λοιπῶν παθῶν, καὶ φυλάξας τὰς ἐντολὰς πάσας καὶ λέγων, ὅτι «ἀχρεῖός εἰμι δοῦλος». Εἰ δὲ ποιούμεν ἐν κατορθώμα καὶ δι' ἄλλο ἀπόλλομεν αὐτό, τί ὠφέλησεν ἡμᾶς τὸ καθ' ἡμέραν οἰκοδομεῖν καὶ καθαθεῖν; Εἴ τις καταφρονεῖ τῆς δόξης καὶ ἀτιμίας, ὁ τοιοῦτος δύναται σωθῆναι, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, αὐτῷ ἡ δόξα. Ἀμήν.

Παράθου με τῷ Κυρίῳ καὶ ἡσύχασον πεπορθῶς, εὐχόμενος ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀθλίου καὶ ταπεινοῦ.

ρξβ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πάτερ, εὐξαί ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι κοπιῶ. Πρὸ τοῦ με λαβεῖν λόγον πρὸς σὲ κἄν εἴ τι δήποτε ἐδόκουν ποιεῖν, τὸ κατ' ἐμὲ ἀκόπως ἐποιοῦν. Ἐξ ὅτου δὲ ἐπέδωκάς μοι λόγον κοπιῶ καὶ εἰς ἀσθένειαν. Καὶ πρὸ τούτου καὶ περὶ τοῦ λόγου τούτου ἔγραψά σοι, καὶ αὐτὸς ἐλογίσω με ὑψηλοφρονούντα, καὶ περὶ Φαρισαίου ἔπεμψάς μοι λόγον. Κἀγὼ Πάτερ οὐκ εἶπον σοι ὑψηλοφρονῶν, ἀλλὰ ἀπὸ ἀνάγκης. Δέομαί σου, ποιήσον εὐχήν, ἵνα ἀποκαλύψῃ σοι ὁ Κύριος τί ἐστιν ἐν ἐμοί.

9. Στὴν ὀρθόδοξη θεώρηση τὰ «καλά ἔργα» καὶ οἱ προσπάθειες τοῦ ἀνθρώπου γιὰ βελτίωση καὶ ψυχικὴ καθαρότητα δὲν ἀποβλέπουν στὸν πορισμὸ μεταθανάτιας ἀξιομισθίας, πού θά τοῦ προσπορίσει τὴ σωτηρία, ἀλλὰ γίνονται γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἐνὼ μὲ τὴν ἀναγεννητικὴν προσπάθεια καὶ τὴ φωτισμένην ζωὴ ὁ πιστὸς καθίσταται κάτοπτρο πού ἀντανακλᾷ τὸν ἴδιο τὸν ὑπὲρ ἡμῶν παθόντα καὶ Ἀναστάντα Κύριο.

Πολύ περισσότερο βέβαια ὁ μοναχός, πού καλλιεργεῖ τὴ βίωση ὅτι τὰ ἔργα του εἶναι μιὰ καὶ βδελυκτὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι δυνατόν νά ἔχει τέτοιες ἀπατηλές προσδοκίες. Γι' αὐτὸ

Α 'δελφέ, τί ἔχω νά πῶ γι' αὐτά, ἀφοῦ ποτέ δέν ἔχω κάνει στήν πράξη τίποτα; Ἄν ἐσύ ἰσχυρίζεσαι ὅτι ἔκανες καί κάνεις, ἐγώ ὅμως οὐδέποτε θυμᾶμαι νά ἔκανα κάτι καλό, παρά μόνο ὅτι παροργίζω τό Θεό μέ τά ἔργα μου. Γι' αὐτό ἀπό τά ἔργα μου τίποτα δέν προσδοκῶ, ἀπό τή φιλανθρωπία ὅμως τοῦ Θεοῦ, ἐλπίζω ὅτι θά σωθῶ, διότι θυσιάσθηκε μέχρι σταυρικοῦ θανάτου, γιά νά σώσει τούς ἁμαρτωλούς. Κάθομαι λοιπόν, ἐλπίζοντας στό ὄνομά Του, μέχρι νά ἔλθει ἀπό μόνος Του καί νά μοῦ πει: Τί θέλεις νά σοῦ κάνω; Καί τότε νά Τοῦ πῶ καί ἐγώ μαζί μέ τόν τυφλό: «Κύριε, νά ἀναβλέψω» (Λουκ. 18, 41). Καί ἔργα νά εἶχα βέβαια, ἐπειδὴ φοβᾶμαι μήπως κατακριθῶ ὅπως ὁ Φαρισαῖος, δέν θά τολμοῦσα νά πῶ λέξη. Ἀλλά, παρόλα αὐτά, στό λέω, ἀδελφέ, ὅλη μου ἡ ζωὴ καί ἡ ἐλπίδα σ' Αὐτόν κρέμεται καί Τόν παρακαλῶ, νύκτα καί μέρα, νά καθαριστῶ ἀπό τά φανερά καί τά κρυφά μου πάθη.

Μήπως μπορῶ νά μιλήσω γιά κατορθώματα, ἀφοῦ ἀκούω νά λέει «ὅτι κάθε στόμα θά κλείσει»; κ.τ.λ. (Ρωμ. 3, 19). Καί ἄλλου: «Ἐκεῖνος πού θέλει νά καυχίεται, μπορεῖ νά καυχίεται μόνο γιά ὅσα ὁ Κύριος ἔκανε στή δική του ὑπαρξη» (ἢ γιά ὅλη τήν ἀνθρώπινη φύση) (Α' Κορ. 1, 31). Καί μακάριος εἶναι ἐκεῖνος πού ἀπαλλάχθηκε ἀπό τήν ὀργή καί τά υπόλοιπα πάθη καί «ἀφοῦ τηρήσει ὅλες τίς ἐντολές, λέει ὅτι εἶμαι ἄχρεῖος δοῦλος» (Λουκ. 17, 10). Ἄν λοιπόν κάνουμε ἕνα κατόρθωμα καί ἐξαιτίας μιᾶς ἄλλης πτώσεως τό χάνουμε, τί μπορεῖ νά μᾶς ὠφελήσει ἐμᾶς πού κάθε μέρα χτίζουμε καί γκρεμίζουμε; Ὅποιος εἶναι ἀπαθής πρὸς τή δόξα καί τήν ἀτιμία, αὐτός μπορεῖ νά σωθεῖ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας. Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα. Ἀμήν.

«Ἡσύχασε» καί ἔχε ἐμπιστοσύνη σ' αὐτά πού σοῦ λέω, ἀνάθεσέ με στά χέρια τοῦ Κυρίου (μέ τήν πίστη ὅτι μέ παρακολουθεῖ καί μέ διορθώνει) καί συνέχισε νά εὐχέσαι γιά μένα τόν ἄθλιο καί ἁμαρτωλό.

162

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο.

Πάτερ, νά προσεύχεσαι γιά μένα γιατί κοπιᾶζω. Πρὶν ν' ἀρχίσω νά λαβαίνω ἀπαντήσεις ἀπό σένα, ὁ,τιδήποτε μοῦ φαινόταν καλό, τό ἔκανα, σύμφωνα μέ τή γνώμη μου, ἄκοπα. Ἀπό τότε ὅμως πού μοῦ ἀποστέλνεις τίς Ἀποκρίσεις σου κοπιᾶζω καί ἀσθενῶ. Σοῦ ξανάγραψα ὅμως γι' αὐτά καί πιό μπροστά καί μέ χαρακτηρίσες ὑψηλόφρονα καί μοῦ ἔγραψες σχετικά μέ τό Φαρισαῖο. Πάτερ, ἐγώ δέν σοῦ τά εἶπα αὐτά ὑψηλοφρονώντας, ἀλλά ἀπό ἀνάγκη. Σέ παρακαλῶ, προσευχήσου, ὥστε νά σοῦ ἀποκαλύψει ὁ Θεός τί μοῦ συμβαίνει, σ' αὐτή τήν περίπτωση.

ἙΑπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος.

Αἰδελφέ, ἡ θεία Γραφή λέγει· «πάντα μετὰ βουλῆς ποίει, καὶ ἄνευ βουλῆς μηδὲν ποιήσης». Ὅτε οὐ μετὰ βουλῆς, ἀλλ' ἀπὸ θελήματος ἰδίου ἐποίεις, οὐκ ἐκοπίας τῇ νψ'· καὶ γὰρ οὐδεὶς ὁ μὴ χρήζων συμβούλου, εἰ μὴ μόνος ὁ τὴν σοφίαν κτίσας Θεός. Ὅτε δὲ κατὰ Θεὸν ἐζήτησας κόψαι τὸ ἴδιον θέλημα, ἐλθεῖν δὲ εἰς ταπεινῶσιν καὶ λαβεῖν τὸν ἐλάχιστόν σου ἀδελφὸν σύμβουλον, παρώξυνας τὸν μισόκαλον δαίμονα εἰς φθόνον, τὸν αἰεὶ φθόνον ἔχοντα πρὸς πάντας. Βλέπεις στρεβλότητα διαβολικὴν; Ἐὰν ἐμαυτοῦ οὐ διεταξάμην σοι τίποτε, καὶ ἡτήσω με καὶ συνεβούλευσά σοι ὡς ἀδελφῷ· καὶ ἀκούσας ἀφῆκας, καὶ προσθήκην ἐποίησας. Κἀγὼ σοι εἶπον τὸ τοῦ Φαρισαίου· καὶ γὰρ κἀκεῖνος καυχώμενος ἔλεγεν ἃ ἔλεγε. Καὶ σὺ ἐζήτησας πληροφορίαν, καὶ αὕτη οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ, εἰ μὴ ὑψηλοφροσύνη.

Πρόσχες καὶ βλέπεις μετὰ ἀκριβείας, πῶς ὅτε βάλλεις ἀρχὴν, εὐθὺς φέρει σοι πρόφασιν καὶ λύεις αὐτήν, καὶ πάλιν βάλλεις καὶ εὐθέως λύεις καὶ οὐ μνημονεύεις, ὅτι «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται· καὶ ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργου ἀγαθοῦ, αὐτὸς ἐπιτελεῖσιν ἄχρι τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Εἰ ἀναπαύει σε τὸ ἀπὸ σαυτοῦ ποιεῖν καθὼς ἐποίεις, ἐγὼ οὐ λυποῦμαι, οὔτε γὰρ Ἀββᾶς τινος θέλω γενέσθαι, οὔτε διδάσκαλος. Ἐχω γὰρ τὸν ἐλέγχοντά με Ἀπόστολον λέγοντα· «ὁ διδάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις»;

ἐπιτύχει τῇ σωτηρίᾳ, «δι' ἰδίων δυνάμεων», ἀλλὰ ἐλπίζει στερρὰ στή φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. Γιατί ὁ Κύριος καὶ Θεός μας «δυνάμει» μᾶς ἔχει ἤδη χαρίσει τῇ σωτηρίᾳ, ἀφοῦ «προσέλαβε» τὴν ἀνθρώπιν φύσιν καὶ τὴν «ἐθέωσε». Κατὰ συνέπεια, τὰ οἰαδήποτε ἐνάρετα ἢ καλὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐξωτερικευμένα μορφώματα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας του καὶ δέν εἶναι ἀνθρώπινες «συμβολές» στό λυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

10. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ περισσότεροι, ἂν ὄχι ὅλοι οἱ γηγενεῖς, ἀναπαυόμαστε, τότε πού τὸ θέλημά μας πραγματοποιεῖται ἢ τότε πού ἡ πραγματικότητα — τὰ πράγματα — συμφωνοῦν ἢ ἐξυπηρετοῦν τὸ θέλημά μας.

Στὴν ὀρθόδοξη πνευματικότητα καὶ μάλιστα στή ζωὴ τῶν μοναχῶν, τὸ «πρόβλημα ζωῆς ἢ θανάτου» ἐδράζεται ἀπὸ τὸ πῶς τὸ θέλημά μας — ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιθυμία μας — ἔχει φύγει ἀπὸ τὸ πλαίσιο τῆς αὐταρχικότητας καὶ ἔχει ἐνταχθεῖ ἀπὸ τὸ πλαίσιο τῆς αὐτόβουλης ὑποτακτικότητας. Κατὰ τοὺς ἁγίους Πατέρες μας «... ἡ ὑπακοὴ εἶναι ἡ πολιτεία τῶν ἀγγέλων» (Μέγας Παῖσιος).

Στὸ προκείμενο θέμα ὁ Ἀββάς Βαρσανούφιος παραθέτει τὴ γνώμη του στὸν ἀββᾶ Εὐθύμιο, ἀλλὰ τὸν ἀφήνει ἐλεύθερο νὰ κάνει ὅπως θέλει, καὶ σπεύδει νὰ τοῦ τονήσει ὅτι «δέν πρόκειται νὰ λυπηθεῖ», ἂν ἐκεῖνος δὲ δεχθεῖ τίς ὑποδείξεις του.

Αὕτη ἡ συμπεριφορὰ δέν εἶναι ἠθικὴ ἀδιαφορία ἢ φαρισαϊκὴ θεώρηση τοῦ ἀδελφοῦ. Εἶναι ἐλεύθερη ἀγάπη καὶ ἀγαπητικὴ ἐλευθερία, πού τὴν ἐξασφαλίζει ὁ Χριστομῆτος βίος.

Ἑ Απόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα.

Αἰ δελφέ, ἡ θεία Γραφή λέει: «Ὅλα νά τά κάνεις μετά ἀπό συμβουλή, καί χωρίς συμβουλή τίποτα νά μήν κάνεις» (Σοφ. Σειράχ 32, 19). Τότε λοιπόν πού ὅ,τι ἔκανες τό ἔκανες, ὄχι μέ συμβουλή, ἀλλά μέ τό θέλημα σου, δέν κούραζες τό μυαλό σου καθόλου. Ἑ Ἀλλά στήν πραγματικότητα δέν ὑπάρχει ἄνθρωπος πού νά μή χρειάζεται σύμβουλο, παρά μόνο ὁ Θεός, ὁ Δημιουργός τῆς σοφίας (Παρμ. 8, 22). Ἑ Ὅταν ὅμως ζήτησες νά κόψεις τό θέλημα σου, νά ἔλθεις σέ ταπείνωση καί νά λάβεις ὡς σύμβουλο ἑμένα, τόν ἐλάχιστό σου ἀδελφό, παρόξυνες τό δαίμονα σέ φθόνο, αὐτόν πού πάντα τρέφει φθόνο γιά ὅλους. Βλέπεις τοῦ διαβόλου τήν κακία; Ἑ Ἀπό μόνος μου δέν σέ διέταξα τίποτα. Μοῦ ζήτησες καί σέ συμβούλευσα σάν ἀδελφό. Καί σύ, ὅταν ἀκουσες τίς συμβουλές μου, τίς περιφρόνησες καί συνέχισες νά κάνεις ὅ,τι ἐσύ νόμιζες σωστό. Τότε ἐγώ σοῦ ἀνέφερα τά σχετικά μέ τό Φαρισαῖο. Διότι καί αὐτός ὅ,τι ἔλεγε, τό ἔλεγε καί καυχιόταν. Καί ἐσύ μετά ζήτησες νά μάθεις τό λόγο πού πέφτεις σ' αὐτή τήν κατάσταση· καί ὁ λόγος δέν εἶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἡ ὑψηλοφροσύνη.

Πρόσεχε καί θά δεῖς μέ ἀκρίβεια, πῶς ὅταν βάζεις ἀρχή νά ἀκούσεις τή συμβουλή μου, ἀμέσως σοῦ φέρνει κάποια πρόφαση καί σταματᾷς τήν ὑπακοή, καί πάλι ξαναβάζεις ἀρχή καί δέν κάνεις ὑπακοή, ἀλλά σταματᾷς. Καί δέν φέρνεις στό νοῦ σου ὅτι «αὐτός πού ὑπομένει μέχρι τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22), οὔτε ὅτι «Αὐτός πού ἄρχισε τό ἀγαθό ἔργο στίς ψυχές μας, θά τό τελειώσει, μέχρι τήν ἡμέρα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅταν θά κρίνει τόν κόσμον» (Φίλιπ. 1, 6). Ἑ Ἄν σέ ἀναπαύει νά κάνεις αὐτό πού σοῦ λέει τό μυαλό σου, ὅπως τό ἔκανες καί πρῶτα, ἐγώ δέν ἔχω λόγο νά λυποῦμαι, ἐφόσον οὔτε Ἑ Ἀββάς θέλω νά γίνω κανενός οὔτε δάσκαλος¹⁰. Διότι ἔχω τόν Ἑ Ἀπόστολο πού μέ ἐλέγχει καί λέει: «Ἑ Ἐσύ πού διδάσκεις τόν ἄλλο, δέν διδάσκεις τόν ἑαυτό σου»;

Εἶναι ὅμως ἀξιοσημείωτο τό ὅτι ὁ Ἑ Ἀββάς Βαρσανούφιος συσχετίζει τήν ἐνδεχόμενη λύπη —πού θά εἶχε γευθεῖ ζώντας σέ ἄλλη βάση τή σχέση του μέ τόν ἀββά Εὐθύμιο — μέ μιᾷ διφυῇ ἐπιθυμιά, ἀπό τήν ὁποία δηλώνει ἀπαλλαγμένος: «... οὔτε γάρ ἀββάς τινος θέλω γενέσθαι οὔτε διδάσκαλος».

Ἑ Ἡ θέση αὐτῇ μᾶς βάζει στήν καρδιά ενός τόσο «σύγχρονου» ὅσο καί «παλαιοῦ» ποιμαντικοῦ προβλήματος, τό ὁποῖο ἀντιμετωπίζεται ἀπό τή διαχριστιανική ποιμαντική θεολογία. Εἶναι δέ αὐτό προϊόν τῆς κοινωνιολογικῆς καί ψυχολογικῆς θεώρησης τῆς ποιμαντικῆς καί διατυπώνεται ὡς ἑξῆς: «Ἑ Ὁ ποιμένας ἔχει ἀνάγκη ἀπό τό ποίμνιο, ἐνῶ τό ποίμνιο δέν αἰσθάνεται τήν ἀνάγκη τοῦ ποιμένα».

Εἶναι λοιπόν ἀνυπολόγιστης σημασίας ἡ θέση αὐτῇ τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου καί ἄς προέρχεται ἀπό τά βάθη τῆς ἀρχαιότητος. Διατηρεῖ τό «σύγχρονο» χαρακτῆρα τῆς σημασίας της.

Ἐδελφέ, τῶν σωζομένων ἐστὶ τὸ ἐντῆξαι τὴν ψυχὴν ὡς ἀράχνην. Λοιπὸν ὑπομονῆς πολλῆς χρεῖα, ἕως οὗ διὰ θλίψεων πολλῶν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Ἀμήν.

Συγχώρησόν μοι, ἀδελφέ, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρδγ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Ὁ ζητήσας τὸ πεπλανημένον πρόβατον, Ἰησοῦ, δίδαξον καὶ ἡμᾶς πῶς νὰ ζητήσωμεν τὸν ποιμένα. Πάτερ, ἕνα λόγον θέλω ἐρωτῆσαι. Ἐπειδὴ γέγραπται «ζητήσατε τὸν Κύριον καὶ κραταιώθητε, ζητήσατε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ παντός», πῶς δύναται ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ζητήσαι τὸν Κύριον διὰ παντός; Δίδαξον ἡμᾶς τὸν λόγον τοῦτον διὰ τὸν σοφίσαντά σε, ἵνα καὶ ἡμεῖς διὰ παντός ζητήσωμεν τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίου, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἀπόκρισις

Αδελφέ Εὐθύμιε, δέομαι τῆς ἀγάπης σου συγκοπιάσόν μου τῇ δεήσει πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Θεόν. Καὶ γὰρ ἡ ἀγάπη σου ἤτησέ με γράψαι σοι πῶς νὰ ζητήσωμεν τὸν ποιμένα. Καὶ ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἕως ἄρτι δέομαι τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς αἰτήσεώς σου καὶ λέγει μοι· καθάρισόν σου τὴν καρδίαν ἀπὸ τῶν λογισμῶν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ χαρίζομαί σοι τὰ αἰτήματά σου. Τὰ γὰρ ἐμὰ δωρήματα, ἐν τοῖς καθαροῖς χωροῦνται καὶ δωροῦνται. Ὅσον δὲ κινεῖται ἡ καρδιά σου ἀπὸ τῆς ὀργῆς καὶ μνησικακίας καὶ τῶν ὁμοίων παθῶν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ οὐκ εἰσελεύσεται σοφία. Εἰ ἐπιποθεῖς τὰ ἐμὰ χαρίσματα, τὰ σκεύη τοῦ ἀλλοτρίου ἐκβαλε ἀπὸ σοῦ καὶ τὰ ἐμὰ ἀφ' ἑαυτῶν ἔρχονται εἰς σέ. Μὴ οὐκ ἤκουσας «οὐ δύναται δοῦλος δυσὶ κυρίοις δουλεύειν»; Ἐὰν οὖν ἐμοί, οὐ τῷ διαβόλῳ· ἐὰν δὲ τῷ διαβόλῳ, ἐμοὶ οὐδέποτε.

11. «Ἐτηξας ὡς ἀράχνην τὴν ψυχὴν μου» (Ψαλμ. 38,12). Κατὰ τὴν ἱερὴ καὶ σοφὴ συνήθειά του ὁ Μ. Γέρων, προκειμένου νὰ κατοχυρώσει τίς θέσεις του, παραπέμπει στὴν ἁγία Γραφή (Π. καὶ Κ.Δ.). Ἀξιοθαύμαστη εἶναι ἡ διακριτικὴ καὶ ἐπίκαιρη (περιστασιακὴ) ἀναδρομὴ στὶς Ἀγιογραφικὰς θέσεις. Ἀπαντᾷ σ' ἕναν ἀββά Εὐθύμιο καταθλιμμένο καὶ ἐνδεχομένως διαμαρτυρούμενο, γιατί συναντᾷ φοβερὲς κατὰ τὴ γνῶμη του δοκιμασίαι. Μὲ τὴν ἀναφορά του στό στίχο τοῦ (38, 12) Ψαλμοῦ, προσγειώνει καὶ παρηγορεῖ συνάμα. Τοῦ συνιστᾷ νὰ εἶναι ἀντικειμενικός, ἀλλὰ στὴ σωστὴ βάση τοῦ πνευματικοῦ ρεαλισμοῦ τῆς ἐπίγειας ζωῆς: «Πονᾷς, ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἔφθασες στὰ ὅρια τῆς τέλειαις ἀδυναμίας, δηλαδὴ δὲν ἔφθασες νὰ ταπεινώσεις καὶ νὰ συντρίψεις τόσο δυνατόν παλαιὸ ἄνθρωπο πού ἔχεις μέσα σου, ὥστε ἡ ὑπαρξὴ σου νὰ δίνει τὴν ἐντύπωση ὅτι γίνετο τόσο ἀσθενικὴ καὶ εὐθραυστὴ σάν τὸν ἰστό τῆς ἀράχνης. Στέρξε τὴ δοκιμασίαν σου· ὅσο σκληρότερη, τόσο πῶς καρποφόρα γιὰ τὴ σωτηρίαν σου». Οἱ «δυνατοί» δὲν ἐπιτρέπουν στὴν Ἀγάπην νὰ τοὺς πλησιάσει!

Ἐξελθόντες, εἶναι χαρακτηριστικό αὐτῶν πού θέλουν νά σωθοῦν, νά λιώ-
νουν τόσο πολύ τήν ψυχή τους ὥστε νά φτάσει νά γίνει σάν τόν ἰστό τῆς
ἀράχνης¹¹. Λοιπόν χρειάζεται πολλή ὑπομονή, μέχρι νά εἰσέλθουμε στή Βασι-
λεία τοῦ Θεοῦ, διά θλίψεων πολλῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός
μας. Ἀμήν.

Συγχώρεσέ με, ἀδελφέ, καί προσευχήσου γιά μένα.

163

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Ἰησοῦ, Ἐσύ πού ζήτησες τό χαμένο πρόβατο, δίδαξέ μας πῶς νά
ζητήσουμε τόν Ποιμένα. Πάτερ, θέλω νά σέ ρωτήσω ἓνα λόγο. Ἐπειδή
ἔχει γραφεῖ: «Ζητῆστε τόν Κύριο καί ἀντλήσετε θάρρος καί δύναμη, ζητῆ-
στε ἀκατάπαυστα τό Πρόσωπό Του» (Ψαλμ. 104, 4), πῶς μπορεῖ ὁ ἁμαρ-
τωλὸς νά ζητάει τόν Κύριο ἀκατάπαυστα; Διασαφήνισέ μας αὐτό τό λό-
γο, γιά χάρις Ἐκείνου πού σοῦ ἔδωσε τή σοφία, γιά νά ἐπιζητοῦμε καί
ἐμεῖς ἀκατάπαυστα τό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου, διότι σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ
δόξα στους αἰῶνες. Ἀμήν.

Ἀπόκριση

Αδελφέ Εὐθύμιε, παρακαλῶ τήν ἀγάπη σου νά κοπιάσει μαζί μου στήν
προσευχή καί στή δέηση πρὸς τόν φιλόνθρωπο Θεό. Διότι ἡ ἀγάπη
σου μοῦ ζήτησε νά σοῦ γράψω «πῶς νά ζητήσουμε τόν Ποιμένα».
Ἀπό τήν πρώτη μέρα τῆς ἐπιστολῆς σου μέχρι τώρα, παρακαλῶ τό Θεό γιά
τό αἷτημά σου καί μοῦ λέει: Καθάρισε τήν καρδιά σου ἀπό τοὺς λογισμούς τοῦ
παλαιοῦ ἀνθρώπου καί θά σοῦ χαρίσω ὅ,τι ἐπιζητεῖς. Διότι τά δικά μου τά
χαρίσματα χωροῦν καί χαρίζονται στους καθαρούς¹². Ὅσο λοιπόν κινεῖται ἡ
καρδιά σου ἀπό τήν ὀργή καί τή μνησικακία καί τά παρόμοια πάθη τοῦ παλαι-
οῦ ἀνθρώπου, ἐκεῖ δέν μπορεῖ νά εἰσέλθει σοφία. Ἄν ἐπιθυμεῖς τά χαρίσματά
μου, δίδωξέ ἀπό μέσα σου τά σκεύη τοῦ ἐχθροῦ καί τά δικά μου ἀπό μόνα τους
θά ἔλθουν πρὸς ἐσένα. Μήπως δέν ἄκουσες ὅτι «δέν μπορεῖ ἓνας δοῦλος νά
δουλεῦε σέ δύο κυρίους»; (Ματθ. 6, 24). Ἄν λοιπόν δουλεῦε σέ μένα, δέν θά
δουλεῦε στό διάβολο. Ἄν δουλεῦε στό διάβολο, σέ μένα οὐδέποτε θά μπορέ-

12. Εἶναι σαφές ὅτι καί ἡ κάθαρσή μας εἶναι χάρισμα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τόσο πάνω στό ἐπίπε-
δο τῆς προαιρέσεως (θέλω νά θέλω τήν κάθαρση) ὅσο καί πάνω στό ἐπίπεδο τῆς Χριστοκεντρικῆς
καί ἁγιοπνευματικῆς φωτισμένης βούλησης (θέλω νά μοῦ χαρίσει ὁ Θεός τήν κάθαρση, ὅπως
Ἐκεῖνος θέλει καί στό βαθμό πού θέλει). Παρά τό γεγονός ὅτι ὁ Θεός «σέβεται» τήν ἀνθρώπινη
θέληση, μποροῦμε καί πρέπει νά τονίσουμε ὅτι ἡ θέλησή μας δέν εἶναι ἀξιόμοιη, γιατί ἡ ἀναμόρ-
φωσή της εἶναι καρπὸς καί κατόρθωμα τῆς Θείας Χάρης: «ὁ Θεός γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν

Εἴ τις οὖν θέλει καταξιωθῆναι τῶν ἑμῶν χαρισμάτων, τὰ ἴχνη μου κατανοήσῃ· ὅτι ὡς πρόβατον ἄκακον ἐδεξάμην ὅλα τὰ πάθη, μὴ ἀντιλέξας ἓν τι. Καὶ ὑμῖν εἶπον ἔχειν ἀκεραιότητα ὡς αἱ περισσότερα καὶ ἀντὶ τούτων ἔχετε ἀγριότητα τῶν παθῶν. «Βλέπετε μὴ εἶπω ὑμῖν· πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν».

Ταῦτα οὖν ἀκούσας, ἐν πένθει εἰμί καὶ ὁδυρμῷ ἕως οὗ σπλαγχνισθῇ καὶ εἰς ἐμὲ ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ ἀπαλλάξῃ με τῶν δεινῶν παθῶν τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, τοῦ δέξασθαι πάντα τὰ ἐπερχόμενά μοι ἐν ὑπομονῇ πολλῇ. Οἶδας γὰρ τί κατεργάζεται ἡ ὑπομονή· καὶ ὁ Ἀπόστολος ἐμνημόνευσε περὶ ταύτης.

Εὖξαι οὖν, ἀδελφέ μου, ἵνα ἔλθῃ μοι. Καὶ διὰ τὴν ἀγάπην ἔλεγξόν με εἴ τι παρέρχομαι, ἵνα διορθώσωμαι. Καὶ γὰρ ἄφρων εἰμί, ἀλλὰ ἀγαπῶ τοὺς διδάσκοντας καὶ ἐλέγχοντάς με, εἰδὼς ὅτι εἰς σωτηρίαν ψυχῆς ἔσται μοι αὐτῶν ἡ διδασκαλία. Ἔτι δεήθητι ἵνα φύγω ἀπὸ τῆς πώσεως τοῦ δικαιώματος, ὅτι πάντα θλίβομαι. Καὶ συγχώρησόν μοι κατὰ πάντα, ὅτι εἰς κόπον σε βάλλω πάντοτε, ἀλλὰ πολὺν μισθὸν ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρξδ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Πάτερ, τοὺς μὲν ἑμοὺς κόπους, οὓς δίδωμί σοι εἰς σεαυτὸν ὑπέγραψας. Καὶ τοῦτο οἱ σοφοὶ ποιοῦσιν, οὐ διὰ τὸ βαστάσαι τὸ βάρος τοῦ πλησίον καὶ μόνου, ἀλλὰ διὰ πολλοὺς εἰς ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Μάλιστα ὅτι ὡς πατὴρ προτρέπεις ἡμᾶς εἰς ἐρώτησιν περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ζωῆς ἐν τῇ πολλῇ σου ζωῇ. Ἀλλὰ δέομαι ὅτι λιμένα καὶ καταφυγὴν ἔπεμψέ σε ὁ Κύριος ἑμοί· ποιήσον τὸ ἔλεος καὶ παρακάλεσον τὸν Δεσπότην, ἵνα ποιήσῃ μετ' ἐμοῦ τὸ ἔλεος καὶ φανέρωσῃ μοι μικρὸν τίποτε, ὅτι ὡς οὐκ οἶδα ἐμπίπτω. Καὶ φανέρωσόν μοι ὡς ἐφανέρωσας τὸ πρῶτον ἵνα μετανοήσω. Καὶ μετὰ τοῦτο δεῖξόν μοι ὁδὸν πῶς ἵνα περιπατήσω, ὅτι ἀνεδέξω τὴν ψυχὴν μου.

καὶ τὸ θέλῃν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας (Φιλ. 2, 13). "Όταν ὁ Θεός τιμᾷ τοὺς Ἁγίους Του «στεφανώνει τὰ ἴδια τὰ δῶρα Του σ' αὐτούς, κατὰ τὸν Ἱερό Αὐγουστίνω.

σει νά δουλέψει. Ἐάν κάποιος θέλει νά ἀξιωθεῖ νά λάβει τὰ χαρίσματά μου, ἄς μάθει νά βαδίζει πάνω στά δικά μου χνάρια. Τότε θά συνειδητοποιήσει ὅτι ὑπέμεινα ὅλα τὰ φρικτά Πάθη, χωρίς νά φέρω καμμιᾶ ἀντίρρηση. Καί σέ σᾶς παρήγγειλα νά ἔχετε ἀκεραιότητα, ὅπως τὰ περιστέρια, καί ἀντί γι' αὐτήν ἔχετε τήν ἀγριότητα τῶν παθῶν. Προσέξτε μήπως σᾶς πῶ: «Πηγαίνετε στό φῶς τῆς φωτιᾶς πού βγαίνει ἀπό μέσα σας» (Ἦσ. 50, 11).

Αὐτά, ἀπό τότε πού τ' ἄκουσα, βρίσκομαι σέ πένθος καί σέ ὀδυρμό, μέχρι νά μέ σπλαγχνιστεῖ καί μένα ἡ ἀγαθότητά Του καί νά μέ ἀπαλλάξει ἀπό τὰ φοβερά πάθη τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, γιά νά δεχτῶ ὅλα ὅσα πρόκειται νά ἔλθουν πάνω μου μέ πολλή ὑπομονή. Διότι γνωρίζεις τί «κατεργάζεται ἡ ὑπομονή». Ὁ Ἀπόστολος μᾶς ἀνέφερε γι' αὐτήν (Ρωμ. 5, 4).

Νά εὐχесαι γιά μένα, ἀδελφέ μου, νά ἀποκτήσω καί ἐγώ τήν ὑπομονή. Καί χάριν τῆς ἀγάπης νά μέ ἐλέγχεις, ἄν παραβαίνω κάτι, γιά νά διορθωθῶ. Εἶμαι βέβαια ἀσύνητος, ἀλλά ἀγαπῶ αὐτούς πού μέ διδάσκουν καί μέ ἐλεγχουν, γιατί γνωρίζω ὅτι ἡ διδασκαλία τους εἶναι γιά τή σωτηρία τῆς ψυχῆς μου. Ἐπίσης νά παρακαλέσεις νά μή ζητάω τό «δικαίωμα», διότι πάντα φέρνει τάλαιπωρία καί θλίψη. Καί συγχώρεσέ με γιά ὅλα, γιατί πάντα σέ στενοχωρῶ, ἀλλά ἔχεις νά λάβεις πολύ μισθό γι' αὐτό τό πράγμα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας καί στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

164

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Πάτερ, τούς κόπους πού σοῦ παρέχω ἐγώ, τούς ἀπέδωσες στόν ἑαυτό σου. Ἐνα τέτοιο πράγμα βέβαια τό κάνουν οἱ σοφοί, ὄχι μόνο γιά νά σηκώσουν τό βάρος τοῦ πλησίον, ἀλλά γιά ὅλους, γιά τήν ὠφέλεια τῶν ψυχῶν μας. Τό πιό σημαντικό ὅμως εἶναι ὅτι μᾶς προτρέπεις ὡς πατέρας στό πνεῦμα τῆς μαθητείας ὅσον ἀφορᾷ τήν ὁδό τῆς ζωῆς, διδάσκοντάς μας, ὄχι μόνο μέ τὰ λόγια, ἀλλά πολύ περισσότερο, μέ τόν τρόπο πού ζεῖς καί ὑπάρχεις. Ἀλλά παρακαλῶ, ἐπειδὴ ὁ Κύριος σέ ἔστειλε σέ μένα, ὡς λιμάνι καί καταφυγή, κάνε ἔλεος καί ἰκέτευσε τό Θεοπότη, ὥστε νά μέ ἐλεήσει καί νά μοῦ δώσει κάποιο σημεῖο, διότι μή ἔχοντας γευτεῖ τίποτα, ἔχω συνεχεῖς πτώσεις. Διασαφηνίσέ μου λοιπόν τὰ πράγματα, ὅπως μοῦ τά εἶχες διασαφηνίσει ἀπό τήν πρώτη φορά, γιά νά μετανοήσω. Καί μετά ἀπό αὐτά, δεῖξε μου ποιός εἶναι ὁ δρόμος τῆς σωτηρίας καί πῶς νά περπατήσω, διότι ἔχεις ἀναλάβει τήν εὐθύνη τῆς ψυχῆς μου.

ἙΑπόκρισις

Αἰδελφέ, ὡς τῇ ἰδίᾳ μου ψυχῇ λαλῶ, ἔδωκε γάρ ὁ Κύριος τὴν ψυχὴν σου ἐν τῇ ἐμῇ, λέγων, μὴ ἀποστῆς ἀπ' αὐτοῦ· ἐπεὶ οὐκ ἦν ἐμὸν διδάξαι σε, ἀλλὰ μαθεῖν παρὰ σοῦ. Φοβοῦμαι γάρ τὸν λέγοντα, ὅτι «ὁ διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκει»; Καὶ ἐπειδὴ <λέγει> ὅτι ἀρκεῖ σοφῶ τὸ νεῦμα, καὶ μᾶλλον οὐκ ἤρκεσέ <σοι>, ἀλλὰ φανερώς θέλεις ἀκοῦσαι· ἐὰν πταίσῃ ἄφρων ἐν λόγῳ, συγγνώμην ἔχει παρὰ πάντων, ἄφρων γάρ ἐστι καὶ εἴ τι λαλεῖ οὐκ οἶδεν. Ἐὰν δὲ σοφὸς πταίσῃ, συγγνώμην οὐκ ἔχει· σοφὸς γάρ ἐστι καὶ ἐν τῇ γνώμῃ ἔπταισεν. Οὕτως οὖν ἐάν τις τῶν ἔξω ἀδελφῶν πταίσῃ ἐν λόγῳ συγγνώμην ἔχει, ὅτι μετὰ πάντων ἐστίν· ἐὰν δὲ ἡμεῖς οἱ νομιζόμενοι ἔγκλειστοι καὶ ἡσυχασταὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις καλοί, ποῖαν ἔχομεν συγγνώμην; Καὶ ἐπειδὴ γινῶναι θέλεις φανερώς τὸ πρᾶγμα, λέγω, κάθη ἔσω ὡς νεκρωθεὶς τῇ κόσμῳ.

Πῶς ὅτε ἔρχῃ εἰς συντυχίαν ἀπὸ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς χαρᾶς μετατρέπῃ εἰς παροξυσμὸν καὶ μνησικακίαν καὶ μέμψη τὸν πλησίον ἢ γὰρ ἑαυτόν; (ἴσ. καὶ οὐχ ἑαυτόν;) καὶ οὐ λέγεις ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἀνάξιος, ἀλλὰ καὶ ψηφίζεις σεαυτόν; Γινομένης γὰρ προφάσεως λέγεις, εἰπέ ὅτι ἐγὼ εἶπον, καὶ ἀκούουσιν ἡδέως. Τί ἔχεις σεαυτόν, ὅτι ἡδέως δέχονται τὸν λόγον σου, ὡς Ἡλίαν τὸν προφήτην; Μέμψαι σεαυτόν· καὶ πάντα τὰ γινόμενά σοι μάθε ὅτι ἐκτὸς τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ οὐ γίνονται, εἴτε ἀνάπαυσις πρὸς εὐχαριστίαν, εἴτε θλίψις πρὸς ὑπομονήν. Ποῦ ἐστιν ὁ γεγραμμένος λόγος, ὅτι «ἀνέχεσθαι καὶ τοῦ δέροντος ἡμᾶς εἰς τὴν ὄψιν» καὶ τὰ λοιπά; Διὰ τοῦτο μακράν ἐσμεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Κάν οὖν τὴν ὁδὸν θελήσης μαθεῖν αὕτη ἐστί, τὸ ἔχειν τὸν δέροντα ὡς τὸν θάλλοντα· καὶ τὸν ἀτιμάζοντα ὡς τὸν δοξάζοντα· καὶ τὸν ὑβρίζοντα ὡς τὸν

13. Ὁ δσος Μ. Γέρων Βαρσανούφιος προτρέπει πρὸς μάθησι τὸν ἀββά Εὐθύμιο, ἡσυχαστὴ καὶ συνασκητὴ του. Καὶ αὐτὸ πού τοῦ ζητεῖ νὰ «μάθει», δέν εἶναι κάτι ἄγνωστο, ἀκόμη καὶ στοὺς μαθητὲς τοῦ Κατωτέρου Κατηχητικοῦ Σχολείου!...

Ἡ περίπτωση μᾶς θυμίζει αὐτὸ πού ὁ δσος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης λέει: «Οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ἂν κανεῖς τοὺς ἐρωτήσεις πιστεύεις στὴν Πρόνοια τοῦ Θεοῦ, θά θεωρήσουν ὡς «προβολή» τοὺς τὴν ἐρώτησι. Στὴν καθημερινή ὁμως ζωὴ παρουσιάζουμε τόση ἀγχώδη δραστηριότητα καὶ ψυχικὴ καταθλιπτικὴ καταπόνησι, σάν νά μὴν ὑπάρχει ὁ Θεός καὶ ἡ Πρόνοιά Του».

Λέει, λοιπόν ὁ Ἅγιος ὅτι ἡ πίστις νοεῖται καὶ ἰσχύει ὡς πράξι καὶ ὄχι μόνο ὡς ἰδέα ἢ θεωρία. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ δσος Μάρκος ὁ Ἀσκητής, ὁ Ἀθηναῖος, στό περί «Νόμου Πνευματικοῦ», διδάσκει λέγοντας: «Ἀναγίνωσκε πρακτικῶς τὰς Γραφάς,...». Αὐτὸ σημαίνει ὅτι κάθε ἀλήθεια τῆς Πίστης, πρέπει νά μάθουμε, ἀπὸ τό Χριστό καὶ τοὺς Ἁγίους, νά τὴν κάνουμε Ζωή, καθημερινή πράξι. Καὶ αὐτὸ εἶναι «δυσεῦρετο» καὶ λείπει ἀκόμη καὶ ἀπὸ τῆ ζωὴ πολυετοῦς ἄσκησης!... Δέν εἶναι οὔτε ἄγιος οὔτε καν λογικός, ὅποιος βιωμاتيκά, πρακτικά, βγάξει τὸν ἑαυτὸ του καὶ τῇ ζωὴ του ἔξω ἀπὸ τὴν Πρόνοια τῆς Θεϊκῆς Ἀγάπης. Αὐτὸ γίνεται κάθε φορὰ πού δέν ὑπομένουμε τὴ θλίψη καὶ δέν εὐχαριστοῦμε γιὰ κάθε «φυσικὴ» καὶ «αὐτονοήτη» ἀνάπαυσι!...

Ἑ Απόκριση

Α δελφέ, σοῦ μιλῶ ὅπως θά μιλοῦσα στήν ψυχή μου, διότι ὁ Κύριος ἔδεσε τήν ψυχή σου μέ τή δική μου καί μοῦ λέει «μήν τόν ἀφήσεις». Βέβαια δέν εἶναι δυνατόν νά σέ διδάξω, ἀλλά νά διδαχτῶ ἀπό σένα, διότι φοβοῦμαι ἐκεῖνον πού λέει: «Ἐσύ πού διδάσκεις τόν ἄλλο, τόν ἑαυτό σου δέν τόν διδάσκεις;» (Ρωμ. 2, 21). Καί τώρα, παρά τό γεγονός ὅτι στή Γραφή ἀναφέρεται «δίδου σοφῶ ἀφορμήν» (Παρμ. 9, 9), ἐσύ δέν φαίνεται νά ἔχεις βοηθηθεῖ μέ τήν «ἀφορμή» πού σοῦ ἔδωσα. Ἑ Ἀλλά ἔχεις ἀνάγκη καί ἐπιθυμεῖς νά ἀκούσεις ξεκάθαρα τά θέματα ἀπό μένα. Γι' αὐτό σοῦ λέω: Ὅταν ἕνας ἀσύνητος σφάλει καί πεῖ κάτι λαθεμένο, ὅλοι τόν συγχωροῦν, διότι ἀσύνητος εἶναι καί δέν ξέρει τί λέει. Ἑ Ἀν ὅμως ἕνας σοφός σφάλει, δέν συγχωρεῖται, διότι εἶναι σοφός καί ἔκρινε λάθος τά πράγματα. Ἑ Ἐτσι λοιπόν, καί ἄν ἕνας ἀδελφός, ἀπό αὐτούς πού ζοῦν στό Κοινόβιο ἔξω ἀπό τίς ἐγκλειστρος, πεῖ κάτι λάθος, τόν συγχωροῦν, διότι εἶναι ἕνας ἀπ' ὅλους. Ἑ Ἀν ὅμως ἐμεῖς, πού θεωρούμαστε ἐγκλειστοί καί ἡσυχαστές καί καλοί γιά τούς ἀνθρώπους, φταίξουμε σέ κάτι, ποιός μᾶς συγχωρεῖ; Καί ἐπειδὴ θέλεις νά γνωρίσεις φανερά αὐτά τά πράγματα, σοῦ λέω: Κάθησε μέσα στό ἀσκητήριό σου, σάν νά νεκρώθηκες γιά τόν κόσμο.

Ὅταν συναντᾷς ἀδελφούς, εἶδες πῶς ὀδηγεῖσαι, ἀπό τήν ἀγάπη καί τή χαρά πού ἐπικρατεῖ στή συνάντηση, σέ παροξυσμό καί σέ μνησικακία καί μέμφεσαι τόν πλησίον σου, ἀντί νά κατηγορεῖς τόν ἑαυτό σου; Καί δέν λές, ἐγώ εἶμαι ὁ ἀνάξιος, ἀλλά δίνεις ὄντοτητα στόν ἑαυτό σου! Ἑ Ἀν δέ καί δοθεῖ κάποια εὐκαιρία λές: «πές ὅτι ἐγώ τό εἶπα καί θά τό ἀκούσουν εὐχάριστα». Τί θεωρεῖς τόν ἑαυτό σου, ὥστε νά πιστεύεις ὅτι ἀκοῦνε εὐχάριστα τά λόγια σου; Σάν τόν προφήτη Ἑ Ηλία; Μέμφε τόν ἑαυτό σου· καί μάθε ὅτι ὅλα ὅσα σοῦ συμβαίνουν δέν γίνονται χωρίς τό θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἴτε εἶναι ἀνάπαυση πρὸς εὐχαριστία, εἴτε εἶναι θλίψη πρὸς ὑπομονή¹³. Ποῦ πῆγε ὁ Γραφικός λόγος «νά ἀνέχεσθε καί αὐτόν πού σᾶς δέρνει στό πρόσωπο» κ.τ.λ.; (Β' Κορ. 11, 20). Γι' αὐτό εἴμαστε μακριά ἀπό τό Θεό!

Καί ἄν πραγματικά θέλεις νά γνωρίσεις ποιά εἶναι ἡ ὁδός, αὐτή εἶναι: Νά ἔχεις αὐτόν πού σέ δέρνει ὅπως αὐτόν πού σέ φροντίζει μέ στοργή, αὐτόν πού σέ ἀτιμάζει ὅπως αὐτόν πού σέ δοξάζει, αὐτόν πού σέ βρίζει ὅπως αὐτόν πού σέ τιμᾷ καί αὐτόν πού σέ θλίβει ὅπως αὐτόν πού σέ ἀναπαύει¹⁴. Καί ἄν σέ

14. Σαφῶς ὁ Ἑ Ἀββάς ἐδῶ μᾶς δίνει μιᾷ δυνατῇ εἰκόνα τῆς ἀσκητικῆς ζωηφόρου νεκρώσεως πού ἔχει τό ἥθος τῆς ἀγίας ταπεινώσεως. Δέν πρόκειται γιά μιᾷ κατάσταση ἀπαθείας τύπου «νιρβάνα», ἀλλά γιά μιᾷ κατάσταση πλήρη ζωῆς, ἀγάπης, ὠριμότητος ἐν Χριστῷ.

Ἑ Ἀξιοπροσοχῆς εἶναι ὁ ρυθμός καί ἡ ἁρμονία πού ἀναδίνει τό κείμενο. Πάντα, ὅταν ὁ Ἑ Ἀββάς μιλά ἀποφθεγματικά, ξεχύνει αὐτή τήν ἐσωτερική του ἁρμονία, πού ἐκφράζεται μέ τή δροσιά τῆς ποιήσεως.

τιμῶντα· καὶ τὸν θλίβοντα ὡς τὸν ἀναπαύοντα. Καὶ κατὰ λήθην, ἢ κατὰ προ-
αίρεσιν μὴ δώσωσί σοι τὴν συνήθειαν, ἵνα μὴ θλιβῇς, ἀλλὰ μάλλον λέγε, ὅτι εἰ
ἦν θέλημα Θεοῦ, εἶχον ἔλθειν. Καὶ ὅτε ἔρχωνται, ἵνα μετὰ ἱλαροῦ προσώπου
δέξῃ χαίρων· (ἴσ. λέγων) ὅτι ἀνάξιον ὄντα ἠλέησέ με ὁ Κύριος, κατὰ τὸν Δα-
νιήλ, ὃς ὅτε ἐπεσκέψατο αὐτὸν ὁ Κύριος, τοῦτο μόνον ἔλεγεν· «ἐμνήσθη γάρ
μου ὁ Θεός», ἡγούμενος ἑαυτὸν ἀνάξιον. Καὶ ἀπόθου τὸ δικαίωμα· ὅτι ἐὰν
εἴπῃς τίποτε, λέγεις· καλῶς εἶπον· καὶ ἐὰν ἐπινοήσης, λέγεις· καλῶς ἐπενόησα.
Καλῶς, καλῶς. Τοῦτο τὸ καλῶς διὰ τί οὐ νοοῦμεν ἐν τῇ μὴ θλιῖναι τινα μήτε
ἐν λόγῳ μήτε ἐν ἔργῳ, καὶ ὁ Θεὸς συνέρχεται ἡμῖν κατὰ πάντα;

Ἐπύκτευες φανερώσαι τὸν λογισμόν τοῖς ἀδελφοῖς τοῦ πληρῶσαι τὸ θέ-
λημά σου, ὅτι ἐὰν μὴ σήμερον γένηται τὸ ἔργον· καὶ ἔπληξας τὸν λογισμόν
τῶν νεωτέρων, λεγόντων, ὅτι τί εἰσιν ἄλλαι ἡμέραι δύο, ὅτι οὐ βαστάζει ὁ
γέρων; Εἰπέ μοι, τὸ ὄντως ἐγένετο ἔργον; Εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνῆλθες; Ἄλλ'
ἀπλῶς ἔπληξες ἀκαίρως ἀπὸ τοῦ διαβόλου, ἀδελφέ.

Ἀπὸ τῆς ἄρτι ἀφήσωμεν τοὺς νεκρούς, θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, καὶ
εὐαγγελισώμεθα τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῇ Κυρίῳ ἡμῶν,
ψ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρξε΄

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα ὡς ἐν προ-
σευχῇ.

Ζωὴ τῶν ἀπεγνωσμένων μὴ παρίδῃς με, ὅτι εἰς ἀπόγνωσιν κεῖμαι· ἡ
δήλωσις τῶν λόγων σου φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους. Ἐδήλωσάς μοι,
Ἄγιε, ὅτι καθάρισον σεαυτὸν καὶ ἔκβαλε ἀπὸ σοῦ τὸν παλαιὸν ἄνθρω-
πον. Μὴ ὁ πηλὸς ἑαυτὸν δύναται καθαρῶσαι; Ἡ ἡ οἰκοδομὴ δύναται
ἑαυτὴν κοσμήσαι, εἰ μὴ ὁ κτίσας αὐτὴν κοσμήσῃ; Ἡ τὸ κεράμιον τὸ
κτισθὲν ὑπὸ τοῦ κεραμέως δύναται ἑαυτὸ ὀπτήσῃ, ἐὰν μὴ ὁ πλάσας
βάλῃ εἰς τὸ πῦρ, καὶ δοκιμάσῃ εἰ εὐχρηστόν ἐστι; Καὶ αὐτός, Ἄγιε, εἰ
θέλεις σῶσαι τὸ πλάσμα σου, πέμψον τὸ θεῖον σου πῦρ, ἵνα ὀπτήσῃ τὸ

15. Συμπληρωματικά, σ' ἐκεῖνα πού σημειώθηκαν στὸ σχόλιο τῆς ρκβ' (122) Ἐποκρίσεως (γιά τὴν συντριβὴ τοῦ χωνευτοῦ μόσχου), εἶναι σκόπιμο νὰ ἐπισημανθεῖ ὁ δορυμὸς ἔλεγχος πού ἀσκεῖται ἀπὸ τὸν Μ. Γέροντα Βαρσανούφιο πάνω στὸ «ναρκισσιιστικό βίωμα» (μέ θρησκευτική ἐπένδυση) πού βιώνει τὸ μοναχικό πρόσωπο πού τὸν συμβουλεύεται.

Ὅπως, ἐπίσης, καὶ πάνω στὴ «ναρκισσιιστική αὐτοβράβευση» πού κάνει, ἡ ὁποία τοῦ ἀφαιρεῖ τὴ νηπτική αὐτογνωσία καὶ τὴ δυνατότητα γιά ταπεινόφρονα συμπεριφορά πρὸς τὸ περιβάλλον του.

Αὐτὴ ἡ διαγωγὴ εἶναι καρπὸς μιᾶς ἀσυνείδητης καὶ ἀνομολόγητης διεργασίας («σχηματισμοῦ ἰδεατοῦ ἑαυτοῦ») πού ἰσοδυναμεῖ μέ ἀνεπίγνωτη αὐτοειδωλολατρία. Σχεδόν οἱ περισσότερες «κα-
ταθλιπτικές» ἢ «μελαγχολικές» ψυχικές διεργασίες ριζώνουν πάνω σ' αὐτὴ τὴ βάση ἢ τουλάχιστον

ξεχάσουν ἢ ἐπὶ τούτου δέν σοῦ ἐπιτρέψουν νά ἔχεις ὅ,τι συνήθως σοῦ παραχωρεῖται, πρόσεξε νά μή στενοχωρηθεῖς ἀλλά νά λές· ἂν ἦταν θέλημα Θεοῦ, θά μπορούσα νά τό ἔχω. Καί ὅταν κάποιοι ἔρχονται πρὸς ἐσένα, νά τοὺς δέχεσαι χαρούμενος καί μέ ἱλαρό πρόσωπο καί νά λές ὅτι, ἐνῶ ἤμουν ἀνάξιος, μέ ἐλέησε ὁ Κύριος. "Ὅπως ὁ Δανιήλ, ὁ ὁποῖος, ὅταν τόν ἐπισκέφθηκε ὁ Κύριος, στό λάκκο τῶν λεόντων, αὐτό μόνο ἔλεγε, «μέ θυμήθηκε ὁ Θεός;» (Δαν. 12, 38), ἐπειδὴ θεωροῦσε τόν ἑαυτό του ἀνάξιο. Διῶξε μακριά τό δικαίωμα, διότι ἂν πείς κάτι, λές, καλὰ τό εἶπα. "Αν σκεφτεῖς κάτι, λές, καλὰ τό σκέφτηκα¹⁵. Καλὰ, καλὰ! Αὐτό τό καλὰ γιατί δέν τό στρέφουμε στό νά μή στενοχωρησουμε κάποιον μέ τά λόγια καί μέ τά ἔργα μας, γιά νά κατέρχεται ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐμᾶς σέ ὅλα;

Σκοτώθηκες νά φανερώσεις τό λογισμό σου στοὺς ἀδελφούς, γιά νά γίνει τό θέλημά σου, λέγοντας ὅτι «δέν μπορεῖ νά μή γίνει σήμερα αὐτή ἡ δουλειά!» Καί ἐπληξες τό λογισμό τῶν νεώτερων ἀδελφῶν, οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν: Γιατί, τί εἶναι οἱ ἄλλες δύο ἡμέρες καί δέν μπορεῖ ὁ Γέροντας νά βαστάξει καί νά ὑπομείνει; Πές μου, στ' ἀλήθεια, ἔγινε αὐτό πού πράγματι ἔπρεπε νά γίνει σύμφωνα μέ τή θέληση τοῦ Κυρίου; Μήπως, μέ τό νά γίνει τό θέλημά σου, ἀνῆλθες στοὺς οὐρανοὺς; "Ὁχι, ἀλλά ἀπλῶς ἐπληξες τίς συνειδήσεις ἀκαίρα, παρακινούμενος ἀπὸ τό διάβολο, ἀδελφέ.

'Απὸ τώρα καί πέρα ἄς ἀφήσουμε τοὺς νεκροὺς νά θάψουν τοὺς νεκροὺς τοὺς καί ἄς εὐαγγελισθοῦμε τῇ Βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας καί στὸν "Ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. 'Αμήν.

165

'Ερώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, σέ μορφὴ προσευχῆς.

Ζωὴ τῶν ἀπελπισμένων, μή μέ περιφρονήσεις, διότι βρίσκομαι σέ ἀπόγνωση. «'Η φανέρωση καί ἡ διασάφηση τῶν λόγων Σου θά φωτίσει καί θά συνετίσει τοὺς ἀπλούς καί ἀδαεῖς» (Ψαλμ. 118, 130). Μοῦ ὑπέδειξες, "Αγιε, «νά καθάρισω τόν ἑαυτό μου καί νά ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὸν παλαιὸ ἄνθρωπο». Μήπως ὅμως μπορεῖ ὁ πηλὸς νά καθάρисαι τόν ἑαυτό του; "Ἡ ἡ οἰκοδομὴ μπορεῖ νά διακοσμηθεῖ ἀπὸ μόνη της, ἂν δέν τὴν διακοσμήσει ὁ κτίστης της; "Ἡ τό κεραμίδι πού πλάστηκε ἀπὸ τὸν κεράμεια, μπορεῖ νά ψηθεῖ, ἂν δέν τό βάλει στὴ φωτιά ὁ κεραμοποιός καί ἂν δέν τό δοκιμάσει, γιά νά δεῖ πόσο κατάλληλο εἶναι νά δοθεῖ σέ χρῆση; Καί Σὺ, "Αγιε, ἂν θέλεις νά σωθεῖ τό πλάσμα Σου, στείλει τὴ θεία Σου

σχετίζονται οὐσιαστικά μαζί της. Τίποτε δέν θά εἶχαν οἱ ἀσκητές νά ζηλέψουν ἀπὸ τὴ σύγχρονη ψυχολογία, ἂν βέβαια εἶχαν τό ἐπίπεδο τῶν Μεγάλων, ὡς ὁ Βαρσανούφιος.

κεράμιον τὸ ὑπὸ σοῦ πλασθέν, ἵνα δέξηται τὸ παρὰ σοῦ ἔλαιον, καὶ μὴ ρεύσῃ· ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

᾽Απόκρισις

Α᾽ δελφέ, μὴ ἀναγκάσῃς με λαλῆσαι τὸν θέλοντα ἡσυχίαν καὶ σιωπὴν ἀσπάσασθαι. Τοῖνυν στήριξον πρὸς Κύριον τὴν καρδίαν σου, καὶ καρτέρησον μὴ σαλευόμενος. Καὶ γὰρ ὁ φθονήσας τῷ Ἀδὰμ ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐκβαλὼν τοῦ παραδείσου, φθονεῖ εἰς τὴν ἐν Χριστῷ ὁμόνοιαν ἡμῶν. Ἀλλ' ὁ εἰπὼν ὅτι «ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν πεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ», καταργήσαι αὐτὸν ἀφ' ἡμῶν, καὶ διαρρήξοι αὐτοῦ τὰ δίκτυα. Σὺ οὖν μὴ τεχνασθῇς ἀπ' αὐτοῦ ἕν τι, τοῦ σαλευθῆναι ἀπὸ τοῦ τόπου σου· καὶ γὰρ οὕτω καὶ τὸν Μάλχον ἐτεχνάσατο. Πικραίνεται γὰρ πρὸς ἡμᾶς δεινῶς, ἀλλ' ἐὰν ταπεινωθῶμεν, καταργεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος. Ἡμεῖς οὖν εἰς ἡμᾶς τὴν μέμψιν φέρωμεν διαπαντός, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη. Καὶ περὶ τοῦ ἐνθυμηθῆναι ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἔρημον, εἶπον οἱ Πατέρες ὅτι τρία κεφάλαιά εἰσι, καὶ εἴ τις αὐτὰ φυλάττει, δύναται οἰκῆσαι καὶ ἀναμέσσει τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους, καὶ δπου δ' ἂν ᾗ. Τὸ μέμψασθαι ἑαυτόν, καὶ τὸ βαλεῖν ὀπίσω τὸ θέλημα, καὶ τὸ βαλεῖν ἑαυτόν ὑποκάτω πάσης κτίσεως· ἵνα μάθῃ δὲ ἡ ἀγάπη σου, ὅτι ὅλη ἡ πύκτευσις τοῦ διαβόλου τοῦ ἀποχωρίσαι ἡμᾶς ἀπ' ἀλλήλων ἐστὶ, βλέπει γὰρ ἀκριβῶς τὴν γραφὴν πληρουμένην εἰς ἡμᾶς, ὅτι «ἀδελφός ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ τετειχισμένη». Μὴ δώῃ αὐτῷ ὁ Κύριος πληρῶσαι τὸ ἴδιον θέλημα εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ συντρίψοι αὐτὸν κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον «ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐν τάχει».

Σὺ οὖν μὴ διστάσῃς, ἐλπίζω γὰρ ὅτι εἰς μίαν θήκην βληθησόμεθα, ὡς ἤδη προεῖπόν σοι, ὁμοῦ οἱ δύο. Καὶ ὁ Θεὸς εἰς τοῦτο συνῆξεν ἡμᾶς, ὥφελθῆναι ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ οὗτοι οἱ πειρασμοὶ τύποι γίνονται εἰς ὠφέλειαν καὶ στερέωσιν τῶν πολλῶν. Ἡσυχασον οὖν ἀδελφέ καὶ εὗξαι, ἵνα περάσωμεν τὸ πέραμα τοῦτο, ἵνα μὴ ματαίως ἀναλώσωμεν ἡμῶν τὰς ἡμέρας· καὶ γὰρ ἤγγισεν ὁ καιρὸς καὶ μαίνεται ὁ ἐχθρός. Οὐκ ἐματαιώσεν οὖν ὁ Θεὸς τὸν κόπον σου, μὴ γένοιτο! Ἀλλ' αὐτὸς «ὁ θέλων πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν

16. Οἱ λόγοι τοῦ Ἀββᾶ ἀπὸ τὴν ταπείνωση πηγάζουν, τὴν ταπείνωση ἐμπνέουν, στήν ταπείνωση ὀδηγοῦν. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἔχει κυρίως ἀνάγκη ἀπὸ τέτοια κεφάλαια ζωῆς, πού θά τὸν διαφωτίσουν νὰ βρεῖ τρόπους συνυπάρξεως μετὰ τῶν ἀδελφῶν του. «Τὸ μέμψασθαι ἑαυτόν» εἶναι ἀκριβῶς ἡ συνειδητοποίηση ὅτι εἴμαστε συχνά αἵτιοι κακῶν, εἴτε συνειδητὰ εἴτε ἀσυνειδητὰ, πρὸς τὸ περιβάλλον μας, πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας. Ἔτσι ἀγκαλιάζουμε τὰ λάθη μας, ἀναγνωρίζουμε ἐκ τῶν προτέρων καὶ βιώνουμε τὴν ἀσκητικὴ θέση «ἐμὸν τὸ πταῖσμα» καὶ ὅτι δὲν μπορεῖ, χωρὶς τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴν ἐμπάθειά μας κάτι καλὸ. Μ' αὐτὴ μας τὴ στάση διατηροῦμε τὴν ὀρθὴ Τριαδικὴ σχέση μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἀδελφὸ καὶ φτάνουμε στήν «κοινωνία τῶν προσώπων ἐν Χριστῷ», πού διακονεῖται «διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ταπεινώσεως», μέσα στὸ μυστήριό τῆς

φωτιά νά ψήσει τό κεραμίδι, πού πλάστηκε ἀπό Σένα, γιά νά δεχτεῖ τό δικό Σου λάδι καί νά μή τό ἀφήσει νά πάει χαμένο. Διότι δική Σου εἶναι ἡ δόξα στους αἰῶνες. Ἀμήν.

Ἀπόκριση

Αἰ δελφέ, μή μέ ἀναγκάσεις νά μιλήσω, ἐμένα πού θέλω νά κρατῶ τήν ἡσυχία καί τή σιωπή. Λοιπόν στήριξε τήν καρδιά σου πρός τόν Κύριο καί ὑπόμεινε, χωρίς νά μετακινηθεῖς ἀπό τόν τόπο σου. Διότι αὐτός πού φθόνησε τόν Ἀδάμ, τότε στήν ἀρχή τῆς δημιουργίας, καί τόν ἔβγαλε ἀπό τόν Παράδεισο, αὐτός φθονεῖ τήν ὁμόνοια πού ἔχουμε στό Ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλά Ἐκεῖνος πού εἶπε ὅτι «ἔβλεπα τό σατανά νά πέφτει, ὅπως ἡ ἀστραπή, ἀπ' τόν οὐρανόν» (Λουκ. 10, 18), εἶθε νά τόν καταργήσει ἀπό ἀνάμεσα μας καί νά καταστρέψει τά δίχτυα του. Ἐσύ λοιπόν νά μήν ἐπινοήσεις κάτι ἄλλο, ἐπηρεασμένος ἀπ' αὐτόν καί μετακινηθεῖς ἀπό τό ἡσυχαστήριό σου. Διότι ἔτσι καί στό Μάλο ἐπέβαλε τίς μηχανορραφίες του. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι εἶναι πολύ φοβερός καί ὀξύς πρός ἐμᾶς, ἀλλά ἄν ταπεινωθοῦμε, θά τόν καταργήσει ὁ Κύριος. Ἐμεῖς δέ πάντοτε νά μεμφόμεστε τούς ἑαυτούς μας, διότι αὕτη εἶναι ἡ νίκη. Ὅσο γιά τή σκέψη νά ἀπομακρυνθεῖς στήν ἔρημο, εἶπαν οἱ Πατέρες ὅτι τρεῖς εἶναι οἱ ὅροι καί ὅποιος τούς φυλάξει μπορεῖ νά κατοικήσει καί ἀνάμεσα στους ἀνθρώπους καί στήν ἔρημο καί ὅπουδῆποτε: Νά μέμφεσαι τόν ἑαυτό σου, νά περιφρονεῖς καί νά κόβεις τό θέλημά σου καί νά θέτεις τόν ἑαυτό σου κάτω ἀπό ὅλη τήν κτίση¹⁶. Καί ἄς μάθει ἡ ἀγάπη σου ὅτι ὅλη ἡ πάλη τοῦ διαβόλου εἶναι στό νά μᾶς χωρίσει τόν ἕναν ἀπό τόν ἄλλο. Διότι βλέπει νά πραγματοποιεῖται ἡ Γραφή σέ μᾶς, πού λέει ὅτι «ὁ ἀδελφός πού βοηθεῖται ἀπό ἀδελφό εἶναι σάν πόλη ὀχυρή καί περιτειχισμένη» (Παρμ. 18, 19). Εἶθε νά μή δώσει ὁ Θεός νά γίνει τό θέλημα τοῦ διαβόλου σέ ἐμᾶς, ἀλλά νά «τόν συντρίψει, κάτω ἀπό τά πόδια μας σύντομα» (Ρωμ. 16, 20), ὅπως ἀληθινά λέει ὁ λόγος.

Ἐσύ λοιπόν νά μή φοβᾶσαι, καί ἐλπίζω ὅτι θά μᾶςβάλουν σ' ἕναν τάφο, ὅπως ἤδη σοῦ ἔχω πεῖ, καί τούς δύο μαζί. Ὁ Θεός μᾶς ἔφερε τόν ἕναν πλησίον τοῦ ἄλλου, γιά νά ὠφεληθοῦμε μεταξύ μας. Καί οἱ παρόντες πειρασμοί γίνονται παραδείγματα γιά τήν ὠφέλεια καί τή σταθερότητα τῶν πολλῶν. Ἡσυχάσε λοιπόν, ἀδελφέ, καί εὗχου νά περάσουμε τοῦτο τό «πέρασμα» καί νά μή σπαταλήσουμε μάταια τίς ἡμέρες μας. Διότι πλησίασε ὁ καιρός καί μαίνεται ὁ ἐχθρός. Ὁ Θεός δέν θεωρεῖ ἄσκοπη καί ἄκαρπη τήν ἀσκητική προσπάθειά σου, μή γένοιτο! Ἀλλά Αὐτός «πού θέλει νά σωθοῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καί νά

ἀγάπης, τῆς ὁποίας κύριες καί θεμελιώδεις προϋποθέσεις εἶναι «τό μέμψασθαι ἑαυτόν, τό βαλεῖν πίσω τό θέλημα καί τό βαλεῖν ἑαυτόν ὑποκάτω πάσης κτίσεως» πού μᾶς ὁριοθετεῖ ὁ Ἀββάς.

ἀληθείας ἐλθεῖν», θέλει σε εἰσελθεῖν εἰς τελειότητα. Εἶπε γὰρ τοῖς Ἀποστόλοις «τότε εἶπατε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν». Καὶ οὕτως ἑαυτοὺς κρατήσωμεν, καὶ ποιεῖ μεθ' ἡμῶν τὸ ἔλεος, διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ἡμᾶς. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρξς'

Δυσπιστίας σπαρείσης ἐν τῷ λογισμῷ τοῦ ἐρωτῶντος Γέροντος εἰς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα φθόνῳ τοῦ διαβόλου διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν αὐτοῦ ἀποκρίσεων, ἐκεῖνος τὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ γνούς, ἐδήλωσεν αὐτῷ ταῦτα.

Ἀπόκρισις

Πρῶτον καὶ πρὸ πάντων δοξάζω τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον Τριάδα λέγων· δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Οὐκ ἀκαίρως δὲ προεσημειωσάμην ἐν τοῖς προοιμίοις τὴν τοιαύτην δοξολογίαν, ἀλλὰ δεικνύων τῷ μισοκάλῳ δαίμονι ὅτι ἐν ταῖς παρ' αὐτοῦ φαινομέναις φαντασίαις, οὐδὲν φαίνεται τῆς τοιαύτης δοξολογίας, ἀλλὰ ταραχὴ καὶ λύπη καὶ ἀδημονία. Λοιπόν, ἀδελφέ, ἔλθωμεν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ εὐχαριστίαν, ἐπὶ τῇ λυτρώσει τοῦ μεγάλου πειρασμοῦ τοῦ φθάσαντος ἡμᾶς ὡς ἀσυνέτους. Καὶ οὐκ ἀφῆκεν ἡ φιланθρωπία αὐτοῦ ἀπολεσθῆναι ἡμᾶς εἰς τέλος· ἀεὶ γὰρ ἀληθινὸς ὁ εἰπών· «ζῶ ἐγὼ λέγει Κύριος, ὅτι οὐ θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν». Τοῖνυν τῷ σώσαντι ἡμᾶς καὶ ἀεὶ σώζοντι, δώσωμεν τὴν εὐχαριστίαν διαπαντός· ᾧ εὐχαριστοῦσιν Ἄγγελοι, δυνάμεις ὑπερκόσμιοι, στρατιαὶ ἐπουράνιοι, Χερουβὶμ καὶ Σεραφὶμ ταῖς εὐπρεπεστάταις φωναῖς, ἀκαταπαύστως καὶ ἀδιαλείπτως, ἀναβοῶντα καὶ κεκραγότα καὶ λέγοντα· Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος Κύριος Σαβαώθ, καὶ τὰ λοιπὰ.

Κατανοοῦντες οὖν καὶ ἡμεῖς, εὐχαριστήσωμεν αὐτῷ· ᾧ ὁ οὐρανὸς θρόνος καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον· ᾧ πᾶσα κτίσις δουλεύει. Καὶ ἀπὸ τῆς προτυπώσεως ταύτης τῆς Γραφῆς ἀρξώμεθα καὶ ἡμεῖς εὐχαριστήσωμεν τῷ Πατρί, ὅτι ἠλέησε τὸν κόσμον καὶ οὐκ ἐφείσατο τοῦ πέμψαι τὸν μονογενῆ Υἱὸν Σωτῆρα καὶ Λυτρωτὴν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. Εὐχαριστήσωμεν τῷ Υἱῷ, ὅτι ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπῆκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, δι' ἡμᾶς τοὺς ἀν-

γνωρίσουν τήν ἀλήθεια» (Α΄ Τιμ. 2, 4), θέλει νά φτάσεις στήν τελειότητα. Ἐννοῦνται καί τότε, ὅπως ὑπέδειξε καί στούς Ἀποστόλους, πρέπει νά θεωρεῖς τόν ἑαυτό σου ἄχρεϊο δοῦλο Του (Λουκ. 17, 10). Ὡς κρατήσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μας καί θά κάνει τό ἔλεός Του πρός ἡμᾶς, γιά τό ὄνομά Του, τό ὁποῖο ἔχουν ἐπικαλεσθεῖ ἐπάνω μας, κατά τήν ἀφιέρωσή μας σ' Αὐτόν, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

166

Ὁ Γέροντας Εὐθύμιος πού ἔθεσε τίς προηγούμενες ἐρωτήσεις ἄρχισε νά ἔχει λογισμούς δυσπιστίας καί νά ἀμφιβάλλει γιά τήν ὠφέλεια τῶν ἀπαντήσεων τοῦ μεγάλου Γέροντα, ἀπό φθόνο βέβαια τοῦ διαβόλου. Καί ὁ μέγας Γέροντας πού γνώρισε τί γίνονταν στήν καρδιά του, πρὶν νά τοῦ τό φανερώσει ὁ ἴδιος, ἔσπευσε νά τοῦ δηλώσει:

Ἀπόκριση

Πρῶτα-πρῶτα καί πάνω ἀπ' ὅλα δοξάζω τήν ἀγία καί Ὁμοούσιο Τριάδα, λέγοντας: «Δόξα στόν Πατέρα καί στόν Υἱό καί στοῦ ἅγιο Πνεῦμα καί τώρα καί πάντοτε καί στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Δέν προέταξα χωρίς λόγο στήν ἀρχή αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς μου, μιά τέτοια δοξολογία, ἀλλά γιά νά δείξω στό μισόκαλο δαίμονα ὅτι στίς φαντασίες πού αὐτός ὑποβάλλει στήν ψυχή σου, δέν φαίνεται νά ὑπάρχει κάτι ἀπό αὐτή τή δοξολογική διάθεση, παρά μόνο ταραχή, λύπη καί ἀδημονία. Ἀλλά, ἀδελφέ, ἄς εὐχαριστήσουμε τό Θεό, πού μᾶς λύτρωσε ἀπό τό μεγάλο πειρασμό τῆς δυσπιστίας, ὁ ὁποῖος μᾶς βρῆκε, ἐπειδή εἴμαστε ἀσύνετοι. Παρά ταῦτα, δέν μᾶς ἄφησε ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ νά ἀπολεσθοῦμε ἐντελῶς. Διότι πάντοτε εἶναι ἀληθινός Ἐκεῖνος πού εἶπε: «Ζῶ ἐγώ, λέει ὁ Κύριος, καί σᾶς λέω ὅτι δέν θέλω τό θάνατο τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅσο θέλω τήν ἐπιστροφή του πρός Ἐμένα καί τή ζωή του» (Ἰεζ. 18, 3.23). Λοιπόν, σ' Αὐτόν πού μᾶς ἔσωσε καί πάντοτε μᾶς σώζει, ἄς ἀνταποδώσουμε εὐχαριστία ἀέναη, ἀφοῦ εἶναι Ἐκεῖνος πού Τόν εὐχαριστοῦν οἱ Ἄγγελοι, οἱ ὑπερκόσμιες Δυνάμεις, οἱ ἐπουράνιες στρατιές, τά Χερουβὶμ, τά Σεραφὶμ, μέ τοὺς θεοπρεπεῖς καί μελωδικούς τοὺς ὕμνους, ἀκατάπαυστα καί ἀδιάλειπτα, βοώντας, κραυγάζοντας καί λέγοντας: «Ἄγιος, Ἄγιος, Ἄγιος Κύριος Σαβαώθ» καί τά λοιπά (Ἦσ. 6, 3).

Κατανοώντας λοιπόν βαθιά καί ἡμεῖς ὅλα αὐτά, ἄς εὐχαριστήσουμε Αὐτόν, τοῦ Ὁποίου ὁ οὐρανός εἶναι θρόνος καί ἡ γῆ ὑποπόδιο, καί ὅλη ἡ κτίση δουλεύει σ' Αὐτόν. Καί ἀπό τήν ἀναφορά αὐτῆς τῆς Γραφῆς, ὁρμώμενοι, ἄς εὐχαριστήσουμε τόν Πατέρα, διότι ἐλέησε τόν κόσμον καί δέν λυπήθηκε νά στείλει τό Μονογενὲς Του Υἱό ὡς Σωτῆρα καί Λυτρωτὴ τῶν ψυχῶν μας. Ὡς εὐχαριστήσουμε τόν Υἱό, διότι ταπείνωσε τόν ἑαυτό Του καί ἐγίνε ὑπήκοος

θρώπους. Εὐχαριστήσωμεν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, τῷ ζωοποιῷ, τῷ λαλήσαντι ἐν νόμῳ καὶ προφήταις καὶ διδασκάλοις· τῷ καταδείξαντι Πέτρον μετανοήσαντα, καὶ κελεύσαντι αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Κορνήλιον καὶ δοξάσαντι αὐτὸν καὶ δόντι ἐξουσίαν ἐγείρειν νεκρούς, ὡς καὶ τὴν Ταβιθά. Τῷ ἀεὶ προλαμβάνοντι καὶ συντρίβοντι τὰς παγίδας τοῦ ἐχθροῦ ἀπὸ τῶν ἐπικαλουμένων αὐτό, κατὰ τὴν τοῦ Δαβὶδ προφητεῖαν, λέγοντος· «ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν· ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν».

Ἰδοὺ οὖν ἡλέησεν ἡμᾶς καὶ ἰάσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῆλικαύτης ἀρρωστίας. Ἀκούσωμεν αὐτοῦ λέγοντος· «ἰδοὺ ὑγιὴς γέγονας, μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρονα πάθῃς». Ἔλθωμεν ἐν πᾶσιν εἰς ταπεινῶσιν· ὁ γὰρ ταπεινὸς χαμαὶ κεῖται· καὶ ὁ κείμενος χαμαὶ ποῦ ἔχει πεσεῖν; Δῆλον δὲ ὅτι ὁ ἐν τῷ ὕψει, εὐχερῶς πίπτει. Εἰ ἀπεστράφημεν οὖν καὶ διωρθώθημεν, οὐκ ἂν ἡμῶν τοῦτο· Θεοῦ τὸ δῶρον. «Κύριος γάρ φησιν ἀνορθοῖ κατερραγμένους καὶ σοφοῖ τυφλοὺς» καὶ τὰ λοιπά.

Τὸ δὲ γράψαι μοι τό «τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ;» — μεγάλου μέτρου ὁ λόγος. Ἰδοὺ γὰρ παραμικρὸν ἐκόψαμεν τὸ σχοινίον τῆς ἀγάπης, τοῦ ἀποθανεῖν καὶ ἀποστῆναι τοῦ πλοιαρίου τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἀπολύσω τὴν σφραγίδα καὶ φλυαρήσω πολλά, καλῶς ἔχει· νύσσει γάρ μέ τις λέγων· «ὅπου σοφοί, μὴ σοφίζου»· καταπαύσω λοιπὸν τὸν λόγον.

Ὡς ἀγαπητῷ γνησίῳ ἔγραψα· ταῦτα δὲ ποιῶν, φθάνεις τὴν ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ σὺν ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, τιμὴ, κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρξ'

Ταῦτα δεξάμενος ὁ Γέρων εἰς πένθος καὶ δάκρυα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἑαυτὸν ἔδωκε· καὶ γράφει αὐτῷ ὁ μέγας Γέρων παραμυθούμενος αὐτὸν οὕτως.

17. Ὁ Ἀββάς μέ τῇ θέσῃ αὐτῇ πού παίρνει μᾶς ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴ στό νά μὴ «μεγαλορρημονοῦμε». Δηλαδή νά μὴ λέμε λόγους πού δέν εἶναι γιά τὰ πνευματικά μας μέτρα. Γιατί δέν εἶναι τοῦ καθενός νά χρησιμοποιοῖ τοὺς λόγους τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου Παύλου.

Ὁ Ἀββάς γνώστης ὄλων τῶν λεπτομερειῶν καὶ τῶν σταδίων τῆς καθάρσεως πού διέρχεται ὁ

μέχρι θανάτου, καί μάλιστα σταυρικοῦ, γιά μᾶς τούς ἀνθρώπους (Φιλ. 2, 8). Ὡς εὐχαριστήσουμε καί τό ἅγιο Πνεῦμα, τό ζωοποιό πού μίλησε διά τοῦ νόμου, τῶν προφητῶν καί τῶν διδασκάλων. Αὐτό πού κατεργάστηκε τή μετανοία τοῦ Πέτρου, τοῦ ὑπέδειξε νά μεταβεῖ στόν Κορνήλιο, τόν δόξασε καί τοῦ ἔδωσε ἐξουσία νά ἀνασταίνει νεκρούς, ὅπως τήν Ταβιθά (Πράξ. 10, 19). Αὐτό πού πάντοτε προλαβαίνει καί συντρίβει τίς παγίδες τοῦ ἐχθροῦ σ' αὐτούς πού Τό ἐπικαλοῦνται, σύμφωνα μέ τήν προφητεία τοῦ Δαβίδ πού λέει: «Ἡ παγίδα συντρίφτηκε καί ἡμεῖς σωθήκαμε. Ἡ βοήθειά μας βασίζεται στή Χάρη τοῦ Ὀνόματος τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποιος δημιούργησε τόν οὐρανό καί τή γῆ» (Ψαλμ. 123, 8).

Νά λοιπόν, μᾶς ἐλέησε καί μᾶς θεράπευσε καί ἀπό τή συγκεκριμένη μεγάλη ἀρρώστια (τῆς δυσπιστίας). Ὡς Τόν ἀκούσουμε πού λέει: «Νά, γιατροῦτες, μήν ἁμαρτάνεις πιά, γιά νά μήν πάθεις χειρότερα» (Ἰωάν. 5, 14). Ὡς ταπεινωθῶμε σέ ὅλα. Διότι ὁ ταπεινός βρίσκεται χάμω. Αὐτός δέ πού εἶναι χάμω ποῦ μπορεῖ νά πέσει; Ἐνῶ αὐτός πού εἶναι ψηλά, φανερό εἶναι ὅτι εὐκολα πέφτει. Ἀλλά, καί ἄν εἶδαμε τό σφάλμα μας καί τό ἀποστραφήκαμε καί διορθωθήκαμε, δέν εἶναι δικό μας, εἶναι δῶρο Θεοῦ. Διότι λέει: «Ὁ Κύριος ἀνορθώνει τούς πεσμένους στήν ἁμαρτία, ὁ Κύριος δίνει σοφία στούς τυφλοῦς» (Ψαλμ. 145, 8) κ.τ.λ.

Αὐτό πάλι πού μοῦ ἔγραψες «ποιός θά μᾶς χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ;» εἶναι λόγος γιά μεγάλα μέτρα ἀρετῆς¹⁷. Ἐμεῖς παραλίγο νά κόψουμε τό σχοινί τῆς ἀγάπης καί θά πεθαίναμε καί θά φεύγαμε μακριά ἀπό τό πλοῖο τοῦ Χριστοῦ! Ἀλλά γιά νά μήν ἀνοίξω τό στόμα μου καί φλυαρήσω πολύ, ἄς εἶναι ἔτσι. Διότι μέ κεντάει κάποιος νά πῶ: «Ὅπου εἶναι σοφοί, νά μήν κάνεις τό σοφό» (Σοφ. Σειρ. 7, 5). Θά σταματήσω λοιπόν ὡς ἐδῶ.

Στά ἔγραψα ὅλα αὐτά, γιατί σέ ἀγαπῶ καί σέ θεωρῶ εἰλικρινή καί ἄδολο. Ἄν τά κάνεις πράξη ὅσα σοῦ γράφω, θά φθάσεις στήν ὁδό πού ὁδηγεῖ στή ζωή τήν αἰώνια, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στόν Ὅποιο, μαζί μέ τόν Πατέρα καί τό ἅγιο Πνεῦμα, πρέπει δόξα, τιμή, κράτος στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

167

Ἀφοῦ ἔλαβε τήν προηγούμενη ἐπιστολή ὁ Γέροντας Εὐθύμιος πένθησε καί θρήνησε μέ δάκρυα γιά πολλές ἡμέρες. Καί ὁ μέγας Γέροντας, γιά νά τόν παρηγορήσει, τοῦ γράφει τά ἑξῆς:

ἄνθρωπος ἕως ὅτου «καίνισαι» ἑαυτόν, προσγειώνει τόν ἀδελφό στά μέτρα του. Εἶναι καί αὐτή του ἡ ποιμαντική συμπεριφορά, ἀπαύγασμα τῆς πολλῆς του διακρίσεως, μέ τήν ὁποία ὁδηγεῖ στήν ταπεινοφροσύνη, χωρίς νά προξενεῖ τήν ἀπελπισία.

Ἐκφρῖς

Αἰδελφέ, ὅσα παρῆλθε, βάλωμεν εἰς τὰ ὀπίσω, κατὰ τὸν ἀποστολικὸν λόγον λέγοντα· «τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ». Ζεύξωμεν ἑαυτοὺς ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ χρηστῷ ζυγῷ τοῦ Χριστοῦ καὶ στερεώσωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀγάπην. Φησὶ γάρ «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ». Εἴ τις οὖν ἑαυτὸν λέγει ἔχειν τὴν ἀγάπην, μὴ ἔχέτω τίποτε μισούμενον ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. Σπουδάσωμεν οὖν καθαρῖσαι τὴν καρδίαν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου τῶν παθῶν, ὧν μισεῖ ὁ Θεός, ὅτι ναοὶ αὐτοῦ ἐσμεν καὶ ἐν ναῶ μεμιασμένῃ πάθεισιν, οὐ κατοικεῖ τὸ Θεῖον. Εἰσέλθωμεν οὖν καὶ ποιήσωμεν τὴν μικρὰν ἡμῶν ἡσυχίαν· τὸ ἱκανὸν γὰρ ἐγένετο. Καὶ δεηθῶμεν, ἵνα κατὰ τὸ αὐτοῦ θέλημα εἴῃ ὁ ἡσύχιος ἡμῶν βίος, δοξάζοντες τὴν ἄχραντον καὶ ἀγίαν Τριάδα.

Εἴσβα οὖν κάμὲ παράθου τῷ Θεῷ, καὶ μὴ ὀχλήσης ἐν τοῖς νῦν τοῦ ἐρωτῆσαι με ἢ γράψαι· ἀσχολοῦμαι γὰρ τέως.

Τὸν ἀνάλαβον ἔπεμψα διὰ τὴν κέλευσίν σου, εἰδὼς ὅτι οὐδὲν εἰμι, εἰ μὴ γῆ καὶ σποδός. Οὐχ ὥς οὖν ἱκανὸς ἔπεμψα, εἰμὶ γὰρ ἀκάθαρτος καὶ χρεώστης ἐν πᾶσιν, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀθετήσω τὴν λέγουσαν ἐντολὴν «ὅτι παντὶ τῷ αἰτοῦντί σε δίδου»· καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τὴν ἐν Χριστῷ ἔπεμψα. Λαβὼν οὖν εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ. Καὶ εὖξαι ἵνα μὴ εἰς κενὸν εἴῃ ἡμῶν ὁ κόπος, ἀλλ' ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν·

Ἐπίκρισις

Αἰδούμεν, ὅσα περάσανε, νὰ τὰ ἀφήσουμε πίσω μας, σύμφωνα μέ τόν ἀποστολικό λόγο πού λέει: «Πέρασαν τὰ παλαιά, νὰ τώρα ἔγιναν ὅλα καινούρια» (Β΄ Κορ. 5, 17). Εἶναι ἐπιτακτική ἀνάγκη νὰ θελήσουμε ὁμόψυχα νὰ ζοῦμε κάτω ἀπό τόν ἀγαθό καί σωστικό ζυγό τοῦ Χριστοῦ καί νὰ λειτουργοῦμε ἀκλόνητοι τήν ἀγάπη πού Ἐκεῖνος ἔχει γιά τόν ἄνθρωπο καί πού διδάσκει καί ἀπαιτεῖ ἀπό μᾶς. Διότι λέει: «Ὁ Θεός εἶναι ἀγάπη» (Α΄ Ἰωάν. 4, 8). Ἄν λοιπόν κάποιος ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, νὰ μήν ἔχει μέσα του τίποτα ἀπ' αὐτά πού μισεῖ ὁ Χριστός. Γι' αὐτό ἄς φροντίσουμε νὰ καθαρίσουμε τήν καρδιά μας ἀπό τόν παλαιό ἄνθρωπο, τόν ἄνθρωπο τῶν παθῶν, τὰ ὁποῖα μισεῖ ὁ Θεός, διότι «εἵμαστε ναοί τοῦ Θεοῦ» (Β΄ Κορ. 6, 16). Καί σ' ἕνα ναό μiasμένο ἀπό τὰ πάθη δέν κατοικεῖ ὁ Θεός. Ἄς εἰσέλθουμε λοιπόν στό ναό αὐτό καί ἄς ἐπιδοθοῦμε στή φτωχή μας ἡσυχαστική ζωή. Τό κεφαλαιῶδες ἔγινε (διαλέξαμε τήν ἡσυχαστική ζωή). Ἄς Τόν παρακαλέσουμε τώρα, νὰ εἶναι ἡ ἡσυχαστική μας ζωή σύμφωνα μέ τό δικό Του θέλημα, γιά νὰ δοξάζουμε τήν ἀχραντή καί ἀγία Τριάδα.

Κλείσου λοιπόν μέσα στό ἡσυχαστήριό σου καί ἄφησε κάθε σκέψη καί φροντίδα σου γιά μένα στό Θεό. Μή μέ ἐνοχλήσεις, αὐτόν τόν καιρό, μέ ἐρωτήσεις ἢ μέ γράμματα. Ἄρκετά μέχρι τώρα ἔχω ἀπασχοληθεῖ.

Σοῦ ἔστειλα καί τόν ἀνάλαβο, ὅπως μοῦ ζήτησες, γνωρίζοντας ὅτι δέν εἶμαι τίποτα, παρά χῶμα καί στάχτη. Δέν στόν ἔστειλα λοιπόν ὡς ἀξιός, διότι εἶμαι βρώμικος καί σέ ὅλα χρεώσσης, ἀλλά γιά νὰ μήν ἀθετήσω τήν ἐντολή πού λέει: «Σ' ὅποιον σοῦ ζητᾷ, νὰ τοῦ δίνεις» (Λουκ. 6, 30). Γιά τήν ἀγάπη λοιπόν, τήν ἐν Χριστῷ, σοῦ τόν ἔστειλα. Ὅταν τόν λάβεις νὰ εὐχηθεῖς γιά μένα. Νά εὐχηθεῖς ἀκόμη νὰ μήν πάει στό κενό ὁ κόπος μας, ἀλλά νὰ εἶναι κόπος πού τόν ἐμπνέει, τόν εὐλογεῖ καί τόν καταξιώνει ὁ Ἰησοῦς Χριστός πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

ς'. ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΡΡΩΣΤΟ
ΓΕΡΟΝΤΑ ΑΝΔΡΕΑ

ρξη'

Γέρων τις ἀσθενὴς Ἀνδρέας ὀνόματι ἡσυχάζων ἐν τῷ κοινοβίῳ, ἀνήγγειλε τῷ αὐτῷ μεγάλῳ Γέροντι τινα τῶν αὐτοῦ κρυφίων, ἅμα καὶ εὐχαριστῶν αὐτῷ, ὅτι ἡξιώθη πλησίον αὐτοῦ οἰκῆσαι· καὶ περὶ ἀσθενείας σωματικῆς.

Ἀπόκρισις

Εἰ ἀληθῶς πιστεύεις, ὅτι ἀκριβῶς ἤνεγκέ σε ὁ Θεός ὧδε, πίστευσον αὐτῷ τὴν φροντίδα σου, ρίπτων ἐπ' αὐτὸν πᾶσαν σου τὴν μέριμναν· καὶ αὐτὸς οἰκονομεῖ τὰ κατὰ σέ ὡς θέλει· Εἰ δὲ διστάζεις περὶ οἰουδὴποτε πράγματος, ἢ περὶ σωματικῆς ἀσθενείας, ἢ περὶ ψυχικῶν παθῶν, ὀφείλεις φροντίσαι καὶ περὶ πάντων ὡς οἶδας. Ἡ γὰρ διψυχία, ὅταν ὅλα τις ἀφῇ τῷ Θεῷ, ἐὰν θλιβῇ μικρόν, αἰεὶ λέγει, εἰ τάχα ἐποίησα φροντίδα τοῦ σώματος, οὐκ εἶχον θλιβῆναι οὕτως. Ἔως θανάτου οὖν ὁ δοὺς ἑαυτὸν τῷ Θεῷ ἐξ ὅλης καρδίας, ὀφείλει παραδοῦναι ἑαυτὸν αὐτῷ· περισσότερον γὰρ ἡμῶν οἶδε τὸ συμφέρον ἡμῖν ψυχῇ τε καὶ σώματι. Καὶ ὅσον ἀφῇ σε θλιβῆναι ἐν τῷ σώματι, τοσοῦτον κουφισμὸν ποιεῖ τῶν ἡμαρτημένων σοι. Οὐδὲν οὖν ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεός, εἰ μὴ εὐχαριστίαν καὶ ὑπομονὴν καὶ δέησιν περὶ συγχωρήσεως ἁμαρτημάτων.

1. Τί εἶναι οἱ σωματικές ἀρρώστιες καὶ ἀπὸ ποῦ προέρχονται; Ἡ σωματικὴ ἀρρώστια καὶ ὁ σωματικὸς πόνος εἶναι ἀπόρροια τοῦ ἡθικοῦ κακοῦ, τῆς ἁμαρτίας. Διότι ἡ ἁμαρτία, ὡς διαστροφή τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆ θεοειδῆ τῆς δομῆς καὶ ὑπόστασης, ὁδηγεῖ κατὰ φυσικὴ συνέπεια στήν ἀσθένεια τοῦ σώματος. «Διὰ ταῦτα (τὰ ἁμαρτήματα) νόσοι πόλεων καὶ ἐθνῶν.... καὶ ἀφορία γῆς καὶ αἱ κατὰ τὸν βίον ἐκάστου τραχύτεροι περιπτώσεις, πόνος, νόσοι, συμφοραί, θλίψεις.... οὐχὶ δὲ τὸ κακὸν ἐκ Θεοῦ» (Μ. Βασιλείου P.G. 31, στίχ. 337C).

Αὕτη τὴν ἀνθρώπινη σάρκα ὅμως, τὴν ἐπιβαρυνμένη μὲ τοὺς πόνους καὶ τίς νόσους τὴν προσέλαβε, δίχως ἁμαρτίας, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ τὴ σώσει, νὰ τὴ λυτρώσει, νὰ τὴ θεώσει. Ἔτσι ὁ ἴδιος ὁ Θεός γνώρισε τὸ σωματικὸ πόνον, στήν πιὸ φοβερὴ μορφή του, πᾶνω στοῦ σταυροῦ. Ἀλλὰ τὸ πονεμένο καὶ πληγωμένο σῶμα Του μᾶς ἔφερε τὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας καὶ τῆς λύτρωσης. Γιατί ὁ Θεός μᾶς «ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ» (Κολ. 1, 22) καὶ ὁλοκλήρωσε τὸ μυστήριον διὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του. Ἀπὸ τότε λοιπόν, ἐνσωματωμένα καὶ τὰ δικά μας σώματα στοῦ Χριστοῦ, θὰ κληθοῦν καὶ αὐτὰ νὰ εἰσέλθουν στὸν καινούριον κόσμον, ὅπου θὰ μετασχηματίσει

Κάποιος Γέροντας ἄρρωστος, μέ τό ὄνομα Ἐνδρέας, πού ζοῦσε ἡσυχαστικά στό Κοινόβιο, ἐξομολογήθηκε στόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, κάποια ἐσωτερικά καί ἀφανή θέματά του καί συγχρόνως τόν εὐχαρίστησε, διότι ἀξιώθηκε νά μείνει πλησίον του στό Κοινόβιο. Ἐπίσης τόν ἐνημέρωσε σχετικά μέ τή σωματική του ἀσθένεια.

Ἐπίκριση

Αν ἀληθινά πιστεύεις ὅτι ὁ Θεός σέ ἔφερε ἐδῶ, ὅπως ἀκριβῶς ἔπρεπε, ἐμπιστεύσου σ' Αὐτόν τήν προστασία σου, ἀναθέτοντάς Του ὅλη σου τή μέριμνα. Καί Αὐτός θά οἰκονομήσει τά σχετικά μέ σένα, ὅπως θέλει. Ἐνῶ ὅμως διστάζεις νά ἐμπιστευθεῖς στό Θεό τό καθετί, σχετικά μέ τή σωματική ἀρρώστια ἢ τά πάθη τῆς ψυχῆς, ὀφείλεις νά φροντίσεις μόνος σου γιά ὅλα, ὅπως ξέρεις. Διότι, ὅταν ἔχει κάποιος ἀμφιβολία ἢ διχογνωμία, ἐνῶ τά ἔχει ἀφήσει ὅλα στό Θεό, μόλις συνειδητοποιήσει ὅτι κάτι στερεῖται ἢ σέ κάτι πιέζεται ἢ γιά κάτι πονάει λίγο, λέει: Ἐνῶ εἶχα ἐγκαιρά φροντίσει λίγο γιά τό σῶμα μου, δέν θά ἔφτανα σέ τέτοια θλιβερή κατάσταση. Ἀλλά αὐτός πού ἀφιερώνει τόν ἑαυτό του στό Θεό μέ ὅλη του τήν καρδιά, ὀφείλει νά τόν παραδώσει μέχρι τό θάνατο. Διότι Ἐκεῖνος γνωρίζει περισσότερο ἀπό μᾶς τό συμφέρον τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος. Ὅσο δέ περισσότερο ἐπιτρέψει νά κακοπάθεις σωματικά, τόσο μεγαλύτερη ἀνάπαυση θά δώσει στήν ψυχή σου ἀπό τίς ἁμαρτίες σου¹. Τίποτε δέν ἀπαιτεῖ ἀπό σένα ὁ Θεός, παρά μόνο εὐχαριστία, ὑπομονή καί δέηση γιά τή συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν σου.

ὁ Κύριός μας, «τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι σύμμορφον τῆς δόξης αὐτοῦ» (Φιλ. 3, 20).

Ἡ συμμετοχή μας βέβαια σ' αὐτή τή δόξα προϋποθέτει τή νέκρωση καί τό θάνατο τῆς ἁμαρτίας μέσα μας, γιά τήν ὁποία πρωταρχικό θεραπευτικό καί βοηθητικό ρόλο ἔχουν οἱ θλίψεις καί ὁ πόνος. Αὕτη εἶναι ἡ συμμετοχή στό πάθος τοῦ Χριστοῦ, ἡ νέκρωση τῶν παθῶν μέσῳ τοῦ πόνου. Καί αὕτη ἡ νέκρωση ὁδηγεῖ στήν κάθαρση, στή θεία ἀλλοίωση, στόν «κουφισμό» πού μᾶς ἐπαγ-

Βλέπε δὲ οἷός εἰμι ὑπερήφανος, ὅτι χλευαζόμενος ὑπὸ τῶν δαιμόνων καὶ νομίζων ἔχειν ἀγάπην κατὰ Θεόν, ἡττώμαι εἰπεῖν σοι· βαστάζω τὸ ἥμισυ τοῦ φορτίου σου νῦν. Καὶ ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν, ὁ Θεὸς ἔχει πάλιν βοηθῆσαι. Ὡς παραφρονῶν ἐλάλησα. Οἶδα γὰρ ἑμαυτὸν ἀσθενῆ καὶ ἀδύνατον καὶ γυμνὸν ἀπὸ παντὸς ἔργου ἀγαθοῦ. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἀναισχυντία μου οὐκ ἀφήσιν με ἀπελπίσαι· ἔχω γὰρ Δεσπότην εὐσπλαγχνον, ἐλεήμονα καὶ φιλόανθρωπον, καὶ ἐκτείνοντα χεῖρα ἁμαρτωλῶ, ἕως ὑστέρας ἀναπνοῆς.

Αὐτῷ κολλήθητι, καὶ αὐτὸς περὶ παντὸς πράγματος ποιεῖ ὑπὲρ ὃ αἰτοῦμεν, ἢ νοοῦμεν. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας.

Συγχώρησον, ἀδελφέ, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρξθ'

Ταῦτα ἀκούσας παρ' αὐτοῦ ὅτι τὸ ἥμισυ βαστάζω τοῦ φορτίου σου, λυπηθεὶς ὅτι μὴ τελείως ἐπηγγείλατο αὐτῷ τὴν ἄφεσιν, ἐκ δευτέρου παρεκάλεσεν ἰκετεύων αὐτὸν καὶ δυσωπῶν ὥστε τελείαν αὐτῷ ταύτην παρασχεῖν διὰ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀποκρίσις

αυμάζω σου τὴν ἀγάπην, ἀδελφέ, πῶς οὐ κατανοεῖς τὰ πράγματα τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης. Ἐν πρώτῃ μὲν τάξει ὁ Θεὸς οἶδεν, ὅτι ἑμαυτὸν ἔχω γῆν καὶ σποδόν, καὶ μηδὲν ὄντα ὄλως. Ἀλλ' εἴ τι ὑπὲρ τὰ μέτρα μου λαλῶ τι νῆ ὑπὲρ τὴν ἐμὴν δύναμιν, κινούμενος ὑπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγάπης λαλῶ, γινώσκων ὡς εἶπον ἑμαυτὸν μηδὲν ὄντα, καὶ ἀχρεῖον δοῦλον. Ἐπειδὴ οὖν οὐκ ἐνόησας τί εἶπόν σοι συκοινωνὸν ἐποίησά σε· εἶπον σοι γὰρ ὅτι βαστάζω τὸ ἥμισυ τῶν σῶν ἁμαρτιῶν· καὶ οὐκ εἶπόν σοι τὸ τρίτον βαστάζω καὶ ἀφήκᾳ σε περισσώτερόν μου βαστάζοντα καὶ βαρούμενον. Καὶ πάλιν ἐξορίζων τὴν φιλαυτίαν εἶπον, ὁ εἶπον. Καὶ οὐκ εἶπόν σοι τὸ δίμοιρον, δεικνύων ἑμαυτὸν δυνατώτερόν σου· κενοδοξία γὰρ ἦν ὁ τρόπος. Καὶ οὐκ εἶπόν σοι τὸ ὄλον βαστάζω· τῶν γὰρ τελείων ἐστὶ τοῦτο τῶν γενομένων ἀδελφῶν τοῦ Χριστοῦ, τοῦ θήσαντος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, καὶ ἀγαπήσαντος τοὺς ἀγαπήσαντας ἡμᾶς ἐν τελείᾳ ἀγάπῃ ποιεῖν τοῦτο. Καὶ πάλιν ἀλλότριά σου ἐποιοῦν τῆς πνευματικῆς ἐργασίας, εἰ μὴ οὕτως εἶπον. Οὐ κενοδοξῶ οὖν ἐπι-

γέλλεται ὁ Ἀββάς, γιὰ τὸν ὁποῖο ἀκριβῶς ἔλεγε ὁ Ψαλμωδός «ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν» (Ψαλμ. 43, 23).

* Ἀς μὴ φοβόμαστε λοιπόν, διότι καὶ οἱ σωματικές ἀρρώστιες καὶ οἱ θλίψεις ἔχουν κάποιο νόημα, πού ἂν θελήσουμε νὰ τὸ λειτουργήσουμε, θὰ συνεργήσουμε στὴ σωτηρία μας καὶ θὰ δεχθοῦμε τὴν «εὐπρεπεστάτην καὶ καλὴν ἀλλοίωσιν» (βλ. Γεωργ. Κουνάβη: Ὁ Πόνος, σελ. 29-47, Ἑκδ. Ἀπ. Διακονίας).

Καί κοίταξε νά δεῖς πόσο υπερέφανος εἶμαι, διότι, ἐνῶ ξέρω ὅτι ἐμπαίζομαι ἀπό τούς δαίμονες καί νομίζω ὅτι ἔχω τήν κατά Θεό ἀγάπη, κάμπομαι καί σοῦ λέω: Πρός τό παρόν, θά σηκώσω ἐγώ τό μισό ἀπό τό φορτίο σου. Καί γιά τό μέλλον ἔχει ὁ Θεός, θά βοηθήσει πάλι. Μίλησα ὡς παράφρονas! Διότι γνωρίζω ὅτι εἶμαι ἀσθενής καί ἀδύνατος καί γυμνός ἀπό κάθε ἀγαθό ἔργο. Ἀλλά ὅμως τό θράσος μου δέν μ' ἀφήνει νά ἀπελπιστῶ. Καί αὐτό γιατί ἔχω Δεσπότῃ εὐσπλαγχνο, ἐλεήμονα καί φιλόανθρωπο, ὁ Ὅποῖος ἀπλώνει τό χέρι Του γιά νά βοηθήσει τόν ἁμαρτωλό, μέχρι τήν τελευταία του ἀναπνοή.

Σ' Αὐτόν προσκολλήσου. Αὐτός, σέ κάθε περίπτωση, κάνει περισσότερο ἀπ' ὅσο Τοῦ ζητοῦμε ἢ μπορούμε νά ἐννοήσουμε. Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες.

Συγχώρεσέ με, ἀδελφέ, καί κάνε εὐχή γιά μένα.

169

“Ὅταν ἄκουσε ὁ Γέροντας Ἀνδρέας νά τοῦ λέει ὁ μέγας Γέροντας ὅτι «θά σοῦ σηκώσω τό μισό ἀπό τό φορτίο σου», λυπήθηκε, διότι δέν τοῦ ὑποσχέθηκε τέλεια ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν του. Γι' αὐτό τοῦ ἔγραψε γιά δεύτερη φορά, ἰκετεύοντας τον καί ἐκλιπαρώντας τον νά τοῦ δώσει τέλεια ἄφεση, μέ τή Χάρη τοῦ Χριστοῦ.

Ἀπόκριση

Α ἴπορῶ μέ τήν ἀγάπη σου, ἀδελφέ, πῶς δέν κατανοεῖς τά πράγματα, ὅπως τά διευθετεῖ ἡ κατά Θεό ἀγάπη. Πρῶτα-πρῶτα ὁ Θεός γνωρίζει ὅτι θεωρῶ τόν ἑαυτό μου χῶμα καί στάχτη καί πιστεύω πῶς δέν εἶμαι τίποτα ἀπολύτως. Τώρα, ὅταν μιλάω σέ κάποιον πάνω ἀπό τά μέτρα μου καί τή δύναμή μου, κινουμαι ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καί τό κάνω, γνωρίζοντας, ὅπως εἶπα, ὅτι δέν εἶμαι τίποτα, παρά ἕνας ἀχρεῖος δοῦλος. Ἐπειδή λοιπόν δέν κατάλαβες τί σοῦ εἶπα, σοῦ λέω ὅτι σέ ἔκανα συναγωνιστή μου, (ὑπολογίζοντας ὅτι ἔχουμε τίς ἴδιες δυνάμεις καί τίς ἴδιες ὑποχρεώσεις ὡς ἰσότημοι καί ὁμόψυχοι ἀδελφοί). Διότι σοῦ εἶπα «ὅτι θά σηκώσω τό ἥμισυ ἀπό τίς ἁμαρτίες σου». Δέν σοῦ εἶπα «θά σηκώσω τό ἕνα τρίτο», ὥστε νά ἀφήσω στούς ὤμους σου τό μεγαλύτερο βάρος, πού δέν θά τό κρατοῦσε ἡ δύναμή σου. Καί πάλι αὐτό τό εἶπα ἐξορίζοντας τή φιλαυτία μου. Ἐπίσης δέν σοῦ εἶπα ὅτι θά σοῦ σηκώσω τά δύο τρίτα, ἐπιδεικνύοντας ἔτσι τόν ἑαυτό μου δυνατότερό σου, γιατί αὐτό θά ἦταν κενοδοξία. Οὔτε πάλι σοῦ εἶπα «θά τό σηκώσω ὅλο», διότι αὐτό εἶναι τῶν τελείων, αὐτῶν πού ἔγιναν ἀδελφοί τοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποῖος ἔδωσε τήν ψυχή Του γιά μᾶς καί ἀγάπησε ὅσους ποθήσανε νά Τόν μιμηθοῦνε μέ τέλεια ἀγάπη πρὸς ὅλους τούς ἀνθρώπους. Ἀλλά, ἂν στό ἔλεγα αὐτό, θά σέ ἀποξένωνα ἀπό τήν πνευματική ἐργασία. Ἐπρεπε λοιπόν νά σοῦ

γράφων ἑμαυτῷ τὸ πᾶν· οὐδὲ φθονῷ σοι συγκοινωνόν σε ποιήσας τῆς καλῆς ἐπιστροφῆς. Εἰ ἀδελφοί ἐσμεν, τὴν τοῦ Πατρὸς ἡμῶν οὐσίαν ἐξίσου μερίσωμεν καὶ οὐχ εὕρεσκειται ἐν τῇ μέσῳ ἀδικία. Εἰ δὲ θέλεις τὸ πᾶν ἐπ' ἐμὲ ρίψαι, διὰ τὴν ὑπακοήν, καὶ τοῦτο καταδέχομαι.

Συγχώρησον ὅτι ἡ πολλὴ ἀγάπη εἰς φλυαρίαν με φέρει· ὅμως ἔστω εἰς εὐφροσύνην, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρο΄

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Αἴτησις περὶ τοῦ εὖξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν ἐπικειμένην αὐτῷ ἀσθένειαν.

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος.

Η Γραφὴ λέγει «διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν». Δεῖ τοὺς θέλοντας ἀρέσαι Θεῷ διελθεῖν δι' ὀλίγων θλίψεων. Πῶς τοὺς ἀγίους Μάρτυρας μακαρίσωμεν διὰ τὰ παθήματα, ἃ διὰ Θεὸν ὑπέμειναν, εἰ πυρετὸν οὐ δυνάμεθα βαστάσαι; Εἰπὲ τῇ ψυχῇ τῇ θλιβομένῃ· οὐ συμφέρει σοι πυρετὸς περισσότερον τῆς γεέννης; Μὴ ὀλιγωρήσωμεν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, ὅτι ὁ Ἀπόστολος εἶπεν «ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι». Βλέπετε ὅτι καρδίας καὶ νεφροὺς ἐτάζει ὁ Θεός.

Ὑπομείνωμεν, βαστάσωμεν, μαθηταὶ γενώμεθα τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «τῇ θλίψει ὑπομένοντες, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ ἐν πᾶσιν· ἵνα [μή] καὶ εἰς ἡμᾶς πληρωθῇ τὸ «ἐξομολογήσεται σοι ὅταν ἀγαθύνῃς αὐτῷ». Καὶ εἰ εἶχες σαρκικὴν θεραπείαν καὶ πρὸς δοκιμὴν εὗρες μικράν θλίψιν, τί οὐ μνημονεύεις τοῦ Ἰώβ, λέγοντος· «εἰ τὰ ἀγαθὰ ἐκ χειρὸς Κυρίου ἐδεξάμεθα, τὰ κακὰ οὐχ ὑποίσομεν»; Βλέπε ὅτι οἱ κατὰ πάντα θέλοντες τὴν ἀνάπαυσιν, ἀκοῦσαι ἔχουσιν ὅτι «ἀπελάβετε τὰ ἀγαθὰ ὑμῶν ἐν τῇ ζωῇ ὑμῶν». Μὴ χαυνωθῶμεν· ἐλεήμονα Θεὸν ἔχομεν, περισσότερον ἡμῶν γινώσκοντα τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν. Καὶ

μιλήσω ἔτσι. Διότι οὔτε κενοδοξῶ, ἐμπιστευόμενος στόν ἑαυτό μου τό πᾶν, οὔτε πάλι σέ φθονῶ, ἀφοῦ σέ κατέστησα συναγωνιστή μου πρός τήν εὐλογημένη ἐπιστροφή μας πρός τό Θεό. Ἄλλά ἀφοῦ εἴμαστε ἀδελφοί, ἄς μοιράσουμε τήν περιουσία τοῦ Πατέρα μας ἐξίσου, καί ἔτσι δέν θά ὑπάρχει ἀδικία στή μοιρασιά. Ἄν ὅμως θέλεις ὅλο τό φορτίο νά τό σηκώσω ἐγώ, γιά τήν ὑπακοή, θά τό κάνω καί αὐτό.

Συγχώρεσέ με δέ, διότι ἡ πολλή ἀγάπη μέ ὁδηγεῖ στή φλυαρία, ἡ ὁποία εἶθε νά γίνει γιά σένα εὐφροσύνη, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

170

Τοῦ ἴδιου πρός τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Παράκληση νά εὐχεται γι' αὐτόν καί γιά τήν ἀρρώστια πού ἐπιμένει νά τόν καταπονεῖ.

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα.

Η Γραφή λέει: «Περάσαμε μέσα ἀπό τή φωτιά καί τόν πνιγμό στά ὕδατα καί μᾶς ἔβγαλες σέ τόπο ἀναψυχῆς καί ἀνέσεως» (Ψαλμ. 65, 12). Αὐτοί πού θέλουν νά ἀρέσουν στό Θεό πρέπει νά περάσουν λίγες θλίψεις. Πῶς θά μακαρίσουμε τούς ἀγίους Μάρτυρες γιά τά μαρτύρια πού ὑπέμειναν γιά τό Θεό, ἂν δέν μπορούμε νά σηκώσουμε ἕναν πυρετό; Πές στήν ψυχή σου πού θλίβεται καί πάσχει: «Δέν σέ συμφέρει καλύτερα ὁ πυρετός παρά ἡ κόλαση»; Νά μήν ἀποκάμουμε μέ μία ἀρρώστια, διότι ὁ Ἀποστόλος εἶπε: «Μέ δυναμώνει ὁ Θεός τόσο περισσότερο, ὅσο πιό πολύ ἡ ἀρρώστια μέ βοηθεῖ νά συνειδητοποιῶ τή μηδαμινότητά μου» (Β' Κορ. 12, 10). Πρόσεξε, ὁ Θεός γνωρίζει τά ἐλατήριά σου, διότι «ἐξετάζει τίς καρδιές καί τά συναισθήματα τῶν ἀνθρώπων» (Ψαλμ. 7, 10).

Ἄς ὑπομείνουμε, ἄς βαστάξουμε, ἄς γίνουμε μαθητές τοῦ Ἀποστόλου πού λέει «νά ὑπομένουμε τή θλίψη, εὐχαριστώντας τό Θεό γιά ὅλα» (Ρωμ. 12, 12), γιά νά μήν πραγματοποιηθεῖ καί σέ μᾶς αὐτό πού ἀναφέρει ὁ Ψαλμός γιά τόν ἄδικο ἄνθρωπο, ὅτι τότε μόνο θά σέ ἐπαινεῖ, ὅταν καί σύ λές γι' αὐτόν λόγια καλὰ καί ἐπαινετικά (Ψαλμ. 48, 19). Καί μάλιστα, ἀφοῦ εἶχες κάποτε δεχθεῖ ἀπό τό Θεό θεραπεία κάποιας ἀρρώστιας, ἀλλά γιά νά δοκιμασεῖς σέ βρῆκε μία μικρή ταλαιπωρία, γιατί δέν θυμᾶσαι τόν Ἰῶβ πού ἔλεγε στόν ἑαυτό του: «Ἄφοῦ δεχτήκαμε τά ἀγαθὰ ἀπό τά χέρια τοῦ Κυρίου, δέν θά ὑπομείνουμε τώρα καί τά κακά;» (Ἰῶβ 2, 10). Πρόσεχε, διότι ὅσοι θέλουν νά ἀναπαύονται σέ ὅλα πρόκειται νά ἀκούσουν τό «ἀπολαύσατε τά ἀγαθὰ στή ζωή σας» (Λουκ. 16, 25). Ἄς μή χαινεσθῶμε, διότι ἔχουμε Θεό ἐλεήμονα, ὁ Ὅποιος γνωρίζει περισσότερο ἀπό μᾶς τήν ἀδυναμία μας καί τήν ἀσθενικότητά μας.

εἰ πειράζων ἡμᾶς φέρει ἐφ' ἡμᾶς τὴν ἀσθένειαν, ἀλλ' ἔχομεν τὸν Ἀπόστολον παρέχοντα ἡμῖν τὸ μάλαγμα, λέγοντα· «πιστὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι παρ' ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν». Ὁ Κύριος ἐνδυναμώσῃ καὶ τὸν ἀσθενοῦντα καὶ τοὺς ὑπηρετοῦντας· καὶ ἔσονται αἱ τῶν δύο ὑμῶν ἐργασίαι εἰς δόξαν Θεοῦ. Εἰς τέλος προσέχετε τῆς ὑπομονῆς. Μὴ ὀλιγωρήσητε, μὴ ἐκκακήσητε· ἐγγὺς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς λέγων· «οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλείπω».

Πιστεύσατέ μοι, ἀδελφοί, ὡς κατεκυρίευσέ μου ἡ κενοδοξία, οὐδέποτε ἀσθενήσας ἐτίθουν ἑμαυτόν, οὐδὲ ἥφιον τὸ ἐργόχειρόν μου καὶ μεγάλοι ἤλθον μοι ἀσθενεῖαι· καὶ ἄρτι ἐτεχνάσατο ἡ κενοδοξία. Ὅποτε εἰσῆλθον εἰς τὸ κελλὶον αὐτῆς, οὐκ ἀφῆκεν ἀσθενεῖάν μοι ἔλθειν καὶ λυποῦμαι θέλων τὴν ὑπομονήν· καὶ τί ὑπομένω οὐκ οἶδα. Οὐκ ἔρχεται μοι θλίψις καὶ τήκομαι ἀκούων· «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται».

Ἄλλ' εὐχεσθε ἵνα μείνω κρατῶν τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μου, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ροα΄

Ὁ αὐτὸς Γέρων ἔτι ἀρρωστών, παρεκάλεσε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα ὑπερεύξασθαι αὐτοῦ, ἵνα τύχη τῆς παρὰ Θεοῦ βοηθείας.

Ἀποκρίσις

ἔχων τὸν Θεὸν μὴ φοβηθῆς, ἀλλ' ὅλην τὴν μέριμνάν σου ἐπίρριψον ἐπ' αὐτόν, καὶ αὐτὸς σου φροντίσει. «Οὐκ οἶδας ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς»; Ἀδιστάκτως πίστευσον καὶ βοηθεῖ σοι ὁ Θεός· ἐλεήμων γὰρ ὑπάρχει.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Καί ἄν ἐπιτρέπει νά πειραστοῦμε καί νά ἄρρωστήσουμε, ἔχουμε τόν ᾽Απόστολο πού μᾶς παρέχει βάλσαμο γιά τόν πόνο μας αὐτό, λέγοντας: «Εἶναι ἄξιος ἐμπιστοσύνης ὁ Θεός, ὁ ᾽Οποῖος δέν θά μᾶς ἀφήσει νά πειραστοῦμε περισσότερο ἀπ' ὅσο μπορούμε νά σηκώσουμε, ἀλλά μαζί μέ τόν πειρασμό θά δώσει καί τή διέξοδο, γιά νά μπορέσουμε νά τόν ὑπομείνουμε» (Α' Κορ. 10, 13). Εἶθε ὁ Κύριος νά δώσει δύναμη καί σέ σένα πού εἶσαι ἄρρωστος καί σέ ὄσους σέ διακονοῦν καί ἡ πνευματική ἐργασία καί ἀπό τά δύο μέρη νά ἀποβεῖ πρὸς δόξα τοῦ Θεοῦ. Μέχρι τό τέλος νά δείξετε ὑπομονή. Νά μήν ἀδιαφορήσετε οὔτε νά δειλιάσετε, διότι εἶναι πλησίον ὁ Θεός πού λέει: «Δέν θά σέ ἀφήσω, οὔτε θά σέ ἐγκαταλείψω ποτέ» (᾽Εβρ. 13, 5).

Πιστέψτε με, ἀδελφοί, ὅτι — μέ εἶχε κυριέψει βέβαια ἡ κενοδοξία — καί γι' αὐτό, ὅταν ἄρρώσταινα οὐδέποτε ἐπέτρεπα στόν ἑαυτό μου νά καταπέσει, οὔτε ἄφηνα τό ἐργόχειρό μου, ἄν καί μοῦ ἦλθαν μεγάλες ἄρρώστιες. ᾽Αλλά καί τώρα, ἄλλα τεχνάσματα μεταχειρίστηκε ἡ κενοδοξία εἰς βάρος μου. ᾽Από τότε πού μπῆκα στό κελλί της, δέν ἐπέτρεψε νά ξαναρρωσθῶ καί λυπᾶμαι, ἐπειδὴ θέλω νά ἀσκῶ τήν ὑπομονή καί δέν βλέπω νά ὑπομένω τίποτα. Δέν ἔρχεται σέ μένα καμμιὰ θλίψη καί καίγομαι ἀκούοντας: «Αὐτός πού θά ὑπομείνει μέχρι τό τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22).

᾽Αλλά εὐχέσθε, νά παραμείνω τουλάχιστον σταθερός, κρατώντας τήν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας, πού παρέχεται ἀπό τόν Κύριό μας ᾽Ιησοῦ Χριστό, στόν ᾽Οποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. ᾽Αμήν.

171

᾽Ο ἴδιος Γέροντας (᾽Ανδρέας), ἐπειδὴ βάρυνε περισσότερο ἀπό τήν ἄρρώστια, παρακάλεσε τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, νά εὐχεται πολὺ γι' αὐτόν, γιά νά λάβει ἀπό τό Θεό βοήθεια καί συμπαράσταση.

᾽Απόκριση

Ε᾽χοντας βοηθό τό Θεό, μή φοβηθεῖς καθόλου, ἀλλά «ὅλη σου τή μέριμνα καί τήν ἀνησυχία νά τήν ἀναθέσεις σ' Αὐτόν» (Α' Πέτρ. 5, 7) καί Αὐτός θά φροντίσει. Δέν τό ξέρεις πῶς «ἄν ἡ ἐπίγεια κατοικία τῆς ψυχῆς μας, τό σῶμα μας, διαλυθεῖ, ἔχουμε ἄλλη οἰκοδομή πού μᾶς ἐτοιμάζεται ἀπό τό Θεό, οἰκία ἀχειροποίητη, τό νέο ἀθάνατο σῶμα μας, πού αἰώνια θά τό ἔχουμε στούς οὐρανοῦς»; (Β' Κορ. 5, 1). Πίστεψε ἀδίστακτα καί θά σέ βοηθήσει ὁ Θεός, διότι εἶναι ἐλεήμων.

Σ' αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. ᾽Αμήν.

ροβ'

Ὁ αὐτὸς Γέρων συνοικῶν τινι ἀδελφῷ, ἀσθενησάντων ἀμφοτέρων, ἤτησε τὸν ἄλλον γέροντα ὑπὲρ αὐτῶν εὐξασθαι.

Ἀποκρίσις Ἰωάννου.

Ὁ Κύριος εἶπεν· «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν». Καὶ ὁ Ἀπόστολος ἐξακολουθῶν αὐτῷ εἶπεν· «ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρει-
αν»· καὶ ὁ Προφήτης «ὑπομένωνν ὑπέμεινα τὸν Κύριον καὶ προσέσχε-
μοι»· ὁ γλυκὺς Δεσπότης ἡμῶν Θεὸς εἶπεν· «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθή-
σεται». Ἀμφότεροι μέναιτε ἐν τῇ ὑπομονῇ, εὐχαριστοῦντες καὶ βλέποντες τὴν
ἀγίαν τοῦ Θεοῦ δύναμιν ἐξ ὕψους γινομένην ὑμῖν. Πρὸς δοκιμασίαν γὰρ ὑμῶν
εἰσι ταῦτα πάντα, γρηγορεῖτε ἐν τοῖς παρ' ὑμῶν λεγομένοις· «δοκίμασόν με,
Κύριε, καὶ πείρασόν με».

Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, παρακαλῶ, διὰ τὴν κατὰ Θεὸν ἀγάπην.

ρογ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Ἐπειδὴ ὁ λογισμὸς λέγει μοι, ὅτι οὐ δύναμαι σωθῆναι, εὐξαι ὑπὲρ
ἐμοῦ, Πάτερ ἐλεῆμον, καὶ εἰπέ μοι τί ποιήσω, ἐμποδιζόμενος νηστεῦσαι.

Ἀποκρίσις

Ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς δώη σοι κάμοι τῷ ἀναξίῳ εὐρεῖν
ἐλεος ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, καὶ σταθῆναι μετὰ παρρησίας ἐπὶ τοῦ φοβε-
ροῦ καὶ ἐνδόξου βήματος αὐτοῦ. Ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ἔχων τοιοῦτον

2. «Εἰ σῶμα εἶ τοῦ Χριστοῦ φέρε τὸν σταυρόν» (Ἰω. Χρυσ. ΕΠΕ, 490). Λέγοντας ὑπομονὴ δὲν ἐννοοῦμε τὴν παθητικὴ ὑποτακτικότητα ἀπέναντι στὴ ζωὴ, ἀλλὰ τὴ δυναμικὴ τοποθέτηση ἔναντι κάθε ἀντιξοότητος, κάθε σταυρωτικῆς προκλήσεως.

«Ὁ ὑπομονετικὸς μοναχὸς εἶναι βιαστής τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἕνας, μέ τό αἷμα του, ἀνακαινιστὴς τοῦ χρόνου» (Στ. Ράμφου, Πελεκάνοι ἐρημικοί, σελ. 72).

Ἡ ὑπομονὴ ὡς καρτερία συνιστᾷ μακαρία κατάστασι καὶ ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴ μακροθυ-
μία, ἡ ὁποία γεννᾷ τὴν ἐλπίδα.

«Ἡ θλίψις ὑπομονὴ κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα» (Ρωμ. 5, 3-4).

Ἡ ὑπομονὴ εἶναι ὁ «οἶκος τῆς ψυχῆς», μέσα στὸν ὁποῖο μπορεῖ νὰ στεγάσει ἡ ψυχὴ τὴν κατὰ Θεὸ ἐργασία.

Ὁ δρόμος τῆς ζωῆς κάθε πιστοῦ, «κατὰ μίμησιν Χριστοῦ», εἶναι ἀδύνατος χωρὶς τὴν ὑπομονή.

172

‘Ο ἴδιος Γέροντας συγκοινοβίαζε μ’ ἕναν ἄλλο ἀδελφό καί ὅταν ἀρρώστησαν καί οἱ δύο, ζήτησε ἀπό τόν ἄλλο Γέροντα, τόν Ἰωάννη, νά εὐχεται γι’ αὐτούς.

‘Απόκριση Ἰωάννου.

Ο ‘Κύριος εἶπε: «Μέ τήν ὑπομονή σας θά σώσετε καί θά κερδίσετε τίς ψυχές σας» (Λουκ. 21, 19). Καί ὁ Ἀπόστολος μέ τό ἴδιο πνεῦμα εἶπε: «Ἔχετε ἀνάγκη ἀπό ὑπομονή» (Ἑβρ. 10, 36). Καί ὁ προφήτης Δαβίδ: «Μέ ὑπομονή ὑπέμεινα τή σιωπή τοῦ Κυρίου καί μέ πρόσεξε καί μέ ἤκουσε» (Ψαλμ. 39, 2). ‘Ο δέ γλυκύς μας Θεός καί Δεσπότης: «Αὐτός πού θά ὑπομείνει μέχρι τό τέλος, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22). Καί οἱ δύο λοιπόν νά κάνετε ὑπομονή², εὐχαριστώντας καί βλέποντας τήν ἁγία Δύναμη καί Χάρη τοῦ Θεοῦ νά ἔρχεται ἀπό ψηλά. “Ολα αὐτά παραχωροῦνται σέ σᾶς, γιά νά δοκιμαστεῖτε. Μείνετε ἄγρυπνοι πάνω σ’ αὐτά πού οἱ ἴδιοι ἀπαγγέλλετε στό Θεό: «Δοκίμασέ μας, Κύριε καί στείλε μας μεγάλους πειρασμούς» (Ψαλμ. 25, 2).

Εὐχηθεῖτε καί γιά μένα, παρακαλῶ, χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

173

‘Ερώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τό μεγάλο Γέροντα:

Ἐπειδὴ ὁ λογισμός μου λέει ὅτι δέν μπορῶ νά σωθῶ, εὐχήσου γιά μένα, σπλαχνικέ Πατέρα, καί πές μου τί νά κάνω, γιατί ἔχω δυσκολία στό νά νηστεψῶ.

‘Απόκριση

Ο Θεός τοῦ οὐρανοῦ καί τῆς γῆς ἄς δώσει σέ σένα καί σέ μένα, τόν ἀνάξιο, νά βροῦμε ἔλεος τήν ὥρα ἐκείνη τῆς Κρίσεως καί νά σταθοῦμε μέ παρρησία μπροστά στό φοβερό καί ἔνδοξό Του βῆμα. Ἀγαπητέ

Τό δυναμικό δέ ὑπόβαθρο αὐτῆς τῆς χαρισματικῆς καταστάσεως πηγάζει ἀπό τήν ἀστείρευτη πίστη, τήν ἀναλλοίωτη ἀγάπη καί ἀπό τήν ἄκρα ταπείνωση.

«Ἡ ὑπομονή εἶναι συμπυκνωμένη θεία ἐνέργεια στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου» (Στ. Ράμφου, ἔνθ’ ἄνωτ.).

«Ἡ ὑπομονή εἶναι τό χαλί - διάδρομος πάνω στό ὅποιο βηματίζει ἡ Ἀγία Τριάδα, γιά νά εἰσέλθει στήν ψυχὴ μας» (Ἀνέκδοτα χειρόγραφα π. Ἀντωνίου Ρωμαίου).

Θεὸν ἐλεήμονα, μὴ βάλης σεαυτὸν εἰς ἀπόγνωσιν· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ μεγάλη χαρὰ τοῦ διαβόλου. Ἔσο οὖν πεποιθὼς ἐπὶ Κύριον· ὅτι οὐδεὶς ὑπομένων ἔως τέλους αὐτοῦ ἐν τῇ τόπῃ τούτῃ, ἐκβάλλεται τῆς μάνδρας τῶν προβάτων Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Εἰσὶ γάρ τινες ἐν αὐτῷ ἔχοντες πολλὴν παρρησίαν πρὸς τὸν Θεόν· καὶ τοῦτο σπουδάζουσι δεόμενοι αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποχωρισθῶμεν ἀπ' αὐτῶν οἱ συμμένοντες αὐτοῖς ἐν τῇ εὐλογημένῃ τόπῃ τούτῃ. Ἀλλ' ἵνα καθὼς ὁμοῦ μένουσιν εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐξελέξατο ἑαυτῷ ὁ Θεὸς ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, οὕτως ἔσονται ὁμοῦ καὶ ἐν τῇ μέλλοντι. Μὴ οὖν φοβηθῆς, τιμώτατε· εἰ γὰρ ἀσθενὴς εἰμι καὶ ἐλάχιστος, καὶ οὕτως ἐπληροφορήθην, ὅτι συνηριθμῆθης καὶ συνεγράψης τῇ εὐλογημένῃ ποίμνῃ τοῦ Χριστοῦ, πόσω μᾶλλον οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ Πατέρες καὶ ἄξιοι αὐτοῦ, ἐπληροφορήθησαν περὶ τούτου; Ὑπόμεινον οὖν τὸν Κύριον καὶ ἔλπισον ἐπ' αὐτόν.

Καὶ περὶ τῆς νηστείας τῆς αἰσθητῆς μὴ λυπηθῆς· οὐδὲν γάρ ἐστιν ἄνευ τῆς πνευματικῆς. «Οὐ γὰρ τὰ εἰσπορευόμενα ἐκτὸς ἡδονῆς εἰς τὸν ἄνθρωπον κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἐξ αὐτοῦ». Καὶ πάλιν τὴν διάκρισιν ὁ Θεὸς ἔδωκε κυβερνήτην τῷ μοναχῷ. Διάκρινον οὖν, ἀγαπητέ, παρὰ τίνος ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς ἐλεημοσύνην, παρὰ τοῦ πένητος ἢ παρὰ τοῦ πλουσίου; Οὕτω γὰρ λέγει· «μὴ παύσῃ εὐ ποιῶν ἐνδεῇ, καθὼς ἂν εὐρίσκη ἡ χεὶρ σου». Παρὰ τῶν οὖν ἀσθενούντων τῷ σώματι, οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς ἀσκησιν, ἀλλὰ παρὰ τῶν δυναμένων καὶ ὑγιαίνοντων τῷ σώματι. Συγκατάβηθι οὖν τῷ σώματι μικρὸν καὶ οὐκ ἔστιν ἁμαρτία· οὐ γὰρ ἀπαιτεῖ τοῦτο παρὰ σοῦ ὁ Θεός, οἶδε γὰρ ἦν ἔπεμψε σοι ἀσθένειαν. Ἐν παντὶ οὖν εὐχαρίστησον αὐτῷ· ὅτι ἡ εὐχαριστία πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν.

Ἐκδυσαι οὖν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον σὺν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ἀπάτης, καὶ ἔνδυσαι τὸν νέον, τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα. Καὶ χαίροις ἐν Κυρίῳ ἀγαλλιώμενος, μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ εὐφραινόμενος διὰ παντός. Τίς εἰκάσει; Τίς δύναται ἐξιχνιάσαι τὴν χαρὰν τῶν ἁγίων τὴν ἀνεκλάλητον, τὴν ἀνέκφραστον εὐφροσύνην, τὸ φῶς τὸ ἀνείκαστον; Πῶς, ὡς εἰσὶν ἐνταῦθα,

3. «Ὁ Κύριος ἀγαπᾷ ἡμᾶς καὶ μετὰ πραότητος δέχεται ἡμᾶς χωρὶς οὐδεμιᾶς ἐπιτιμῆσεως, καθὼς δὲν ἐπετίμησεν ὁ εὐαγγελικὸς πατὴρ τὸν ἄσπτον υἱόν, ἀλλὰ παρηγγεῖλεν νὰ δώσουν εἰς αὐτόν στολὴν νέαν καὶ πολῦτιμον δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, καὶ διέταξε νὰ θυσιάσουν τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, διὰ νὰ εὐφρανθοῦν ἐπὶ τῇ εὐρέσει αὐτοῦ» ('Αρχ. Σωφρονίου, Γερῶν Σιλουανός, σελ. 360, Ἔκδ. Ὁρθ. Κυψέλη).

«Ὁ Κύριος ἀγαπᾷ ἡμᾶς ὡς τέκνα καὶ ἡ ἀγάπη Του εἶναι μεγαλυτέρα, παρὰ ἡ ἀγάπη τῆς μητρός, διότι ἡ μήτηρ δύναται νὰ λησμονήσῃ τὸ τέκνον της, ἀλλ' ὁ Κύριος οὐδέποτε λησμονεῖ ἡμᾶς» (Γερῶν Σιλουανός, σελ. 352, ἐνθ' ἁνωτ.).

«Ἐγὼ πατὴρ, ἐγὼ ἀδελφός, ἐγὼ συμφίος, ἐγὼ οἰκία, ἐγὼ τροφή, ἐγὼ ἱμάτιον, ἐγὼ ρίζα, ἐγὼ θεμέλιος, πᾶν ὅπερ ἂν θέλῃς ἐγώ· μηδεὺς ἂν χρεῖα καταστής. Ἐγὼ καὶ δουλεύσω· ἦλθον γὰρ διακονῆσαι, οὐ διακονηθῆναι. Ἐγὼ καὶ φίλος, καὶ μέλος, καὶ κεφαλὴ, καὶ ἀδελφός, καὶ ἀδελφή, καὶ μήτηρ, πάντα ἐγώ· μόνον οἰκείως ἔχε πρὸς ἐμέ. Ἐγὼ πένης διὰ σέ· καὶ ἀλήτης διὰ σέ· ἐπὶ

ἀδελφέ, ἀφοῦ ἔχεις τέτοιο ἐλεήμονα Θεό, μὴν ἀφήσεις τὸν ἑαυτό σου νὰ ἀπελπιστεῖς, διότι αὐτὴ εἶναι ἡ μεγάλη χαρὰ τοῦ διαβόλου. Ἔχε τὴν πεποίθησή σου στὸν Κύριο. Καί νὰ ξέρεις ὅτι κανεῖς ἀπ' αὐτοὺς πού ὑπομένουν μέχρι τὸ τέλος τους, στὸν τόπο αὐτό, δὲν διώχνεται ἀπὸ τὴ μάνδρα τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ μας. Διότι ὑπάρχουν μερικοί, σ' αὐτὸν τὸν τόπο, πού ἔχουν πολλή παρρησία πρὸς τὸ Θεό. Καί καθὼς Τὸν παρακαλοῦν φροντίζουν τοῦτο· νὰ μὴν ἀποχωριστοῦμε ἀπ' αὐτοὺς ἐμεῖς πού μένουμε μαζί τους, σ' αὐτὸν τὸν εὐλογημένο τόπο. Ἀλλά, ὅπως μένουν ὅλοι μαζί στὸν τόπο αὐτό, τὸν ὁποῖο διάλεξε ὁ ἴδιος ὁ Θεός, γιὰ νὰ ἐπικαλοῦνται καί νὰ λατρεύουν τὸ Ὄνομά Του, ἔτσι θὰ εἶναι ὅλοι μαζί καί στό μέλλοντα αἰῶνα. Μὴ φοβηθεῖς λοιπόν, εὐλογημένε, διότι ἀφοῦ ἐγώ, ἄν καί εἶμαι ἀνάξιος καί μηδαμινός, ἐν τούτοις εἶχα πληροφορία ὅτι συναριθμηθήκες καί συμπεριλήφθηκες στὴν εὐλογημένη ποίμνη τοῦ Χριστοῦ, πόσο μᾶλλον δὲν θὰ εἶχαν μιά τέτοια πληροφορία οἱ Ἅγιοι τοῦ Θεοῦ καί ἄξιοι Πατέρες μας; Ὑπόμεινε λοιπόν τὸν Κύριο καί ἔλπιε σ' Αὐτόν (Ψαλμ. 26, 14. 36, 5).

Ὅσο γιὰ τὴ νηστεία τὴ σωματική, μὴ λυπᾶσαι. Δὲν εἶναι τίποτα χωρὶς τὴν πνευματική νηστεία. Διότι δὲν μαινίζουν τὸν ἄνθρωπο ὅσα εἰσέρχονται μέσα του, χωρὶς ἡδονή, ἀλλὰ ὅσα ἐξέρχονται ἀπὸ μέσα του ἐμπαθῶς. Καί πάλι βέβαια ὁ Θεός ἔβαλε τὴ διάκριση ὡς κυβερνήτη στὴ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ. Διάκρινε λοιπόν, ἀγαπητέ, ἀπὸ ποιὸν ἀπαιτεῖ ὁ Θεός ἐλεημοσύνη, ἀπὸ τὸ φτωχό ἢ ἀπὸ τὸν πλούσιο; Διότι κατὰ τέτοιο λέει: «Μὴν παύσεις νὰ εὐεργετεῖς φτωχό, ὅσο ἔχεις τὴ δυνατότητα» (Παρμ. 3, 27). Λοιπόν, ἀπὸ τοὺς ἄρρωστους καί ἀδύναμους, δὲν ἀπαιτεῖ ὁ Θεός ἄσκηση, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς δυνατούς καί τοὺς ὑγιεῖς στό σῶμα. Γι' αὐτὸ νὰ συγκαταβαίνεις λίγο στό σῶμα σου καί δὲν εἶναι ἁμαρτία. Διότι δὲν ἀπαιτεῖ ἓνα τέτοιο πράγμα ἀπὸ σένα ὁ Θεός, ἀφοῦ γνωρίζει τὴν ἀσθένεια πού σοῦ παρεχώρησε. Μὲ κάθε τρόπο λοιπόν νὰ Τὸν εὐχαριστεῖς, διότι ἡ εὐχαριστία πρεσβεύει στό Θεό ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου.

Βγάλε λοιπόν ἀπὸ πάνω σου τὸν παλαιό ἄνθρωπο, πού φθείρεται μέ τίς ἐπιθυμίες τῆς ἁμαρτίας καί τῆς ἀπάτης καί ντύσου τὸ νέο, αὐτόν πού κτίστηκε κατὰ Θεό. Καί χαῖρε, γεμάτος ἀγαλλίαση ἐν Κυρίῳ, εὐφραίνόμενος μαζί μέ τοὺς Ἁγίους Του πάντοτε. Ποιός μπορεῖ νὰ φανταστεῖ, ποιός μπορεῖ νὰ ἐξιχνιάσει τὴ χαρὰ τῶν Ἁγίων, τὴν ἀνεκδιήγητη; Τὴν ἀνέκφραστη εὐφροσύνη; Τό φῶς τὸ ἀπερίγραπτο; Πῶς ὅμως, ἐνῶ βρίσκονται ἀκόμη σ' αὐτόν τὸν κό-

σταυροῦ διὰ σέ· ἐπὶ τάφου διὰ σέ· ἄνω ὑπὲρ σοῦ ἐντυγχάνω τῷ Πατρί, κάτω ὑπὲρ σοῦ πρεσβευτὴς παραγέγονα παρὰ τοῦ Πατρὸς. Πάντα μοι σύ, καὶ ἀδελφός, καὶ συγκληρονόμος, καὶ φίλος, καὶ μέλος. Τί πλέον θέλεις; τί τὸν φιλοῦντα ἀποστρέφει; τί τῷ κόσμῳ κάμνεις; τί εἰς πῖθον ἀντλεῖς τετρημένον; τοῦτο γάρ ἐστιν εἰς τὸν παρόντα βίον ποιεῖσθαι. Τί εἰς πῦρ ξαίνεις; τί τῷ ἀέρι πυκτεῖς; τί εἰκῇ τρέχεις;» (Ἰωάν. Χρυσοστόμου ΕΠΕ 12, 34 Ἐκδ. Γρηγ. Παλαμᾶς).

ἀποκαλύπτει αὐτοῖς τὰ μυστήρια αὐτοῦ τὰ θαυμαστά, τὰ ἔνδοξα, τὴν μένουσαν αὐτοῖς δόξαν καὶ ἀνάπαισιν καὶ ἄλλοιοι τὸν νοῦν αὐτῶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ πάντοτε βλέπουσιν ἑαυτοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ μετὰ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀγγέλων; Οὐ πείνα θλίβει αὐτούς, οὐ δίψα, οὐκ ἄλλο γήινον πρᾶγμα ἡλευθερώθησαν γὰρ ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ ἐγκλημάτων καὶ παθῶν καὶ ἁμαρτιῶν. Καὶ ἄλλως λέγω τὸν γραφικὸν λόγον· «ὅπου ὁ θησαυρὸς αὐτῶν, ἐκεῖ καὶ ὁ νοῦς αὐτῶν ἐστί». Ὁ φθάσας ταῦτα, οἶδε τί ἀκούει.

Καὶ τί ἔχω ποιῆσαι ὁ μὴδὲν ἀγαθὸν ποιήσας; Ἄλλ' οὐκ ἀπελπίζω· δυνατὸς γὰρ ὁ Θεὸς τάξει ἡμᾶς μετὰ τῶν μελλόντων εὐρεῖν ἔλεος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ σὺν ἀγίῳ Πνεύματι ἐστιν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ὁ Κύριος εἰσακούσοι τῶν γνησίων αὐτοῦ δούλων, καὶ πέμψοι ὑμῖν διὰ τάχους τὸ μέγα αὐτοῦ ἔλεος, κάμοι δώῃ συνιέναι ἐλθεῖν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ ἄσπασαι τὸν συλλειτουργόν σου ἀδελφόν, παρακαλῶν αὐτὸν τὸ αὐτὸ ποιεῖν ὑπὲρ τῆς ἐμῆς βραχύτητος.

ροδ'

Ἑρώτησις πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Ἐπειδὴ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ρευματίζομαι σφοδρῶς καὶ εὐλαβοῦμαι, μήπως ἐκ τῶν δαιμόνων ἐστίν, εἶπέ μοι, Πάτερ, εἰ οὕτως ἔχω. Καὶ τί ποιήσω, ὅτι θλίβομαι πάνυ, ὥς μὴ δυνάμενος νηστεῦσαι καὶ ὅτι ἀναγκάζομαι πλειστάκις λαβεῖν τροφήν; Τί δέ ἐστι, καὶ ὁ βλέπω κατ' ὄναρ ἄγρια θηρία; Παρακαλῶ, δέσποτα, διὰ τὸν Κύριον, πέμψαι μοι μικρὰν εὐλογίαν ἐκ τῆς ἀγίας τροφῆς σου καὶ τοῦ ὕδατος, ἵνα δι' αὐτῶν λάβω παράκλησιν.

Ἀπόκρισις

Μ ἡ λυπηθῆς, ἀγαπητέ μου· οὐ γὰρ τῶν δαιμόνων ἐστίν, ὥς νομίζεις, ἀλλὰ ρεῦμα ἐστί, παιδείας Θεοῦ ἡμῖν πρὸς βελτίωσιν ἐν τῷ ἡμᾶς εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ. Οὐκ ἦν φίλος γνήσιος Ἰωβ τοῦ Θεοῦ; Καὶ τί οὐχ ὑπέμεινεν εὐχαριστῶν καὶ εὐλογῶν τὸν Θεόν; Καὶ τὸ τέλος τῆς ὑπομονῆς

4. Σύμφωνα μέ τὴν Πατερικὴ γραμματεία, παιδεῖα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἔλευση καὶ ἡ ἄρση τῆς Χάριτος ποῦ γίνεται σταδιακά, γιὰ νὰ παιδαγωγηθεῖ ἡ ψυχὴ καὶ νὰ ὠριμάσει ἐν Χριστῷ.

Ὁ ἅγιος Διάδοχος Φωτικῆς λέει ὅτι ἡ ἔλευση καὶ ἡ ὑποστολὴ τῆς Χάριτος ἔχει σκοπὸ νὰ φέρει στὴν ψυχὴ πνευματικὴ ὠρίμανση καὶ «ἀπὸ βρέφῃ ὑπομάζια μικραῖς παραχωρήσει καὶ πνευματικαῖς παρακλήσεσιν παρ' αὐτῆς γαλουχούμενα» νὰ φθάσουμε στὴν ἡλικία τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ (Θ. Διονυσίου: Τὰ ἑκατὸν Γνωστικά κεφάλαια. Κεφ. ποτ', σελ. 194).

σμο, τούς αποκαλύπτει τὰ θαυμαστά Του μυστήρια, τὰ ἔνδοξα, τὴ δόξα καὶ τὴν ἀνάπαυση πού τούς περιμένει; Καί πῶς ἀποξένωσαν τό νοῦ τους ἀπό τόν κόσμο τοῦτο καὶ πάντοτε αἰσθάνονται τούς ἑαυτούς τους στὸν Οὐρανό μαζί μέ τό Χριστό καί τούς ᾽Αγγέλους; Δέν τούς θλίβει ἡ πείνα, οὔτε ἡ δίψα, οὔτε ἄλλο γήινο πράγμα. Διότι ἐλευθερώθηκαν ἀπό ὅλα τὰ παραπτώματα, τὰ πάθη καί τίς ἁμαρτίες τῆς ζωῆς αὐτῆς. Καί γιά νά τό πῶ μέ ἄλλα λόγια, ὑπενθυμίζω τό τῆς ἁγίας Γραφῆς· «ὅπου εἶναι ὁ θησαυρός τους, ἐκεῖ εἶναι καί ὁ νοῦς τους» (Ματθ. 6, 21). «Ὅποιος ἔφθασε σ' αὐτά, γνωρίζει τί λέω.

Καί τί μπορῶ νά κάνω ἐγώ πού δέν ἔπραξα κανένα καλό; Δέν ἀπελπίζομαι ὅμως, διότι εἶναι δυνατός ὁ Θεός νά μᾶς κατατάξει μαζί μ' αὐτούς πού πρόκειται νά βροῦν ἔλεος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στὸν Ὅποιο, μαζί μέ τόν Πατέρα καί τό ἅγιο Πνεῦμα, ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

Εἶθε ὁ Κύριος νά εἰσακούσει τούς γνήσιους δούλους Του καί νά σᾶς στεῖλει ἐγκαίρως τό μέγα Του ἔλεος καί σέ μένα νά δώσει σῶφρονα λογισμό, ὥστε νά φθάσω στήν ἐπίγνωση τῆς ἀλήθειας.

Εὔχου γιά μένα καί ἀσπάσου τόν ἀδελφό πού εἶναι συλλειτουργός σου, παρακαλώντας τον νά κάνει τό ἴδιο γιά τὴ μηδαμινότητά μου.

174

Ἑρώτηση πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Ἐπειδὴ ὑποφέρω ὑπερβολικά ἀπὸ ρευματισμούς στὰ πόδια καί στὰ χέρια καί φοβᾶμαι μήπως προέρχεται ἀπὸ τούς δαίμονες, πές μου, Πάτερ, ἂν εἶναι ἔτσι. Καί τί νά κάνω πού θλίβομαι πολύ γιατί δέν μπορῶ νά νηστεύω καί ἀναγκάζομαι νά τρώω πολλές φορές τὴν ἡμέρα; Καί τί εἶναι αὐτό, πού βλέπω στό ὄνειρό μου ἄγρια θηρία; Ἐπίσης σέ παρακαλῶ, Δέσποτα, γιά τόν Κύριο, στείλε μου μιά μικρὴ εὐλογία ἀπὸ τὴν ἁγία τροφή σου καί ἀπὸ τό νερό πού πίνεις, γιά νά πάρω ἀπ' αὐτά παράκληση καί παρηγοριά.

Ἀπόκριση

Αγαπητέ μου, μὴ λυπᾶσαι. Δέν προέρχονται οἱ ρευματισμοί σου ἀπὸ τούς δαίμονες, ὅπως τό νομίζεις, ἀλλὰ εἶναι ἡ γνωστὴ ἀσθένεια τῶν ρευματισμῶν μέ τὴν παραχώρηση τῆς ὁποίας ὁ Θεός μᾶς δοκιμάζει καί μᾶς καλλιεργεῖ νά γίνουμε καλύτεροί⁴, καθὼς θά Τόν εὐχαριστοῦμε ἐξαιτίας

⁴ Ἡ σωματικὴ ἀσθένεια, πολλές φορές, μπορεῖ νά ἀνήκει στίς μικρὲς παραχωρήσεις πού κάνει ὁ Θεός, ὡς παιδεία, γιά νά μᾶς ἐπιναφέρει ἀπὸ τὸν πνευματικό "Ἀδη, τὴν κόλαση τῆς ἐγωπαθεί-

εἰς δόξαν ἀνείκαστον αὐτὸν ἤγαγε. Τοῖνυν καὶ σὺ ὑπόμεινον ὀλίγον, καὶ βλέ-
πεις τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Περὶ δὲ τῆς νηστείας μὴ λυπηθῆς, ὥς γὰρ ἤδη προεῖπον σοι, οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ
Θεὸς τινὰ ὑπὲρ τὴν δύναμιν. Τί γάρ ἐστι νηστεία, ἀλλ' ἡ παιδεία τῷ σώματι,
ἵνα δουλαγωγῇ τὸ σῶμα τὸ ὑγιὲς καὶ ἀσθενοποιήσῃ διὰ τὰ πάθη. Φησὶ γὰρ
«ὅταν ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι». Ἡ δὲ ἀσθένεια περισσοτέρα παιδείας ἐστὶ·
καὶ ἀντὶ πολιτείας, ἣ καὶ περισσότερον λογίζεται τῷ μεθ' ὑπομονῆς ὑποφέ-
ροντι, καὶ εὐχαριστοῦντι τῷ Θεῷ, καὶ καρπὸν σωτηρίας τρυγᾷ ἐκ τῆς ὑπομο-
νῆς ταύτης. Ἀντὶ τοῦ οὖν ἀσθενοποιῆσαι διὰ τῆς νηστείας τὸ σῶμα, ἀφ' ἑαυ-
τοῦ ἀσθενεῖ· εὐχαρίστησον ὅτι ἀπηλλάγης κόπου πολιτείας. Ἐὰν οὖν φάγῃς
δέκατον μὴ λυπηθῆς. Οὐ κατακρίνη· οὐ γὰρ κατ' ἐνέργειαν δαιμόνων ἐστίν,
οὔτε κατὰ χαυνότητα λογισμοῦ, ἀλλὰ πρὸς δοκιμὴν ἡμῖν γίνεται καὶ ὠφέλειαν
ψυχῆς.

Περὶ δὲ τῶν ἐνυπνίων τῶν ἀγρίων θηρίων, φαντάσματά εἰσι δαιμόνων,
θελόντων σε πλανῆσαι διὰ τούτων πιστεῦσαι, ὅτι τὸ πάθος σου ἐξ αὐτῶν τῶν
δαιμόνων ἐστίν· ἀλλὰ καταργεῖ αὐτοὺς ὁ Κύριος τῷ ῥήματι τοῦ στόματος
αὐτοῦ, εὐχαῖς ἀγίων. Ἀμήν.

Καὶ μὴ λυπηθῆς· «ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν
ὃν παραδέχεται». Πιστεύω δὲ ὅτι καὶ περὶ τούτου τοῦ σωματικοῦ πάθους, ἔχει
ὁ Θεὸς ποιῆσαι μετὰ σοῦ τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὡς θέλει. Ὁ Κύριος ἐνδυναμώσῃ σε
καὶ ἐνισχύσοι τοῦ ὑπενεγκεῖν. Ἀμήν.

Μικρὸν ὕδωρ ἔπεμψά σοι ἐκ τοῦ βαυκαλίου τοῦ μακαρίου Πατρὸς ἡμῶν
Εὐθυμίου. Ἐπεμψα δὲ καὶ μικρὰν εὐλογίαν τῆς ἐμῆς τροφῆς, ἵνα εὐλογήσῃς
μου τὴν τροφήν.

Εὐξαὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ποθεινότετε.

ας, στή ζωὴ τῆς Χάριτος, τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς Ἀγάπης. Θά ἔλεγε κανεῖς, μέ μεγάλη πιθανό-
τητα ἐπιτυχίας, ὅτι ἡ βίωση τῆς εὐχαριστίας μέσα στίς θλίψεις εἶναι ἡ προπαίδεια γιά νά μυηθοῦμε
στή βίωση τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐχθρούς.

5. Σέ ὅλη τὴν ἀλληλογραφία μέ τό Γέροντα Εὐθύμιο ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος φαίνεται νά τόν
μεταχειρίζεται μέ σεβασμό, τουλάχιστον ὡς ἀδελφό καί ἴσο, ἀπό τόν ὁποῖο αὐτός ὁ ἴδιος ὁ Ἀβ-
βάς ἔχει νά μαθαίνει καί νά διδάσκεται. Ὁ ἀββάς Εὐθύμιος φαίνεται ὅτι εἶχε προηγηθεῖ ἀπό τόν
ἀββά Βαρσανούφιο στό Μοναστήρι «Ὁ Θεός εἰς τοῦτο συνῆξεν ἡμᾶς, ὡφελῆθῃναι ὑπ' ἀλλή-
λων»: «Ἐκόλλησέ με ὁ Θεός τῇ σῇ ἀγάπῃ» (ἀπ. ρξ').

Οἱ ἐρωτήσεις του εἶναι πολύ μεγάλες καί λογοτεχνικές στή μορφή, συχνά δέ παραδίδονται σέ
ἀκρότητες ἀλληγορισμοῦ (ἀπ. ρνα' κ. ἐξ.).

Στήν παρούσα ἀλληλογραφία μέ τόν ἡσυχαστή Ἀνδρέα ὁ ἀββάς Εὐθύμιος ἀναφέρεται ὅτι
ἔχει ἤδη κοιμηθεῖ καί θεωρεῖται Ἅγιος ἀπό τόν πατέρα Βαρσανούφιο, γι' αὐτό καί στέλνει στόν
ἀββά Ἀνδρέα ὡς εὐλογία λίγο νερό ἀπό τό δικό του κανάτι.

της. Δέν ήταν ὁ Ἰώβ φίλος γνήσιος τοῦ Θεοῦ; Καί τί δέν ὑπέμεινε ὁμως εὐχαριστώντας καί δοξολογώντας τό Θεό; Καί ἡ ὑπομονή πού ἔκανε μέχρι τέλους τόν ὁδήγησε σέ ἀπερίγραπτη δόξα. Ὑπομονή καί σὺ ὑπόμεινε λίγο καί θά δείς τή δόξα τοῦ Θεοῦ.

Γιά τή νηστεία νά μή στενοχωριέσαι, ὅπως ἤδη σοῦ εἶπα, γιατί δέν ἀπαιτεῖ ὁ Θεός ἀπό κανένα τίποτε παραπάνω ἀπό τή δύναμή του. Διότι τί εἶναι νηστεία; Δέν εἶναι ἡ παιδεία πού γίνεται στό σῶμα, γιά νά ὑποταχθεῖ, ἄν εἶναι ὑγιές καί νά ἐξασθενήσει ὡς πρός τά πάθη; Διότι λέει, «ὅταν ἀσθενῶ, τότε εἶμαι δυνατός» (Β' Κορ. 12, 10). Πράγματι, ἡ ἀσθένεια εἶναι πιό καρποφόρα καί ἀπό τήν παιδεία πού γίνεται μέ τή νηστεία καί ὑπολογίζεται περισσότερο καί ἀπό τήν ἀσκησιμότητα αὐτόν πού τήν σηκώνει μέ ὑπομονή καί εὐχαριστεῖ τό Θεό. Διότι ὁ ἀσθενής τρυγᾷ καρπούς σωτηρίας, κάνοντας ὑπομονή στήν ἀρρώστια του. Ἀντί λοιπόν νά ἀγωνίζεσαι νά ἐξασθενήσεις τό σῶμα σου μέ τή νηστεία, μόνο του μέ τήν ἀρρώστια ἐξασθενεῖ. Εὐχαρίστησε τό Θεό πού ἀπαλλάχθηκες ἀπό τόν κόπο τῆς ἀσκήσεως. Γι' αὐτό ἄν φᾶς, καί δέκα φορές τήν ἡμέρα, μή λυπηθεῖς. Δέν θά κατακριθεῖς, διότι δέν γίνεται ἀπό ἐνέργεια τῶν δαιμόνων, οὔτε ἀπό ἀκηδία, ἀλλά γίνεται πρός δοκιμασία καί ὠφέλεια ψυχῆς.

Ὅσο γιά τά ὄνειρα μέ τά ἄγρια θηρία πού βλέπεις, εἶναι φαντάσματα πού στά φέρνουν οἱ δαίμονες, ἐπειδή θέλουν νά σέ πλανήσουν νά πιστέψεις μ' αὐτά ὅτι τό πάθος σου προέρχεται ἀπ' αὐτούς. «Ὁ Κύριος ὁμως θά τοὺς καταργήσει μέ τό λόγο πού βγαίνει ἀπό τό στόμα Του» (Β' Θεσ. 2, 8), μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων. Ἀμήν.

Καί μή στενοχωριέσαι, διότι «ὅποιον ἀγαπᾷ ὁ Κύριος τόν παιδαγωγεῖ μέ θλίψεις, μαστιγώνει δέ μέ δοκιμασίες κάθε υἱό πού τόν δέχεται πλησίον του ὡς δικό του» (Ἑβρ. 12, 6). Καί ἔχω πεποίηση ὅτι καί γιά τήν ἀρρώστια σου αὐτή, τοὺς ρευματισμούς, θά κάνει ὁ Θεός τό ἔλεός Του, ὅπως θέλει. Ὁ Κύριος νά σέ ἐνδυναμώσει καί νά σέ ἐνισχύσει νά σηκώσεις αὐτή σου τήν σωματική ἀρρώστια. Ἀμήν.

Σοῦ ἔστειλα καί λίγο νερό ἀπό τό κανάτι τοῦ μακαρίου πατέρα μας Εὐθυμίου⁵. Ἐπίσης καί μιὰ μικρή εὐλογία ἀπό τήν τροφή μου, γιά νά εὐλογήσεις καί σὺ τήν τροφή μου.

Εὔχου γιά μένα, περιπόθητε.

Τόν διακριτικό καί ταπεινόφρονα χαρακτήρα αὐτῆς τῆς χειρονομίας τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου τόν θαυμάζει κανεῖς. Δέν ἀνταποκρίνεται στό αἶτημα τοῦ ἀδελφοῦ, συμμορφούμενος ἐξωτερικά πρός τίς ἐπιθυμίες του. Μοιράζεται τόν πόνον τόν ἑαυτοῦ του σεβασμό μέ κάποιον ἤδη κεκοιμημένο πατέρα καί σέ δεύτερο ἐπίπεδο, ζητᾷ ἀπό τόν παραλήπτη νά εὐλογήσει καί ἐκεῖνος τήν τροφή του. Ἀφανῶς καί διακριτικότερα ἀποσυσχετίζει τό πρόσωπό του ἀπό τήν «εὐλογία», κάνοντας συνάμα ὑπακοή.

ροε'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα.

Εὖξαι, Πάτερ, ὑπὲρ τῆς βαρυτάτης μου ἀσθενείας καὶ δήλωσόν μοι περὶ τῆς διαίτης· μή τι ἄρα γίνεται εἰς σκάνδαλον τὸ ταχέως με καὶ συνελθὼς λαμβάνειν; Καὶ περὶ τῆς ψαλμωδίας, πῶς ὀφείλω παρελθεῖν· οὐκ ἰσχύω γὰρ ψάλλαι. Φύτευσόν με, δέσποτα καὶ πότισόν με, καὶ φανέρωσόν μοι ὃ εἶπεν ὁ ἅγιος Πατὴρ ἡμῶν· ὅτι Κύριος ποιεῖ τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ σοῦ, εἰ περὶ θανάτου μοι εἶπεν.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου.

Εἰ καὶ ἐσιώπησα, μὴ ἔχων λόγον, μήτε τίποτε ἀγαθὸν ἐσιώπησα. Τί δέ ἀπαιτεῖς ἄρτον παρὰ τοῦ κεράτια ἐσθίουτος; Τοῦτο δὲ λέγω σοι, ὅτι κἂν οὐδὲν εἴμι, συγχαίρω σοι εἰς ὃ ἔγραψέ σοι ὁ εὐλογημένος πατὴρ ἡμῶν. Ἴδου οὖν ψωμίζει σε τὴν στερεὰν τροφήν τοῦ πνευματικοῦ ἄρτου. Τί δέη τοῦ ὑδαρωτέρου μου γάλακτος τοῦ τὴν ἀηδὶαν ποιοῦντος; Οὐκ ἐκώλυσεν ἡ Γραφή οὐδὲ οἱ Πατέρες τὴν πρὸς τὸ σῶμα συγκατάβασιν, τὴν οὐ κατὰ ἡδονήν, ἀλλὰ μετὰ διακρίσεως γινομένην. Ὅποτε οὖν καθὼς ἤδη εἶπόν σοι, ὅτι οὐ κατὰ ἀσωτίαν, οὔτε κατὰ ἡδονὴν ἐσθίεις καὶ πίνεις, οὐ γίνονται σοι εἰς κατάκρισιν, οὔτε εἰς σκάνδαλόν τινων· περὶ τούτων γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι οὐ κοινοῦσι τὸν ἄνθρωπον.

Περὶ δὲ τῆς ψαλμωδίας, ἢ τῆς λειτουργίας, μὴ θλιβῆς· οὐ γὰρ ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεὸς διὰ τὴν ἀσθένειαν. Ὁ προσέχων ἑαυτῷ θλίβει ἑαυτὸν εἰς πολιτείαν διὰ τὸν Κύριον καὶ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν· ἔχεις οὖν τὴν θλίψιν τῆς ἀσθενείας ἀντὶ τῆς θλίψεως τῆς πολιτείας. Καὶ περὶ τῆς ἀσθενείας δὲ μὴ ὀλιγωρήσης, οὐκ ἐγκαταλιμπάνει ὁ Κύριος, ἀλλ' οἰκονομεῖ αὐτὴν ὡς οἶδε πρὸς τὸ συμφέρον, ἵνα μὴ θλιβῆς ὑπὲρ τὴν δύναμιν.

Περὶ δὲ τοῦ θανάτου οὐκ εἶπε τέως ὁ Γέρων, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἐλέους οὐ μέλλει ὁ Θεὸς ποιεῖν μετὰ τῆς ἀγάπης σου. Παρακαλῶ οὖν σε ὑπενεγκεῖν καθὼς εἶπέ σοι καὶ βλέπεις μετὰ ἀληθείας τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

6. Ὁ Ὅσιος Γέρων Ἰωάννης ὁ προφήτης δίνει στό συνασκητὴ του βάση γιὰ διάκριση. Τοῦ λέει: Εἶσαι ἄρρωστος. Ὁ Θεὸς δὲν σοῦ ζητεῖ τίποτε πᾶνω ἀπὸ τίς δυνάμεις σου· «οὐ γὰρ ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεός, διὰ τὴν ἀσθένειαν».

Βεβαίως, «ὁ προσέχων ἑαυτῷ θλίβει ἑαυτὸν εἰς πολιτείαν διὰ τὸν Κύριον καὶ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν». Ὁ δρόμος γιὰ τὴν ἀγιότητα εἶναι «ἡ στενὴ πύλη καὶ ἡ τεθλιμμένη ὁδός». Πολύ περισσότερο γιὰ τὸν ἀσκητὴ. Ἐδῶ ὅμως ἀπαιτεῖται ἡ διάκριση πού κάνει ὁ σοφὸς Γέρων. Ἡ ἀρρώστια εἶναι «στένωση» καὶ κατὰ συνέπεια ἡ προαιρετικὴ, ἀσκητικὴ «στένωση» ὑποχωρεῖ κατὰ περίπτωσιν.

175

Αίτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἄλλο Γέροντα, τὸν ἀββά Ἰωάννη.

Εὖχου, Πάτερ, γιὰ τὴν ἀσκήωτη ἀσθενείᾳ μου καὶ ξεκαθάρισέ μου τὰ σχετικὰ μὲ τὴ νηστεία. Μήπως ἄραγε σκανδαλίζω κανένα πού τρώω συχνὰ καὶ συνέχεια; Ἐπίσης γιὰ τὴν ψαλμωδία, τί πρέπει νὰ κάνω, διότι δέν μπορῶ νὰ ψάλλω. Φύτεψέ με, Δέσποτα, καὶ πότισέ με καὶ διασαφήνισέ μου αὐτὰ πού μοῦ εἶπε ὁ ἅγιος πατέρας μας Βαρσανούφιος. Δηλαδή τό: «Ὁ Κύριος θὰ κάνει τό ἔλεός Του σέ σένα», μήπως τό εἶπε γιὰ τό θάνατό μου;

Ἀπόκριση Ἰωάννου.

Α "ν σιώπησα, σιώπησα γιατί δέν ἔχω λόγο οὔτε τίποτα τό καλό. Γιατί λοιπόν ζητᾷς ψωμί ἀπ' αὐτόν πού τρέφεται μὲ ξυλοκέρατα; Τοῦτο ὅμως ἔχω νὰ σοῦ πῶ: "Οτι, ἂν καὶ δέν εἶμαι τίποτα, χαίρω μὲ τὴ χαρὰ σου, γιὰ ὅσα σοῦ ἔγραψε ὁ εὐλογημένος πατέρας μας. Νά, λοιπόν πού σέ τρέφει μὲ τὴ στερεὰ τροφή τοῦ πνευματικοῦ ἄρτου. Τί τό θέλεις τό δικό μου τό νερωμένο γάλα, πού προκαλεῖ ἀηδία; Δέν ἐμπόδισαν, οὔτε ἡ Γραφή οὔτε οἱ Πατέρες, τὴ συγκατάβαση πρὸς τό σῶμα, πού γίνεται, ὄχι γιὰ ἡδονή, ἀλλὰ μὲ διάκριση. "Οταν λοιπόν, ὅπως ἤδη σοῦ ἔχω πεί, δέν τρῶς καὶ δέν πίνεις ἀπό ἄσωτία καὶ φιληδονία, δέν εἶναι γιὰ κατάκρισή σου, οὔτε γιὰ σκάνδαλο τῶν ἀδελφῶν. Διότι γι' αὐτὰ εἶπε ὁ Κύριος ὅτι δέν μολύνουν τὸν ἄνθρωπο (Μάρκ. 7, 15).

"Οσο γιὰ τὴν ψαλμωδία ἢ τὴ λειτουργία μὴ στενοχωριέσαι. Δέν θὰ σοῦ τὰ ζητήσῃ ὁ Θεός, λόγῳ τῆς ἀσθενείας σου. Αὐτός πού «προσέχει τὸν ἑαυτό του» τὸν βιάζει στὴν ἄσκησι, γιὰ χάρη τοῦ Κυρίου καὶ τῆς σωτηρίας του. Ἐσὺ ἔχεις ὅμως τὴ βία τῆς ἀρρώστιας σου, ἀντὶ γιὰ τὴ βία τῆς ἀσκήσεως⁶. Ἀλλὰ καὶ γι' αὐτὴν νὰ μὴ λιγοψυχεῖς, δέν θὰ σέ ἀφήσῃ ὁ Κύριος, ὁ Ὁποῖος θὰ τὴν οἰκονομήσῃ, ὅπως γνωρίζει, γιὰ τό συμφέρον σου, ὥστε νὰ μὴν καταπονηθεῖς ὑπερβολικά, πάνω ἀπὸ τίς δυνάμεις σου.

Ὡς πρὸς τό θάνατο δέ, δέν εἶπε τίποτα μέχρι τώρα ὁ Γέροντας, ἀλλὰ γιὰ ἔλεος μίλησε, τό ὁποῖο πρόκειται νὰ δείξῃ ὁ Θεός στὴν ἀγάπη σου. Σέ παρακαλῶ λοιπόν νὰ ὑπομείνεις τὴν ἀρρώστια, ὅπως σοῦ εἶπε καὶ θὰ δεῖς, στ' ἀλήθεια, τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ.

Λέει δέ στὴν προηγούμενη Ἀπόκρισή του καὶ ὁ Μ. Γέρων· «Ἀντὶ τοῦ οὖν ἀσθενοποιῆσαι διὰ τῆς νηστείας τὸ σῶμα, ἀφ' ἑαυτοῦ ἀσθενεῖ...». Ἀκόμη στὴν Ἀπόκριση 182 (ρββ') προσθέτει· «ἄνθρωπος ἡσυχάζων, μάλιστα κληνῆρης, κανόνα οὐκ ἔχει».

Περὶ δὲ τῆς φυτεύσεως, εἰ ὅλως ὁ φυτεύων καὶ ποτίζων οὐδὲν ἔστι καὶ τὰ δύο εἰς ἐμὲ ὑπέγραψας, ἔχεις ἀντὶ ἐμοῦ τοῦ μηδὲν ὄντος τὸν Θεόν, τὸν αὐξάνοντα καὶ σκεπάζοντα καὶ ποιοῦντα μετὰ σοῦ κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. Ἀπολαύων οὖν τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος, ἀνδρίζου ἐν αὐτῷ καὶ ἴσχυε.

Καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα καὶ εἰς ἐμὲ γένηται τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

ρος'

Ὁ αὐτὸς Γέρων, κάμνων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ πάλιν ἠρώτησε τὸν αὐτὸν Γέροντα εὖξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου.

Πρὸς δοκιμὴν ἔστιν ἡ ἀσθενείᾳ σου, ὑπόμεινον εὐχαριστῶν· καὶ διὰ τάχους ἔλεῃ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, παρακαλῶν εὖξασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ροζ'

Ὁ αὐτὸς πάλιν ᾗτησε τὸν μέγαν Γέροντα τὰ αὐτά.

Ἀπόκρισις

Ιδού καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἰωάνν<ης> εἶπεν ὅτι διὰ τάχους ἐλεεῖ αὐτὸν ὁ Θεός· καὶ γὰρ ὁ ἐλάχιστος τί ἔχω εἰπεῖν; Ἡδέως ἔχω καὶ σήμερον· καὶ πιστεύω ὅτι ὁ Θεὸς πέμψει αὐτῷ ἄνεσιν σήμερον, εὐχασίς ἀγίων αὐτοῦ. Εὖξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀγαπητοί.

ροη'

Μετὰ τὴν ἀπόκρισιν ταύτην παραυτίκα ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ὑγίανε, καὶ ἐπεμψεν εὐχαριστῶν τῷ Γέροντι, καὶ ἀνακηρύττων τὰ ἑλέη τοῦ Θεοῦ τὰ δι' αὐτοῦ γινόμενα.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου.

Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις χαροποιῶν αὐτούς· «μὴ χαίρετε ὅτι τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἀλλ' ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν γεγραμμένα ἔστιν ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς εἰ περὶ βοθηθείας τῆς τῷ σώματι γενομέ-

Καί γιά τό φύτεμα πού ζητᾶς, ἄν καί δέν εἶναι ἀπολύτως τίποτα αὐτός πού φυτεύει καί ποτίζει, καί τά δύο τά ἀπέδωσες σέ μένα. Ἔχεις ὅμως ἀντί γιά μένα, πού δέν εἶμαι τίποτα, τό Θεό πού αὐξάνει καί προστατεύει κάθε σπορά καί σέ εὐεργετῇ κατὰ τό ἔλεός Του. Ἀπολαμβάνοντας λοιπόν τά δῶρα τῆς ἀγαθότητάς Του, νά εἶσαι ἀνδρεῖος καί δυνατός ἐν Αὐτῷ.

Εὖχου καί γιά μένα, γιά νά «ποιήσῃ» καί πρὸς ἐμένα ὁ Κύριος τό ἔλεός Του.

176

Ὁ ἴδιος ὁ Γέροντας, ἐπειδὴ ὑπέφερε πολύ ἀπὸ τὴν ἀρρώστια του, πάλι παρακάλεσε τὸν ἴδιο Γέροντα νά εὐχεται γ' αὐτόν.

Ἀπόκριση Ἰωάννου.

Η ἄρρώστια σου σοῦ δόθηκε γιά δοκιμασία. Ὑπόμεινέ την, εὐχαριστώντας καί σύντομα θά σέ ἐλεήσει ὁ Θεός.

Σᾶς ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, παρακαλώντας νά εὐχεσθε γιά μένα.

177

Ὁ ἴδιος πάλι ζήτησε ἀπὸ τό μεγάλο Γέροντα τά ἴδια.

Ἀπόκριση

Νά, πού καί ὁ ἀδελφός Ἰωάννης εἶπε ὅτι σύντομα θά σέ ἐλεήσει ὁ Θεός. Τώρα ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος τί μπορῶ νά πῶ; Νιώθω μιὰ ἀγαλλίαση σήμερα! Καί πιστεύω ὅτι ὁ Θεός, σήμερα, θά σέ ἀνακουφίσει, μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων Του.

Εὐχθηεῖτε γιά μένα, ἀγαπητοί.

178

Μετά ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀπάντηση, ἀμέσως, τὴν ἴδια μέρα, ἔγινε καλὰ ὁ ἄρρωστος ἀδελφός καί ἔστειλε ἐπιστολή, εὐχαριστώντας τό Γέροντα καί διακηρύττοντας τὰ ἔλέη τοῦ Θεοῦ πού πραγματοποιήθηκαν σ' αὐτόν μέσω αὐτοῦ, τοῦ μεγάλου Γέροντα.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου.

Ο Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός εἶπε στοὺς μαθητές Του καί Ἀποστόλους, χαροποιώντας τους: «Νά μὴ χαίρεστε διότι τά πονηρὰ πνεύματα ὑποτάσσονται σέ σᾶς, στό Ὄνομά μου, ἀλλὰ νά χαίρεστε περισσότερο διότι τά ὀνόματά σας γράφτηκαν στὸν οὐρανὸν» (Λουκ. 10, 20). Ἔτσι

νης ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ καὶ προστάτου τῶν ψυχῶν ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ, βοῶμεν σκιρτῶντες, τί ἂν γένηται περὶ τῆς ὀλοτελοῦς καθάρσεως τῆς ἀπὸ ὅλων τῶν παθῶν τῇ ψυχῇ ἡμῶν γενομένης, τῷ φοβερῷ καὶ ἐνδόξῳ ὀνόματι αὐτοῦ; Πόσαι φωναί, γλῶσσαι, στόματα, καρδίαί καὶ ἐνθυμήσεις δυνήσονται ἀνταποδοῦναι αὐτῷ τὴν πρέπουσαν δοξολογίαν; Λογίζομαι δὲ ὅτι οὐδὲ ἐν τοῖς ἀσωμάτοις εὐρίσκεται· ἀκατάληπτον γάρ ἐστι τὸ Θεῖον.

Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ροθ΄

Τούτῳ τῷ Γέροντι εἶπέ τις ἀδελφός· ἰδοὺ εὐχαῖς τῶν ἀγίων ἀνεκαινίσθης, Γέρον. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· ὁσάκις εἶπές μοι τὸν λόγον τοῦτον κἂν τέταρτον, ἐσημειωσάμην ὅτι συντρίβουσιν οἱ δαίμονες τὸ σῶμά μου.

Καὶ ἠρωτήθη ὁ ἄλλος Γέρων περὶ τούτου.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου.

Τὸ πρᾶγμα τοῦτο φθόνον ἔχει καὶ ἀπιστίαν· φθόνον μέν, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἡδέως οἱ δαίμονες, ἵνα εὐεργετηθῇ ἄνθρωπος· ἀπιστίαν δέ, ἵνα βλέπων τὴν ἀσθένειαν διστάσῃ τῇ καρδίᾳ.

ρπ΄

Πῶς; Εἶπέ, Πάτερ, ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἀπιστίαν ἢ ὅτι οἱ δαίμονες φέρουσιν ἡμᾶς εἰς ἀπιστίαν;

Ἀπόκρισις

Οἱ δαίμονες ἀπὸ τοῦ φθόνου φέρουσιν τὴν ἀπιστίαν· ἐὰν οὖν δεξιώμεθα, ὑπουργοὶ καὶ συμμετοχοὶ αὐτῶν γινόμεθα.

ρπα΄

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Ὅταν, Πάτερ, κουφίζωμαι τῆς ἀρρωστίας πῶς δεῖ παρέρχεσθαι τὸ καθ' ἡμέραν;

λοιπόν καί ἡμεῖς, ἂν γιά σωματική θεραπεία πού ἔγινε στό Ὅνομα τοῦ Θεοῦ καί προστάτη τῶν ψυχῶν μας, Ἰησοῦ Χριστοῦ, φωνάζουμε καί πετᾶμε ἀπό τή χαρά μας, τί πρέπει νά κάνουμε γιά τήν πλήρη κάθαρση, ἀπό ὅλα τά πάθη, πού ἔγινε στήν ψυχή μας στό φοβερό καί ἔνδοξο Ὅνομά Του; Πόσες φωνές, γλῶσσες, στόματα, καρδιές, διάνοιες θά μπορέσουν νά ἀνταποδώσουν σ' Αὐτόν τήν πρέπουσα δοξολογία; Σκέπτομαι ὅτι τέτοια δοξολογία οὔτε στά ἀσώματα ὄντα δέν βρίσκεται, διότι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο κάθε φορά ἐνεργεῖ ὁ Θεός δέν γίνεται ποτέ κατανοητός ἀπό μᾶς.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα, ἡ ἐξουσία καί ἡ δύναμη στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

179

Σ' αὐτόν τό Γέροντα, πού ἦταν ἄρρωστος, εἶπε ἕνας ἀδελφός: «Νά, πού μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων, ξανάνιωσες Γέροντα». Καί ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρίθηκε: «Ὅσες φορές μοῦ εἶπες αὐτό τό λόγο — νομίζω τέσσερις — παρατήρησα ὅτι κάθε φορά οἱ δαίμονες μοῦ σύντριβαν τό σῶμα μου».

Καί ρωτήθηκε γιά ὅλα αὐτά ὁ ἄλλος Γέροντας, ὁ Ἰωάννης.

Ἀπόκριση Ἰωάννου.

Αὐτή ἡ ὑπόθεση φαίνεται νά περιέχει φθόνο καί ἀπιστία. Φθόνο μέν, γιατί δέν εἶναι εὐχάριστο στούς δαίμονες νά εὐεργετηθεῖ καί νά θεραπευθεῖ ὁ ἄνθρωπος· καί ἀπιστία, γιά νά δεῖ ὁ ἀδελφός τήν ἀρρώστια νά ἐπανέρχεται καί νά δειλιάσει μέσα στήν καρδιά του.

180

Πές μας, Πάτερ, πῶς γίνεται; Ἐμεῖς ἔχουμε τήν ἀπιστία ἢ οἱ δαίμονες μᾶς ὁδηγοῦν στήν ἀπιστία;

Ἀπόκριση

Οἱ δαίμονες ἀπό φθόνο μᾶς κινοῦν πρός τήν ἀπιστία. Ἄν δεχθοῦμε αὐτά πού μᾶς ὑποβάλλουν, θά γίνουμε συνεργοί καί συμμετοχοί τους.

181

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρός τό μεγάλο Γέροντα.

Πάτερ, ὅταν ἀνακουφίζομαι ἀπό τήν ἀρρώστια, πῶς πρέπει νά διέρχομαι τήν ἡμέρα μου;

ἙΑπόκρισις

Χαίροις ἐν Κυρίῳ· πάλιν λέγω χαίροις. *Ἡϋφρανάς με ἄρτι ἐν τῇ ἐρωτῇ· σεις· μᾶλλον δὲ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ. Περὶ δὲ ὧν ἔγραψας εἶπεν ὁ Κύριος· «ἔδει κάκεῖνα ποιῆσαι καὶ ταῦτα μὴ ἀφιέναι». Ψάλλειν μικρόν, ἀποστηθίζειν μικρόν, ἐρευνᾶν καὶ τηρεῖν τοὺς λογισμοὺς μικρόν ὀφείλεις. Ὁ γὰρ ἔχων πολλὰ ἐδέσματα ἐν τῷ ἀριστᾶν πολλὰ λιμβεύεται φαγεῖν· ὁ δὲ ἀπὸ ἐνὸς ἐδέσματος τρώγων καθ' ἡμέραν, οὐ μόνον οὐ λιμβεύεται, ἀλλὰ τάχα καὶ ἐν καιρῷ ἀηδιάζεται ἀπ' αὐτοῦ. Οὕτως οὖν καὶ ἐνταῦθα· τῶν τελείων δὲ ἐστὶ τὸ συνεθίσει μεταλαβεῖν καθ' ἐκάστην ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐψητοῦ καὶ μὴ ἀηδιασθῆναι.*

Περὶ οὖν τῆς ψαλμωδίας καὶ τοῦ ἀποστηθίζειν, μὴ δήσης σεαυτόν, ἀλλ' εἴ τι ἐνδυναμοί σε ὁ Κύριος ποιήσον. Καὶ τὸ ἀναγινώσκειν καὶ προσεύχεσθαι μὴ κωλύσης. Μικρόν οὕτως, μικρόν οὕτως ἀναλίσκεις τὴν ἡμέραν ἀρέσκων τῷ Θεῷ. Οἱ γὰρ τέλειοι Πατέρες ἡμῶν κανόνος ὄρον οὐκ εἶχον· ὅλην γὰρ τὴν ἡμέραν κανόνα εἶχον. Μικρόν ψάλλοντες, μικρόν ἀποστηθίζοντες, μικρόν ἐρευνῶντες τοὺς λογισμοὺς, μικρόν σχολάζοντες περὶ τῆς τροφῆς, καὶ τοῦτο κατὰ φόβον Θεοῦ. Φησὶ γάρ «πάντα ὅσα ἂν ποιῆτε εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε».

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς φυλάξοι ἡμᾶς ἀπὸ παντὸς κακοῦ. Ἀμήν.

ρβ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Εἰπέ, Πάτερ, τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι ἐν ποίῳ μέτρῳ ἐστὶ, καὶ εἰ ὀφείλω ἔχειν κανόνα;

ἙΑπόκρισις

Χαίροις ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ· χαίροις ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ· χαίροις ἐν Κυρίῳ, συγκληρονόμοι. *Τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι ἐν τῷ μέτρῳ ἐστὶ τῆς ἀπαθείας· καὶ τότε γινώσκεται ἡ ἔλευσις τοῦ Πνεύματος καὶ διδάσκει αὐτὸν τὰ πάντα. Εἰ τὰ πάντα, οὐκοῦν καὶ περὶ τῆς προσευχῆς. Ὁ Ἀπόστολος*

7. Ἐκτός τῆς προβληματικῆς πού δημιουργεῖται στό θέμα τῆς νηστείας τῶν ἀσθενῶν, ἔχομε καὶ τὰ προβλήματα — προσωπικά ἢ ὁμαδικά — πού δημιουργοῦνται μέ τίς ἀκολουθίες, τόν κανόνα καὶ τὴν πνευματικὴ μελέτη.

Τὴ θέση τοῦ ὁσίου Γέροντα ἐφαρμόζει κάθε διακριτικός πού λατρεύει τόν Κύριο καὶ δέν «θεοποιεῖ» τὸ «Σάββατον».

Τὸ ζητούμενο εἶναι νά δεθοῦμε ἄρρηκτα μέ τόν Κύριο καὶ ὄχι μέ κάποιους κανόνες. Ὁ πλεόν μόνιμος καὶ ζωηφόρος «κανὼν» εἶναι ἡ Χριστομίμητη πολιτεία σέ κάθε περίσταση. Πάνω στό Σταυρό καὶ σπὴν ἀγάπη πρὸς τοὺς «ἐχθρούς», ποῖός κανόνας ταιριάζει; Αὐτὸ σημαίνει ὅτι δίνουμε

Ἑ Απόκριση

Χ αἶρε ἐν Κυρίῳ· καί πάλι σοῦ λέω χαῖρε! Τώρα μ' αὐτή σου τήν ἐρώτη-
ση μέ εὐφρανες, μᾶλλον τό Θεό καί τοὺς ἀγγέλους Του εὐφρανες. Γι'
αὐτὰ πού ρωτᾷς λοιπόν εἶπε ὁ Κύριος: «Καί ἐκεῖνα ἔπρεπε νά τά κάνε-
τε, χωρίς ὅμως νά παραμελεῖτε καί τοῦτα» (Λουκ. 11, 42). Δηλαδή ὀφείλεις
λίγο νά ψάλλεις, λίγο νά αποστηθίζεις, λίγο νά ἐρευνᾷς καί νά προσέχεις τοὺς
λογισμούς σου. Αὐτός πού ἔχει πολλά ἐδέσματα, ὅταν κάθεται γιά γεῦμα, λι-
χουδεύεται νά φάει ἀπ' ὅλα καί πολύ. Ἐνῶ αὐτός πού τρώει κάθε μέρα ἕνα
εἶδος, ὄχι μόνο δέν τό λιχουδεύεται, ἀλλά ἴσως μέ τόν καιρό τό ἀηδιάζει καί
μόνο πού τό βλέπει. Ἔτσι γίνεται καί ἐδῶ. Διότι εἶναι τῶν τελείων νά συνηθί-
σουν νά τρῶνε κάθε μέρα ἀπό τό ἴδιο φαγητό καί νά μὴν ἀηδιάζουν.

Σχετικά μέ τήν ψαλμωδία καί τήν αποστήθιση νά μή δεσμεύεις τόν ἑαυτό
σου νά γίνουν ὅπωςδὴποτε, ἀλλά κάνε ὅ,τι σέ ἐνδυναμώνει ὁ Κύριος⁷. Καί νά
μὴν ἀφήσεις τήν ἀνάγνωση καί τήν προσευχή. Λίγο ἀπό τό ἕνα καί λίγο ἀπό
τό ἄλλο, ἔτσι νά διέρχεσαι τήν ἡμέρα σου, ζώντας θεάρεστα. Διότι καί οἱ
φτασμένοι Πατέρες μας δέν εἶχαν ὀρισμένο κανόνα πού ἔπρεπε νά τόν τηρή-
σουν, ἀλλά ὁλόκληρη τή διάρκεια τῆς ἡμέρας καί τῆς νύχτας τή ζοῦσαν σάν
κανόνα. Λίγο ἔψαλλαν, λίγο αποστηθίζαν, λίγο ἐρευνοῦσαν τοὺς λογισμούς
τους, κάνοντας ἕνα μικρό διάλειμμα γιά τό φαγητό τους· καί αὐτό πάλι μέσα
στό φόβο τοῦ Θεοῦ. Διότι λέει: «Ὅλα ὅσα κάνετε, νά τά κάνετε γιά τή δόξα
τοῦ Θεοῦ» (Α΄ Κορ. 10, 31).

Ἁ Κύριος νά μᾶς φυλάξει ἀπό κάθε κακό. Ἁμὴν.

182

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα:

Πές μου, Πάτερ, γιά τήν ἀδιάλειπτη προσευχή, ποιό εἶναι τό μέτρο
πού μπορεῖ νά φθάσει κάποιος; Καί ἂν πρέπει νά ἔχω ὀρισμένο κανόνα.

Ἑ Απόκριση

Χ αἶρε ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ! Χαῖρε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ! Χαῖρε ἐν Κυρίῳ
συγκληρονόμε! Ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή εἶναι γιά τά μέτρα ἐκείνων
πού ἔχουν φτάσει στήν ἀπάθεια. Καί τότε εἶναι πού «θεᾶται» ὁ ἄνθρω-
πος τήν ἔλευση τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τό Ὅποιο τόν διδάσκει τά πάντα. Ἁν
διδάσκει τά πάντα, ἐπομένως διδάσκει καί τά σχετικά μέ τήν προσευχή. Διότι ὁ

τίς πραγματικές διαστάσεις στά ἀσκητικά καί, ἀναμφισβήτητα λειτουργοῦμε τόν προπαιδευτικό
τους χαρακτήρα καί παιδευτικό (καί καθαριστικό ἀκόμη) ἀλλά δέν τοὺς ἀπονέμουμε σωτηριολογική
σημασία.

γὰρ λέγει· «τὸ τί προσευξόμεθα καθὼ δει οὐκ οἶδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν στεναγμοῖς ἀλαλήτοις». Τί οὖν εἶπω σοι ἄρτι περὶ τῶν οἰκοδομημάτων Ρώμης, ὅποτε ἀκμὴν ἐκεῖ οὐκ ἐγένου;

Ἄνθρωπος ἡσυχάζων μάλιστα κλινήρης, κανόνα οὐκ ἔχει· ἀλλὰ γενοῦ ὡς ἄνθρωπος τρώγων καὶ πίνων ἐφ' ὅσον ἡδύνεσαι. Οὕτως ὅταν ἔρχεται σοι ἀναγνῶναι καὶ βλέπεις κατάνυξιν ἐν τῇ καρδίᾳ σου, ἀνάγνωθι ὅσον δύναισι. Καὶ τὸ ψάλλειν οὕτως. Τὴν εὐχαριστίαν δὲ καὶ τό, Κύριε ἐλέησον, κράτει κατὰ τὴν δυνάμιν σου καὶ μὴ φοβηθῆς· ἀμετάβλητα γὰρ τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ.

ργυ΄

Παράκλησις καὶ ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ὁ αὐτὸς μετὰ τὴν ὑγίειαν, τὸν στόμαχον ὀδυνηθείς, ἔπεμψε παρακαλῶν τὸν μέγαν Γέροντα εὐξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ, λέγων· ἀπὸ μεσονυκτίου ξηραίνεται μοι τὸ στόμα καὶ τὰ βλέφαρα καὶ αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες· καὶ ὅτε διϋπνισθῶ τρέμει κἄν ἐπὶ ὥραν ὅλον τὸ σῶμά μου, ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ στομάχου. Καὶ λοιπὸν ἐκλύομαι καὶ ὡς πηλὸς γίνομαι· καὶ θέλω εἰπεῖν Ψαλμὸν καὶ οὐ δύναμαι διὰ τοῦ στόματος· καὶ ἐὰν θελήσω τῇ καρδίᾳ μου εἰπεῖν, περιγίνεται μοι ὁ ὕπνος. Καὶ λοιπὸν τί ποιήσω οὐκ οἶδα, ὅτι βλέπω ἑμαυτὸν ἐμποδιζόμενον εἰς σωτηρίαν. Παρακαλῶ σε οὖν, Πάτερ, διὰ τὸν Κύριον, εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ δήλωσόν μοι τί ἐστι ταῦτα.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου.

Εἔχει μὲν τὸ πρᾶγμα μικρὰν ἀσθένειαν ἀπὸ τοῦ στομάχου· ἔχει δὲ καὶ βάρος ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τῶν δαιμόνων. Τῶν δύο οὖν τούτων καταφρόνησον, φησὶ γάρ· «οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ ὄντες, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις». Ἴδου οὖν εὐχονται οἱ γέροντες ὑπὲρ τῆς ἀγάπης σου, κλαῦσον καὶ σὺ μικρὸν ἐν τῇ προσευχῇ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ δεόμενος τοῦ ἐλεηθῆναι, καὶ ἐλεεῖ σε. Πάνυ γὰρ ἐλεήμονα Δεσπότην ἔχομεν καὶ οἰκτίρμονα Πατέρα· καὶ οὐδεὶς ἰκανός, οὔτε τῶν ἄνω δυνάμεων, οὔτε τῶν κάτω γνησίων δούλων εἰπεῖν, καθὼς ἄξιόν ἐστι τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ, πῶς ἐπιποθεῖ ἐλεῆσαι τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο μακροθυμεῖ

Ἄπόστολος λέει: «Ἐμεῖς δὲν ξέρουμε οὔτε τί νά λέμε στήν προσευχή οὔτε πῶς νά προσευχηθοῦμε. Τό ἴδιο τό Πνεῦμα ὅμως μεσιτεύει στό Θεό γιά μᾶς, μέ στεναγμούς πού δὲν ἐκφράζονται μέ λέξεις» (Ρωμ. 8, 26). Ἀλλά τί κάθομαι τώρα καί σοῦ περιγράψω τά οἰκοδομήματα τῆς Ρώμης, ἀφοῦ δὲν ἔχεις πάει ποτέ σου ἐκεῖ!

Ἕνας ἄνθρωπος πού εἶναι ἡσυχαστής καί μάλιστα κλινήρης, δὲν ἔχει κανόνα. Ἀλλά ἄς εἶσαι σάν ἕνας ἄνθρωπος πού τρώει καί πίνει, ἐφόσον σέ ξεκουράζει κάτι τέτοιο. Τό ἴδιο ἄς γίνεται ὅμως καί ὅταν σοῦ ἔρχεται ἡ ἐπιθυμία νά διαβάξεις καί βλέπεις νά ἔχει ἡ καρδιά σου κατάνυξη· διάβαζε ὅσο μπορείς. Καί γιά τό ψάλισμο τό ἴδιο. Τήν εὐχαριστία δέ καί τό «Κύριε ἐλέησον», κράτα τα, ὅσο σοῦ ἐπιτρέπουν οἱ δυνάμεις σου καί μή φοβηθεῖς. «Γιατί ὁ Θεός δὲν ἀνακαλεῖ τίς δωρεές Του καί τά χαρίσματά Του» (Ρωμ. 11, 29).

183

Παράκληση καί ἐρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο.

Ὁ ἴδιος, μετά τήν ἀποθεραπεία τῶν ρευματισμῶν, ἐπειδὴ τοῦ πόνεσε τό στομάχι του, ἔστειλε νά παρακαλέσει τό Γέροντα νά εὐχεται γι' αὐτόν, λέγοντας: Ἀπό τά μεσάνυκτα καί πέρα ξεραίνεται τό στόμα μου, τά βλέφαρα, τά χέρια καί τά πόδια. Καί ὅταν ξυπνήσω καί σηκωθῶ τρέμει τό σῶμα μου, τουλάχιστον μιά ὥρα, ξεκινώντας ἀπό τό στομάχι μου. Καί στή συνέχεια παραλύω καί γίνομαι σάν πηλός. Θέλω τότε νά πῶ ἕναν Ψαλμό καί δὲν μπορῶ νά τόν ἀπαγγεῖλω ἐκφώνως. Ἄν θελήσω δέ νά τόν πῶ ἀπό μέσα μου, στήν καρδιά μου, μέ παίρνει ὁ ὕπνος. Καί ἔτσι δὲν ξέρω τί νά κάνω, βλέποντας τόν ἑαυτό μου νά ἐμποδίζεται πρὸς τή σωτηρία. Σέ παρακαλῶ λοιπόν, Πάτερ, γιά τόν Κύριο, εὐχου γιά μένα καί ἐξήγησέ μου τί εἶναι ὅλα αὐτά.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου.

Αὕτῃ ἡ νοσηρὴ κατάσταση ὀφείλεται μὲν σέ μιά μικρὴ ἀδιαθεσία τοῦ στομάχου, ἀλλὰ ἐπιβαρύνεται σημαντικά καί μέ τήν ἐνέργεια τῶν δαιμόνων. Λοιπόν, καί τά δύο αὐτά περιφρόνησέ τα. Διότι λέει: «Ὅσοι εἶναι τοῦ Χριστοῦ ἔχουν σταυρώσει τόν ἁμαρτωλὸ ἑαυτό τους, μαζί μέ τά πάθη καί τίς ἐπιθυμίες» (Γαλ. 5, 24). Καί νά ξέρεις ὅτι οἱ Γέροντες προσεύχονται γιά τήν ἀγάπη σου. Κλάψε καί σύ λίγο ὅταν προσεύχεσαι, εὐχαριστώντας τὸ Θεό καί παρακαλώντας Τον νά ἐλεηθεῖς καί θά σέ ἐλεήσει. Διότι ἔχουμε πολὺ ἐλεήμονα Δεσπότη καί φιλόστοργο Πατέρα καί δὲν εἶναι κανένας ἱκανός, οὔτε ἀπὸ τίς οὐράνιες Δυνάμεις οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐπίγειους γνήσιους δούλους Του, νά παρουσιάσει, καθὼς εἶναι ἄξιο, τήν ἀγαθότητά Του, τό πόσο δηλαδὴ ἐπιθυμεῖ νά ἐλεήσει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Καί γι' αὐτὸ καί μακρο-

ἐφ' ἡμᾶς, ἵνα πλεονάσῃ τὴν ὑπομονὴν ἡμῶν πρὸς τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, ὡς ἐδίδαξεν ἡμᾶς λέγων· «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν».

Μὴ οὖν ὀλιγωρήσης, ἀδελφέ, ἥρξατο γὰρ ὁ Ἰησοῦς <τοῦ> ποιῆσαι τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ σοῦ. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Εὐχου ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρπδ'

Ἐρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἄλλον Γέροντα.

Ἄρα κατὰ τί εἶπεν ὁ Πατὴρ ἡμῶν, ἥρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιῆσαι μετὰ σοῦ τὸ ἔλεος αὐτοῦ;

Ἀπόκρισις Ἰωάννου.

Περὶ προκοπῆς μεγάλης ὠφελείας ψυχῆς εἶπε· τὸ εὗρεθῆναί σε μετὰ τοιαύτης συνοδίας, μεθ' ἧς ἀναστήσεσθαι μέλλεις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐν χαρᾷ μεγάλῃ, ἐὰν ἕως τέλους κρατήσῃς τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν.

ρπε'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν μέγαν Γέροντα.

Ἐγὼ πιστεύω, ὅτι ὅσα δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἂν λύσητε, ἔσται λελυμένα. Δέομαί σου, Πάτερ, διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ, βοήθει μου τῇ ἀσθενείᾳ, ὅτι ψυχῇ καὶ σώματι λελώβημαι καὶ θλίβω τοὺς ἀδελφούς μεθ' ὧν οἰκῶ. Καὶ αἰτῆσαι τὸν Θεόν, ἵνα παράσχη μοι δι' ἑμαυτοῦ ποιεῖν τὰς χρεῖας μου, ἵνα μὴ οἱ ἀδελφοὶ βαστάζωσί μου τὰ βάρη· πιστεύω γὰρ ὅτι ὅσα αἰτεῖς τὸν Θεὸν παρέχει σοι. Συμπάθησόν μου τῇ ἀσθενείᾳ, Πάτερ, καὶ συγχώρησόν μοι.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου.

Αδελφέ, τὸ κλειδίον σου ἀνοίγει μου τὴν θύραν, ἄφρων γάρ εἰμι καὶ οὐ βαστάζω τοῦ κρύψαι τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ. Καὶ λοιπὸν εἴ τις ἀκούει μου τοὺς λόγους ἀπὸ ἐκπλήξεως, οὐδὲν ἄλλο λέγει, εἰ μὴ ὅτι ἐξέστη καὶ οὐκ οἶδε. Νομίζω τοῦτο ὅτι πάντα τῷ Θεῷ δυνατά· ἀδυνατεῖ δὲ αὐτῷ οὐ·

8. Τοῦτο τὸ λόγο ἔλεγε ὁ ἀββάς Πέτρος πῶς τὸν ἀνέφερε ὁ ἀββάς Λῳτ· «τὸ κλειδί σου ἀνοίγει τὴν θύρα μου». Καὶ ὁ ἀδελφός πού συνόδευε τὸν Πέτρο τὸν ρώτησε: Ποία εἶναι ἡ βαθύτερη σημασία αὐτοῦ τοῦ λόγου; Καὶ ὁ Γέρων, ὁ Πέτρος δηλαδή, τοῦ ἀποκρίθηκε. "Ὅταν σέ συναντήσῃ κάποιος ἀδελφός τὸν ρωτᾷ: Πῶς εἶσαι; Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι; Πῶς εἶναι οἱ ἀδελφοί; Σὲ καλοδέχτηκαν ἢ ὄχι; Καὶ τότε τοῦ ἀνοίγεις τὴ θύρα του καὶ ἀκοῦς ὅσα ἐκεῖνος δέν θέλει νά σοῦ πεῖ.

(Σχόλιο ἀγ. Νικοδήμου, μεταφράσμενο ἐκ τῆς ἐκδόσεως Σ. Σχοινᾶ, σελ. 119).

θυμῇ πρὸς ἑμᾶς, γιὰ νὰ πληθύνει καὶ νὰ περισσεύσει ἡ ὑπομονή μας, ὥστε νὰ ἀποβεῖ πρὸς σωτηρία μας, ὅπως ὁ Ἰδιος μᾶς δίδαξε, λέγοντας: «Μέσα στήν ὑπομονή σας οἱ ψυχές σας θά ἀναγεννηθοῦν καὶ θά σωθοῦν» (Λουκ. 21, 19).

Μὴν τὰ καταφρονήσεις λοιπόν αὐτά, ἀδελφέ, διότι ὁ Ἰησοῦς ἤδη ἄρχισε νὰ σοῦ δείχνει τό ἔλεός Του. Σ' αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

Νά προσεύχεσαι γιὰ μένα.

184

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἄλλο Γέροντα:

Ἀραγε, τί ἐννοοῦσε ὁ Γέροντας, λέγοντας «ὅτι ἄρχισε ὁ Ἰησοῦς νὰ σοῦ δείχνει τό ἔλεός Του»;

Ἀπόκριση Ἰωάννου.

Ε'ννοοῦσε ὅτι θά ἔχεις προκοπή μεγάλη καὶ ὠφέλεια ψυχῆς καὶ ὅτι ἔχεις ἐνταχθεῖ πλέον σέ μιά τέτοια συνοδία, μέ τὴν ὁποία πρόκειται νὰ συναναστηθεῖς ἐκείνη τὴν ἡμέρα μέ μεγάλη χαρά, ἂν μέχρι τέλους κρατήσεις τὴν ὑπομονή καὶ τὴν εὐχαριστία.

185

Αἵτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τό μεγάλο Γέροντα.

Ἐγὼ πιστεύω ὅτι «ὅσα ἁμαρτήματα θεωρήσετε ἀσυγχώρητα ἐπὶ τῆς γῆς, θά εἶναι καὶ στὸν οὐρανό. Καὶ ὅσα τὰ λύσετε καὶ τὰ συγχωρήσετε στὴ γῇ, θά ᾖ ναι συγχωρημένα καὶ στὸν οὐρανό» (Ματθ. 18, 18). Σέ παρακαλῶ, Πάτερ, γιὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, βοηθήσέ με νὰ ἀντιμετωπίσω καλὰ τὴν ἀρρώστια μου, διότι καὶ στὴν ψυχὴ καὶ στό σῶμα εἶμαι λεπρωμένος καὶ στενοχωρῶ τοὺς ἀδελφούς μέ τοὺς ὁποίους συγκοινοβιάζω. Καὶ παρακάλεσε τό Θεό νά μέ βοηθήσει νὰ ἐξυπηρετοῦμαι μόνος μου, γιὰ νὰ μὴ σηκώνουν οἱ ἀδελφοί ὄλο τό βάρος τῆς ἀρρώστιας μου. Διότι πιστεύω ὅτι ὅσα ζητᾷς ἀπὸ τό Θεό σοῦ τὰ παρέχει. Σπλαγχνίσου με, Πάτερ, γιὰ τὴν ἀσθένειά μου καὶ συγχώρεσέ με.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου.

Α'δελφέ, τό κλειδί σου ἀνοίγει τὴ θύρα μου (δηλαδή μέ κάνεις νὰ σοῦ πῶ αὐτά πού δέν θέλω)⁸ καὶ ὥς ἀσύνετος πού εἶμαι δέν μπορῶ νὰ βαστάξω καὶ νὰ κρύψω τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ. Καὶ στή συνέχεια ὅποιος ἀκούει τὰ λόγια μου, ἀπὸ τὴν ἐκπληξη, δέν λέει τίποτε ἄλλο, παρά ὅτι «παραφρόνησε καὶ δέν ξέρει τί λέει». Αὐτό πιστεύω· ὅτι «ὅλα γιὰ τό Θεό εἶναι δυνατά» (Μάρκ. 10, 27) καὶ τίποτε δέν εἶναι ἀδύνατο σ' Αὐτόν. Ὅπως λοιπόν

δέν. Ὡς οὖν ἐνήργησε διὰ τῶν πρώτων καὶ ἤγειρε τὸν παραλυτικὸν καὶ πάλιν τὴν Ταβιθᾶ ἀποθανοῦσαν ἐξανέστησεν, οὕτω καὶ διὰ τῶν νῦν δύναται. Ἐνώπιον αὐτοῦ λαλῶ καὶ οὐ ψεύδομαι, ὅτι οἶδα τινὰ δοῦλον Θεοῦ ἐν ταύτῃ τῇ γενεᾷ ἡμῶν, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ ἐν τῷ εὐλογημένῳ τόπῳ τούτῳ, ὅτι νεκροὺς δύναται ἐγείρειν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Δεσπότης ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δαίμονας ἀπελάσαι, καὶ νόσους ἀνιάτους ἰάσασθαι, καὶ δυνάμεις ἄλλας ποιῆσαι, οὐκ ἔλαττον τῶν Ἀποστόλων, ὡς μαρτυρεῖ ὁ δοὺς αὐτῷ τὸ χάρισμα μᾶλλον δὲ τὰ χαρίσματα. Καὶ ταῦτα γὰρ τί εἰσι γενέσθαι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ; Ἀλλ' οὐ χρῆται τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ· ἐπεὶ καὶ πολέμους καταργῆσαι δύναται· κλεῖσαι δὲ καὶ ἀνοίξαι τὸν οὐρανὸν κατὰ τὸν Ἥλιαν· πάντοτε γὰρ ἔχει ὁ Κύριος ἡμῶν γνησίους δούλους, οὓς οὐκ ἔτι δούλους, ἀλλὰ υἱοὺς καλεῖ, καὶ εἰ φθονεῖ ὁ ἐχθρὸς, οὐδὲν χάριτι Χριστοῦ δύναται βλάψαι. Ἡ ναὺς γὰρ τὰς τρικυμίας παρήλθε· ὁ στρατιώτης τοὺς πολέμους· ὁ κυβερνήτης τὸν χειμῶνα· ὁ γεωργὸς τὴν δυσσαερίαν· ὁ ἔμπορος τοὺς ληστὰς καὶ ὁ μοναχὸς ἐτελειώθη ἐν τῇ μονότητι. Τίς οὐ λέγει, ἀκούων τὰ ὑπέρογκα ταῦτα, ὅτι παρεφρόνησα; Καὶ μετὰ ἀληθείας παραφρονῶ· ἄλλ' ἐγὼ περὶ ἑμαυτοῦ οὐ μαρτυρῶ, ἀλλὰ περὶ ἄλλου. Καὶ εἴ τις θέλει εἰπεῖν ὅτι ἐξέστην ἑμαυτοῦ, ὡς εἶπον, εἴπη· εἴ τις οὖν θέλει ζηλῶσαι τοῦ ἐλθεῖν εἰς τοῦτο τὸ μέτρον, μὴ ὀκνήσῃ.

Ταῦτα εἶπον τῇ ἀγάπῃ σου, πληροφορῶν αὐτὴν ὅτι δυνατόν γενέσθαι ὁ θέλεις. Εἰ γὰρ τὰ ἐπουράνια ἀγαθὰ τὰ ἀνεκλάλητα καὶ αἰώνια «ὁ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὓς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν», ἡτήσασμέν σοι καὶ ἐχαρίσατό σοι ὁ Θεός, καὶ ἔσται σοι ταῦτα φυλάττοντι τὰς παραδόσεις, πόσῳ μᾶλλον περὶ τῶν σαρκικῶν παθῶν οὐκ ἔστι κόπος αἰτῆσαι τὸν Θεὸν καὶ λαβεῖν τὴν χάριν εἰς τὸ μὴ ἀσθενῆσαι σε, κἄν μίαν ἡμέραν καὶ θλιβῆναι; Ἀλλ' ὁ Ἰησοὺς οἶδε περισσότερον ἡμῶν τί συμφέρει καὶ ὠφελεῖ τὸν ἀνθρωπον· τὸν μὲν, ἵνα λάβῃ τὸν μισθὸν τῆς ὑπομονῆς, κατὰ τὸν Ἰώβ· τοὺς δέ, ἵνα λάβωσι τὸν μισθὸν τῆς διακονίας, κατὰ τὸν Εὐλόγιον τὸν ἀπὸ σχολαστικῶν.

Μηδὲν οὖν αἰτήσης παρὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν δούλων αὐτοῦ, εἰ μὴ βοήθειαν καὶ ὑπομονήν· «ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται», ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. Αὐτῷ μέλει περὶ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Οὐκ οἶδας τί εἶπεν ὁ Κύριος τῷ ἀγίῳ Παύλῳ αἰτοῦντι ἀρθῆναι ἀπ' αὐτοῦ

9. Ὡς ὁ ἔμπειρος κηπουρὸς, γνωρίζει τί χρειάζεται κάθε φυτὸ τοῦ κήπου του, ἔτσι καὶ κατὰ τὸν Ὅσιο, «ὁ Ἰησοὺς οἶδε περισσότερον ἡμῶν τί συμφέρει καὶ ὠφελεῖ τὸν ἀνθρωπον». Παραχωρεῖ λοιπόν, ἢ εὐδοκεῖ καὶ προνοεῖ, ὥστε, ὅποιος δέν εἶναι σὲ μέτρα αὐτοπροαίρετου καὶ «ὕψι- λων ἀπαιτήσεων» ἀγῶνα, νὰ τελειωθεῖ μέσα στὴν ὑπομονὴ ἀνεπιθύμητων καὶ ἀπροσδόκητων καταστάσεων. Μέσα στό χωρὸ τῆς Ἐκκλησίας ἔχουμε ὑποδείγματα πολλὰ ἀπὸ ἀγωνιστές, Ἀγίους, καὶ τῶν δύο κατηγοριῶν. Παρόμοια καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέει: «Αὐτὸ πού δέν τό κερδίζομε μέ τὴν ἀρετὴ, ἅς τό ἀναπληροῦμε μέ τῇ μετάνοιᾳ». Ἡ μετάνοια στερεώνεται μέ τὴν ὑπομονή, καὶ ἡ ὑπομονὴ ἔχει βάση τὴν ταπείνωση. Χωρὶς αὐτές τίς ἀρετές, ἡ δοκιμασία παραμένει ἀκαρπῆ.

ἐνήργησε, μέ τούς πρώτους του 'Αγίους, τούς 'Αποστόλους καί ἀνέστησε τόν παραλυτικό, καί πάλι τήν Ταβιθά πού εἶχε πεθάνει, ἔτσι καί τώρα μπορεῖ νά ἐνεργήσει μέ τούς νῦν 'Αγίους Του. 'Ενώπιόν Του μιλῶ καί δέν ψεύδομαι ὅτι γνωρίζω κάποιο δοῦλο τοῦ Θεοῦ στή γενιά μας, αὐτά τά χρόνια, σ' αὐτόν τόν εὐλογημένο τόπο, πού ἔχει τή δύναμη νά ἀναστήσει νεκρούς στό Ὅνομα τοῦ Δεσπότου μας 'Ιησοῦ Χριστοῦ καί νά διώξει δαιμόνια, νά θεραπεύσει ἀνίατες ἀσθένειες καί νά κάνει ἄλλα θαύματα, ὅχι κατώτερα ἀπό τά θαύματα τῶν 'Αποστόλων, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος πού τοῦ ἔδωσε τό χάρισμα, μᾶλλον καλύτερα τά χαρίσματα. Καί πράγματι δέν εἶναι καθόλου δύσκολο νά γίνουν ὅλα αὐτά μέ τή Χάρη καί τή δύναμη τοῦ 'Ιησοῦ. 'Αλλά ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ δέν ἐπιτελεῖ αὐτά τά θαυμάσια μέ τή δική του ἐξουσία, ἂν καί μπορεῖ καί πολέμους νά σταματήσει, καί νά κλείσει ἢ νά ἀνοίξει τόν οὐρανό, ὅπως ὁ 'Ηλίας. Πράγματι, ὁ Κύριός μας ἔχει πάντοτε γνήσιους δούλους, τούς ὁποίους δέν τούς ὀνομάζει δούλους ἀλλά υἱούς. Κι ἂν ὁ ἐχθρός τούς φθονεῖ, δέν μπορεῖ νά τούς βλάψει, μέ τή Χάρη τοῦ Χριστοῦ. Διότι μέ τή συνέργειά τῆς Χάρης τό πλοῖο πέρασε τίς τρικυμίες. 'Ο στρατιώτης τούς πολέμους. 'Ο γεωργός τό βλαβερό καιρό. 'Ο ἔμπορος τούς ληστές καί ὁ μοναχός ἔφτασε στήν τελειότητα τῆς μοναχικῆς ζωῆς. Ποίος λοιπόν δέν θά πεῖ ὅτι παραφρόνησα, ἀκούοντας ὅλα αὐτά τά φοβερά καί παράξενα; Πραγματικά παραφρονῶ, ἂν καί δέν τά λέω αὐτά γιά τόν ἑαυτό μου, ἀλλά γιά ἄλλον. Φυσικά, ἂν κάποιος θέλει νά πεῖ ὅτι βγῆκα ἀπό τόν ἑαυτό μου καί μιλῶ σάν τρελλός, ὅπως προανέφερα, ἄς τό πεῖ. Ὅποιος ὅμως θέλει ἀπό θεϊκό ζῆλο νά ἔλθει σ' αὐτά τά μέτρα, ἄς δραστηριοποιηθεῖ ἄμεσα.

Τά εἶπα αὐτά στήν ἀγάπη σου, γιά νά τήν πληροφορήσω ὅτι εἶναι δυνατόν νά γίνει αὐτό πού θέλεις. Διότι, ἀφοῦ τά ἐπουράνια ἀγαθά, τά ἀνεκδιήγητα καί αἰώνια, «τά ὅποια μάτι δέν τά εἶδε, αὐτί δέν τά ἄκουσε καί οὔτε τά ἔβαλε ὁ λογισμός τοῦ ἀνθρώπου, ὅσα ἐτοίμασε ὁ Θεός γι' αὐτούς πού Τόν ἀγαποῦν» (Α' Κορ. 2, 9), τά ζητήσαμε καί ὁ Θεός σοῦ τά χάρισε καί θά τά ἔχεις, ἂν τηρεῖς τίς παραδόσεις, πόσο μᾶλλον γιά τίς σωματικές ἀρρώστιες δέν εἶναι δύσκολο νά ζητήσουμε ἀπό τό Θεό καί νά λάβουμε τή Χάρη, ὥστε νά μήν ἀρρωστήσεις οὔτε νά στενοχωρηθεῖς, ἔστω καί μιά μέρα; 'Αλλά ὁ 'Ιησοῦς γνωρίζει περισσότερο ἀπό μᾶς τί συμφέρει καί ὠφελεῖ τόν ἀνθρωπο. Μπορεῖ, νά ἀφήνει τήν ἀρρώστια, γιά νά πάρει ὁ ἀσθενής τό μισθό τῆς ὑπομονῆς, ὅπως ὁ 'Ιώβ ἢ γιά νά ἔχουν τό μισθό τῆς διακονίας οἱ ἀδελφοί πού τόν ὑπηρετοῦν, ὅπως ὁ Εὐλόγιος ὁ σχολαστικός⁹.

Τίποτα λοιπόν νά μή ζητήσεις ἀπό τό Θεό, μέσω τῶν δούλων Του, παρά βοήθεια καί ὑπομονή. «Διότι αὐτός πού θά ὑπομείνει μέχρι τό τέλος, αὐτός θά σωθεῖ», (Ματθ. 10, 22) ἐν Χριστῷ 'Ιησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας. Αὐτός ἐνδιαφέρεται καί προνοεῖ γιά μᾶς στούς αἰῶνες. 'Αμήν.

Δέν γνωρίζεις τί εἶπε ὁ Κύριος στόν ἅγιο 'Απόστολο Παῦλο, πού ζητοῦσε

τὴν θλίψιν, «ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου»; Μὴ μισῶν αὐτὸν εἶπε τοῦτο; Ἡ εἰδὼς τί αὐτῷ συμφέρει; «Μνήσθητι ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς».

Συγχωρήσατέ μοι, καὶ εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ τοῦ ἀθλίου, ἵνα κρατήσω καὶ γὰρ τὰ μέτρα ταῦτα ἕως τέλους· ὁ γὰρ κρατῶν αὐτὰ ἤδη ἐγένετο ἀδελφὸς τοῦ Ἰησοῦ.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρπς'

Δέσις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα περὶ τοῦ εὐρεῖν ἔλεος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου.

Α 'δελφέ Ἀνδρέα καὶ ἀγαπητέ ἐν Χριστῷ, θαυμάζω σου τὴν ἀγάπην· μαῖλλον δὲ τὴν ἀφελότητα, διστάζουσιν περὶ τῶν ὑποσχέσεων. Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Φιλίππῳ· «ὅλον τὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με Φίλιππε»; Πίστευσον, ἀδελφέ, ὅτι κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἔσται ἡμῖν· καὶ ἐὰν θελήσῃτε περισσότερον. Καὶ γὰρ ἔστιν εὐρεῖν μικρὸν ἔλεος· καὶ ἔστιν εὐρεῖν μέγα ἔλεος· καὶ ὁ Δαβὶδ τὸ μέγα ἐξελέξατο. Ὁ θέλων οὖν τὸ μέγα, διὰ ταπεινότητος καὶ πραότητος καὶ ὑπομονῆς καὶ τῶν τοιούτων ὁμοίων, εὐρίσκει αὐτό. Τὸ οὖν εὐρεῖν ἔλεος, εὐχαῖς ἀγίων εὐρίσκεις· τὸ δὲ μικρὸν ἢ μέγα, ἐν σοὶ κεῖται· ἐπίλεξι ὁ θέλεις.

Οἴκησον ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγιασμῷ, ἐν ταπεινώσει βαστάζων τὸν πλησίον, ὡς μοναχὸς καὶ ὡς προβεβηκὸς τύπος γινόμενος. Ἔχε οὖν τὸν ἀδελφὸν παρὰ σοὶ τέκνον καὶ ὑπηρέτην, κἂν σφάλῃ ἢ ἀφανίσῃ τίποτε, νουθέτησον αὐτὸν καὶ φανέρωσον αὐτῷ τὸ σφάλμα, ἵνα διορθωθῇ.

Καὶ εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

ρπζ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Πάτερ, κανόνισόν με ὡς ἀρχάριον τὸν μήπω λαβόντα τὸ σχῆμα· καὶ εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι θλίβει με ὁ ἀδελφὸς καὶ ἄλλον ἀναπαύει.

νά τοῦ πάρει τήν ἀρρώστια; «Σοῦ ἀρκεῖ ἡ Χάρη μου!» (Β΄ Κορ. 12, 9). Μήπως τοῦ τό εἶπε αὐτό ἐπειδή τόν μισοῦσε ἢ ἐπειδή γνώριζε τί τόν συμφέρει; «Νά θυμᾶσαι ὅτι ὅσα ὑποφέρουμε τώρα δέν ἰσοσταθμίζουν τή δόξα πού πρόκειται νά ἀποκαλυφθεῖ σέ μᾶς στό μέλλον» (Ρωμ. 8, 18).

Συγχωρέστε με καί εὐχθεῖτε γιά μένα τόν ἄθλιο, ὥστε νά κρατήσω καί ἐγώ τά μέτρα αὐτά μέχρι τέλους. Διότι αὐτός πού κρατᾷ αὐτά τά μέτρα ἤδη ἔγινε ἀδελφός τοῦ Ἰησοῦ.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

186

Παράκληση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, γιά νά βρεῖ ἔλεος τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου.

Α' δελφέ Ἀνδρέα, ἀγαπητέ ἐν Χριστῷ. Ἀπορῶ μέ τήν ἀγάπη σου, ἢ μᾶλλον μέ τήν ἀφελότητά σου, πού ἀμφιβάλλει γιά τίς ὑποσχέσεις πού μᾶς ἔχουν δοθεῖ. Εἶπε ὁ Κύριος στό Φίλιππο: «Τόσον καιρό εἶμαι μαζί σας καί δέν μ' ἔχεις γνωρίσει, Φίλιππε»; Πίστεψε, ἀδελφέ, ὅτι θά γίνει σέ μᾶς, σύμφωνα μέ τίς ὑποσχέσεις, καί ἂν θελήσετε, καί περισσότερο. Διότι εἶναι στό χέρι μας νά βροῦμε μικρό ἔλεος καί εἶναι στό χέρι μας νά βροῦμε μεγάλο ἔλεος. Καί ὁ Δαβίδ διάλεξε τό μεγάλο. Αὐτός ὅμως πού θέλει νά βρεῖ μεγάλο ἔλεος, θά τό βρεῖ μέ τήν ταπείνωση, τήν πραότητα, τήν ὑπομονή καί ὅλα τά παρόμοια. Τό νά βρεῖς λοιπόν ἔλεος, τό βρίσκεις μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων. Τό ἂν θά εἶναι ὅμως μεγάλο ἢ μικρό ἐξαρτᾶται ἀπό σένα. Διάλεξε αὐτό πού θέλεις.

Συγκατοίκησε μέ τόν πλησίον σου ἀδελφό μέ εἰρήνη, μέ στόχο τόν ἀγιασμό, σηκώνοντάς τον μέ ταπείνωση. Νά γίνεσαι γι' αὐτόν πρότυπο, ὡς μοναχός πού εἶσαι, καί μάλιστα προχωρημένος στά χρόνια. Νά τόν ἔχεις κοντά σου ὡς τέκνο καί ὡς διακονητή. Καί ἂν σφάλει ἢ καταστρέψει κάτι, νουθέτησέ τον, φανέρωσέ του τό σφάλμα, γιά νά διορθωθεῖ.

Καί νά εὐχέσαι γιά μένα.

187

Τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Πάτερ, ἐπίβαλέ μου κανόνα νά ζῶ ὡς ἀρχάριος, πού δέν ἔχει λάβει ἀκόμη τό σχῆμα. Καί νά εὐχέσαι γιά μένα, γιατί ὁ ἀδελφός μέ στενοχωρεῖ καί ἀναπαύει κάποιον ἄλλο ἀδελφό.

Ἐποκρισις

Αἰδεφθῆ ποθεινότατε, ἔγραψάς μοι πρᾶγμα ὑπὲρ τὴν δύναμίν σου, τὸ ἐπιτάξαι σοι πρᾶγμα, δὲ οὐ δύνασαι βαστάσαι. Εἶπας γὰρ ἵνα κανονίσω σε ὡς ἀρχάριον τὸν μὴ λαβόντα ἀκμὴν τὸ σχῆμα. Καὶ ἡ τάξις τοῦ ἀρχαρίου αὕτη ἐστί· διάγειν ἐν ταπεινώσει πολλῇ· μὴ ψηφίζοντα ἑαυτὸν ἐν τινι πράγματι· μὴ λέγοντά τί ἐστι τοῦτο, ἢ διατί τοῦτο, ἀλλ' ἐν ὑπακοῇ καὶ ὑποταγῇ πολλῇ. Οὐκ ἰσάζοντα ἑαυτὸν τινι· οὐ λέγοντα τιμᾶται ὁ δεῖνα, διατί οὐ τιμῶμαι; Ἀναπαύεται κατὰ πάντα διατί οὐκ ἀναπαύομαι; Καταφρονούμενον εἰς πάντα μὴ ἀγανακτεῖν. Ταῦτα τὰ ἔργα τοῦ ἀληθινοῦ ἀρχαρίου, τοῦ θέλοντος μετὰ ἀληθείας σωθῆναι. Καὶ ταῦτα ἄρτι βαρὺ σοί ἐστι βαστάσαι καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, καὶ διὰ τὸ ἐφθακέναι εἰς τὸ γῆρας. Σὺ οὖν τὸ βαρὺ ἐξήτησας βαστάσαι, ἐγὼ δὲ τὸ ἐλαφρότερον ἐπιτίθημι σοι, οὐ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ κατὰ συμβουλίαν. Ἔχε τὸν ἀδελφὸν ὡς τέκνον, ὡς εἶπον σοι, ὡς καὶ σὺ ἔχεις αὐτόν, κἂν κατὰ πειρασμὸν ἀναπαύσῃ τινὰ περισσότερόν σου. Εἰ τάχα ἐκεῖνον θέλει ὁ Θεὸς ἀναπαῦσαι, σὲ δὲ θλιβῆναι, καὶ ἐπληροφόρησεν αὐτόν οὕτω ποιῆσαι, σὺ βάστασον μὴ θλιβῆς. Διὰ τῆς ὑπομονῆς γὰρ τῶν θλίψεων, κτώμεθα τὰς ψυχὰς ὑμῶν καὶ οὐ γινόμεθα κοινωνοὶ τῶν παθημάτων τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν μὴ διὰ τῆς ὑπομονῆς τῶν θλίψεων. Τὴν εὐχαριστίαν εἰς πάντα κράτει, ὅτι αὕτη πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ κανὼν σου ἐστί τὸ καθίσαι προσέχοντα τοῖς λογισμοῖς καὶ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἔχοντα, πῶς ἔχω ἀπαντῆσαι τῷ Θεῷ; Πῶς παρήλθον τὸν χρόνον τὸν παρελθόντα; Μετανοήσω κἂν νῦν ὅτε ἡγγικέ μου ἡ ἔξοδος καὶ βαστάσω τὸν πλησίον μου, καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ θλίψεις καὶ πειρασμούς, ἕως ποιήσῃ μετ' ἐμοῦ ὁ Κύριος τὸ ἔλεος καὶ φέρῃ με εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀοργησίας, καὶ ἐξορίσῃ ἀπ' ἐμοῦ τὸν φθόνον, τὸ γέννημα τοῦ διαβόλου. Κύλισον τὰς ὀλίγας σου ἡμέρας ἐρευνῶν τοὺς λογισμούς, καὶ ἀντιλέγων τοῖς φέρουσι ταραχήν. Νουθετῶν τὸν υἱόν σου ἐν φόβῳ Θεοῦ καὶ ὑπομιμνήσκων αὐτόν τὰ σφάλματα αὐτοῦ, εἰδὼς ὅτι καὶ αὐτὸς ἀνθρωπὸς ἐστιν ὑποκείμενος πειρατηρίοις.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, δώῃ ὑμῖν εἰρηνικὴν κατάστασιν καὶ οἴκησιν κατὰ φόβον αὐτοῦ. Θαυμάζω δὲ πῶς ἀναγινώσκετε τὴν Γραφὴν λέγουσαν· «ἀδελφοὶ χαίρετε ὅταν πειρασμοῖς περιπέσῃτε ποικίλοις», καὶ οἱ μηδαμινοὶ ταρασσουσιν ὑμᾶς. Γινῶτε κἂν ποῦ ἐστε καὶ οἶαν ἔχετε δύ-

Ἐπίκριση

Αἰδελφέ περιπόθητε, μοῦ ἔγραψες γιά ἓνα θέμα πού εἶναι πάνω ἀπό τή δύναμή σου, δηλαδή νά σοῦ ἐπιβάλω κάτι πού δέν μπορεῖς νά τό σηκώσεις. Διότι μοῦ ζήτησες νά σοῦ δώσω κανόνα ἀρχαρίου, πού δέν ἔλαβε ἀκόμη τό σχῆμα. Ἡ τάξη τοῦ ἀρχαρίου εἶναι αὐτή: Νά ζεῖ μέ πολλή ταπείνωση, νά μή λογαριάζει τόν ἑαυτό του σέ τίποτε. Νά μή λееί τί εἶναι αὐτό ἢ γιατί αὐτό, ἀλλά νά τό δέχεται ὅλα μέ πολλή ὑπακοή καί ὑποταγή. Νά μήν ἐξισώνει τόν ἑαυτό του μέ κάποιον ἄλλο. Νά μή λееί αὐτόν τόν τιμοῦν, γιατί ἔμένα δέν μέ τιμοῦν, αὐτός ἀναπαύεται σέ ὅλα, γιατί ἐγώ δέν ἀναπαύομαι; Ἐκὼμη καί ἂν περιφρονεῖται σέ ὅλα, νά μήν ἀγανακτεῖ. Αὐτά εἶναι τά ἔργα τοῦ ἀληθινοῦ ἀρχαρίου, πού θέλει πραγματικά νά σωθεῖ. Καί αὐτά εἶναι βαριά νά τό σηκώσεις, λόγω τῆς ἀρρώστιας σου καί τῶν γηρατειῶν σου. Ἐσὺ λοιπόν ζήτησες νά βαστάξεις τό βαρὺ, ἐγώ ὅμως σοῦ δίνω τό πιό ἑλαφρὺ, χωρίς νά σέ βιάσω, ἀλλά σάν συμβουλή: Ἔχε τόν ἀδελφό ὡς τέκνο, ὅπως σοῦ ξαναεῖπα — ὅπως βέβαια τόν ἔχεις — ἔστω καί ἂν ἀπό πειρασμό ἀναπαύσει κάποιον ἄλλο περισσότερο ἀπό σένα. Καί ἂν ἴσως ὁ Θεός θέλει νά ἀναπαύσει τόν ἄλλο ἀδελφό καί σύ νά θλιβεῖς καί γι' αὐτό τόν πληροφορήσει νά πράξει ἔτσι, ἐσὺ βάσταξέ το, μή στενοχωρηθεῖς. Διότι «μέ τήν ὑπομονή στίς θλίψεις κερδίζουμε καί σώζουμε τίς ψυχές μας» (Λουκ. 21, 19). Καί δέν μπορούμε νά συμμετάσχουμε στά παθήματα τοῦ Χριστοῦ, παρά μόνο μέ τήν ὑπομονή στίς θλίψεις. Κράτα λοιπόν τήν εὐχαριστία σέ ὅλα, διότι πρεσβεύει στό Θεό ὑπέρ τῆς ἀδυναμίας μας.

Ὁ κανόνας πού σοῦ βάζω εἶναι νά ἡσυχάζεις, προσέχοντας τούς λογισμούς σου, ἔχοντας τό φόβο τοῦ Θεοῦ. Δηλαδή, πῶς θά συναντήσω τό Θεό; Πῶς πέρασα τό παρελθόν; Ἄς μετανοήσω, ἔστω καί τώρα, πού πλησίασε ἡ ἔξοδός μου ἀπό τή ζωὴ καί ἄς σηκώσω τόν πλησίον μου καί τίς θλίψεις του καί τούς πειρασμούς του, ἔως ὅτου μέ ἐλεήσει ὁ Κύριος καί μέ φέρει σέ κατάσταση ὁρμησῆς καί ἐξορίσει ἀπό μένα τό φθόνο, τό γέννημα τοῦ διαβόλου. Πέρασε τίς λίγες ἡμέρες πού σοῦ ἀπομένουν, ἐρευνώντας τούς λογισμούς καί ἀντιλέγοντας σέ ὅσους ἀπ' αὐτούς σοῦ φέρνουν ταραχή. Νά νοθετεῖς τόν υἱό σου μέ φόβο Θεοῦ, ὑπενθυμίζοντάς του τά σφάλματά του, ἔχοντας ὑπόψη σου ὅτι καί αὐτός εἶναι ἀνθρώπος καί ὑπόκειται σέ πειρασμούς.

Ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, εἶθε νά σᾶς χαρίσει ἀσάλευτη εἰρήνη καί ἡ συγκατοίκησή σας νά εἶναι σύμφωνα μέ τό φόβο Του. Ἀπορῶ δέ πῶς διαβάζετε τή Γραφή πού λέει: «Ἀδελφοί, νά χαίρεστε ὅταν πέσετε σέ ποικίλους πειρασμούς» (Ἰακ. 1, 2) καί σᾶς οἱ μηδαμινοὶ αὐτοὶ πειρασμοὶ σᾶς συνταράζουν. Διαπιστῶστε τουλάχιστον σέ ποιά κατάσταση βρισκόσαστε καί ποιά δύναμη ἔχετε. Καί ἄς ταπεινωθεῖ ὅποιος εἶναι σιδηροτρά-

ναμιν, καὶ ταπεινωθῇ ὁ σιδηροτράχηλος καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἔσται μεθ' ὑμῶν.

Συγχωρήσατέ μοι καὶ εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μὴ ἀκούσω «ὁ διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις»; Καὶ τί ποιήσω τῇ ἀγάπῃ; Ὅμως τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἔστι τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Θεοῦ.

ρπη'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Λέγει μοι ὁ λογισμός, εἶπας ἅπαξ καὶ δεκάκις τῷ ἀδελφῷ, ἄφες αὐτὸν λοιπὸν ποιῆσαι εἴ τι θέλει· καὶ ἀμερίμνησον ὡς εἶπον οἱ Πατέρες.

Ἀπόκρισις

Αδελφὲ ποθεινότατε καὶ ὁμόψυχε, εἰρήνη σοι ἔστω, ἣν ἔδωκεν ὁ Κύριος τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Εἰρήνην γὰρ πρῶτον ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξορίζων ἀπ' αὐτῶν πάντας τοὺς σαρκικοὺς λογισμοὺς καὶ πᾶν νόημα διαβολικόν, ἵνα καθαραὶ εὐρεθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν καὶ καθαρῶς δέξωνται τὰ μαθήματα καὶ τὰ ἐντάλματα τοῦ αὐτῶν Δεσπότου. Οὕτω καὶ σύ, ἀγαπητέ, δεξιόμενος τὴν φοβερὰν εἰρήνην ταύτην, οὐ παρ' ἐμοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, συνετῶς καὶ ἀταράχως ἐτοιμάσων σεαυτὸν τοῦ ἀκοῦσαι καὶ ποιῆσαι. Οἶδας γὰρ πῶς θέλω σε λαβεῖν καὶ ἀναπερῶσαι εἰς τὸν οὐρανόν· πανταχόθεν ὁ διάβολος περιέρχεται τaráξει σε διὰ φθόνου, δι' ὀργῆς καὶ οὐχ εὖρε χώραν καὶ εἰς τὰ μηδαμινὰ εὖρέ σε χλευαζόμενον, καὶ εἰς αὐτὰ πολεμεῖ σε καὶ τaráπτει διὰ σοῦ καὶ τὸν ἀδελφόν. Καὶ τοῦτο, ὅτι ἔγραψά σοι εἰς τὰς προτέρας ἐπιστολάς εἰπεῖν τῷ ἀδελφῷ τὰ σφάλματα αὐτοῦ καὶ νουθετῆσαι αὐτόν· ἢ κακῶς εἶπον καὶ σὺ κατεφρόνησας· ἢ καλῶς καὶ σὺ ἠττήθης τῷ πολέμῳ. Καὶ χαίρει λοιπὸν κατὰ σοῦ ὁ διάβολος καὶ ἔρχεται ἔχων τὰ πικρὰ δικαιώματα καὶ λέγει σοι· εἶπον ἅπαξ καὶ δεκάκις, ἀλλὰ ἄφες αὐτὸν ποιῆσαι ὡς θέλει, καὶ ἀμερίμνησον ὡς εἶπον οἱ Πατέρες, καὶ χλευάζουσί σε καὶ εἰς τοῦτο. Ἀπέχεις γὰρ τοῦ μέτρου τούτου, ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ θέλεις μαθεῖν;

Ὁ Κύριος εἶπε περὶ τῶν δένδρων, ὅτι καὶ αὐτὰ γεννῶσι καρπούς. Μάθε τί γεννᾷ σοι ἢ παρὰ τοῦ διαβόλου σιωπῇ, ταραχάς, ὀργάς· ὁπότε καὶ ἀπὸ αὐτοῦ ὀρμᾶς εἰς τὸ πρᾶγμα ἄνευ ἐρωτήσεως, παγιδεύῃ ταχὺ· οὕτω γὰρ πά-

10. Ἡ σιωπὴ εἶναι ἄλλοτε καρπὸς ἀρετῆς, καὶ ἄλλοτε καρπὸς πονηρίας καὶ κακίας. Τὰ προῖοντα τῆς φανερώσουσιν τὴν ποιότητα καὶ τίς ρίζες τῆς. Στὴν ἐνάρετη καὶ ἀσκητικὴ σιωπῇ, κυριαρχεῖ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. Στὴν πονηρὴ σιωπῇ, κυριαρχεῖ ὁ διάβολος. Ὁ ἀγωνιζόμενος Χριστοκεντρικῶς, δὲν ἀμελεῖ τὸν διαρκὲς ἔλεγχον τῆς σιωπῆς του. Ζητεῖ πάντοτε τὸ φωτισμὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, γιὰ αὐτογνωσίαν καὶ αὐτοέλεγχον, καὶ δὲν λησμονεῖ τὸν πρῶτον καὶ βασικὸν «ἐχθρόν» του, τὸν ἑαυτὸν του. Στὸ μάθημα αὐτό, σχεδὸν ὅλοι, εἴμαστε ἐκ τῶν πραγμάτων ἀνεξεταστοί.

χηλος, δηλαδή θεληματικά πείσμων καί αντιρρησίας καί τότε ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ θά εἶναι μαζί σας.

Συγχωρέστε με καί εὐχηθεῖτε γιά μένα, γιά νά μήν ἀκούσω τό : « Ἐσύ πού διδάσκεις τόν ἄλλο, τόν ἑαυτό σου δέν τόν διδάσκεις;» (Ρωμ. 2, 21). Ἄλλά τί νά κάνω πού μέ ἀναγκάζει ἡ ἀγάπη; Ὅμως τό ἔλεος ἀνήκει στό Δεσπότη μας Θεό.

188

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Μοῦ λέει ὁ λογισμός μου: Ἀφοῦ μίλησες στὸν ἀδελφό μία καί δέκα φορές, ἄφησέ τον λοιπόν νά κάνει ὅπως θέλει καί ἀμερίμνησε, ὅπως εἶπαν οἱ Πατέρες.

Ἀπόκριση

Α δελφέ περιπόθητε καί ὁμόψυχε, ἡ εἰρήνη πού ἔδωσε ὁ Κύριος στοὺς μαθητές Του, ἃς εἶναι μαζί σου. Διότι πρῶτα τοὺς ἔδωσε εἰρήνη, ἐξορίζοντας μακριά ἀπ' αὐτοὺς ὅλους τοὺς σαρκικούς λογισμοὺς καί κάθε διαβολικὴ σκέψη, γιά νά εἶναι οἱ καρδιές τους καθαρές καί μέ καθαρότητα νά δεχτοῦν τὰ μαθήματα καί τὰ προστάγματα τοῦ Δεσπότη τους. Ἔτσι καί σύ ἀγαπητέ, ἀφοῦ δεχθεῖς τὴ φοβερὴ αὐτὴ εἰρήνη, ὄχι ἀπὸ μένα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Σωτῆρα Ἰησοῦ Χριστό, συνετά καί ἀτάραχα ἐτοίμασε τὸν ἑαυτό σου νά ἀκούσει καί νά πράξει. Διότι γνωρίζεις πόσο μεγάλη εἶναι ἡ ἐπιθυμία μου νά σέ ἀναλάβω καί νά σέ φτερώσω, ὥστε νά πετάξεις στοὺς οὐρανούς. Ὁ διάβολος ἀπ' ὅλες τίς μεριές τριγυρίζει γιά νά σέ ταραξεί μέ τό φθόνο καί τὴν ὀργή. Καί ἐπειδὴ δέν βρῆκε τρόπο νά τό κάνει στὰ μεγάλα, στὰ μηδαμινὰ σέ βρῆκε ἐμπαιζόμενο ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου καί σ' αὐτὰ σέ πολεμαίει καί ταραίζει μαζί μέ σένα καί τὸν ἀδελφό. Καί ἐγίνε αὐτό, ἐπειδὴ σοῦ ἔγραψα στίς προηγούμενες ἐπιστολές νά μιλήσεις στὸν ἀδελφό γιά τὰ σφάλματά του καί νά τὸν νουθετήσεις. Τώρα, ἢ δέν μίλησα ὀρθά καί σύ τὰ περιφρόνησες ἢ μίλησα ὀρθά καί σύ νικήθηκες στὸν πόλεμο. Καί τό ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι χαίρεται ὁ διάβολος μέ σένα καί ἔρχεται φέρνοντας μαζί του καί τὰ πικρά δικαιώματα καί σοῦ λέει: «Τοῦ μίλησες μία καί δέκα φορές, ἃς τονε λοιπόν νά κάνει ὅ,τι θέλει καί παῦσε νά μεριμνᾷς γι' αὐτόν, ὅπως εἶπαν οἱ Πατέρες». Ἀλλὰ πάνω σ' αὐτὴν τὴν ἀπόφαση εἶναι πού οἱ δαίμονες σέ περιπαίζουν. Διότι δέν ἔχεις φτάσει στὰ μέτρα αὐτὰ τῶν Πατέρων, εἶσαι τόσο μακριά, ὅσο ἀπέχει ὁ οὐρανός ἀπὸ τὴ γῆ. Θέλεις λοιπόν νά τό καταλάβεις πῶς γίνεται;

Ὁ Κύριος εἶπε γιά τὰ δέντρα ὅτι γεννοῦν καρπούς. Πρόσεξε νά μάθεις τί γεννᾷ σέ σένα ἡ σιωπή¹⁰ πού σοῦ ἐμπνέει ὁ διάβολος. Ταραχές καί ἐξοργισμούς! Ὅποτε ἀπὸ μόνος σου ὁρμᾷς στό θέμα πού προκύπτει, χωρίς νά ρω-

σχουσιν οἱ ἀφελεῖς ὡς ἀμαθεῖς. Καὶ δηλόν σοι ποιήσω, ὅτι ἡ μακροθυμία σου οὐκ ἔστι κατὰ Θεόν· ὅτι θησαυρίζων πολλὰς ἡμέρας, εἰς μίαν κενοῖς τὸ βάλαντιον καὶ εὐρίσκεται κενόν· ἡ δὲ κατὰ Θεὸν μακροθυμία, οὐ λαλεῖ ὅλως ἕως τέλους. Καὶ ὁμοιος εἶ, κύριε ἀδελφέ, ὡς δεσπότης πρὸς τὸν αὐτοῦ δοῦλον. Ἀντὶ τοῦ δοῦναι αὐτῷ ἓνα κόσσον λέγων αὐτῷ τὰ σφάλματα αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ εἰρήνη, μακροθυμεῖς πολλὰς ἡμέρας καὶ ὕστερον παρέχεις αὐτῷ ἐν ἐπινώτιον, (ἥτοι πληγὴν θανατηφόρον) καὶ λαμβάνεις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

ρπθ'

Ὁ αὐτὸς ἠρώτησε τὸν ἄλλον Γέροντα τὰ αὐτά.

Καὶ εἰ ὀφείλει μεταβῆναι ἐκ τοῦ κελλίου, τάχα γὰρ παύεται ὁ πόλεμος.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου.

Εἰ προσεῖχες καὶ ἐξηκολούθεις τῇ ἀποκρίσει τοῦ Γέροντος, λέγοντός σοι μὴ ψηφίσαι σεαυτὸν ἐν τινι, μὴ ζητῆσαι τὴν ἰσότητα ἄλλου, ἀναπαῖναι εἶχες καὶ μὴ ἔλθεῖν εἰς ταραχὴν καὶ οὐκ ἦν ἐμοῦ χρεῖα, οὐδὲ ἄλλου τινός. Βλέπε, ἀδελφέ, ὅτι χλευάζῃ ὑπὸ δαιμόνων. Λέγεις τὰ παραπτώματα τοῦ ἀδελφοῦ εἶναι ἀληθινά· καὶ εἶπέ μοι, ἀκριβῶς οἶδας ὅτι εἰσὶν ἀληθινά; Τὸ γὰρ εἰπεῖν παραπτώματα τινός ἀπὸ ὑποψίας, ἐνίως οὐχ εὐρίσκονται ἀληθινὰ τὰ παραπτώματα. Περὶ ποίων οὖν εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἀνθρώποις « Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν»; Περὶ ποίων ἔλεγε, περὶ τῶν ἀληθινῶν ἢ τῶν ἀπὸ ὑποψίας; Πάντως περὶ τῶν ἀληθινῶν. Καὶ πῶς κρίνεις καὶ κατακρίνεις τὸν ἀδελφόν σου διὰ τὰ παραπτώματα τῶν τριῶν ἑβδομάδων καὶ οὐκ οἶδας ὅτι εἰς κατάκρισιν μεγάλην βάλλεις σεαυτόν; Καὶ γὰρ ἐὰν ἀπαιτῇς τὸν ἀδελφόν σου ταῦτα, ἔχει ὁ Θεὸς ἀπαιτῆσαί σε τὰ ἐκ νεότητός σου μέχρι τοῦ νῦν. Ποῦ ἔστι ὁ λέγων· «ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν»; Ποῦ τό «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε»; Ποῦ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Γέροντος ἡ δυναμένη σε κανονίσαι; Ἀντὶ εὐχαριστίας ταῦτα; Οὐκ οἶδας τί λέγεις. « Ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν» καὶ τὰ λοιπά. Καὶ πῶς ὑπηρετεῖ ὑμῖν ὁ

τήσεις και χωρίς να πάρεις εὐλογία καὶ ἀμέσως παγιδεύεσαι. Αὐτὰ παθαίνουν οἱ ἀφελεῖς, σὺν ἀμαθείς πού εἶναι. Καί θά σοῦ ἀποδείξω ὅτι ἡ μακροθυμία πού δείχνεις μέ τή σιωπῇ δέν εἶναι κατά Θεό, διότι ἀποθηκεύεις τό θυμό πολλές ἡμέρες σιωπώντας καί σέ μιά στιγμή ἀδειάζεις ὅλο τόν ἀποθηκευμένο θυμό, χωρίς νά μπορεῖς νά τόν συγκρατήσεις, ἔστω καί μερικῶς. Ἐνῶ ἡ μακροθυμία πού γίνεται κατά Θεό, κρατᾷ σιωπῇ μέχρι τέλους. Ἄλλὰ ἐσύ, κύριε ἀδελφέ, εἶσαι ὅμοιος μέ ἐκεῖνο τόν κύριο, πού ἀντί νά δώσει στό δοῦλο του ἕνα μπάτσο καί νά τοῦ φανερώσει τά σφάλματά του, ὥστε νά ἐπικρατήσῃ μετὰ εἰρήνη, μακροθυμεῖς πολλές ἡμέρες καί στό τέλος τοῦ δίνεις ἕνα γερό καί θανατηφόρο κτύπημα, πού δέν τό περιμένει καί παίρνεις ἐπάνω σου τήν ψυχὴ του (φορτώνεσαι τήν εὐθύνη γιά τό θάνατο τῆς ψυχῆς του).

189

Ὁ ἴδιος ρώτησε τόν ἄλλο Γέροντα τά ἴδια.

Ἐπίσης ἂν πρέπει νά ἀλλάξει κελλί, μήπως ἔτσι σταματήσει ὁ πόλεμος.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου.

Α ὡν πρόσεχες καὶ ὑπάκουες στήν ἀπάντηση πού σοῦ ἔστειλε ὁ Γέροντας, ἡ ὁποία λέει «νά μή λογαριάσεις τόν ἑαυτό σου σέ τίποτα καί νά μήν ἐξισωθεῖς μέ ἄλλον», θά εἶχες ἀναπαυθεῖ καί δέν θά ταραζόσουν οὔτε θά εἶχες τή δική μου ἀνάγκη ἢ κάποιου ἄλλου. Πρόσεχε, ἀδελφέ, διότι χλευάζεσαι ἀπό τούς δαίμονες. Λές ὅτι τά παραπτώματα τοῦ ἀδελφοῦ εἶναι ἀληθινά. Ἀλλά γιά πές μου, τό ξέρεις καλά πῶς εἶναι ἀληθινά; Διότι τό νά ἀναφέρει κάποιος τά παραπτώματα ἐνός ἄλλου, ὅπως ὁ ἴδιος τά ὑποψιάζεται, πολλές φορές δέν βρίσκονται νά εἶναι ἀληθινά. Ἀλλά γιά ποιά παραπτώματα εἶπε ὁ Κύριος στούς ἀνθρώπους «ἀλήθεια, σᾶς λέω, ἂν δέν συγχωρήσετε στούς συνανθρώπους σας τά παραπτώματά τους, οὔτε ὁ Πατέρας σας ὁ Οὐράνιος θά συγχωρήσει τά δικά σας»; (Ματθ. 6, 15). Ποιά παραπτώματα ἐννοοῦσε, τά ἀληθινά ἢ τά ὑποτιθέμενα; Ὅπως οἰδοῦνται τά ἀληθινά. Πῶς λοιπόν ἐσύ κρίνεις καί κατακρίνεις τόν ἀδελφό σου γιά τά παραπτώματα πού ἔγιναν τίς τρεῖς τελευταῖες ἐβδομάδες; Δέν γνωρίζεις ὅτι βάζεις τόν ἑαυτό σου σέ μεγάλη κατάκριση; Διότι, πράγματι, ἂν ἐσύ ἀπαιτεῖς ἀπό τόν ἀδελφό σου αὐτά πού ἔγιναν καί ὁ Θεός θά σοῦ ἀπαιτηθεῖ ὅσα ἔπραξες ἀπό τότε πού ἦσουν νέος μέχρι τώρα. Ποῦ πῆγε ἐκεῖνος πού λέει: «Ὁ ἥλιος νά μή δύσει καί σεῖς νά εἰσθε ἀκόμη ὀργισμένοι μεταξύ σας»; (Ἐφεσ. 4, 26). Ποῦ πῆγε τό «ἀλλήλων τά βάρη βαστάζετε»; (Γαλ. 6, 2). Ποῦ ἡ ἐπιστολή τοῦ Γέροντα πού εἶχε τή δύναμη νά σέ βάλει σέ σειρά; Ἀντί εὐχαριστίας, αὐτά; Δέν καταλαβαίνει τή σημασία τοῦ ψαλμικοῦ στίχου πού λέει: «Μοῦ ἀνταπέδωσαν κακά ἀντί γιά τίς εὐεργεσί-

ἀδελφός, οὐχὶ διὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀγάπην αὐτοῦ; Καὶ πῶς πλήσσετε τὸν λογισμὸν αὐτοῦ;

Πρόσχες, ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ ἔξοδός σου, ὥς καὶ ἤκουσας καὶ ὁμολογεῖς· καὶ οὐκ ἀφίᾳσί σε οἱ δαίμονες κρατῆσαι τὸ ἀψήφιστον καὶ ἀναπαῖναι. Πολέμῃσιν πρὸς τοὺς φέροντάς σοι ταραχὴν λογισμούς, καθὼς καὶ ὁ καλόγηρος ἐδήλωσε, καὶ εὕρισκες βοήθειαν.

Λοιπὸν ἐὰν περιστραφῇς εἰς μυρία μάγγανα, ἐὰν εἴ τι δήποτε ποιήσης, ἐὰν μεταβῇς, ὅποτε πόλεμος καὶ πειρασμός ἐστιν, οὐχ ὑπάγει ἀπὸ σοῦ, ἐὰν μὴ πυκτεύσης πρὸς τοὺς λογισμούς. Ἐὰν ἔχῃς ἐκ τῶν ἰδίων κόπων μικρὸν τι συμμίξαι μετὰ τῆς δεήσεως τῶν ἁγίων· «πολλὰ γὰρ ἰσχύει ὅταν ᾖ ἐνεργουμένη». Εἰπὲ τῷ λογισμῷ· αὐριον ἀποθνήσκεις· κράτει τὸ ἀψήφιστον καὶ ἀναπαύη.

Ὁ Κύριος δώῃ σοι τὴν εἰρήνην αὐτοῦ. Ἀμήν.

ρζ΄

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Πάτερ, ἐνουθέτησα ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ τὸν ἀδελφὸν καὶ οὐκ ἐδέξατο, καὶ ἐταράχθη. Τί οὖν ποιήσω καὶ ἐὰν συντύχω, οἷς ἐκέλευσας ἀδελφοῖς; Εἰπέ μοι, εἰ μηδεὶς ἐκ τούτου λαμβάνει λογισμούς.

Ἀπόκρισις

Επειδὴ οὐ νοοῦμεν τί λέγομεν, πᾶσα νουθεσία ἐῷσα ταραχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, αὕτη νουθεσία κατὰ Θεὸν οὐκ ἔστι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐνεργείας τοῦ διαβόλου, μεμιγμένη μετὰ δικαιώματος. Εἰ κατὰ Θεὸν ἐνουθέτησας τὸν πλησίον, πῶς ἐταράχθης; Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη οὐκ ἀφήσι ταραχθῆναι τινά· ἀλλὰ κἂν ἀπέλθῃ ὁ νουθετούμενος καὶ καταλαλήσῃ αὐτοῦ, οὐ ταράσσεται, ἀλλὰ βαστάζει τὰ βάρη αὐτοῦ. Ἐφανερώθη δὲ καὶ ἡμῖν τὸ πρᾶγμα, ὅτι πειρασμός ἦν, ἀλλ' ὁ Θεὸς κατήργησεν αὐτὸν καὶ καταργεῖ. Ὁ Κύριος δώῃ ὑμῖν τὴν ὑγιεῖαν ψυχῆς καὶ σώματος, τοῦ συνιέναι τί εἰσι τὰ μηχανήματα τοῦ πονηροῦ καὶ ἐξελῆσαι ἀπ' αὐτῶν.

Εὔχεσθε ὑπὲρ ἐμοῦ.

Περὶ δὲ τῆς συντυχίας ὧν εἶπας ἀδελφῶν, ὅποτε κατὰ ἀγάπην Θεοῦ γίνεται, οὐκ ἀφήσι σκάνδαλον εἶναι εἰς τὸ μέσον, ἀλλ' εἰς οἰκοδομήν.

ες πού ἔκανα»; (Ψαλμ. 34, 12) κ.τ.λ. Καί δέν μοῦ λές, πῶς σέ διακονεῖ ὁ ἀδελφός; Δέν σέ διακονεῖ γιά τό Θεό καί τήν ἀγάπη Του; Πῶς λοιπόν χτυπᾷς τό λογισμό του;

Πρόσεχε, διότι εἶναι κοντά ἡ ἔξοδός σου, ὅπως τό ἄκουσες καί τό ὁμολογεῖς. Καί οἱ δαίμονες δέν σ' ἀφήνουν νά βιώσεις εἰλικρινά ὅτι δέν πρέπει νά ἀπαιτεῖς ἀπό τούς ἄλλους νά σέ ὑπολογίζουν καί ἔτσι νά ἀναπαυθεῖς. Πολέμησε πρὸς τούς λογισμούς πού σοῦ φέρνουν ταραχή, καθώς καί ὁ Γέροντας σοῦ ὑπέδειξε καί θά βοηθηθεῖς.

Λοιπόν, ὅταν βρίσκεσαι σέ πόλεμο καί πειρασμό, ἔστω καί ἂν στριφογυρίζεις γύρω ἀπό μύρια μαγγάνια ἢ κάνεις ὅ,τιδήποτε ἄλλο ἢ ἀλλάξεις κελλί, ἂν δέν πυγμαχήσεις μέ τούς λογισμούς σου, ὁ πειρασμός δέν φεύγει ἀπό σένα. Ὁ ἄνθρωπος ἀνάμιξε καί σὺ λίγο ἀπὸ τό δικό σου κόπο, μαζί μέ τή δέηση τῶν Ἁγίων. Διότι «ἔχει πολύ δύναμη ἡ δέησή τους, ὅταν συνεργοῦμε καί ἡμεῖς» (Ἰακ. 5, 16). Πές στό λογισμό σου «αὔριο θά πεθάνεις!» Προσπάθησε νά βιώσεις τό ὅτι «εἶσαι ἀχρεῖος δοῦλος» καί θά ἀναπαυθεῖς.

Ὁ Κύριος νά σοῦ δώσει τήν εἰρήνη Του. Ἀμήν.

190

Τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο.

Πάτερ, νουθέτησα τόν ἀδελφό μέ τήν κατά Θεό ἀγάπη, ἀλλά δέν δέχθηκε καί ταραχθῆκα. Τί νόημα ἔχει λοιπόν νά συναντηθῶ καί νά συνομιλήσω μέ τούς ἀδελφούς πού μοῦ πρότεινες; Πές μου, ὑπάρχει κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς πού μπορεῖ νά ἀκούει τούς λογισμούς τοῦ ἀδελφοῦ του;

Ἀπόκριση

Επειδὴ δέν καταλαβαίνουμε τί λέμε ἄκουσε· κάθε νουθεσία πού ἀφήνει νά μπεῖ ταραχή στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, δέν εἶναι κατά Θεό, ἀλλά προέρχεται ἀπὸ τήν ἐνέργεια τοῦ διαβόλου καί εἶναι ἀναμεμιγμένη μέ τό δικαίωμα. Ὁ ἄνθρωπος νουθέτησε τόν πλησίον σου κατά Θεό, πῶς ταραχθήκες; Διότι ἡ κατά Θεό λύπη δέν ἀφήνει κάποιο νά ταραχθεῖ. Ἀλλά καί ἂν ἀκόμη φύγει ὁ νουθετούμενος καί πάει καί κατακρίνει τόν ἀδελφό πού τόν νουθέτησε, αὐτός δέν ταραζεται, ἀλλά βαστάζει τά βάρη τοῦ κατηγόρου του. Ἐχει γίνει φανερό καί σέ μᾶς λοιπόν ὅτι ἡ νουθεσία αὕτη ἦταν πειρασμός, ἀλλά ὁ Θεός τόν κατήργησε καί τόν καταργεῖ συνεχῶς. Ὁ Κύριος εἶθε νά σᾶς δώσει τήν ψυχική καί σωματική ὑγεία γιά νά ἀντιλαμβάνεσθε ποιές εἶναι οἱ μηχανορραφίες τοῦ πονηροῦ καί νά ξεφεύγετε ἀπ' αὐτές.

Εὔχεσθε γιά μένα.

Ὅσο γιά τή «συντυχία» τῶν ἀδελφῶν πού ρωτᾷς, ὅταν γίνεται σύμφωνα μέ τήν κατά Θεό ἀγάπη, δέν σκανδαλίζει ἀλλά οἰκοδομεῖ τίς ψυχές.

ρζα'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἄββα, πάνυ θλίβει με ὁ ἀδελφός· καὶ εἰ δυνατόν ἡδέως ἔχω αὐτὸν ἀλλάξαι. Λέγει δέ μοι ὁ λογισμός, ὅτι εἰ ἤμην κατ' ἐμαυτόν, οὐκ εἶχον θλιβῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον σωθῆναι. Εἰπέ μοι οὖν εἰ οὕτως συμφέρει.

Ἀπόκρισις Ἰωάννου.

Αἰ δελφέ, μὴ θλίψῃ σε τὸ δικαίωμα λέγον· εἰ ἤμην κατ' ἐμαυτόν, οὐκ εἶχον θλιβῆναι, ἀλλὰ μᾶλλον σωθῆναι· ἐπεὶ καταργεῖς τὴν Γραφήν, λέγουσαν· «πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων». Καὶ πάλιν· «πολλαὶ αἱ μάστιγες τοῦ ἁμαρτωλοῦ». Εἴτε οὖν δίκαιος εἶ, εἴτε ἁμαρτωλός, βαστάσαι ὀφείλεις τὴν μέμψιν· οὐ δυνάμεθα γὰρ εἶναι ἄνευ θλίψεως, ὑπομονὴν ἡμᾶς διδάσκει. Καὶ εὐρίσκομεν ἄριστον διδάσκαλον τὸν Ἀπόστολον λέγοντα· «τῇ θλίψει ὑπομένοντες»· καὶ γὰρ πρόκεινται αἱ θλίψεις τοῖς μέλλουσι σώζεσθαι· ὁ γὰρ Κύριος εἶπεν «ἐν τῇ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε». Καὶ πάλιν «διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ὑμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».

Βλέπε, ἀδελφέ μου, ὅτι θέλων σε σωθῆναι ὁ εἰπὼν «περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου» ἀφῆκέ σε μικρὸν θλιβῆναι, ἵνα εὖρῃς ἐκεῖ τὸ ἔλεος παρ' αὐτοῦ ἀντὶ τῆς ὑπομονῆς ἐν τῇ ὥρᾳ τῇ φοβερᾷ ἐκείνῃ. Ἐὰν γὰρ κατὰ πάντα θέλωμεν τὴν ἀνάπαυσιν, ἀκοῦσαι ἔχομεν, ἀπελάβετε τὰ ἀγαθὰ ὑμῶν ἐν τῇ ζωῇ ὑμῶν. Ὅλα τὰ πάθη δι' ἡμᾶς ὑπέμεινεν ὁ Θεοπότης ἡμῶν, καὶ πῶς ἡμεῖς μνημονεύοντες αὐτῶν οὐχ ὑπομένομεν, ἵνα συγκοινωνοὶ αὐτῷ γενώμεθα; Βλέπε, ὅτι ἐντολὴν ἔχομεν ἐν παντὶ εὐχαριστεῖν· μὴ ἐλκύσῃ ἡμᾶς ὁ μισόκαλος εἰς ἀχαριστίαν καὶ ἀπολέσωμεν ὅλα.

Καὶ περὶ τοῦ λαβεῖν ἄλλον ἀδελφόν, τῷ ἄββα οὐκ ἐνὶ βαρὺ τὸ δοῦναι σοὶ ἄλλον· τὸ αὐτὸ γὰρ ἐστὶν αὐτῷ. Ἐὰν οὖν φθάσῃς λαβεῖν ἄλλον καὶ εὐρεθῇ θλίβων σε ἐν τινι, τί πάλιν ἔχεις ποιῆσαι; Εἰ γὰρ καὶ ὁμαλός ἐστιν ὁ ἀδελφός, ἀλλ' ἔχει ἀκεραιότητα ὀλίγην. Οὐχ ὥς κωλύων σε λαβεῖν ἄλλον ταῦτα σοὶ

191

Τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ἄββά, ὁ ἀδελφός μέ στενοχωρεῖ πολὺ. Καὶ ἂν ἦταν δυνατόν, εὐχαρίστως θά μπορούσα νά τόν ἀλλάξω μέ κάποιον ἄλλο. Ἐπίσης μοῦ λέει ὁ λογισμός ὅτι ἂν ἤμουν αὐτὸς μόνος μου, δέν θά στενοχωριόμουν, ἀντίθετα θά σωζόμουν. Πές μου λοιπόν ἂν εἶναι αὐτό συμφέρον γιὰ μένα.

Ἀπόκριση Ἰωάννου.

Αἰδέλφ, φρόντισε νά μή στενοχωριέσαι, καλλιεργώντας στήν ψυχὴ σου τό δικαίωμα. Αὐτό εἶναι ἡ αἰτία γιὰ τήν ὁποία ἔφθασες νά πεις: «Ἄν ἤμουν μόνος μου, δέν θά στενοχωριόμουν τόσο, ἀλλά πιό εὐκολα θά ἔβρισκα τή σωτηρίά μου»· διότι ἔτσι καταργεῖς τή Γραφή πού λέει: «Πολλές εἶναι οἱ θλίψεις τῶν δικαίων» (Ψαλμ. 33, 20). Καί πάλι: «Πολλές οἱ μάστιγες τοῦ ἀμαρτωλοῦ» (Ψαλμ. 31, 10). Λοιπόν, εἴτε εἶσαι δίκαιος εἴτε εἶσαι ἀμαρτωλός, ὀφείλεις νά παραδεχθεῖς ὅτι κάνεις λάθος σ' αὐτό τό θέμα. Διότι δέν μπορούμε νά περάσουμε τήν ἐπίγεια ζωὴ μας χωρίς θλίψεις, ἀφοῦ μέσα σ' αὐτές μαθαίνουμε τήν ὑπομονή. Ἄλλωστε ἔχουμε καί ἄριστο δάσκαλο, τόν Ἀπόστολο πού λέει: «νά ὑπομένετε τή θλίψη» (Ρωμ. 12, 12), διότι οἱ θλίψεις ἀπλώνονται μπροστά σ' αὐτούς πού πρόκειται νά διεκδικήσουν τή σωτηρίά τους. Καί ὁ Κύριος εἶπε: «Σ' αὐτόν τόν κόσμον θά ἔχετε θλίψη» (Ἰωάν. 16, 33). Καί ἄλλοῦ: «Ἀνάμεσα ἀπό πολλές θλίψεις πρέπει νά μποῦμε στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν» (Πράξ. 14, 22).

Πρόσεχε, ἀδελφέ μου, διότι θέλοντας νά σέ σώσει Ἐκεῖνος πού εἶπε «εἶναι περίλυπη ἡ ψυχὴ μου μέχρι θανάτου» (Ματθ. 26, 38), σέ ἄφησε νά θλιβεῖς λίγο, γιὰ νά βρεῖς ἐκεῖ, ἀπό Αὐτόν τό ἔλεος, ἀντί γιὰ τήν ὑπομονή σου, τήν ὥρα ἐκείνη τή φοβερή, τῆς Κρίσεως. Διότι ἔάν σέ ὅλα ἐπιζητοῦμε τήν ἀνάπαυση, ἔχουμε νά ἀκούσουμε «ἀπολαύσατε τά ἀγαθὰ σας στή ζωὴ σας» (Λουκ. 16, 25). Ὁ Θεοπότης μας ὑπέμεινε γιὰ μᾶς ὅλα τά Πάθη καί πῶς ἐμεῖς, ἔχοντας στό νοῦ μας αὐτά τά Πάθη, δέν θά κάνουμε ὑπομονή, ὥστε ἡ ζωὴ μας νά γίνεи ὅμοια μέ τή δική Του; Πρόσεχε, διότι ἔχουμε ἐντολὴ νά ζοῦμε μέ εὐχαριστίαν πάντοτε καί σέ κάθε περίσταση τῆς ζωῆς μας. Νά μή μᾶς παρασύρει λοιπόν ὁ μισόκαλος στήν ἀχαριστίαν καί τά χάσουμε ὅλα.

Γιὰ ἐκεῖνο δέ πού λές, νά πάρεις ἄλλο ἀδελφό στό κελλί, γιὰ τόν Ἄββά δέν εἶναι δύσκολο νά σοῦ δώσει ἄλλον, διότι τό ἴδιο εἶναι γι' αὐτόν. Ὡς ὑποθέσουμε ὅμως ὅτι παίρνεις ἄλλον καί βρεθεῖ καί αὐτός νά σέ στενοχωρεῖ σέ κάτι, τί μπορεῖς νά κάνεις μετά; Γιατί μπορεῖ ὁ ἀδελφός πού θά ῥθεῖ νά εἶναι ὁμαλός, ἀλλά δέν μπορεῖ νά εἶναι τέλειος. Δέν σοῦ τά λέω αὐτά γιὰ νά

λέγω, ἀλλὰ τὸ δοκιμάσαι πάντα καὶ κρατῆσαι τὸ καλὸν συμβουλευέω σε. Ὡς γὰρ ὑπηρετεῖ σοι τις διὰ τὸν Θεόν, καὶ σὺ ὀφείλεις τὰ βάρη αὐτοῦ βαστάζειν, ἵνα ἀνταναπληρώσης τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. Ὅτι οὐ θέλω σου τὴν ἀνάπαυσιν; Ὁ Θεὸς οἶδεν, εἰ ἡδυνάμην, ἤθελον ὑπηρετῆσαί σοι πάσας τὰς ἡμέρας μου· καὶ τί ποιήσω, ὅτι ὁλος χρήσιμός εἰμι; Μισήσωμεν τὴν ἀνάπαυσιν τῆς σαρκός, βδελυκτὴ γάρ ἐστι τῷ Θεῷ, ἵνα μὴ ἀπαλλοτριώσῃ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα ὡς ὁμοψύχῳ ἔγραψά σοι, ὅτι ἐκ Θεοῦ ἐστὶν ἡμῖν θλιβῆναι ἡμᾶς μικρόν· ἄνευ γὰρ θλίψεως οὐκ ἔστι προκοπὴ κατὰ φόβον Θεοῦ.

Συγχώρησόν μοι, ὑπομονητέ, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵναβάλω ἀρχήν· εἰμι γὰρ λοιπὸν περὶ τὰ ἔσχατά μου.

ρζβ'

Ἀποκρίσις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Χ αῖρε, ἀδελφέ, καὶ εὐθύμει, καὶ μὴ ταραξῇ σε ὁ διάβολος εἰς ἀνωφελῇ. Τί νομίζει ἡ ἀγάπη σου, ὅτι χωρὶς συγχωρήσεως Θεοῦ γίνεται τὸ πειρασθῆναι τινα ἢ θλιβῆναι; Οὐχί· ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς συγχωρεῖ ἡμῖν ὁ Θεὸς ταῦτα γίνεσθαι καὶ βλέπων ὁ διάβολος ὅτι οὕτως ἐστίν, ἀντέστρεψεν ἡμῖν τὰ πράγματα, καθὼς καὶ ἀπ' ἀρχῆς, ἕως οὗ ἐξέβαλεν ἡμᾶς τῆς ἀγίας εἰρήνης ἐκ τοῦ Παραδείσου. Τί γὰρ οὐκ ἠλλοίωσεν ἡμῖν; Ἀντὶ τῆς ἀγί-

11. «Γιὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν ὁ διάβολος ἦταν ὁ πρῶτος ἀπὸ τούτων Ἀγγέλων πού ἐφυγε ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν κόλαση τοῦ δικοῦ του θελήματος. Ἡ πτώση αὐτῆ τοῦ Ἑωσφόρου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Ἀγγέλων, δέν εἶναι ἕνα γραφικὸ παραμῦθι, ἀλλὰ πνευματικὴ ἀλήθεια» (Καλλίστου Γουέαρ: Ὁ ὀρθόδοξος δρόμος, σελ. 67, Ἑκδ. Ἑπτάλοφος).

Καὶ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός στό «Περὶ Ὁρθοδόξου Πίστewς» ἔργο του συνοψίζει τὴ θέση τῆς Ὁρθοδοξίας σχετικὰ μὲ τὸν διάβολο:

«Ἐκ τούτων τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων πρωτοστάτης τῆς περιγεῖου τάξεως καὶ τῆς γῆς τὴν φυλακὴν ἐγχειρισθεὶς παρὰ Θεοῦ οὐ φύσει πονηρὸς γεγονώς, ἀλλ' ἀγαθὸς ὢν καὶ ἐπ' ἀγαθῷ γενόμενος καὶ μὴδ' ὅλως ἐν ἑαυτῷ παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ κακίας ἐσχηκώς ἔχνος, μὴ ἐνέγκας τὸν τε φωτισμὸν τὴν τε τιμὴν, ἣν αὐτῷ ὁ Δημιουργὸς ἐδωρήσατο, αὐτεξουσίῳ προαιρέσει, ἐτράπη ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν καὶ ἐπήρθη κατὰ τοῦ πεποιηκότος αὐτὸν Θεοῦ, ἀντάραι αὐτῷ βουληθεὶς καὶ πρῶτος ἀποστάς τοῦ ἀγαθοῦ ἐν τῷ κακῷ ἐγένετο· οὐδὲν γὰρ ἑτερόν ἐστι τὸ κακόν, εἰ μὴ τοῦ ἀγαθοῦ στέρησις... Συνεσπάσθη δὲ καὶ ἠκολούθησεν αὐτῷ καὶ συνέπεσε πλῆθος ἄπειρον τῶν ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένων ἀγγέλων... Πᾶσα οὖν κακία ἐξ αὐτῶν ἐπενοήθη καὶ τὰ ἀκάθαρτα πάθη. Καὶ προσβάλλειν μὲν τῷ ἀνθρώπῳ συνεχωρήθησαν, βιάζεσθαι δὲ τινα οὐκ ἰσχύουσιν· ἐν ἡμῖν γὰρ ἐστι δέξασθαι τὴν προσβολὴν ἢ μὴ δέξασθαι.... ὅπερ ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις ὁ θάνατος, τοῦτο τοῖς ἀγγέλοις ἡ ἔκπτωσις. Μετὰ γὰρ τὴν ἔκπτωσιν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μετάνοια, ὥστε οὐδὲ τοῖς ἀνθρώποις μετὰ τὸν θάνατον» (Περὶ Ὁρθοδόξου Πίστewς ΕΠΕ, Ι, σελ. 106, 109).

Ἡ δραστηριότητα λοιπὸν τοῦ διαβόλου ἦταν καὶ εἶναι, ἐνάντια στό Θεό καί στόν ἄνθρωπο, ἀναμφισβήτητη πραγματικότητα. Οἱ μεθοδεῖες καὶ τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου, προκειμένου νά

σέ ἐμποδίσω νά πάρεις ἕναν ἄλλον, ἀλλά σέ συμβουλεύω, γιά νά τά σκεφτεῖς ὅλα καί νά ἀποφασίσεις τό πιό καλό. "Ὅπως ὅμως σέ διακονεῖ κάποιος γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἔτσι καί σύ ὀφείλεις νά σηκώνεις τά βάρη του, γιά νά ἐκπληρώσεις τό νόμο τοῦ Χριστοῦ. Μήπως δέν θέλω τήν ἀνάπαυσή σου (καί σοῦ τά λέω αὐτά); 'Ὁ Θεός γνωρίζει ὅτι ἂν μπορούσα θά ἤθελα νά σέ διακονῶ ὄλες τίς ἡμέρες τῆς ζωῆς μου. Τί νά κάνω ὅμως πού ὁ Θεός θέλει νά εἶμαι ὁλότελα δοσμένος σέ κάτι ἄλλο; "Ας μισήσουμε τήν ἀνάπαυση τοῦ σώματος, διότι εἶναι βδελυκτὴ στό Θεό, γιά νά μή μᾶς ἀποξενώσει ἀπ' Αὐτόν. Αὐτά ὅλα σοῦ τά ἔγραψα γιατί σέ θεωρῶ ὁμόψυχό μου, ἀλλά καί γιά νά σοῦ πῶ ὅτι ὁ Θεός ἐπιτρέπει νά θλιβόμαστε λίγο, διότι χωρίς θλίψη δέν μπορούμε νά ζοῦμε προοδευτικά τή ζωή πού ἐμπνέει ἡ ὀρθή εὐλάβεια πρὸς τό Θεό.

Συγχώρεσέ με, ὑπομονητικέ, καί νά εὐχηθεῖς γιά μένα, γιά νά βάλω ἀρχή, διότι ὅπως ἀντιλαμβάνομαι, βρίσκομαι στό τέλος τῆς ἐπίγειας ζωῆς μου.

192

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τόν ἴδιο.

Α' δελφέ, νά χαίρεσαι, νά εὐθυμεῖς καί νά φροντίζεις ὥστε νά μή σέ ταραξεί ὁ διάβολος γιά πράγματα πού εἶναι ἀσήμαντα καί δέν συμβάλουν στή σωτηρία σου. Τί νομίζει ἡ ἀγάπη σου, ὅτι χωρίς τήν παραχώρηση τοῦ Θεοῦ γίνεται νά μπεῖ σέ πειρασμό κάποιος ἢ νά θλιβεῖ; "Ὁχι. 'Αλλά γιά τήν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς μας παραχωρεῖ ὁ Θεός σέ μᾶς νά γίνονται αὐτά τά πράγματα. Καί βλέποντας ὁ διάβολος¹¹ ὅτι γι' αὐτό γίνονται, τά ἔστρεψε ἀκριβῶς πρὸς τό ἀντίθετο, ὅπως ἔκανε καί τότε στήν ἀρχή τῆς δημιουργίας, μέχρι πού μᾶς ἐξόρισε ἀπό τήν ἀγία εἰρήνη, ἀπό τόν Παράδεισο. Μήπως ὑπάρχει τίποτα πού νά τό ἄφησε ὀρθιο; 'Αντί τῆς ἀγίας εἰρήνης, δέν

παγιδεύσει τόν ἄνθρωπο καί νά ματαιώσει τή σωτηρία του, εἶναι πάμπολλες. 'Αλλά εἶναι στό χέρι μας «δέξασθαι ἢ μή δέξασθαι τήν προσβολήν», διότι πειρασμός δέν σημαίνει ἐξανασκασμός.

'Ιδιαίτερα γιά τούς μοναχοῦς, ἐπειδὴ ἐπιλέγουν τήν παρθενικὴ ζωή, πού εἶναι «μίμησις ἀγγέλων», οἱ δαίμονες ἐπινοοῦν τεχνάσματα, μεθόδους, ἐπιθέσεις παντός εἶδους, γιά νά τοὺς μπλοκάρουν καί ἐν τέλει νά τοὺς ἐμποδίσουν νά ἐπιτύχουν τήν ὁλοκλήρωση τῆς προσπάθειας στήν ὁποία ἔχουν ἐπιδοθεῖ, γιά τήν ἀποκατάσταση τῆς υἱικῆς σχέσεως πρὸς τό Θεό-Δημιουργό. Προσπάθεια πού συντελεῖται νοηματισμένα μέσα στήν 'Ιερά Μονή τήν ὁποία ἐπέλεξαν, βοηθούμενοι ἀπό τό «λόγο» τῆς πατερικῆς ἐμπειρίας.

"Ετοι ἡ ἐπιτυχὴς ἀντιμετώπισή τους ἐξαρτᾶται βέβαια ἀπὸ τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καί ἀπὸ τό χάρισμα τῆς διακρίσεως τῶν πνευμάτων πού διαθέτει ὁ πνευματικὸς ὁδηγός. 'Ὁ ἀββάς Βαρσανούφιος, ἀφοῦ δοκιμάστηκε ὁ ἴδιος στὸ καμίνι τῶν προσωπικῶν πειρασμῶν, «ἐὰν γράφω σοι οὐς ὑπέμεινα πειρασμούς, ἔτι λέγω σοι οὐ βαστάζουσι τὰ ὅτα σου», ἱκανώθηκε νά δίνει τέτοιες ποιμαντικὲς κατευθύνσεις, ὥστε νά διαλύονται πάραυτα «τὰ μηχανήματα τοῦ ἐχθροῦ» καί νά ὁδηγεῖται ἡ ψυχὴ στήν ἐν Χριστῷ ἀναγέννηση καί σωτηρία.

ας εἰρήνης δεινὴν ἡμῖν οὐκ ἐνέβαλεν ὀργήν; Ἀντὶ μίσους τοῦ παρὰ Θεοῦ τοῦ μισεῖν τὰ κακά, οὐκ ἐνέβαλεν ἡμῖν μῖσος πονηρόν τοῦ μισεῖν τὰ ἀγαθὰ καὶ αὐτὸν τὸν Θεόν; Ἀλλ' οὐ συνιῶμεν. Καὶ οὐκ οἶδαμεν ὅτι κόπτων ἀφ' ἡμῶν ὁ Θεὸς πᾶσαν ἐνθύμησιν αἰσχρὰν καὶ πάντα λογισμὸν πονηρόν καὶ ψυχοφθόρον, εἶπεν ἡμῖν εὐχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ εὐλογεῖν τοὺς καταρωμένους καὶ ἐντετείλατο ἀγαπᾶν τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Καὶ εἰ τοὺς ἐχθροὺς ἐνετάλημεν ἀγαπᾶν, τοὺς μῆτε ἀμελῶς μῆτε σπουδαίως ποιοῦντας ἡμῖν διακονίαν, ποῖαν ἔχομεν συγγνώμην, μὴ ἀγαπῶντες τοὺς εὐεργετοῦντας καὶ διακονοῦντας ἡμῖν, κἂν ἀμελῶς δεικνύουσιν οἱ δαίμονες ἡμῖν τὴν διακονίαν αὐτῶν γινόμενῃ; Ἐὰν σωθῆναι θέλῃς καὶ τῷ Θεῷ καὶ ἡμῖν ἐπίστευσας τὴν ψυχὴν σου, μὴ πιστεύσης τῷ λογισμῷ σου· κακὸν γὰρ σπέρμα σπείρουσιν οἱ δαίμονες, ἄλλα ἀντ' ἄλλων. Ἐξακολούθησον οὖν καὶ μανθάνεις τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ· αὐτὸς γὰρ εἶπεν «ἐὰν θέλῃτε καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φάγεσθε» καὶ τὰ λοιπά. Ὡστε οὖν ἐξ ἡμῶν ἐστι τὸ φαγεῖν καὶ τὸ μὴ φαγεῖν· καὶ τί μεμφόμεθα τὸν πλησίον;

Μὴ φέρῃς πρόφασιν εἰς τινα εἰς τίποτε ὅλως, ἀλλ' εἰς πάντα εὐαρέστησον· καὶ μὴ λογίζου κακὸν εἰς τινα, ἐπεὶ γίνῃ κακός· ὁ κακὸς γὰρ κακὰ λογίζεται καὶ ὁ καλὸς τὰ καλὰ. Τὸ δὲ λογίζεσθαι περὶ τινων, ὅτι κατ' ἐμοῦ λαλοῦσι, οὗτος ὁ πόλεμος τῶν ἀρχαρίων ἐστίν. Ὡστε οὖν ἀπὸ τούτου, ἐὰν ὦσι δύο εὐχόμενοι εἰς ἓν κελλίον, ἢ νουθετοῦντες ἀλλήλους, δυναταί τις εἰπεῖν περὶ αὐτῶν τὰ ἐναντία· κἂν λογίζεται οὕτως, οὐ παρὰ τοῦτο ἀληθεύει, ἀλλὰ ἀπλῶς ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ, ἀπώλειαν ἑαυτῷ περιποιεῖται ὁ τοιοῦτος.

Μὴ ἔχε ταῦτα, ἔχει γὰρ ὁ ἀδελφός ὅτι δι' ὑμῶν εὐρίσκει ἔλεος, κἂν θλίβῃσθε δι' αὐτὸν μικρόν, ἵνα κτήσῃσθε τὴν ὑπομονήν· χαίρετε καὶ ἀγαλιᾶσθε, ὅτι μέγας ἐστὶν ὁ μισθὸς τῆς ὑπομονῆς. Καὶ ἤδη πρὸ τούτου ἔμαθες παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Ἰωάννου ὅτι ἐκτὸς τοῦ Θεοῦ οὐ συγχωρούμεθα θλιβῆναι πρὸς τὴν ἡμῶν ὠφέλειαν. Μὴ οὖν πιστεύσης τοῖς δαίμοσιν ἔν τινι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, οὐ γὰρ πρᾶγμα ἔχει· ἀλλ' αὐτοὶ εἰσιν οἱ θέλοντές σε ταραξαι. Καταργήσοι αὐτοὺς ὁ Κύριος.

Καὶ ὁ ἐλογίσω, ὅτι δοῦλος ἀνθρώπων ἦλθον γενέσθαι, <οὐκ> ἔστι ταπεινώσεως. Ὁ Ἀπόστολος ἐκαυχᾶτο ὅτι δοῦλος ἐγένετο πάντων καὶ σὺ ταῦτα λέγεις; Πότε ἔρχῃ εἰς τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ταπεινώσεως; Οὐκ οἶδας τί εἶπας, ἀδελφέ.

μᾶς ἐνέπνευσε τὴν φοβερὴ ὀργή; Ὑπὲρ γὰρ τὸ μῖσος πρὸς τὰ κακά, πού μᾶς ἔβαλε ὁ Θεός, δὲν μᾶς ἐνέπνευσε μῖσος πονηρό, ὥστε νὰ μισοῦμε τὰ ἀγαθὰ καὶ τὸν ἴδιο τὸ Θεό; Ὑπὲρ ἀλλὰ δὲν συνετιζόμεσθε. Καὶ δὲν γνωρίζουμε ὅτι ὁ Θεός, γὰρ νὰ ἀποβάλλει ἀπὸ μᾶς κάθε αἰσχροὴ ἐνθύμησις καὶ κάθε λογισμό πονηρό καὶ ψυχοφθόρο, μᾶς εἶπε νὰ προσευχόμεσθε γιὰ τοὺς ἐχθροὺς μας, νὰ εὐλογοῦμε ὅσους μᾶς καταρῶνται καὶ μᾶς παρήγγειλε νὰ ἀγαπᾶμε τοὺς ἐχθροὺς μας. (Ματθ. 5, 44). Ὑπὲρ λοιπὸν διαταχθήκαμε νὰ ἀγαπᾶμε τοὺς ἐχθροὺς μας, αὐτοὺς πού μᾶς διακονοῦν χωρὶς ἀμέλεια, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἀπόλυτη ἐπιμέλεια, ποιά συγχώρησις θὰ ἔχουμε ἂν δὲν τοὺς ἀγαπᾶμε, ἂν καὶ μᾶς εὐεργετοῦν καὶ μᾶς διακονοῦν, ἔστω καὶ ἂν μᾶς ὑποδεικνύουν οἱ δαίμονες ὅτι ἡ διακονία τους εἶναι πλημμελής; Ὑπὲρ θέλεις νὰ σωθεῖς καὶ ἐμπιστευθήκης τὴν ψυχὴ σου στὸ Θεό καὶ σὲ μᾶς, μὴν πιστέψεις στὸ λογισμό σου, γιὰτὶ οἱ δαίμονες σπέρνουν τὰ ζιζάνια, ἄλλα ἂντ' ἄλλων. Ὑπὲρ ἀκολούθησέ μας καὶ θὰ μάθεις τὴν ὁδὸ τοῦ Θεοῦ. Διότι ὁ Ὑπὲρ ἴδιος εἶπε: «Ὑπὲρ θέλετε καὶ μεῖς εἰσακούσσετε θὰ φᾶτε ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς» (Ἰησ. 1, 19) κ.τ.λ. Ὑπὲρ λοιπὸν ἀπὸ μᾶς ἐξαρτᾶται τὸ ἂν θὰ φᾶμε ἢ τὸ ἂν δὲν θὰ φᾶμε· τότε γιὰτὶ μεμφόμεσθε τὸν πλησίον;

Μὴ δώσεις ἀφορμὴν σὲ κανένα γιὰ τίποτε ἀπολύτως, ἀλλὰ σὲ ὅλα νὰ τοὺς εὐαρεστεῖς. Καὶ νὰ μὴ σκέπτεσαι κακὸ γιὰ κανένα, γιὰτὶ ἔτσι γίνεσαι κακός, ἀφοῦ ὁ κακὸς λογίζεται τὰ κακά καὶ ὁ καλὸς τὰ καλὰ. Ὑπὲρ ἐκεῖνο δὲ πού σκέπτεσαι γιὰ μερικοὺς «ὅτι αὐτοὶ μιλοῦν ἐναντίον μου», μάθε ὅτι αὐτὸς ὁ πόλεμος εἶναι τῶν ἀρχαρίων. Κι αὐτὸ γίνεται φανερό ἀπὸ τοῦτο τὸ παράδειγμα: Ὑπὲρ κάποιος δεῖ σ' ἓνα κελλί δύο καὶ προσεύχονται ἢ συμβουλεύουν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, μπορεῖ νὰ πεῖ γι' αὐτοὺς τὰ ἐντελῶς ἀντίθετα. Ὑπὲρ ὅμως αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἀπὸ μόνος του σκέπτεται τὸ κακὸ, δὲν σημαίνει ὅτι βρίσκεται μέσα στὴν ἀλήθεια. Καὶ γιὰ νὰ τὸ πῶ ἀπλά, μετὰ τὴν ἀφροσύνη του ἐτοιμάζει ἀπώλεια γιὰ τὸν ἑαυτὸ του.

Φρόντισε νὰ μὴν κάνεις τέτοιες σκέψεις, διότι ὁ ἀδελφός πιστεύει ὅτι μετὰ τὴ βοήθειά σας θὰ βρεῖ ἔλεος. Καὶ ἂν θλίβεσθε λίγο ἐξαιτίας του, νὰ χαίρεσθε καὶ νὰ ἀγαλλᾶσθε γιὰτὶ θὰ ἀποκτήσετε ὑπομονή· καὶ εἶναι μέγας ὁ μισθὸς τῆς ὑπομονῆς. Καὶ ἤδη, πρὶν νὰ σοῦ γράψω αὐτά, ἔμαθες ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ Ὑπὲρ Ἰωάννη ὅτι, χωρὶς τὴν παραχώρησις τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔρχεται θλίψις, ἡ ὁποία τελικὰ θὰ μᾶς ὠφελήσῃ. Νὰ μὴν πιστέψεις λοιπὸν σὲ ὅ,τι σοῦ λένε οἱ δαίμονες ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ σου, διότι δὲν ὑπάρχει τέτοιο πρᾶγμα μέσα του, ἀλλὰ αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι πού θέλουν νὰ σὲ ταραξοῦν. Μακάρι νὰ τοὺς καταργήσῃ ὁ Κύριος.

Καὶ αὐτὸ πού σκέφτηκες ὅτι «ἤλθα ἐδῶ νὰ γίνω δοῦλος τῶν ἀνθρώπων», δὲν προέρχεται ἀπὸ ταπείνωσις. Ὑπὲρ Ὁ Ὑπὲρ Ἀπόστολος βέβαια καυχιόταν ὅτι ἔγινε δοῦλος ὅλων (Α' Κορ. 9, 19). Ὑπὲρ Εὐὸς ὅμως πῶς τὸ λές αὐτό; Μήπως εἶναι καιρὸς νὰ ἔλθεις καὶ σὺ σ' ἓνα τέτοιο ἐπίπεδο ταπείνωσις καὶ ταπεινοφροσύνης; Ὑπὲρ Ἀδελφέ μου, ἀσφαλῶς δὲν κατάλαβες τί ἔχεις πεῖ.

ΣΧΟΛΙΟΝ

“Ορα τὴν σοφίαν τοῦ Γέροντος· ἐπειδὴ γὰρ εἶδεν ἐκεῖνον δοῦλον ἑαυτὸν ὀνομάσαντα καὶ νομίζοντα, ὡς ὅτι μέγα τι λέγει καὶ κατόρθωμα τοῦτο λογιζόμενον, σκώπτει καὶ ἀνάξιον τούτου τοῦ ρήματος αὐτὸν ἀποφαίνει, διὰ πάντων πρὸς τὴν ἐνεργῇ ταπεινώσειν συνωθῶν. Ἡ γὰρ διὰ λόγου, ὑπερφηφανίας ἐστὶ γέννημα καὶ ἀκαταστάτως ἐν τούτῳ τὴν ἰδίαν μητέρα κενοδοξίαν ἀπογεννῶσα· εἰ καὶ παράδοξον πῶς ἐστὶ τὸ λεγόμενον καὶ ἀνακόλουθον.

ΡΣΓ΄

Ἀποκρίσις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

συμάζω τινάς, ὄντας ἔτη πολλὰ ἐν τοῖς σχολείοις, καὶ πάλιν ἀλφαβητίζοντας καὶ συλλαβίζοντας, ὀφείλοντας εἶναι λοιπὸν τελείους διδασκάλους. Οὕτω καὶ τοὺς χρονίζοντας ἐν τῷ σχήματι, ὀφείλοντας διακρίνειν καὶ ἄλλους λογισμοὺς βαθυτέρους, καὶ πολемуμένους ὑπὸ τῶν πολλῶν τῶν ἀρχαρίων. Ὑμεῖς ὀφείλετε ὁδηγεῖν τοὺς πεπλανημένους εἰς εὐθεΐαν ὁδὸν ὡς τέλειοι· καὶ μᾶλλον ἀντὶ τοῦ βαστάσαι τὰ βάρη τῶν ἀδυνάτων, βαρεῖτε διὰ τῆς λύπης εἰς καταποντισμόν.

Πρόσεχε σεαυτῷ ἀδελφέ. Ἄρα οὐδὲν ἀδικεῖ τὴν ψυχὴν σου ἀρτίως τοῦτο ὅτι θλίβεις τὸν λογισμόν τοῦ πλησίον; Μετὰ γὰρ τοῦ ποιῆσαι τὸν κόπον διὰ τὸν Θεόν, παρέχεις αὐτῷ λογισμοὺς, ὅτι ὡς ἠθέλησας ἐποίησας; Ἄνθρωπος τέλειος ἀρχαρίῳ ταῦτα; Οὐκ ἦν σόν· (ἴσ. ἀρχαρίῳ ταῦτα ποιεῖν, οὐκ ἦν σόν), ἀλλὰ νουθετεῖν, κυβερνεῖν, φοβούμενον τὸν λέγοντα· «μὴ δοῦναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον». Τίς χρεῖα εἰπεῖν λόγον λυπηρὸν τῷ πλησίον;

Τί δὲ λέγω σοι ταῦτα καὶ οὕτως εἰμί; Ἡ ἀφροσύνη μου οὐκ ἀφήκε με βαστάσαι λόγον, ἔως οὗ ἐκβάλλω αὐτόν καὶ ταραξῶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ὅποτε σπεῖρει ὁ διάβολος εἰς σὲ κακοὺς λογισμοὺς, τοῦτο ἔργον αὐτοῦ ἐστὶ, σπεῖρειν ἄλλα ἀντ' ἄλλων· καὶ μνημονεῦσαι τοῦ θανάτου οὐκ ἀφήσι. Τί χειμάζεσθε ἀπὸ οὐδαμινῶν ὡς ἀρχάριοι καὶ ἰδιῶται; Ποῦ ἐσπιν, ὑστερούμενοι,

ΣΧΟΛΙΟ

Ἐδῶ εἶναι ἄξια προσοχῆς ἡ σοφία τοῦ Γέροντα. Μόλις εἶδε νά ὀνομάζει ὁ ἀδελφός δοῦλο τόν ἑαυτό του καί νά νομίζει μ' αὐτό ὅτι λέει κάτι μεγάλο καί νά τό θεωρεῖ κατόρθωμα, τόν εἰρωνεύεται καί τόν ἀποδεικνύει ἀνάξιο γιά ἓνα τέτοιο λόγο, ἐνῶ μέ κάθε τρόπο τόν συνωθεῖ πρός τήν ἔμπρακτη ταπείνωση. Διότι ἡ ταπείνωση μέ λόγια εἶναι γέννημα τῆς ὑπερηφάνειας, ἡ ὁποία μέσα στήν ἀκαταστασία της γεννᾷ σ' αὐτόν πού τήν ἔχει τή μητέρα της, τήν κενοδοξία, ἃν καί τό λεγόμενο εἶναι κάπως παράδοξο καί ἀνακόλουθο.

193

Ἐπίκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τόν ἴδιο.

Αἰ πορῶ μέ μερικούς, πού ἐνῶ εἶναι πολλά χρόνια στά σχολεῖα, ἐν τούτοις παραμένουν στήν ἀλφα-βῆτα καί στό συλλαβισμό, ἐνῶ θά ἔπρεπε νά εἶναι πιά τέλειοι δάσκαλοι. Τό ἴδιο ἀπορῶ καί μέ αὐτούς πού δουλεύουν χρόνια τό μοναχικό σχῆμα καί πού, ἐνῶ ἔπρεπε νά διακρίνουν καί ἄλλους λογισμούς, βαθύτερους καί πιό περίπλοκους, ἐν τούτοις πολεμοῦνται ἀπό τούς πειρασμούς τῶν ἀρχαρίων. Ἐσεῖς, σάν τέλειοι, ἔπρεπε νά ὀδηγεῖτε τούς πλανημένους στήν εὐθεία ὁδό. Ἀλλά ἐσεῖς ἀντὶ νά βαστάξετε τά βάρη τῶν ἀδυνάτων, τούς βαρύνετε, προκαλώντας σ' αὐτούς τή λύπη. Καί ἔτσι τούς βάζετε σέ κίνδυνο ὀριστικοῦ ναυαγίου.

Πρόσεχε, ἀδελφέ, τόν ἑαυτό σου. Ἐραγε δέν ἀντιλαμβάνεσαι ὅτι μέ μία τέτοια συμπεριφορά, ὅπως αὐτή πού σοῦ εἶπα μόλις τώρα, βάζεις τήν ψυχὴ σου ἔξω ἀπὸ τό δρόμο τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ προξενεῖς ἀκαταστασία καί λύπη στήν ψυχὴ τοῦ «πλησίον» σου; Δηλαδή, μετὰ ἀπὸ τόν κατὰ Θεό κόπο πού καταβάλλει γιά τήν ἐξυπηρέτησή σου, τοῦ βάζεις λογισμούς καί τοῦ λές ὅτι μέ διακονεῖς κάνοντας τό θέλημά σου; Ἐνας προχωρημένος μοναχός κάνει τέτοια πράγματα σ' ἓναν ἀρχάριο; Δέν εἶχες δικαίωμα καί ἀρμοδιότητα νά πεῖς κάτι τέτοιο, ἀλλά νά τόν νουθετεῖς, νά τόν οἰκονομεῖς, φοβούμενος αὐτόν πού λέει: «Νά μή βάζετε πρόσκομμα ἢ ἐμπόδιο στόν ἀδελφόν» (Ρωμ. 14, 13). Τί ἐξυπηρετεῖ νά πεῖς στόν πλησίον λυπηρό λόγο;

Ἀλλά γιατί σοῦ τά λέω αὐτά, ἐνῶ βρίσκομαι καί ἐγώ στήν ἴδια κατάσταση; Ἡ ἀφροσύνη μου δέν μ' ἄφησε νά κρατήσω τά λόγια μου, μέχρι πού τά ἔβγαλα καί τάραξα τήν ψυχὴ τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἐτσι γίνεται καί κάθε φορά πού σπέρνει ὁ διάβολος σέ σένα τούς κακοὺς λογισμούς — διότι αὐτό εἶναι τό ἔργο του, νά σπέρνει ἄλλα ἀντ' ἄλλων — καί δέν σ' ἀφήνει νά θυμηθεῖς καθόλου τό θάνατο. Γιατί χτυπίσαστε ἀπὸ μηδαμινὰ σάν ἀρχάριοι καί ἀνόη-

θλιβόμενοι, κακουχούμενοι; Οἱ Πατέρες ἡμῶν ἐπελέγοντο ἑαυτοῖς τὰς θλίψεις, καὶ ἡμεῖς οὐκ αἰσχυνόμεθα πᾶσαν ἀνάπαυσιν ζητοῦντες; Μάθωμεν οἱ ταλαίπωροι ὅτι ταῦτα πάντα γέγραπται ἐν τοῖς ἄνω διπτύχοις· καὶ ἀπαιτούμεθα ταῦτα μετὰ ἀκριβείας.

Ταῦτα γράφω θέλων ἐπάραι πᾶσαν τὴν σηπεδόνα· εἰ δὲ θλίβω ὑμᾶς, συγχωρήσατε, καὶ οὐ προσθήσω ἔτι τοῦ θλίψαι. Εὐξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα ἔλθω εἰς ἐπίγνωσιν ζωῆς.

Περὶ δὲ τοῦ θανάτου σου, πολλάκις εἶπον καὶ λέγω, οὐ χρονίζεις ἐν τῷ σώματι.

ρδδ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Οἶδας, Πάτερ, ὅτι οὐ τολμῶ ὅλως εἰς τίποτε ἀντιλέξει τῇ κελεύσει σου· εἴ τι γὰρ λέγεις ζωὴ ἡμῖν ἐστι. Ἄλλ' εὐξαι ὑπὲρ ἐμοῦ ὅτι πάννυ θλίβει με ὁ ἀδελφός.

Ἀποκρίσις

Χ αἶροις ἀγαπητέ μου, χαίροις ἐν Κυρίῳ. Οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ· ὅτι ἐὰν εἶπω σοι ἐν τῇ φυλακῇ οἰκῆσαι ἐνιαυτὸν ἡμερῶν, οὐκ ἀντιλέγεις· εἰδὼς πῶς καὶ τίνι λαλῶ, συνδούλῳ καὶ ὁμοψύχῳ.

Οὐκ οἶδας πῶς λέγει ὁ Ἰώβ «ἢ οὐχὶ πειρατήριόν ἐστι τὸ κατοικητήριον τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς»; Γενοῦ τοίνυν ἔτοιμος εἰς πειρασμούς, καὶ θλίψεις πάντοτε· «καὶ ἐπιλανθάνου πάντων τῶν ὀπισθεν, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν ἐπεκτείνων σεαυτόν»· ἵνα μὴ λέγοντός σου ταῦτα κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, γένηταί σοι μνησικακία.

Ὁ Κύριος συντρίψει τὸν σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἀγάπη αὐτοῦ ἔσται μεθ' ὑμῶν ἕως τέλους. Ἀμήν. Καὶ δώη ὑμῖν χαράν, εὐφροσύνην, ἀγάπην, ἣ οὐδέποτε πίπτει, ἵνα βασιτάσσητε ἀλλήλους ἐν φόβῳ Θεοῦ· ὁ γὰρ θάνατος οὐ χρονιεῖ.

τοι; Ποῦ πῆγε τό «στερούμενοι, θλιβόμενοι καί δοκιμαζόμενοι μέσα σέ ποικίλες στερήσεις καί ἀντιξοότητες»; (Έβρ. 11, 37). Οἱ Πατέρες μας ἐπέλεξαν γιά τούς ἑαυτούς τους τή θλίψη καί ἡμεῖς δέν ντρεπόμαστε νά ζητᾶμε σέ ὅλα τήν ἀνάπαυση; Ἄς συνειδητοποιήσουμε οἱ ταλαίπωροι ὅτι ὅλα αὐτά ἔχουν καταγραφεῖ ὡς ὑποχρεώσεις καί ὡς ὑποσχέσεις μας στό ἄνω δίπτυχα καί θά μᾶς ἀπαιτήσουν μέ ἀκρίβεια τήν πραγματοποίησή τους.

Σᾶς τά ἔγραψα αὐτά τά πράγματα, ἐπειδή θέλω νά βγάλω ὅλη τή σαπίλα. Ἄν σᾶς στενοχωρῶ, συγχωρέστε με καί δέν θά σᾶς προσθέσω ἄλλη θλίψη. Εὐχήθεῖτε γιά μένα, γιά νά ἔλθω καί ἐγώ σέ ἐπίγνωση, τοῦ τί πρέπει νά κάνω, γιά νά ζήσω ὅπως θέλει ὁ Θεός.

Ὅσο γιά τό θάνατό σου, πολλές φορές σοῦ τό εἶπα καί σοῦ τό λέω ὅτι δέν θά παραμείνει γιά πολύ ἀκόμη ἡ ψυχή σου στό σῶμα σου.

194

Τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Γνωρίζεις, Πάτερ, ὅτι δέν τολμῶ νά ἀντιλέξω σέ τίποτα ἀπ' ὅσα μοῦ λές. Διότι τά λόγια σου εἶναι ζωή γιά μᾶς. Ἄλλά εὐχήσου γιά μένα, γιατί πολύ μέ θλίβει ὁ ἀδελφός.

Ἑ Αὐτόκριση

Χ αῖρε, ἀγαπητέ μου, χαῖρε ἐν Κυρίῳ. Γνωρίζω καί εἶμαι ἀπόλυτα βέβαιος ἐν Κυρίῳ, ὅτι καί ἂν ἀκόμη σοῦ πῶ νά μείνεις στή φυλακή ἕνα χρόνο, δέν θά ἔχεις ἀντίρρηση, γιατί ξέρω πῶς καί σέ ποιόν μιλῶ, στό σύνδουλο καί ὁμόψυχό μου.

Δέν γνωρίζεις ὅμως τί λέει ὁ Ἰώβ «ὅτι ὁ χρόνος τῆς ἐπίγειας ζωῆς μας εἶναι χρόνος ποικιλόμορφης δοκιμασίας»; (Ἰώβ 7, 1). Ἑτοιμάσου λοιπόν γιά νά ἔχεις πειρασμούς καί θλίψεις πάντοτε καί ὅπως λέει καί ὁ Ἀπόστολος «νά μή στηρίζεις τά βιώματά σου πάνω σέ ὅ,τι καλό ἢ κακό ἔχεις ζήσει μέχρι τώρα, ἀλλά νά φροντίζεις νά ζεῖς κατά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ σέ ὅσες καί ὅποιες περιστάσεις θά βρεῖς μπροστά σου» (Φιλ. 3, 13). Ἑτοι θά φροντίσεις νά μήν πείς αὐτά τά πράγματα ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ σου καί νά μή σοῦ δημιουργηθεῖ μνησικακία.

Ὁ Κύριος θά συντρίψει τό σατανά κάτω ἀπό τά πόδια σου σύντομα. Ἡ Χάρη τοῦ Θεοῦ καί ἡ εἰρήνη καί ἡ ἀγάπη Του θά εἶναι μαζί σας μέχρι τέλους. Ἄμην. Καί εἶθε νά σᾶς δώσει χαρά, εὐφροσύνη, ἀγάπη, ἡ ὁποία «οὐδέποτε ἐκπύπτει» (οὐδέποτε χάνει τήν οὐσία, τό χαρακτήρα της καί τούς στόχους της) (Α΄ Κορ. 13, 8), γιά νά σηκώνετε ὁ ἕνας τόν ἄλλο μέ φόβο Θεοῦ, διότι ὁ θάνατος δέν θά ἀργήσει νά ἔλθει.

ρ'ε'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἰπέ μοι, Πάτερ, τί ἐστι ταπείνωσις; Καὶ εὗξαι τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου εἰρηνικὴν γενέσθαι.

Ἀπόκρισις

Η ' ταπείνωσίς ἐστι, τὸ ἔχειν ἑαυτὸν γῆν καὶ σποδόν, ἔργοις καὶ οὐ λό-
γοις μόνον· καὶ τὸ εἰπεῖν, ἐγὼ τίς εἰμι; τίς ψηφίζει με; Πρᾶγμα οὐκ ἔχω
μετά τινος.

Καὶ περὶ τοῦ θανάτου σου ἔτι ὀλίγον χρόνον ὑπόμεινον τὸν Κύριον καὶ
δοξάζει σου τὴν ἔξοδον ἐν χαρᾷ πολλῇ.

Εὗξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ μου· ἀσπάζομαι σε ἐν Κυρίῳ.

ρ'ς'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν μέγαν Γέροντα.

Ἀββᾶ, ἰδοὺ ὁ ἀδελφὸς ἠναντιώθη μοι ταχέως καὶ οὐδεμίαν συμπά-
θειαν ἐνεδείξατο εἰς ἐμέ, τί οὖν κελεύεις ποιήσω;

Ἀπόκρισις

Α ' δελφὲ Ἀνδρέα, θαυμάζω σου τὴν ἀφελότητα. Οὕτως ἀπλῶς ἔχεις, ὅτι
ἡσυχάζει ὁ διάβολος μὴ πειράσαι τινά; Μὴ δυνάμεθα αἰτιάσασθαι τοὺς
πίπτοντας ἀπὸ δαίμονος καὶ ἀφρίζοντας; Οὕτως οὐδὲ τοὺς ἐνεργουμέ-
νους ὑπὸ τοῦ διαβόλου εἰς ἀντιλογίαν καὶ ἀσυμπάθειαν, οὐ δυνάμεθα αἰτιάσα-
σθαι, ἀλλὰ τὸ πάθος. Πρόσεχε συνετῶς τοῖς λεγομένοις. Καὶ γὰρ καὶ σὺ ἐνερ-
γῇ ὑπὸ τοῦ διαβόλου· καὶ οὐ νοεῖς τὰ σά, ἀλλὰ τὰ τοῦ πλησίον ὀξέως βλέπεις.
Ἰδοὺ εἶπας τὰ τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ τὰ σά οὐκ εἶπας· ὅτι ὀλίγας ἡμέρας ἔχεις
ἐρωτήσας περὶ ταπεινώσεως καὶ ἀκούσας ἔχειν σεαυτὸν γῆν καὶ σποδὸν καὶ
μὴ ψηφίζεσθαι. Ἡ γῆ οὖν καὶ ἡ σποδὸς καὶ τὸ ἀψήφιστον, θέλει συμπάθειαν

12. Ἐξ ἀφορμῆς κάποιας «σύγκρουσης» τοῦ Γέροντα Ἀνδρέα μὲ τὸ μικρὸ ἀδελφόν, πού
πιθανῶς τὸν ὑπηρετοῦσε, ὁ ὁσιος Μ. Γέρων Βαρσανούφιος προκαλεῖται καὶ παρεμβαίνει. Τὸ ἀξι-
οσημείωτο εἶναι ὅτι διδάσκει πῶς δὲν «νομιμοποιούμεθα νὰ χάσουμε τὴν εἰρήνην μας ἀκόμη καὶ
τότε πού ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ ἐνεργουμένους ὑπὸ τοῦ σατανᾶ» (βλ. καὶ σχόλιο νθ' Ἑρωτα-
πόκρισης).

Στὴ συνέχεια ὁ Ἅγιος δίνει καὶ ἓνα μάθημα ἀπάθειας, λέγοντας: «Ἡ γῆ οὖν καὶ ἡ σποδὸς καὶ

195

Τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο.

Πές μου, Πάτερ, τί εἶναι ταπείνωση καὶ κάνε εὐχή ὥστε νά εἶναι εἰρηνικός ὁ θάνατός μου.

᾽Απόκριση

Ταπείνωση εἶναι νά ἔχεις τόν ἑαυτό σου χῶμα καὶ στάχτη, μέ τά ἔργα καὶ ὄχι μόνο μέ τά λόγια. Καί τό νά λές: ᾽Εγώ δέν εἶμαι τίποτα! Κανείς νά μή μοῦ δίνει ὄντότητα! Εἶμαι εἰρηνικός μέ ὅλους, γιατί δέν διεκδικῶ κανένα συμφέρον μου ἀπό κανένα.

Γιά τό θάνατό σου, ὑπόμεινε ἀκόμη λίγο καί ὁ Κύριος θά σοῦ δοξάσει τήν ἔξοδο μέ πολλή χαρά.

Κάνε εὐχή γιά μένα, ἀδελφέ. Σέ ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ.

196

Τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα:

᾽Αββά, δές, ὁ ἀδελφός πολύ γρήγορα ἐγίνε ἐπιθετικός μαζί μου καί δέν μοῦ ἔδειξε καμμία συμπάθεια καί εὐσιπλαχνία. Τί εὐλογεῖς λοιπόν νά κάνω;

᾽Απόκριση

Α᾽δελφέ ᾽Ανδρέα, ἀπορῶ μέ τήν ἀφέλειά σου. Εἶσαι τόσο ἀφελής νά πιστεύεις ὅτι θά ἡσυχάσει ὁ διάβολος καί δέν θά πειράζει κανένα; Μήπως ὅμως μπορούμε νά κατηγορήσουμε αὐτούς πού πέφτουν κάτω καί ἀφρίζουν ἀπό τό δαίμονα; Τό ἴδιο δέν μπορούμε νά κατηγορήσουμε καί αὐτούς πού ὑποκινοῦνται ἀπό τό διάβολο καί πέφτουν σέ ἀντιλογία καί ἀσιπλαχνία, ἀλλά μόνο τό πάθος¹². ᾽Εξετάσε μέ σύνεση ὅσα λές, καί θά δεῖς ὅτι καί σὺ ὑποκινεῖσαι ἀπό τό διάβολο καί δέν τά καταλαβαίνεις τά δικά σου, μόνο βλέπεις μέ ὀξύδερκεια τά τοῦ πλησίον. Νά, λοιπόν, πού ἀνέφερες τά λάθη τοῦ ἀδελφοῦ σου καί ὄχι τά δικά σου, ἐνῶ ἔχεις λίγες μέρες πού ρώτησες σχετικά μέ τήν ταπείνωση καί ἄκουσες ὅτι πρέπει νά θεωρεῖς τόν ἑαυτό σου χῶμα καί στάχτη καί νά μήν τόν λογαριάζεις γιά τίποτα. Λοιπόν, τό χῶμα καί ἡ στάχτη καί «ἡ μηδαμινότης» ἔχουν ἀνάγκη ἀπό τή συμπάθεια κάποιου; Καί μάλιστα

τό ἀψήφιστον, θέλει συμπάθειαν παρά τινος»; Ἡ αὐτοεξουδένωση εἶναι προπαίδεια γιά τήν ἀπάθεια.

παρά τινος; Μάλιστα παρὰ ἀνθρώπου ἐνεργουμένου παρὰ τοῦ μισοκάλου; Καὶ τοῦτο ὅτι τελειότερος αὐτοῦ εἶ, καὶ ἐν τῇ ἡλικίᾳ καὶ ἐν τῷ σχήματι καὶ ἐν τῷ κλήρῳ. Καὶ ὁ τελειότερος βαστάσαι ὀφείλει τὸν ἐλάσσονα, λέγων· ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἀνάξιος. Ἐὰν δὲ λέγῃς καὶ οὐχ ὑπομένης, ἀκαίρως λέγεις· σὺ γὰρ τίς εἶ ὁ ἔχων ὀφθαλμοὺς βλέποντας τὰ ἀλλότρια πάθη; Ἄνθρωπος εὐαγγελισθεὶς ὑπέρμετρα πράγματα; Ἀδολεσχῶν γὰρ εἰς αὐτά, ὡφείλες ἐπιλανθάνεσθαι φαγεῖν τὸν ἄρτον σου· ἀλλ' οὕτω ἐγεύσω αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγένοντό σοι ποθητὰ ὡς ἐχρῆν.

Μνήσθητι τοῦ Λαζάρου πόσον χρόνον ὑπέμεινεν εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ καὶ μὴ ἐπιλάθου καὶ τούτων, ὧν πολλάκις εἶπον σοι. Φθόνος διαβολικός ἐστι, εἰδὼς τί σοι ἀπόκειται· ἐγὼ δὲ πιστεύω εἰς τὸν Θεόν, ὅτι οὐδὲν ἔχει ἰσχύσαι.

ρζ'

Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα αἴτησις εὐχῆς· εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, Πάτερ, ὅτι εἰς φαντασίαν ἐνέπεσον.

Ἀποκρίσις

Α 'δελφὲ Ἀνδρέα, συγκράξωμεν τῷ ἀγίῳ Παύλῳ· «ὦ βάθος πλούτου, καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς ἀνεξερεῦνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ». Πῶς καὶ ἡμᾶς ἀνακόπτει τοῦ μὴ μεγαλαυχεῖν ἐπὶ τῷ τόξῳ ἡμῶν· μηδὲ ἔχειν ἐν νῷ, ὅτι ἡ ρομφαία ἡμῶν σώζει ἡμᾶς, ἀλλ' ἡ χάρις τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος. Φησὶ γὰρ «ὅτι χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι». Διὰ τοῦτο ἀφήσιν ἡμᾶς ἐμπειρεῖν εἰς φαντασίας καὶ εἰς ἄλλα πάθη, ἵνα γινῶμεν ἡμῶν τὴν ἀσθένειαν καὶ ὅπου ἀκμὴν ἔσμεν· καὶ τοῦτο ἐκ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ ἔῃ ἡμᾶς πρὸς ὠφέλειαν ἡμετέραν, ἵνα ἡ πεποίθησις ἡμῶν ᾖ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν.

Ἀλλὰ βλέπε μὴ νομίσης ὅτι θέλημά ἐστι Θεοῦ, ἵνα ἐμπέσωμεν εἰς φαντασίας καὶ ἄλλα πάθη, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀμέλειαν ἡμῶν ἔῃ ἡμᾶς τὰ τοιαῦτα παθεῖν, καὶ ἐκ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κακιῶν ἡμῶν προξενεῖ ἡμῖν τὴν ταπείνωσιν εἰς σωτηρίαν. Τί οὖν; Τοῖς κακοῖς πάθεσιν ἐπιγράφομεν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν; Μὴ γένοιτο! Ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ καὶ παντέχνῳ σοφίᾳ. Κατανόησον οὖν πῶς ἐξήγειρε πάντοθεν τὸν νοῦν ἡμῶν, τοῦ μνημονεῦσαι εἰπεῖν·

από άνθρωπο πού ύποκινείται από τό διάβολο; Καί τό ζητᾷς αὐτό, ἐνῶ εἶσαι μεγαλύτερος καί τελειότερος καί στήν ἡλικία καί στό σχῆμα καί στόν κλῆρο. Καί ὁ τελειότερος ὀφείλει νά βαστάζει τόν ἀτελέστερο, λέγοντας· «ἐγώ καί μόνο ἐγώ εἶμαι ἀνάξιος». Ἄν τώρα λές, «εἶμαι ἀνάξιος», ἀλλά δέν ὑπομένεις, τό λές χωρίς νά τό βιώνεις μέ συνέπεια. Διότι, τί εἶσαι τάχα ἐσύ γιά νά ἔχεις μάτια πού βλέπουν τά ξένα πάθη; Εἶσαι ἕνας ἄνθρωπος πού τοῦ ἔχουν δοθεῖ ἐπαγγελίες ὅτι θά φθάσει σέ ἐπίπεδα καί σέ μέτρα πού δέν εἶναι δοσμένα στούς πολλούς; Τότε ἀσχολούμενος μ' αὐτά, ὀφείλεις νά ξεχνᾷς νά φᾷς καί αὐτόν τόν ἄρτο σου! Ἄλλά οὔτε πού τά γεύτηκες ποτέ σου αὐτά, οὔτε τά πόθησες ὅπως ἔπρεπε.

Θυμήσου τό φτωχό Λάζαρο, πόσο χρόνο ὑπέμεινε, εὐχαριστώντας τό Θεό. Καί μήν ξεχάσεις καί αὐτά πού τόσες φορές σοῦ εἶπα, ὅτι δηλαδή εἶναι φθόνος διαβολικός, ἐπειδή γνωρίζει τί σοῦ ἐπιφυλάσσεται. Ἐγώ ὅμως πιστεύω στό Θεό ὅτι δέν θά μπορέσει ὁ διάβολος νά πετύχει κάτι ἀπ' αὐτά πού ἐπιδιώκει σέ βάρος σου.

197

Τοῦ ἴδιου πρὸς τό μεγάλο Γέροντα, παράκληση γιά προσευχή. Πάτερ, κάνε εὐχή γιά μένα, γιατί ἔπρεσα καί ἔκανα συγκατάθεση σέ φαντασίες.

Ἐπίκριση

Αἰδελεῖς Ἀνδρέα, ἄς φωνάζουμε μαζί μέ τόν ἅγιο Παῦλο: «ὦ ἀκατάληπτο βάθος τῆς πλούσιας ἀγαθότητος καί σοφίας τοῦ Θεοῦ, ὃ πλοῦτος γνώσεως, πόσο ἀνεξερεύνητες εἶναι οἱ ἀποφάσεις Του καί ἀνεξιχνίαστα τά σχέδιά Του!» (Ρωμ. 11, 33-34). Εἶδες πῶς βρίσκει τρόπο νά μᾶς ἀνακόψει, ὥστε νά μή μεγαλαυχήσουμε γιά τό τόξο μας καί νά βάλουμε στό νοῦ μας ὅτι δέν μᾶς σώζει ἡ ρομφαία μας, ἀλλά ἡ Χάρις τῆς ἀγαθότητάς Του! Διότι λέει: «Σᾶς ἔχει σώσει ἡ Θεία Χάρις» (Ἐφ. 2, 5). Γι' αὐτό ἐπιτρέπει νά πέσουμε σέ φαντασίες καί σέ ἄλλα πάθη, γιά νά γνωρίσουμε τήν ἀδυναμία μας καί σέ ποιά πνευματική κατάσταση βρισκόμαστε ἀκόμα. Καί αὐτά τά ἐπιτρέπει σέ μᾶς ἀπό τήν ἀγαθότητά Του, γιά τήν ὠφέλειά μας, ὥστε νά ἔχουμε τήν πεποίθησή μας στό Θεό καί ὄχι στόν ἑαυτό μας.

Πρόσεξε ὅμως νά μή νομίσεις ὅτι εἶναι θέλημα Θεοῦ νά πέσουμε σέ φαντασίες καί σέ ἄλλα πάθη, ἀλλά γιά τήν ἀμέλειά μας παραχωρεῖ νά τά παθαίνουμε αὐτά. Καί ἔνεκα τῆς φιλανθρωπίας Του καί ἀπό τίς κακίες μας ἀκόμη, οἰκονομεῖ νά ἔλθουμε σέ ταπείνωση, ὥστε νά ἐπιτύχουμε τή σωτηρία μας. Τί θά πεῖ αὐτό; Στά ἀπαίσια πάθη θά ἀποδώσουμε τή σωτηρία μας; Μή γένοιτο! Ἄλλά στήν εὐσπλαχνία Του καί στήν πάντεχνη σοφία Του. Πρόσεξε λοιπόν

«εἰ μὴ Κύριος ἐβοήθησέ μοι, παρὰ μικρὸν παρώκησε τῷ ἅδῃ ἡ ψυχὴ μου» καὶ τὰ λοιπά. Εἰδότες οὖν ὅτι διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν καὶ τὴν ἀμέλειαν ταῦτα πάσχομεν, ποιήσωμεν ἡμῶν τὴν δύναμιν, ἵνα μὴ ἐμπέσωμεν εἰς αὐτά· καὶ αὐτοῦ ἔστι τὸ ἔλεος ρύσασθαι ἡμᾶς ἀπ' αὐτῶν. Καὶ ἐπὶ Πέτρου τοῦτο ἐποίησε καὶ Παύλου, ἀποστήσας τὴν δύναμιν πρὸς μικρὸν ἀπ' αὐτῶν, ἵνα γνῶσιν ὅτι ἄνθρωποι εἰσι. Καὶ ὁ μὲν, εἰς ἄρνησιν πέπτωκεν· ὁ δέ, ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθη, ἵνα μάθωσι μὴ ἔχειν τὴν πεποιθήσιν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ τῶν ἀπάντων Δεσπότῃ.

Καὶ σὺ οὖν μάθε τί εἶ, καὶ ποῦ· καὶ συγγνώμων γενοῦ περὶ τὸν σύνδουλον καὶ κατάκρινον σεαυτόν. Ταπεινώθητι ἀληθινῶς, οὐ μόνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ρίψον πᾶσάν σου τὴν μέριμναν ἐπ' αὐτόν, τὸν δυνάμενον ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα, ἣ νοοῦμεν· καὶ αὐτὸς πληρώσει πάντα σοι τὰ ἐπαγγελθέντα. Οὐ μὴ γὰρ ἀθετήσῃ τοὺς αἰτήσαντας αὐτὸν γνησίως, ἰδίους καὶ ἐντίμους αὐτοῦ δούλους, τοὺς δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἐλευθερώσαντας ἑαυτοὺς ἀπὸ ὄλου τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀκούσαντας παρ' αὐτοῦ μετὰ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου, ὅτι ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ λοιπά, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

Λοιπὸν δούλευσον τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ ἀγαλλίῳ αὐτῷ ἐν τρόμῳ· καὶ εὐχαρίστησον αὐτῷ ἀκαταπαύστῳ στόματι, ὅτι ἠλέησέ σε, καὶ ἄλλους πολλούς, διὰ τῶν δούλων αὐτοῦ.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ρζη΄

Ἀποκρίσις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν αἰτήσαντα εὐχήν.

Ο Θεὸς ὁ οἰκτίρμων, ὁ ὕψιστος καὶ ἐλεήμων, δώῃ ὑμῖν τὴν ἐξ ὕψους δύναμιν τοῦ πάντοτε μελετᾶν τὰ γραφόμενα ὑμῖν λόγια· καὶ ἐργάσασθαι ἔργον ἀληθινὸν πνευματικόν, τοῦτ' ἔστι πολεμῆσαι πρὸς τοὺς παράσσοντας ὑμᾶς λογισμούς. Καὶ ἵνα εὐρεθῇτε μετὰ τῶν λαβόντων τὰ τάλαντα καὶ διπλασιασάντων, καὶ ἀκούσητε ἃ ἤκουσαν, καὶ ἵνα πυκτεύσητε τοῦ βαστάσαι ἀλλήλους· καὶ ποιήσῃ ἡ γῆ ὑμῶν τῷ Θεῷ καρποὺς καλοὺς καὶ εὐκαίρους, ἀνὰ ἑκατόν, ἀνὰ ἑξήκοντα, ἀνὰ τριάκοντα.

νά δείς πῶς μᾶς ἔπεισε μέ ὅλα νά φέρουμε στό νοῦ μας καί νά ποῦμε· «ἐάν ὁ Κύριος δέν μέ βοηθοῦσε, παρά λίγο θά κατοικοῦσε στόν "Ἄδη ἡ ψυχή μου» κ.τ.λ. (Ψαλμ. 93, 17). Γνωρίζοντας λοιπόν ὅτι τά παθαίνουμε αὐτά ἀπό τήν ἀδυναμία μας καί τήν ἀμέλειά μας, ἄς κάνουμε ὅ,τι μπορούμε νά μήν πέσουμε σ' αὐτά καί θά δώσει τό ἔλεός Του καί θά μᾶς σώσει ἀπ' ὅλες αὐτές τίς καταστάσεις. Καί στόν Πέτρο τό ἴδιο ἔκανε καί στόν Παῦλο, μέ τό νά ἀπομακρύνει τή δύναμή Του γιά λίγο ἀπ' αὐτούς, γιά νά καταλάβουν ὅτι εἶναι ἄνθρωποι. Καί ὁ ἕνας ἔπεσε στήν ἄρνηση, ἐνῶ ὁ ἄλλος κατέβηκε ἀπό τό τεῖχος μέ καλάθι (Β' Κορ. 11, 33), γιά νά μάθουν νά μήν ἔχουν πεποίθηση στούς ἑαυτούς τους, ἀλλά στό Δεσπότη τῶν ὅλων.

Καί σύ λοιπόν, δές ποιός εἶσαι καί πού βρίσκεσαι καί γίνε συγχωρητικός γιά τό σύνδουλό σου καί κατάκρινε τόν ἑαυτό σου. Ταπεινώσου ἀληθινά, ὅχι μόνο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί τῶν ἀνθρώπων. Καί ἄφησε σ' Αὐτόν ὅλη σου τή μέριμνα (Α' Πέτρ. 5, 7), ὁ Ὅποῖος μπορεῖ νά κάνει πολύ περισσότερα ἀπ' ὅσα Τοῦ ζητοῦμε ἢ σκεπτόμαστε. Καί θά σοῦ ἐκπληρώσει ὅλα ὅσα ἔχει ὑποσχεθεῖ. Διότι δέν θά παραβλέψει ἐκείνους πού Τόν παρακάλεσαν γνήσια, τούς δικούς Του ἐντιμούς δούλους, οἱ ὁποῖοι ἐλευθέρωσαν τούς ἑαυτούς τους δι' Αὐτοῦ καί ἐν Αὐτῷ ἀπό ὅλο τόν παλαιό ἄνθρωπο. Ἦκουσαν δέ ἀπ' Αὐτόν μέ χαρά ἀνεκδιήγητη ὅτι «ὅσα δέν συγχωρήσετε στή γῇ, δέν θά εἶναι συγχωρεμένα στούς Οὐρανοῦς» κ.τ.λ. (Ματθ. 18, 18)· καί ἔδωσε σ' αὐτούς κάθε ἐξουσία στόν οὐρανό καί στή γῇ.

Λοιπόν, «δούλεψε στόν Κύριο μέ φόβο καί σκίρτα γι' Αὐτόν μέ τρόμο». Καί εὐχαρίστησέ Τον μέ ἀκατάπαυστη εὐχαριστία, διότι ἐλέησε ἐσένα καί ἄλλους πολλούς, μέ τίς πρεσβεῖες τῶν δούλων Του.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

198

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρός τόν ἴδιο, πού τοῦ ζήτησε νά προσεύχεται γι' αὐτόν.

Ο Θεός ὁ οἰκτίρμων, ὁ ὑψιστος καί ὁ ἐλεήμων, εἴθε νά σᾶς δώσει τήν ἐξ ὕψους δύναμη νά μελετᾶτε πάντα καί νά κατανοεῖτε τά λόγια πού σᾶς γράφω· νά ἐπιτελεῖτε ἔργο ἀληθινά πνευματικό. Δηλαδή νά πολεμᾶτε τούς λογισμούς πού σᾶς τaráσσουν, ὥστε νά συναριθμηθεῖτε μ' αὐτούς πού ἔλαβαν τά τάλαντα καί τά διπλασίασαν· νά ἀκούσετε ἐκεῖνα πού αὐτοῖ ἀκουσαν καί νά ἀγωνιστεῖτε νά σηκώσετε ὁ ἕνας τόν ἄλλο. Ἔτσι ἡ γῇ σας θά δώσει καρπούς ὥριμους καί χρήσιμους γιά κάθε περίσταση, γιά τούς ὁποίους ὁ Θεός δοξάζεται καί χαίρει καί πού, κατά τό μέτρο τῆς δωρεᾶς Του καί τῆς προαιρέσεώς σας, θά εἶναι πολλαπλάσιοι· ἄλλων ἑκατό, ἄλλων ἐξήντα, ἄλλων τριάντα (Ματθ. 13, 8).

Αὕτη ἐστὶν ἡ εὐχή μου ἡ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα φυλαξάντων ὑμῶν ταῦτα, ἴδω ὑμᾶς ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ γνησίους φίλους, ἀγαλλιωμένους ἐν Κυρίῳ.

ρζθ'

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα.

Εἰπέ μοι, Πάτερ, πόθεν ἀνεφύη ἡμῖν ὁ γενόμενος πειρασμός; Καὶ εἰς τί ἐκφαίνει; Καὶ πῶς καταργεῖται; Καὶ εὖξαι ἵνα λυτρωθῶ ἐξ αὐτοῦ.

Ἀποκρίσις

Ο μισόκαλος διάβολος, εἰδὼς τὴν ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς ὑμῶν καὶ ὅτι ἄλλο κάθισμα σωτηρίας οὐκ ἔστι, ἢ τὸ βαστάσαι ἀλλήλων τὰ βάρη, ἐφθόνησε, καὶ πυκτεύει τοῦ σπείραι ὑμᾶς· ἔνθεν οὖν ἀνεφύη ὑμῖν ὁ πειρασμός, ὃν καταργῆσαι ὁ Κύριος. Καταργεῖται δὲ ὁ τοιοῦτος πειρασμός ἐν τῷ βαστάσαι ἀλλήλων τὰ βάρη καὶ τῷ ὑπερεύξασθαι τοῦ ἀνθρώπου, δι' οὗ ὁ πειρασμός γίνεται· ἄνευ γὰρ ἀγῶνος μετὰ συλλογισμοῦ, οὐ γίνεται ἐκβασίς τῷ πειρασμῷ.

Τὸ δὲ σπείραι ἀναχώρησιν ἔνθεν, καὶ τοῦτο πειρασμός ἐστὶν ἀπὸ φθόνου αὐτοῦ διὰ δικαίωματος, ἵνα διαρρήξῃ τὴν ἀγάπην τῶν ὑπερευχομένων σου ἀγίων, καὶ ἀποστερήσῃ σε τῆς αὐτῶν βοηθείας.

Ἰδὺν τὴν εἴσβασιν καὶ τὴν ἐκβασιν τοῦ πειρασμοῦ ἐδειξά σοι· ὑπόμεινον μικρὸν καὶ λαμβάνεις αὐτῶν κουφισμόν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

σ'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, ὀλιγωρήσαντα πρὸς τοὺς ἐπαναστάντας αὐτῷ πειρασμούς.

Α δελφὲ Ἀνδρέα καὶ ὁμόψυχε, μὴ ὀλιγορήσης· οὐ γὰρ ἐγκατέλιπέ σε ὁ Θεός, οὐδὲ ἐγκαταλιμπάνει, ἀλλ' ἐπαγγελία (ἴσ. ἀπειλή, ἢ κατάρα ἢ ἀπαγγελία) ἐστὶ δεσποτικὴ πρὸς τὸν κοινὸν ὑμῶν πατέρα τὸν Ἀδὰμ καὶ οὐ παρελεύσεται, ὅτι ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου. Καὶ καθὼς προσέταξε τῷ ἔξω ἀνθρώπῳ, οὕτω καὶ τῷ ἔσω ἀνθρώπῳ, τὸ ἐν τῇ ἀσκήσει συνεργῆσαι εὐχαίς τῶν ἀγίων, καὶ πολλὰ ἀνύουσιν, ἵνα μὴ ᾖ ἄκαρπος

Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχὴ πού ἀπευθύνω στό Θεό, ὥστε, ἀφοῦ βέβαια τηρήσετε τίς νουθεσίες μου, νά σᾶς δῶ στή Βασιλεία Του ὡς γνήσιους φίλους, γεμάτους ἀγαλλίαση καί εὐφροσύνη ἐν Κυρίῳ.

199

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα.

Πές μου, Πάτερ, ποιά εἶναι ἡ αἰτία πού μᾶς ἤλθε αὐτός ὁ πειρασμός; Καί τί θέλει νά φανερώσει καί πῶς θά τόν καταργήσουμε; Καί κάνε προσευχή γιά νά λυτρωθῶ ἀπ' αὐτόν.

Ἀπόκριση

Ο μισόκαλος διάβολος, ἐπειδὴ γνώριζε τήν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς σας καί ὅτι ἄλλος τρόπος σωτηρίας δέν ὑπάρχει, ἀπό τό νά βαστάζει ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου τά βάρη, σᾶς φθόνησε καί ἀγωνίζεται νά ἀπομακρύνει τόν ἕναν ἀπό τόν ἄλλο. Ἀπό ἐδῶ λοιπόν ξεφύτρωσε ὁ πειρασμός, τόν ὁποῖο εἶθε νά καταργήσει ὁ Κύριος. Καί ἕνας τέτοιος πειρασμός καταργεῖται μέ τό νά βαστάζει ὁ ἕνας τά βάρη τοῦ ἄλλου καί μέ τό νά προσεύχεται κανεῖς πάρα πολύ γιά τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν ὁποῖο τοῦ γίνεται ὁ πειρασμός. Διότι χωρίς ἀγῶνα νοσηματισμένο, δέν φεύγει ὁ πειρασμός.

Αὐτό δέ πού σοῦ ὑποδεικνύει, νά ἀναχωρήσεις ἀπό ἐδῶ, καί αὐτό εἶναι πειρασμός πού προέρχεται ἀπό τό φθόνο τοῦ διαβόλου καί ἔχει βάση τό δικαίωμα, γιά νά σέ χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τῶν Ἀγίων πού εὐχονται γιά σένα καί νά σέ στερήσει ἐντελῶς ἀπό τή βοήθειά τους.

Νά λοιπόν, σοῦ ἀπέδειξα πῶς γίνεται ἡ εἴσοδος καί ἡ ἐξοδος τοῦ πειρασμοῦ. Ὑπόμεινε λίγο καί θά σοῦ χαρίσει ὁ Θεός τήν ἐλάφρωσή σου ἀπό τόν πειρασμό, μέ τή βοήθεια τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

200

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τόν ἴδιο, ἐπειδὴ εἰλίασε, λόγω τῶν πειρασμῶν πού ξεσηκώθηκαν ἐναντίον του.

Α δελφέ καί ὁμόψυχε Ἀνδρέα, μή δειλιάσεις! Δέν σέ ἐγκατέλειψε ὁ Θεός, οὔτε πρόκειται νά σέ ἐγκαταλείψει, ἀλλά εἶναι δεσποτική προσταγή πρὸς τόν κοινὸ πατέρα μας, τόν Ἀδάμ καί δέν εἶναι δυνατόν νά τήν ξεπεράσουμε, ὡς ἄσχετη πρὸς ἐμᾶς, ἀλλά πρέπει νά τήν δεχθοῦμε ὡς ἰσχύουσα καί γιά μᾶς: "Οτι δηλαδή «μέ τόν ἰδρώτα τοῦ προσώπου σου θά τρῶς τό ψωμί σου» (Γεν. 3, 19). Καί καθὼς ἰσχύει τούτη ἡ προσταγή γιά τά σωματικά ἔργα, τό ἴδιο ἰσχύει καί γιά τά ψυχικά. Δηλαδή, νά συνεργήσει ὁ

ὁ ἄνθρωπος. Καθὼς γὰρ ὁ χρυσὸς πυρούμενος ἐν τῷ χωνευτηρίῳ καὶ διὰ τοῦ λαβιδίου κρατούμενος, καὶ τυπτόμενος διὰ τῆς σφύρας δόκιμος γίνεται καὶ εὐπρόσδεκτος εἰς βασιλικὸν διάδημα, οὕτως ὁ κρατούμενος ἄνθρωπος διὰ τῆς εὐχῆς τῶν ἁγίων, τῆς πολλὰ δυναμένης καὶ ἀνυούσης, πυροῦται διὰ τῶν θλίψεων καὶ δέρεται διὰ τοῦ πειρασμοῦ, εἰ ὑπομένει εὐχαριστῶν, καὶ ἀναδείκνυται υἱὸς τῆς βασιλείας.

“Ὅλα οὖν πρὸς τὸ συμφέρον σοι γίνονται, ἵνα σχῆς καὶ σὺ παρρησίαν ἀπὸ τῶν ἁγίων, ἀπὸ τῶν ἰδίων πόνων, ὧν τὴν ἀπαρχὴν προσφέρειν μὴ αἰσχύνου. Μὴ οὖν ἀντὶ τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, λύπην σεαυτῷ προσπορίσῃ· καὶ ἔχε πιστὸν τὸν ἐπαγγειλάμενον ὅτι ποιεῖ.

Ἐρρωσο ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ.

σα'

Ἀποκρίσις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν, εἰς πολλὴν ἀθυμίαν ἐμπεσόντα.

Αἰδελφὲ Ἀνδρέα, μὴ δώῃ ὁ φιλόανθρωπος ἡμῶν Θεὸς τῷ μισοκάλῳ ἐχθρῷ σπεῖραι εἰς σὲ τὴν αὐτοῦ λύπην καὶ ἀθυμίαν, ἵνα μὴ εἰς ἀπόγνωσιν ἐνέγκῃ σε καὶ περὶ τῶν ἐπηγγελμένων διὰ Πνεύματος ἁγίου σοὶ τῷ ἀγαπητῷ ὑπὸ τοῦ εὐλογημένου Θεοῦ, ἀλλ' ἀνοίξοι σου τὴν καρδίαν τοῦ συνιέναι τὰς Γραφάς, καθὼς ἤνοιξε τὴν καρδίαν τῶν περὶ Κλεόπαν.

Πῶς ὁ Θεὸς μετὰ τὰς πρὸς τὸν ἅγιον καὶ Πατριάρχην Ἀβραάμ ἐπαγγελίας, πάλιν ἐπεύραζεν αὐτόν; Φησὶ γάρ· ὅτι καὶ μετὰ τὰ ρήματα ταῦτα τῶν ἐπαγγελιῶν λέγω, τὸν φίλον αὐτοῦ τὸν ἱερατεύσαντα αὐτῷ τὴν τηλικαύτην θυσίαν, τὸν ἄξιον παθεῖν δεινὸν οὐδέν, ᾧ τὴν πίστιν εἰς δικαιοσύνην ἐλογίσαστο, τὸν τηλικούτον εἶασεν εἰς πειρασμὸν ἐμπεσεῖν πρὸς δοκιμὴν αὐτοῦ καὶ ἀναπολογησίαν τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους· εἰς τὸ εἶναι ὑπογραμμὸν τοῖς πιστοῖς, ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων μέλλουσιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἱ διὰ τῆς αὐτῶν ὑπομονῆς κτῶνται τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἐν παντὶ εὐχαριστοῦντες. Σὺν τούτοις λάβε ἐν νῷ καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Ἰώβ, τὸν γνήσιον φίλον τοῦ Θεοῦ, τὸν ἀληθινὸν καὶ ἄμεμπτον καὶ δίκαιον, θεοσεβῆ τε καὶ ἀπεχόμενον

άνθρωπος μέ τήν ἄσκησίν του στίς προσευχές τῶν Ἀγίων. Καί εἶναι γεγονός ὅτι αὐτές κατορθώνουν πολλά καί θαυμάσια, γιά νά μή μείνει ὁ ἄνθρωπος ἄκαρπος πνευματικά. Διότι ὅπως ὁ χρυσός, ὅταν πυρώνεται στό χωνευτήρι καί κρατιέται μέ τή λαβίδα καί χτυπιέται μέ τό σφυρί, γίνεται καθαρός καί κατάλληλος γιά τό βασιλικό στέμμα, ἔτσι καί ὁ ἄνθρωπος κρατιέται μέ τίς προσευχές τῶν Ἀγίων, πού ἔχουν μεγάλη δύναμη καί ἀποτελεσματική, πυρώνεται ἀπό τίς θλίψεις καί χτυπιέται ἀπό τούς πειρασμούς, καί ἄν ὑπομένει εὐχαριστώντας, ἀναδεικνύεται υἱός τῆς Βασιλείας.

“Ὅλα γίνονται πρός τό συμφέρον σου, γιά νά βρεῖς καί σύ παρρησία μέ τίς εὐχές τῶν Ἀγίων, προσφέροντας τούς δικούς σου κόπους, τῶν ὁποίων τήν ἀπαρχή νά μή ντραπéis νά καταβάλεις. Νά μήν προξενήσεις λοιπόν, ἀντί τῆς πνευματικῆς χαρᾶς, λύπη στόν ἑαυτό σου. Καί νά ἔχεις ἐμπιστοσύνη σ’ Αὐτόν πού ἔδωσε τίς ὑποσχέσεις, ὅτι θά τίς πραγματοποιήσῃ.

Ἐγίαινε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητέ.

201

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρός τόν ἴδιο, τότε πού ἔπεσε σέ πολλή λύπη καί ἀθυμία.

Αἰδέλφῃ Ἀνδρέα, εἶθε νά μήν ἐπιτρέψῃ ὁ φιλόανθρωπος Θεός μας στό μισόκαλο ἐχθρό νά σπείρῃ μέσα σου τή λύπη καί τήν ἀθυμία τήν ὁποία ἐκεῖνος φέρνει στίς ψυχές, γιά νά μή σέ ὀδηγήσῃ σέ ἀπόγνωση, σχετικᾶ μέ ὅσα ὑποσχέθηκε ὁ Θεός, ὁ εὐλογητός, διά τοῦ ἁγίου Πνεύματος, σέ σένα τόν ἀγαπητό, ἀλλά νά ἀνοίξῃ τήν καρδιά σου νά κατανοήσῃς τίς Γραφές, ὅπως ἀνοίξε τήν καρδιά τῶν μαθητῶν πού ἦταν μαζί μέ τόν Κλεόπα (Λουκ. 24, 32).

Νά κατανοήσῃς δηλαδή γιατί ὁ Θεός, μετά τίς ὑποσχέσεις πού ἔδωσε στόν ἅγιο Πατριάρχη Ἀβραάμ, πάλι ἐπέτρεπε νά δοκιμάζεται (Γεν. 22, 1). Διότι λέει: Καί μετά ἀπ’ αὐτά τά λόγια, δηλαδή τίς ὑποσχέσεις πού ἔδωσε σ’ αὐτόν, τό φίλο Του — πού Τοῦ πρόσφερε μιά τόσο μεγάλη θυσία, ὁ ὁποῖος δέν ἦταν πρόπον νά πάθῃ κανένα κακό καί πού γιά τήν πίστη του τή μεγάλη τόν θεώρησε δίκαιο (Γεν. 15, 6), (Ρωμ. 4, 3) — αὐτόν τόν τόσο σπουδαῖο καί μεγάλο, τόν ἄφησε νά πέσῃ σέ πειρασμό. Καί τόν ἄφησε, γιά νά δοκιμαστῇ, γιά νά κατασταθοῦν ἀναπολόγητες οἱ δυνάμεις τοῦ σκότους καί γιά νά εἶναι παράδειγμα καί πρότυπο στούς πιστούς, ὅτι «μέ πολλές θλίψεις πρόκειται νάμποῦν στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. 14, 22) καί «μέ τήν ὑπομονή τους θά σώσουν τίς ψυχές τους» (Λουκ. 21, 19), «εὐχαριστώντας γιά τό καθετί τό Θεό» (Α΄ Θεο. 5, 18). Μαζί μ’ αὐτά, φέρε στό νοῦ σου καί τόν ἅγιο Ἰώβ, τό γνήσιο φίλο τοῦ Θεοῦ, «τόν ἀληθινό, τόν ἀμεμπτο καί δίκαιο, τό θεοσεβή, πού ἀπείχε ἀπό

ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. Τὸν ἀνάξιον τοῦ παθεῖν κακόν, τοῦτον παρέδωκε πειρασθῆναι πρὸς δοκιμὴν ἀρετῆς, ἕως οὐ ἔδειξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ καὶ κατηγόρους κατησχυμένους καὶ ἀναπολογήτους, ἐν τῷ ἐλέγχεσθαι παρ' αὐτοῦ.

Λάβε δὲ εἰς στηριγμὸν πίστεως, καὶ τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας ἡμῶν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, τὸν λυτρωσάμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς δοθείσης κατάρας. Πῶς ἐλθὼν ἐπὶ τὴν ὥραν τοῦ σταυροῦ, δεικνύων ἡμῖν ὁδὸν ὑπομονῆς καὶ σωτηρίας ἔλεγε· «Πάτερ, εἰ δυνατόν ἀπελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· ἀλλ' ὅμως οὐχ ὡς θέλω, ἀλλ' ὡς θέλεις». Τοῦτο δὲ δι' ἡμᾶς ἐποίησεν ὁ ἐπιτιμήσας τῷ Πέτρῳ εἰπόντι αὐτῷ· «Ἰλεώς σοι Κύριε οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο», ὡς ὦν ἔτοιμος καὶ εὐπροαίρετος τοῦ παθεῖν. Ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν ἠῤῥατο ποτήριον (ἴσ. λείπει, ποτήριον θανάτου πιεῖν), ἵνα μὴ ἐκκακῇσωμεν προσευχόμενοι, κἄν πρὸς τὸ παρὸν διὰ τὴν <δοκιμὴν> μὴ εἰσακούμενοι.

Ψηλαφήσωμεν οὖν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν τὰ πάθη, ἀνθρώπου γενομένου καὶ συνυπομείνωμεν αὐτῷ τὰ ὀνειδιὰ, τὰ στίγματα, τὴν ἐξουδένωσιν, τὴν καταφρόνησιν, τὸν ἐμπτυσμὸν, τὴν ὕβριν τῆς χλαμύδος, τὴν πομπὴν τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου, τὸ ὄξος τὸ μετὰ πικρίας, τὴν ἀλγηδόνα τῆς πήξεως τῶν ἡλων, τὴν νύξιν τῆς λόγχης, καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα, καὶ λάβε ἀνάψυξιν τῶν ἀλγηδόνων σου· οὐ γὰρ ἀφῆ εἶναι κενὸν τὸν κόπον σου. Ἵνα δὲ μὴ βλέπων τοὺς ἀγίους ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ βαστάζοντας τοὺς καρποὺς τῆς ὑπομονῆς τῶν θλίψεων καὶ καυχωμένους, ἄμοιρος αὐτῶν εὐρεθῆς, ἀφῆκέ σε μικρὸν ὑπενεγκεῖν κόπον, ἵνα συγκοινωνῶς αὐτῶν καὶ τοῦ Ἰησοῦ γένῃ, ἔχων παρρησίαν ἐνώπιον αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγίων.

Μὴ οὖν λυπηθῆς, οὐ γὰρ ἐπελάθετό σου ὁ Θεός, ἀλλὰ φροντίζει σου ὡς γνησίου καὶ οὐχ ὡς νόθου υἱοῦ. Καλῶς ἐσπῆκεις ἐὰν προσέχῃς σεαυτῷ ἀσφαλῶς, τοῦ μὴ ἐκπεσεῖν τοῦ φόβου καὶ τῆς εὐχαριστίας τοῦ Θεοῦ. Μακάριος δὲ εἶ, εἰ μετὰ ἀληθείας ἐγένου καὶ ξένος καὶ πτωχός· τοιοῦτοι γάρ εἰσι κληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε ἐν Κυρίῳ.

Τὰ αὐτὰ γὰρ εἰπεῖν σοι οὐκ ὀκνῶ, ᾧ παράσχοι σοι ὁ Κύριος.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

κάθε πονηρό πράγμα» (Ίώβ 1, 1). Αὐτόν πού δέν ἔπρεπε νά πάθει κανένα κακό, καί αὐτόν τόν παρέδωσε νά πειραστεῖ, γιά νά δοκιμαστεῖ ἡ ἀρετή του· καί ἀγωνίστηκε τόσο, μέχρι πού ἄφησε καταντροπιασμένους καί ἀναπολόγητους τούς ἐχθρούς καί τούς κατηγορούς του, καθὼς τούς ἔλεγγε μέ τή ζωή του.

Φέρε ἀκόμη στό νοῦ σου, γιά νά στηριχθεῖ ἡ πίστη σου, «τόν ἀρχηγό τῆς σωτηρίας μας καί τελειωτή Ἰησοῦ» (Ἑβρ. 12, 2), «ὁ Ὅποιος μᾶς λύτρωσε ἀπό τήν ἀρχαία κατάρρα» (Γαλ. 3, 13). Πῶς δηλαδή, ἀφοῦ ἔφθασε στήν ὥρα τοῦ σταυροῦ, γιά νά μᾶς ὑποδείξει ὁδὸ ὑπομονῆς καί σωτηρίας, ἔλεγε: «Πάτερ, ἂν εἶναι δυνατόν, ἄς μήν πῶ αὐτό τό ποτήρι· ὅμως ἄς γίνεῖ τό δικό Σου θέλημα καί ὄχι τό δικό μου» (Ματθ. 26, 39). Καί αὐτό τό ἔκανε γιά μᾶς Ἐκεῖνος πού ἐπιτίμησε τόν Πέτρο, ὅταν τοῦ εἶπε: «Ὁ Θεός φυλάξοι σε, Κύριε, νά μή σοῦ συμβεῖ κάτι τέτοιο!» (Ματθ. 16, 22). Καί τό ἔκανε ἐπειδὴ ἦταν ἕτοιμος καί εἶχε καταθέσει τήν προαίρεσή Του στό νά πάθει γιά τή σωτηρία μας. Ἀλλά, χάριν τῆς ἀδυναμίας μας, δέχτηκε προσευχόμενος στή Γεθσημανή νά πιεῖ τό ποτήρι τοῦ θανάτου, γιά νά μήν ἀπογοητευόμαστε ὅταν προσευχόμαστε, ἔστω καί ἂν πρός τό παρόν, πρός δοκιμή μας, δέν εἰσακούεται ἡ προσευχή μας.

* Ἀς προσπαθήσουμε λοιπόν νά κάνουμε μιά βαθιά μελέτη πάνω στήν οὐσία καί στή σημασία τῶν Παθῶν τοῦ Σωτήρα μας, πού ἔγινε ἄνθρωπος γιά χάρη μας. Καί ἄς ὑπομείνουμε μαζί μ' Αὐτόν τούς ὀνειδισμούς, τά στίγματα, τήν ἐξουθένωση, τήν περιφρόνηση, τόν ἐμπυσμό, τήν ὕβρη ἀπό τή χλαμύδα, τήν διαπόμπευσή Του μέ τό ἀγκάθινο στεφάνι, τό ξύδι μέ τή χολή, τήν ὀδύνη ἀπό τό μπιξίμο τῶν καρφιῶν, τό κέντημα τῆς λόγχης καί τό νερό καί τό αἷμα. Καί ἀσφαλῶς τότε θά αἰσθανθεῖς μεγάλη ἀνακούφιση στίς δικές σου ὀδύνες. Νά εἶσαι δέ βέβαιος ὅτι ὁλος αὐτός ὁ κόπος σου δέν θά πάει χαμένος. Σέ ἄφησε νά ὑποφέρεις ἓνα μικρό κόπο, γιά νά μή βρεθεῖς ἐκεῖνη τήν ἡμέρα (τῆς Κρίσεως), ἀμέτοχος τῶν καρπῶν πού θά βλέπεις νά βαστάζουν οἱ Ἅγιοι, οἱ ὁποῖοι θά καυχῶνται γιά τούς καρπούς τῆς ὑπομονῆς τῶν θλίψεων τους. Ἐπίσης γιά νά γίνεις συγκοινωνός τῶν Ἁγίων αὐτῶν καί τοῦ Ἰησοῦ, ἔχοντας παρρησία ἐνώπιόν Του μαζί μέ τούς Ἁγίους.

Μήν ἀφήνεις λοιπόν νά σέ κυριεύει ἡ λύπη, δέν σέ ἔχασε ὁ Θεός, ἀλλά φροντίζει γιά σένα ὡς γνήσιό Του υἱό καί ὄχι ὡς νόθο. Θά στέκεσαι καλῶς ἂν προσέχεις τόν ἑαυτό σου μέ πολλή νήψη, ὥστε νά μή χάσεις τό φόβο καί τήν εὐχαριστία πρός τό Θεό. Καί θά εἶσαι μακάριος, ἂν πράγματι ἔγινες καί ξένος καί φτωχός, διότι αὐτοί εἶναι πού θά κληρονομήσουν τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Γίνε ἄνδρεῖος καί δυνατός ἐν Κυρίῳ.

Ὅπως βλέπεις, δέν κουράζομαι νά σοῦ λέω τά ἴδια καί τά ἴδια, τά ὁποῖα εὐχομαι νά σοῦ τά παραχωρήσει ὁ Κύριος.

Κάνε εὐχή καί γιά μένα.

σβ'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα περὶ στηριγμοῦ καρδίας καὶ ἀφέσεως τῶν ἀπὸ γεννήσεως αὐτοῦ ἁμαρτιῶν.

Ἀπόκρισις

Ο Κύριος Ἰησοῦς ἔσται σοι ἴσας καὶ στήριγμα ψυχῇ καὶ σώματι, καὶ στηρίξοι σου τὴν καρδίαν πρὸς τὸ μὴ κατακυριεύσαι σου τὸν μισόκαλον καὶ μισάνθρωπον διάβολον. Περὶ δὲ τῆς ἀφέσεως τῶν ἀπὸ γεννήσεως ἔως τῆς δεῦρο, τοῦτο χαρίζεται σοι ὁ Θεὸς μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας, διὰ τὸ εἶναι σε συγκοινωνόν τῶν δεήσεών μου, ἐν τῷ τοιοῦτῳ χαρίσματι, διὰ τῆς μικρᾶς σου ὑπομονῆς.

Ἀνδρίζου οὖν ἐν Κυρίῳ καὶ ἴσχυε· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ ὁ μέγας ἰατρός ψυχῶν καὶ σωμάτων.

Εἰρήνη σοι ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ.

σγ'

Ἀπόκρισις τοῦ ἄλλου Γέροντος Ἰωάννου πρὸς τὸν αὐτόν.

Εἰ εἰς τὰ κοσμικὰ μακαρίζουσιν ἄνθρωποι τὸν πλουτοῦντα, πολὺ πλέον μακαρίζω σου τὴν ἀγάπην πλουτήσασαν κατὰ Θεόν, διὰ τῶν δεήσεων τοῦ εὐλογημένου Πατρὸς ἡμῶν. Τοίνυν εἰ μὴ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ προκάτελαβε καὶ εἶπεν· ἐνδυναμώθητι καὶ ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε, ἐπικίνδυνον εἶχες ἀρρωστίαν ἀρρωσῆσαι, διὰ μικράν ἀμέλειαν καὶ μικροψυχίαν τοῦ φυλάξαι τὴν μακροθυμίαν καὶ τὴν ὑπομονὴν μετὰ τῶν λογισμῶν σου καὶ μετὰ τῶν υπηρετούντων σοι, μνημονεύων τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ».

Ὡς οὖν ἀγαπῶν σε ὁ Κύριος ἐπαίδευσεν μετὰ ἐλέους, διὰ τὴν εὐχὴν τοῦ δούλου αὐτοῦ, ἵνα διὰ τῆς μικρᾶς ταύτης παιδείας συνεργήσης τῇ δεήσει αὐτοῦ, καὶ λογίζεται σοι εἰς ἐργασίαν, ἵνα φιμωθῇ τὸ στόμα τοῦ ἐχθροῦ, μήποτε εἶπη, εἰ ἐπειράσθη εἰς παιδείαν, αὐτομολῆσαι εἶχε. Μὴ οὖν λυπηθῆς, ὡς γὰρ ἤκουσας παρὰ τοῦ Γέροντος, γίνεται σοι.

Ἀνδρίζου οὖν κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ἴσχυε.

202

Αίτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τὸ μεγάλο Γέροντα, γιὰ νὰ ἐνισχυθεῖ ψυχικά καί γιὰ νὰ τοῦ συγχωρηθοῦν οἱ ἁμαρτίες του ἀπὸ τὴ γέννησή του μέχρι σήμερα.

Ἀπόκριση

Ο Κύριος Ἰησοῦς ἄς εἶναι γιὰ σένα ἴαση καὶ ἐνίσχυση στὴν ψυχὴ καὶ στὸ σῶμα καὶ εἴθε νὰ σοῦ στηρίξει τὴν καρδιά, γιὰ νὰ μὴ σέ κατακυριεύσει ὁ μισόκαλος καὶ μισάνθρωπος διάβολος. "Ὅσο γιὰ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν σου, ἀπὸ τῆς γεννήσεώς σου μέχρι σήμερα, τοῦτο θὰ σοῦ τὸ χαρίσει ὁ Θεός μετὰ ἀπὸ σαράντα ἡμέρες, ἀφοῦ γίνεις συνεργός τῶν δεήσεών μου γιὰ ἓνα τέτοιο χάρισμα πού θὰ σοῦ δοθεῖ, μέ μιὰ μικρὴ ὑπομονή πού θὰ κάνεις.

Γίνε ἀνδρεῖος λοιπόν καὶ δυνατός ἐν Κυρίῳ. Ὁ Κύριος, ὁ μεγάλος Ἰατρός τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων, νὰ εἶναι μαζί σου.

Εἰρήνη σέ σένα, ἐν Κυρίῳ, ἀδελφέ.

203

Ἀπόκριση τοῦ ἄλλου Γέροντα Ἰωάννου πρὸς τὸν ἴδιο.

Ε ἂν οἱ ἄνθρωποι στὴν κοσμικὴ ζωὴ μακαρίζουν τὸν πλούσιο, πολὺ περισσότερο ἐγὼ μακαρίζω τὴν ἀγάπη σου πού πλούτησε κατὰ Θεό, μέ τίς δεήσεις τοῦ εὐλογημένου πατέρα μας. Δηλαδή, ἂν δέν εἶχε προφτάσει μέ τὴν προσευχή του καὶ δέν σοῦ ἔλεγε «ἐνδυναμώσου, γίνε ἀνδρεῖος καὶ δυνατός» (Δευτ. 31, 6), θὰ ἔπεφτες σέ ἐπικίνδυνη πνευματικὴ ἀρρώστια. Καί αὐτό, ἀπὸ μιὰ μικρὴ σου ἀμέλεια καὶ μικροψυχία στὸ νὰ δείξεις μακροθυμία καὶ ὑπομονή στοὺς λογισμούς σου καὶ σέ ὅσους σέ διακονοῦν, ἐνθυμούμενος τόν Ἀπόστολο πού λέει «νὰ σηκώνετε ὁ ἓνας τὰ βάρη τοῦ ἄλλου καὶ ἔτσι θὰ ἐφαρμόσετε πλήρως τὸ νόμο τοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. 6, 2).

Ὁ Κύριος λοιπόν, ἐπειδὴ σέ ἀγαπᾷ, σέ παιδαγώγησε μέ τὸ ἔλεός Του, ἐξαιτίας τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου Του, ὥστε μέ τὴ μικρὴ αὐτὴ παιδεία νὰ συνεργήσεις στὴ δέσῃ του καὶ ἔτσι νὰ σοῦ τὸ ὑπολογίσει ὡς ἐργασία, γιὰ νὰ φιμωθεῖ τὸ στόμα τοῦ ἐχθροῦ, πού ἐνδεχομένως θὰ μπορούσε νὰ φέρει ὡς ἐπιχείρημα ὅτι «ἂν αὐτὸς δοκιμαζόταν ἔστω καὶ ἐλαφρά, σίγουρα θὰ γινόταν ἀποστάτης! Γι' αὐτὸ μὴ λυπηθεῖς, διότι, ὅπως ἄκουσες ἀπὸ τὸ Γέροντα, θὰ ἐπιτρέψει ὁ Κύριος νὰ σέ βρεῖ κάποιος πειρασμός, ἀλλὰ θὰ εἶναι γιὰ τὸ καλὸ σου.

Γίνε ἀνδρεῖος λοιπόν καὶ δυνατός, σύμφωνα μέ τὸ λόγο τοῦ Γέροντα.

σδ'

Ὁ αὐτὸς Γέρων λυτρωθεὶς ἐκ τῶν πειρασμῶν διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ ἁγίου Γέροντος καὶ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ διδασκαλίας, ἔπεμψεν εὐχαριστῶν αὐτῷ.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου.

Τῷ Θεῷ τῆς δόξης ἀνάπεμψον πᾶσαν δοξολογίαν καὶ ὑμνήσωμεν αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. Ἡμῖν γὰρ οὐ πρέπει δόξα, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ, καὶ τῷ Υἱῷ αὐτοῦ, καὶ τῷ Πνεύματι αὐτοῦ τῷ ἁγίῳ. Ἦγαγεν ὁ Θεὸς τὴν ἀγάπην σου πρὸς τὴν ἡμῶν ἀσθένειαν, ἵνα βοήθειαν κατὰ Θεὸν σχῶμεν δι' ἀλλήλων, θέλων καὶ εἰς ἡμᾶς πληρῶσαι τὴν λέγουσαν γραφὴν· «ἀδελφός ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρά καὶ τετειχισμένη». Γένοιτο δὲ ὑμῖν πᾶσι βοη<θη>θῆναι ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν, τοῦ μεγάλου Ἰησοῦ λέγω, εὐδόκησε γὰρ ἵνα ἀδελφούς ἡμᾶς ἑαυτῷ ποιήσῃ, καὶ ἔσμεν καὶ μακαριζόμεθα ὑπὸ τῶν Ἀγγέλων.

Οἶον ἔχομεν ἀδελφὸν δυνατόν, ἵνα ἐνδυναμώσῃ ἡμᾶς, ἰσχυρόν, ἵνα μερίσῃ ἡμῖν τὰ σκῦλα, ἀρχιστράτηγον, ἵνα συντρίψῃ ἐν πολέμῳ τοὺς πολεμοῦντας ἡμᾶς ἐχθρούς, ἱατρόν, ἵνα θεραπεύσῃ τὸν ἔσω ἡμῶν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ ἔξω ἀνθρώπου, ὑποταγέντος αὐτῷ, τροφέα, τρέφοντα ἡμᾶς τῇ πνευματικῇ τροφῇ· ζῶντα, ἵνα ζωώσῃ ἡμᾶς· ἐλεήμονα, ἵνα ἡμᾶς ἐλεήσῃ· οἰκτίρμονα, ἵνα ἡμᾶς οἰκτεירήσῃ· βασιλέα, ἵνα ἡμᾶς βασιλεῖς ποιήσῃ· Θεόν, ἵνα καὶ ἡμᾶς θεοὺς ποιήσῃ.

Εἰδὼς οὖν ὅτι πάντα ἐν αὐτῷ, αὐτοῦ δεήθητι. Οἶδε γὰρ ὣν χρεῖαν ἔχεις, καὶ πρὸ τοῦ αἰτῆσαι αὐτόν· καὶ αὐτὸς παρέχει τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας σου μὴ ἐμποδίζοντός σου. Καὶ αὐτῷ πάντοτε τὴν δοξολογίαν ἀνάπεμψον, ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα πρέπει εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Εὕξει ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ, ἵνα γνῶ τὴν ἀσθένειάν μου καὶ ταπεινωθῶ.

σε'

Αἰτήσις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν μέγαν Γέροντα περὶ τῆς ἀβροχίας καὶ τῆς χρονίας αὐτοῦ σιωπῆς.

204

‘Ο ἴδιος ἀδελφός, ὅταν λυτρώθηκε ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς μέ τις εὐ-
χές καὶ τὴν πνευματικὴ διδασκαλίᾳ τοῦ ἁγίου Γέροντα, ἔστειλε νὰ τὸν
εὐχαριστήσῃ.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου.

Σ τὸν ὑπερένδοξο Θεὸ καὶ Κύριό μας ἀνήκει κάθε δοξολογία. Γι’ αὐτὸ
καὶ ἡμεῖς μακάρι νὰ ἀξιωθοῦμε νὰ Τόν ὑμνολογοῦμε καὶ νὰ Τόν δοξά-
ζουμε αἰωνίως. Ἀμήν. Διότι σέ μᾶς δέν ἀρμόζει δόξα, ἀλλὰ μόνο σ’
Αὐτόν καὶ στὸν Υἱό Του καὶ στὸ Πνεῦμα Του τό ἅγιο. ‘Ο Θεὸς ὁδήγησε τὴν
ἀγάπη σου σέ μᾶς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀνίσχυρους, γιὰ νὰ βοηθήσουμε ὁ ἕνας
τὸν ἄλλο, κατὰ Θεό, θέλοντας καὶ σέ μᾶς νὰ εκπληρωθεῖ ἡ Γραφή πού λέει:
«‘Ο ἀδελφός πού βοηθεῖται ἀπὸ ἀδελφό, εἶναι σάν πόλη ὀχυρὴ καὶ περιτειχι-
σμένη» (Παρμ. 18, 19). Εἶθε ὅλοι ἐσεῖς νὰ βοηθηθεῖτε ἀπὸ τό Μεγάλο Ἀδελφὸ
μας, ἐννοῶ τὸν Ἰησοῦ, διότι εὐδόκησε νὰ μᾶς κάνει ἀδελφούς Του καὶ εἴμα-
στε πραγματικοὶ ἀδελφοί καὶ μακαριζόμαστε ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους.

Δηλαδή ἔχουμε Ἀδελφὸ δυνατό νὰ μᾶς ἐνδυναμώσει, ἰσχυρὸ γιὰ νὰ μᾶς
μοιράσῃ τὰ λάφυρα, ἀρχιστράτηγο γιὰ νὰ συντρίψῃ στὸν πόλεμο τοὺς
ἐχθρούς μας, ἱατρὸ γιὰ νὰ μᾶς θεραπεύσῃ τὸν ἔσω καὶ τὸν ἔξω ἄνθρωπο,
ἀφοῦ ὑποταχθοῦμε σ’ Αὐτόν, τροφέα πού μᾶς τρέφει μέ τὴν πνευματικὴ τρο-
φή, ζῶντα γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ ζωή, ἐλεήμονα γιὰ νὰ μᾶς ἐλεήσει, οἰκτίρμονα γιὰ
νὰ μᾶς οἰκτειρήσῃ, βασιλιά γιὰ νὰ μᾶς κάνει βασιλεῖς, Θεὸ γιὰ νὰ μᾶς κάνει
θεούς.

Ἔχοντας λοιπὸν ὑπόψη σου ὅτι ὅλα ἐναπόκεινται σ’ Αὐτόν, παρακάλεσέ
Τον. Γνωρίζει βέβαια αὐτὰ πού ἔχεις ἀνάγκη, προτοῦ νὰ τοῦ τὰ ζητήσῃς καὶ
θὰ σοῦ παράσχει τὰ αἰτήματα τῆς καρδιάς σου, ἂν δέν τοῦ σταθεῖς ἐμπόδιο.
Γι’ αὐτό, πρὸς Αὐτόν πάντοτε ἀνάπεμπε τὴ δοξολογία, διότι σ’ Αὐτόν πρέπει
δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

Κάνε εὐχή γιὰ μένα, ἀδελφέ, γιὰ νὰ γνωρίσω πόσο ἀδύνατος εἶμαι καὶ νὰ
ταπεινωθῶ.

205

Αἴτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τὸν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα, σχετικὰ μέ τὴν
ανομβρία καὶ τὴν παρατεταμένη σιωπὴ του.

Ἑ Ἀπόκρισις

Ο ὕδεν ἀκαίρως ποιεῖ ὁ Θεός, ἀλλὰ πάντα πρὸς τὸ συμφέρον τοῖς ἀνθρώποις. Καὶ εἰ ἐκώλυσε τὸν ὄμβρον, πρὸς παιδείαν αὐτῶν, καὶ πάλιν ἔλεει καὶ πέμπει αὐτόν. Οὕτως εἰ καὶ πρὸς καιρὸν ἐκωλύθη ὁ λόγος, ἵνα αἰσθανθῶσι τινές, ἀλλὰ μᾶλλον οὐκ ἡσθάνθησαν, πάλιν ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς καὶ λαλεῖται ὁ λόγος, κατὰ τὴν χρεῖαν πρὸς ὠφέλειαν.

σς'

Αἴτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Παρακαλῶ σε, Πάτερ ὁσιε, πληρῶσαι εἰς ἐμὲ τὰς ἀγίας σου ἐπαγγελίας περὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν.

Ἑ Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις· ὅτι ἐὰν ἐτοιμάσης σεαυτὸν πρὸς ὑποδοχὴν τῶν αἰτήσεών σου, λήψη διὰ τοῦ πολλοῦ σου κόπου καὶ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας. Ἑγοῦμαι γὰρ τὰ κέρδη καὶ τὴν ὠφέλειαν παντὸς ἀνθρώπου καὶ πάσης ψυχῆς, ἐμὰ εἶναι. Ἑδέως καὶ καίόμενος σπένδομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς οἶδεν ὁ μόνος γινώσκων τὰς καρδίας ἡμῶν Θεός. Καὶ οἶδα καὶ πέπεισμαι, ὅτι μὴ ἀπολέσωμεν τὸν κόπον. Ἐχε οὖν τὸ θάρσος ὅτι λαμβάνεις τὰς αἰτήσεις, ἀλλὰ λαμβάνων φύλαξαι τοῦ μείναι παρὰ σοὶ τὴν χάριν· πολλοὶ γὰρ ἔφθασαν λαβεῖν καὶ μετὰ τὸ λαβεῖν ἐξέπεσον, ὅτι οὐκ ἐφύλαξαν εἴ τι ἔλαβον μετὰ φόβου.

Γενοῦ οὖν ἐπιθυμητὴς ἀγαθῶν καὶ τηρητὴς· δοῦλος εὐάρεστος τῷ Δεσπότη σου· μαθητὴς ταπεινὸς τοῦ διὰ σὲ ταπεινώσαντος ἑαυτόν· ὑπήκοος τοῦ ὑπηκόου· ἀνεξίκακος τοῦ ἀνεξικάκου· μακρόθυμος τοῦ μακροθύμου· ἐλεήμων τοῦ ἐλεήμονος· τὰ βάρη βαστάζων τοῦ πλησίον, ὡς καὶ αὐτός σου τὰ βάρη

13. Εἶναι πολλῆς ὠφελείας πρόξενον τὸ νὰ προσέξουμε τὴ διαφορὰ τῆς βάσεως τῆς προσοχῆς «Γέροντος καὶ καθοδηγούμενου» στὴν παρούσα Ἑρωταπόκριση.

Ἑ Ὁ καθοδηγούμενος ζητεῖ «πληρῶσαι εἰς ἐμὲ τὰς ἀγίας σου ἐπαγγελίας περὶ τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν». Σιγούρεψέ με ὅτι θὰ συγχωρηθῶ γιὰ ὅλα!...

Ἑ Ὁ Μ. Γέρον Βαρσανούφιος ἀπαντᾷ: «... Ἐχε οὖν τὸ θάρσος ὅτι λαμβάνεις τὰς αἰτήσεις...». Θὰ συγχωρηθεῖς. Σάν νὰ τοῦ λέει ὁμοῦς ὅτι ἔχει σὲ λάθος βασίσει τίς προσδοκίες του. Ἑ Ὁ Θεὸς εἶναι πιστὸς στίς ἐπαγγελίες του. Τὸ πρόβλημα εἶναι καθαρά δικό μας. Γι' αὐτὸ καὶ προσθῆτει «... ἀλλὰ, λαμβάνων, φύλαξαι τοῦ μείναι παρὰ σοὶ τὴν χάριν». Πολλάκις ἀξιωνόμαστε Θεϊκῶν δωρεῶν, ἀλλὰ τίς χάνουμε. Ἑ Εἰς μᾶς ὑποδεικνύει ὁ Ὁσῖος τὸν τρόπο, γιὰ νὰ γίνουμε ἐμεῖς, πραγματικά, πιστοὶ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ καὶ σταθεροὶ φορεῖς τῆς Χάρης Του. Τὸ δράμα μας δὲν

Ἐπίκληση

Τίποτα δέν κάνει ὁ Θεός τυχαῖα, ἀλλὰ ὅλα τὰ κάνει γιά τό συμφέρον τῶν ἀνθρώπων. Καί ἄν ἐμπόδισε τή βροχή, τό ἔκανε γιά νά τοὺς παιδαγωγῇ· καί πάλι ὅμως θά δώσει τό ἔλεός Του καί θά στείλει τή βροχή. Ἔτσι καί ἄν προσωρινά σιωπήσαμε καί δέν σᾶς ἀπευθύνουμε λόγους πνευματικούς, τό κάναμε γιά νά συνετισθοῦν μερικοί — οἱ ὅποιοι βέβαια δέν συνετίσθηκαν — ἀλλά νά πού πάλι ἐπιτρέπει ὁ Θεός καί ὁ λόγος ἔρχεται ἀνάλογα μέ τήν ἀνάγκη καί γιά τήν ὠφέλειά σας.

206

Αἴτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο.

Σέ παρακαλῶ, ὅσιε Πάτερ, νά μοῦ ἐκπληρώσεις τίς ὑποσχέσεις σου, σχετικά μέ τήν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν μου.

Ἐπίκληση Βαρσανουφίου.

Εὐλογητός ὁ Θεός καί Πατέρας τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὅποιος μᾶς εὐλόγησε μέ κάθε εὐλογία πνευματική στό ἐπουράνιο» (Ἐφ. 1, 3). Διότι ἄν καταστήσεις ἄξιο τόν ἑαυτό σου, ὥστε νά γίνῃ δεκτικός αὐτῶν πού ζητᾶς, θά τὰ λάβεις, καταθέτοντας πολὺ κόπο καί συνεργαζόμενος μέ μένα τόν ἀδύναμο. Στ' ἀλήθεια, θεωρῶ ὅτι εἶναι δικά μου τό ψυχικό κέρδος καί ἡ ὠφέλεια κάθε ἀνθρώπου καί κάθε ψυχῆς. Μοῦ εἶναι εὐχάριστο καί νά καῶ, προσφερόμενος σάν σπονδή, γιά τίς ψυχές σας, ὅπως γνωρίζει ὁ Θεός, ὁ μόνος πού ἐπιστατεῖ στίς καρδιές μας. Καί τό ξέρω καλά καί εἶμαι πεπεισμένος ὅτι δέν θά πάει χαμένος ὁ κόπος μας. Ἔχε λοιπόν θάρρος ὅτι θά πάρεις ὅσα ζητᾶς, ἀλλά, ὅταν σοῦ δοθοῦν, πρόσεχε καί φρόντισε ἀγρυπνα ὥστε νά κρατήσεις τή Χάρη¹³. Διότι πολλοί ἔφτασαν νά λάβουν Χάρη ἀλλά μετὰ τή λήψη τῆς Χάρης ἔπεσαν, διότι δέν φύλαξαν μέ δέος καί ἀγρυπνη φροντίδα ὅ,τι ἔλαβαν.

Γίνε λοιπόν ἑραστής τῶν ἀγαθῶν καί φρουρός. Δοῦλος εὐάρεστος στό Δεσπότη σου. Μαθητής ταπεινός Ἐκείνου πού ταπείνωσε τόν ἑαυτό Του γιά σένα. Ὑπήκοος τοῦ Ὑπήκου. Ἀνεξίκακος τοῦ Ἀνεξίκακου. Μακρόθυμος τοῦ Μακρόθυμου. Ἐλεήμων τοῦ Ἐλεήμονος. Βαστάζοντας τὰ βάρη τοῦ πλησίον, ὅπως καί Αὐτός βάσταξε τὰ δικά σου βάρη. Ἀγαπώντας τοὺς πάντες

βρίσκεται στό ὅτι ὁ Θεός ἀρνεῖται νά μᾶς δώσει τή Χάρη Του, ἀλλά στό ὅτι ἡμεῖς εἴμαστε εὐκολοὶ ἀρνηταί της. Τό «πτῶμα» τῶν Πρωτοπλάστων ἐπαναλαμβάνεται στόν καθένα μας.

ἐβάστασεν. Ἐγαπῶν πάντας εἰλικρινῶς, ὡς καὶ αὐτὸς ἡμᾶς ἡγάπησεν· ἀκολουθῶν αὐτῷ ἐν πᾶσιν, ἕως οὐ λάβῃ σε εἰς τὴν μεγάλην αὐτοῦ ἀνάπαυσιν, ὅπου ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, μοναχέ.

σζ'

Ὁ αὐτὸς ᾗτησε τὸν μέγαν Γέροντα τὰ αὐτά.

Ἀποκρίσις

Α' δελφὲ Ἀνδρέα, δώῃ σοι ὃ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, αἰτεῖτε καὶ λαμβάνετε, τὰ αἰτήματά σου ὅλα. Μόνον ἐτοίμασον τὸν οἶκόν σου ἐν πολλῇ καθαρότητι τοῦ δέξασθαι τὰ δωρήματα· ἐν γὰρ τῷ κεκαθαρμένῳ οἴκῳ θησαυρίζονται. Καὶ ὅπου οὐκ ἐνὶ βόρβορος τὴν εὐωδίαν αὐτῶν παρέχουσι· καὶ ὅταν γεύηται αὐτῶν τις, ξένος γίνεται τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, σταυρούμενος τῷ κόσμῳ καὶ ὁ κόσμος αὐτῷ, ζῶν ἐν Κυρίῳ, πάντοτε. Καὶ ὅσον κρούουσι τὰ κύματα τοῦ ἐχθροῦ, οὐ ρήσσουσιν αὐτοῦ τὸ σκάφος· καὶ τὸ λοιπὸν φοβερός γίνεται τοῖς ὑπεναντίοις, ἀπὸ τῆς θεωρίας τῆς ἁγίας σφραγίδος. Καὶ ὅσον ἐχθρὸς γίνεται αὐτῶν, τοσοῦτον φίλος γνήσιος καὶ ἀγαπητὸς τοῦ μεγάλου βασιλέως γίνεται.

Λοιπὸν, ἀδελφέ, μίσησον τελείως, ἵνα ἀγαπήσῃς τελείως· μάκρυνον τελείως, ἵνα ἐγγίσῃς τελείως· βδέλυξαι υἱοθεσίαν, ἵνα λάβῃς υἱοθεσίαν· ἄφες τοῦ ποιῆσαι θελήματα, καὶ ποιήσον θέλημα· κόψον σεαυτὸν καὶ δῆσον σεαυτόν· θανάτωσον σεαυτόν καὶ ζωοποιήσον σεαυτόν· ἐπιλάθου σαυτοῦ καὶ γνῶθι σεαυτόν καὶ ἰδοὺ ἔργα μοναχοῦ ἔχεις.

ση'

Ὁ αὐτὸς ᾗτησε τὸν μέγαν Γέροντα τὰ αὐτά.

εἰλικρινῶς, ὅπως καὶ Αὐτός μᾶς ἀγάπησε. Ὁ Ακολουθώντας Αὐτόν σέ ὅλα, ἔως ὅτου σέ εἰσαγάγει στή μεγάλη Του ἀνάπαυση, «ὅπου μάτι δέν εἶδε, αὐτί δέν ἄκουσε καὶ καρδιά ἀνθρώπου δέν συνειδητοποίησε, ὅσα ἐτοίμασε ὁ Θεός σ' αὐτοῦς πού Τόν ἀγαποῦν» (Α΄ Κορ. 2, 9).

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ὁ Αμήν.

Εὔχου γιά μένα, μοναχέ!

207

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τό μεγάλο Γέροντα γιά τά ἴδια.

Ὁ Αποκρίση

Αδελφέ Ὁ Ανδρέα, εἶθε νά σοῦ ἐκπληρώσει ὁ Ὁ Ἰησοῦς ὅλα τά αἰτήματά σου, γιά τά ὁποῖα εἶπε: «Ζητήστε καί θά λάβετε» (Ματθ. 7, 7). Μόνο νά ἐτοιμάσεις τόν οἶκο σου μέ πολλή καθαρότητα, γιά νά δεχθεῖ τά δωρήματα. Διότι στόν οἶκο πού ἔχει καθαριστεῖ, ἐκεῖ ἀποθησαυρίζονται τά δωρήματα. Καί ὅπου δέν ὑπάρχει δυσωδία, ἐκεῖ δίνουν τήν εὐωδία τους. Αὐτά ὅταν τά γεύεται κανεῖς γίνεται ξένος τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου, «σταυρώνεται γιά τόν κόσμο καί ὁ κόσμος γι' αὐτόν, ζώντας πάντοτε ἐν Κυρίῳ» (Γαλ. 6, 14). Ὅσο δέ καί νά ξεσποῦν πάνω του τά κύματα τοῦ ἐχθροῦ, δέν θά καταποντίσουν τό σκάφος του. Καί στό ἐξῆς γίνεται φοβερός γιά τούς ἀντιπάλους του, λόγω τῆς λαμπρᾶς καί ἐκθαμβωτικῆς ἀκτινοβολίας πού ἐκπέμπει ἡ Θεία Χάρη πού βρίσκεται ἐπάνω του. Καί ὅσο πιά πολύ ἐχθρός γίνεται σ' αὐτούς, τόσο πιά πολύ φίλος, γνήσιος καί ἀγαπητός γίνεται στό μεγάλο Βασιλιά.

Λοιπόν ἀδελφέ, μίσησε τελείως τούς ἐχθρούς, γιά νά ἀγαπήσεις τελείως τό Σωτήρα. Ὁ Απομακρύνσου τελείως ἀπ' αὐτούς, γιά νά πλησιάσεις τελείως Αὐτόν. Νά βδελυχεῖς τήν κηδεμονία τοῦ ἐχθροῦ, γιά νά σοῦ δοθεῖ τό χάρισμα νά γίνεις υἱός τοῦ Θεοῦ κατὰ χάριν. Παραιτήσου ἀπό τό νά κάνεις τά θελήματα τῶν δαιμόνων καί τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καί κάνε τό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Κόψε τά δεσμά μέ τά ὁποῖα σέ δένει ὁ ἐχθρός καί δέσε τόν ἑαυτό σου ἄρρηκτα μέ τόν Κύριο. Θανάτωσε τόν ἑαυτό σου καί ζωοποίησε τόν ἑαυτό σου. Ξέχασε τόν παλαιό ἑαυτό σου καί γνώρισε τόν καινό, τόν «κατά Θεό κτισθέντα». Καί νά, θά ἔχεις ἔργα πραγματικοῦ μοναχοῦ.

208

Ὁ ἴδιος παρακάλεσε τό μεγάλο Γέροντα γιά τά ἴδια.

᾽Απόκρισις

Α᾽δελφὲ Ἀνδρέα, τῆς ψυχῆς μου ἠγαπημένε· εἰ ἦδεις καθὼς χρή τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ, πᾶσαι αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου εἰ ἦσαν στόμα, οὐκ ἠδύνω δοξάσαι αὐτόν, ἢ εὐχαριστῆσαι καθὼς ἄξιον ἦν, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι μανθάνεις. Καὶ ὡς οἶδεν αὐτὸς ὁ Θεός, οὐκ ἔστι ριπὴ ὀφθαλμοῦ ἢ ὥρα, ἐν ᾗ οὐκ ἔχω σε ἐν τῷ νῷ καὶ ἐν τῇ προσευχῇ. Καὶ εἰ ἐγὼ οὕτω σε ἀγαπῶ, ὁ Θεὸς ὁ πλάσας σε περισσότερον σε ἀγαπᾷ. Καὶ δέομαι αὐτοῦ ὁδηγῆσαι σε καὶ κυβερνῆσαι κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ· καὶ οὕτω κυβερνᾷ σε πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς σου, κἂν μακροθυμῇ, ἀλλὰ πλεονάζει τὴν ὠφέλειαν τῆς ψυχῆς σου.

Κάθου οὖν οὕτως, εὐχαριστῶν αὐτῷ εἰς πάντα καὶ ἐξουθενῶν σεαυτὸν εἰς πάντα, πιστεύων περὶ πάντων τῶν ρηθέντων σοι, ὅτι ἔσονται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

σθ΄

᾽Απόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτὸν αἰτήσαντα τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ σύνεσιν· καὶ τὰ αὐτά.

Α᾽δελφὲ Ἀνδρέα, εἶπεν ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς τῇ Μάρθᾳ· «ἐὰν πιστεύσης, ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ».

Καὶ σὺ οὖν πίστευσον, καὶ βλέπεις τὸν Λάζαρον ἐγηγερμένον ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ συναριστῶντα τῷ Ἰησοῦ· καὶ βλέπεις τὴν Μαρίαν παρακαθήμενην τοῖς ἁγίοις ποσὶν αὐτοῦ, ἀπαλλαγεῖσαν τοῦ τῆς <Μάρθας> περισπασμοῦ. Καὶ πίστευσον ὅτι πάντα γενήσεται σοι, ἃ δι' ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου ῥητήθη ὁ Θεὸς τοῦ παρασχεῖν τῇ ἀγάπῃ σου. Οὐδὲν οὖν ἀπαιτεῖ σε ὁ Θεός, εἰ μὴ ὑπομονὴν καὶ εὐχαριστίαν, καὶ ἀνοίγει σοι τοὺς θησαυροὺς τῆς εἰς αὐτὸν σοφίας καὶ συνέσεως.

Ἀσπάζομαί σε ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ ὑγίαине ψυχῇ καὶ σώματι, καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

σι΄

᾽Απόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἀπόκριση

Α 'δελφέ Ἀνδρέα, ἀγαπημένε τῆς ψυχῆς μου. Ἄν γνώριζες καθὼς πρέπει τὴ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ, ἀκόμη καὶ ἂν ὅλες οἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου ἦταν στόμα, δέν θά μπορούσαν νά Τόν δοξάσουν ἢ νά Τόν εὐχαρίστησουν, ὅπως εἶναι ἄξιο γι' Αὐτόν, ἀλλά πιστεύω ὅτι πάλι ὁ Κύριός μας θά σέ πληροφορήσει γιά τή δωρεά αὐτή. Ἐγώ δέ, καθὼς αὐτός ὁ Θεός τό γνωρίζει, δέν ὑπάρχει οὔτε στιγμή οὔτε ὥρα πού νά μή σέ ἔχω στό νοῦ μου καί στήν προσευχή μου. Ἄν λοιπόν ἐγώ σέ ἀγαπῶ τόσο, ὁ Θεός πού σέ ἔπλασε σέ ἀγαπᾷ περισσότερο. Καί Τόν παρακαλῶ νά σέ ὀδηγήσει καί νά σέ κυβερνήσει κατὰ τό θέλημά Του καί μέχρι τώρα σέ κυβερνᾷ πρός τό συμφέρον τῆς ψυχῆς σου. Καί ἂν ἄργεϊ κάποτε-κάποτε νά δώσει σημεῖα τοῦ ἐλέους Του πρός ἐσένα, αὐτό ἐπαυξάνει τήν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς σου.

Ἔτσι λοιπόν νά διάγεις στήν ἡσυχία, εὐχαριστώντας Αὐτόν γιά ὅλα, ἐξουθενώνοντας τόν ἑαυτό σου σέ ὅλα, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη ὅτι ὅλα ὅσα σοῦ ἐπαγγέλθηκαν θά γίνουν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας καί στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

209

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρός τόν ἴδιο πού ζήτησε τή σύνεση πού χαρίζει ὁ Θεός καί τά παρόμοια μέ τά προηγούμενα.

Α 'δελφέ Ἀνδρέα, εἶπε ὁ Δεσπότης μας Χριστός στή Μάρθα: «Ἄν πιστέψεις, θά δεῖς τή δόξα τοῦ Θεοῦ» (Ἰωάν. 11, 40).

Πίστεψε καί σύ λοιπόν καί θά δεῖς τό Λάζαρο ἀναστημένο ἀπό τούς νεκρούς, νά συντρῶγει μαζί μέ τόν Ἰησοῦ. Καί θά δεῖς τή Μαρία νά κάθεται κοντά στά ἅγια πόδια Του, ἀπαλλαγμένη ἀπό τόν περισπασμό τῆς Μάρθας. Πίστεψε ἀκόμη ὅτι ὅλα ὅσα ζήτησες ἀπό τό Θεό, δι' ἐμοῦ τοῦ ἀναξίτου, θά τά δώσει στήν ἀγάπη σου. Καί νά ξέρεις ὅτι τίποτα δέν ἀπαιτεῖ ὁ Θεός ἀπό σένα, παρά μόνο ὑπομονή καί εὐχαριστία καί θά σοῦ ἀνοίξει τούς θησαυρούς τῆς σοφίας καί τῆς συνέσεώς Του.

Σέ ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, μέ τή Χάρη τοῦ Ὁποίου εἶθε νά ὑγιαίνεις στήν ψυχή καί στό σῶμα. Καί εὐχου γιά μένα.

210

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρός τόν ἴδιο.

Α' δελφὲ καὶ ἀγαπητὲ Ἀνδρέα, ἄκουσον· οἱ τὰ εὐρίζα νομίσματα λαμβάνοντες παρὰ τοῦ βασιλέως, ἐὰν μετὰ σπουδῆς καὶ ἐπιμελείας αὐτὰ φυλάξωσι, λαμπρὰ μένουσι καὶ καθαρὰ. Ἐὰν δὲ ἀμελήσωσιν, οὐ μόνον ὅτι ἰοῦνται, ἀλλὰ τάχα καὶ ἀπόλλυνται. Διὰ τοῦτο σοφός τις εἶπε· «τὸ ἀργύριόν σου δῆσον». Ἐγὼ δὲ οὐ μόνον δῆσαι λέγω τῇ πίστει τῇ ἀδιστάκτῃ, ἀλλὰ καὶ σφραγίσαι τῇ ταπεινώσει καὶ τῇ μακροθυμίᾳ τῆς ὑπομονῆς, δι' ἧς σώζεται ὁ ὑπομένων. Τολμηρὸν λέγω, διὰ τοῦ συγχωροῦντός μοι Θεοῦ· λέγει σοι δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου ὁ μέγας μεσίτης Ἰησοῦς, ὁ Υἱὸς τοῦ εὐλογημένου Πατρὸς, ὁ χορηγὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἀφένωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου αἱ πολλαὶ καὶ ἀπὸ γεννητῆς μέχρι τοῦ δεῦρο.

Λαβὼν οὖν τὴν χαρὰν ταύτην τὴν μεγάλην, τὴν ἀνεκλάλητον, ἀγάπησον αὐτὸν ὅλην δυνάμει, δεικνύων καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας, κράζων μετὰ τοῦ ἁγίου Παύλου τὰ μελωδικὰ ἐκεῖνα. «Τίς ἡμῶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμός, ἢ διωγμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ φόβος, ἢ μάχαιρα; Λέγων αὐτῷ, ὅτι θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. Ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσι ὑπερνικῶμεν, διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. Πέπεισμαι γάρ, ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε Ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε ἐξουσίαι, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δύναται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν». Ταῦτα μὴ μόνον στόματι δείξης μελετῶν, ἀλλ' ἔργοις. Φησὶ γάρ· «ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν».

Μεγάλου ἀξιώματος ἐγένου, μεγάλα καὶ ἄξια ἔργα δεῖξον ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας, δι' ὧν ἐστὶ προσδοκία τῆς τελειότητος, ἧς γενώμεθα ἄξιοι ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀμήν.

Μάλαξον ταῦτα συνεχῶς καὶ ἐνεργῶς, καὶ γεύου αὐτῶν τῆς γλυκύτητος πῶς εὐωδιάζουσί σου τὴν ψυχὴν καὶ τῶν ἐντυχεῖν δυναμένων· ἀνδρίζου ἐν Κυρίῳ, καὶ ἴσχυε, εὐλαβέστατε.

Α 'δελφέ καί ἀγαπητέ 'Ανδρέα, ἄκουσε: "Ὅσοι λαμβάνουν ἀπό τό βασιλιά γνήσια καί χρυσά νομίσματα, ἂν τά φυλάξουν μέ σπουδή καί ἐπιμέλεια, παραμένουν λαμπερά καί καθάρα. "Αν ὅμως δέν φροντίσουν νά τά φυλάξουν ὅπως πρέπει, ὅχι μόνο σκουριάζουν, ἀλλά καί πολύ γρήγορα χάνονται. Γι' αὐτό εἶπε κάποιος σοφός: «Δέσε τό ἀργύριό σου» (Σοφ. Σειρ. 28, 24). 'Εγώ δέ, σοῦ λέω, ὅχι μόνο νά δέσεις αὐτά πού σοῦ χάρισε ὁ Θεός, μέ τήν πίστη χωρίς δισταγμούς, ἀλλά νά τά σφραγίσεις μέ τήν ταπείνωση καί τή μακροθυμία τῆς ὑπομονῆς, μέ τήν ὁποία σώζεται ὁ ὑπομένων. Θά πῶ καί τό τολμηρό, μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ὁ 'Οποῖος μοῦ ἐπιτρέπει νά μιλῶ ἔτσι: 'Ὁ μέγας μεσίτης 'Ιησοῦς, ὁ Υἱός τοῦ εὐλογημένου Πατέρα, ὁ χορηγός τοῦ ἁγίου Πνεύματος σοῦ λέει δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου: «Σοῦ συγχωροῦνται οἱ ἁμαρτίες σου οἱ πολλές ἀπό τότε πού γεννήθηκες μέχρι τούτη τή στιγμή».

'Αφοῦ λοιπόν πῆρες αὐτή τή χαρά τή μεγάλη, τήν ἀνεκλάλητη, ἀγάπησέ Τον μέ ὅλη σου τή δύναμη, δείχνοντας καρπό ἄξιο μετανοίας, φωνάζοντας ἐνθουσιωδῶς μαζί μέ τόν ἅγιο Παῦλο ἐκεῖνα τά μελωδικά: «Ποιός θά μᾶς χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ; Θλίψη ἢ στενοχώρια ἢ πείνα ἢ διωγμός ἢ γύμνια ἢ κίνδυνος ἢ φόβος ἢ μαχαίρι»; Λέγοντας πρός Αὐτόν ὅτι «πεθαίνουμε ὅλη τήν ἡμέρα, θεωρηθήκαμε πρόβατα ἔτοιμα γιά σφαγή. 'Αλλά θά τά νικήσουμε ὅλα μέ τή βοήθεια 'Εκείνου πού μᾶς ἀγάπησε. Διότι εἶμαι πεπεισμένος πώς οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχές, οὔτε ἐξουσίες, οὔτε παρόντα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ὕψος, οὔτε βάθος, οὔτε κάποια ἄλλη κτίση μπορεῖ νά μᾶς χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, τήν ἐν Χριστῷ 'Ιησοῦ πού εἶναι ὁ Κύριός μας» (Ρωμ. 8, 35-39). Αὐτά νά μήν ἀποδείξεις ὅτι τά μελετᾷς, μόνο μέ τό στόμα, ἀλλά καί μέ τά ἔργα. Αὐτό νά ἔχεις στό νοῦ: «Μέ τήν ὑπομονή σας θά κερδίσετε τίς ψυχές σας» (Λουκ. 21, 19).

"Εγίνες ἄξιος μεγάλης Χάρης, εἶξε λοιπόν μέγала καί ἄξια ἔργα ὑπομονῆς καί εὐχαριστίας· μέσα, μέ τά ὁποῖα προσδοκοῦμε τήν τελειότητα, τῆς ὁποίας θά γίνουμε ἄξιοι στό "Όνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ ἁγίου Πνεύματος. 'Αμήν.

Νά καταγίνεσαι μ' αὐτά συνεχῶς μέ ὅλη σου τήν καρδιά καί θά γεύεσαι τή γλυκύτητά τους, δηλαδή τήν εὐωδία ἐκείνη πού θά φέρουν στήν ψυχή σου καί στίς ψυχές ὄλων αὐτῶν πού θά ἀξιωθοῦν νά τά γευθοῦν. Νά σοῦ χαρίζει ὁ Κύριος γενναιοκαρδία καί νά σέ ἐνδυναμώνει, εὐλαβική καί θεοφοβούμενη ἀδελφέ μου.

σια'

Ἀπόκρισις τοῦ αὐτοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν.

Α' δελφὲ Ἀνδρέα, εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε. Καγὼ σοι λέγω, ὅτι ὁ νοητός σου Λάζαρος, ἤδη ἠγέρθη καὶ ἐλύθη τῶν δεσμῶν, καὶ ἐπληρώθη ἐπ' αὐτόν, διέρρηξας τοὺς δεσμούς μου. Λοιπὸν καὶ αὐτὸς ὀφείλεις θῆσαι θυσίαν αἰδέσεως τῷ λύσαντι, ἵνα μὴ πάλιν διὰ ραθυμίας ἐμπέσης εἰς τοὺς πρώτους δεσμούς, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Σωτῆρος λέγοντος· ἰδοὺ ὑγιῆς γέγονας καὶ τὰ λοιπά. Εὐχαρίστησον τῷ Θεῷ· μέλλει γὰρ αὐτῷ καὶ φροντίζει σου καὶ οἰκονομεῖ ἐν πᾶσιν, ἐὰν καὶ σὺ μείνης θέλων. Ὑγίαινε ψυχῇ καὶ σώματι· καὶ εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ.

σιβ'

Ὁ αὐτὸς τῆς τοιαύτης τυγχάνων δωρεᾶς ἤτησε καὶ παράθεσιν αὐτῷ τε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ.

Ἀπόκρισις

Δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου Ἀνδρέα, σύνδουλε δὲ ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου· εἰρήνη σοὶ καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις ἡμῶν, ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δῆλον ὑμῖν ποιῶ, ὅτι πρὸ τῆς αἰτήσεως ὑμῶν, ἥδη ἐγὼ παρεθέμην ὑμᾶς τῇ ἀγία καὶ προσκυνητῇ καὶ ὁμοουσίῳ, ζωοποιῷ τε καὶ ἀνάρχῳ Τριάδι, ἐν παραθέσει φυλακτηρίου ἀπὸ παντός κακοῦ. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν καὶ τοῦτο· ὅτι ἐστὶν ἄλλη παράθεσις, φοβερωτέρα, ἀναγκαιοτέρα καὶ φρικτή· ποθεινοτέρα καὶ ἀγαπητή· ἐντιμότερα καὶ ἐνδοξότερα· καὶ ποία ἐστίν, ἀκούσατε. Ὅταν καταισχύνηται ὁ μισόκαλος ἐχθρὸς ἡμῶν, ἀκούων τῆς μακαρίας ἐκείνης καὶ ζωοποιοῦ φωνῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς, τῆς πλήρους χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως, φωτιζούσης ἀνεκλαλήτῳ λαμπρότητι καὶ λεγούσης· «δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου», τότε γίνεται ἡ μεγάλη αὐτοῦ παράθεσις, ὅταν παραδοθῇ ἡ βασιλεία τῷ Θεῷ καὶ Πατρί· αὕτη ἐστὶ, καὶ χωρὶς ταύτης ἄλλη οὐκ ἔστι· καὶ πῶς γίνεται, ἀκούσατε. Ἐκαστος τῶν ἀγίων προσφέρων οὓς ἔσωσεν υἱοὺς τῷ Θεῷ λαμ-

211

Ἀπόκριση τοῦ ἴδιου, τοῦ μεγάλου Γέροντα, πρὸς τὸν ἴδιο.

Αἰ δελφέ Ἀνδρέα, εἶπε ὁ Κύριος ὅτι ὁ Ἥλιος ἤδη ἦλθε. Καί ἐγὼ σοῦ λέω ὅτι ὁ νοητός σου Λάζαρος ἤδη ἀναστήθηκε καὶ λύθηκε ἀπὸ τὰ δεσμά καὶ ἐκπληρώθηκε σ' αὐτόν τό «ἔλυσες τὰ δεσμά μου» (Ψαλμ. 115, 7). Λοιπὸν καὶ σύ ὀφείλεις νὰ προσφέρεις θυσία αἰνέσεως πρὸς Αὐτόν πού σέ ἐλευθέρωσε, γιὰ νὰ μὴν πέσεις πάλι ἀπὸ ραθυμία στὰ πρῶτα σου ἐκεῖνα δεσμά, σύμφωνα μέ τό λόγο τοῦ Σωτήρα πού λέει: «Δές, ἔγινες ὑγιής» κ.τ.λ. Εὐχαρίστησε τό Θεό, ἀφοῦ Ἐκεῖνος ἐνδιαφέρεται γιὰ σένα καὶ σέ φροντίζει καὶ οἰκονομεῖ τό καθετί· φυσικά, ἂν καὶ σύ θά συνεχίζεις νὰ θέλεις τὰ δῶρα τῆς Χάρης Του. Ὑγίαινε στήν ψυχὴ καὶ στό σῶμα καὶ εὖχου γιὰ μένα.

212

Ὁ ἴδιος, ἀφοῦ ἔγινε ἅγιος μιᾶς τέτοιας δωρεᾶς, ζήτησε ἀπὸ τό Γέροντα γι' αὐτόν καὶ γιὰ τή συνοδεία του, νὰ τοὺς παραθέτει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μεσιτεύει γι' αὐτούς.

Ἀπόκριση

Δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, Ἀνδρέα, σύνδουλε μέ μένα τόν ἐλάχιστο, εἰρήνη σέ σένα καὶ στοὺς ὑπόλοιπους συνδούλους μας ἀπὸ τό Θεό Πατέρα καὶ τόν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Σᾶς πληροφορῶ ὅτι, προτοῦ νὰ μοῦ τό ζητήσετε, ἐγὼ εἶχα μεσιτεύσει γιὰ σᾶς καὶ σᾶς εἶχα παραθέσει καὶ παρουσιάσει στήν ἁγία καὶ προσκυνητή καὶ Ὁμοούσια καὶ Ζωοποιό καὶ Ἀναρχο Τριάδα, καὶ εἶχα ζητήσει νὰ σᾶς διαφυλάττει ἀπὸ κάθε κακό. Δέν θέλω ὅμως νὰ ἀγνοεῖτε καὶ τοῦτο: Ὅτι ὑπάρχει μιὰ ἄλλη παρουσίαση φοβερότερη καὶ πιὸ ἀπαραίτητη, πού ἐμπνέει φόβο καὶ εἶναι πιὸ ἐπιθυμητή καὶ ἀγαπητή, ἐντιμότερη καὶ ἐνδοξότερη. Καὶ ποιά εἶναι, ἀκούσατε: Ὅταν θά κατασχυνηθεῖ ὁ μισόκαλος ἐχθρός μας, τότε πού θά ἀκούσει ἐκεῖνη τή μακάρια καὶ ζωοποιό φωνή τοῦ Σωτήρα μας πρὸς ἐμᾶς, ἡ ὁποία θά εἶναι πλήρης χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως καὶ θά φωτίζει μέ τήν ἀνεκδιήγητη λαμπρότητα της καὶ θά λέει: «Ἐλᾶτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατέρα μου, κληρονομήστε τή Βασιλεία πού ἐτοιμάστηκε γιὰ σᾶς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» (Α΄ Κορ. 15, 24). Τότε εἶναι πού θά γίνει ἡ μεγάλη καὶ σημαντικὴ παρουσίασή μας ἀπὸ τόν Κύριό μας Ἰησοῦ, ὅταν θά παραδοθεῖ ἡ Βασιλεία στό Θεό καὶ Πατέρα. Αὕτη εἶναι καὶ χωρὶς αὐτήν, δέν ὑπάρχει ἄλλη. Καὶ πῶς θά γίνει, ἀκούσατε: Καθένας ἀπὸ τοὺς Ἀγίους, προσφέροντας στό Θεό τὰ τέκνα πού ἔσωσε, μέ λαμ-

πρᾶ τῇ φωνῇ μετὰ πολλῆς καὶ μεγάλης τῆς παρρησίας, θαυμαζόντων τῶν ἁγίων Ἀγγέλων, καὶ ὄλων τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων, λέγει· «ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοὶ ἔδωκεν ὁ Θεός». Καὶ οὐ μόνον αὐτοὺς ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν παραδίδωσι τῷ Θεῷ· καὶ τότε γίνεται ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.

Εὔξασθε οὖν ἵνα φθάσωμεν. Μακάριος γὰρ ὁ προσδοκῶν καὶ φθάνων.

Εὔξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ ἀγαπητοί.

σιγ'

Ὁ αὐτὸς φαντασίας καὶ πειρασμοὺς ὑπομένων ἐκ τῶν δαιμόνων, καὶ θαυμάζων ὅτι μετὰ τὴν τοσαύτην φιλανθρωπίαν καὶ τὰς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐπαγγελίας ταῦτα ὑφίσταται, ἠρώτησε τὸν αὐτὸν μέγαν Γέροντα περὶ τούτου· καὶ εἰ ἔτι ἴστανται αἱ σφραγίδες τῶν ἐπαγγελιῶν.

Ἀπόκρισις Βαρσανουφίου.

Εἰρήνη πολλή τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Κύριον, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον. Εἰρήνη σοι ἔσται ἐν Θεῷ, τιμιώτατε ἀδελφέ, καὶ ὁμόφρον Ἀνδρέα. Μὴ ἐκλύσῃ σε ὁ τῶν δαιμονικῶν παθῶν καὶ φαντασιῶν ὄχλος, ἀλλὰ πίστευσον, ὅτι οὐδὲν ἀνύουσιν ὀχλοῦντες καὶ πειράζοντες, ἀλλὰ μᾶλλον πλεονάζουσι τὴν ἀρετὴν, ἐὰν μετὰ ἀκριβείας προσέχωμεν παρασχεῖν μικρὰν ὑπομονήν. Φησὶ γὰρ περὶ τοῦ σωζομένου διὰ πίστεως δικαίου· «ὅτι ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ».

Μὴ οὖν χανυνώσωμεν τὸ σχοινίον, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν τὰ δοθέντα ἡμῖν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου καὶ εὐσπλαγχνου Θεοῦ· αὐτοῦ γάρ ἐστι τὸ παρασχεῖν καὶ ἡμῶν τὸ φυλάξει. Καὶ μὴ θαυμάσης, εἰ μετὰ τὰς ἀγίας ἐπαγγελίας καὶ τὰ ἀμεταμέλητα χαρίσματα, πάλιν κινουσί πρὸς σέ τὰ ἄτιμα αὐτῶν πάθη, προσδοκῶντες συλῆσαι τὸν ἄπειρον πλοῦτον, ἀλλὰ μιμνήσκου τῆς μετὰ τὴν τοῦ Δεσπότου ἡμῶν Θεοῦ, περὶ τοῦ ἐν ἀγίοις καὶ ἐνδόξου Ἰωβ μαρτυρίας, ἀναιδεΐας αὐτῶν. Πόσους πειρασμοὺς καὶ μηχανήματα ἐκίνησαν καταβαλεῖν τὸν πύργον, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν! Οὐδὲ συλῆσαι ἴσχυσαν τὸν θησαυρὸν τῆς λαμπρᾶς αὐτοῦ πίστεως καὶ εὐχαριστίας. Λαμπρότερον γὰρ ἔδειξεν ἢ πρὸς τὸ πῦρ ὁμιλία τὸ χρυσίον, τοῦτ' ἔστιν ἡ ὑπερβολὴ τῶν πειρασμῶν τὸν δίκαιον. Ἀφῆ-

πρή φωνή καί μέ μεγάλη παρρησία, ἐνῶ θά θαυμάζουν οἱ ἅγιοι ἹΑγγελοι καί ὅλες οἱ ἐπουράνιες δυνάμεις, θά λέει: «Ἰδοῦ, ἐγώ καί τά παιδιὰ πού μου ἔδωσε ὁ Θεός» (ἹΗσ. 8, 18). Καί ὅχι μόνο τά παιδιὰ του, ἀλλά καί τόν ἑαυτό του θά παραδώσει στό Θεό. Καί τότε γίνεται ὁ Θεός τά πάντα σέ ὅλους. (Τότε ὅλοι καί ὅλα ἀποκατασταίνονται μέ πληρότητα μέσα στό Θεό καί Πατέρα μας καί, ζώντας μέσα στό Φῶς Του, καλύπτονται ἀπό τήν ἀσύλληπτη δόξα Του), (Α΄ Κορ. 15, 28).

Προσευχηθεῖτε λοιπόν γιά νά φθάσουμε ὡς ἐκεῖ. Διότι εἶναι μακάριος αὐτός πού προσδοκᾷ καί φθάνει σέ μιά τέτοια καί τόσο εὐλογημένη ὥρα.

Εὐχεσθε γιά μένα, ἀγαπητοί.

213

Ὁ ἴδιος, ἐπειδή ὑπέφερε ἀπό φαντάσματα καί πειρασμούς προερχόμενους ἀπό τούς δαίμονες καί ἀποροῦσε πῶς, μετά τήν τόσο μεγάλη φιλανθρωπία καί τίς ὑποσχέσεις γιά μελλοντικά ἀγαθά, ὑφίσταται τέτοιες καταστάσεις, ρώτησε τόν ἴδιο, τό μεγάλο Γέροντα γι' αὐτά. Ἐπίσης ρώτησε ἀκόμη ἂν ἰσχύουν οἱ ἐπαγγελίες πού τούς ἔδωσε γιά τό μέλλον.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου.

Εἰρήνη πολλή χαρίζεται σ' αὐτούς πού ἀγαποῦν τόν Κύριο «καί δέν θά προκύψει γι' αὐτούς σκάνδαλο καί ἀνακοπή τῆς πορείας τους πρὸς τό Θεό» (Ψαλμ. 118, 165). Εἰρήνη σέ σένα ἐν Θεῷ, ἐντιμότετε καί ὁμόγνωμε, ἀδελφέ Ἀνδρέα. Ἄς μή σέ παραλύσει ὁ θόρυβος καί τό πλῆθος τῶν δαιμονικῶν τεχνασμάτων, ἀλλά πίστεψε ὅτι τίποτα δέν καταφέρνουν οἱ ἐνοχλοῦντες καί πειράζοντες, μᾶλλον δέ αὐξάνουν τήν ἀρετή, ἂν προσέχουμε μέ ἀκρίβεια καί κάνουμε λίγη ὑπομονή. Διότι λέει, γιά τό δίκαιο πού σῴζεται μέ τήν πίστη, ὅτι «ἂν δειλιάσει, δέν ἀναπαύεται ἡ ψυχὴ μου σ' αὐτόν» (Ἱΐβ 2, 4).

Ἄς μή χαλαρώσουμε λοιπόν τό σχοινί, γιά νά μή χάσουμε ὅσα μᾶς χάρισε ὁ φιλάνθρωπος καί εὐσπλαγχνος Θεός. Διότι δικό Του εἶναι, νά μᾶς χαρίσει τά ἀγαθὰ καί δικό μας, τό νά τά φυλάξουμε. Καί μήν ἀπορεῖς, ἂν μετά τίς ἅγιες ἐπαγγελίες καί τά ἀμετάκλητα χαρίσματα τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐσένα, πάλι στρέφουν οἱ δαίμονες ἐναντίον σου τά ἄτιμα πάθη τους, μέ τήν προσδοκία νά ληστέψουν τά πνευματικά καί πλούσια χαρίσματα τοῦ Κυρίου. Ἀλλά νά θυμᾶσαι τήν ἀναίδεια πού ἐπέδειξαν, μετά τήν μαρτυρία τοῦ Δεσπότη μας Θεοῦ, σχετικά μέ τόν ἅγιο καί ἔνδοξο Ἱΐβ. Πόσους πειρασμούς καί τεχνάσματα κίνησαν, γιά νά καταβάλουν τόν πύργο αὐτόν καί δέν μπόρεσαν! Οὐτε καί νά ἀρπάξουν τό θησαυρό τῆς λαμπρῆς του πίστεως καί εὐχαριστίας κατάφεραν! Διότι ἡ ἐπαφή τοῦ χρυσοῦ μέ τή φωτιά τόν κάνει λαμπρότερο, δηλαδή ἡ ὑπερβολή τῶν πειρασμῶν ἀναδεικνύει τόν δίκαιο. Πράγματι, ὁ Θεός παραχῶ-

κε γὰρ ὁ Θεὸς καὶ συνεχώρησε καὶ μετὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περὶ τοῦ δικαίου μαρτυρίαν πειρασθῆναι τὸν δοῦλον, πρὸς μείζονα εὐδοκίμησιν καὶ δόξαν τοῦ Δεσπότου καὶ ἀναπολογίαν τῶν ἐχθρῶν.

Μὴ οὖν ἐκκακήσης, στήκουσι γὰρ αἱ σφραγίδες τῶν ἐπαγγελιῶν, ἀλλὰ ὑπόμεινον τὸν Κύριον. «Ὁ γὰρ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται», ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

σιδ'

Ἀπόκρισις τοῦ μεγάλου Γέροντος πρὸς τὸν αὐτόν· σπαρέντος ἐν αὐτῷ λογισμοῦ, ὅτι τὸ μὴ ἐγκρατεύεσθαι ἀπὸ βρωμάτων, κωλύει αὐτὸν φθάσαι εἰς τὰ ἐπηγγελμένα αὐτῷ.

Ὅς ὡς ἐξουδενῶν τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν πολιτείαν, λέγω αἰετῇ ἀγάπῃ σου ποιῆσαι τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος ὡς χρή· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὅτι ἐὰν μὴ ἡ ἔσωθεν ἐργασία βοηθήσῃ μετὰ Θεὸν τῷ ἀνθρώπῳ, μάτην κοπιᾷ εἰς τὴν ἐξωτικὴν. Διὰ τοῦτο γὰρ εἶπεν ὁ Κύριος «ὅτι οὐ τὰ εἰσπορευόμενα εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος». Καὶ γὰρ ἡ ἔσωτέρα ἐργασία μετὰ πόνου καρδίας, φέρει τὴν ἀληθινὴν ἡσυχίαν τῆς καρδίας, καὶ ἡ τοιαύτη ἡσυχία φέρει τὴν ταπεινώσιν, καὶ ἡ ταπεινώσις ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον εἶναι κατοικητήριον Θεοῦ. Καὶ ἀπὸ τῆς κατοικήσεως ταύτης ἐξορίζονται οἱ πονηροὶ δαίμονες, καὶ ὁ τούτων ἀρχηγὸς διάβολος, σὺν τοῖς ἀτίμοις αὐτῶν πάθει. Καὶ εὐρίσκεται ὁ ἄνθρωπος νὰὸς Θεοῦ ἡγιασμένος, πεφωτισμένος, κεκαθαρμένος, πάσης εὐωδίας καὶ ἀγαθωσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως. Καὶ εὐρίσκεται θεοφόρος ὁ ἄνθρωπος, μᾶλλον δὲ καὶ θεός, διὰ τὸν εἰπόντα· «ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες».

Μὴ οὖν θορυβήσῃ σε ὁ λογισμός, μᾶλλον δὲ ὁ πονηρός, ὅτι τὰ σωματικὰ βρώματα κωλύουσὶ σε φθάσαι εἰς τὰς ἐπαγγελίας· ἅγια γὰρ εἰσι καὶ οὐκ ἔστιν ἀπὸ καλοῦ κακὸν ἀποβαίνειν. Ἀλλὰ τὰ διὰ στόματος ἐξερχόμενα ἀπὸ τῆς καρδίας πεμπόμενα κωλύει καὶ ἐμποδίζει τὸν ἄνθρωπον διὰ τάχους ἔλθειν εἰς

14. Ἐμεσα, ἀλλὰ ὀλοκάθαρα ὁ ὁσιος Μ. Γέρων Βαρσανούφιος καταπολεμᾷ μιά γνωστὴ καί, θά λέγαμε, ἐπιδημικὴ πνευματικὴ νόσο. Εἶναι ἡ νόσος κάποιων — ὅχι ὀλίγων — «πνευματικῶν ἀγωνιστῶν», οἱ ὁποῖοι στηρίζουν αἰσθημα εὐεξίας ἢ καχεξίας πνευματικῆς, πάνω στὴν ἐπιτυχημένη ἢ ἀποτυχημένη ἀντιμετώπιση τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων ἢ κόπων.

Ἡ διακριτικὴ θέση τοῦ ὁσίου Γέροντα εἶναι ἡ ἑξής: «... Ποιῶν οὖν τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος μὴ διακριθῆς, ἀλλὰ ποιήσουν τὴν δύναμιν τοῦ ἔσω σου ἀνθρώπου τοῦ πονέσαι (καί) ταπεινώσαι τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ...».

Τὰ σωματικὰ ἀσκητικὰ κατορθώματα, καὶ γιατί εἶναι ὁρατὰ καὶ αἰσθητὰ καὶ γιατί σ' αὐτὰ «ὁ κόπος πιάνει τόπο», ἑλκύουν εὐκολότερα τοὺς νέους, οἱ ὁποῖοι ἀγαποῦν τὸ Θεό καὶ εἶναι ὑγιεῖς καὶ ἀρχάριοι ἀγωνιστές. Οἱ ἐσώτερες πνευματικὲς ἀσκήσεις εἶναι ἀόρατες στοὺς πολλοὺς καὶ βουλή

ρησε, καί μετά τή μαρτυρία πού ἔδωσε ὁ ἴδιος περί τοῦ δικαίου, νά πειρασθεῖ ὁ δοῦλος Του γιά τούς ἑξῆς λόγους: Γιά μεγαλύτερη καλλιέργεια τῆς ψυχῆς του, γιά τή δόξα τοῦ Δεσπότη Θεοῦ καί γιά νά εἶναι ἀναπολόγητοι οἱ ἐχθροί.

Μή δειλιάσεις λοιπόν, παραμένουν ἰσχύουσες οἱ ἐπαγγελίες, ἀλλά ὑπόμεινε τόν Κύριο. «Διότι αὐτός πού θά ὑπομείνει ἕως τέλους, αὐτός θά σωθεῖ» (Ματθ. 10, 22), ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στόν ὁποῖο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

214

Ἀπόκριση τοῦ μεγάλου Γέροντα πρὸς τόν ἴδιο, τότε πού τοῦ ἦλθε ὁ λογισμός ὅτι ἐπειδή δέν ζεῖ μέ ἐγκράτεια ὡς πρὸς τίς τροφές, αὐτό τόν ἐμποδίζει νά φτάσει σέ ὅσα τοῦ ἐπαγγέλθηκαν ἀπό τό Θεό γιά τήν πνευματική του ἀνοδο.

ἔλω νά εἶσαι βέβαιος ὅτι, κάθε φορά πού λέω στήν ἀγάπη σου νά ἱκανοποιεῖς τίς ἀνάγκες τοῦ σώματός σου ὅπως ἀρμόζει, δέν τό κάνω αὐτό ἐπειδή παραθεωρῶ, ὡς μηδαμινή, τή σημασία τῆς ἐγκράτειας καί γενικά τῆς ἀσκητικῆς πολιτείας. Ποτέ νά μή δώσεις μιά τέτοια ἐρμηνεία. Ἐκεῖνο ὅμως πού ζητῶ νά τονισθεῖ εἶναι τό ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐνδέχεται νά κοπιᾶζει μάταια στίς σωματικές ἐξωτερικές ἀσκήσεις, ἐάν δέν φροντίσει ἔτσι, ὥστε, μετά τήν Χάρη τοῦ Θεοῦ, νά ἐπιμελεῖται καί ὁ ἴδιος τήν ἐσωτερική πνευματική του ἀναγέννηση. Γι' αὐτό ἀκριβῶς εἶπε ὁ Κύριος ὅτι «δέν μολύνουν τόν ἄνθρωπο τά εἰσερχόμενα, ἀλλά τά ἐξερχόμενα ἀπό τό στόμα του» (Ματθ. 15, 11). Διότι ἡ ἐργασία πού γίνεται στό βάθος τῆς ψυχῆς, μαζί μέ τόν πόνο τῆς καρδιάς, φέρνουν τήν ἀληθινή ἡσυχία στήν ψυχή. Καί μιά τέτοια ἡσυχία φέρνει τήν ταπείνωση καί ἡ ταπείνωση κάνει τόν ἄνθρωπο ἄξιο νά γίνει κατοικητήριο τοῦ Θεοῦ. Καί ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς κατοίκησης, ἐξορίζονται οἱ πονηροί δαίμονες καί ὁ ἀρχηγός τους, ὁ διάβολος, μαζί μέ τά ἄτιμα πάθη τους. Καί τότε γίνεται ὁ ἄνθρωπος ναός Θεοῦ, ἁγιασμένος, φωτισμένος, καθαρός, γεμάτος ἀπό κάθε εὐωδία καί ἀγαθωσύνη καί ἀγαλλίαση. Ἔτσι γίνεται ὁ ἄνθρωπος θεοφόρος ἢ ἀκόμη πιό πολύ γίνεται θεός, διότι ὁ ἴδιος ὁ Θεός ἔχει πεῖ: «Ἐγώ εἶπα εἰστε θεοί, καί ὅλοι υἱοί τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ» (Ψαλμ. 81, 6).

Ἄς μή σέ θορυβήσει λοιπόν ὁ λογισμός, μᾶλλον δέ ὁ πονηρός, ὅτι οἱ ὑλικές τροφές σέ ἐμποδίζουν νά φτάσεις στίς ἐπαγγελίες¹⁴. Διότι εἶναι ἁγιασμένες οἱ τροφές καί δέν εἶναι δυνατόν ἀπό τό καλό νά βγαίνει κακό. Ἀλλά τά ἐξερχόμενα ἀπό τό στόμα, ἐπειδή ξεπηδοῦν καί στέλνονται ἀπό τήν καρδιά,

τάς προκειμένας αὐτῷ ἐπαγγελίας. Ποιῶν οὖν τὴν χρεῖαν τοῦ σώματος μὴ διακριθῆς, ἀλλὰ ποιήσον τὴν δύναμιν τοῦ ἔσω ἀνθρώπου τοῦ πονέσαι καὶ ταπεινώσαι τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ καὶ τότε ἀνοίγει ὁ Θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας σου, ἰδεῖν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν καὶ συνιέναι εἰπεῖν, ὅτι χάριτί εἰμι σεσωσμένος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

σιε΄

Ἑρώτησις τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτόν.

Ἐπειδὴ, δέσποτα, ὡς οἶδας, ἀσθενὴς εἰμι ψυχῇ καὶ σώματι, δέομαί σου παρακάλεσον τὸν Θεὸν παρασχεῖν μοι δύναμιν καὶ βοήθειαν εἰς τὴν ὑπομονήν, ἵνα εὐχαρίστως βαστάσω τὰ ἐπερχόμενά μοι.

Ἀποκρίσις Βαρσανουφίου.

Αἰδελφὲ Ἀνδρέα, μαθεῖν θέλω τὴν ἀγάπην σου ὅτι πάντα τὰ χαρίσματα διὰ τῆς ἐλεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος δίδονται καὶ πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως γίνονται. Ποτὲ γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῖς Ἀποστόλοις ἐκβαλεῖν δαιμόνια· ποτὲ δὲ ἐπιτελεῖν ἰάσεις· ποτὲ δὲ τὸ προορᾶν καὶ ποτὲ ἐγείρειν νεκρούς· τὸ δὲ τέλειον, τὸ ἀφιέναι ἁμαρτίας καὶ ἐλευθερῶσαι ψυχὰς ἐκ σκοτόους καὶ ἀγαγεῖν εἰς τὸ φῶς. Ἰδοὺ οὖν δέομαι τοῦ Θεοῦ, ἵνα μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς σου, δώῃ σοι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς ὑπομονὴν καὶ εὐχαριστίαν· καὶ ἵνα αἰσχυνηθῇ ὁ ἐξ ἐναντίας, μὴ ἔχων καθ' ἡμῶν ἀπολογίαν. Συνέργησον καὶ σὺ μικρὸν πυκτεύων κτήσασθαι καὶ δίδωσιν ὁ πλούσιος ἐν ἐλέει Θεός.

Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, ἀδελφέ.

σις΄

Ἑρώτησις

Παρακαλῶ σε, δέσποτα, μνημονεύειν μου πάντοτε καὶ δήλωσόν μοι πῶς δεῖ παρελθεῖν μετὰ τοῦ πλησίον οἰκοῦντος ἀδελφοῦ ἡμῶν.

κωλύουν καί ἐμποδίζουν τόν ἄνθρωπο νά φθάσει σύντομα στίς ἐπαγγελίες πού τοῦ ἔχει δώσει ὁ Κύριος. Ἐξυπηρετώντας λοιπόν τήν ἀνάγκη τοῦ σώματος, νά μή φοβηθεῖς, ἀλλά νά καταθέσεις ὅλη τήν ἐσωτερική σου δύναμη στό νά κοπιᾷσεις καί νά ταπεινώσεις τούς λογισμούς σου, καί μετά τήν ταπείνωση τῶν λογισμῶν, ὁ Θεός θά ἀνοίξει τά μάτια τῆς ψυχῆς σου, γιά νά δεῖς «τό φῶς τό ἀληθινό» (Ἰωάν. 1, 9), νά ἔλθεις σέ συναίσθηση καί νά πείς: «Εἶμαι σωσμένος μέ τή Χάρη τοῦ Θεοῦ» (Ἐφ. 2, 5), ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στοὺς αἰῶνες. Ἀμήν.

215

Ἑρώτηση τοῦ ἴδιου πρὸς τόν ἴδιο.

Ἐπειδὴ, Δέσποτα, ὅπως γνωρίζεις εἶμαι ἀσθενής στήν ψυχὴ καί στό σῶμα, σέ παρακαλῶ, νά δεηθεῖς στό Θεό νά μοῦ παράσχει δύναμη καί βοήθεια στό νά ὑπομένω, γιά νά σηκῶσω εὐχάριστα τίς δοκιμασίες καί τούς πειρασμούς πού πρόκειται νά μέ βροῦν.

Ἀπόκριση Βαρσανουφίου.

Αἰδελφέ Ἀνδρέα, θέλω νά μάθει ἡ ἀγάπη σου ὅτι ὅλα τὰ χαρίσματα δίνονται μέ τήν ἔλευση τοῦ ἁγίου Πνεύματος καί ἐνεργοῦν «κατά πολλούς καί διαφόρους τρόπους» (Ἐβρ. 1, 1). Διότι ἄλλοτε ἔδωσε ὁ Θεός στοὺς Ἀποστόλους τό Πνεῦμα γιά νά διώχνουν τὰ δαιμόνια, ἄλλοτε γιά νά ἐπιτελοῦν ἰάσεις, ἄλλοτε γιά νά προβλέπουν τὰ μέλλοντα καί ἄλλοτε γιά νά ἀνασταίνουν νεκρούς. Καί τό πῶς σπουδαῖο, γιά νά συγχωροῦν ἁμαρτίες, νά ἐλευθερώνουν τίς ψυχές ἀπό τό σκοτάδι καί νά τίς ὁδηγοῦν στό φῶς. Καί ἐγώ λοιπόν, παρακαλῶ τό Θεό, ὥστε μετά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ψυχῆς σου ἀπό τό σκοτάδι τῶν δαιμόνων, νά σοῦ δώσει τό Πνεῦμα τό ἅγιο, τό Ὅποιο θά σοῦ ἐμπνεύσει τήν ὑπομονή καί τήν εὐχαριστία, γιά νά καταντροπιαστῇ ὁ ἀντίπαλός μας, πού δέν μπορεῖ πιά νά βρεῖ μέσα μας τίποτε, τό ὅποιο θά μπορούσε νά τό χρησιμοποιοῦσε ἐναντίον μας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Συνέργησε καί σύ λίγο, ἀγωνιζόμενος γιά νά ἀποκτήσεις αὐτά πού θά σοῦ δώσει «ὁ πλούσιος σέ ἔλεος Θεός» (Ἐφ. 2, 4).

Εὐχου γιά μένα, ἀδελφέ!

216

Ἑρώτηση

Σέ παρακαλῶ, Δέσποτα, νά μ' ἔχεις πάντα στό νοῦ σου καί νά μοῦ ὑποδείξεις πῶς πρέπει νά ξεπεράσω τίς δυσκολίες πού ἔχω ἀπό τόν ἀδελφό μέ τόν ὅποιο γειτονεύουμε.

Ἀποκρίσις

Αἰδελφέ, γραπτόν ἐστι, «ὅτι ἐὰν ἐπιλάθωμαί σου Ἱερουσαλήμ, ἐπιλησθείῃ ἡ δεξιὰ μου» καὶ τὰ λοιπά· ταῦτα περὶ μνήμης.

Περὶ δὲ τοῦ πῶς δεῖ παρελθεῖν μετὰ τοῦ πλησίον· ὁ θέλων ἀρέσαι τῷ Θεῷ, κόπτει τὸ θέλημα αὐτοῦ τῷ πλησίον, βιαζόμενος ἑαυτόν. Φησὶ γὰρ «βιαστών ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ βιασταὶ ἀρπάζουσιν αὐτήν». Μάθε οὖν πῶς ἀναπαύεται ὁ ἀδελφός, καὶ οὕτω ποιήσον, καὶ εὕρίσκεις καὶ σὺ ἀνάπαυσιν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

σιζ'

Οὗτος ὁ ἀδελφός, ὁ πλησίον οἰκῶν τοῦ ἀσθενοῦντος Γέροντος, συμπαθήσας τῇ αὐτοῦ ἀσθενείᾳ ἤτησε πάνυ τὸν μέγαν Γέροντα εὖξασθαι ὑπὲρ αὐτοῦ.

Ἀποκρίσις

Αἰδελφέ ὀχληρέ, εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, διατί ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παιδεύει τὸν δοῦλον αὐτοῦ Ἀνδρέαν ὡς εὐσπλαγχνος Πατήρ, ἐδόξασας ἂν τὸν Θεόν, ἵνα ἀποστομίῃ τὸ μιαρὸν στόμα τοῦ δράκοντος, ἵνα μὴ εὖρη κατ' αὐτοῦ πρόφασιν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως διὰ τὰς μεγάλας ἐπαγγελίας, τὰς αὐτῷ ἐπαγγελθείσας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δι' ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου δούλου καὶ ἀχρείου. Τί δέ; Νομίζεις ὅτι οὐ συμπάσχω αὐτῷ περισσότερον παντὸς ἀνθρώπου; Ναί. Ἐπεὶ ποῦ ἐστιν, ὅτι «ἐὰν πάσχη ἐν μέλος, συμπάσχει ὅλα τὰ μέλη»; Εἰ μετὰ ἀληθείας ἤδει τὴν λαμπρότητα τῶν προκειμένων αὐτῷ, μελωδῆσαι εἶχε σὺν τῷ Παύλῳ, εὐχαριστῶν ἀγαλλιώμενος καὶ λέγων· «ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς». Ὁ Θεὸς ἐνδυναμώσῃ αὐτόν, καὶ πέμψῃ αὐτῷ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, θεωρῶν σὺν Θεῷ τὴν προκοπὴν ὑμῶν, τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

Ἐκκρίση

Αἰδελφέ, εἶναι γραμμένο ὅτι «ἂν σέ λημονήσω Ἱερουσαλήμ, εἴθε τότε νά λημονηθεῖ ἡ δεξιὰ μου» κ.τ.λ. (Ψαλμ. 136, 5) Αὐτά γιά τό αἶτημά σου νά σέ θυμᾶμαι διαρκῶς.

“Ὅσο γιά τό πῶς πρέπει νά ξεπεράσεις τίς δυσκολίες μέ τόν γειτονέοντα ἀδελφό, σοῦ λέω: Αὐτός πού θέλει νά ἀρέσει στό Θεό, κόβει τό θέλημά του χάριν τοῦ πλησίον του, βιάζοντας τόν ἑαυτό του. Διότι λέει: «Ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶναι τῶν βιαστῶν καί οἱ βιαστές τήν ἀρπάζουν» (Ματθ. 11, 12). Μάθε λοιπόν τί ἀναπαύει τόν ἀδελφό καί αὐτό κάνε καί θά βρεῖς καί σύ ἀνάπαυση κοντά στό Θεό, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας καί στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

217

Αὐτός ὁ ἀδελφός, (ὁ ἐνοχλητικός) ὁ ὁποῖος γειτόνευε μέ τόν ἀσθενή γέροντα Ἀνδρέα, ἐπειδή τόν συμπόνεσε γιά τήν ἀσθενεία του, παρακάλεσε πολύ τό μεγάλο Γέροντα νά εὐχεται γι’ αὐτόν.

Ἐκκρίση

Αἰδελφέ ἐνοχλητικέ, ἂν γνῶριζες τή δωρεά τοῦ Θεοῦ, γιάτι δηλαδή ἀπό καιροῦ εἰς καιρόν παιδαγωγεῖ καί παιδεύει τό δοῦλο Του Ἀνδρέα ὡς εὐσπλαγχνος Πατέρας, θά εἶχες δοξάσει τό Θεό καί θά Τόν παρακαλοῦσες νά κλείσει τό μιὰρὸ στόμα τοῦ δράκοντα, γιά νά μή βρεῖ πρόφασιν ἐναντίον του, κατά τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως, χάριν δῆθεν τῶν μεγάλων ἐπαγγελιῶν πού τοῦ δόθηκαν ἀπό τό Θεό, δι’ ἐμοῦ τοῦ ἐλαχίστου καί ἀχρείου δούλου Του. Ἐοῦ τί λές; Δέν συμπάσχω μ’ αὐτόν περισσότερο ἀπό κάθε ἀνθρωπο; Ναί, συμπάσχω. Διότι ἀλλιῶς, πού πάει ἐκεῖνο πού λέει ὅτι «ἂν πάσχει ἓνα μέλος, συμπάσχουν ὅλα τά μέλη»; (Α΄ Κορ. 12, 26). Ἀλλά, ἂν σ’ ἀλήθεια γνῶριζε τή λαμπρότητα τῶν προκειμένων σ’ αὐτόν ἀγαθῶν, θά μελωδοῦσε μαζί μέ τόν Παῦλο, γεμάτος εὐχαριστία καί ἀγαλλίαση, λέγοντας ὅτι «δέν εἶναι ἄξια τά παθήματα αὐτῆς τῆς ζωῆς, μπροστά στή μέλλουσα δόξα πού θά μᾶς ἀποκαλυφθεῖ» (Ρωμ. 8, 18). Ὁ Θεός νά τόν ἐνδυναμώσει καί νά τοῦ στείλῃ τό μέγα Του ἔλεος.

Σᾶς ἀσπάζομαι ἐν ἀγίῳ Πνεύματι, θεωρώντας σὺν Θεῷ τήν προκοπή σας, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στόν Ὅποιο ἀνήκει ἡ δόξα στούς αἰῶνες. Ἀμήν.

ση΄

‘Ο αὐτὸς ἀδελφὸς ζητῶν δι’ ἑαυτοῦ ὑπηρετεῖν τῷ Γέροντι κατὰ δύναμιν σὺν τῷ αὐτοῦ ὑπηρέτῃ <καί> τοῦ Γέροντος διακρινομένου καὶ μὴ θέλοντος ὑπηρετεῖσθαι παρ’ αὐτοῦ, διὰ τὸν λόγον τοῦ Ἑββᾶ Θεοδώρου τοῦ ἐν τῇ Φέρμῃ, μὴ ἀνεχομένου ἐπιτάξαι τῷ ἰδίῳ μαθητῇ, ἤρωτησε τὸν ἄλλον Γέροντα περὶ τούτου.

‘Απόκρισις Ἰωάννου.

Ο Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, προσθείη τῇ πίστει σου, ὧ τιμιώτατε καὶ προσφιλέστατε ἀδελφέ, καὶ ἐνδυναμώσοι τὴν ἀγάπην σου ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ, τοῦ πληρῶσαι τὴν καλὴν προαίρεσίν σου εἰς τὸν πλησίον· ὥστε ἐὰν κοπιᾷς μικρὸν κατὰ δύναμιν, οὐκ ἀποστρεφί σε ὁ Θεὸς τὸν μισθὸν τοῦ κόπου σου. Εἴ τι οὖν δύνασαι ἀνάπαυσον τὸν Γέροντα καὶ ἀρέσκει τῷ Θεῷ ὑπὲρ λατρείας, ὑπὲρ θυσίας. Ἄ δὲ οὐ δύνασαι, ἵνα ποιήσῃ ὁ ἀδελφός.

Οὐκ ὀφείλει δὲ ὁ Γέρων διακριθῆναι ὑπηρετούμενος παρ’ ὑμῶν ἀσθενῆς ὢν, ἀλλ’ εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, καὶ εὐχεσθαι ὑπὲρ ὑμῶν. Ἀσθενὴς γὰρ ὢν, οὐκ ὀφείλει κρατῆσαι τὸν λόγον τοῦ Ἑββᾶ Θεοδώρου, λέγοντος περὶ τοῦ ἀδελφοῦ, ὅτι οὐκ εἰμὶ κοινοβιάρχης ἵνα ἐπιτάξω αὐτῷ· ἐὰν θέλῃ ποιῆσαι, δ βλέπει με ποιοῦντα, ποιησάτω. Ταῦτα γὰρ ἔλεγεν ὁ ἁββᾶς Θεόδωρος, ὅτι ἐδύνατο ποιῆσαι τὴν χρεῖαν αὐτοῦ, καὶ ὑπηρετεῖν ἄλλοις. Οὗτος δὲ ἀσθενὴς ἐστὶ. Καὶ ἕκαστος δὲ ὀφείλει πρὸς τὸ μέτρον αὐτοῦ καὶ τὴν κατάστασιν διάγειν ἐν φόβῳ Θεοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ πάντοτε ὅτι δι’ αὐτοῦ ἄλλοι λαμβάνουσι τὸν μισθόν. Μὴ οὖν φθονήσῃ τῷ θέλοντι ἀκοῦσαι τοῦ λέγοντος· «ἡσθένησα καὶ διηκονήσατέ μοι». Οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ Θεὸς τὸν ἀσθενοῦντα, καθὼς πολλάκις ἠκούσαμεν, εἰ μὴ μόνον τὴν εὐχαριστίαν καὶ τὴν ὑπομονήν. Αὗται γὰρ πρεσβεύουσιν ὑπὲρ τῆς ἀδυναμίας ἐνὼπιον τοῦ Θεοῦ. Μὴ διακριθῇ οὖν ὑπηρετούμενος ὑπὲρ τοῦ οἰουδήποτε ἀδελφοῦ, θέλοντος διὰ τὸν Θεὸν κοπιᾶν, καὶ μὴ εἴπῃ· βαρῶ τοῦτον, ἢ θλίβω τοῦτον· ἀλλ’ εἴπῃ· δύναται Ἰσος εἶναι τῷ ὑπηρετοῦντι (ἴσ. ὁ ὑπηρετῶν) τοῖς κακουμένοις, ὁπότε ὁ Θεὸς ἐπληροφόρησεν αὐτὸν ποιῆσαι ἑαυτῷ μισθὸν ἀπ’ ἐμοῦ. Ὁ Κύριος ἐνδυναμώσοι αὐτόν, κάμῃ μὴ κατακρίνει. Ταῦτα φυλαξάτω, καὶ οἰκεῖτε μετ’ εἰρήνης, χάριτι Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

218

‘Ο ἴδιος ἀδελφός ζητοῦσε νά διακονήσῃ ὁ ἴδιος τό Γέροντα ‘Ανδρέα, ὅσο τοῦ ἦταν δυνατόν, μαζί μέ τόν ὑποτακτικό του. ‘Ο Γέροντας ‘Ανδρέας ὅμως δίσταζε καί δέν ἤθελε νά δεχτεῖ τίς ὑπηρεσίες του, ἐπειδή εἶχε κατά νοῦ τό λόγο τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου τῆς Φέρμης, ὁ ὁποῖος δέν ἐπέτρεπε στόν ἑαυτό του νά διατάξῃ σέ κάτι τό μαθητή του. Γι’ αὐτό ὁ ἀδελφός ρώτησε τόν ἄλλο Γέροντα σχετικά μ’ αὐτό τό θέμα.

‘Απόκριση ‘Ιωάννου.

Ο ‘Θεός τοῦ Οὐρανοῦ καί τῆς γῆς νά ἐπαυξήσῃ τήν πίστη σου, ἐντιμότητε καί προσφιλέστατε ἀδελφέ, καί νά ἐνδυναμώσῃ τήν ἀγάπη σου μέ τό φόβο Του, γιά νά κάνεις πράξη ὅσα ἐπιθυμεῖ ἡ καλή σου προαίρεση πρός τόν πλησίον. Καί νά ξέρεις πώς ἂν κοπιᾶξεις λίγο, σύμφωνα μέ τή δύναμη πού διαθέτεις, δέν θά σοῦ στερήσῃ ὁ Θεός τό μισθό τοῦ κόπου σου. “Ὅσο μπορεῖς λοιπόν ἀνάπαυσε τό Γέροντα καί εἶναι εὐάρεστο στό Θεό κάτι τέτοιο, περισσότερο καί ἀπό τή λατρεία καί τή θυσία. Καί ὅσα δέν μπορεῖς ἐσύ, ἄς τά κάνει ὁ ἀδελφός, ὁ διακονητής σου.

Δέν πρέπει δέ ὁ Γέροντας νά διστάζῃ νά δεχτεῖ τίς ὑπηρεσίες σας, ἀφοῦ εἶναι ἀσθενής, ἀλλά νά εὐχαριστεῖ τό Θεό καί νά εὐχεται γιά σᾶς. ‘Εφόσον εἶναι ἄρρωστος, δέν εἶναι ὑποχρεωμένος νά τηρήσῃ τό λόγο τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου πού εἶπε σχετικά μέ τόν ἀδελφό «ὅτι δέν εἶμαι κοινοβιάρχης νά τόν διατάξω! “Αν θέλῃ νά κάνει ἐκεῖνο πού βλέπει νά κάνω ἐγώ, ἄς τό κάνει». Αὐτά τά ἔλεγε ὁ ἀββάς Θεόδωρος, διότι εἶχε τή δύναμη καί νά ἐξυπηρετηθεῖ καί νά ἐξυπηρετήσῃ ἄλλους. ‘Ο Γέροντας ὅμως εἶναι ἀσθενής. Καί ὁ καθένας ὀφείλει, σύμφωνα μέ τά μέτρα του καί τήν κατάστασή του νά διάγει μέ φόβο Θεοῦ, εὐχαριστώντας τό Θεό πάντοτε. Διότι μπορεῖ μέσω αὐτοῦ νά παίρνουν ἄλλοι ἀδελφοί μισθό. Νά μήν ἀρνηθεῖ λοιπόν νά δεχτεῖ διακονία ἀπό τόν ἀδελφό πού θέλῃ νά ἀκούσῃ τόν λέγοντα: «‘Ασθένῃσα καί μέ διακονήσατε» (Ματθ. 25, 43). Δέν ἀπαιτεῖ ὁ Θεός ἀπό τόν ἄρρωστο τίποτε ἄλλο, ὅπως πολλές φορές τό ἔχει ἀκούσει, παρά μόνο εὐχαριστία καί ὑπομονή, διότι αὐτές πρεσβεύουν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑπέρ τῆς ἀδυναμίας του. Νά μή λυπᾶται λοιπόν ὁ Γέροντας, ὅταν ὑπηρετεῖται ἀπό ὁποιοδήποτε ἀδελφό, ὁ ὁποῖος θέλῃ νά κοπιᾶζῃ γιά τό Θεό καί νά μή λέει «τόν κουράζω», «τόν στενοχωρῶ», ἀλλά νά λέει: «Μπορεῖ ὁ ἀδελφός νά φτάσῃ στό ὕψος ἐκείνου πού γίνεται ὑπρέτης τῶν ἀσθενῶν, ὅποτε ὁ Θεός τόν παρακίνησε, γιά νά λάβῃ μισθό ἐξαιτίας μου». ‘Ο Κύριος εἶθε νά τόν ἐνδυναμώσῃ καί μένα νά μή μέ κατακρίνῃ. Αὐτά ἄς φυλάξῃ ὁ Γέροντας καί θά ζεῖτε μέ εἰρήνη, μέ τή Χάρη τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Θεοῦ μας.

Πρὸ πάντων «ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ». Καὶ ἐπὶ τούτοις μνημονεύσωμεν ὅτι ὁ θάνατος οὐ χρονίζει φθάσαι. Καὶ δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ καὶ τῷ πλησίον, ἵνα δι' αὐτοῦ κληρονομήσητε τὴν ἀθάνατον ζωὴν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχοντες τὴν ἐλπίδα μὴ μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· αὐτῷ γὰρ μέλλει περὶ ἡμῶν. Καὶ ἐὰν ἐπιρρίψωμεν τὴν μέριμναν ἡμῶν ἐπ' αὐτόν, αὐτὸς ἡμῶν φροντίσει ὡς θέλει.

Αὐτῷ ἡ δόξα. Ἀμήν.

Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, παρακαλῶν εὐχασθαι ὑπὲρ ἐμοῦ διὰ τὴν ἀγάπην.

Πάνω ἀπ' ὅλα «νά βαστάζετε ὁ ἕνας τὰ βάρη τοῦ ἄλλου καί ἔτσι θά ἐκπληρώσετε τὸ νόμο τοῦ Χριστοῦ» (Γαλ. 6, 2). Καί μαζί μ' αὐτά, ὥς ἔχουμε στό νοῦ μας ὅτι ὁ θάνατος δέν ἀργεῖ νά φτάσει. Νά ὑπηρετήσετε λοιπόν τόν Κύριο καί τόν πλησίον μέ φόβο, γιά νά κληρονομήσετε «διά τοῦ πλησίον» τήν ἀθάνατη ζωή, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, πού εἶναι ὁ Κύριός μας, στόν Ὅποιο, ἔχοντας τήν ἐλπίδα, δέν θά μεριμνήσετε γιά τό αὔριο, διότι Ὁ ἐκεῖνος ἐνδιαφέρεται γιά μᾶς. Καί ἂν ἀποθέσουμε τή μέριμνά μας σ' Αὐτόν, Ὁ ἐκεῖνος θά φροντίσει γιά μᾶς, ὅπως θέλει.

Σ' Αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα. Ἀμήν.

Σᾶς ἀσπάζομαι ἐν Κυρίῳ, παρακαλώντας νά εὔχεσθε γιά μένα, ἐκδηλώνοντας τήν ἀγάπη σας πρός ἐμένα τόν ἀνάξιο.

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ: «Περί ἐνανθρωπίσεως», Β.Ε.Π.Ε.Σ. 30, Ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας — Ἀθῆναι 1962.

Α. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ: «Οἱ ἱεροὶ Κανόνες» — Ἀθῆναι 1923.

BARSANUPHE ET JEAN de Gaza Correspondance, Recueil complet traduit du Grec par Lucien Regnault et Philippe Lemaire ou du Georgien par Bernard Outtier, Abbaye Saint-Pierre de Solesmes, 72 - Sable - Sur - Sarthe, 1972.

«ΒΙΒΛΟΣ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ»: Ἔκδ. Σωτ. Σχοινᾶ — Βόλος 1960.

«ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ Ἑρωταποκρίσεις»: ΕΠΕ, Θεσσαλονίκη 1988.

SAINTS BARSANOUPHIUS and JOHN Guidance toward spiritual life Selected and translated by Fr. Seraphim Pose, St. Herman of Alaska Brotherhood, 1990.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἀρχιμανδρίτου: «Ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου», Ἔκδ. «Δόμος» — Ἀθῆναι.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ἀρχιμανδρίτου: «Ἀββᾶς Ἰσαάκ ὁ Σύρος», Ἔκδ. «Δόμος».

ΒΕΣΕΛΙΝΟΒΙΤΣ Κ. ΑΜΒΡ.: «Ἐναΐσιμος ἐπὶ διδακτορίᾳ διατριβὴ Βαρσανούφιος ὁ μέγας, Ἰωάννης ὁ προφήτης καὶ Δωρόθεος ὁ ἄββᾶς» — Ἀθῆναι 1941.

ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΥ, Ἱερομονάχου Ἀγιορείτου: «Χρυσοστομικόν Ταμεῖον», Ἔκδ. Δ. Σαλονικίδη — Θεσσαλονίκη 1994.

LA BIBLE DE JÉRUSALEM: LA SAINTE BIBLE traduite en français sous la direction de l'École biblique de Jérusalem, Les editions du Cerf 29, boulevard Latour — Maybourg — 75007 — Paris 1978.

ΒΛΑΧΟΥ ΙΕΡ., Ἀρχιμανδρίτου: «Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι», Ἔκδ. Ἱ. Μονῆς Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου — Λεβάδεια.

ΒΟΣΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ ΘΕΟΔ.: «Ἀντιλεξικόν ἢ Ὀνομαστικόν τῆς Νεοελληνικῆς Γλώσσης» — Ἀθῆναι 1962.

ΒΟΥΛΓΑΡΑΚΗ ΗΛ.: «Σὺ τί κρίνεις τὸν ἀδελφὸ σου;», Ἔκδ. «Ἀστήρ» — Ἀθῆναι 1979.

BREUTON: The Septuacint Greek and English.

ΓΟΥΕΑΡ ΚΑΛ.: «Ὁ ὀρθόδοξος δρόμος», Ἔκδ. «Ἐπτάλοφος» — Ἀθῆναι 1984.

WARE TIM.: «Ἡ μεταμόρφωση τοῦ σώματος», Περιοδικό «Σύνορο», Νο 33.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ ΚΩΝ.: «Ἡ Θεολογική καὶ ἀνθρωπολογική θεώρηση τῆς ἀγωγῆς» — Ἀθῆναι 1975.

ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΟΥ ΚΩΝ.: «Ὁρθόδοξος θεώρηση τῆς ἀγωγῆς», Ἐκδ. «Ὑετός» — Ἀθῆναι 1994.

CHITTY JAMES: Barsanuphius and John Questions and Answers Critical edition of the Greek Text Patrologia Orientalis, Tome XXXI, Fascicule 3.

CONCORDANCE to the Septuagint Hatch and Redpath I, II, III. Graz — Austria 1954.

ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ: «Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως», Ἐκδ. Πουρναρά — Θεσσαλονίκη.

ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Δ.: «Λεξικό Ὁρθογραφικό - Ἑρμηνευτικό», Ἐκδ. Χ. Γιοβάννη — Ἀθῆναι 1969.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ, Μητροπολίτου Τρίκκης: «Ἀνατολικὸς Ὁρθόδοξος Μοναχισμός» — Ἀθῆναι 1969.

DOROTHEOS OF GAZA, Discourses and Sayings, translated, with an introduction By Eric P. Wheeler, Cistercian Publications — Kalamazoo, Michigan 1977.

ΔΩΡΟΘΕΟΥ, Ἀββᾶ: «Ἔργα Ἀσκητικά», Ἐκδ. «Ἐτοιμασία», Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγ. Ἰωάννου Προδρόμου Καρέα — Ἀθῆναι 1981.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ Ἑλληνική Μεγάλη «Ο ΦΟΙΝΙΞ», Παύλου Δρανδάκη.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ «Θρησκευτική καὶ Ἠθική», Ἐκδ. Ἀθ. Μαρτίνου — Ἀθῆναι 1962.

«ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟΣ»: Ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Κουβαρά Ἀττικῆς — Ἀθῆναι 1978.

ΖΑΝΝΗ ΤΑΣ.: «Θέμα καὶ παραλλαγές», Περιοδικό «Σύνορο» Νο 30.

ΖΗΖΙΟΥΛΑ ΙΩΑΝ.: «Χριστολογία καὶ Ὑπαρξη», Περιοδικό «Σύναξη» ἀρ. 2.

ΗΣΑΪΟΥ, Ἀββᾶ: «Λόγοι Κθ'», Ἐκδ. Ἱ. Μονῆς Παντοκράτορος, Νταού Πεντέλης — Ἀθῆναι 1988.

«ΤΟ ΘΕΪΚΟ ΛΥΧΝΑΡΙ, Ο ΤΙΜΙΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΟΣ», Ἐκδ. «Ἐτοιμασία», Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα — Ἀθῆναι 1990.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΔΡ.: «Πάσχα, Κυρίου Πάσχα», Ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ: «Ἐπιστολή πρὸς Διόγνητον», Β.Ε.Π.Ε.Σ. τόμ. 2, Ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας — Ἀθῆναι 1955.

ΙΣΑΑΚ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ: «Ἄπαντα τὰ εὑρεθέντα ἀσκητικά», Ἐκδ. Σπανοῦ.

ΙΩΑΝΝΟΥ τῆς Κροστάνδης: «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ μου», Ἐκδ. «Ἀστήρ».

«ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ», 'Εκδ. 'Αποστολικῆς Διακονίας — 'Αθήναι 1981.

ΚΑΡΜΙΡΗ ΙΩΑΝ.: «'Ορθόδοξος 'Εκκλησιολογία» — 'Αθήναι 1973.

ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ, 'Αββᾶ: «'Η ζωὴ στὰ Κοινόβια τῆς Αἰγύπτου», 'Εκδ. 'Αδελφότητος «'Ο Παράκλητος» — 'Ωρωπὸς 'Αττικῆς 1972.

KONKORDANZ HAND: Zum Griechischen Neuen Testament, Stuttgart, 1953.

ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ ΙΩΑΝ.: «Θέματα Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας», 'Εκδ. Κυριακίδη — Θεσσαλονίκη.

ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ ΙΩΑΝ.: «Ποιμαντική, Γενικὴ Διεύθυνσις 'Εκκλ. Παιδείας — 'Αθήναι 1972.

ΚΟΥΝΑΒΗ ΓΕΩΡΓ.: «'Ο Πόνος», 'Εκδ. 'Αποστολικῆς Διακονίας.

ΚΡΙΑΡΑ ΕΜΜ.: «Λεξικὸ τῆς Μεσαιωνικῆς 'Ελληνικῆς Δημόδους Γραμματείας» — Θεσσαλονίκη 1968.

ΚΡΟΥΜΒΑΧΕΡ Κ.: «'Ιστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας», Α, Γ, μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου — 'Αθήναι 1897-1900.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ: «Κατηχήσεις», 'Εκδ. «'Ετοιμασία», 'Ιερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα — 'Αθήναι 1991.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ.: «Λεξικόν 'Αγ. Γραφῶν» Φωτοτυπικὴ ἀνατύπωσις ἐκδ. 1988. 'Απὸ τίς 'Εκδ. Κ. Μ. Γρηγόρη — 'Αθήναι.

LAMPE G.W.H.: «Patristic Greek Lexikon» P.D. OXFORD University Press, 1961.

«ΛΕΞΙΚΟΝ ΒΙΒΛΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ»: 'Εκδ. Βιβλικοῦ Κέντρου «'Αρτος Ζωῆς» — 'Αθήνα 1980.

«ΛΕΞΙΚΟ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟ»: 'Εκδ. 'Ελευθερουδάκη — 'Αθήναι.

LIDDELL H.G. - R. SCOTT: «Μέγα Λεξικόν τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης», 'Εκδ. I. Σιδέρης — 'Αθήναι.

MIGNE J. P.: «Patrologia Graeca» — Paris 1857-1866.

«ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ»: Περιοδικό «Σύναξη», τεύχ. 35.

ΝΕΛΛΑ ΠΑΝ.: «Ζῶον Θεούμενον», Περιοδικό «Σύναξη» — 'Αθήνα 1981.

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΠΤΟΥ: «Συναξαριστὴς Νεομαρτύρων» 'Εκδ. 'Ορθοδόξου Κυψέλης — Θεσσαλονίκη 1984.

«ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ Ο'», 'Εκδ. 'Αποστολικῆς Διακονίας, ἐπιμελεία Pr. D. Dr. Alfred Rahlfs — 'Αθήναι 1981.

ΠΑΣΧΟΥ Π. Β. «Γεροντικόν», 'Εκδ. «'Αστήρ» — 'Αθήναι 1961.

PETIT ROBERT: «Dictionnaire de la langue Fracaise» — Paris 1979.

ΠΟΠΟΒΙΤΣ ΙΟΥΣΤ., 'Αρχιμανδρίτου: «'Ανθρωπος καὶ Θεάνθρωπος», 'Εκδ. «'Αστήρ» — 'Αθήναι 1974.

ΡΑΜΦΟΥ ΣΤΕΛ.: «Πελεκάνοι ἐρημικοί», 'Εκδ. «'Αρμός» — 'Αθήναι 1994.

ΣΑΡΑΝΤΟΥ ΣΑΡ.: «Ποιμήν καὶ Πατέρας», περιοδικό «Σύναξη» No 42.

ΣΙΝΑΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ: «Κλίμαξ», 'Εκδ. 'Ιερᾶς Μονῆς Παρακλήτου — 'Ωρωπός 'Αττικής 1978.

ΣΜΕΜΑΝ ΑΛΕΞ.: «Εὐχαριστία», 'Εκδ. «'Ακρίτας».

ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΥ ΙΩΑΝ.: «Λεξικόν τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης», 'Εκδοτικός 'Οργανισμός «Φοῖνιξ».

ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤ., 'Αρχιμανδρίτου: «'Η Ποιμαντική τῆς μετανοίας», 'Εκδ. 'Αποστολικῆς Διακονίας.

ΣΤΥΛΙΟΥ ΕΥΘ., 'Επισκόπου 'Αχελώου: «Μικρό Χριστιανικό Λεξικό» 'Εκδ. «'Επτά-λοφος».

ΣΥΜΕΩΝ Ν. ΘΕΟΛΟΓΟΥ: «'Απαντα τά εὐρισκόμενα», ἔκδ. Βασ. Ρηγοπούλου — Θεσσαλονίκη 1969.

ΣΥΜΕΩΝ Ν. ΘΕΟΛΟΓΟΥ: «Κεφάλαια Θεολογικά» Sources Chretiennes 51.

ΣΩΤΗΡΧΟΥ Π. Μ.: «'Ο Μέγας Γέρων, 'Αγιος Βαρσανούφιος καί ὁ μαθητής του "Αγιος 'Ιωάννης ὁ Προφήτης» — 'Αθήνα 1988.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ, 'Αρχιμανδρίτου: «'Ο Γέρων Σιλουανός», 'Εκδ. 'Ορθοδόξου Κυψέλης — Θεσσαλονίκη.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ, 'Αρχιμανδρίτου: «Γέροντας Σιλουανός», 'Εκδ. 'Ιερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου — 'Εσσεξ.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ, 'Αρχιμανδρίτου: «Περί Προσευχῆς» 'Εκδ. 'Ιερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου — 'Εσσεξ 'Αγγλίας 1993.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ, 'Αρχιμανδρίτου: «'Οψόμεθα τόν Θεόν καθώς ἔστι», 'Εκδ. 'Ιερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου — 'Εσσεξ 'Αγγλίας 1993.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΜΕΓΑΣ: Δουκάκη Κ. — 'Αθήναι 1984.

ΣΥΝΑΞΑΡΙΣΤΗΣ ΜΕΓΑΣ: Νοεμβρίου, Βίκτωρος Μαθαίου, 'Εκδ. 'Ιερ. Μονῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Κουβαρά 'Αττικῆς — 'Αθήναι 1950.

ΤΡΕΜΠΕΛΑ ΠΑΝ.: «'Η Καινή Διαθήκη», 'Εκδ. 'Αδελφότητος Θεολόγων «ὁ ΣΩΤΗΡ» — 'Αθήνα 1993.

ΤΡΕΜΠΕΛΑ ΠΑΝ.: «'Υπόμνημα εἰς τὰς 'Επιστολάς τοῦ 'Αποστ. Παύλου», 'Εκδόσεις ἀδελφότητος Θεολόγων «'Η Ζωή» — 'Αθήναι.

ΤΡΕΜΠΕΛΑ ΠΑΝ.: «Τό Ψαλτήριον» 'Εκδ. ἀδελφότητος Θεολόγων «ὁ ΣΩΤΗΡ» — 'Αθήναι 1990.

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ: «Βαρσανουφίου καί 'Ιωάννου 'Ερωταποκρίσεις», Ε.Π.Ε. — Θεσσαλονίκη 1988.

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΙΕΡΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ: 'Εκδ. «'Αστήρ» — 'Αθήναι 1963.

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ ΙΕΡΩΝ ΝΗΠΤΙΚΩΝ: 'Εκδ. «Περιβόλι τῆς Παναγίας» — 1987.

ΧΡΗΣΤΟΥ ΠΑΝ.: «'Ελληνική Πατρολογία», Πατριαρχικόν 'Ιδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν — Θεσσαλονίκη 1976.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΟΥ ΒΕΝ.: «'Η πνευματική πατρότης κατὰ τόν Συμεών τόν Νέον Θεολόγον», 'Εκδ. Π. Πουρναρά — Θεσσαλονίκη 1977.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ: «'Εργα», Ε.Π.Ε. 'Εκδ. «Γρηγόριος Παλαμάς» — Θεσσαλονίκη 1979.

**ΠΙΝΑΚΑΣ
ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ**

Γένεσις			8	3	331	7	241	
3	19	419	11	9	181	123	8	357
15	6	421	13	1	335	132	1	53
19	26	139	15	8	67	135	6	155
22	1	421	18	2	85	136	5	445
32	10	331		5	323	138	18	123
37	24	107	21	7	327, 331	140	4	177
	28	107	24	13	93		5	179
				18	71	144	8	121
Ἔξοδος			25	2	85, 337, 371		18	237
10	1	173	26	14	373	145	8	357
12	11	269	31	10	403			
14	16-28	269	33	9	257	Ἰώβ		
32	20	269		19	107	1	1	423
				20	403		21	173
Λευϊτικόν			34	12	401	2	4	439
19	18	241	36	5	373		10	367
			37	6	335	7	1	411
Δευτερονόμιον			38	12	283	38	3	333
4	1	95, 155	39	2	371	Παροιμίαι		
6	6-8	73	41	12	129	3	11-12	133
7	1-2	271	48	19	367		27	151, 373
8	2-3	67	50	17	217	4	4	73
	3-4	269		21	257		27	297
10	12	113, 155	65	12	367	8	22	343
11	31	271	76	1	91	9	9	129, 349
31	6	425	80	7	107	10	9	275
34	3	271	81	6	441	18	14	151
Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ			88	35	71		19	63, 261, 353,
6	23-25	271	91	13	93			427
			93	17	417	24	17	127
Ρούθ			94	8	113	27	6	133
1	16	155	95	11	59	28	1	235
			101	4	199	30	33	99
Α' Βασιλειῶν				6	227	31	4	127
2	1	145	102	12	155	Ἐκκλησιαστής		
	3	127		13	155	10	4	155
Β' Βασιλειῶν			104	4	345	Ἄσμα (Ἄσμάτων)		
1	11	107	106	25-26	131	4	7	319
17	50	271		30	133	Σοφία Σειράχ		
Παραλειπομένων Α'			114	6	175	7	5	357
4	32	139	115	7	437	28	24	435
			117	15	247		25	137
Ψαλμοί			118	86	193	32	19	343
7	10	367		130	351			
				165	439			
			120	6	269			

33	16	145		20	143		19	199
				22	95, 103, 105,		20	325, 381
		Ἰωνᾶς			151, 155, 249,	11	42	385
1	15	107			301, 319, 343,	12	32	245
3		139			369, 371, 391,		47	335
					441		49	93
		Ἡσαΐας		29-31	65, 237	14	28	165
1	19	407		32	67		33	53
3	12	169	11	10	67	16	25	285, 367, 403
6	3	355		12	445	17	10	341, 355
8	18	245, 439		15	113	18	27	315
26	20	61		28	253		41	341
42	5	155		29	201	21	19	101, 371, 389,
50	7	57	12	39	113			395, 421, 435
	11	347	13	8	93, 417	24	11	103
			14	14	99		32	421
		Ἱερεμίας		27	199, 237			
9	1	77		31	319			Ἰωάννου
				33	99	1	9	443
		Ἰεζεκιήλ	15	11	441		35-37	111
18	3, 23	355	16	22	423	5	14	357
				24	163, 169		25-26	115
		Δανιήλ		26	79		44	169
3	23	137	18	18	389, 417	6	38	201
12	38	351	19	5	161		42	77
				27	163		44	111
		Ματθαίου		29	69	8	39	247
3	11	335		33	317	9	1	315
	14	293	20	23	275	10	9	269
4	7	113	23	40	321	11	40	433
5	13	255, 335	24	10	117	13	34	329
	16	167	25	21	71		35	155
	44	407		32	323	14	9	279
	48	329		34	247, 325		15	155
6	8	119		43	447		21	111
	10	121		21	71	15	13	69
	15	399	26	39	423		16	101
	21	229, 375					24	291, 315
	24	345			Μάρκου		33	245, 403
7	5	137, 165		9	319	17	24	325
	7	251, 291, 431	5	15	379	20	23	71
	14	109	7	27	389			
8	2	317	10	30	317			Πράξεις
8	3	317		47	137, 315	2	25	67
	12	323				3	6	257
	22	117, 177, 187				4	32	141
	25	197, 237			Λουκά		34	53
	26	155	5	31	317, 325		19	357
9	22	319	6	30	277, 359	10	22	103, 285, 319
	29	319		31	151, 277	14		403, 421
	37	145		40	279			
10	14	137	9	62	61	20	23	105
	16	139	10	18	353	27	22	107

Ρωμαίους			Β' Κορινθίους			18 57, 63, 129, 421 21 265		
2	16	159	2	4	155			
	21	159, 165, 349, 397		7	135			
3	19	137, 341	4	11	229, 339			
4	3	421		10	65			
5	3	107	5	16	57	2	Β' Θεσσαλονικείς	
	4	347		1	369		8	377
6	6-8	271		17	113, 359			Α' Τιμόθεον
	14	97	6	16	359	1	9	97
8	9	101		17	61	2	4	301
	18	319, 393, 445	10	18	267		4	355
	26	387	11	20	349			Β' Τιμόθεον
	35	291		29	153	2	1	69
	35-39	435	12	33	417		7	69
9	16	107		9	393		2	73, 75, 133
11	29	387		10	367, 377	4		
	33	95, 415		11	241			
12	10	129			Γαλάτας	2		Τίτον
	12	403	3	13	423		14	253
	15	153	5	24	387			Έβραίους
	16	159	6	2	399, 425, 449	1	1	443
	21	77		3	167	5	12	77
14	13	409		10	143	6	10	319
16	4	135		14	431	7	7	293
	20	353			Έφεσίους	10	36	371
			1	3	273, 429	11	6	317
	Α' Κορινθίους		2	4	443		25	75, 107
1	31	341		5	415, 443		37	411
2	9	95, 179, 243, 391, 431	4	9	331	12	2	137, 423
	11	165		22	139		6	251, 377
7	15	249	4	26	399	13	325	
9	19	407		31	129		29	85
	20	99	5	8	155	13	5	235, 369
	22	99		15	61		15	217
	24	105, 121		27	319		17	137
	27	161, 283			Φιλιπησίους			Ίακώβου
10	3	127	1	6	337, 343	1	2	395
	4	109	2	3	137		12	153
	13	129, 153, 369		8	329, 355	5	16	151, 231, 251, 277, 401
	31	385	3	1	103, 271			
12	1-2	99		13	291, 411			Α' Πέτρου
	26	153, 445			Κολασσαείς	5	7	369, 417
13	4	89	2	12	277		8	153
	8	85, 411	3	15	93			Ίούδα
14	19	99			Α' Θεσσαλονικείς		9	77
15	24	437	3	5	93			Α' Ίωάννου
	27	333	5	12	99		8	359
	28	261, 439		17	297	4		
	32	77						

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
α'. Ὁ μοναχισμός στήν Παλαιστίνη κατά τούς χρόνους πού ἔζησαν οἱ ὄσιοι Πατέρες μας Βαρσανούφιος καί Ἰωάννης	14
β'. Βαρσανούφιος ὁ Μέγας. Πηγές. Βίος καί πολιτεία	15
γ'. Ἁγιος Ἰωάννης ὁ προφήτης, ὁ ἄλλος Γέροντας. Πηγές. Βίος καί πολιτεία	21
δ'. Ἡ διδασκαλία τῶν ὁσίων Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου	23
ε'. Ἡ συλλογή τῶν Ἀποκρίσεων	25
ς'. Ὑφος	27
ζ'. Χειρόγραφα	28
η'. Ἐκδόσεις	28
θ'. Μεταφράσεις	30

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

1. Μερική διήγησις περί τοῦ βίου τῶν Ὁσίων	31
2. Περὶ τοῦ μεγάλου Γέροντος Βαρσανουφίου	32
3. Περὶ τοῦ ὁσίου Ἰωάννου τοῦ προφήτου, τοῦ ἄλλου Γέροντος	41
4. Ποιοὶ ἦσαν οἱ Ἅγιοι, Βαρσανούφιος καί Ἰωάννης	43
5. Περὶ τῆς Ψυχοφειλεστάτης Βίβλου τῶν Ὁσίων	44
6. Τὰ χειρόγραφα καί ἡ ἀ' ἔκδοσις τῆς Βίβλου Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου	46
ΕΙΔΗΣΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΥ	49

ΚΕΙΜΕΝΟ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΣΧΟΛΙΑ

(Τά κυριώτερα θέματα ἐκάστης Ἀποκρίσεως)

Α. Ἀποκρίσεις πρὸς τὸν ἀββᾶ Ἰωάννη τῆς Μηρωσάβης

1. Ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης τῆς Μηρωσάβης στό Κοινόβιο τοῦ ἀββᾶ Σερίδου.	52
2. Θλίψεις καί ἀρρώστιες. Εὐχαριστία, κατάπαυσις Θεοῦ.	56
3. Συντυχία.	58
4. Ἀγιογραφικές συστάσεις γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν πειρασμῶν.	58
5. Ὁμόψυχοι ἀδελφοί.	60
6. Ἡ ζωὴ τῆς ἡσυχίας ἀπαιτεῖ πλήρη ἀποταγή. Εὐχαριστία. Νέκρωσις τοῦ Ἰησοῦ.	62
7. Στήν ἔρημο γιά συλλογὴ ἐργοχείρου. Ἡ συνέργεια τοῦ Θεοῦ.	64
8. Ἡ μὴ εὕρεσις ἐργοχείρου παραχωρήθηκε πρὸς δοκιμὴ. Περὶ ἡσυχίας.	66

9. Παραίνεση γιά τήν καταβολή σωματικῶν κόπων. Ἡ προκείμενη ἡσυχαστική ζωή.	66
10. Κόποι. Ταπείνωση. Κατάπαυση Θεοῦ.	68
11. Ἡ μελέτη τῶν Ἐπιστολῶν στηρίζει τήν καρδιά.	70
12. Ἐλεγχος, ἐπιτίμηση, παράκληση.	72
13. Περί ἀκηδίας, πειρασμῶν, ὑπομονῆς, μακροθυμίας.	72
14. Ὁ ἀγώνας τοῦ Μ. Γέροντα γιά νά ἀπαλλαγεῖ ὁ ἀββάς Ἰωάννης τῆς Μη- ρωσάβης ἀπό τόν παλαιό ἄνθρωπο.	74
15. Ποιμαντική προτροπή ἀπαλλαγῆς ἀπό τήν ἀθυμία καί τοὺς πειρασμούς.	76
16. Περί ματαιότητος, μακροθυμίας, λογισμῶν, ἀμεριμνίας καί ἡσυχίας.	78
17. Τί βιώνει «ὁ ἔχων ἑαυτόν ἀμαρτωλόν». Περί κατακρίσεως, προαιρέσεως, τελείας ἀγάπης.	80
18. Περί τῆς θερμότητος καί τῆς ψυχρότητος τῆς καρδιᾶς.	84
19. Περί μακροθυμίας.	86
20. Ἡ ἐξουσία «τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καί σκορπίων» σέ ποιούς δίδεται. Περί πραότητος καί ἀγάπης.	86
21. Τό Κοινόβιο χῶρος δοκιμασίας καί τελειώσεως. Περί ἀγάπης πρὸς τοὺς πειράζοντες. Διάκριση λογισμῶν.	88
22. Πατρικές εὐχές μέ ἀγιογραφικό περιεχόμενο γιά τήν κάθαρση τῆς καρδι- ᾶς καί τήν τέλεια ἡσυχία.	92
23. Ἡ ὑπομονή στίς θλίψεις ὁδηγεῖ στή σωτηρία. Νόμος καί Χάρις. Διάκριση.	94
24. Προτροπή ἀπαλλαγῆς ἀπό τό θυμό καί τήν ὀργή.	96
25. Διάκριση στό θέμα ἐπιβολῆς κανόνα - ἐπιτιμήσεως.	98
26. «Ἐάν μή γένηται ὡς ψιχίον ὁ ἄνθρωπος, οἰκῆσαι μετὰ τῶν ἀνθρώπων οὐ δύναται».	98
27. «Καθὼς οὐκ ἐπιλανθάνεται ὁ Θεός ἡμῶν τοῦ ἐλεῆσαι τόν κόσμον, οὐδέ ἐγώ τῆς ἀγάπης σου».	100
28. Διακριτική τοποθέτηση στό θέμα «ὀρίζειν κανόνα εἰς ἑαυτόν».	102
29. Ἡ ἀνάπαυση καί κάθε ἀγαθό προέρχεται ἀπό τήν πίστη.	102
30. «Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται».	104
31. Οἱ θλίψεις ὡς μέσον καθάρσεως. Περί ὑπομονῆς.	104
32. Ἡσυχαστικά θέματα. Ἡσυχασμός μέ βάση τήν ταπείνωση, τήν ἀγάπη, τό φόβο Θεοῦ.	108
33. Ἡ ἀδιάλειπτη νήψη ἐφόδιο τοῦ ἡσυχαστοῦ.	110
34. Ἡ ἀπιστία εἶναι φαρισαϊκή αἵρεση.	110
35. «Μή ἀναγκάσης τήν προαίρεσιν, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίδι σπεῖρον».	112
36. Περί λογισμοῦ τῆς ἐσχάτης ὥρας καί σιωπῆς.	114
37. Νήψη, ἐπαγρύπνηση, ἀμεριμνία, ἀπομάκρυνση ἀπό τά γήινα, τέλεια νέ- κρωση.	116
38. Περί ἀμεριμνίας, νεκρώσεως, συντυχίας.	118
39. Ἀντιμετώπιση τῶν πειρασμῶν.	120
40. Ἡ τήρηση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ.	120
41. Ἡ προστασία τῆς Μονῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου.	122
42. Ἡ φροντίδα καί ἡ μέριμνα τοῦ Θεοῦ.	122
43. Ἡ ἀνάθεση τῶν πάντων στό Θεό.	124

44. Ὁ πειρασμός τῆς ἑπαρσης. Θεραπεία παντός πειρασμοῦ ἢ προσευχή. Περὶ νήψεως.	124
45. Περὶ ἐργηγόρσεως στὴν περίοδο τῶν πειρασμῶν, ἐλπίδας στοῦ Θεοῦ, νήψεως καὶ εὐχαριστίας.	126
46. Τὰ αἵτια τῶν φαύλων καὶ αἰσchrῶν ὁνείρων.	128
47. «Θέλεις λυτρωθῆναι ἀπὸ τῶν θλίψεων καὶ μὴ κοπιᾷν εἰς αὐτάς; Προσδόκα χεῖρονα καὶ ἀναπαύρη».	130
48. «Κλαῦσον, πένθησον, ἀνάβηθι εἰς τὸν σταυρόν, μὴ ζητήσης ψηφισθῆναι».	132
49. Προτροπὴ γιὰ τὴν ἀπέκδυση τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν τέλεια ἀφιέρωση στοῦ Θεοῦ.	136
50. Περὶ συντυχίας κατὰ τὴ Μ. Ἑβδομάδα.	140
51. Περὶ συντυχίας καὶ ἀμεριμνίας.	142
52. «Ἄν θέλῃς ἀναπαῆναι κατὰ πάντα, γενοῦ νεκρός ἀπὸ παντός ἀνθρώπου καὶ ἀναπαύρη».	142
53. Περὶ τοῦ πνευματικοῦ θερισμοῦ.	144
54. Ἡ ἀληθινὴ νέκρωση.	144

B. Ὑποκρίσεις πρὸς τοὺς Γέροντες Ἀβραάμ, Παῦλο καὶ Θεόδωρο

55. Διευκρίνιση τοῦ Μ. Γέροντα γιατί δὲν δέχεται συντυχίες. Περὶ ταπεινώσεως καὶ ὑπομονῆς.	148
56. Νά ἐνεργεῖς κατὰ τὴ δύναμή σου.	150
57. «Μακάριος ὁ ὑπομένων πειρασμόν ὅτι δόκιμος γίνεται».	152
58. Αἴτηση ἀδελφοῦ γιὰ ἐνίσχυση σὲ θέματα τῆς πίστεως.	156
59. «Οὐ δύνασαι ἐρευνᾶν τὰ περὶ πίστεως».	156
60. Διάκριση λογισμῶν καὶ περὶ ἀπαρνήσεως τοῦ ἑαυτοῦ μας.	158
61. Περὶ ἀποφυγῆς τῆς ἐπάρσεως. Περὶ πένθους, εἰρήνης, ὑπομονῆς καὶ ἀγαθῶν ἔργων.	162
62. Οἱ ταπεινοὶ λαμβάνουν χάρη. Περὶ ὑποταγῆς.	166
63. Ποιός ἔδωκε στοῦ διάβολο τὴν ἀρχὴ καὶ τὴν ἐξουσία.	170
64. Ἡ ἀνάθεση τῶν συγγενῶν τοῦ ἡσυχαστοῦ στοῦ Θεοῦ.	174
65. Ἡ ὁδὸν τοῦ ἀποχωρισμοῦ ἀπὸ τῶν συγγενεῖς.	176
66. «Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς».	176
67. Ὅποιος ἔχει πίστη δὲν φοβᾶται.	178
68. Περὶ ἐργηγόρσεως καὶ ἀποφυγῆς τῆς ἀκηδίας.	178

Γ'. Ὑποκρίσεις πρὸς ἡσυχαστὲς πατέρες

69. Ἡ εἴσοδος καὶ ἡ ἐξοδος τοῦ λογισμοῦ. Ἡ φιλοσυγγένεια.	184
70. Περὶ προσευχῆς ὑπὲρ ἀδελφοῦ.	186
71. Πῶς πρέπει νὰ προσευχόμεσθε.	188
72. Εὐλογία ἄρτου ἀπὸ τοῦ Μ. Γέροντα πρὸς ἀδελφὸ καὶ περὶ ἀπαθείας.	188
73. Κελλί - Κοιμητήριον.	190
74. Ἡ ἀσκητικὴ προσευχή.	190

75. Περί ὕπνου, ἀγρυπνίας καί ἱματίων.	194
76. Περί ἀγρυπνίας.	194
77. Οἱ μολυσμοὶ καθαρίζονται μέ δάκρυα.	196
78. Περί ἀκηδίας, χαυνότητος, ἀμέλειας καί φιλοσωματίας.	198
79. Ἡ ταπεινοφροσύνη καί ἡ τέλεια προσευχή.	200
80. Εὐχές καί προσευχές τοῦ Μ. Γέροντα ὑπέρ ἀδελφοῦ ἡσυχαστοῦ.	202
81. Τό μέτρο τῆς ἐγκράτειας.	202
82. Περί τοῦ μέτρου τῆς τροφῆς καί τοῦ ποτοῦ.	204
83. Πῶς μπορεῖ νά γνωρίζει κανεῖς πόσο τοῦ χρειάζεται νά φάει ἢ νά πιεῖ.	206
84. Διάκριση καί στήν ἐγκράτεια.	206
85. Πρέπει ὁ κανόνας τῆς ἐγκράτειας νά εἶναι ὁ ἴδιος γιά ὅλους;	208
86. Τροφή «κατ' ἐπιθυμίαν καί καθ' ἑξίν».	208
87. Περί γαστριμαργίας.	210
88. Τά σημεῖα τῆς γαστριμαργίας.	212
89. Ἡ σαρκική κίνηση.	212
90. Περί λογισμῶν καί προσευχῆς.	214
91. Ἡ τήρηση τῆς καθαρότητος τῆς καρδιάς καί ἡ ἀντίσταση στούς λογι- σμοὺς τῆς πορνείας.	216
92. Τά αἴτια τοῦ ἁμετροῦ ὕπνου γιά τόν ἡσυχαστή.	218
93. Σαρκικός πόλεμος «ἀπό ἐπάρσεως καί ἀπό ἡδονῶν».	220
94. Περί τοῦ ἄν πρέπει νά κοινωνεῖ «ὁ ἐνυπνιασθεὶς».	220
95. Περί σαρκικῶν πειρασμῶν καί γονυκλισίας κατά τήν περίοδο τῆς Πεντη- κοστῆς.	222
96. Σέ ὀλιγοτροφία φτάνει ἐκεῖνος πού αἰχμαλωτίζεται ἀπό τήν πνευματική τροφή.	224
97. Τί σημαίνει «ἐκολλήθη τό ὅστουν μου τῇ σαρκί μου».	226
98. Διάκριση φυσικῆς ἀσθένειας καί ἀσθένειας ἀπό δαιμόνων.	228
99. Ἡ ἐξομολόγηση τοῦ ἐνυπνιασμοῦ.	230
100. Τί σημαίνει ἡ παραμονή τοῦ μοναχοῦ στό κελλί του.	230
101. Παρέχει ἡ μελέτη «καθαρά προσευχή»;	232
102. Πῶς γίνεται τό νόημα «θηριάλτων».	232
103. Ἀντιμετώπιση τῶν μεθοδιῶν τοῦ διαβόλου.	232
104. Περί κατακρίσεως.	234
105. Περί ἀπιστίας, δειλίας καί σταυροῦ.	234
106. Περί τῶν αἰσθητῶν καί νοητῶν ληστῶν.	236
107. Ἡ ἀντιμετώπιση τῶν αἰσθητῶν καί νοητῶν ληστῶν.	238
108. Πῶς φθάνει κανεῖς στήν τέλεια ἡσυχία.	238
109. Ἡ πορεία πρὸς τήν τελειότητα γίνεται διὰ μέσου τῆς ὑπομονῆς καί τῶν πολλῶν θλίψεων.	240
110. «Δέσποτα, ἡ συνεισένεγκέ μοι τά τέκνα μου εἰς τήν Βασιλείαν σου, ἡ κάμέ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου σου».	244
111. Ἡ πνευματική ἐγρήγορηση ὁδηγεῖ στήν κατά Θεό προκοπή.	248
112. «Συνεισένεγκε μικρόν κόπον, ἵνα εὕρης τό μέγα ἔλεος».	250
113. «Ἄνθρωπος γέγονεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ διὰ σέ, γενοῦ καί σύ δι' αὐτόν θεός».	252

114. Δωρεάν μᾶς σώζει ὁ Θεός δι' εὐχῶν τῶν Ἀγίων.	254
115. Τό ἐσωτερικό θυσιαστήριο τοῦ ἀνθρώπου.	256
116. Περὶ πειρασμῶν.	258
117. Ὁ μισθός τῆς νουθεσίας.	258
118. Ἄν ἡ δόξα ὑπερβαίνει τὰ ἔργα μας.	260
119. Νά ἐπιδιώκουμε τίς ὠφέλιμες συντυχίες.	262
120. Εὐχές τοῦ Μ. Γέροντα πρὸς μίμηση τῆς ζωῆς τῶν Ἀγίων.	264
121. Ἡ τέλεια ἡσυχία ἀνήκει στὰ πνευματικά χαρίσματα.	266
122. Εὐχές τοῦ Μ. Γέροντα γιὰ νά ἐννοήσει ὁ ἀδελφός ὅλη τὴν πορεία τῆς προσωπικῆς σωτηρίας του.	268
123. Εὐλογία πνευματικὴ καὶ ἀγιασμός τοῦ κουκουλίου καὶ τοῦ ἀνάλαβου.	270
124. Περὶ ἐκκοπῆς θελήματος.	272
125. Ὅποιος ζεῖ ἀπλά, ζεῖ καὶ λειτουργεῖ τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸ Θεό.	274
126. Προσευχὴ ἢ μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς;	274
127. Περὶ τῆς παρεμβολῆς στὴν ψαλμωδία τοῦ Πάτερ ἡμῶν.	274
128. Περὶ τῆς μνημονεύσεως τῶν ἀρχόντων κλπ. κατὰ τὴ διάρκεια τῆς προσευχῆς.	276
129. Ἡ στράτευση τῶν τέκνων τοῦ Ἀββᾶ σὲ ἔνδοξες στρατιές. Περὶ τοῦ Ἀββᾶ Ἰωάννου.	276
130. Ἡ διὰ βίου ἀσθένεια ὠφελεῖ στὴν ὑπομονὴ καὶ στὴν εὐχαριστία. Περὶ παθῶν, ἀργολογίας, συντυχίας καὶ χαυνότητος τοῦ σώματος.	278
131. Περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος.	280
132. Περὶ τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ θελήματος.	280
133. «Οὐ καλόν τό ἀναπαῆναι ἐν πᾶσι».	284
134. Αἵτηση ἀπαλλαγῆς ἀπὸ διάφορους λογισμούς.	284
135. Ἡ ἀπελευθέρωση ἀπὸ τούς κακοὺς λογισμούς γίνεται μέ τὸν προσωπικὸ ἀγῶνα καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ.	286
136. Τὰ ἀρμόζοντα στὴν ψυχὴ ἀγαθὰ.	286
137. Πῶς ἀξιῶνεται κανεὶς νά ἀποκτήσει καθαρὴ πνευματικὴ ζωή.	288
138. Περὶ συντυχίας μέ ἀδελφό.	292
139. «Πῶς δεῖ ἀρξασθαι τῆς ἡσυχίας».	292
140. «Οὐκ ἀπαιτεῖ ὁ Θεός παρὰ τοῦ ἀσθενοῦντος λειτουργίαν σωματικὴν ἀλλὰ πνευματικὴν, τοῦτ' ἔστι τὴν εὐχήν».	294
141. Περὶ τῆς παροχῆς βοηθείας σὲ χήρα πού ἀδικήθηκε.	296

Δ'. Ἀποκρίσεις πρὸς δύο ἄρρωστους ἀδελφούς τοῦ Κοινοβίου

142. Περὶ ταπεινώσεως, εὐχαριστίας, ὑπακοῆς καὶ αὐτομεμφίας.	300
143. «Ρίψον τὴν ἀδυναμίαν σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ».	300
144. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά γρηγορεῖ μέχρις ἐσχάτης ἀναπνοῆς.	302
145. Περὶ θανάτου καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν.	304
146. Παράθεση τοῦ ἀδελφοῦ στὸ Θεό.	306
147. Διαβεβαίωση ὅτι συγχωρήθηκαν στόν ἀδελφό ὅλες οἱ ἁμαρτίες.	306
148. Ἡ προηγούμενη ἀπόκριση ἀναφερόταν στὸ θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ.	308
149. Ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ εἶναι μετάβαση ἀπὸ τό θάνατο στὴ ζωή.	308

150. Διαβεβαίωση ὅτι ὁ Θεός ἔδωσε στὸν ἀδελφό τό μέγα ἔλεος.

308

Ε΄ Ἀποκρίσεις πρὸς τὸν ἀββὰ Εὐθύμιο

151. Αἴτηση πρὸς τὸν Μ. Γέροντα γιὰ θεϊκὴ ἀρωγή. 314
152. Ἡ πίστη στὸ μεγάλο Ἱατρὸ θὰ δώσει τό φωτισμό καί τή θεραπεία ὅλων τῶν ψυχικῶν παθῶν. 316
153. Περί τῶν ρυπαρῶν λογισμῶν καί περὶ τῆς ἀναστάσεως. 318
154. Περί τοῦ αὐτεξουσίου καί περὶ ἀναστάσεως. 320
155. Περί ἀποστολῆς φαρμάκων θεραπείας. 324
156. Σέ τί συνίσταται ἡ θεραπεία τῶν παθῶν. Ἑρμηνεία τῶν «νοητῶν ὁρέων». 326
157. Ἡ δύναμη τοῦ «ἀφθάρτου Σκώληκος» καί τοῦ σινάπεως. 330
158. Τό ἔργο τοῦ «ἐπουρανίου Σκώληκος». 334
159. Περί ἀσκητικῆς διαίτας καί τῶν τρικυμιῶν τῆς παρούσας ζωῆς. 336
160. Περί τοῦ φθόνου τῶν ἐχθρῶν καί διαίτας ἀσκητικῆς. 338
161. «Δι' ἔργα οὖν τίποτε οὐ προσδοκῶ, διὰ δέ φιλανθρωπίαν αὐτοῦ, ἐλπίζω ὅτι σώζομαι». 338
162. Ἡ ἀποκοπή τοῦ ἰδίου θελήματος παροξύνει τό φθόνο τοῦ διαβόλου. 340
163. «Πῶς δύναται ὁ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος ζητῆσαι τὸν Κύριον διὰ παντός». 344
164. Ἡ ὁδὸς τῆς ζωῆς. 346
165. Τὰ κεφάλαια τῆς συνυπάρξεως μέ τούς συνανθρώπους. 350
166. Εὐχαριστία γιὰ τὴν λύτρωση ἀπὸ τὸν πειρασμό τῆς δυσπιστίας. 354
167. Ὁ Θεὸς ἐνοικεῖ μέσα στοὺς καθαρούς. 356

ΣΤ΄ Ἀποκρίσεις πρὸς τὸν ἄρρωστο Γέροντα Ἀνδρέα

168. Περί τελείας παραδόσεως στὸ Θεὸ καί ἀφέσεως ἁμαρτιῶν. 362
169. «Βαστάζω σου τό ἥμισυ τῶν ἁμαρτιῶν». 364
170. «Δεῖ τούς θέλοντας ἀρέσαι τῷ Θεῷ διελθεῖν δι' ὀλίγων θλίψεων». 366
171. «Ὁλην τὴν μέριμνά σου ἐπίρριπον ἐπὶ τὸν Θεόν». 368
172. Περί ὑπομονῆς καί εὐχαριστίας. 370
173. Περί ἀπογνώσεως, ἐμπιστοσύνης στὸ Θεὸ, νηστείας, εὐχαριστίας, ἀπεκδόσεως τοῦ παλαιοῦ ἀνθρώπου καί τῆς χαρᾶς τῶν Ἀγίων. 370
174. Νηστεία καί ἀσθένεια. 374
175. Ἡ συγκατάβαση πρὸς τό σῶμα. 378
176. Ἀσθένεια καί εὐχαριστία. 380
177. Ἀσθένεια πρὸς δοκιμὴν. 380
178. Περί εὐχαριστίας γιὰ τὴν θεραπεία τοῦ σώματος καί τῆς ψυχῆς. 380
179. Περί συντριβῆς τοῦ σώματος ἐκ τῶν δαιμόνων. 382
180. Περί ἀπιστίας. 382
181. Πῶς πρέπει νὰ διέρχεται τὴν ἡμέρα τοῦ ὁ ἡσυχαστής. 382
182. Τὸ «ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι» σέ ποῖα μέτρα ἀνήκει. 384
183. «Οὐδεὶς ἰκανὸς εἰπεῖν πῶς ἐπιποθεῖ (ὁ Κύριος) ἐλεῆσαι τό γένος τῶν ἀνθρώπων». 386
184. Ἑρμηνεία τοῦ: «Ἦρξατο ὁ Πατὴρ ἡμῶν ποιῆσαι τό ἔλεος μετὰ σοῦ». 388

185. «Οἶδα ἄνθρωπον... ἐν τῷ εὐλογημένῳ τούτῳ τόπῳ ὅτι νεκροὺς δύναται ἐγείρειν...».	388
186. «'Ο θέλων οὖν εὗρεῖν μέγα ἔλεος διὰ ταπεινότητος καὶ πραότητος καὶ ὑπομονῆς εὗρίσκει αὐτό».	392
187. 'Η τάξις τοῦ ἀρχαρίου.	392
188. 'Η «φοβερά εἰρήνη» τοῦ Θεοῦ. Τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου.	396
189. Περί κατακρίσεως.	398
190. Ποιά εἶναι ἡ κατὰ Θεό νουθεσία καὶ συντυχία.	400
191. «' Αφῆκέ σε θλιβῆναι μικρόν, ἵνα εὗρης ἐκεῖ τό ἔλεος παρ' Αὐτοῦ».	402
192. Οἱ πειρασμοὶ ἐπέρχονται κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ. Περί ἀγάπης τῶν ἐχθρῶν, ταπεινώσεως καὶ ὑπομονῆς.	404
193. Οἱ δυνατοὶ πρέπει νὰ βαστάζουν τὰ βάρη τῶν ἀδυνάτων.	408
194. «Γ' ἐνοῦ ἔτοιμος εἰς πειρασμοὺς καὶ θλίψεις».	410
195. Τί εἶναι ταπείνωση.	412
196. 'Ο ταπεινὸς δὲν ἔχει μάτια νὰ δεῖ τὰ ἀλλότρια πάθη.	412
197. 'Η σωτηρία μας ὀφείλεται στὴν πάντεχνη σοφία τοῦ Θεοῦ.	414
198. Εὐχές γιὰ πνευματικὴ καρποφορία.	416
199. 'Η εἴσοδος καὶ ἡ ἔξοδος τοῦ πειρασμοῦ.	418
200. Οἱ πειρασμοὶ δοκιμάζουν τὸν ἄνθρωπο, τὸν καθαίρουν, τὸν ἀναδεικνύουν υἱὸ τῆς Βασιλείας.	418
201. «Συνυπομείνωμεν μετὰ τοῦ Σωτῆρος καὶ τῶν 'Αγίων, διὰ νὰ εὕρωμεν παρηρησίαν».	420
202. Περί ἀφέσεως ἁμαρτιῶν.	424
203. 'Η παιδεία τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἀρρώστιας.	424
204. «Εὐδόκησε ἵνα ἀδελφούς ἡμᾶς ἑαυτῷ ποιήσῃ».	426
205. Περί ἀβροχίας καὶ χρόνιας σιωπῆς τοῦ Μ. Γέροντα	426
206. «Φύλαξαι τοῦ μείναι παρὰ σοι τὴν Χάριν».	428
207. Τὰ ἔργα τοῦ πραγματικοῦ μοναχοῦ.	430
208. 'Η πνευματικὴ πατρότητα τοῦ Μ. Γέροντα.	430
209. «Δι' ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ».	432
210. Περί ἀφέσεως ἁμαρτιῶν, ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ὑπομονῆς καὶ εὐχαριστίας.	432
211. Περί ἐγέρσεως τοῦ νοητοῦ Λαζάρου.	436
212. 'Η παράθεση τῶν ἀδελφῶν στό Θεό ὑπὸ τοῦ Μ. Γέροντος	436
213. Οἱ πειρασμοὶ αὐξάνουν τὴν ἀρετὴ τῶν δικαίων.	438
214. Τὰ εἰσερχόμενα καὶ τὰ ἐξερχόμενα.	440
215. Τὰ χαρίσματα δίδονται πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ὑπὸ τοῦ 'Αγ. Πνεύματος.	442
216. «Μάθε οὖν πῶς ἀναπαύεται ὁ ἀδελφός καὶ οὕτω ποιήσων».	442
217. Τό συμπάσχειν ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ.	444
218. «' Αλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε».	446
ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ	450
ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΩΡΙΩΝ	454

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΚΕΙΜΕΝΑ
ΔΙΑΚΡΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΗΣΥΧΑΣΤΙΚΑ
Α΄ τόμος
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΕ Α΄ ΕΚΔΟΣΗ
ΣΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ
«ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ» Α.Ε.
Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, ΤΑ ΣΧΟΛΙΑ,
ΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΚΟΣΜΗΣΗ,
ΕΙΝΑΙ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΓΕΡΟΝΤΟΣ,
ΑΡΧΙΜ. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΡΩΜΑΙΟΥ,
ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΔΕΛΦΩΝ
ΤΗΣ Ι. ΜΟΝΗΣ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ ΚΑΡΕΑ
ΤΗΛ. 7652746.